

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

9585

Hu

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEK

8000

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM

ANNO
M DCC V

publicata.

*Cum S. Cæsareæ & Regiæ Polonicæ Ma-
jestatum Privilegiis.*

LIPSIÆ.

Prostant apud JOH. GROSSII Hæredes,

&

FRID. GROSCHUF.

Typis CHRISTIANI GOEZL.
A. M DCC V.

ALPHA

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

MEMORANDUM

TO :

FROM :

DATE :

RE :

BY :

BY :

BY :

N. I.
A C T A
ERUDITORUM,

*publicata Lipsia
Calendis Januarii, Anno M D C C V.*

TOT EN ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
Ἀρχιεπισκοπῆ τῶν Σαλζουμένων.

*SANCTI PATRIS NOSTRI CYRILLI HIEROSOLY-
morum Archiep. Opera, quae supersunt, omnia. Quorum qua-
dam nunc primum ex Codd. MSS. edidit, reliqua cum Codd.
MSS. contulit, plurimis in locis emendavit, notisque
illustravit THO. MILLES, S. T. B. ex
Aede Christi.*

Oxoniz, e Theatro Sheldoniano, 1703. in fol.
Constant Alphab. 4 cum dimid.

IN Cyrillum Hierosolymitanum, ejusque opera edenda atque exornanda, jam olim plures industriam sat accuratam impenderunt, & *Catecheses* imprimis ejus emendate sistendas sibi elegerunt. Præterquam enim, quod easdem Viennæ anno 1560 editas fuisse, Catalogus Græcorum codicum Bibliothecæ Augustanæ memorat, circa idem fere tempus *Jacobus* quidam *Uchanski*, Archi-Episcopus Gnesnensis, Regniq; Poloniæ Primas, *Catecheses* ex Macedonia nactus exemplar, Slavorum idiomate conscriptum, eas in linguam Polonicam transfudit. Paulo vero post *Johannes Grodecius*, Decanus Glogoviensis, ex Græco codice, quem cum eo communicaverat Cardinalis Hosius, omnes *Catecheses* tam illuminatorum, quam mystagogicas, in Latinum sermonem vertit, & A. 1564 ex typographeo Christophori Plantini Antverpiæ edidit, præmissa de Cyrilli vita & scriptis Dissertatiuncula. Eodem anno *Guilielmus Morellius*, Caroli IX Galliarum Regis typographus, quasdam illuminatorum *Catecheses*, utpote

A

pote quartam, sextam, octavam, nonam, decimam, undecimam & decimam octavam, una cum quinque myſtagogicis, Pariſiis Græce edidit. Ex iſto tempore doctorum virorum hac in parte induſtria paululum conquievit, uſque dum *Johannes Prevotius* A. 1609 eadem Pariſiis in lucem publicam emiſit, maximum inde doctorum & bonorum omnium applauſum confeſcutus. Ope namque codicum Mſtorum notæ præſtantiffimæ, quos Bibliotheca Vaticana ei ſuppeditavit, non ſolum Catecheſeon a Morellio editarum lacunas ſupplevit, mendasque correxit, verum etiam alias nunquam forte antehac Græce vulgatas typis ſubmiſit, interpretationem Grodecii plurimis in locis emaculavit, & Cyrilli demum ad *Conſtantium epistolam* mantiffæ loco ſub finem adjecit. Quæ hanc ſecutæ ſunt A. 1631 & 1640 duæ Catecheſeon editiones Pariſienſes, Prevotii editionem pene ad amuſſim referunt. *Orationem de Domini occuſu, de quæ Simeone, qui Deum ſuſcepit*, primus Græce & Latine dedit *Laurentius Sifannus*, Coloniae A. 1568, una cum Orationibus Chryſoſtomi, Gregorii Nyſſeni, Timothei Presbyteri Hieroſolymitani & Amphiloſchii in idem feſtum, quod occuſum iſtam reſpicit. Tum vero *Pantannus* eam nova editione donavit, & poſtea *Fronto Duceus* hac oratione, & aliis quantivis pretii antiquorum ſcriptis, Bibliothecam Patrum adauxit. Omnium autem noviffime *Combeſſius*, pluribus codicibus Mſtis inſtructus, eam adeo emendatam, ſuiſque notulis locupletatam, in novo Auctario edidit, ut propemodum nil quicquam aliorum curæ aut induſtriæ reliquiſſe videatur. *Hiſtoriam Eccleſiaſticam & Myſtagogicam* primus & ſolus vulgavit *Fronto Duceus*, *Epistolam autem ad Auguſtinum* inter opera tum Hieronymi, tum Auguſtini, reperire facile licet.

Utut vero ſingula hæc probe cognita perſpectaque habuerint, ex cujus fide eadem hæctenus retulimus, celeberrimus *Thomas Miſſes*, non deeſſe tamen ſibi anſam, accuratiorem adhuc editionem evulgandi ratus eſt, ac præſentem idcirco adornavit, quæ nitore pariter ac diligentia, qua exornata eſt, antecedentibus omnibus palmam reddere dubiam omnino poterit. In ejus præſatione Cyrilli vitam ante reliqua breviter recenset, quam & hic delineatam ex ipſius relatione exhibere, dividiæ haud fuerit. Videlicet quibus parentibus, quove anno natus fuerit Cyrillus, incomperturn reliquiſſe ait *Hiſtoriam Eccleſiaſticæ*.

MENSIS JANUARI A. MDCCV.

fide scripta, de patria vero ejus licet altum ubique pariter silentium sit, e Palæstina tamen, atque ipsis forsitan Hierosolymis, ortum fuisse, vero simillimum judicat. Macarium, Maximumque ipsius in Episcopatu Hierosolymitano antecessores facit, quorum ille Diaconum, iste vero Presbyterum eum constituerit. Catechistæ etiam munus postremis maxime temporibus in Ecclesia Hierosolymitana eum exercuisse, & singulis fere diebus, per totum Quadragesimæ intervallum, præcipua fidei capita catechumenis, ad festum Paschatis baptizandis, luculenter exposuisse refert. Mortuo Maximo, vel ut aliqui referant, in exilium pulso, in sedem Hierosolymitanam Cyrillum successisse dicit, favore & auxilio Acacii Cæsareæ, & Patrophili Scythopoleos Episcoporum, qui Ariano-rum sectæ faverint, præcipue adjutum, hac quidem cum conditione, ut repudiato Presbyteratus honore, quo ornatus a Maximo fuerat, Diaconi loco & gradu aliquantisper in Ecclesia contentus viveret; id quod Hieronymum affirmare notat Noster, qui tamen ei hac in parte adstipulari minus sustinet, quandoquidem Patres secundæ Synodi generalis Constantinopolitanæ, in Epistola ad Damasum, Cyrillum rite & canonice ab Episcopis provinciæ ordinatum declarent, & ab Ariano-rum factione adeo abhorruisse testentur, ut plurima, dum fidem orthodoxam tueretur, mala variis in locis ab iis perpeffus fuerit. Interim cum Acacio amicissime eum vixisse, non negat. Ast rebus Ecclesiæ Hierosolymitanæ per duos tresve annos summa cum laude curatis, lis ipsi gravissima cum eodem de jure metropolitico Ecclesiæ Cæsariensis intercessit, Cyrillo Primatum provinciæ Palæstinæ Ecclesiæ Hierosolymitanæ vindicare satagente, quippe quam omnium Ecclesiarum Matrem a Christo ipso institutam, ab Apostolis fundatam, ab omnibus omnium temporum Christianis maximo honore semper habitam fuisse, jactitabat. Ex hac Acacium inter & Cyrillum simultate, dissidii semina late per Ecclesiam Orientalem sparsa fuere, dum Episcopi, qui idem cum Arianis sentiebant, se Acacio junxerunt sanio-rem vero fidem profitentes a Cyrilli stetero partibus. Verum Acacius Cyrillum, æquale jus sibi suæque Ecclesiæ vindicantem, diutius ferre haud valens, congregatis Palæstinæ Episcopis, eum ab Episcopatu deposuit, multisque criminum objectionibus ab adversariis oneratum urbe expulit.

ACTA ERUDITORUM

Hierosolymis ergo Cyrillus profugus Antiochiam peruenit, & cum hanc Ecclesiam Episcopo orbatam inuenisset, Tarium ire perrexit, ibique cum Silvano Episcopo diutius commoratus est. Acacius, ut primum de ejus adventu ibidem factō inaudivit, literis ad Silvanum missis, eum certiozem fecit, Cyrillum de sede Episcoporum suffragio dejectum, ab Ecclesiastico ministerio, simul & a communione arcendum esse. Silvanus autem, quia videbat, populo placere, quas Cyrillus habebat, conciones, Acacii monitis obtemperare noluit. Tum demum fremere Acacius, & Cyrillum, ut coram Episcopis Palaestinae compareret, per biennii spacium indefinenter citare. Haec minis territus Cyrillus, appellationis libello ad Episcopos missō, ad majus judicium, nempe Imperatoris Constantii, provocavit. Hinc Synodus Episcoporum Orientalium circiter CLX Seleucia in Isauria congregata est, A. C. 359, in qua in duas partes Episcopi se divisere, stantibus hinc Acacio Casariensi, Georgio Alexandrino, Uranio Tyrio, Eudoxio Antiocheno, una cum triginta aliis; inde vero Georgio Laodiceno, Eleusio Cyziceno, Sophronio Pompejopolitano, & Cyrillo Hierosolymitano, quos longe major pars Episcoporum secuta est. Duabus hisce factionibus acriter inter se concertantibus, Leonas, Synodi Praefectus ab Imperatore missus, cum Episcopos inter se convenire haud posse perspiceret, Concilium dimisit, ita tamen, ut Episcopis liceret in Ecclesia convenire, deque suis controversiis tractare. Convenientibus ergo Episcopis Cyrillo faventibus, Acacium haec cum suis accersivere, ut tam de Cyrilli, quam aliorum etiam Episcoporum causis judicaretur. Illi vero, saepius licet citati, venire recusantes, a caeteris abdicati fuere. Quibus peractis, Synodoque iterum dimissa, decem Legatos ex suis Constantinopolim miserunt, qui Imperatorem de omnibus rebus certiozem facerent; Acacius vero se celeriter e Seleucia propiciens, Constantinopolim prius venit, auresque Imperatoris praecupavit, qui & alioqui in Acacium propensior ejus hortatu conciliabulum Constantinopolitanum indixit, convocatis ex Bithynia circiter L. Episcopis, qui Cyrillum una cum Silvano Tarsensi aliisque pluribus deposuerunt. Cyrillus autem ab Hierosolymis relegatus, exul usque ad mortem Constantii Imperatoris permansit, cui cura Julianus circa finem anni

361 succederet, Episcoposque, dira Arianorum persecutione fugatos & exules, ad sedes suas revocaret, Cyrillum quoque Hierosolymas reduisse, & Episcopalem dignitatem capeffivisse, vero Noster simile existimat, atque una sequentibus Juliani temporibus nihil adeo memoratu dignum de Cyrillo occurrere, fatetur. De iis quoque rebus, quæ Cyrillus sub imperio Valentis gesserit, Ecclesiæ Annales silere observat, quamvis credibile existimet, eum ab Arianis, qui tunc omnia loca compleverint, admodum gravia fuisse perpeffum. Sub Theodosio autem inconcussum omnino Episcopatum illum tenuisse autumat, & tertio Theodosii anno, qui Christi fuit 385, Synodi quartæ earum, quas vocant œcumenicas, Constantinopoli congregatæ, Patres Cyrillum pro rite & legitime ordinato declarasse narrat. Post hoc Concilium, quinque circiter annis superstes Cyrillus fuit; nam die Martii decimo octavo A. 386, si Græcorum Mense fides adhibenda, grandævus jam curisque confectus, placide obdormivit.

Hæc postquam de vita Cyrilli Noster in præfatione retulit, ad scripta ejus recensenda pergit, & eorum plura olim extitisse, quam quorum vel fragmenta ad nos pervenerint, haud dubitat. Cum enim diutius Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfuerit, plurimasque ad populum habuerit conciones, vix ambigendum venire statuit, quin pro more istius seculi, Auditores eas calamo exceptas in vulgus dederint. Sed harum concionum temporis injuria memoriam quoque intercidiſſe, dolet. Quod autem Anastasius Nicænus (quem verius Sinaitam dici posse censet,) Commentariorum Cyrilli in Marcum, & Epistolæ ad Olympium Monachum meminerit, id ex eo contigisse arbitratur, quod Cyrillum Alexandrinum a Cyrillo Hierosolymitano non satis caute discriminaverit. Scripta igitur Cyrilli hodie extantia, & foletissima Nostri cara nitidiorè, quam antehac unquam, vultu edita, hæc sunt: *Catechetica Lectiones XXIII*, quarum XVIII Quadragesimæ tempore ad competentes, sive eos, qui ut baptizarentur petebant, habitæ præclarum continent totius doctrinæ Christianæ compendium. Quamvis autem Catecheses istæ finem satis autorem prodant, & primæ Ecclesiæ simplicitatem orationis contextu pulchre referant, non defuisse tamen, nec desse adhuc, ostendit, qui eas non modo Cyrillo abjudicent, verum

sequioris etiam ætatis factum esse asserant ; inter quos agmen ducere Rivetum ut animadvertit, sic ejus potissimum argumentis satisfacere, & Cyrillo istas vindicare studet. Catecheses sequitur *Epistola*, quam statim, ac Episcopatum Cyrillus adeptus est, ad *Constantium* scripsit, de signo crucis, & lumine denso valde & coruscante, quod Hierosolymis die Pentecostes A. 337 quam plurimis videntibus apparuerit. Apparitionis hujus *Epistolæ*que Cyrilli de eadem scriptæ, cum non solum Theophanes & Michael Glycas, verum etiam Sozomenus meminerit, satis mirari Autor vix potest, quid Rivetum impulerit, ut eam aut non a Cyrillo, aut Cyrillo Ariano scriptam, tam audacter asseruerit. *Epistolam* ad Constantium excipit *fragmentum Homilia in Paralyticum ad Berbes de piscinam sanatum*, quod nunc primum in lucem ex codice manuscripto Bibliothecæ Bodlejanæ Noster edit, eamque Cyrilli opus genuinum esse nullus dubitat; quippe cum stylus ejus conveniat cum Cyrilli stylo, & quod in Catechesibus fieri solet, orationis continuïtas frequenti S. Scripturæ citatione sit intercisa, & quasi tessellis quibusdam pulchre variegata. Comparet hinc *Oratio de occurſu Domini*, quam inter opera, quæ Cyrillo nostro falso tribuantur, reponere notat eruditissimum D. Cave. At licet modum quidem loquendi laxiorem esse in hac oratione, quam in Catechesibus, & impetu quodam verborum filum decurrere (id quod Cyrillo alias familiare haud sit) fateatur, plurimos tamen viros doctissimos eam Cyrillo tribuere superaddit, quibus etiam tot codices manuscripti suffragantur. Proxime accedit *Historia Ecclesiastica & Mystagogica*, quam Cyrilli nomine prænotatam in codice manuscripto Bibliothecæ Bodlejanæ Editor noster invenit; tractatum vero istum, longo post Cyrilli tempora intervallo, autorem nactum fuisse dicit *Germanum* quendam ejus nominis secundum, Patriarcham Constantinopolitanum, qui circa annum 1228 sedem occupasse perhibeatur. Postremo denique loco *Epistola* comparet ad *Augustinum de miraculis Hieronymi post mortem celebratis*, quam Cyrilli nomen immerito præ se ferre, Noster palam asserit. Præterquam enim, quod insigni anachronismo triginta annorum, quibus Cyrilli mors Hieronymi mortem antecesserit, satis constat, a Cyrillo eam scribi neutiquam potuisse; tam fatilibus insuper scatere fabellis, &

lis, & propter styli infantiam ac barbariam, adeo deformem & foedam esse innuit, ut a maleferiato & infamissimæ Monacho, ante ducentos forte annos, fictam fuisse, probabile admodum videatur.

Singula interim hæc scripta nunc exhibenda doctissimus Editor censuit, ac circa eadem id sibi præcipue negotii datum intellexit, ut textum, præsertim Catecheseos, purum, integrum & ab omni labe purgatum exhiberet. Ipsum quoque Prevotii textum, ex codicibus manuscriptis emendatum ab ipso plurimum plurimumque suppletum, adhuc magis emendatum ut daret, eum cum cæteris omnibus, quas conquirere licuit, editionibus contulit, & hoc modo plurima sphalmata cum typhotetarum, tum ipsius Prevotii, facile sustulit. Postea Catecheses omnes, Epistolamque ad Constantium, cum duobus codicibus manuscriptis, aliquas autem, nempe quartam, sextam, octavam, nonam, decimam, decimam quintam, decimam sextam & decimam octavam, cum tribus diligenter contulit. Parilem in Orationis de occurso & partis Historiæ Mystagogicæ collatione industriam adhibuit, cumque codices istos omnes cum Prevotii textu comparaverit, religioni sibi duxit, ullam omnino, etiam minutissimam, lectionem prætermittere; quin singulas potius in ima pagina ponendas arbitratus est. Variantibus lectionibus adjunxit annotationes quasdam, quibus id unum efficere allaboravit, ut ritus, mores & fidem primævæ Ecclesiæ, ex antiquissimorum Patrum monumentis explicaret atque confirmaret. Versionem demum Grodecii, multum jam ante a Prevotio correctam, plurimis in locis emendatiorem adhuc reddidit; quam tamen si quis omnibus suis numeris perfectam & absolutam optaret, novam profusè reddendam venire judicat.

Ex istis autem, quas diximus, annotationibus nonnulla ut decerpamus, & Lectori benevolo in gustum propinemus, nostrarum merito partium esse existimamus. Sic v. g. pag. 1 observat, quod ii, qui nondum erant baptizati, quales fuerint, quos alloquatur in Catecheseon præfatione Cyrillus, *Φωτισόμενοι* nuncupentur, aliquibus forsân inusitatum videri posse, quandoquidem vocabula *Φῶς*, *Φώτισμα*, *Φωτισμός* & *Φωτίσω* ad baptismum frequenter referantur. At enimvero *Φωτίζεν* apud veteres non solum significare respondet, *illumina lumine Baptismi*, sed etiam *doceo*, per
inssi

institutionem Catechetica ad Baptismum preparo. Pag. 4. apud primavos Christianos facti cultus non minimam partem fuisse lectionem sacrarum Literarum, indigitat. P. 6. de Baptismi repetitione ab aliquibus perverso consilio suscepta; ibidemque de rebaptizatis iis, quos Hæretici baptizarint, dissentit. De Exorcismis in Baptismo veteris Ecclesiæ temporibus observatis p. 7; de Samaritis, p. 8; de Homiliis seu concionibus, post lectionem Evangelii, in coetibus primavorum Christianorum, a Presbyteris & Episcopo ad populum habitis, p. eadem; de disciplinæ arcani vestigiis & apud Ethnicos reperiendis, p. 9; de virorum sedibus a mulierum subselliis in veterum Christianorum templis, intermediis quibusdam tabulatis separatis, p. 10 agit. *Αραγνώσεις* sive lectiones sacrarum literarum post collectam institutas, p. 15; confessionem omnium peccatorum Baptismo semper præmissam p. 18; rebellium Angelorum principem ac ductorem omnibus creatis spiritibus longe antecelluisse, a pluribus e Patribus creditum, p. 22; diversas de peccato, ob quod primus malorum Angelorum, cætenque cum eo Dæmones de coelo dejecti sint, diversorum Patrum sententias, p. 22; sententiam Origenis, Olympiodori, Hieronymi, aliorumque, Angelos posse etiamnum peccare, & faciem Dei Patris non alia conditione videre, quam si parvulos suæ fidei commissos ad salutem perduxerint, velut Cyrillo etiam aridentem, p. 26; Jesaiam serra lignea dissectum, p. 29 commemorat. Quantopere Astrologiæ & Genethliacorum vanitatem Patres perstrinxerint, p. 30; quomodo baptizatos statim, ut ascenderant ex aqua, alba veste induerint veteres, p. 34; ut baptizandi crebris se jeuniis ante baptismum exercuerint, p. 38; qua ratione antiquitus jam baptismum dividerint, p. 39 edocet. Quætionem, an jejunium quadraginta dierum, jam inde ab Apostolorum temporibus in Ecclesia fuerit usitatum, p. 43. s. tangit, & quæ ab utraque parte quætionis dici solent, Lectori ob oculos proponit. De errore Docetarum & Phantasiastarum, qui veritatem humanæ naturæ in Christo negarint, Apostolorum ævo jam exorto, p. 51; de templo in monte Calvariarum, prope Hierosolymas, a Constantino, seu potius ab Helena matre ejus, Imperatoris auspiciis extructo, p. 52; de secundis nuptiis a Patribus nonnullis damnari solitis, p. 60; de numero librorum, ex quibus Veteris Testamenti codex quarto seculo compactus fuerit, p. 65;

p. 65 erudite commentatur. Pag. 67 allegat Photii Historiam Manichæorum nondum editam, quam secum communicatam dicit, & orbi erudito propediem datum iri sperat, a V. C. Jo. Frider. Winklero, Hamburgensi. De ordine librorum Novi Testamenti, deque Jacobi & Judæ Epistolis, ac secunda Petri, una cum secunda & tertia Johannis, a Cyri lo iis libris annumeratis, quos veteres Ecclesiæ Doctores ac Episcopi tanquam sacros posteris tradiderint, curiosa sunt, quæ p. 67 annotat. De Archelao ejusque disputatione cum Manete p. 95; de verbis, *γινώσκει τὰ κρυφὰ τῶν δούλων*, an pro Scripturæ dicto habendis? p. 101; de conjugio olim haud interdicto, p. 161; de domo Caiphæ, quam summorum Pontificum palatium fuisse existimat, p. 185; de Hebraico Matthæi Evangelio, a Patrum non unis approbato, p. 195; de Jacobo, Domini fratre, p. 199; de Hæreticis quibusdam, se pro Christo venditantibus, p. 207; de signo Filii hominis, ad illustrandum locum Matth. XXIV, 30, p. 216 erudita lemmata accumulat. Tacemus, quæ affert de proportione numeri angelorum ad hominum numerum, p. 218; de vigiliis Paschatis & Pentecostes, in ordinaria baptismi tempora olim electis, p. 277; de baptisteriis veterum, p. 278; de renunciatione Satanæ in Baptismo facta, p. 279; de Catechumenis oleo quodam sacro ante Baptismum inunctis, p. 285; de more baptizandos ter in aquam immergendi antiquissimo, p. 286, atque alia.

Quod superest, Veterum de Cyrillo Hierosolymitano ejusque scriptis testimonia operibus illius præmisit, doctorum vero Virorum, *Roberti Coci, Andrea Riveti, ac Edmundi Albertini* judicia iisdem subnexuit; & ut ne quidpiam deesset, Indices locupletissimos Locorum Scripturæ, Auctorum & Rerum superaddidit.

HISTOIRE CRITIQUE DES DOGMES ET DES Cultes &c.

h. e.

HISTORIA CRITICA DOGMATUM ET CULTUUM bonorum malorumque, in Ecclesia ab Adamo usque ad Christum receptorum, Autore PETRO JURIEU.

B

Amste-

Amstelæd. apud Franc. L' Honoré & Socios, 1704. 4. ch. maj.

Constat Alph. 4. plag. 15.

VEræ religionis & divinitus institutæ dogmata & cultus, in parte I & II, quas mense superioris anni Novembri pag. 481 seqq. prolixè recensuimus, ubi expendisset Clarissimus Autor, historiam apostasiæ in sequentibus duabus partibus persequitur; in quibus, occasione cultuum dogmatumque depravatorum, quorum in sacris monumentis mentio, omnem Orientalium Theologiam, & derivatas inde Græcorum Romanorumque superstitiones explicat. Non deterri se ab isto labore debere judicavit magnorum Virorum, Seldeni Vossiique, de illo argumento scriptis, cum & defectus eorum & *παρορμάματα* quædam fuerint corrigenda, & tam copiosa novarum conjecturarum messis in eo se obtulerit, ut novum plane studium hic collocatum videri queat. In diversos vero tractatus abeunt tertia ista pars atque quarta, quorum primus, parti tertiæ liminis quasi loco inserviens, de ipsa idololatria, Gentiliumque Theologia, agit in genere. Ubi primò de nomine idoli & idololatriæ varia. Vocem *ειδῶλις* diminutivam esse, contra Ræinoldum defendit, sed diminutionis significatum obtinere non habita molis extensionisque ratione, sed perfectionis veritatisve internæ respectu, ut quæ *formam minus perfectam* significet, & pro externa, apparente, picta, non vera specie, (cum *εἶδος* internam formam atque essentialè notet,) usurpètur. In voce vero idololatriæ *εἰδῶλον* quamcunque rem, cui divini honores proterva impietate tribuuntur, significare. Origines idololatriam, quæ Cyrilli Alexandrini quoque sententia fuit, post diluvium demum habuisse, eique occasionem dedisse communem hominum in calamitatibus magnis indolem, qua in extrema fere prolabantur præcipites. Scilicet severa Dei in Atheismum antediluvianum animadversione, mortalium mentes externatas, in contrarium superstitionis & idololatriæ vitium proruisse. In eo vero Cyrillum aberrare, quod Belum primum idolum fuisse arbitretur, cum, quod multis veterum locis monstratur, ab astrorum cultu haud dubie idololatria initia ceperit. Stolidissimam vero esse Theologiam Gentilium, quæ vastissimum Deorum numerum, eosque horrendissimorum criminum reos, immortales, & aliorum tamen hominum more genitos sistat, eosque cultibus

P. III. Tr. I.
c. I.

c. II.

c. III.

MENSIS JANUARIII A. MDCCCV. 71

tibus impuris & abominandis honorare doceat. Ipsos puduisse Gentiles istius furoris, quæ in inventa in Theologiam *μυθικὴν, Φυσικὴν & πολιτικὴν* distinctiōe, infucare fuerint conati; quem doctè tamen abstergat fucum Augustinus de C. D. L. c. 7. 8. Nec excusari eam posse eo, quod symbolice res naturales earumque genesin repræsentet, cum multa in ea sint, quæ plane respuant symbolicum illum sensum: nec eo denique, quod ista Deorum multitudine plura unius Dei, quem agnoverint omnes, repræsententur attributa; namque & paucissimos fuisse ita sentientes, & ipsos eos, qui ita sentire volunt videri, astra tamen in numero Deorum habere, & Numina cætera adorare, & in plurali numero de Diis loqui. Vastum illum Deorum numerum in varias classes divisisse varios. Ex illis memorat divisionem Clementis Alexandrini in classes VII; Servii in *animales & naturales*, quam optimam Autor censet, omniaque Gentilium Numina vel hominem, vel rem naturalem significare, & utrumque simul notare aliquando existimat; Jamblichi porro in octo ordines Deorum distinctiōem; Romanorum in *majorum & minorum genium* Deos, quorum illi & *Electi* dicebantur & *Consentes*, suoque numero *Deos Samothracas & Cabiros* complectebantur. Cum *Samothracibus* eisdem fuisse *Penates* Deos Urbis & Imperii Romani, idque probare tum hoc, quod Trojanorum, a quibus orti Romani, Dii fuerint *Samothracas*, tum quod clam habitæ eorum nomina fuerint: hoc enim ex *Samothracum* disciplina esse, non vero inde, ut ne evocari possent ex urbibus, quod fieri potuisse, ut ut ignotum esset nomen Deorum *Penatium*, ex Macrobio constat. Hancque de *Penatibus & Samothracibus* Diis sententiam Varronis quoque fuisse. *Penates* illos Castorem & Pollucem, quod ex Dionysio duas statuas Deorum Trojanorum militari habitu describente, cum inscriptione *Δίωατες*, colligant nonnulli, esse haud potuisse, cum juniores sint Castor & Pollux Diis Trojanorum *Samothracibus*, probabileque sit, magis Diis *Samothracibus*, primi ordinis Numinibus, quam Castori & Polluci, *Heroibus*, Imperii sui tutelam commisisse Romanos. Probabilissimum esse, eos fuisse Jovem, Junonem & Minervam; illos enim esse *magnos Deos* apud Macrobiū, quod nomen Cassius Hemina *Penatibus* quoque dederit. Cum *Penatibus publicis familiarum Penates* h. e. *Lares*

c. IV,

- & Deos *Viales* confundendos non esse. Speciem Penatum esse Deos *Indigetes*, in quorum tutela erant certæ regiones, illis tamen aliquanto inferiores, inque iis fuisse *Curetes*, qui cum *Corybantibus* & *Dactylis Idaeis* sint iidem. Nomen eorum esse conjugatum vocis *indigena*, Deumque patrium notare, quod mirum viros doctos non vidisse. Infimum Deorum genus *Lares* Deosque *Manes* esse, & *Genios*, de quibus in primis ex Apulejo de Deo Socratis, & Jamblichio de Mysteriis agit. Porro cum omnis apostasia & idololatria Israelitarum, ex Phœnicum seu Chananæorum Ægyptiorumque Theologia, suas repetat origines, dilata in alium locum de horum superstitionibus dissertatione, hic quidem Phœnicæ Theologiæ ex Sanchoniathone exhibet compendium, & ingeniose ostendit historiæ Mosaicæ in iis, quæ de originibus rerum commentatus Sanchoniathon fuit, vestigia. Quæ inter alia ille de *adoratis* a primis hominibus *plantis* dicit, ex male acceptis illis, quæ habet Moses de Adamo, quem in Paradiso constituerit Deus לעבריה, esse putat: vocem enim Ebræam *culturam terra* pariter, ac *cultum religiosum* notare. Creationem hominis apud eundem ita exponit, *ventum Colpia* esse קיל רוח Spiritum vocis oris Dei, i. e. omnipotentis verbum, vel ut Davides loquitur, *Spiritum oris Dei*, qui ex uxore sua באו ברוך h. e. materia rudi, genuerit *Protogonum* בכור i. e. primum hominem, & איונה i. e. uxorem ejus, cujus nomen si: ex mala interpretatione vocis עלמה quæ *virginem* notet, & sit fœminina forma עם עולם quod *aiōna seculum* significet. *Usonum* Cainum, *Hypsuranium* Abelem fuisse putat, sic dictum, quod Deo cœlorum esset acceptus. Quis sit γήϊνος αὐτόζωον, quem Adamum statuit esse Bochartus, se quidem ignorare, sed & in cæteris multum perturbatam hanc Sanchoniathonis historiam se invenire. De *Agrote* Deo obscura omnia. Per simulacrum vero hujus adeo venerabile arcam Moſis, & per templum a bobus bajulari solitum, tabernaculum facile intelligi: nam pro Levitis boves ab Autore monstrifarum adeo fabularum pleno substitui, non esse mirandum. *Schaddai* eum inter Titanas referre, quod Deastris omnibus bellum intulerit verus Deus. Eum Phœnices Θεὸν μέγιστον Deum *maximum* appellare, quod dicit Sanchoniathon, id spectare ad Palæstinos, qui ejus excellentiam in templo Dagon experti fuerint. Eo etiam pertinere nomen *Misfer*, quod *dimissum* notet, quia arca a Palæstinis fuerit dimissa.

fa. *Taanum* Mosen esse: *Sydyk Melchisedecum*, ut alibi monstratum. Ex istis Phœniciis vero Græcos omnes fabulas suas & Theogonias derivasse, pro sua fingendi licentia, innumeris rebus sive additis sive mutatis: quod in sequenti tractatione univèrsa passim uberius ostenditur. Hisce vero generalibus de idololatria, succedit specialior de Syrorum & Hebræorum idololatria tractatio. Hic perlustrantur ante omnia Scripturæ loca, in quibus *Teraphim* mentio. Hinc rejectis Eliezeris, Mosis Nachmanidæ & Bechai, Salomonis Jarchii & Aben-Esra, Moncai & Gaffarelli, Spencerique de *Teraphim* sententiis: ipse quidem tanquam certissimum supponit, figuram humanam eos habuisse, quod patere putat ex historia Davidis, in cujus lecto *Teraphim* collocavit Michal, ut ipsius præsentis præberent speciem. Hoc vero etiam certum esse, instrumenta magica illos fuisse, ad indagandas res vel futuras vel alias obscuras: non fuisse tamen magiæ instrumenta eos in prima sua origine. Vix enim probabile esse, vel Jacobum, probatæ pietatis virum, in domo Labanis fuisse tam diu commoraturum, si magicis hujusmodi abominationibus cum *Teraphim*, quos ibi fuisse constat, peragendis, quotidie illa fuisset conspurcata; vel Rachelem horrendæ istius impictatis instrumenta fuisse asportaturam: fuisse ergo eos nil aliud initio, quam imagines, in quibus colere Deos suos solerent Gentiles. Imagines autem non fuisse magnorum istorum Deorum, *Baalis*, *Astartes*, *Molochi* & aliorum, sidera cœli representantium; hos enim humana forma, qualis *Teraphim* extiterint, cultos a Syris nunquam fuisse: homines itaque representasse eos, in numerum Deorum re-
latos, ipsosque adeo Latinorum *Lares* familiarum tutelis præfectos. Et certe privatos, non publicos hos fuisse Deos, probare id primum, quod solus Laban, non omnis illa gens, eorum ablatione fuerit commotus. Ipsum porro probare nominis etymologiam, quæ a **לרפא** *sanare* descendat, ut *Deos* adeo *servatores hospitalesque* **לרפא** significant, unde & Græca vox *Σεραπείης* originem habeat. Imo porro, ut Latinorum *Lares* compitis quoque præerant, *Viales Diim* de nominati, sic *Teraphim* quoque manifeste id tribui Ezechielis 21. Hoc porro, istis evictis, quod Servius *Lares* dicit esse *animales Deos*, h. e. animas consecratas, ad originem *Teraphim* primam nos deducere. *Lares* enim fuisse animas progenitorum, illustriumque in

Tr. II.
c. I.
c. II.
c. III.

c. IV. familia virorum : tales ergo *Teraphim* fuisse, qui Noam forte Semumque repræsentaverint. Duos nempe fuisse, Autori probabile; quod plures uno prodat oratio Labanis Deos illos appellantis, duobus vero plures non fuisse, Rachelis occultatio indicet. Hincque esse, quod Ovidius *duos Lares* faciat, *Larunda* genitos, quorum numerum multiplicaverit supersticiosa credulitas. Hinc patere, unde Michal in domo Davidis *Teraphim* nata sit, a quo scilicet, ut & ab aliis Israelitis, majorum imagines, procul amandata superstitione, asseruari potuerint. Has majorum imagines primum in honorem tantum majorum asseruatas, inde adoratas, & ut nunquam subsistit superstitio, ita interrogatas postremo de rebus obscuris fuisse: dignumque notatu, quod in Scripturis, quoties magiæ species recensentur, nulla sit *Teraphim* mentio; ubi vero interrogatio mortuorum commemoretur, versaque vice de hac nihil inveniatur, ibi de *Teraphim* dictum; argumento luculento, *Teraphim* cultum, & interrogacionem mortuorum, pro eadem re haberi. Formam cultus illam fuisse, ut *κνωτάφια* in ædium recessibus construerent, quorum extremitatibus adderent imagines majorum, speciemque adeo illa habuisse arcæ Mosis: atque inde evocasse Manes homines male credulos, cujus superstitionis vestigia passim apud Gentiles; sic enim Andromacham apud Virgilium Hæctoris Manes ad sepulcrum ejus evocare: inde oracula prodisse, sicut ex arcæ medio. Hinc clarum esse, cur LXX Senes in historia Michal *Teraphim* verterint *κνωτάφια*, & cur iidem in Josiæ, falsos cultus destruentis, historia voci *Θεραφίμ* vocem *Θελητὰς* addiderint, qui sint incantatores Manes evocantes. Patere item, cur Oseas dicat, *Israelem nec Ephod, nec Teraphim* per plures dies habiturum. *Ephod* nempe significare *Urim & Thumim*: *Teraphim* vero arcam, cum impositis *Cœrubim*, inter quos oracula ex arca prodibant, speciem *Teraphim*, ut modo monitum, ferentem. Atque adeo minime quidem eosdem esse *Teraphim* & *Cœrubim*, quod Moncæo, Spencero, Gaffarello visum: illos enim humanam speciem, hos quatuor Ezechielis animalia repræsentasse. *Teraphim* tamen apud idololatrias locum tenuisse eum, quem *Cœrubim* in sanctuario. Utut vero *Teraphim* antiquiores fuerint arca, tamen istam formam cultus modo descriptam, exemplum *κακοζήλια* diabolica ab arca accipiente, invaluisse demum, cum antiquioribus

bus temporibus nudæ imagines fuerint *Teraphim*. Loci libri
 Judicum, ubi *Teraphim* Michæ mentio, hunc sensum esse, quod du-
 as imagines, alteram ex ære conflata, alteram cælo elaboratam, sibi
 confici curaverit, indeque oraculum *Teraphim* composuerit, (is
 nempe cenotaphio impositis) cui filium suum præfecerit sacerdotem.
 Deo autem vero hunc cultum Micham instituisse, sanctificari *Tera-
 phim* posse eorumque cultum credentem, si Deo eos dedicaret; quæ
 fuerit Israelitarum quorundam illius temporis superstitionis, idololatri-
 cos cultus, modo ad Deum referantur, nihil mali habere existiman-
 tium. Probabile autem non esse, oracula ipsas istas statuas edidisse,
 quod visum Bellarmino; nam rarissima esse statuarum loquentium
 exempla, prætereaque cum nihil aliud quam Manium evocatio fue-
 rit *Teraphim* consultatio, verosimilius esse, vel speciem e terra lo-
 quentis edidisse Diabolum, vel excitasse ipsam consultoris phantasi-
 ad oracula hujusmodi proferenda. Aliam *Necromantia* speciem ap-
 ud Syros fuisse eam, quæ Hebraica voce צִיִן designatur, quam ma-
 le *Spiritum Pythonis* reddant interpretes, hoc vero obsessos ex ven-
 tre loqui credant, pro iisdemque habeant cum ἐγγαστριμύθοις . Nam
 hoc falsum primum esse, quod idem sit *Spiritum habens Pythonis* &
 ἐγγαστριμύθος , patere ex historia ancillæ Act. XVI, quam *Pytho-
 nem habuisse* constat, non tamen ex ventre edidisse vocem mur-
 murantem: ut probabile sit, *Pythonis Spiritum* nihil aliud esse, quam
 spiritum divinationis, qui ἀπὸ τοῦ πυθάνεδα , *Python* & *Pythius*,
 quod erat Apollinis cognomentum, fuerit appellatus: atque id qui-
 dem fieri potuisse, ut *ventriloquus* haberet *Spiritum Pythonis*, o-
 mnem vero *Pythonis Spiritu* actum *ventriloquum* haud fuisse. De-
 inde magis falsum etiam esse, quod צִיִן לַעֲבֹד iidem sint cum *Pytho-
 nis Spiritu præditis* vel *ventriloquis*. Hos enim proprie *Necromantas*
 fuisse carmine Manes evocantes, eosque in magno vase aqua pleno repræ-
 sentantes, accedente voce, quæ ex terræ visceribus prodire videretur.
 Nempe צִיִן apud Hebræos significare *vas* hujusmodi *profundum*,
 nec alias istam speciem magiæ esse ignotam, quæ Græcis λεκανομαντεία
 vocetur. Eam exercitam fuisse a quodam Mago in loco quodam, ubi
 ipse Autor tum commorabatur, doctus ea de re a testibus αὐτόπταις ,
 Magum illum vitro aquæ pleno pecuniam tamdiu injici jussisse, donec
 convexam superius figuram acciperet, tum in aqua apparuisse desidera-
 tam

c. V.

detatam imaginem. Specula frequentius adhibere magos his nostris temporibus, ejusque rei exemplum allegat ex Historia Henrici VII R. Angliæ, idque luculenter magis in quadam ad illustrem Cuperum epistola exponit, ex *Sigismundo Freibergero* in Germania Perturbata & Restaurata, *Christoph. Pelleri* in Politico Scelerato impugnato, atque aliunde, etsi circumstantiis paulum variatis, notissimum. Qua occasione illustris Cuperus, in quadam ad Autorem epistola, aliud vaticinium commemorat Angliæ itidem res spectans, quod ante sex hos annos in Bibliotheca Jesuitarum Leodiensi, quo Roma allatum fuisse dicebatur, se vidisse ait, ad imitationem prioris haud dubie a quodam Religioni Romanæ addicto, ut illud a Protestante quocunque confictum. Cæterum Reverendus Autor noster suam de כּוּן sententiam ex historia Sagæ Endorensis firmat, cui Saulus dixerit, *divina mihi per כּוּן & fac ascendant, quem tibi dicam*: unde manifestum, ventriloquam eam non fuisse, ut quarum non sit evocare Manes; divinationem vero per כּוּן commodissime intelligi eam, quæ fiat per vas aquis repletum, cui sententiæ faveat domicilium Sagæ עֵדוֹר Endor, i. e. *fons pereannis*; puras enim aquas Diabolum in hujusmodi ritibus affectasse. Vocem vero comitari solitam esse Diabolicas hujusmodi nugas, locum Esaiæ XXIX, 4. & VIII, 19 luculenter firmare. Quod autem LXX senes כּוּן *ἐγγασφιμύθως* passim vocent, causam esse, quod hoc nomine omnes magi, vocem obscuram & murmur obtusum producentes, fuerint appellati: id quod inde pateat, quod ipsi illi Senes vocem כּוּן , quam *ἐγγασφιμύθως* vertunt alibi, Es. VIII, 19 *Φωνήσας ἐκ τῆς γῆς*, ex terra vocem edentes, fuerint interpretati, cui loco accedunt non dissimilia Esaiæ XIV, 3, & XXIX, 4. Atque hæc de Syrorum & Ebræorum idololatricis superstitionibus, in ipsis originibus suis spectatis. Succedit inde de originibus simulacrorum tractatio, quæ idololatria ætate censet esse posteriora. Primo enim Deos naturales animalesve esse adoratos, paulo post etiam inventum fuisse modum, cultorum cogitationes per objecta hujusmodi sensibus obnoxia, atque in templis conspicua, excitandi. Probat hoc inde quod Persæ, Chaldæi, Ægyptii, idololatriæ inventores, nullas habuerint primis temporibus imagines, id quod etiam de Phœnicis Græcisque, Platonis & Porphyrii testimonio probet Eusebius

MENSIS JANUARIII A. MDCCV. 17

Eusebii Præpar. I, 9, de Romanis, Germanis, aliisque populis evincant alia vetera monumenta. Inventas vero statuas & simulacra in Chaldaea primum fuisse, Nimrod temporibus, quæ etiam sit Cyrilli sententia, indeque esse Labanis *Teraphim*: hinc porro cum colonis in cæteras orbis partes esse derivatas. Eas initio non adorationis, sed memoriæ causâ factas esse, cœpisseque adeo illam per simulacra idololatriam in simulacris hominum, non cœlestium corporum, quæ ipsa primum fuerint adorata sine imagine. Inde vero successu temporis evenisse, ut degenerantibus in cultum Divinorum mortuorum honoribus, antiquis suis Diis, astris, mortuorum jam in Deos conversorum nomina tribuerint, Baalis, Astartes &c. sicque imagines consecraverint astris hominibusque defunctis communis. Præterea phantasie excitandæ commodissimum deprehendentes, ob oculos habere imaginem; si non simulacra, emblemata saltem Deorum cœlestium conficere homines instituisse, indeque ritas botum, ovium cæterorumque animantium formas, mistasque imprimis illas ex variis corporum formis figuras, emblematicè omnes Solem et astra representantes. Privatum primo, non publicum, istum cultum fuisse. In Chaldaea enim primis temporibus Solis tantum ignisque cultum publice fuisse receptum, qui & postea diu reliquis cultibus omnibus prævalerit; quod ex Chaldaea Persicæque religionis cognatione, et loco Ruffini in libro II Hist. Eccles. probatur. Invaluisse autem statuas publice una cum templis, quæ a sepulcris habeant origines, quod testentur Patres ubique: nata vero templa ex sacellis, in quibus privatim primo in adium penetralibus asservabantur majorum reliquiæ & imagines, luxu paulatim loca magis ampla magisque exornata querente. Materiam simplicissimam fuisse primo terram coctam; sic fictilem Jovis Capitolini statuam a Varrone commemorari: inde lignum, metalla postea, argentumque & aurum. Artem initio fuisse in iis rudem, unde *caudicaria Numina* Tertulliano appellentur. Opiniones de hisce simulacris suis diversas omnino fovisse diversos. Eos, qui optime adhuc saperent, non pro ipsis Diis, sed representationibus memoriâ Deorum provocantibus; eâ habuisse. Sic Varronem sensitse, sic Senecam, sic Maximinum Tyrium, sic ipsum Platonein, Celsumque & Dionem Chrysostorum, eamque sententiam in Gentilibus agnoscere & confutare

c. III

C

Ar.

c. IV.

Amobium, Origenem & Augustinum cum ceteris: adeoque verum esse, quosdam ita sensit, ut ne quidem *Φύσις* Deorum imaginibus istis representari, sed symbolice virtutes indicari crediderint. Alios tamen longius progressos, consecratione huiusmodi imaginibus conciliari ipsorum Deorum personalem, ut ita loquamur, presentiam credidisse, ut adeo non statuas, sed Deum in statu presentem coluerint, hancque sententiam Amobium L. 6. p. 103, & Lactantium Institut. II. 2. confutare; ut alia taceamus eruditissimis, quibus ea illustratur. Atque hanc certe eandem esse Pontificiorum de suis imaginibus opinionem, quibus peculiari modo

c. V.

presidere credant eum, cui imago est dedicata, virtutemque insignem in illis diffundere, ex qua affricu participant alia corpora, ut sacras peregrinationes proinde ad eas instituere, variisque eas superstitionibus colere, sit operæ pretium: quæ omnia certe credentes atque partantes, intentatum sibi idololatriæ crimen non facile valeant deprecari. Sed & tertiam esse de huiusmodi simulacris sententiam, quam ex Mercurio Trismegisto proponat Augustinus de C. D. VIII. 23. Nempè Deum consecratione evocatum, in simulacrum ceu corpus, animæ ad instar immigrare, unumque cum eo totum componere, homini simile ex anima & corpore constanti. Quartam denique opinionem esse hominum plane stupidorum, qui ipsa simulacra, ut sensibus eorum patebant, Deos arbitrabantur. Quibus ita positis, temeritatis facile revinci Bellarmianum, qui nullam aliam Gentilium de statu suis, quam postremam istam agnoscat sententiam, contra quem Calvinii argumenta, reliquas quoque species idololatriæ adstruentis, diligenter a Cl. Autore vindicantur. Denique cum inter simulacra celebratissimum sit Israelitarum vitulus aureus in deserto conflatus, peculiaris ipsi, opera impenditur. Ubi primo figmenta, quibus Judæi horrendum illud crimen excusant, adducuntur. Inde de figura huius idoli disquiritur, moneturque, dubiam eam reddere varia nomina, dum modo *וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים*, modo *וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים*, modo *caput bubulum*, quod nomen apud Patres frequens, vocetur. Pro *tauri* figura pugnat Noster, quod *Ægyptiis* moribus, apud quos plures boves fuerint adorati, sit convenientissima; nec repugnare putat Ebr. *וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים* quod *bovem* æque ac Latinorum *visula vaccam* notare potest, imò & *caput bubulum* idem quod *bovem* notare, bonorum scriptorum

c. VI.

c. I.

simulacrum ceu corpus, animæ ad instar immigrare, unumque cum eo totum componere, homini simile ex anima & corpore constanti. Quartam denique opinionem esse hominum plane stupidorum, qui ipsa simulacra, ut sensibus eorum patebant, Deos arbitrabantur. Quibus ita positis, temeritatis facile revinci Bellarmianum, qui nullam aliam Gentilium de statu suis, quam postremam istam agnoscat sententiam, contra quem Calvinii argumenta, reliquas quoque species idololatriæ adstruentis, diligenter a Cl. Autore vindicantur. Denique cum inter simulacra celebratissimum sit Israelitarum vitulus aureus in deserto conflatus, peculiaris ipsi, opera impenditur. Ubi primo figmenta, quibus Judæi horrendum illud crimen excusant, adducuntur. Inde de figura huius idoli disquiritur, moneturque, dubiam eam reddere varia nomina, dum modo *וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים*, modo *וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים*, modo *caput bubulum*, quod nomen apud Patres frequens, vocetur. Pro *tauri* figura pugnat Noster, quod *Ægyptiis* moribus, apud quos plures boves fuerint adorati, sit convenientissima; nec repugnare putat Ebr. *וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים* quod *bovem* æque ac Latinorum *visula vaccam* notare potest, imò & *caput bubulum* idem quod *bovem* notare, bonorum scriptorum

auctoritate. Causam hujus figuræ contra Monachum cum plerisque Vi-
 ris doctis defendit esse, quod in Ægypto illi fuissent assuefacti, quod
 ex Jos. XXIV, 14. Ezech. XXIX, 16. XXIII. 3. Act. VII, Eusebio item
 & Laëtantio pateat. Inde, quæ animalia coluerint Ægyptii, ostendit,
 errareque illos, qui Ægyptios & lanam averfatos esse omnino
 statuunt, & animalium esum, quod Herodotus, sibi ipsi tamen hic con-
 tradicens, affirmet. Nempe boves & mactare, & edere, & sacrificare
 licuisse coloris ejus, qui fuerit Typhonis, Deorum Ægyptiorum hostis
 jurati, id est ruffos. Inter Boves, qui in honore erant & adorabantur,
 eminuisse *Apin* & *Mnevin*, de quibus diligenter Melæ, Plinii, Herodoti,
 Æliani, Ammiani, Plutarchi allegantur loca, ut qui omnia eo spectantia
 tradiderint. Peculiaria illa & hodie in nullo bove facile obvia signa,
 quæ requirebantur in *Api*, magicis incantamentis, quæ Augustini
 quoque fuerit sententia, deberi. Causis cultus prima facie tam ab-
 surdi ab aliis allatis rejectis, veram esse eam, quod his animalibus
 symbolice Dii eorumque virtutes repræsentarentur, quod-
 que adeo idem esset eorum, quod apud ceteras gentes statuarum
 officium; cui rei firmandæ oppido illustra Herodoti in Euterpe p.
 128, Clementis Alex. e Protreptico, & Plutarchi de Isido & Osiride c.
 33, 39 & 40 loca adducuntur. Hinc contra Pontificios rursus corollare
 conficit, qui non in symbolis tantum panis & vini Christum, sed &
 in imaginibus Sanctos adorent, quæ tamen repræsentationi rei alicujus
 Divinæ, minus quam animantia, vita & spiritu vigentia, idonea
 existant. Utque huic consecrario plus roboris accedat, fusius probatur,
 non pro ipsis Diis, sed repræsentationibus Deorum animantia illa ab
 Ægyptiis fuisse habita. Inde *Apin* minime fuisse consecratum Græ-
 corum Epapho; multo minus *Serapin* & *Apin* esse eundem, & Jo-
 sephum Patriarcham designare, ad quem proinde omnis iste tauri,
 quem *Apin* vocant, spectet cultus, quod doctissimo Vossio verosimile
 visum, ostenditur. Esse vero *Apin* Isis Deæ symbolum, *Mne-
 vin* Osiridis, quibus nominibus cum, juxta antea præstrucka, junctura
 naturales Dii & animales, h. e. & astra, & homines præclare de huma-
 no genere meriti, designentur, in Isidem & Osiridem paulo penitius
 inquiritur, ut hac ratione ad eos spectare symbola Apidis & Mne-
 vis intelligantur. Osiridem itaque ex Deorum naturalium classe *So-*

c. II.

c. III.

c. IV.

c. V.

c. VI.

c. VII.

e. IV.

Arnobium, Origenem & Augustinum cum cæteris : adeoque verum esse, quosdam ita sensitse, ut ne quidem *Quærit* Deorum imaginibus istis representari, sed symbolice virtutes indicari crederent. Alios tamen longius progressos, consecratione hæc imaginibus conciliari ipsorum Deorum personalem, ut ita loquamur, præsentiam credidisse, ut adeo non statuas, sed Deum in statu præsentem coluerint, hæcque sententiam Arnobium L. 6. p. 103, & Lactantium Institut. II. 2. confutare; ut alia tacemus eruditis notissima, quibus ea illustratur. Atque hæc certe eandem esse Pontificiorum de suis imaginibus opinionem, quibus peculiari modo præsidere credant eum, cui imago est dedicata, virtutemque insignem in illis diffundere, ex qua afflicti participant alia corpora, ut sacras peregrinationes proinde ad eas instituere, variisque eas superstitionibus colere, sit operæ pretium: quæ omnia certe credentes atque patrones, intentatum sibi idololatricæ crimen non facile valeant deprecari. Sed & tertiam esse de huiusmodi simulacris sententiam, quam ex Mercurio Trismegisto proponat Augustinus de C. D. VIII, 23. Nempè Deum consecratione evocatum, in simulacrum ceu corpus, animæ ad instar immigrare, unumque cum eo totum componere, homini simile ex anima & corpore constanti. Quartam denique opinionem esse hominum plane stupidorum, qui ipsa simulacra, ut sensibus eorum patebant, Deos arbitrabantur. Quibus ita positis, temeritatis facile revinci Bellarmianum, qui nullam aliam Gentilium de statu suis, quam postremam istam agnoscat sententiam, contra quem Calvinii argumenta, reliquas quoque species idololatricæ adstruentis, diligenter a Cl. Autore vindicantur. Denique cum inter simulacra celebratissimum sit Israelitarum vitulus aureus in deserto conflatus, peculiaris ipsi opera impenditur. Ubi primo signa, quibus Judæi horrendum illud crimen excusant, adducuntur. Inde de figura huius idoli disquirunt, moneturque, dubiam eam reddere varia nomina, dum modo *וִיטוּל* vitulus, modo *תַּאֲוִם* taurum, modo *קַאֲפֻס* bubulum, quod nomen apud Patres frequens, vocetur. Pro *tauri* figura pugnat Noster, quod Egyptiis moribus, apud quos plures boves fuerint adorati, sit convenientissima; nec repugnare putat Ebr. *בַּיִשׁ* quod *bovem* æque ac Latinorum *vitula vaccam* notare potest, imo & *caput bubulum* idem quod *bovem* notare, bonorum scriptorum

e. V.

e. VI.

e. I.

auctoritate. Causam hujus figuræ contra Monachum cum plerisque Vi-
 ris doctis defendit esse, quod in Ægypto illi fuissent assuefacti, quod
 ex Jos. XXIV, 14. Ezech. XXIX, 16. XXIII. 3. Act. VII, Eusebio item
 & Laëtantio pateat. Inde, quæ animalia coluerint Ægyptii, ostendit,
 errareque illos, qui Ægyptios & lanam averfatos esse omnino
 statuunt, & animalium esum, quod Herodotus, sibi ipsi tamen hic con-
 tradicens, affirmet. Nempe boves & mactare, & edere, & sacrificare
 licuisse coloris ejus, qui fuerit Typhonis, Deorum Ægyptiorum hostis
 jurati, id est ruffos. Inter Boves, qui in honore erant & adorabantur,
 eminuisse *Apin* & *Mnevin*, de quibus diligenter Melæ, Plinii, Herodoti,
 Eliani, Ammiani, Plutarchi allegantur loca, ut qui omnia eo spectantia
 tradiderint. Peculiaris illa & hodie in nullo bove facile obvia signa,
 quæ requirebantur in *Api*, magicis incantamentis, quæ Augustini
 quoque fuerit sententia, deberi. Causis cultus prima facie tam ab-
 surdi ab aliis allatis rejectis, veram esse eam, quod his animali-
 bus symbolice Dii eorumque virtutes repræsentarentur, quod-
 que adeo idem esset eorum, quod apud ceteras gentes statuarum
 officium; cui rei firmandæ oppido illustris Herodoti in Euxerpe p.
 128, Clementis Alex. e Protreptico, & Plutarchi de Iside & Osiride e.
 38, 39 & 40 loca adducuntur. Hinc contra Pontificios rursus corollare
 conficit, qui non in symbolis tantum panis & vini Christum, sed &
 in imaginibus Sanctos adorent, quæ tamen repræsentationi rei alicu-
 jus Divinæ, minus quam animantia, vita & spiritu vigentia, idonea
 existant. Utque huic consecrario plus roboris accedat, fusius probatur,
 non pro ipsis Diis, sed repræsentationibus Deorum animantia illa ab
 Ægyptiis fuisse habita. Inde *Apin* minime fuisse consecratum Græ-
 corum Epaphro; multo minus *Serapin* & *Apin* esse eundem, & Jo-
 sephum Patriarcham designare, ad quem proinde ornis iste tauri,
 quem *Apin* vocant, spectet cultus, quod doctissimo Vossio verosimile
 visum, ostenditur. Esse vero *Apin* Isis Dææ symbolum, *Mne-
 vis* Osiridis, quibus nominibus cum, juxta antea præstrueta, junctura
 naturales Dii & animales, h. e. & astra, & homines præclare de huma-
 no genere mesiti, designentur, in Isidem & Osiridem paulo penitus
 inquiritur, ut hac ratione ad eos spectare symbola Apidis & Mne-
 vis intelligantur. Osiridem itaque ex Deorum naturalium classe So-

c. II.

c. III.

c. IV.

c. V.

c. VI.

c. VII.

lum esse, quod ex Plutarcho imprimis, Macrobio & Diodoro ostenditur: *Isidem Naturam universalem*, utcumque aliter alius videatur. Probatur hoc, quoniam in gemino hoc Numine, per universam Ægyptum, quod nulli alii Deo Deævæ contigit, culto, hæc dubie principia omnis generationis venerari Ægyptii voluerint, inter quæ non *Luna*, bene tamen *Natura universalis* locum obtineat, quæ matris ad instar se habeat, *Sole* patris vices gerente. Porro inde etiam, quod Isidi primas in cultu suo sacrisque religionibus deferant in omnibus Ægyptii, ipsi quoque Osiridi eam anteferentes, quod in *Lunam* certe non competat, vel aliam quamcunque ex naturalibus rebus. Argumentum quoque ipsum nomen *Isidis* suppeditare, quod *antiquitatem* Diodoro teste notet; hoc vero in *Naturam universalem* optime quadrare videri, quam Gentiles omnes æternam crediderunt. Sed melius adhuc rem evincere veræ nominis rationes, ex lingua Hebræo-Chaldæa, cum ab istis gentibus omnium religionum repetenda veniant initia, derivandas. Esse itaque *Isis* nil aliud quam *אִשְׁתִּי Ipsa est*, vel *אִשְׁתִּי Est est*. Indeque simul patere originem verbi *est, tu es*, Apollinis Delphici templo inscripti. Nempe esse illud ipsissimum *Isidis* nomen, cujus commentarium habeat inscriptio ad pedes Isis, in urbe Sois Minervæ nomine cultæ, insculpta apud Plutarchum: *Ego sum omne quod fuit, quod est, quodque futurum est*; cui oppido conveniat cum inscriptione Capuensi, in qua est: *Te tibi jura, quæ es omnia Isis*. Hancque veram esse nominis *Jehovah* interpretationem, quod *Natura universalis* tribuerint Ægyptii, mania, quæ postea Spinolam aliosque profanos homines invasit, jam occupasti. Sed & quartum argumentum pro hac sententia omnia *Isidis* simulacra suppeditare, atque illud imprimis, quod in explicatione *geometrarum* Augustæ Illustris Cuperus exhibuit p. 252. In eo *urrim capisi impositam terram, duas cannas*, quarum radices tridentem representent, mare, *flammae* ex cavitatibus cannarum prodeuntes aerem & ignem notare. Præterea *urrim in capise*, Cybeles quoque Cererisque esse signum, itemque *manmarium*, vim alendi notantium, multitudinem; *Isidem enim, Cererem, Vestam, Cybelem, Matrem Deorum*, nil aliud esse, quam diversâ Numinis ejusdem nomina. Illius rei si Illustris Cuperus in mentem venisset, miraturum non notum fuisse, inter Boissardi imagines Isis inveniri figuras *mul-*

simant-

immamias, cum inscriptione *Φύσις, παλαιόλος, Natura uniuersalis*. Nec obscurum ipsi futurum fuisse *κεντροφόρον* epitheton, quod Vestæ Eusebius tribuit. Ideo nempe hoc fieri, quod Vestæ, Cybele, Ceres, quæ cum Iside sint eadem, *Naturam uniuersalem, eam que in centro mundi*, utpote in principali parte sua *residentem*, significant. Huic Doctissimi Autoris conjecturæ ingenii laudem concessit, soliditatem in dubium vocavit, in quadam ad eum Epistola, Illustris Cuperus. Si enim in centro resideat, eoque contineatur *Natura uniuersalis*, quæ est Autoris nostri sententia, non posse eam dici *κεντροφόρον*, quod significat *centrigeram* vel *centrifera*. Vocem itaque *κεντροφόρον* significare aliquid, quod *Φύσις, Natura, terra* vel *Vestæ* producat; quemadmodum *χλοηφόρος* & *καρποφόρος* etiam dicatur, inde quod *ferax* vel *producat herbas & fructus*; atque alia quoque diversa a variis rebus, quas producit vel efficit, nanciscatur nomina, *τεροφῶς* scilicet *altrix*, *πετροποις petrifica* &c. Nihil itaque convenientius videri, quam labem esse in voce *κεντροφόρος*, & pro ea apud Eusebium legendum *δενδροφόρος, arborum ferax*: indeque simul patere, cur etiam *παρθένης* dicatur eodem loco, quoniam scilicet *Terra virgo*, h. e. *quæ non sensit aratrum, vel in cuius viscera quærendorum metallorum gratia nondum descendit quisquam*, arbores protulerit: vel quoniam cum arboribus virgines comparari solent. Nomen denique *ἰσίας*, apud eundem Eusebium, ad firmam *terra* stabilitatem pertinere videri. Et istam vocis quidem *κεντροφόρος* emendationem atque explicationem, facile Autor noster in responsoriis ad Cuperum admisit: inque observatis ab eo, confirmationem se invenire eorum, quæ de eodem Iside, Vestæ, Ceres, Cybeles, Matris Deorum Numine, antea affirmaverat, existimavit: imo & *Venerem Syriam*, quæ *Urania* Græcis audit, *Naturam uniuersalem* notare, & cæteris unius rei nominibus diversis addendam esse putavit. Hinc vero omnino rationem reddi posse animadvertit diverforum attributorum soli huic Deæ adscriptorum: quæ & tot celebretur nominibus, diversas Naturæ uniuersalis partes respicientibus. *Vestam* appellari, quod *ignis* eius sit pars, *calore* suo principum generationibus rerum largiens, idque diserte Ovidium in *Fælorum VI* indicare. *Θέμιν* & *χρημυδόν* vocari ob spiritum æter-

num & immensum, Univerſi molem penetrantem, eam moderantem, omniaque cognofcentem: *σπερματικὸν λόγον*, quod principium omnium rerum eſſet; *τροφὸν*, quod aleret omnia. Sic *κεντροφῶρον* etiam eam dici poſſe, non quod *ferat centrum*, a quo potius *feratur*, ſed quod ſit *κεντῶρα* centri, illique præſit: quamvis tamen omnino inhærendum ſit Cuperi emendationi, modo obſervetur, vim *δενδροφῶρον* & *χλοηφῶρον* eſſe virtutes *φύσεως παλαιάς*, *Natura univerſalis*. Hanc namque, ſicuti *ἑστία Veſta*, *focus*, *ὕψα flamma* appellatur, in reſpectu ad cœlos, ubi reſidet pura illa flamma; *δενδροφῶρον* quoque vocari & *χλοηφῶρον* in reſpectu ad terram, *herbarum arborumque feracem*. Poetas vero; quando in terra *Veſta* nomen quaſi vivere, cauſam eam habuiſſe, quod terræ, emolumentorum fuorum cauſæ, maxime inhæſerint, quæ pars tamen *Natura univerſa* exiſtat. *Παρθένη Virginis* nomen, *Natura univerſa* adſcriptum, optime Cuperum explicuiſſe. Sed ut ad filium tractationis Autoris noſtri redeamus, quintum argumentum ejus rei, quod Iſis ſit *Natura univerſa*, ſuppeditant ſymbola Iſidis, inter quæ maxime emineat ipſe *Apis*. Hunc enim ad Iſidem pertinuiſſe, non Ofiridem, hinc colligit, quod in maxima veneratione *Apis* fuerit; ſymbolum autem præ ceteris venerabile, ad Numen haut dubie pertinuiſſe, cujus ſumma in *Ægypto* religio; hoc autem Iſidem fuiſſe. Præterea conſentire omnes, *Mnevin* bovem, ſymbolum Solis, fuiſſe *Heliopoli* adoratum: verofimile igitur haut eſſe, duos boves Ofiridi vel *Soli*, nullum Iſidi fuiſſe conſecratum. In *Aspide* itaque omnes eſſe *Natura univerſa* characteres: *marem* illum eſſe, ad maſculam ejus vim ſignificandam; nomen *Apis* *ἱερακῆν* *parentem* ſignificare; *alendis hominibus* plurimum bovem, præcipuam culturæ terræ instrumentum, conſerre: *τιθήνην* vero atque *αλιτρικῆν* eſſe *Naturam*. Signa totius Naturæ impreſſa huic bovi fuiſſe, *Lunam* in dextro latere, *aquilam* Jovis alitem, ſymbolum coeli, in dorſo, *ſcarabeum* in lingua Solis ænigma. Omnes vero conſecturas illas tantum accendere luminis celebri *Amoſi* Prophetæ loco: *portaviſtis tabernaculum Regis veſtri, Kijoun, imagines veſtras, & ſidus Deorum veſtrorum, quos vobis feciſtis*, ut ille novum viſiſſim robur addat ſententiæ illi, quod Iſis *Natura* ſit *univerſa*. Prophetam nempe delineare idololatriam in deſerto. *Apis* enim

c. V.

Re-

Regem hanc dubie fuisse religionis Ægyptiæ; Kijun esse Numen, cui ille sacer. erat: plantam esse Naturam universam: ארץ כנען Syria esse genium Naturæ, a quo diversum non sit Kijun, nisi terminatione ארץ סורא. Nec male hic sentire Judæos, qui Kijun velint esse Saturnum: illum enim esse genium Naturæ universæ, totam naturam comprehendere, omnem felicitatem donare, perficere omnia, ut dicitur Lib. I Dionysius Halic. testetur. Genium vero naturæ esse αἰγερόθελον, utroque sexu potentem, quod nomen & Isidi hæreat, eumque adeo a sexu masculinum maxime spectantibus Saturnum, a cæteris Isidem vocari. Verba vero Prophetæ, & Sidus vestrorum Deorum, eo pertinere, quod Apis non unam solam particularem Divinitatem, sed Naturam referat, quæ omnia complectatur sidera; unde & Stephanus Act. VII dixerit, exercitum cali Israelitas adorasse. Sic investigatis, quos Isis referebat & Osiris, quorum symbolice imagines erant Apis & Menevis, Diis naturalibus, Typhonem esse quodcunque generationibus rerum adversum principium docet, atque sic ad investigandos, qui latent sub Isidis Osiridisve nomine, Deos animales, Reges scilicet & Viros illustres, progreditur. Principes vero inter Deos animales, Patriarchas nationum hanc dubie fuisse, dicit, & quidem in ista Theologia Ægyptiaca, Nox, Chami & Mitsraim esse vestigia; Nox inprimis, quem multa in Apide, fabulaque Isidis & Osiridis, referre videantur, nunc brevitatis causa prætereunda. Mosen sub Typhonis nomine latere, Ruffum enim fuisse Typhonem: Mosen, egregiæ hominem formæ, comam probabiliter aluisse affinis, i. e. flavi coloris. Nomen Typhonis esse Syrum Τυφον αἰετοειδὲς quod inundationem notet, qua pessederit Moses Pharaonem cum Ægyptiis; quo pertineat etiam, quod Pharaonis mare & marina omnia abominari Ægyptios Sacerdotes, & sal Typhonis spumam appellare dicit. Typhonem hostem Deorum Ægyptiorum judicari, quod judicia sua per Mosen contra omnes eos Deus exercuerit, ut est Exod. XII, 12. Numer. XXXIII, 4. Typhonem LXXIII sibi junctis hominibus Osirin interficientem, Mosen significare, regimen post egressum ex Ægypto cum LXXII senioribus partitum. Typhonem fratrem Osiridis Regis Ægypti: Mosen filium Natæ Pharaone creditum esse. Typhonem Æthiopiæ Regiam habuisse adutricem: Æthiopiæ Mosis fuisse uxorem. Typho-

c. VIII.

- Typhonem a sinu insidentem in Ægyptum venisse, ut Isidi & Osidi bellum inferret: & Moſen simili vectura usum Exod. IV, 20. Denique Typhonem, teste Plutarcho, acie victum, septidiana fuga a sinu vectum discessisse, posteaque Jerosolymam & Judæam genuisse: quod ipse Plutarchus eo spectare animadvertat, ut Judæi in partem fabulæ Typhonis veniant. Et certe septidui fugam spectare sabbatum, post exitum ex Ægypto a Moſe constitutum, Jerosolymi & Judæi natales, constitutam a Moſe Judaicam Rempublicam. Hæc de Ægyptiorum Theologia, usuque boum in ipsorum religionibus, Apidis inquam & Mnevis. Jam porro Israelitas, vitulum adorantes, non id egisse, ut Deos adorarent Ægyptios, Apin Isidemque vel Osirin, sed verum Deum in Ægyptio isto symbolo voluisse honorare; quæ Calvinii & Protestantium plerorumque sententia est, contra Romanæ Ecclesiæ Doctores diligenter Autor defendit.
- c. IX. Festum celebratum Vitulo Exod. XXXII, 5. dedicationis fuisse, in quo ritus in Isiacis recepti observati fuerint, quorum nonnulli ex Herodoti Euterpe, quibus festum Isidi Búbaste celebratum describit, recensentur. Nec dubium Autori videtur, in eo festo in thensa vitulum illum circumgestatum fuisse, eoque spectare locum Amosi: *portavit tabernaculum Moloch vel Regis vestri*. Moſen autem solennibus illis intervenientem, vitulum per calcinationem, quousque licuerit, in cineres redegeſſe. Cum idololatria populi in deserto, & formæ & materiæ cognitionem habere idololatriam Jeroboami. Illum vitulorum cultum ex Ægypto, ubi diu versatus fuerat, attulisse. Dicit autem idola illius diserte *δαμάλεις, junices*, in Scripturâ passim: alibi rursus *virulos*: quod suspitioni locum dat, utrumque sexum gemina vacca Jeroboamum representasse, quia, ut supra dictum, *ἀρρηνὸς θηλυς* Isis crederetur. Deum venum hoc symbolo Jeroboamum colere voluisse, & ceremoniis quidem a Moſe præceptis; quod imprimis clarum sit ex relatis 2. Reg. XVII, 28, ubi dicitur, novos Salmanassarum colonos Samariam tuto habitare non potuisse, donec discerent cultum Dei Israelis; quem proinde retinuisse hucusque necesse sit Israelitas, nisi quod vitulorum adhiberent symbola. Ex loco Oſeæ XIII, 2, male cum Judæorum magistris quosdam colligere, homines vitulis hisce fuisse immolatos; sensum enim verborum esse: *quicumque inter homines sacrificat, osculum figet vitulis*
- c. X.
- c. XI.

vicinis. Id tamen inde constare, osculo honoratos illos fuisse, quod & in aliis religionibus observatum; ut ex Jobi XXXI, 27, & Apulejo in Apologia pateat. Sacerdotes Jeroboami male quosdam inter Eruditos putare ex sæce plebis delectos; quod parum conveniens fuisset ad conciliandam novæ religioni auctoritatem. Ebræa verba **בני מן** non ex infima plebe notare, sed simpliciter ex medio populo: id indicare tantum volente sacro Historico, quod ex tribu Levi scripti non fuerint Sacerdotes, sed ut fors ferret, ex populo. Peccatum denique illud Jeroboami illis, qui imagines & εἰδωλόθεσιας suas cultui divinitus præcepto miscere gaudeant, neutiquam favere. Ut ut enim minus fuerit Jeroboami peccatum crimine ultimorum Israelis Regum, a veri Dei cultu penitus ad Baalim deficientium: peccatum tamen nihilominus fuisse. Nec illi excusando inservire, quod Elias tamen Elisæusque, veri Prophetæ, perpetuo in illa gente fuerint versati: hoc enim placuisse sapientiæ Divinæ, ut aliqua tamen adhuc, licet corrupta, in illa gente servaretur Ecclesia. Atque hæc Autor doctissimus de cultibus falsis inter Israelitas ex Ægypto oriundis. Jam libro IV ad eos pergit, qui Syriæ & Chananzæ natales debent. Sed ejus quidem justum recensum nemo a nobis requiret; cum in prioribus tribus enarrandis, jam tum instituti nostri limites longe fuerimus supergressi.

THESAURUS ANTIQUITATUM GRÆCARUM,
contextus & designatus a JACOBO GRONOVIO. Vo-
lumen sextum, septimum, & octavum.

Lugduni Batavorum apud Petrum van der Aa, 1699, fol.

Volumen VI constat Alphab. 6. plag. 19.

VII Alphab. 8. plag. 11.

VIII Alphab. 7. plag. 17.

Primum Voluminis sexti locum obtinet Joachimi Stephani, Pomerani, J. U. D. *de Jurisdictione veterum Græcorum liber*. Pronunciat de eo celeberrimus Gronovius, satis quidem scite consideravisse utramque urbem, vel potius generatim patefecisse universam Græcorum indolem istuc quidem ferentem, ut δίκην cole-
 ret; ast nihilominus nimium Alexandro ab Alexandro & Coelio Rhodigino in hoc libro tributum esse: doletque præterea, non ma-

D jori

iori cum cura librum istum in editione prima fuisse administratum. Sequuntur p. 2755 Joachimi Peronii, Hebraicarum & Græcarum litterarum Lutetiæ Interpretis Regii, *de Magistratibus Græcorum & Romanorum libri tres*, a Francisco fratris filio editi, quorum tertium librum adeo Romanis rebus obrutum Gronovius dicit, ut nequaquam explicet impleatque inscriptionis promissum ac materiam. Proxime abest Heraclidæ Pontici *de Politis Græcorum libellus, cum interpretatione Latina Nicolai Cragii*, quem si integrum dare potuisset, totius instar Thesauri futurum fuisse existimat. Ast temporum injuria fragmentum solum dare coegit, cujus tamen nec editores, nec interpretes, exquisitam rationem habuerunt. Hunc excipit pag. 2835 Jo. Adami Osiandri *de Asyris Gentilium dissertatio*, quam p. 2855 Jo. Baptistæ Crophii *Antiquitates Macedonica*, hisque p. 2939 adjuncta Petri Hendreich *Maffilia* comitantur. Inde pag. 3007 comparet Burcardi Niderstedii *Melita vetus & nova, Hephabstia insula, Melita subterranea*, de qua in præfatione dum verba facit Gronovius, miratur in simul, inter *ἑσθόματα* hujus insulæ, non nisi Herculem & Junonem celebrari, quum & Dea Proserpina, & templum ejus, in inscriptionibus apud Gualterum tam aperte nominetur. Hac occasione, Jacobi de Wilde, cui hæc studia mirum quantum debent, beneficio monentam in ære ΜΕΛΙΤΑΙΩΝ, prout erat, expressam accuratissime ex quinque fidelissimæ notæ ætypis adducit, deque *ῥοσὴ* & rosa Melitenfi ibi occurrentibus præcipit, & contra Sponium aliosque disputat. Inde pag. 3087 conspiciuntur Petri Gyllii, quem in primis laudat, *de Bosphoro Thracio libri tres*, & p. 3219 ejusdem *de Topographia Constantinopoleos, & de illius Antiquitatibus libri quatuor*. Hos excipiunt Georgii Douzæ *de Itinere suo Constantinopolitano Epistola*. Accesserunt *Veteres Inscriptiones Byzantio & ex reliqua Græcia cum quibusdam doctorum Virorum epistolis* p. 3343: Leonardii Aretini *Commentaria rerum Græcarum*, p. 3387. Wolfgangi Lazii *Græcia Antiqua variis numismatibus illustrata lib. II* p. 3419: Josephi Laurentii *Disquisitio de Rebus publicis, suffragiis, conciliis, accusationibus, tormentis, &c. veterum*, p. 3651: Everardi Feithii *Antiquitatum Homericarum libri IV*, in quibus fere omnes eorum temporum per Græciam ritus, ceremoniæ & mores, tam in sacris quam profanis, exponuntur & illustrantur, p. 371.

Nico-

Nicolai Damasceni *de moribus Græcorum aliarumque Gentium libellus*, cum interpretatione Latina Nicolai Cragii, p. 3843. De Jos. Laurentio censet, nimis breviter instituto defunctum, versus peregrina & aliena statim descessisse. Præclarius de Feithio existimat, & nonnullos in hoc opere occurrentes naves non ab ipso, sed editorum negligentia profectos arbitratur.

Volume septimum ad Sacra præsertim Græca & Festivitates spectant, & librorum hoc Antiquitatis caput persequentium haut contemnendam seriem representat. Primum ex his locum occupat Danielis Clasenii *Theologia Gentilis seu demonstratio, qua probatur, Gentilium Theologiam (cum tenebras) Deos, sacrificia & alia ex fonte Scriptura (cœlu luce) originem traxisse, in tres partes divisa*. Hinc p. 133 Josephi Laurentii *Varia Sacra Gentilium*, & p. 253 Abrahami Ortelii *Deorum Dearumque capita, ex antiquis numismatibus collecta, Historica Narratione illustrata a Francisco Swertio* conspiciuntur. Reliqui libri hoc ordine exhibentur: Julii Cæsaris Bulergeri *de Oraculis & Vatis liber* p. 1. Idem *de Templis Ebraeorum* p. 50. Jo. Henrici Eggelingii *Mysteria Cereris & Bacchi, in vasculo ex uno onyche, cum figuris* p. 57. Joannis Meursii *Panathenæa, sive de Minerva illo gemino festo, liber singularis*, nunc ex ipsius auctoris chirographo auctus, p. 77. Eiusdem *Eleusina, sive de Cereris Eleusinae Sacro, ac Festo, liber singularis*, nunc ex ipsius auctoris chirographo auctus, p. 109. Jo. Nicolai *de ritu antiquo & hodierno Bacchanaliorum commentatio*, p. 173. Jo. Jacobi Helleri *Exercitatio de Deo igneo Atheniensium*, p. 22. Jacobi Sponii *ignotorum atque obscurorum quorundam Deorum Ara, notis illustrata, cum quorundam Eruditorum epistolis ad eam rem pertinentibus*, p. 233. Stephani Byzantini Grammatici *de Dodone fragmentum, quo tota veterum doctrina & fabulatio de per antiquo Oraculo isto continentur, cum exercitationibus recognitis Jacobi Gronovii, cum figuris*, p. 269. Jacobi Triglandii, J. F. J. N. *Conjectanea ad quadam obscura fragmenti de Dodone loca*, p. 321. Jo. Antonii Vernerii *de Oraculis & Divinationibus Antiquorum, tractatus succinctus & exquisitus*, p. 325. *Symbolica Diana Ephesæ Statua a Claudio Menestreo exposita, multis novis additionibus, nummis & monumentis antiquis illustrata*, p. 357. Lucæ Holtæni *epi-*

stola ad Franciscum Cardinalem Barberinum, de Helenis seu Verubus Diana Ephesia simulacro appofitis, cum figuris, p. 393. Jo. Petri Bellorii nota in Numismata tum Ephesia, tum aliarum urbium, Apibus insignita, cum figuris, p. 401. Eiusdem expositio Symbolici Dea Syria simulacri cum figuris, p. 425. Marmorea Basis Colossi Tiberio Casari erecti, ob civitates Asia restitutas, post horrendos terre tremores: cujus Colossi fides a Jo. Meursio oppugnata defenditur, tantum non oculis exhibetur, & venusta proponitur: tempus, numerus & nomina civitatum restitutarum ubique falsus & varius a recentibus commentatoribus tradiitur; verus & certus ex marmorea basi, publico instrumento, feliciter probatur. Ad Ser. ac Rev. Principem Franciscum Mariam Mediceum, &c. Primus trans Alpes vulgavit, revocavit, notis & observationibus illustravit Laurentius Theodorus Gronovius, cum figuris, p. 433. Laurentii Pignorii Magna Deum matris Idae & Attidis inisita, ex vetustis monumentis eruta, cum figuris, p. 433. Jo. Fazoldi Græcorum veterum Ἱεπολογία, p. 521. Petri Castellani ΕΡΟΤΟΛΟΓΙΟΝ, p. 597. Jo. Meursii Græcia Feriata, sive de Festis Græcorum libri VI, cum notis & marmore Ταυροκαταψίων, pag. 701. Nempe Gronovius non aliquoties tantum in ima ora ad Meursiana polienda aliquid addidit, sed etiam p. 854 interposuit, ad fidem summæ suæ erga Oxoniense marmor reverentiæ, & nomen, & conspectum festi ΤΑΥΡΟΚΑΘΑΪΙΑ. Jo. Jonstoni de Festis Græcorum schediasma, p. 871. Julii Cælaris Bulengeri de Ludis veterum liber unicus, p. 901. Jo. Meursii de Ludis Græcorum liber singularis, p. 941. Danielis Souterii Palamedes, sive de Tabula lusoria, Alea & variis ludis, libri tres p. 997. Andree Senflebii de Alea veterum liber singularis, p. 1121. Cœlius Calcagninus de Talorum ac Tesserarum & Calculorum Ludis ex more veterum, ingratiam Lili Gregorii Gyraldi, p. 1213. De singulis fere in præfatione eruditissimus Gronovius nonnulla monet, & vel perperam dicta indicat, vel prolata illustrat, auget & dilucidius exponit. Ita de Symbolica Dianæ Ephesiæ statua a Menetrejo exposita disserens, temperare sibi non potest, quin marmoream ejusdem Dianæ, quam in arcis Heemstejanae propylæo deprehendit, statuam ex longinquis locis advectam repræsentaret, & hoc modo Menetrejo lucem afferret. Quæ uti nullis aliarum, judice Gronovio,

novio, pulchritudine artis & elegancia cedit, ita ab omnibus diversa est, seu manuum elevationem consideres, seu septem fascias, in quibus unice convenit cum ea, quam Leonardus Augustinus ex gemma edidit, seu ~~peroneis~~ equorum in aliis parum observatas, cum tanta canum multitudinis. Hecaten suam iustissime cingente, ut mereatur certe hoc marmor inter reliqua spectari. Miratur ceteroquin, cur non Menestrepus nummos illos omnes, quos citet, collectos apposerit, vel qui factura fuerit, ut ex hac Dianæ in nummis gloriosæ pompa, ab Holstenio collecta, omissus sit nummus Claudii, eam perinde in æde tetraastylo stantem & verubus innixam exhibens, cum ipsis literis DIAN EPHE, ut est in serie orbium Crojanorum. Hanc vero Dianam ex suis sacris illustratam vult, non admixtione nunc Cereris, nunc Ifidis, nunc Cybeles, adeoque discedit ab illis, qui has ad partes vocaverint.

Volumen Octavum cætera Ludrica & Amoenitates Græcas persequitur, & p. 124 sistit Jo. Meursii *Orchestram, sive de Saltationibus veterum librum singularem*. In hoc non probat, neglectum adeo fuisse Scaligerum nomen, ut ne meminisse quidem dignatus fuerit, præsertim cum reperias apud Scaligerum (capite nempe XIV de Comœdia) quæ omissa Meursio. Inde repræsentantur Jo. Baptistæ Casalii *de Ritu Nuptiarum, ac de Jure Connubiali veterum dissertatio*, p. 1302. Josephi Laurentii *de Sponsalibus & Nuptiis antiquorum libellus*, p. 1330. Barnabæ Brissonii *ad legem Juliam de Adulteriis liber singularis*, p. 1346. Josephi Laurentii *de Adulteris & Meretricibus tractatio*, p. 1402. Jo. Meursii *de Puerperio syntagma*, p. 1418. Josephi Laurentii *de Natalitiis Conviviisque, qua in iisdem agitabantur, exercitatio*, p. 1430. Ejusdem *de Praconibus, Citharædis, Fislulis ac Tintinnabulis collectio*, p. 1459. Julii Gregorii Gyraldi *de Comœdia, ejusque apparatu omni & partibus commentarius*, p. 1474. Julii Cæsaris Scaligeri *de Comœdia & Tragœdia, ejusque apparatu omni & partibus commentatio*, p. 1494. Ejusdem *de Versibus Comicis tractatus*, p. 1550. Joachimi Camerarii *de Comicis versibus diatriba*, p. 1578. Jo Baptistæ Casalii *de Tragœdia & Comœdia lucubratio*, p. 1598. Alberici Gentilis *de Actoribus & Spectatoribus Fabularum non notandis disputatio*, p. 1826. Evanthii & Donati *de Tragœdia & Comœdia commentariuncula*, p. 1682. *De Fabularum, Ludorum, Theatrorum, Scenarum ac*

Scenicorum antiqua consuetudine, libellus, p. 1694. Jo. Ludovici Fabricii *de Ludis Scenicis* ΔΙΑΛΕΞΙΣ *causifica quinquepartita.* Petri Fabri *de re Athletica, Ludisque veterum Gymnicis, Musicis atque Circensibus spicilegiorum tractatus, tribus libris comprehensus, opus tessellatum, cum ejusdem paralipomenis, p. 1758.* *Inscriptiones Athleticae nuper reperta, edita & notis illustrata* ab Octavio Falconerio, *quibus accesserunt alia ex Africanis marmoribus recens descripta, p. 2290.* Barnabæ Briffonii *commentarius ad L. Dominico de Spectaculis, in C. Theodosiano, & L. omnes dies Cod. de Feriis p. 2358.* Josephi Laurentii *de Agyptis, Histrionibus, Acclamatiombus, & Osculis investigatio, p. 2434.* Jo. Meursii F. *collectanea de Tibiis, p. 2450.* Musonii Philosophi *opus de Luxu Græcorum, in quo de bellonibus, bibacibus, generibus poculorum, vino, coronis, quibus in conviviis veteres utebantur, unguentis, musicis instrumentis, bellariis, saltationibus, p. 2450.* generibus placentarum, ac metricibus insignibus, a Stephano Nigro congestum, p. 2466. Petri Bellonii *de admirabili Operum antiquorum & rerum suspiciendarum præstantia, libri tres, p. 2530.* Philo Byzantius *de septem Orbis Spectaculis, Græce, cum notis & interpretatione Leonis Alatii, p. 2642.* Phlegontis Tralliani *de rebus mirabilibus liber, Græce, cum interpretatione Latina Guilielmi Xylandri, ac recensione notisque Jo. Meursii, p. 2690.* Ejusdem *de Longævis libellus, Græce, cum interpretatione Latina Guilielmi Xylandri, ac recensione notisque Jo. Meursii, p. 2727.* Jo. Frederici Gronovii *de Museo Alexandrino exercitationes Academicæ, habita anno M DCLXVII post caniculares ferias, ab filio ejus exceptæ, & nunc primum editæ, p. 2738.* Ludolphi Neocori *de Museo Alexandrino diatribe, nunc primum edita, p. 2766.*

ISAACI NEWTONI TRACTATUS DUO, DE SPECIEBUS & MAGNITUDE FIGURARUM CURVILINEARUM.

Londini apud Samuelem Smith & Benjamin Walford,
Typographos Societatis Regiæ, 1704, in 4.
Constant plagul. 10.

Celeberrimus magno suo merito Vir, Isaacus Newtonus, Tractatui suo Optico de Coloribus, Anglice scripto, appendicis in modum

dum sermone Latino duos subiecit Tractatus Geometricos, breves sed præclaros, priorem de Enumeratione Linearum Tertii Ordinis; alterum de Quadratura Curvarum. Quod Enumerationem Linearum attinet, notat in antecessum, *lineas* dici posse *primi, secundi, tertii, quarti &c. ordinis*, quas recta potest secare in punctis, uno, duobus, tribus, quatuor &c. Itaque *primi ordinis* est ipsa recta; *secundi* sunt *conice*, sub quibus comprehenditur circulus; *tertii* sunt *ææ*, quas hoc loco numerare aggreditur. Lineæ autem ordinis secundi, tertii, quarti &c. possunt dici (respective) *curva generis primi, secundi, tertii, &c.* Curvæ denique infinitesimi generis sunt, (ut notum est) quas recta in infinitis punctis secare potest, quales sunt, quæ per radii vel rotæ revolutiones infinitas generantur. Ostendit deinde, proprietatibus quibusdam primævis, conicarum seu curvarum primi generis, consimiles esse proprietates curvarum secundi generis, & generum etiam superiorum; quoad ordinatas scilicet, diametros, vertices, centra, axes, latera recta & transversa, & asymptotos. Nam si rectæ plures inter se parallelæ & ad sectionem conicam utrinque terminatæ ducantur, recta duas earum bifecans bisecabit alias omnes; quæ dicitur *diameter*, & parallelæ dicuntur *ordinatim applicatæ*. Concurfus diametrorum est *centrum* figuræ, & intersectio curvæ ac diametri, *vertex*; & diameter illa, cui ordinatim applicatæ insistant ad angulos rectos, dicitur *axis*. In curvis secundi generis si rectæ duæ quævis parallelæ ducantur concurrentes curvæ in tribus punctis, recta quæ ita secat has parallelas, ut summa duarum partium ex uno secantis latere ad curvam terminatarum æquetur parti tertie ex altero latere ad curvam terminatæ, eodem modo secabit alias, his parallelas curvæque in tribus punctis concurrentes. Hæ ergo tres partes, quæ hinc inde æquantur, dicentur, ut in conicis, *ordinatim applicatæ*, & recta secans dicitur *diameter*, & concursus duarum diametrorum dicitur *centrum*, & ubi omnes diametri in eodem puncto concurrunt, istud erit *centrum generale*. Diameter autem ad ordinatas reſtangula, si modo aliqua sit, etiam *axis* dicitur. Et quemadmodum in conicis sectionibus non parabolicis quadratum ordinatim applicatæ hoc est reſtangulum ordinarum, quæ ad contrarias partes diametri ducuntur, est ad reſtangulum partium diametri, quæ ad vertices ellipsos vel hyperbolæ

bolæ terminantur, ut data quædam linea, quæ dicitur *latus rectum*, ad partem diametri, quæ inter vertices jacet, & dicitur *latus transversum*; sic in curvis non parabolicis secundi generis parallelepipedum sub tribus ordinatis est ad parallelepipedum sub partibus diametri ad ordinatas & tres vertices figuræ abscissis, in ratione data: in qua ratione si sumantur tres rectæ ad tres partes diametri inter vertices figuræ sitas, tunc illæ tres rectæ dici possunt *latera recta*, & illæ partes diametri inter vertices, *latera transversa*. Et sicut in parabola conica, quæ ad unam & eandem diametrum unicum habet verticem, rectangulum sub ordinatis æquatur rectangulo sub parte diametri, quæ ad ordinatas & verticem abscinditur, & recta quadam data, quæ latus rectum dicitur; sic in curvis secundi generis, quæ nonnisi duos habent vertices ad eandem diametrum, parallelepipedum sub ordinatis tribus æquatur parallelepipedo sub duabus partibus diametri ad ordinatas & vertices illos duos abscissis & recta quadam data, quæ proinde latus rectum dici potest. *Hyperbola* primi generis duas *asymptotas*, secundi tres, tertii quatuor &c. & non plures habere potest. Et quemadmodum partes lineæ cujusvis rectæ inter hyperbolam conicam & duas ejus asymptotas sunt hinc inde æquales; sic in hyperbolis secundi generis si ducatur recta quævis secans tam curvam quam tres asymptotas in tribus punctis, summa duarum partium istius rectæ, quæ a duabus quibusvis asymptotis in eandem plagam ad duo puncta curvæ extenduntur, æqualis erit parti tertiæ, quæ a tertia asymptoto in plagam contrariam ad tertium curvæ punctum extenditur. Sicut etiam in conicis sectionibus, ubi duæ parallelæ ad curvam utrinque terminatæ secantur a duabus parallelis ad curvam utrinque terminatis, prima a tertia, & secunda a quarta, rectangulum partium primæ est ad rectangulum partium tertiæ, ut rectangulum partium secundæ ad rectangulum partium quartæ: sic ubi quatuor tales rectæ occurrunt curvæ secundi generis, singulæ in tribus punctis, parallelepipedum partium primæ rectæ erit ad parallelepipedum partium tertiæ, ut parallelepipedum partium secundæ ad parallelepipedum partium quartæ. Porro curvarum secundi & superiorum generum æque ac primi cras omne in infinitum progrediens vel *hyperbolicum* est, si ad asymptotum aliquam in infinitum appropinquet, vel *parabolicum*, si asymptoto desinitur. Denique
lineæ

MENSIS JANUARII A. MDCCV.

lineas omnes ordinis primi, tertii, quinti & imparis cujusque, duas habent ad minimum curvas infinitam versus plagas oppositas progredientia. Quod formas curvarum atinet, Autor vocat hyperbolam *inscriptam*, quæ tota jacet in asymptoton angulo ad instar conicæ; *circumscriptam*, quæ se ad asymptotos, & partes abscissas in situ suo amplectitur; *ambigenam*, quæ uno crure infinito inscribitur & altero circumscribitur; *convergentem*, cujus crura concavitate sua se invicem respiciunt, & in plagam eandem diriguntur; *divergentem*, cujus crura convexitate sua se invicem respiciunt, & in plagas contrarias diriguntur; *cruribus contrariis præditam*, cujus crura in partes contrarias convexa sunt, & in partes contrarias infinita; *conchoidalem*, quæ vertice concavo & cruribus divergentibus ad asymptoton applicatur; *angulicam*, quæ flexibus contrariis asymptoton secat, & utrinque in crura contraria producitur; *cruciformem*, quæ conjugatam decussat; *nodatam*, quæ se ipsam decussat in orbem redeundo; *cuspidatam*, cujus partes duæ in angulo contactus concurrunt, & ibi terminantur; *punctatam*, quæ habet ovalom infinite parvam, id est, punctum; & *puram*, quæ per impossibilitatem duarum radicum, ovali, nodo, cuspidè & puncto conjugato privatur. Eodem sensu parabolam quoque convergentem, divergentem, cruribus contrariis præditam, cruciformem, nodatam, cuspidatam, punctatam & puram nominat. Hyperbolam vocat *redundantem*, quæ numero crurum sectiones conicas superat; *defectivam*, quæ unquam habet asymptoton, & duo tantum crura hyperbolica juxta asymptotam illâ in plagas contrarias infinite progredientia; ex his una est *cissois* veterû. *Hyperbolæ parabolicas* vocat, quæ habent crura hyperbolica & parabolica. In universum autem numerat lineas tertii ordinis, seu curvas secundi gradus, septuaginta duas. Et notat, quod, si in planum infinitum a puncto lucido illuminatum umbræ figurarum projiciantur, umbræ sectionum conicarum semper erunt sectiones conicæ, curvarum secundi generis semper erunt curvæ secundi generis (vel potius non plus quam secundi generis) & ita porro. Et quemadmodum circulus umbram projiciendo generat omnes sectiones conicæ (idem de quavis conicâ dici potest) sic quinque parabolæ divergentes secundi generis exhibent omnes alias secundi generis curvas, Quinque illæ parabolæ divergentes sunt hæc, quarum æquatio com-

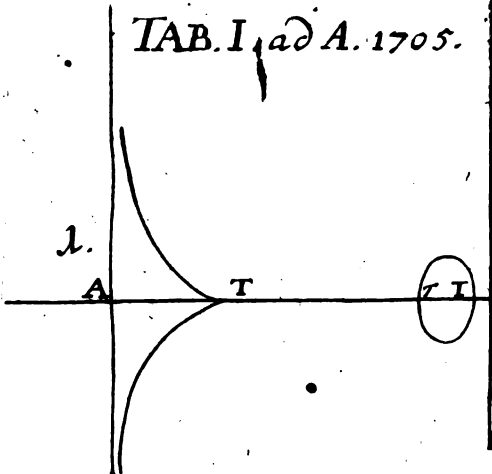
munis est $yy = ax^3 + bxx + cx + d$, ubi AB, AG sunt axes conjugati, curvæ punctum C , & AB, X , & BC, y . Quodsi jam sit $y=0$ & æquationis $ax^3 \pm bxx + cx + d = 0$, tres radices AT, At, Ax sint reales & inæquales, prædit figura parabolica divergens *campaniformis cum ovali* ad verticem *fig. 2.3*. Si radices duæ sunt æquales, parabola prædit vel *modata* contingendo ovalem, *fig. 4*, vel *punctata* ob ovalem infinite parvam, *fig. 5*. Si tres radices sunt æquales, parabola est *cuspidata* in vertice, & est parabola semicubica vulgo dicta, *fig. 7*. Denique si duæ radices sũnt impossibiles, habebitur parabola *para campaniformis* *fig. 4. 6*. His quinque parabolis divergentibus secundi generis adiciamus ex Autore cissoidem veterum *fig. 1*, parabolam, per quam Cartesius æquationem sex dimensionum construxit *fig. 7*. (quæ habet quatuor crura infinita, quorum duo sunt hyperbolica circa asymptoton AG , & duo parabolica convergentia, & cum prioribus speciem tridentis fere efficientia) & parabolam cubicam vulgarem (quæ est ex numero parabolarum divergentium) *fig. 8*. Reliquæ figuræ, quæ cum his omnes septuaginta duas curvæ secundi generis representant, apud Autorem videri possunt. Cæterum Autor non attingit *focos vel umbilicos* curvarum secundi generis, & multo minus generum altiorum. Cum ergo ea res abstrusioris sit indaginis, & maximi tamen in hoc genere usus, tum ad descriptiones, tum ad alias proprietates curvarum, & doctrina hæc focorum ab Ill. Dn. D. T. profundius sit versata; supplementum ejus pro his curvis ab ipsius ingenio expectamus.

Ingeniosissimus deinde *Autor*, antequam ad *Quadratas Curvarum* (vel potius figurarum curvilinearum) veniat, præmittit *Brevem Isagogen*. Quæ ut melius intelligatur, sciendum est, cum magnitudo aliqua continue crescit, veluti linea (exempli gratia) crescit fluxu puncti, quod eam describit, incrementa illa momentanea appellari *differentias*, nempe inter magnitudinem, quæ antea erat, & quæ per mutationem momentaneam est producta, atque hinc natum esse calculum *differentialem*, eique reciprocam *summatoriam*; cujus Elementa ab inventore Dn. Godefrido Guilielmo Leibnizio in his *Actis* sunt tradita, varique usus tum ab ipso, tum a Dna. Fratribus Bernoullis, tum & Dn. Marchione Hospitalio, (cujus nu-

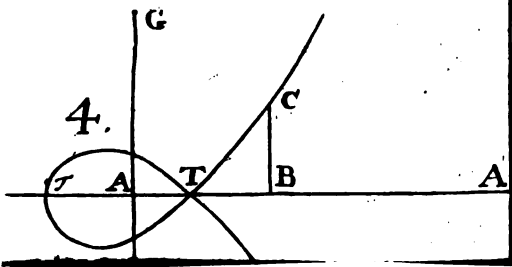
per

TAB. I, ad A. 1705.

1.

4.

MENSIS JANUARI A. MDCCV.

per extinctam, immaturam mortem omnes magnopere dolere debent, qui profundioris doctrinae profectum amant.) sunt ostensi. Pro differentis igitur Leibnitianis Dn. Newtonus adhibet semperque adhibuit fluxionas, quae sunt quam proxime ut fluxionum augmenta aequalibus temporis particulis quam minimis genitae; iisque tum in suis Principiis Naturae Mathematicis, tum in aliis postea editis eleganter est usus, quemadmodum & Honoratus Fabrius in sua Synopsi Geometrica motuum progressus Cavalierianae Methodo substituit. Porro ut dato quantitatis alicujus, velut y , valore per aliam, indeterminatam, qualis x , haberet etiam potest valor ipsius dy (differentiae inter duas proximas y), per x , & per dx (differentiam inter duas proximas x) seu uti data quantitate y , potest inveniri differentia dy ; quod nihil aliud est, quam invenire tangentes curvarum y ita vicissim dato valore ipsius dy , modo dicto exhibito, seu data differentia dy invenire terminum y , est invenire summas omnium differentiarum seu dy ; quia discrimen inter duas y assignabiles extremas est summa omnium differentiarum intermediarum; & posito unam ex extremis qualem esse nihil, seu crescendo incipi ab 0, tunc summa illa est ultima y . Hinc dato termino x , qui sit ad a constantem, ut dy ad dx sit rectangulum dy aequale summae omnium dx , quae scribitur $\int dx$, id est, aequabit aream figurae factae ex ordinatis, y ductis respectivo in dx elementa abscissarum. Atque ita regressus a valore ipsius dy

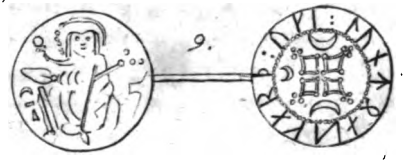
(seu ipsius $\frac{dy}{dx}$) differentiae, ad valorem ipsius y (seu ipsius $\int \frac{dy}{dx}$) est quadratura figurae, cujus abscissa x , ordinata y . Adeoque fluxus ipsius y est areae dictae proportionalis. Sed cum regressus hic a fluxionibus ad quantitates, vel a quantitatibus ad summas, vel a fluxionibus ad fluentes, non semper Algebraice fieri possit (propterea ut regressus a potentibus ad latera, vel a quantitatibus ad radices non semper fieri potest rationaliter) ideo querendum est, tum quibus casibus quadratura Algebraice succedat, tum quomodo Algebraico successu deficiente aliquid subsidiarium adhiberi queat. In utroque etiam a Dn. Newtono utilissime laboratum; tum aliis, tum in hoc tractatu de Quadraturis, ubi series adhibet infinitas, quae eo fastu, quo abrumpuntur, seu finiuntur, quasi sunt Algebraice exhibent. De quo etiam dictum est nuper in recensione tractatorum

Dn. Cheynai, Medici Scotici Londini degentis. Conferri etiam potest tractatus Dn. Craighi Scoti de Quadraturis, & ejusdem Theoremata ad Quadraturas pertinens, nuper in his Actis exhibitum; quæ faciunt etiam, ut ipsis Theorematis Newtonianis recensendis superfedcarus, quia paucis exponi non possunt: quemadmodum nec ejusdem Theoremata quædam reductionis ad quadraturas faciliores. Eas autem quantitates, quæ Algebraice exprimi non possunt, Newtonus vocat *Geometricæ irrationales*, ad imitationem quantitatum surdarum seu Arithmetice irrationalem.

RUNE IN NUMIS VETUSTIS DIU QUÆSITÆ, eandemque ibidem feliciter inventa, seu de Numis Runicis commentatio NICOLAI KEDERI, Regii Antiquitatum Suecico-Gothicarum Collegii Adjectoris.

Lipsiæ apud Jo. Frid. Gedtsch, 1704, 4-
Plag. 4 cum fig. zn.

A Nunc nunc, & quod excedit, clapsus est, ex quo elegantissimum Kederi nostri sehediasma, quod de *Argenteo Runis seu lignis Gothicis insignito* inscripserat, in hisce Actis nostris, mensis Martii Septembri anni 1703, pag. 417 seqq. recensitum exhibuimus; cui quidem consignando ansam dederat delineatum in Gardeni Britannia, Anglice nunc loquente & ampliata, Runicum nunciatum. Jam vero aliam de numis Runice signatis commentationem idem litteratissimus Vir lectori curioso scripsit, in qua Runas sive in vetustioribus numis a se quæsitæ, ac tandem feliciter inventas delineat. Ut vero mentem suam clarius exponat, primo quidem *Runicum* vocabulo elementa se intelligere Gothica dicit, non qualia sequioratas, ob Longobardicum characterem inter Monachos frequentatum, *Monastica*, i. e. *Minch-Schrift* adpellavit, sed ejus tantum generis, quæ in lignis & saxis antiquissimis extracta deprehendimus. An vero hi Gothorum characteres, quos *Runicos* vulgus nominat, metallo etiam signato, sive in numerorum formas conflato, antiquitus fuerint dati, diu dubitavit, iis maxime de causis, quod multi ex argento numi Runici dentur, animi gratia sibi ac plane spurii, in quorum censura *Arili* vel *Arila*, *Sinari* vel

vel *Erardi, Erisi, Waldemari & Margaretha Regg.* numismata refert, atque *bracteatum* quondam sive *cautum* se vidisse ait, quem Petrus Baillet, civis Holmienfis possideat, Runice quidem signatum, sed falsum tamen, licet malleo cufum. Magnum itaque in eiusmodi pecunia discrimen esse habendum, ac ne in alterutram partem nimis declinemus, dispiciendum docet. Nobis enim idem contingere posse, quod Vaillantio, Viro alias rei numariae callentissimo accidit, qui in Gordianorum historia omnem Africanum, qui aversus A U G. & non A U G G. habeat, malæ notæ esse contendit; quum tamen Koderus noster apud Per-Illustrem Baronem de Hecken, Fœderati Belgii ad Aulam Suevicam Legatum nuper extraordinarium, suis oculis observavit indubitæ antiquitatis integerrimæque fidei Gordianum Africanum patrem ex ære præstantis magnitudinis, latere secundo insignitum hac epigraphe: PROVIDENTIA AVG. uno duntaxat G. Laudat deinde Illustris Suecia Virum, Jo. Gabrielem Sparwensfeldium, quem Potentissimus Rex Carolus XI, ad perquirenda apud exteros antiquariæ suppellectilis, quæ Suecos attingent, cimelia, per annos aliquot peregrinari, ac præcipue Mantuæ Carpetanorum seu Madriti commemorari jusserat. Cæterum quum litteras Runicas non reperiret Noster in numismatibus Ostro-Gothicis aureis, argenteis, æreisque, olim in Italia percussis, neque etiam in numis aureis nomina & capita Regum Westro-Gothorum seu Wisi-Gothorum exhibentibus, partim in Gallia, partim in Hispania cæcis, (quorum Regum seriem contextuit, & Latinis eos potius, quam majorem suorum literis usos ostendit,) ac ne quidem apud aurarios fabros meliore fortuna gauderet, ad quos tamen vetustatis reliquias in agrorum latebris inventæ perscrutari solent, de forte sua parte desperare, atque animum de illis dubitare cepit. At enimvero ita cogitanti eruditissimus Vir, Elias Brennerus, numulos tres, e tenui bractea argentea *cautos* ostendit, quorum (Vid. figur. 1. 2. 3.) unus præfert **H** (*V*) tribus coronis (antiquis propriisque Sueciæ insignibus,) scriptum: alter **B** (*B*) interhemicyclum & crucem: tertius **H** (*S*) stalla, cruce atque lunula, quas singularis globulus ter interfinguit, stipatam. Quibus annumerandi sunt trini ejus commatis alii, quos Olaus Bromelius, Med. D. & Gothoburgensis Poliatæ explicatus est, quique pari modo e *cauto* lunella argentea sunt, & (vid. figg. 4. 5.

TAB. II.
Fig. 1. 2. 3.

Fig. 4. 5. 6.

MENSIS JANUARI A. MDCCCV. 39

quæ nōtum sicut sensus valde obscuri, de quo tamen conjecturam singulari hanc non esse haud detrectavit. Nihil equidem illic, quod mememus, occurrit; cæterum tres ex argento numulos per vetustos, Gothici, ut arbitramur, generis, inter Acta nostra mense Maio A. 1704, pag. 226 adpictos, si nondum fortasse curatius adspexerit, Clarissimo Auctori nostro in memoriam revocamus, dignos forte, quorum ætymi ac natale solum ab Viro aliquo, Gothicarum antiquitatum callente, diligentiore cura illustrantur.

Fig. 9

ŒUVRES POSTHUMES DU CHEVALIER

Temple.

i. e.

WILHELMI TEMPLE, EQUITIS, OPUSCULA posthuma.

Ultrajecti, apud Guil. van de Water, 1704, in 12.

Plag. 13.

ETIAM laciniis magnorum Virorum dignas esse, quæ colligantur, sapientissimus quisque monet; esse vero inter Viros merito suo magnos commemorandum *Wilhelmum Temple*, Equitem Auratum & Baronetum Britannicum, ante hos quinque annos fato functum, nemo dubitaverit, qui gesta ejus in pacificatione Neomagensi, cui pro Potentissimo Britanniarum Monarcha interfuit, in memoriam revocaverit. Quare non ejus solum epistolas, & duo operum miscellaneorum volumina, scriptaque alia eruditus Orbis magna cum delectatione accepit, sed posthuma etiam hæc diu desideravit.

In his primum sortitur locum *Tentamen de indignatione populari* (*Essai sur le sentiment populaire*) ad intimos Politicæ solidioris recessus spectans. Auctor Illustris initium petit a proprietatibus generis humani, quas vulgo constituunt, nimirum sermone, figura, risu, fletu & ratione. Harum plerasque, doctorum iudicio, etiam aliis animantibus convenire monet, excepto risu. Ipse vero novum ac sextum hominis proprium addit, videlicet inquietum & indignabundum animum, qui humanum genus contentum esse non sinat, sed ut perpetuo vacillet inter spera metumque, ac mutationes nunquam non desideret, unus efficiat. Hunc esse fontem indignationum

num motumque in familiis ipsaque Republica, indeque oriri indignationem populi versus imperantes, quæ in magnis atque ac parvis, barbaris & politis gentibus observetur, cum primis vero politas vexet. Hinc factiones oriri, optimosque interdum Principes ac civis, ut tyrannos & proditores trahi. In omni Republica discrimen servandum esse, quæ melius quidam habeantur, honoribus divitiisque ornentur; porro diversa esse subjectorum commoda, diversos scopos, huic pacem placere, bellum alii; hinc non posse non varias prodirere querelas & machinationes. Monet etiam, nullam Reipublicæ formam prorsus esse perfectam, sed singulas suos habere defectus; imo etsi perfecta quædam regiminis daretur facies, eam tamen brevi a prima indole degeneraturam, cum optimæ etiam leges illico a Administrationis defectu corrumpantur: nec possibile esse, ut Principes ministros probos ac populo placentes semper eligant; audaces, fraudulentos, ac prædentes plerumque publicis se muneribus obtundere, optimos quosque eadem averfari. Hic rem observatū dignissimam Auctor in medium affert: dari certas quasdam tempestates annonæ similes, quæ cum claris abundant ingentibus, nullas tamen proferant occasiones magnarum rerum, in quibus illa vires suas exferere possint; atque e contrario multas interdum evenire fortiter ac generose agendi occasiones, quando viri forte magnique sint rarissimi. Utrobique rempublicam pati, locumque indignationi populari amplissimum concedi. Citat hac occasione festivum motionis cujusdam dictum, qui cum seminantem aliquando gestibus exprimeret, quæstus, quid ageret, stultos se serer: dixit; addita ratione, regionem, in qua viveret, non alius frumenti patientem esse. Posthac enarrat; quo pacto ex levi quadam indignatione & obmurmuratione seditiones oriantur, facta animorum inextinguibili inflammatione. Huic malo opponit sequentes regulas: omnes legum ac consuetudinum immutationes Principi esse vitandas: genuinum totius populi commodum esse quærendum: subjectos ad rem æconomicam esse excitandos; eo enim futuros patientiores, quo sint familiæ laborique addictiores. Hæc prima sectio re exposita, altera ad Historiam gentis Britannicæ, turbasque Saxonicas, Rosæ albæ & rubræ, ac Presbyterianas applicat, monens, Reipublicæ nihil esse magis noxium, quam factiones robore æquales; infirmiores enim sæpe

saepe in salutare fieri. Tandem datis quibusdam consiliis, quae patriae suae maxime proficua futura credit, valedicit Republicae, ac successoribus animum aequae patriae amantem, commotiores vero re-
cte agendi occasiones apprecatur.

Secundum locum obtinet *Tentamen de sanitate & longeva
vita.* Anctor initio prudenter monet, bonas intentiones semina
esse bonarum actionum, recteque agere eos; qui bene ac salutari
scopo cogitata publicent, atque adeo quasi agro committant; passim
enim radices ea agere & fructus edere: omnium optime homines
propriis bene cogitatis stringi, seque ipsos rectius, quam alios ma-
gistros pati. Noster itaque, quae expertus ipse est, literis hic confi-
gnavit. Sanitatem inter praecipua hominis bona nominat, obser-
vatque, eam idem esse in corpore, quod pax in Republica, & serenus
aer in orbe nostro est: eam esse solam, quae voluptates aliaque bona
delicis instruat, nobisque tribuat, ut felices esse possimus. Post-
hac eundo per exempla probat, eos omnium maxime sanos & lon-
gevos visisse, qui simpliciter victu usi fuerint, & a voluptatibus absti-
nuerint. Utitur cum primis Brasiliatorum exemplo, qui cum Eu-
ropaei ad ipsos appellerent, ducentos trecentosque annos vivendo
attingebant. Dignum admiratione esse ait, quod incolae regionum
Meridionalium sub Sole calentium diutius vivant, quam ii, qui sub
temperato climate degunt. Cuius illi rei hanc causam putat: appe-
titum voluptatis per hos esse vehementiorem in moderato calore,
quam apud istos in nimio; & cum excessus immoderati omnes in
torrido climate a vestigio vehementer noceant, homines ad tempe-
rantiam vel nolentes adigi: hinc plures esse in Hispania senes, quam
in Gallia. Recte senem quendam Verulamio respondisse, hanc esse
longevitatis suae causam, quod semper, antequam famem sitimque
sentiret, comedisset ac bibisset. Separatim vero de longevae Bri-
tanniae agit, quorum exempla afferit plurima, additque, incolas re-
gionum montanarum vivaciores esse; plerosque longaevis esse ex
plebe homines, adeoque vitam longam tenui victu & voluptatum ab-
stinentia quarendam esse. Unde ipsi p. 130 sequens regula nasci-
tur: cuius homini aut esse laborandum, aut jejunandum, aut me-
dicina utendum, aut agrotandum. Originem artis medicae a Grae-
cis, incontinentia, quippe studio sissimis, adeoque morborum incompete-

perici valde subjectis, derivat; ab his venisse ad Persas, aliosque, & Barbaro aro a Saracenis voluptuariis ad Europæas gentes. Hinc de incertitudine atque defectibus Medicinæ differit, inter quorum causas hanc præcipuam putat, quod post Galenum, Medici ab usu simplicium ad varias compositiones discesserint. Romanis ait quatuor fuisse remedia potissima, balnea, frictionem, fumigationem & agitationem: hæc magno rei medicæ detrimento in defuetudinem venisse. Ultimam præsertim lenire dolores acutissimos, Mauritiæ Principis Nassovii exemplo docet, qui podagræ aut calculi dolore laborans, lecto pensili agitari se curaverit. Post hæc monet, morbos suas habere periodos, sæpe etiam imaginationi adscribendas. Olim omnes de morbis splenicis, inde de scorbuto, post hæc de fermentatione sanguinis conquestos esse, nunc vapores pro epidemio Europæ morbo haberi: nec minus remedia has vires pati; quod exemplo Tabaci & herbæ Théæ ostendit. Auctor ante omnia hæc, quæ expertus est, commendat simplicia: *Solviam* malis pulmonum propriam, quam non minori quantitate e Belgio ad Indos asportari ait, quam Théa inde ad nos perferatur: *Rusam*, stomachicum excellens: *Cinnamon*, cordiale optimum: *Allium*, quod contra colicos dolores & podagram remedium singulare esse docet: *Sambucum*, quam hydropi & colico malo mederi ait: *Milipedum* pulverem, qui omnes faucium affectiones curare dicitur; denique *Tabacum* vel *Betonicam* contra rheumatismum, & *Myrrham* contra pestem. Contra podagram commendat, præter *Moxam*, commotionem loci affecti ad calorem usque, tum lanam ventris ovini, vel pannum rubrum aqua vitæ ardenti imbutum. Scite vero de vino scribit, primum ejus potum conducere sanitati, secundam lætitia, tertium amaris, quartam inimicis.

Tertio loco *Dissertatio de eruditione veterum* occurrit, cujus hæc occasio fuit. Ediderat Illustri Auctor Tentamen de eruditione veterum, contra gloriations recentiorum, cui Theologus quidam observationes suas opposuit, refutatus a Nostro in hac dissertatione, quæ tamen manca est, & ultimam manum nondum passa. Monet hic Auctor, Paracelsum & Cartesium primos fuisse, qui veterum sapientiæ suam præferrent; hunc tamen Philosophiam suam appellasse suam Fabulam Romanensem (*ou Romain*.) Post hos Soci-

os quosdam Academiae Regiae Anglicanae & Academiae Gallicae, maxime Montanellanae & Berrakum, veterum gloriam nostris eruditissimis subiecisse; Berrakum vero, poenitentia ductum, A. 1693 ad saniores mentem venisse. His expositis, Pythagoram, Democritum aliosque veteres, contra cavillationes recentiorum defendit, praecleara veterum opera recenset, de fati & interitu eruditionis apud Aegyptios, Phoenicios &c. differit, seriem Monarchorum Assyriorum contra novam quorundam crisin defendit, in Chymiam & Philologiam recentiorum invenitur, ac de illa cum primis jocatur, eam quam optime inter liberales disciplinas referri, cum, qui addicti eidem sunt, plurimum argenti prodigant.

Postremo cogitata quaedam Auctoris de fortuna & conversatione, tumultuaria opera in chartam consignata, ut conscribendo olim libello cuidam inservirent, annectuntur, inter quae multa sunt peringeniosa. Nobis unicum illud impraesens sufficiat, ubi hanc fuisse ait viam, qua postremus Pontifex Romanus (dubium, quem intelligat) ad dignitatem istam pervenerit: *Nil petere, nil recusare, de nemine conqueri.*

**Georg Adam Struvens Jurisprudenz /
oder Verfassung der Landublichen Rechte / &c.**

i. c.

GEORGII ADAMI STRUVII JURISPRUDENTIA,
*post varias editiones, ex Jure communi Caesareo, Recessuum Imperii, & Saxonico, ut & scriptis JCoorum, praecipue Saxonico-
rum, additis pluribus casibus, aliisque materiis antea omisissis, nec non
necessariis allegatis & indicibus, theoretice & praestice elaborata,
ac in unum Systema Juris redacta a D. HENRICO BR-
NESTO FLOERCKEN, communis Curia Du-
calis Saxonica Advocato Ordinario.*

Francofurti & Lipsiae, apud Christophorum Hülse, 1704, in 4.

Constat 5 alph. 10 plag.

Notum satis in scholis Juridicis nomen est Jurisprudentiae Romano-Germanicae Forensis, a Celeberrimo Struvio olim compositae. Nam non tantum Latina editio, plus vice simplici prelo sub-

jecta est; sed &, postquam illa in Germanicam translata est linguam, typhothetarum operas repeti necessum fuit, ut nunc quidem laudata illa Jurisprudencia, a novorum librorum catalogo sero nimis inferi videatur. Enimvero cum opus Germanicum denuo recudi fecerit, illudque novo plane habitu donaverit B. Struvii Gener, Consul-tissimus Editor, hinc non immerito jure novorum scriptorum id cen-seri, ac Lectorum notitiæ a nobis insinuari potest. Quid autem doctis-simus Autor præstiterit, id ex comparatione editionum diversarum facile liquet. Partitio & series totius operis generalis ubique eadem est, sed numerus titulorum sive capitum, jam in præcedenti editione Germanica, auctior est, dum ea, quæ in Latina editione conjun-ctum erant proposita, sub specialibus rubricis explanate magis re-censentur, aut etiam nova subinde capita adjiciuntur, atque hunc numerum auctiorem in ultima hac editione retinuit Noster, nisi quod in libro 2 titulum 32 de *incapacibus heredibus* omiserit, & libro 3 titulum 20 de *evictione & editio Edilitio* inseruerit, quæ vix me-moranda diversitas est. De cætero præter summaria margini appo-sita, non tantum allegata legum & Doctorum, ut & indicem sa-tis copiosum, quibus prior editio Germanica destituitur, adjecit, sed & multis rerum accessionibus novam hanc locupletavit; id quod vel sola ejus moles, cum præcedentibus collata editionibus, persua-se-rit. In fidem dictorum nonnulla adjiciemus exempla. In lib. 1 tit. 6, sponsaliorum materiam prolixè tradit Noster; commemora-tis causis, ob quas sponsalia invaluerint, nuptiasque præcedere so-leant, eorum diversitatem, quod vel de futuro, vel de præsentibus sint, adducit, eaque occasione varietatem & effectum conditionum spon-salibus apponi solitarum, ut & modum, qui pactis illis etiam non nunquam accedit, persequitur. His ad liquidum deductis docet, quod sponsalia requirant consensum ferium, perspicuum, non vi vel dolo eli-citum, non erroneum, verbis vel facto declaratum; quæ singula per partes deinde specialius exponit, ac inde ad necessitatem consensus parentalibus progressus, quousque patris & matris, cæterorumque parentum remotiorum, vel etiam aliorum propinquorum, volun-tas hic spectanda sit, edisserit. Inprimis personarum, sponsalia vel nuptiarum contracturarum, consideratio Nostrum tenuit sollicitum. Præmo ergo ostendit, quod in linea recta consanguinitatis, sponsa-

ita in infinitum, id est quovis jure, Naturali, Divino & Gentium, quicquid etiam spirituali Canonice dissentiant, sint prohibita. Deinde demonstrat, quod in linea collateralis, inter eas personas, inter quas est respectus parentum & liberorum, sponsalia prohibeantur. An vero hæc prohibitio nitatur jure naturali, nec non; utrum prohibitio, in S. Literis occurrens, personas expressas solum concernat, an vero de gradibus sit exaudienda, id semper inter Scriptores controversum fuit, adeoque Nostro amplius disquirendi materiam supeditat, quousque dispensatio hic locum habeat, etiam adjicienti. Tertio inter fratres & sorores sponsalia nuptiasque prohiberi, Confutissimus Autor indicat, actum de moralitate, tum sensu prohibitionis hujus, ulterius disceptat, quidque vel jus Canonicum, vel leges nostrates, illic adjecerint, recenset, addita Arboris Consanguinitatis, diversæque computationis explicatione. Non minori curâ affinitatem deinde Noster considerat. Nam adducto ejus fundamento, explicataque indole, primo ostendit, quod non inter omnes, qui affines se salutare solent, vera affinitas contrahatur, & quod adeo ii, qui nullo affinitatis vinculo connectuntur, sponsalia inire non prohibeantur; hoc tamen cum aliquo temperamento accipiendum esse, simul admonet. Postea de gradibus & generibus affinitatis fatagit, adductamque generalem regulam prohibitivam, ad lineam rectam & collateralis applicat, & quotisque prohibitio, sive gradus sive genera spectes, idque vel secundum jus divinum, vel humanum, se extendat, commemoratis pluribus personis casibusque specialibus, gnaviter exponit. Dimissa consanguinitate & affinitate, alia commemorat Noster impedimenta, quæ sponsalibus & nuptiis obstant. Eo pertinent agnatio civilis, ex adoptione orta, cognatio spiritualis, ex jure canonico ortum trahens, morbus animi vel corporis, totalis religionis diversitas, adulterium, aliaque politis rationibus subnixâ obstacula, a Nostro sigillatim explicata. Producunt de cætero sponsalia vinculum, non penitus quidem indissolubile, attamen satis firmum, ac non facile solvendum. Ob quas ergo causas sponsalia solvi queant, tum quæ ex pluribus concurrentibus præferantur, deinde doctissimus Autor tradit, addita vinculi sponsaliti & matrimonialis, quoad nonnullos effectus speciales, comparatione. De Magistratibus municipalibus, in editione Latina nihil

betur, sed Germanicæ l. i. tit. 14. hæc de re aliquid propulerunt, quod Noster itidem nonnullis observationibus auxit. Docet ergo primo Magistratûs municipalis necessitatem & constituendi modum; deinde eos, qui ab hoc munere excludantur, recenset; tum habiles ad illud suscipiendum posse cogi, ostendit. Inde ad personarum, ex quibus Senatus componitur, diversitatem, dignitatem, jura tam in Ecclesiasticis, quam Politicis, ipsis competentia, ac innexa officia, explicanda accingitur (in quem locum nundinarum, onerum tam personalium quam realium, similiumque materiarum consideratio incidit) ac quousque successor privilegia, ab antecessore data, servare debeat, disquirat. In l. 3, tit. 20 materiam evictionis & *Ædilitii Edicti* Noster pertractat, quem titulum prioribus editionibus, Latinæ & Germanicæ, deesse, antea diximus. Recepta methodo, evictionis præstatio sub initium definitur; quam definitionem excipiunt negotia, in quibus evictio præstanda sit; tum sequuntur casus, in quibus præstatio peti, nec non media, per quæ illa obtineri queat. Quo autem felici successu evictionis præstatio aliquando exigi possit, opus est litis denunciatione, aliisque requisitis, a Nostro deinceps commemoratis. De cætero non tantum emtori, sed & hæredibus, actio ad præstandam evictionem competit, quæ etiam contra venditorem similesque, ut & fidejussores, horumque omnium hæredes, vim suam exserit; certis tamen in casibus evictionis præstandæ necessitas cessat, Nostro latius illa omnia deducente. Illud in commerciis humanis frequenter contingit, ut contrahentes sese lædant. Istitis læsionibus apud Romanos etiam occurrebat *Edictum Ædilitium*, cujus argumentum, requisita & actiones inde ortas, Consultissimus Editor ultimo loco explanat.

LIBRI NOVI EX ANGLIA.

Joannis Raii *Historia Plantarum Tomus tertius, qui est Supplementum duorum precedentium. Accesit Historia Stirpium insula Luzonis & reliquarum Philippinarum; item J. B. Tournefort Corollarium Institutionum Rei Herbaria. Londini apud S. Smith & B. Walford, 1704. in fol.*

The History of the Rebellion and Civil Wars in England, begun in

in the Year 1674. Written by the Right Honourable Edward Earl of Clarendon. Volumen the First. Oxford, printed at the Theatre, 1704. Fol.

A Treatise of Fluxions: Or, an Introduction to Mathematical Philosophy. Containing a full Explication of that Method by which the Geometers have made such vast Advances in Mechanical Philosophy. By Charles Hayes. London, printed for Dan. Mirwinter and Tho. Leigh, 1704. fol.

Miscellanea Curiosa. Being a Collection of some of the Principal Phenomona in Nature, accounted for by the Greatest Philosophers of this Age. London, for Jeffery Wale and J. Senex, 1705, 8.

Opticks: Or a Treatise of the Reflexions, Refractions, Inflexions, and Colours of Light. London, for S. Smith and B. Walford, 1704, 4.

A Dictionary of all Religions, ancient and modern. Whether Jewish, Pagan, Christian or Mahometan. London for James Knapton, 1704, 8.

Salvation by Jesus Christ alone, agreeable to the Rules of Reason, and to the Laws of Justice. By Tho. Staynoc. London for Benj. Toke; 1704, 8.

Henrici Dodwelli de Nupero Schismate Anglicano Paraneſis ad Exteros, qua jura Episcoporum veterum eorundemque a Magistratu Seculari Independencia, omnibus afferenda commendantur. Londini impensis Richardi Smith, 1704. 8.

The Knowledge of a Man's Self the Surest Guide to the True Worship of God &c. by Thomas Tryon, 1704, 8.

Miscellanies, by D. John Worthington. London, for John Wyat, 1704, 8.

A Discourse of the Unity of the Church &c. By Robert Burscough. Exeter, for Tho. Bennet, 1704, 8.

The Religion of a Prince. By William Nicholls. London, for Tho. Bennet, 1704, 8.

The Case of Impropriations, and of the Augmentation of Vicarages and other Insufficient Cures. London, for Awnshaw & J. Churchhill, 1704, 8.

Essays

40 ACT, ERUD. MENS. JANUAR. A. MDCCV.

Essays on the Preservation & Recovery of Health. London, for Richard Wilkin, 1704, 8.

The Storm: Or, a Collection of the most remarkable Casualties and Disasters which happen'd in the late dreadful Tempest, both by Sea and Land. London for G. Sawbridge, 1704, 8.

D. Roberti Huntingtoni, Episcopi Rapotensis, Epistole. Premittitur de ejusdem Vita Τροικωνιατιον, scriptore Thoma Smitho. Londini, impensis A. & J. Churchil, 1704, 8.

Henrici Dodwelli Exercitationes duae: Prima de Aetate Pythagorae Philisophi. Secunda de Aetate Pythagorae Philisophi. Londini, impensis Richardi Smith, 1704, 8.

Nonnulli e Luciani Dialogis selecti: omnes scholiis illustrati ab Edwardo Leedes. Cantabrigia, impensis R. Clavel, S. Smith & R. Walford, 1704, 8.

The History of Man: Or, the Wonders of Humane Nature, in Relation to the Virtues, Vices, and Defects of both Sexes. London, for R. Basset, 1704, 8.

Clavis Commercii: Or, the Key of Commerce, shewing, the True Method of Keeping Merchants Books &c. London, for Eben. Tracy, 1704, 4.

Of the Principles and Duties of Natural Religion, two Books: by D. John Wilkins. The fifth edition. London, for R. Chiswel, 1704, 8.

Anglia Notitia: Or, the Present State of England, with divers Remarks upon the ancient state thereof. By Edw. Chamberlayne, and continued by his Son John Chamberlayne. The 21 edition, with large Additions and Improvements. London, for S. Smith and B. Walford, 1704, 8.

A Discourse concerning the Nature, Advantage and Improvement of Trade: by P. Paxton. London, for R. Wilken, 1704, 8.

A Table of a Tub, To which is added an Account of a Battel between the antient and modern Books in St. James Library. The third edition. London, for John Nutt, 1704, 8.

Tractatus breviusculus, in quo ostensum, ranellecthanes Episcoporum quam ordinationes, ad nullam potestatem secularem, sed ad solos Ecclesiarum Praesides pertinere. Auctore Thoma Gregorio. Londini apud Tò. Bennet, 1704, 4.

* * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Februarii, Anno MDCCV.

*L. ANNÆI FLORI RERUM ROMANARUM LIBRI
duo Priores, ex Criticorum Observationibus correcti, cum Textus
ratione, Notisque Variorum Historicis, Politicis & Antiquariis:
jussu & impensis Augustissimi REGIS BORUSSIÆ & Electo-
ris Brandenburgici, in usum Principis Regni & Electoratus Ha-
redis adornati & editi a LAURENTIO BEGERO,
Consiliario Regio & Electorali ab Antiquitatibus
& Bibliotheca.*

Coloniæ Marchicæ, typis Ulr. Liebp. Typographi Regii, 1704,
in fol.

Constant Alphab. 4. plag. 20. multisque fig. ær.

E Tiamsi tot præclara elegantioris doctrinæ specimina, quibus
Celeberrimus Begerus illustre sibi inter strenuos venerandæ
antiquitatis vindices nomen jam afferuit, nondum innotuis-
sent literato ordini, haud dubium est, quin unico hoc libro
edito, summam eruditionem, ac mirificum reliquiarum præci ævi stu-
dium, eidem satis abundeque comprobaret. Cum enim jussu Potent-
tissimi Borussicæ Regis, Florum Historiæ Romanæ Epitomatores non
incelebrem, in usum Serenissimi Principis Regii expoliendum sumeret
Noster; id sane egit, ut omnibus hujus generis Autoribus, quot-
quot hætenus lucem adspexerunt, palmam præriperet. Non
enim modo textum Scriptoris quam castigatissimum dedit, & ra-
tionum proxime subjunctarum examine firmavit, sed etiam notas
varias, quæ historicas & politicas, quæ philologicas atque antiqua-
rias e Camerte, Vineto, Stadio, Grutero, Freinshemio, Zevecotio,
Salmasio, Ruperto, Grævio & Anonymo quodam depromtas adiecit,

G

suis.

ACTA ERUDITORUM

suisque pariter observationibus selectissimis locupletiores efficit. Neque tamen intra hanc metam subleuit, sed ut ornatius singula profarent, innumeras marmorum, statuarum, tororum, gemmarum, nummorumque delineationes curatissime incisas interspergit; quin & tabulas integras geographicas, triumphales aliasque scopo suo congruentes, quas inter eminet una e Gazophylacio Regio-Electorali Brandenburgico prælium Scipionis & Hannibalis in patera argentea depingens, magno cum iudicio addidit. Quod ne temere fecisse, & laciniam purpura ornasse videatur, in præfatione totus in eo est, ut Floro brevitatis vitium injuste exprobrari ostendat, Verderiumque pariter ac Schottum, quorum hic compendia librorum pestem, labem, perniciem & tetra Auctorum vulnera; ille Florum brevitatis sua se implicare potius quam explicare, ejusque opera multos libros periisse dixit, ut iniquissimum, ita & absurdissimum iudicium, quod nullo modo attendi mereatur, tulisse existimat. Deinde Illustræm Grævium, nuper eheu! ut alibi dictum a nobis est, demeritum, κακοζηλίαν in Floro nimis severe carpere statuit, eaque de causa singulos naves, in præfatione ad editionem suam ab eodem notatos, expungere conatur, Grævianæ famæ defensores ad certamen insuper provocans, quorum jam erit armorum pondus explorare. Nos quidem arenam occupare, aut in castra ullius transire nolumus; id tamen persuasi sumus, τὸν μακαρίτην juvenum manibus non plane excutere voluisse hanc epitomen: cur enim illustrandæ ei tantum operæ impendisset? rationes vero habuisse haud ficulneas, quare Flori lectionem circumspicte instituendam monuerit. Sed missa hæc facimus, serioque profite-mur, ut animum a cavillandi pruritu alienum semper servavimus, ita nec in præfatione Cl. Begero opinionem æqui rerum æstimatoris nos derogare velle. Merita certe ejus de Floro majora sunt, quam ut verbis assequi valeamus, quippe qui præter laborem in explicatione verborum ejus collocatum, eruditum etiam discursum de Romanorum originibus præmisit, sicque ingressum ad integram historiam probe munivit. Est itaque omnino, quod gratias decernat Nostro Musarum custos de bellissimo hoc munere, viresque apprecetur annorum victrices, quo postremos duos libros pari felicitate atque ingenio absolvere possit.

ME-

*MEDITATIONES SELECTÆ DE SUBLIMI HO-
minis Scientia, & Philosophia digesta a DAVIDE BRAUN,
S. R. M. Poloniæ, & Imperii Mariaburgensi, & Oeconomia
Regni Commissario.*

Gedani apud J. Z. Stollum, 1704. in 8. Alphab. I.

Quidnam homo, solius etiam rationis sanæ ductum secutus, de rebus Theologicis firmiter tenere valeat, hoc in opusculo demonstrare annis est Autor Nobilissimus, atque momenta expropter huc spectantia præcipua, quæ ab aliis fusius jam pertractata fuerunt, Meditationibus paucis atque brevioribus inclusit, quibus obviam ire se velle profitetur discursibus admodum scandalosis, quos passim hodie haurire detur. Ore sublimium etiam virorum, qui dum mysteria sacrosanctæ fidei ignorent, aut posse profecto putata jactantia dissimulens ipsam usque adeo notitiam, qua natura duce possent imbui, evertere aut obscurare minimum allaborent.

In prima itaque Meditatione DEUM sibi considerandum sumit, ejusque Majestatem ex scala naturæ homini cuilibet sano, mediisque necessariis ad judicium veritatis assequendum instructo, affatim patere innuit. Tam alte etenim impressisse ideas suas divinum Numen humanis ait mentibus, ut nemo inter gentes qualescunque educatus, conscientiam ejus queat exuere, utut quam maxime velit; adeoque atheos striçte sic dictos dari, prorsus abnuvit. Hinc quibus modis, esse Deum, ex natura possit evinci, significat. In acie statim ponit hujus universi considerationem, in quo constans elementorum discordia, rerum omnium ordo, cœlestium terrestriumque corporum summa pulcritudo & immensa magnitudo, ipsis gentibus sapientissimum Architectum ob oculos veluti spectandum proposuerint. Materiam vero Deo in creatione ullam coævam, aut mundum esse æternum, & sive casu, sive necessario existere, petitis ex ratione argumentis inficiatur. Porro ex consideratione sui ipsius, quemlibet existentia Dei fundamentum posse petere ostendit. Dum enim nos esse non dubitemus, nosque nobis ipsis nostrum esse non dedisse vel ex eo colligamus, quod perfectiones eas, quas nobis jam deesse conqueramur, nobis dare licuisset, si a nobismet dependeret esse nostrum, ab alio certe pro-

venire existentiam nostram, colligendum hinc venire evincit, & posito uno gradu dependentiæ cujuscunque entis a causa alia, semper progrediendum esse addit usque ad ultimam causam, summam DEUM. Tertiam rationem ex Aristotelis Philosophia depromit, & a motu in universo mundo mutuatur; unumquodque enim quod movetur, ab alio moveri supponit, cum impossibile sit, idem esse motum & movens; id autem, quod moveat, actu esse necessario debere infert. Firmissimum tamen ratiocinium a fine rerum in universum omnium derivat; nam cum nulla creatura sine aliquo careat, hunc ipsum sane tanquam causam, licet non executione, tamen intentione, ante ipsam rem existisse asserit. His prælibatis, ad impugnandam Deorum multitudinem, hominum apotheosin, & simulacrorum symbolicum cultum pergit, & argumentis ubique similibus utitur. Naturam Dei rationem, sine revelatione, difficulter agnoscere fatetur. Inde de attributis Dei dispicit. Dei operationem ad extra necessariam esse, & in ipsis creaturis quidquam mali a Deo conditum, quod agnoscere quis debeat, rationem jubere ullam negat. Quomodo fatum, casusque & fortuna, cum Divina providentia consistat, & quomodo hæc humani libertatem arbitrii minime impediatur, methodo haud ineleganti demonstrat, & blasphemiam illorum, qui homines se esse oblitum, Deum causam mali & peccati pronuntiare haud vereantur, ponderibus ex ratione de promptis, valde indignatur.

Meditatio *secunda* circa *animam* occupata est, & ante omnia eum, qui usque adeo Scepticorum seu Aporeticorum secta infatuatus fuerit, ut quoque animam inesse animato dubitet, perinde responso indignum fore judicat, ac illum, qui equitem qua talem sine equo, aut citharædum absque cithara, denominari & actu esse posse, blateraret. Excussis postmodum quæstionibus: an anima ex elementis sit composita? an ex igne? an sit aer subtilis? an ipse sanguis? an corpus? an temperamentum? an numerus & harmonia? an ex censu corporum coelestium? an duæ in uno corpore animæ? an anima sit divisibilis? aliisque, hanc animæ definitionem subministrat, quod sit spiritus corpori hominis hypostatice junctus, inque corporis organis vires nutritivas & sensitivas exerens, sine ullo tamen corporis organo intelligens, & extra illud

hæc subsistere aptus. Circa ejus propagationem determinandam, neque his adstipulatur, qui alicubi omnes animas simul quondam creatas existere, corporique extrinsecus illabi statuunt, neque istis, qui simpliciter æternas & substantiæ divinæ particulas easdem faciunt, aut singulis hominibus quotidie infundi eas credunt; sed potius ex illa una anima, quæ Adamo, primo homini, data est, cæteras quotidie propagari affirmat. Immortalitatem ejus ex eo probat, quod extra corpus & sine ejus organo possit operari; quod a se ipsa perpetuo moveatur, motusque sit principium; quod simplex sit & incorporea, atque ex contrariis non constet, iisque haud afficiatur: nam quod aliqui animam in phreneticis corruptam esse perhibere conentur, frustraneum judicat, cum non ipsa, sed organa phantastica corrumpantur; prout & in lapsu Protoplastorum non animam ipsam, verum additam ei imaginem divinam, sanctitatem & justitiam, corruptam fuisse monet. Eandem porro immortalitatem animæ ex conscientiæ potenti motione, ex voluntatis insuperabili libertate, & Dei justitia, rationibusque ejusmodi aliis comprobatur, & parili modo resurrectionem corporum cum animabus redumiendorum statuminat. Metempsychosin tantundem rationis, quantum metamorphosin, habere notat, & utramque rejicit, apparitiones quoque præstigiis diabolicis annumerat.

Tertia Meditatio beatitudinem, seu summum hominis bonum contemplatur, atque hæc nec in ipso, nec in ullis rebus externis aliis, quærendum autumat; quin imò ne in hac quidem vita illud possideri admittit, ut alii modo in bonis corporis, modo in animi bonis, inepte admodum idem quæsierint. Ac sane apud Sapientes hujus seculi, veram beatitudinem haud inveniri censet, indeque ad illuminatos divinis revelationibus Doctores confugiendum esse suadet, quorum ductu sapientia vera cognitura sit, summum hominis bonum in sola religione seu agnitione Dei consistere, cumque hæc ipsa præsentem in mortalitate imperfecta valde sit, in immortalitate futura explendam fore. Superaddit. Hanc veritatem ipsos quadantenus Gentiles attigisse observat, omnesque Philosophorum de summo bono sententias ab errore ad rectam revocari posse autumat, unico hoc additamento, quod eadem de futuræ vitæ beatitudine intelligi debuissent. Gentilibus au-

tem Judæisque recentioribus ac Turcis, qui carnales voluptates futuræ vitæ affingant, rejectis, bona futura tam animæ, quam corporis enumerat, & quod veritatis hoc in negotio crepusculum Platoni, Porphyrio & Varroni haud obscure illuxerit, notari cupit.

Quarta Meditatio prolixitate sua priores sola adæquat, cumque religioni seu via ad beatitudinem summam ducenti destinata sit, post Religionum Indifferentissimum explosum, principaliore a mundo condito religiones quatuor, *Gentilissimum, Judæissimum, Christianissimum & Mahometissimum*, contemplandas sumit duabus in sectionibus, quarum prima Gentilissimum & Mahometissimum damnat, altera vero Christianissimum & Judæissimum sibi invicem opponit, istiusque præ hoc excellentiam vindicat. Circa Gentilissimum dum versatur, Oraculorum vanitatem redarguit, autoribusque Dæmonibus, ipsorum gentilium testimonio, per forminas a Cacadæmone obsessas & furore correptas edita, mendacia fuisse & ambigua, turpia item crudeliaque plurima efflagitasse eadem, ostendit. Sybillarum revelationes non minus insanas, turpes, crudeles, mendaces atque falsas fuisse, adstruit. Nec Philosophorum doctrinam & præcepta veram Dei cognitionem complexa fuisse largitur, & falsitatem moralis eorum Theologiæ ex Philosophorum vitis sigillatim deducit. Socratem certe v. g. ob libidinem, gulam & impudentem iracundiam Alcibiadi in deliciis, sed ipsum vicissim adolescentum corruptorem, & ob familiaritatem Dæmonis, a quo futura se doceri prodiderat, infamem; Platonem adulationis nimix, luxus, & quod Stella astrologo, Dione, Phædro & Alexi abusus sit, accusatum fuisse, ob statuminatam item licentiam, mulieres communes reddendi, male notatum; Aristotelem eo usque insaniam progressum, ut scorto tanquam Deæ sacrificaret, cum filios ex ea procreasset; Bionem pæderastiæ sceleris damnatum; Pythagoram apud Crotoniatas tyrannidis affectatæ reum actum; Periandrum propria matre abusum; aliosque plures scelerum aliorum longe gravissimorum convictos fuisse meminit. Hinc compendiosam Theognosix idolorum gentilium, tam omnibus populis communium, quam singulis propriorum, adumbrationem suppeditat, Deosque qua minorum qua majorum gentium recenset, sigillatim Solem, Lunam, sidera, elementa, ventos, fulmina, tonitrua, ignes

MENSIS FEBRUARII A. MDCCV.

ignes fatuos, homines, bruta, plantas, fossilia, in cultum eorum venisse edocet, ac symbola simul Deorum Gentilium considerat. Gentilibus Mahumedanos statim associat, quæque sint religionis ipsorum principia, & quam mendaces ac impuræ deprehendantur, quas jactent, revelationes, pluribus verbis doctissime declarat. Atque hæc contenta primæ sectionis sunt. In altera Christianismum contra Judæos vindicat, quorum antiquas revelationes divinas esse omnino concedit, eaque occasione de Mosis antiquitate & sanctitate juxta scriptores gentiles differit, quamque plurima doctrinæ & hystoriæ Mosaicæ Gentiles noverint, ut ut eadem ad impia sua sacra detorserint, exponit. A præcis vero revelationibus cum obstinacia & falsa interpretatione sua Judæi postmodum misere defecerint, & ex vere credentibus paulatim Ethnicis æquales aut peiores facti fuerint, hinc contra eos late disputat, ac summa hæc capita deducit: quod Messias, in scriptis Mosis & Prophetarum, tanquam Deus ipse in carnem humanam venturus describatur: quod idem certo tempore, stante nimirum templo Salomonis secundo, hoc est, post captivitatem Babylonicam restaurato, venire debuerit, salvaturus non Judæos solum, verum & Gentes: quod idem in Bethlehem, de tribu Juda, & de domo David, & inaudito miraculo ex virgine castissima nasci: quod multis ærumnis exantlatis, in carne pati, crucifigi, ultimoque ex mortuis resurgens in cælum ascendere, inque mundo Apostolos Spiritus S. donis instructos, qui ad spirituale ipsius regnum omnes nationes terræ miraculis & verbi Dei virtute vocarent, magnamque vere credentium civium Ecclesiam colligerent, relinquere: quod lex Ceremonialis seu Levitica tempore Messia hujus expirare debuerit. Quibus singulis scite demonstratis, ultimo loco, quod talis & tantus Christus Dominus jam venerit, qui hæc omnia excellentiori modo adimpleta dederit, indeque Judæi maximi erroris de venturo adhuc Messia accusandi sint, quodque Christiani e contra vera verbi Divini mysteria palam sectentur, valide concludit. Sed antequam opus ipsum finiat, in doctrinæ Christianæ sanctitate & moralitate non invenire affirmat, sive Gentiles, sive Judæos, quod objiciant. Præcipuos namque illius articulos, de Trinitate, de Filio Dei incarnato & crucifixo, ac de Spiritu Sancti cum fidelibus conjunctione, Judæorum

pa-

pariter & Gentilium ipsorummet testimoniis, ex eorum scriptis hæc allegatis, firmari monstrat. In eos igitur non minus atque in Atheos, Epicureos, Indifferentes, ac illos quoque, de Dæmonibus qui dubitant, justam stringit epanorthosin, & ut gentes extra Christum omnes damnari, haud obscure sibi persuadet, sic ad blasphemias nonnullas Judæorum objectiones, contra miracula resurrectionemque Christi, & fidem Apostolorum, in medium allata, respondet, & post inculcatam denuo doctrinæ Christi innocentiam, & charitatem imprimis, quam hæc tantopere requirat, in parænesi ad infideles omnes, & impios non minus Christianos, inque piis votis definit.

**G. BRANDS HISTORIE DER REFORMATIE IN
en Ontrent de Nederlanden. Het derde en vierde Deel &c.**

h. e.

**J. BRANTII HISTORIA REFORMATIONIS BÈL-
gii & vicinarum Provinciarum. P. III & IV.**

Roterodami apud Barent Boss, 1704. in 4to. Volumina II.
alphab. 12.

Primam præstantissimi hujus Operis partem, libros X priores, Historiam reformationis a primis Christianismi in his partibus incunabulis, usque ad annum C. 1600 sistentes, complexam, anno 1663 Amstelædami excusam habemus. Ea una cum parte altera, qua continuatur eadem Historia usque ad exitum anni 1618, Amstelædami anno 1671 iterum lucem adspexit. Ob aptissimum rerum ordinem, fidem in allegandis diligentèr monumentis & testibus idoneis, eximiumque linguæ nitorem, hostium quoque encomia promerita fuit. Sane enim laudes istas omnes Brantio ne ipsè quidem derogaverit Henricus Ruilius, verbi Divini apud Amstelædamenses olim minister, qui in scriptis adversus hancce Historiam variis libellis, omnes istas virtutes Brantiano foetui concedit, de eo tantum conquestus, quod, ubi ad Kornhertü tempora, primasque adeo schismatis inter Remonstrantes & Contraremonstrantes in Belgio origines, deventum esset, plus quam decebat Historicum, Remonstrantium studiosum se ostenderit, in quorum sci-

scilicet partibus ecclesiastico munere apud Amstelædamenses fuit defunctus. Sed quicquid sit de ista Ruilii accusatione, quam variis scriptis apologeticis, dum viveret, abstergere conatus diligenter fuit ipse Brantius, magna hucusque semper hujus Historiæ apud Belgas existimatio fuit & autoritas. Ut multum haut immerito res patriæ ecclesiasticæ debere videantur Reverendo Gerardi Brantii Filio, Joanni, qui continuationem Historiæ illius ab ipso Parente ad annum usque 1623 productam, ex schedis ejus nunc demum publicavit. Complectitur illa accuratam Synodi Dordracenæ, tritiumque, quæ post eam Remonstrantes afflixere, factorum Historiam, ex omnibus, quæ suppetebant, monumentis, actis, relationibus, litteris diligenter digestam, atque eo usque diligentia & *exactissimæ* observantem, ut minutissimas affectuum, contentionum, eventuum occasiones, ipsaque verba ultro citroque commutata, semper exhibeat, indolemque, mores, ingenium, studia hominum vivide admodum, tanquam in tabula, representet. Ut si quis alius unquam, ad ecclesiasticam prudentiam, sive comparandam, sive firmandam, hic imprimis liber spectare videatur.

BARTHOLOMÆI DE MOOR VERIS OECONOMIÆ Animalis seu potius Humana Principiis innixa Pathologia Cerebri Delineatio Practica; in qua Morborum Soporosorum per Notas Characteristicas Distinctio, nec non Spasmodorum accuratior Distributio traditur.

Amstelædami, apud Gerardum Borstium, 1704. in 4to.

Constat $3\frac{1}{2}$ Alphab.

Quemadmodum Clarissimus Author in *Cogitationibus suis de Instauratione Medicinae*, a nobis in *Actis Anno 1696 Mense Augusto pag. 370* commendatis, omnes humanæ œconomix functiones a sanguinis pressione deducendas esse docuit: ita ab ejusdem pressionis vitio, non neglecta singularum partium structura, morbos & symptomata esse derivanda, ut demonstret, in hac *Idea Praxeos Medicæ Novæ*, cujus librum primum, Pathologiam Cerebri continentem, jam sistit, conatu non spernendo occupatus est.

pag. 1.

A Cephalgia initium facit, cujus causas a pressione sanguinis partim aucta, partim imminuta repetit. Cum enim membranae cerebri copiosissimis vasis arteriosis, & una cum pericranio summa gaudeat sensibilitate, quivis facile intelliget, enormiter has partes affici a pressione, dilatatione & aestu sanguinis; sub quo statu hic non solum totus immutatur, sed imprimis serum ita degenerat a solita sua tenuitate, ut in gelatinam spississimam excoquatur: cui pressioni auctae ansam dant febres, plethora, exercitia, radii Solares, ebrietas & ingluvies. Sed & ab imminuta pressione excitatur hoc malum, quando sanguis nimis lentus & viscidus per vasa non nisi ægerrime propelli potest; quod patet in chlorosi & scorbuto. Quod partium solidarum vitia attinet, oritur cephalgia, præter conformationem p. n. a commotione cerebri, ab equitatione & uestione vehementi, a refrigeratione capitis &c. Quibus explicatis definit cephalgiam, quod sit capitis sensatio molesta, imprimis a sanguine motu suo vasis & membranis viam inferente producta. Quamquam enim, uti dictum, partium solidarum vitium capitis dolorem producat, sæpe tamen is ideo excitatur, quod sanguini circulaturo impedimentum aliquod obijciatur, quod pulsatio molesta excipit. Ex causis fluunt indicationes generales, quæ in eo consistunt, ut sanguinis pressio nimia compescatur, progressus per vasa capillaria facilius reddatur, cerebri vitia corrigantur, & dolor mitigetur. Mittimus prognosin, cautelas practicas, & formulas, quas subjungit fideliter Author Clarissimus, ex propria praxi partim, partim ex authoribus allegatis petitas. Atque hæc speciminis loco sufficiant, ex quibus haud obscure intelliget L. B. qua usus fuerit methodo Noster in reliquis explicandis capitis morbis. Inter quos cum affectus soporosi non sint infrequentes, ab Authoribus vero maxime confuse fuerint tractati, notas characteristicas singulorum subjungere placuit Clarissimo Moor. Coma igitur vigil vocat, quando ægri conqueruntur de summa capitis molestia, non quidem dolore, sed velut interno ardore, & motu intestino expansivo, qui ipsos reddit quidem in somnum proclives, & somnum enixe desiderantes, cum tamen non possint aut non audeant eundem capessere. Coma somnolentum est, quando ægri, provectionis ætatis præsertim, ad somnum sunt valde proni, cum in-

pag. 88.

infigni mentis hebetudine, nonnunquam oris apertione, adeo ut sedentes & cum aliis colloquentes, etiam interdum, in somnum involuntarium prolabantur. Hic morbus circa vesperam ingravescere solet, febris non est insignis, aliquando lenta, & ægri conquiescunt, nisi de somnolentia molesta. Huc etiam referri potest ea somnolentiae species, quae suppressionem urinae insequitur; ut & sopores profundi absque manifesta febre, e.g. ab ebrietate, usu opii, & somnolentia scorbutica. Quando autem ægri, febris insigni & vehementi, & statim in augmento, vel etiam principio, in somnum profundum incidunt, unde vix aut ne vix quidem excitari possunt, quem aliquando convulsiones & ipsa mors brevi excipiunt, Cari species prima dicitur. Quod si vero ægri post attritas vires a febre continua, in somnum profundum & *apuvia* incidant, in eo statu per aliquot dies permaneant, nihil rogent, jaceant veluti moribundi, postmodum oculos iterum attollant, aliquando statim cibum petant, atque feliciter evadant, vocatur cari species secunda. Quibus tertia accedit species, quando in febribus ægroti, diem unum aut alterum ante mortem, veluti somno oppressi decumbunt, ob attritas vires, sanguinem ad circulationem ineptum redditum, & spiritus dissipatos. Lethargus est sopor gravis cum febre & stertore, in quo ægri excitati respondent, & iterum in somnum relabuntur. Apoplexia denique Nostro audit sensuum omnium, cum *apuvia* & resolutione, nec non difficili respiratione, subita privatio, a sanguine cerebrum ejusque vasa inundante, aut nimium replente, ortum ducens. De cætero cum in titulo accuratam Spasmodum distributionem polliceatur Author, operæ pretium est, mentem ipsius breviter explicare. Scilicet per spasmus in genere intelligit involuntariam & vehementem musculi aut fibrarum muscularium contractionem: ejusque causam, Hippocratem secutus, rejicit in repletionem & inanitionem. In priori casu arteriæ carotides nimis replentur; unde sequitur compressio nervorum, depressio cerebri, spirituum animalium versus musculos propulsio, fibrarum tensio, sanguinis progressus retardatus, musculi inflatio, partis tendinis annexæ vehemens & involuntaria contractio. In posteriori casu cerebrum expansionem suam amittit, adeoque veluti subsidet; quæ subsidentia spiritus

pag. 339.

tus animales inordinate versus musculos premit, & convulsiones ciet; ad quas classes irritatio partium nervearum, a reliquis Authonibus accusata, ut referri debeat, prolixius explicat Author. Spasmi igitur in genere dividuntur in convulsiones, & motus convulsivos. Illæ sunt vel universales, vel particulares. Universales observantur vel minus frequentes, ut tetanos, opisthotonos & emprostotonos; vel magis frequentes, eæque vel graviore, vel minus periculose. Inter illas quædam infantes infestant, vel statim a nativitate, vel circa dentitionem; quædam adultos vexant, ut morbus caducus, & epilepsia proprie sic dicta symptomatica, quæ diversi observatur esse generis. Est enim 1) febrilis, vel ordinaria in principio & progressu morbi, vel extraordinaria epidemica; 2) pedisequa dolorum, purgationum, hæmorrhagiæ, vulnerum & ulcerum, repletionis, &c. 3) hysterica; 4) hypochondriaca; 5) scorbutica. Inter minus periculosas convulsiones referuntur subsultus in somno, convulsiones in somno, spasmus flatulentus, & quæ hæmorrhagias excipiunt. Particulares vero quod attinet, sunt hæ strabismus, τρασμός, spasmus Cynicus, risus Sardonicus, satyriasis, sternutatio & singultus. Motus convulsivi denique sunt vel vehementiores, vel minus vehementes; utriusque febriles, hysterici, &c. Cum autem morbus caducus cum sensuum intemorum abolitione sit conjunctus, hujus symptomatis occasione, quædam circa sensorium commune præfari, operæ pretium duxit Author. Hoc autem supponit debere 1) esse partem unam, quia motus a duplicibus sensoris externis in eo velut uniri debent; 2) motus spirituum animalium ab omnibus organis & membris delatos recipere; 3) motus spirituum animalium, ad illud tanquam metam pertinentes, velut terminare; 4) sensuum externorum objecta varia percipere ac dijudicare; 5) motum spirituum animalium versus has vel illas partes determinare. Exque his concludit, nullam cerebri partem solidam dari, cui hæc omnia tribui possint; cum autem eadem in mentem cadant, hanc sensorium commune adstruere, nullus dubitat.

p. 368.

Tandem non possumus non Compositiones quasdam evaporistas ab Authore, Clarissimo inventas vel correctas, hic commendare, scilicet, Diascordium novum, Spiritum Cepha-
li-

p. 457.
p. 530.

licum epilepsiam hypochondriacam tollentem, Spiritum Galbani compositum in spasmo flatulento adhibendum, & Aquam lactis nephriticam Pharmacopœæ Bateanz correctam.

p. 539.
p. 559.

M. JO ANNIS TRIBBECHOVII, FAC. TH. HALL, & Phil. Jen. Adjuncti Brevia Linguae Ῥωμαϊκῆς, seu Græcæ Vulgaris Elementa, quibus differentia antiquum inter & recentiore Græcismum præcipue ostenditur. Præmissa est Dissertatio de Ortu & Natura hujus Linguae: accessit Concio Christi montana Matth. V. VI. VII. Epistola Clarissimi Anastasii, Græci, & Sylabus vocum usitatorum.

Jenæ, apud Jo. Bielckium, 1705, in 8. Plag. 10.

Dissertationis, quæ etiam Jenæ publice ventilata est, summam ipse titulus monstrat, eam videlicet agere de ortu & natura linguæ vulgaris Græcæ: quæ quidem, si rem ab ovo ordiamur, referenda fuerit ad quintam Græcorum dialectum, κοινήν, h. e. communem & vulgarem antiquis dictam, teste Jo. Grammatico in suis Τεχνικαῖς. §. I. Alio nomine hæc dicitur πεζή, quasi pedestris, si quidem illam cum antiqua sermonis elegantia comparaveris. Ad di etiam posset synonymum ἀπλή Φραση, quo propter simplicem dictionem haud raro insigniri solet. Communiter tamen adpellatur Ῥωμαϊκή, sicut Græci post tempora Constantini Ῥωμαῖοι, & Constantinopolis νῆα Ῥώμη audit. §. II. Jam si quæretur, num antiqua illa κοινή, qua comœdiarum historiarumque scriptores usi sunt, conveniat cum recentiore Græcorum sermone? istam quidem hujus esse fundamentum & velut matrem agnoscendam, sed longe puriorem fuisse cultioremque hodierna, nemo ibit inficias. Causæ corruptionis in promptu sunt: Romanorum imperium, unde tot Latinismi, etiam in ipso Novo Testamento; Græcorum scriptorum desidia, qui tam facile barbaras voces, magno numero in Meursii Glossario congestas, admisserunt; inprimis Turcarum tyrannis, litterarum studiis infensa; item frequens commercium cum populis vicinis, maxime Italis. §. III-VI. Cæterum quatenus hæc lingua Græca est, ex quatuor antiquis dialectis conflata deprehenditur, quod ex allatis ibi exemplis patet §. VII. VIII. Deinde traditur divisio hujus linguæ, quæ est vel ecclesiastica, vel politica: hæc

rursus vel *νηπιωλική*, quæ in *insulis*, vel *εσπερικὴ*, quæ in *terra continentis* viget; quibus additur tertia, nimirum *Constantinopolitana*, quia Constantinopolis systema Græciæ, & præcipue in *ἡ Παναγιῶ*, sede Patriarchali, idioma ecclesiasticum principem locum obtinet. Præter Constantinopolin, purior dialectus reperitur Thesalonica, in reliquaque Græcia stricte sic dicta, inprimis vero in metropoli Epiri *Jannina*, ubi illustre Græcorum gymnasium, una cum *ἀνεοατρησία* hodiernum floret. §. IX. X. XI. Laudatur quoque hac ætate schola *Larissæ & Corcyrensis*, ubi itidem litterarum studia coluntur, & præcipue posterior acroaterium Latinum habet. Quod ad dialectum insulanam attinet, ea melior est in Cycladibus, quam Sporadibus & Echinadibus insulis, vel eam ob causam, quod illæ propiores sint S. Monti seu Atho, hodie monasteriis referto. Echinades vero, una cum Creta, nimium ex Italico sermone, quod Italiæ viciniores sint, trahunt. §. XII. Sed rursus magna varietas propter multitudinem insularum, ut vere obtineat, *quæ insula, tot linguæ*, fatentibus ipsis Græcis, quorum testimonia adducuntur. §. XIII. XIV. De sermone ecclesiastico tenendum, quod proxime accedat ad veterem Græcismum, exceptis quibusdam generalioribus momentis, quibus ad captum populi immutatus est. Versio autem Novi Testamenti Græco-Vulgaris, autore *Maximo Callipolitano* edita, & cura *Seraphimi Mytlenensis* denuo Londini A. 1703 excusa, plus solito barbararum vocum habet, in gratiam tot millium Bulgarorum, Wallachorum &c. qui inter Græcos habitant. §. XV. XVI. Denique iudicium fertur de hac lingua, eam quidem, quoad elegantiam, antiqua longe esse inferiorem, propterea tamen minime, Criticorum quorundam more, tam graviter accusandam, imo rejiciendam esse, vel propter multas peregrinas voces, vel etiam *βαρβαροφωμίαι* & malam *ἰσοφωμίαι*; quæ omnia diluuntur §. XVII. XXI. Virtutes contra hujus idiomatis recensentur, perspicuitas qua cum ipsa matre certare videtur, peculiarisque quædam elegantia & *δουρῆς*, quam imitari difficile est. §. XXII. Poësis *Ῥωμαϊκὴ* rudior quidem, sed hodie cultior extat, præsertim in Creta, quæ hoc in genere multum reliquis præstat. §. XXIII. Apparatus librorum, ad hoc institutum faciendum, apud nos exiguus est: differitur tamen

men de *Lexico Vlachis Cretensis* & aliorum Dictionariis, & ex notis stratis laudatur *Crusii Turco-Græcia*, licet multa ibi obsoleta & corrupta occurrant. §. XXIV. Tandem ratio & occasio editionis horum Elementorum, quæ fuit adventus Græcorum in Academia Fridericiana, quibuscum Autori arctior familiaritas intercessit, significatur, & ne locus vacuus esset, adduntur quædam potiora ex præfatione *Glossarii mediæ & infimæ Græcitatæ Caroli de Fresne*.

Ipſa vero Elementa conscripsit Autor Doctissimus, magnique Parentis & Theologi quondam celeberrimi haud degener filius, methodo Celeberrimi Hardtii, quam in tradendis linguis Orientalibus Clarissimus in Academia Fridericiana Prof. Michaelis non sine fructu discipulorum eximio, adhuc observavit. *Duabus* partibus totum negotium absolvitur, quarum prima agit de *Fundamentis*, altera de *Paradigmatibus*. Circa fundamenta notanda sunt quatuor momenta lectionis & scriptionis, *Consonantes, Vocales, Tonus & Nota Diacritica* lectionis: in quibus modo differentia ab antiquo sermone breviter indicatur. Eadem quidem consonantes sunt, sed paulo aliter pronunciantur, præcipue τὸ δ, θ, ζ: quæ pronuntiatio omnino præferenda, si non in omnibus, saltem in plurimis; quod vel ex Clenardi Institutionibus & aliis antiquioribus Grammaticis facile probari potest. Vocalium pariter & diphthongorum sonus plane convenit cum eo, qui in superiori Saxoniam ut plurimum receptus est: nam aures Græcorum a distinctis illis sonis ai, ei, oi, abhorrent. Tonus sæpe variat, si usum spectes: sæpe enim ob celeberrimam pronuntiationem ad ultimam eum rejiciunt, ut ἀνθρώπινος, Φιλία; vel in antepenultimam revocant, ut ἑλληνικά, ἀγιώτατη: id quod Clarissimo Henningio in suo *Hellenismo*, quem ἐρθεύειδον inscribit, tanquam antiquissimi & rectioris toni vestigium mirifice placet. Ex notis diacriticis id præcipue notandum, quod Græci recentiores spiritum asperum ut lenem efferant, more Æolium antiquorum, qui propterea ψιλωμένοι adpellabantur.

*Alter*a pars horum Elementorum exhibet paradigma singularia Nominum, Pronominum, Verborum, &c. Differentia Nominum communis est, quod ignorant Dativum casum & numerum Dualem. Specialia ibidem plur-

pluribus legas. Verba carent Aoristo primo & secundo, nec non Futuro secundo. Perfectum hic nihil aliud est, quam Aoristus primus. Plusquamperfectum & Futurum adhibitis verbis auxiliaribus *ἴδλω* & *ἴχω*, ut in lingua Germanica, formantur. Infinitivum non habent, sed loco ejus utuntur Conjunctivo cum particula *αἰ*. Verba circumflexa & anomala pauciora & faciliora hic sunt, quam in veteri lingua, quorum paradigmata Autor concinno ordine proposuit. Quæ ad discrimen Syntaxeos pertinent, paucioribus momentis itidem comprehensa sunt. Elementa excipit Concio Christi montana ex metaphrasi *Ῥωμαϊκῆ* correctæ, Latine versa & notis quibusdam illustrata. Tum sequitur epistola Anastasii, Macedonis, ad Autorem, qui Elementa censuræ ejus subjecerat, in qua de isto specimine ita judicat, multis quidem parasangis id superare Portû Grammaticam, qui primus aliquid eo in genere tentasse dicitur. De cætero ex litteris illis apparet, hunc Virum Græce eximie callere, & litteris ac disciplinis sic satis esse imbutum. Digna est lectu epistola, utpote quæ plurima ad statum Græciæ litterarium pertinentia continet. Accessit etiam brevis Dialogus amici, linguæ hujus periti, quo fundamenta religionis præcipue tanguntur. In fine adjectus est syllabus vocum usitatorum, quæ tironi ad intelligentiam Novi Testamenti *ἐν ἀπλῆ* *Φερίσει* scitu necessariæ sunt.

PSALTERIUM DAVIDIS ÆTHIOPICE ET LATINE, cum duobus impressis & tribus manuscriptis codicibus diligenter collatum & emendatum, nec non variis Lectionibus & Notis Philologicis illustratum. Accedunt Æthiopice tantum Hymni & Orationes aliquot Veteris & Novi Testamenti, item Canticum Canticorum, cum variis Lectionibus & Notis: CURA

JOBI LUDOLFI.

Francos. ad Moen. Prostat apud Jo. David. Zunner & Nic. Wilh. Helwig. Typis & sumtibus Autoris, impressit Martin.

Jacquet, 1701 in 4. Constat 2 Alphab. & 9 plagul.

Quæ sit ratio hujus recens editi Psalterii Æthiopici, ipse Illustris Autor, qui ad meliorem vitam Francofurti ad Moenum d. 8 Apr. superioris anni translatus est, in præfatione dilucide exponit; quam hic pro

MENSIS FEBRUARII A. M DCCV. 69

pro instituti ratione breviter recensimus. Primum quidem nar-
 rat, quam charus, quam pretiosus sit Psalmorum liber Æthiopicæ
 genti, ut omnes eum quotidie legant, & tanquam breviarium o-
 rationum suarum æstiment, adeo ut & foeminae, præsertim nobi-
 liores, memoriter eum recitare queant. Appellare autem solent
 simpliciter *David*, ut cum Plalterium finitum esse indicare volunt,
 dicant, *finitus est David*. Id quod in calce hujus ipsius editionis
 quoque fuit observatum. Deinde disserit Autor noster Illustris de
 fonte, ex quo suam Æthiopes *ὑστράφηρον* derivarint, quem
 non fuisse textum authenticum Hebræum, sed LXX Interpretum
 versionem Græcam adferit, eo quod Æthiopicus interpres plerumque
 exemplar *Alexandrinum*, in Bibliis Polyglottis Anglorum excer-
 ptum, ut & *Vaticanum*, passim impressum, sæpe sequatur. *Tem-*
poris hujus translationis incertum est, licet probabile sit, eam non
 multo post conversionem Æthiopum, cum aliis Sacræ Scripturæ li-
 bris factam esse, quo de Historiam suam Æthiopicam cum Com-
 mentario conferendam monet. *De ordine & numero Psalmorum*
 inde observat, eundem esse, qui apud Græcos. Isti Psalmum IX
 & X, apud Hebræos divisum, conjungunt, atque ab illo Psalmo
 Æthiopes semper unum minus putant; ut qui apud Hebræos est
 XI, apud Græcos & Æthiopes X habeatur. Idem rursus contin-
 git Psalmo apud Hebræos CXV, quem totum Æthiopes cum
 CXIII suo conjungunt, & vice versa Hebræorum Psalmum CXVI
 in duos dividunt, donec in Psalmo CXLVII rursus conveniant,
 qui apud Hebræos usque ad Psalmum CXLVIII continuatur, apud
 Æthiopes vero dividitur, ita ut apud nos versu 13 fiat initium Psalmi
 CXLVII, & deinde numeri in Psal. CXLVIII rursus concordent, licet
 hic ordo in novissima editione Lipsiensi LXX Interpretum non fuerit
 observatus. Adjectus est etiam Ps. CLI, apud nos *apocryphus*, quia O-
 rientales communiter illum habent; quamvis *numerum reliquorum*
excedere, in titulo illius Psalmi fateantur. Cæterum linguam ipsam *A-*
xumiricam non male vocari, censet summus Autor. Nam quo
 tempore Reges Æthiopicæ *Axuma* in regno *Tigre* habitabant, in
 usu fuit; quamobrem a nonnullis *Tigrana* sive *Tigrensis* vocata
 fuit. Translata vero in Amharam Imperii sede, vernacula esse
 desuit, adeoque Habessinii illam e libris & doctrina litteratorum ad-

discere necesse habent. Post hæc de *variis editionibus* hujus Psalterii sermonem facit, quarum primam curavit *Jo. Potken*, Germanus, Ecclesiæ S. Georgii Colonienfis Præpositus. Ediderat illud primo *Roma* anno 1513, cum annexis hymnis & orationibus quibusdam Veteris Testamenti, adjuncto etiam Cantico Canticorum. In Germaniam reversus, denuo illud *Colonia* A. 1518 excudit, sed Psalterium tantum, additis tribus aliis linguis, Hebraica, Græca, & Vulgata Latina. Æthiopicam, errore illius temporis, *Chaldaeam* vocavit, & sine versione aut notis ullis, secundum exemplar suum manuscriptum, quod Romæ nactus fuerat, nude vulgavit; sed artis Grammaticæ rudis, menda in suo exemplari reperta corrigere non valuit. Sic ultra sæculum jacuit, nemine neque de Psalterio, neque de studio Æthiopico publice sollicito. Æthiopes quidem, ob bellum Adelense in summam desperationem adducti, ante centum & quinquaginta annos Romam venerunt, atque ibi Novum Testamentum typis dederunt, Psalterio neglecto, quod tamen Angli in Bibliis suis Polyglottis denuo impresserunt, at param accurate, veteribus mendis impressorum codicum relictis, & novis superadditis. Tum vero quid præstitum sit hæc novissima editione, indicatur. Videlicet accurata prius collatio codicum veterum instituta est, ad quam adhibiti sunt duo illi *Potkenii impressi* & tres *manuscripti*; inter quos primus & præcipuus fuit, quem *Pocokianum* appellat, quia in Celeberrimi *D. Pocokii* Bibliotheca repertus, ab erudito quodam Æthiope quondam tractatus, variisque etiam ex Patribus Græcis observationibus fuit illustratus. Alter *Berolinensis* ex Bibliotheca *Potentissimi Regis Prussiae* gratiose communicatus, & tertius, quem *Amstodamensem* inscribit, a Viro Amplissimo *Petro van Dam*, qui ex India cum acceperat, benevole fuit transmissus. Ex qua diligenti, ab ipso hujus litteraturæ principe instauratore facta collatione, non potuit non correctius & emendatius exemplum, nunc publici juris factum, prædire. Nam quod ad *varias lectiones* attinet, illæ e *manuscriptis* supra descriptis collectæ, & cum codicibus impressis collatæ sunt; lectiones cum Græcis codicibus, Alexandrino scilicet & Romano, convenientes in textum receptæ, judicio de iis haud raro interposito. Interdum etiam integri versus vel hemistichia in Hebræo &

& Græca textu clare extantia, in Æthiopica vero versione casu, vel per incuriam scribarum omiſſa, reſtituta ſunt atque ſuppleta. Si vero Æthiopica verſio a Græca diſcreparet, ratio differentiæ, quantum potuit fieri, inſtigata eſt. Præterea quoque, in gratiam Philologiæ tantorum, acceſſit *verſio Latina*, ad litteram Æthiopici textus; additis tantum ad coherentiam ſermonis *ἰλλοῖς των* ſupplementis, expreſſa; quæ pars laboris commiſſa fuit Clariffimo Viro *J. Heinr. Michaelis*, Linguarum Orientalium Profeſſori in Academia Fridericiana longe meritiffimo, & ab eodem feliciter perfectæ; quemadmodum non mediocri laude ejus diligentiam, doctrinam & profectus hac in lingua eximios, ipſe Illuſtris Autor prædicat. Sed & præter verſionem, additæ etiam ſunt utiliſſimæ notæ philologiæ, cura & ſtudio laudati Profeſſoris, ex quibus modo unam vel alteram ſpeciminis loco adferemus. E.g. Pſalm. IV, *בני איש* *filij viri*, quæ Æthiops vertit, *liberi ſobolis matris viventium*, hæc notat: *Hebræi homines vocant בני אדם FILIOS ADAMI; Æthiopes contra quaſi בני הורר FILIOS EVÆ, dum illos, vocant ſobolem matris viventium, ſcilicet hominum* Gen. III, 10. Sic & Pſalmo XXVIII, alias XXIX, 6. notabilis adfertur varia lectio Manuſcripti *Pocokiani*: *Et ſubſilire facit eos tanquam vitulum Rhinocerotis: Dilectus vero eſt tanquam ſoboles Reemi, cui eſt unum cornu; cum hac epicriſi: Abit hic Æthiops partim a Græco & vulgari lectione, partim ſequitur textum Hebraum, adeoque illum mixtim & paraphraſtice reddens, ut illi moris, retento vocabulo Hebræo אדם, quod alias in Æthiopica lingua nuſquam occurrit, addito tamen epitheto Monocerotis, quod eſt in Græco. Recte autem obſervavit, אדם eſſe Rhinocerotem.* Qualia plura ibi invenias notatu digna, inprimis etiam quod attinet ad differentiam hujus & LXX viralis verſionis ab ipſo textu authentico, ut jure hic labor queat commendari, quia præter notatas emphafes Æthiopicæ, multum facit ad rectius intelligendos LXX interpretes, imo ipſius Hebræi textus non pauca, eaque difficiliora, loca illuſtrat. Agnoſcendum quippe donum Dei in Illuſtri, nunc Beato, Autore plane eximium, quo fere ſolus hoc in genere polluit, nec permittendum a litterarum bonarum amatoribus, ut hic theſaurus linguæ Æthiopice quaſi defoſſus jaceat, cum

indefessa industria, qua virtute Beatus Autor inter ceteras eminebat, adeo facilis & expedita via monstrata sit, edita *Grammatica & Lexico Æthiopico*, de quibus nomini non constat, qui harum literarum paulo est cupidior.

VITA ERNESTI PII, DUCIS SAXONIÆ, Descripta ab ELIA MARTINO EYRINGIO, Sereniss. Vidua Ducis Saxo-Coburg. Aula Inspectore. Accessit Eiusdem Dissertatio de ortu & progressu religionis Christiana in Francia Orientali.

Lipſiæ, apud Joh. Frid. Gleditsch, 1704, in 8. Plag. 17.

Quo clariora & illustriora sunt illorum exempla Principum, quæ pacis artibus, & imprimis literarum ac pietatis studio, rem suam atque publicam ornare & amplificare allaborarunt: eo studiosius ex hac *Ernesti, Saxonia Ducis*, pietate ac literarum amore omnibus seculis commemorabilis, Vita, ea nobis in his Eruditorum Actis adnotanda existimavimus, quæ ad piæ eruditionis incrementa, ab optimo Principe cogitata, & felicissimo successu perfecta legimus. Scientes igitur illa prætermittimus, quæ de Serenissimi Principis natalibus, majoribus, fratribus, fortitudine ac belli discriminibus, pacis studio, matrimonio auspiciatissimo, prole numerosa ac felicissima, de politia prudentissime instituta, aulæ sedatissimis moribus, rerum œconomicarum redituumque dispensatione sapientissima, de munifica ejus liberalitate, omnisque sorditiei averſatione, monetarum cudendarum usu & modo circumſpecto & sanctissimo, felicitate in hæreditatibus impetrandis singulari, testamento, morbo & obitu beatissimo &c. consignata sunt. E quibus sane veritas eorum, quæ Autor de laudibus Ernesti Pii nunquam non deprædicat, luculentissime apparet. Quod autem lit. rarum amorem, quem nos jam potissimum spectamus, & promanantem inde ecclesiarum & scholarum, quæ ejus seminaria sunt, curam attinet, ipsa Principis Serenissimi indoles prima ejus semina illi instillasse videtur. Quæ in felicissimo ingenio, singulari judicii acie, animoque excellentissimarum cogitationum veræque pietatis capaci, cum ætate ita succrèverunt, ut cum se malo fato suo a nonnullis, quibus educatio ejus curæ esse debebat, destitutum, & Latini imprimis sermonis non

C. VI.

C. VII.

la-

fatis gaarum esse, non sine fummo dolore intelligeret; animum tamen ingenti omnium disciplinarum desiderio incensum retineret, ipsumque non solum historiarum, politices, matheos, aliarumque dignarum Principe artium studio, sed suorum etiam institutione, optimorum librorum edendorum, eruditorum adjuvandarum, ecclesiarumque ac scholarum instaurandarum cura, luculentissime testaretur. In Serenissimorum Filiorum suorum educatione nihil certe omisit Sapientissimus Princeps, quod ad literarum ac pietatis amorem penitus ipsis implantandum pertineret. Dirigebant illorum studia Viri illustres, Seckendorffius & Gablkovius; bonas literas ipsis Majerus, Reyherus, Brucnerus, Kunoldus & Rosenbergius instillabant; in ipsorum profectus, singulis mensibus, consiliiarii sacri ac civilis ordinis inquirebant, summaque sollicitudine plures bonos reipublice patres formabant: cujus rei fructu terrae Saxonicae hodie etiam perfruuntur. Curae, quam pro ecclesia commo-
 nis, religionisque firmamenti gessit Ernestus Pius, sedula ecclesiarum ab ipso facta inspectio, optimorum Theologorum & Politicorum expetita in eam rem consilia, Synodus anno 1645 de morbis ecclesiarum curandis habita, dignissimorum pastorum, inspecto-
 rum, catechizantium constitutio, disciplina ecclesiastica, censura Christiana, observatores morum, iudicium delatorium Das Rüge-
 Gerichte / poenitentiae publicae, tot leges & ordinationes alia saluberrimae, tot literae & scripta de controversiis Helmstadiensibus componendis ejus autoritate confecta, tot legationes & literarum commercia cum exteris Principibus, ipso etiam Magno Moscovitarum Duce, Patriarcha Alexandrino, Aethiopiae Rege & aliis, de puriori & sanctiore Dei cultu instituta, certissima testimonia haberi possunt. Huc imprimis singularis illa cura pertinet, quam de Collegio quodam Hanniano instituendo habuit, atque ideo cum Rege Sueciae Danicaeque, & inferioris Saxoniae Ducibus, Alberto filio suo natu secundo, doctore Veerpottenio, Gabelkovenio & Brucnero eum in finem missis, pio conatu egit. Scilicet Nicolaus Hunnius, Superintendens Lubecensis, in libro, quem appellabat *Consultationem*, Gustavo Adolpho, Regi Sueciae, & Joh. Georgio Saxoniae Electori dedicato, & anno 1632 edito, sollicite suaserat, ut certus numerus piorum, eruditorum & celeberrimorum Theologiae Do-

C. XIII.

C. XIV.

C. XIX.

C. XVII.

C. XIX.

ctorum, communi Procerum Evangelicorum consensu & publica autoritate aleretur, hisque lautius stipendium & selectissima bibliotheca assignaretur, singulisque singuli studiosi ac eruditi, naturæ simul ac gratiæ dotibus ornati adderentur, a quibus difficiliora Theologiæ capita, selectioresque controversiæ, summo studio examinarentur, orationes sacræ ac dissertationes Theologicæ frequentes haberentur, sacri etiam codicis, patrum, scholasticorum, historiæ ecclesiasticæ, conciliorum, decretorum, casuum conscientiæ & præceos ecclesiasticæ accuratissima collatio institueretur, scrupulosæque ac utilissimæ circa hæc observationes communi opera conferrentur. E quo instituto ut maxima ecclesiæ commoda pollicebatur Ernestus; ita nihil omittebat, quod ad illud promovendum & conficiendum pertineret: quanquam, quæ erat eo tempore rerum facies, approbato licet ab omnibus isto consilio, difficultates quædam orientur, quæ felicem rei successum impedirent. Quod igitur apud alios, per temporum injuriam, perficere non poterat, id factem in suis terris, salutantibus aliis institutis, obtinere studebat. Constitutus igitur scholæ ordinibus, fidissimisque ac piis magistris præfectis, omnium sibi subditorum liberos inde a quinto anno in scholas duci, nec nisi satis in literis ac pietate profecissent, inde revocari imperavit, eaque re illud obtinuit, ut proverbio vulgo diceretur: *rufficos Ernesti subjeftos nobilibus pagorum aliena ditionis esse doctiores*. Nobilibus certe, ipsi misufrantibus, literarum studia præ omnibus commendabat, ipsisque inculcari sedulo curabat: quod Seckendorffii, Herberstæni aliique generosissimi viri, Ernesti auspiciis, artibus ac literis bonis imbuti, abunde declarant. Ipseque adeo nobilibus haud eruditis, locum in aula sua vix concedendum putabat. Omnis autem ordinis ac generis studiosos, qui suæ industriæ specimina ac testimonia habebant, largissimis stipendiis ac magnificis juvabat. Adhæc Princeps optimis curabat, ut a viris doctissimis libri componerentur, quorum auxilio feliciter juvenas proficeret, errores facilius evaderet, & tum pietatis, tum Latinitatis, Grammaticæ, Logicæ, Physicæ principia genuina caperet. Quorum in primis etiam Historia Ecclesiastica Gothana, Boecleri, Seckendorffii & Artopæi studio concinnata, omnibusque eruditis maximi æstimata, referenda est. Quin ipsa immortalia opera, Historia Lutheranismi

a Se-

C. XV.

p. 152. 162.

a Seckendorffio, & Belli Smalcaldici Expositio ab Hordledero confcripta, Biblia item Vindoburgensis & Concordantiæ Biblicæ, Ernesti auspiciis, mandatis, & subsidis, autoribus ipsis id fatentibus, una cum multis aliis, quæ Autor p. 77 enumerat, originem suam debent. Quam providus autem de libris in communes usus parandis erat, tam severus etiam suis, imprimis pastoribus, illorum legendorum autorem & concitorem fuisse accepimus. Quo illud imprimis pertinet, quod Autor p. 76 & 77 recenset. Quæ quidem omnia, cum multis aliis, qui nobiscum expendent paulo penitius, ii tanti Principis pietatem, amoremque piæ eruditionis omni ævo commemorabilem, merito nobiscum venerabuntur, pluresque tales literarum statores ac principes eruditæ indulgentes, bono literarum publico ut nascantur, optabunt. De Appendice, seu Dissertatione de ortu & progressu religionis Christianæ in Francia Orientali, cum jam plures ante annos in illustri Academia Jenensi publicæ ventilationi fuerit exposita, & nunc solum recusa, non est ut plura dicamus.

p. 72. seqq.

Herrn Hanns Asmanns / Freyherrn von Abschatz/
Poetische Uebersetzungen und Gedichte.

sive

JOANNIS ASMANNI L. B. ABSCHATZII *Metaphrases & Opera Poetica.*

Lipsiæ & Vratislaviæ, apud Christ. Bauchium, 1704, 8.

Constat Alphab. 2.

Magnis illis in Poesi Germanica Heroibus, quos Silesia genuit, suo merito Vir Illustris annumerandus est, Dn. Jo. Asmannus Liber Baro Abschatzius, Wirwicii, Lederossii, Petschendorffii Superioris Berschdorffii & inferioris Gelschavii Toparcha, in Lignicensi Ducatu, dum viveret, Provincialis Syndicus, atque in publicis Silesiæ Conventibus ordinarius Adfessor, Vir multiplici meritomm ac eruditionis gloria celebris, Lignicii d. 22 Aprilis anni 1699 fatis functus, & cum Generosissima Coniuge, biduo post mariti obitum, placida morte vivis exempta, eodem quietorio in Aede apud Lignicenses Petro-Paulina tumulatus. Quanta Baronis laudatissimi inter suos celebritas, quantus natalium splendor, quanta apud

Au-

Augustissimum Imperatorem LEOPOLDUM gratia, quanta apud summos Silesiorum Principes atque Ordines exultatio fuerit, ipsi ex Silesiis cives cordati, & literarum cultura clarissimi, optime norunt, quorum præconiis in exterorum gratiam istud adjicimus, Virum tantæ dignationis, inter continuam curarum molem, & itinera pro salute Ducatus ac Reipublicæ Silesiorum universæ suscepta, Apollini tamen & Gratis litasse, & quæ nunc publicata sunt, carmina prælo parata hæredibus reliquisse. Hæc vero nunc ipsi ex voluntate optimi Parentis in lucem exposuerunt, Cl. Gryphio, Socio ac Amico nostro honoris causa nominando, præfationem scribente, in qua modernam Nobilium consuetudinem falsè taxat, qui artium liberalium, & Poeseos præsertim, exercitamenta Equestri homine minus digna judicant, & gladio nihil rei esse cum calamo autumant, quum tamen ex Purpuratis Vatibus, hoc est, ex Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Principibus, Pontificibus item, Cardinalibus, Archiepiscopis atque Præfatis, aliisque summæ auctoritatis Magnatibus, qui Poeseos cultores fuere, vastus quidam index confici queat. Cæterum duæ quasi operis hujus partes sunt, quarum altera *Metaphrases*, altera vero *Pœmata ex ipsius Abschatzii Baronis ingenio deprompta* complectitur. Inter Metaphrases principe loco se sistit *Pastor Fiduus* Tragicocomœdia, ex Italico Guarini, vatis celeberrimi, conversa. Quæ facta Guarinus auctor in Italia expertus sit, quot versiones hujus Dramatis in omnes fere linguas transpositi numerentur, Clarissimus Crescimbenus in Commentariis de Poesi Hetrusca fusius docuit. Ex Germanis tres, nisi fallimur, *Pastorem hunc Fidum* adgressi sunt, Hildebrandus quidem prosaica, Hofmanswaldius autem & Abschatzius, Silesii, metrica interpretatione. Hofmanswaldianæ versionis plus elegantiarum tribuit Morhofius (*Part. 2 de Poesi German. cap. 2 p. 205*) quam ipsi textui Guariniano: ipse vero Hofmanswaldius in præfatione Poematum suorum, primas præ se laudes Abschatzio nostro deberi, cumque verba Hetrusci idiomatis strictius ac feliciter expressisse, monet. Nostrarum partium non est, hanc inter illos litem dirimere, de qua, qui utriusque linguæ intimiore notitia pollent, judicare permittimus. *Sonuli* autem *jocoserii*, qui *Pastorem Fidum* pressio pede subsequuntur, & quos ex Alexandri Adimari Equitis Thufci *Terpsichore* deprom-

promissis, mira transpositionis felicitate & argumenti raritate notabiles sunt. Quinquaginta nimirum foeminas *Therpsichore*, (id tractatulo nomen est,) nobis representat, omnes novercantis naturæ invidia, maculis quibusdam vel in ore, vel in moribus, deformes, calamo tamen vatis & poetica venustate commendabiles. Quod ad alteram poematum classem attinet, quæ soli Baronis nostri venæ ortum suum debent, prima sunt Sacra, quæ adpellatione ex Floræ regno desumpta, *Himmel. Schloßet*: / sive claviculas cœli ant prinulas veris nominavit. In iis metaphrasēs quorundam Psalmorum, meditationes in feriis Dominicis & Festales, eucharistica matutino æque ac vespertino tempore, nec non post superatas graviores tam publicæ quam privæ rei calamitates fusa; hymni item anniversarii, onomastici, genethiaci, & quæ alia mysteriorum sacrorum genera sunt, occurrunt: quibus & ætatis suæ quinquagenariæ curriculum, totidem strophis sive sectionibus a se delineatum, Autor noster subjunxit. Post sacras meditationes, carmina statim subnexa reperimus, quibus reverentiam & obsequium erga Divum Imperatorem LEOPOLDUM, & Celsissimos Austriæ Archiduces, cum propter victorias contra hostes obtentas, aut in nominalibus feriis; tum propter alias almæ benedictionis accessiones, contestatus est. Succedunt Epicedia in obitum ultimi Lignicensium, ex Pfafftorum Familia nongentenaria, Ducis, & quorundam generosæ stirpis Equitum, carmen item honori Lohensteiniano, ob Arminii & Thuisfeldæ vitas, fabula Milesia, sed ea longe doctissima & omnis generis eruditione referta, descriptas dedicatum; funebria deinde aliquot in bestias ab heris suis perditæ adamatas, & miscellanea varii argumenti, in quibus omnibus magna venæ felicitas, styli nitor, vocabulorum aculei, & nativæ sensus elegantia deprehenditur. At enimvero in illa inventionum varietate, & argutiarum adparatu, id maxime miramur, ambidextrum fuisse Vatem nostrum, id est, utroque idioma, Germanico æque ac Latino, versum plane egregios paxisse: cujus rei luculento testimoniò sunt Genethiacum Deo incarnato in terris hospiti, nocte Natali, in monte Senonum inhospitali, vena dextraque frigente, adfectu tamen calente, d. 24 Decembris anni 1666 sacratum, (*vide Sacra pag. 42 seqq.*) Paschologium nocte sacra anni 1667 Romæ formatum, (*ibid. pag. 54 seqq.*) Elegia super incendio d. 12 Oct.

1696 (*ibid. pag. 73. 74.*) Elegia ad Prinkium, Rectorem Scholæ Lignicensis, Præceptorem olim suum fusa, in qua peregrinationis suæ rationes ac fructus exponit, (*inter Miscella pag. 106 seqq.*) & alia denique ad amicos ex Italia discedentes valedictoria, (*ibid. p. 111. seqq.*) ut adeo, novo certe exemplo, comprobasse videatur Baro noster Illustrissimus, eam esse Latinæ linguæ majestatem atque elegantiam, ut illius exercitia Nobilioribus ingenis, & Equæstri dignitate præfulgentibus, de decori nequaquam haberi debeant.

ΟΜΗΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΣ.

sive

HISTORIA HEBRÆORUM AB HOMERO HEBRÆICIS NOMINIBUS AC SENTENTIIS CONSCRIPTA IN ODYSSEA & ILIIDE, EXPOSITA ILLUSTRATAQUE FUNDIS ATQUE OPERA GERARDI

CROESII. Tomus I.

Dordraci, apud Theodorum Goris, 1704, 8.

Constat Alphab. l. Plag. 20.

EO tendens Clarissimus Autor, (cujus Reipublicæ Amstelodamensis, non adoptatus, sed intra moenia ipsius natus, ortu longa ducto serie,) quo ipsum ratio quodammodo singularis officii ordinisque sui vocabat, primus Homerum e tenebris eruere, conditamque ab eo Historiam sacram, & e nostro Scripturæ codice repetitam, in lucem proferre voluit. Sic enim censet: Homerum narrare in Odyssæa inde a primordiis, varia eventa majorum Israelitarum, i. e. Patriarcharum & Israelitarum ipsorum, usque ad obitum Moïsi, eo pacto, ut multa adjungat, quæ ad populos eodem genere *Hebræi* oriundos, pertinent; in Iliade vero ea, quæ acciderint in occupanda urbe Hierichunte, ac tota terra Chanaan, duce Josua cæterisque jure imperatorio præditis, intermissis plurimis, quæ ad gentes ab Israelitis devictas fugatasve Chananæos pertinent. Et hæc arbitratür Homerum sic exarare lingua Græcâ, ut interim nomina propria personarum & regionum, quin & rerum insigniter memorabilium, esset Hebræice, vocibus singularem in modum sermoni Græco accommodatis. Se autem isthæc perscrutari contendit, non delectatione novitatis, verum spe atque fiducia emolumenti in publicum.

Esse

MENSIS FEBRUARII A. MDCCV. 75

Esse enim in his subsidium, tum ad alias scientias, tum etiam sacras & augustas literas, utcunque magis enucleandas ac illustrandas. Saltem grande in his pondus inesse, ad subvertendum omne Pantheum Deorum gentilium veterum, & tot ineptas de iisdem fabulas, quas non Græci modo ac Latini olim, sed tot inter Christianos etiam philologi & antiquarii, juventuti in suis auditoriis & gymnasiis insillaverint, ac propinarint. Penes Homerum, non nisi unius veri Numinis sub diversis notionibus sonare nomina, & describi Historiam sacram, ita ut in illo sit magna vis, ad tuendam firmandamque sacrarum literarum antiquitatem & auctoritatem, adversus ementitas argutias improborum, quorum in tanta ingeniorum prurigne, non exigua hodie copia sit. Præmittit autem operi suo Autor Introductionem satis amplam in univ. Poetam, seu partem generalem, XIV adeo capitibus absolutam. Omnes nimirum veteres hæc animadvertisse, Homerum ubique loqui verbis alienis a vulgari Græcorum forma, peregrinis, novis, translatis, interdum contractis, concisis, amputatis, ut difficile sit ejus mentem assequi. Sed & res ipsas proponere modis profus reconditis, ita obscuris ac fabulosis visis, ut legenti nullæ certæ imagines in animum deducantur. Homero ergo verba illa ac nomina, quæ de Deo aut Diis usurpantur, quæ hominibus Heroibus etiam & actionibus ipsorum singularibus, porro quæ regionibus, urbibus, fluminibus, montibus, rebusque aliis, in quibus suspicio est quandam peculiarem proprietatem contineri, indita sunt, perraro Græca, frequentissime autem Hebraica esse: sed aliter sonantibus nominibus, & tamen re significantibus idem, quod in Scriptura Hebraica notet nomen proprium. Atque rarius sic afferri illa nomina Hebraica, ut omnino accedant ad nomina ista, quæ alibi terrarum, maxime in Græcia, sunt notissima. Interdum occurrere nomina regionis aut loci, tanquam nomina propria, & tamen pro re aliqua, velut nomina appellativa usurpari, cujus generis sint vocabula *Siculi*, *Messenii*, *Sardinii*. Et quæ fingit accidisse Ulyssi aut Trojanis, non de unico dicere Ulysse, verum de multiplici, neque de unius Trojæ excidio, sed plurium urbium eo nomine involutarum; ut ita alius sit Ulysses in initio, alius in progressu, alius in fine operis, & ut alterius generis sit Troja & Ilium in Odyssæa, atque est in Iliadæ. Per-

peram igitur censi ab omnibus, scriptam Odyssæam post opus Iliadis, & hanc ex illius tenore debere explicari. Contra vero, Homerum sequi ordinem Historiæ sacræ, & adeo Odyssæam præmississe Iliadi. Præterea indicare eum, Græcos antiquissimos oriundos fuisse e Chananæa, Idumæa & iis oris, eosque fuisse, qui ab Israelitis circumventi, pressi, fugati, se fuga receperint in Asiaticam Græciam & Græciam Europæam. Et hōs fugitivos illa illis regionibus nomina de sua lingua patria Chananæa, quæ & Hebræa, imposuisse, quæ tamen temporis tractu, & usu longo, jam ipsiusmet Græciæ nomina viderentur esse. Eo magis autem voluisse eum uti hisce nominibus, sibi notissimis, quo minus Græcos offenderet, sed ut iis palpam obtruderet, cum ipsi de sua antiquitate & de patrio suo solo, quod in eo essent *αἰετὸν ὄνομα*, admodum gloriarentur. Facile etiam illa vocabula ad formulam lingue Græcæ potuisse construi & exarari, absque jactura vocis, modo flexione alicujus literæ, vel mutatione, quod Græci tali litera carerent, aut aliam substituerent, quo vox magis clare ac sonore caderet. Adeoque uti Homerum lingua, quæ diutissime post istius tempora cœpit in usu esse Judæis inter Græcos degentibus, Hellenistica. Bene multas etiam apud Homerum personas esse illarum gentium, quæ, qui homines fuerint, nos lateat, nec tamen occultæ fuerint Homero. Sed & multis eum uti nominibus, quæ videantur esse Græca nomina Deorum Dearumve, aut hominum inter Græcos notabilium illustriumque, neque tamen quicquam minus voluisse, quam quod eæ personæ, quarum apud eum sunt nomina, fuerint vel Dii vel Heroes Græcorum. Quantum ad res ipsas, Homerum ait multas partes Historiæ sacræ notare, non ea serie loci ac temporis, qua Sacra Scriptura, verum obiter, ubi incidit occasio aliquid vetus commemorandi, in conventu aliquo, in quodam colloquio. Vicissim varias tractare res nihil facientes ad Historiam sacram, etiam amplis & copiosis narrationibus, etiam integris libris. Cupus generis illa de navigatione Ulyssis Odyss. lib. V. quæ de Scylla & Charybdi, quæ de Circe, & plura, præsertim in Iliade. Sic igitur per illum Scripturam sacram potuisse innotescere Gentilibus, sed tectam & in fabulas conversam: ut fuerit ille tam pater mendacii, quam veritatis. Vixisse autem illum post tempora Davidis

videtur: *Βιβλίον*; ex eo colligit Noster, quod non obscuram
Βιβλίον Regum faciat mentionem in Iliade. Sed & post
 tempore Jeroboami, primi regis X tribuum vixisse, colligit ex hoc,
 quod & huius regis meminerit. Et cum aliqua probabilitate posse dici,
 vixisse post tempus Amri sive Omri, sexti regis: quo regnante invalue-
 rit religionum quasi confusio, & Samaritana inceperit, & Idumæi
 Sidoniorumque res floruerint, eorumque ingens coeperit esse au-
 ctoritas in populo Israelitico, tum vero incuria in custodienda Scri-
 ptura Sacra. Certe fuisse Homerum doctum linguam Hebræam,
 doctum Hebræorum historiam, ut, ubi vellet, hanc potuerit ea in
 lingua tradere. Sed *Ομηρον* non videri nomen Poetæ, quin po-
 tius titulum ejus operum atque indicem argumenti. Esse no-
 men Hebraicum *אמר* Omer, *orator*, *orator*, vel *commentarius*, ab
אמר Amar, *dicere*, *eloqui*. Nam & nomina illa *Οδυσσεύς* & *Ιλίου-
 Πηλεὺς*, non ab auctore indita fuisse, verum ab iis, qui postea auctoris
 opus sua opera ita distinxerint. Similiter nomina *Ἡσίοδος*, *Θεογνί-
 δης* & *Πηλεΐδης*, ipsorum Poematis fuisse indita. Scripsisse Home-
 rum libros suos non ea serie ac numero, ut quidem nunc extant,
 sed variis temporibus, per varias partes, quas vel Pisistratus, vel
 ejus filius Hipparchus, in eum redegerint ordinem, quo nunc habe-
 mus, eo tempore, quo Athenis constitutum, ut versus Homeri in
 ludis Panathenæis publice legerentur: quomodo quondam Dei
 mandato Lex Mosaica, septimo quoque anno, in Festo tabernacu-
 lorum, a sacerdotibus universo Israeli prælegebatur. Exhibere no-
 vissime celeberrimum Gronovium, in secundo Volumine Thesauri
 Græcarum Antiquitatum, picturam marmoris, quam Homeri *Ἰλι-
 οδία* vocant, & nos quoque in his Actis A. 1683 p. 538 exhibuimus.
Elegans inquit Noster, *Marmor*, ubi suos amatores invenit: neque e-
 nim omnes, ut pueri, istiusmodi imaginibus ac pupis trahuntur. Equi-
 dem Homeri librum, pergit Noster, esse in multis partibus allegoricum,
 symbolicum, emblematicum. Atqui in his cum sequatur Scri-
 ptura S. iterum viam docendi vulgatam tritamque, esse adhuc
 totum Homeri opus historicum. Unde permirum videri debere,
 accidisse post Natalem Comitem, G. J. Vossium & alios, etiam
 nostro tempore Francisco de Salignac, Archiepiscopo Cameracensi,
 præceptori Ducis Burgundiæ, quod voluerit librum quartum Odyf-

c. 4.
c. 6.

c. 4.

p. 67.

c. 9.

sez Homeri hieroglyphice interpretari, & erudire Principem juvenutis Gallicæ argumento symbolico, tanquam ex Homero desumpto, repletoque cunctis lascivis ac mollibus Deorum Deorumque sermonibus actionibusque, atque id stylo accuratissimo, quo videlicet adolescentes, sua sponte ad voluptates adhinnientes, hoc magis illiciantur inescanturque. Et mirum, potuisse a se impetrare Curiam Romanam, ut cum in hujus Antifitis libros religiosos asceticos tam acerbe stylum strinxerit, nulli censuræ subiret hunc ejusdem librum amatorum, habentem quidem saltem, ostentantemque penetralia virtutis ac honestatis, at totum eo ducentem per facellum fallacis & ambitiosæ idololatriæ Gentilium, vanæque superstitionis, & voluptatis. Intelligit librum Gallicæ lingua conscriptum, *Aventures de Telemaque fils d'Ulysse*. Præterea Homerum docet non modo multas habere *γνώσεις* consimiles S. Scripturæ, verum eas quoque mutuatum esse e Scriptura sacra; nec tamen alias, quam quas invenerit in libris Mosis, nonnullas quas in reliquis libris Historicis, itemque in Jobo & Psalmis & libris Salomonis. Ubi simul castigatur Zachariæ Bogan Homerus *Ἡροδοτῶν* editus Oxonii 1698, & Jac. Duporti Gnomologia Homeri, Cantabrigiæ biennio post edita. Edmundum Dickinsonum contendere equidem, Græcos quicquid apud Delphos celebre erat, e Josuæ historia effinxisse, verum vix quidquam eum adferre ex Homero. Jac. Capellum sensit quidem, Homerum legisse Scriptores sacros, & ex his ipsis fontibus multas sumpsisse sententias; res tamen ne hunc quidem ex eo allegare. Eundem Capellum laudari magnopere a Th. J. ab Almeloveen in Specimine Antiquit. atque congerere hunc omnia e prophanis auctoribus, quæ similitudinem habeant cum historiis Mosaicis; ne de verbo autem ullo, nedum de re quapiam, Homeri meminisse. Dan. Heinsium in Aristarcho S. promittere, se alicubi ostensurum, *Homerum omnia deprompsisse ex Oriente, quod ad caeremonias, ad res, ad voces;* nusquam tamen ne verbo quidem præstitisse. Vossium, Bochartum, & Ezech. Spanhemium, multa ex antiquis Poetis elicuisse, quæ spectent ad res in Sacra Scriptura narratas; tale tamen quidpiam de Homero nihil. Dan. Huetium in Demonstratione Evang. ubique in Poëtis & aliis auctoribus veteribus invenire Mosen; ex Homeri autem

p. 162.

c. II.

c. l. p. 14.

tem scriptis duo duntaxat adducere loca, quæ ad historiam quandam in scriptura relictam transferri possint. Unus, addit, est Gallus, qui propter suam jactantiam ac promissionem inanem satis orbis crudelis in pulcrum, & quandoque nominatim propter ea, quæ aliis abstralis atque edidit pro suis, venit in Catalogum plagiariorum Thomasi. Perperam etiam Everardum Feithium libris 4 Antiquit. Homerocarum, omnia in Homero ad Græcos retulisse, monet. In parte speciali præstruit, descriptionem Patriarcharum fieri in Odyssea cum primis sub persona Ulyssis, sed venientis alio atque alio nomine, quemadmodum & opus obitu Ulyssis, ita ut re ipsa sit nomen Mosi, concludatur. Itaque illum Ulysses aliquoties recurrere, & jam abire, & obire, jam redire, ibi primo similem. Id indicari verbis L. II. v. 175. *επεις τοι εναυτο, similis illi vii ipsi, non vigesimo anno* item cum L. I. v. 1. dicitur *αυτε παλυτρος, multiformis, non versutus*. Nam & Scripturam Sacram non semel nomen viri proprium imponere alteri, etiam diutissime, post venient. Penelopen, uxorem Ulyssis, æque esse nomen commune & appellativum, ac toties ita vocari, quoties femina quædam dignitate præstans & curans bene negotia domestica venit nominanda. Patriam utriusque appellari *Ithacam*, non Ioniam illam, sed quod inauditum ad hunc diem usque Mesopotamiam, Hebr. *ני. i. e. insulam regionem, & תר. Thavech medium, elisa litera* inter duos amnes, Euphratem ac Tigridem. Hinc Homero *Ιθάκην αμφιάλειον, mari circumdatam* Lib. I. v. 385. & 394 dici. Alibi vocare *Ηλυσιον πεδιον*, non campum Elysiu, sed Mesopotamiam felicem. Nam *πεδιον* congruere cum *תדן Paddan*, quo nomine Moses Mesopotamiam vocet Gen. 48.7. *ηλυσιον* esse *עלע Ales*, lætus, exultabundus. In Ithaca designari ab Homero urbem Ulyssis patriam *Κρητην* Lib. 19. v. 172. non Cretam Græcorum insulam, sed Babylonem, ubi lingua mixta. Nam Hebr. *קרת Kereth*, Chald. *קרתא Kereza*, dici urbem, & *κατ' εφορν* intelligi Babylonem. Homerum ergo hoc, quod dicit de mixtura linguarum, haussisse ex verbis Mosi de Babylone, Gen. XI.9. In vicinia Babylonis fuisse *Κνωσον*, magnam urbem, a *כנען Canoa*, æstus, fervor. Hanc alio nomine Hebr. vocari *תרה Charn*, ארר *Chari*, æstus, ardor, Græcis *Κάρραι*, ubi There & Abraham & Nahor vixerint, & in qua Isaac & Jacobus sibi uxores asciverint. Eandem esse urbem, quæ Homero lib. 4 v. ult. vocatur

P. 179

C. 13.

C. I.

tur Ἀσθῆρες, ab אֶשְׁתָּר *Asthar*, pecus, grec: quod qui illic degebant; his maxime in usu esset facere rem pecuariam. Porro genealogiam Ulyssis & cognationem exhibet ex eodem loco Homeri, lib. 19. v. 779 seqq. Ibi enim juniorem aliquem Ulysssem enarrare majores suos, quorum singula nomina sint Hebraica. Μίνως enim Nostro est Abrahamus, a מֵאָה *Mea*, centum, centenus, & נֹוֹ *Nous*, germinare, quasi dicatur *germinans etiam centenos annos natus*. Fuisse autem Abrahamum natum centum annos, quum ei nasceretur Isaak. Gen. 21, 5. Convenire id etiam Semo. Minos Homero Rex novenus, ætate vel generatione. Abrahamus autem non verbis, sed re, nonus generatione in posteritate Semi, filii Noachi Gen. c. XI, pater celsus & habitus uti princeps Dei, Gen. 23, 6. Atrides Homeri est Lotus, cum suis domesticis, Hebr. *latens, absconditus*. Alio nomine פֶּאֶדְוָאָבְוּס, Hebr. *separatus*, & sic tamen *se extendens*, & *floridus*. Ilium Homeri est Hebr. אֵילֵן *Eil*, אֵילֹן *Eilon*, planities, locus campestris, spatiosus. Trojam Hebr. esse תְּרוֹעָה *Tberous*, clamorem, vociferationem. Nimirum Abrahamum & Lotum abeuntes ex Ure Chaldæorum, venisse Carras sive Charan, deinde accepisse sedem *planitiem* Jordanis, ac Lotum quidem extendisse tentoria usque ad Sodomam. Cumque hæc una ex urbibus planitiæ, propter flagitia *clamantia* versus cælum, igne cœlesti deleta esset, Lotus *occultavit* se in spelunca, ubi *vino somnoque sepultus* factus est pater duorum filiorum, unde infinita multitudo hominum. Hinc Lotus Homero alio nomine Πρωειδάων, *potens sui generis auctor*. Minois filius *Deucalion*, quasi Hebr. destinatus in holocaustum, verum ex isto periculo eceptus. Hunc esse filium Abrahami, Isaacum. Alio nomine Telemachum, quasi agnum mactatum vel percussum, vulneratum. Filius alter Abrahami ex pellice, Ismael, dicitur fuisse Castor, Hebr. קַסָּף *Casaf*, sagittarius, arcitenens. Gen. 21, 20. Porro Ulyssis frater major natus Homero, Ἰδομηνεύς, ab Edom, rufus Elavus. Et hunc similiter vocari hic Telemachum a תְּלֵעַ unde תְּלֵעַ *tho-læ*, ruber, coccineus; & מַחֲבֵץ *Machbas*, perfregit, ut sit ille *qui matris uterum perfregit*. Ludere enim Homerum nominibus, pro natura personarum. Quin imo Lotum ipsum venire sub persona Ulyssis etiam, & Abrahamum, Isaacum, Jacobum, item Mosen, at

quæ-

quemque suo ordine ac tempore. Fufius autem ea, quæ diximus, aliaque recensentur in fequentibus. Ac primum eruitur incendium Sodomæ ex verbis primis libri I hoc modo: conatum quidem Ulyffem magna cura, uti fuam, fic amicorum animam in excidio Trojæ fervare; verum nihil profeciffe, etiamfi immitteret fe in eos, (ἰόμφο) minitans illis, ni excederent, miffum iri in eos ignem. Repetuntur autem ac fupplentur hæc ex lib. 4 v. 246 feq. Σπεῖρα καὶ ἀμφ' ὤμοισι βαλὼν, οἰκῆν εἰκλιῶς, quæ ita Nofter transtulit: *ingreffus magnam Trojanorum urbem vibrabat circumquaque numerosas fententias ignis, qui eos liquaret, gerens fe similem iftorum duorum virorum, similem δίκτη, i. e. δικαστῆ, judici inter eos, qui tamen non erit.* Latere enim hic iterum Hebraica obfervat in vocabulis Græcis, κακὰ, σπεῖρα, ἰόμφο. Quorum nihil omnino aflequati funt Latini interpretes: *Vilibus pannis circumjectis ad humeros, fervo fimilis, alteri feipfum viro affimulavit mendico.* Caterum viros Troianos periiffe v. 7 lib. 1 *αὐτὸν γὰρ ἀταδάλιστον*: voce iterum Hebræa, quæ verbis multiplex unum fignificet, execrabile facinus cum viris, **תלה** - **שן** - **תן** *Et is tala, Et, cum, Is, vir, Theala,* execratio. Neminem enim potuiffe dicere, unde nomen hoc fit derivatum, & quomodo poffit exiftimari effe Græcum. Poenam ipfam exprimi v. 8 y

νήπιοι, οἱ καταβῶς ὑπερίον ἡλίου

ἡδίων· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλατο νόστιμον ἡμῶν.

Nofter: *fœci, qui Sole fupergrediente devoraverunt illos in mares peccatores. Et abftulit idem Sol ipfis redeuntem diem.* Nomen enim καταβῶς iterum Hebraicum effe, fæcum licet ad modum Græcæ vocis βῆς, compositum a **תלה** *Carbat* contundere, & **שן** *Bos*, pudenda. Et qui fe perditum eunt invicem nefanda libidine, devorare fe dicunt, velut fuo fe cibo replentes, fuisque deliciis. Accidiffe autem Ulyffi, v. 13. ut cum fe ex hac calamitate eriperet, fuæ uxore privaretur. Hanc ait effe hiftoriam illam Loti, Gen. 19. cui obiectum fit fimiliter v. 9. quod indefinenter agat *judicem*, quiq; uxore fuâ in incendio Sodomæ orbatus fit. Eandem hiftoriam recurrere in Odyffæa pariter & Iliadæ, quæ fingula hic non persequimur. Hiftoriam Loti concumbentis cum filiabus in spelunca montis, unde nati Moabitæ & Ammonitæ, Gen. 19. 30. feqq. de-

c. 4.

c. 5.

prehendit Cl. Croesus eodem libro I Odysseæ, ubi Ulysses detinet v. 14. 15 nympha Calypso in specubus cavis, cupiens eum sibi esse maritum, i. e. ut faceret sibi, quæ maritus uxori. Cum hac nympha conjungi v. 71 & postea in universo opere *Θύωσας*, aliam nympham, quæ Ulyssi mixta in specubus cavis peperit ei Cyclopera Polyphemum, filia Phorcynis, regis Maris mortui, ipsius scilicet Ulyssis. Sic igitur exponit Homerum v. 22 seqq. Ulysses seu Lotum non omnino accessisse Æthiops longe semotos, ultimos virorum, Occidentales & Orientales, sed dum in specubus illis cavis habitaret, sua ebrietate ac vino eo accessisse, uti saltu protulerit genueritque duos populos montanos & feros, alteros Occidentales, alteros Orientales. Nam *μετεκίαθς* esse a *μέθη* ebrietas & a *κίον* saltu proferre. Æthiopes in Scriptura esse Cusim, homines facie a Sole adusta, ab *αἶθω* & *ᾠψις*. Habitasse autem Ammonitas & Moabitas loca montana, Sodomæ veteri ultra mare mortuum finitima; illos versus Orientem, hos versus Occidentem. Appellari *τηλοθειοντας*, *feros*, *εχράτους ἀνδρῶν*, viros ortos e duabus sororibus, ab *ῥη* vir, & *ἄχη* *Αχαιοί*, sorores. Fuisse eos *δυσομύβς*, ex terra Gigantum, omnia conterentium, a *ῥη* *Dom*, terere, & *ἔμιν* *Emim*, Gigantes. Deut. 2. 10. 11. 20. Cumque Moabitarum & Ammonitarum termini fuerint montes Abarim & fluuius Amnon, Num. 21. 11. 13. & 22. 36. eosdem terminos his nominibus etiam Homerum signare, ut notet, utrumque populum unam suorum sacrorum communitatem habuisse, v. 25. *ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀργεῖων Ἐκατόμλης*. Abirim enim Hebr. esse *ταύρας*, & *δενὸν* Hebr. nomen fluvii. Porro Deum verum, (non omnino Neptusum,) ex eo tempore infestum Ulyssi, non occidisse eum quidem, tamen abegisse a patria in viam erraticam, v. 75. Ac *συγγενησιμὸν* Abrahami & Loti diu postea commemorari ab Homero Lib. 3. v. 304. & Lib. 5. v. 520. Imo toties eum fere exprimere & repetere hanc historiam, quoties referat in hoc opere concubitum hominum furtivum, maxime lib. 5. Redit ad Historiam Abrahami Cl. Auctor, ostenditque, multa occurrere apud Homerum, quæ a Mose descripta sint Gen. 15. 1-5. 16. 1. seqq. 17. 16. 18. 18. 10. 14. 21. 10. 14. Mitti nimirum a supremo Deo Jove *Ἀθήνην*, Minervam, Archangelum, (qui Jovem nominet suum parentem; assertor, qui alicui sit clypei instar ac multa merces, *γλαυκῶπις Ἀθήνη*)

e. 6.

p. 286.

97) ad Ulyssē, Abrahamum, & Nympham *ὑπλόκαμον* Saram, in Ithacam, *ut ei exiret filium*. Lib. 1. v. 88. Excipi autem ceu charum & Jove genitum hospitem honorifice, v. 120. Et hinc ortum inter gentiles, quod homines antiqui propter justitiam suam fuerint *Θεοῖς ξένοι*, qui illos hospitio exceperint. Pausaniam hoc sumpsisse e verbis Homeri Odyss. L. 7. v. 203. Mimervam porro interrogatam a Telemacho, ut sibi dicat, quæ vere sit, respondere v. 179, & iterum v. 418: *Μέντης ἀγχιάλοιο δαΐφρονοῦ υἱός*. Nomen *Μέντης* Hebraicum esse, notans, *qui vere est, fuit atque erit*: filium *δαΐφρονοῦ*, Hebr. ejus, qui fructuosum reddit ac fecundat: *Ἀγχιάλον*, itidem nomen Hebr. ac Dei singulare, *qui juret per se*. Abrahamum describi v. 189. seqq. ceu senem incurvum, humi repentem, nomine Laertis herois, *qui moleste ferat, quod sit sine liberis*: cujus uxor *αἰμυρία*, vetula, multa caligatione oculorum laborans. Et hanc habuisse ancillam Eurycleam, quæ & Penelope hic vocatur, uxorem secundariam, Hagarē nimirum, matrem Ismaelis, sive Telemachi. Homerum nonuisse rem dicere aperte, neque illum vocare filium non legitimum, docere tamen, notam inesse aliquam, Lib. 2. v. 86. Euryclea Homero etiam appellatur *Ἠγήτωρ, μέντης Ταφίων* Lib. 1. v. 105. Videturque Nostro *Ἠγήτωρ* esse *Ἠγηρ*, (infertis duabus literis, ne nimis manifesta esset locutio poetæ, suas res occultantis,) Hebr. Hagar, a peregrinando. *Μέντης* Hebr. h. l. *nutrix*. Taphii, (Hebr. a rapiendo) Ismaelitæ, Arabes, alibi Hagerim in sacris, 1. Chron. 5, 20. Cumque Antinous illam e domo eiciendam urgeret, durum id visum Telemacho, L. 2. v. 130. Respicere autem Homerum ad legem Hebræorum, de dimittenda uxore secundaria, & de danda portione filio uxoris repudiatæ. Exod. 21. & Deuter. 21. Tandem discedere Telemachum cum matre, *non absque consilio Dei*, datisque ei amphoris vino plenis duodecim, & utribus viginti farinæ. L. 2. v. 371. Bellum porro Abrahami adversus Regem Helami Cedor-Laomor, ejusque socios Gen. 14. perspicue recenseri ab Homero L. 3. proficitur Noster, atque in primis historiam Melchisedeci. Dicit enim Nestor v. 278. seqq. se & suos venisse ad *Σύνιον Ἴσθν ἀπὸν Ἀθηνῶν, ad hospitalem supremum sacerdotum fortissimorum*. *Σύνιον* enim Autori nostro est h. l. a *סוּנְיָן* *Souna*, hospes, qui cibum & alimentum præbet. Ibi ergo ait Nestor *θεοῖβος Ἀπόλλων κατέπεφνε Μο-*

c. 7.

*κελῶν κλερομένην ἀγαυοῖσι βάλροσι, Sacerdos auguste sancteque
 colendus fecit respicere Menelai sodalitiū nutans ac delassatum
 a pralio, suis panibus ac pibialis vinariis.* Postremum venisse se
 Nestor ait v. 287. ad *μαλειῶν ἄρτον*, ubi notentur decimæ, quas Abra-
 hamus obtulit Melchisedeco: nam *מִלְחִים* *Milium* esse oblationes,
 consecrationes. Sed & ex *εὐλογία* ejusdem Gen. 14. 9. sumptum
 esse, quod Homero Deus vocatur *Ζεὺς αἰγίοχος* v. 42. & *Προσε-*
δάων γαίης v. 55. *excelsus possessor cæli atque terra, Deus in*
se sufficiens. Spirare ergo in oratione Poetæ sermonem Sacræ
 Scripturæ. Et huic Deo esse sacrificatum, *ἑσπέρῳ πρῶτον καὶ ἑσπέρῳ*
 v. 6. *penitenti peccata, & nihilominus gratioſo, ac condonanti pec-*
catoribus. Repetita enim hæc esse e verbis ipsius Dei, Exod. 34. 6. 7.
 c. 8. Dignum nunc est videre, quid de immolatione Isaac apud Home-
 rum repererit Cl. Autor. Ubi notat primam, Abrahamum rem tan-
 tam filio non nisi sensim ac tractim infinuasse potius quam mani-
 festasse: *Deus ipse sibi prospiciet de agno ad holocaustum,* Gen. 22. 9.
 Sic apud Homerum Minervam ad Nestorem, cum jam sacrificium
 Deo omnipotenti faciendum esset, dixisse, *τοῖο γὰρ ἄρα, pro ἄρα, ad*
est enim tanti, omnipotentis, *provisio.* Lib. 3. v. 334. Tecte iterum
 Minervam dicere, se velle mane ire ad *καύκωνας* magnanimos, ubi
 sibi *χεῖρ* debeat neque *ἔτι* neque *ὀλίγον, ad principes sacerdo-*
tes holocausti, ubi *sacrificium sibi debeat, neq; juvenile verq; infan-*
tile. v. 367. Hic cum filium Ulyssis Telemachum peti intelligeret
 Nestor, stupor equidem invasit omnes, v. 371. statim tamen illum (i. e.
 agnum mactandum h. l.) manu apprehendit, hortaturque, ut jam
 nunc haut ignavus sit neque imbellis: Deos enim illum comitari.
 Actutum vero Nestor orat Minervam, ut sibi propitiz sit, & largia-
 tur pro Telemacho sacrificare bovem legitimam, indomitam, quam
 nemo vir jugo subdiderit, h. e. juvencam optimam, v. 373-383. Et
 hanc esse dicit Noster expressionem poetæ ad verba Scripturæ,
 Num. 19. 2. & Deut. 33. 17. Atque audivisse in hoc Minervam se-
 nem illum, effusasque deinde & ras devotiori debitas super hostiam
 bovis jugulationi destinatam. Describi hic etiam ritus agni Pa-
 schalis mactandi & comedendi a tota quaque familia. Interea
 vero Telemachum, (habitum velut mortuum,) domi a suis ablutum,
 mactum & indusio pulchro tunicaque fuisse indutum, v. 437-462.

secundum morem pollinetur. Sed sistendum hic. Jamdudum enim excitatum in animis Lectorum arbitramur desiderium videndi tum reliquas in Opera Homeri meditationes, quas se ait habere confectas, tum alia scripta Cl. Crocii, quæ p. 6. 84. 147 promittuntur.

*THESAURUS ANTIQVITATVM GRÆCARVM
consexus & designatus ab JACOBO GRONOVIO.
Volumen Nonum & Decimum.*

Lugduni Batavorum, apud P. van der Aa, 1701, fol.

Vol. IX constat Alphab. 8, plag. 21.

- X - Alphab. 10, plag. 16.

Series Scriptorum, quæ in nono Volumine inveniuntur, hæc est: Jani Cornarii, Medici Physici Zwiccaviensis, de *Conviviis veterum Græcorum libellus*, pag. 1. Andreæ Baccii de *Conviviis antiquorum*, deque *solemni in eis Vinorum usu*, atque *ritu Canarum, sumtuosissimo, libri quinque*, pag. 21. Jo. Baptistæ Casalii de *Tricliniis, Conviviis, Hospitalitate & Tesseris veterum exercitatio*, cum figuris, p. 22. Josephi Laurentii opuscula de *Conviviis, Hospitalitate, Tesseris & Sreniis*, p. 161. Jacobi Sponii de *origine Strenarum dissertatio epistolica, historico-moralis*, p. 205. Jacobi Philippi Tomafini de *Tesseris Hospitalitatis liber singularis, in quo jus Hospitalii universum, apud veteres potissimum, expenditur. Accedunt quedam ex Auct. Augustino, & Jo. Chifletio, ad majorem illustrationem hinc inde inserta*, cum figuris, p. 213. Josephi Laurentii de *Prædæ & Cena veterum, ac de aliis ad eandem spectantibus, miscellanea*, p. 285. Petri Castellani ΚΡΕΩΦΑΓΙΑ, sive de *esæ carnis libri IV*, p. 353. Hieronymi Mercurialis de *Potionibus ac Eduliis antiquorum mantissa*, p. 465. Joannis Freinshemii *dissertatio inusculata de Calida Potu*, p. 493. Adriani Turnebi de *Vino ac ejus usu & abusu libellus*, p. 517. Jo. Henr. Meibomii de *Conviviis veterum, potibusque & ebriaminibus extra vinum alia commentarius*, pag. 537. Jo. Baptistæ Casalii de *Thermis & Balneis veterum tractatio*, cum figuris, p. 633. Petri Servii de *Odoribus dissertatio philologica*, p. 645. Lazari Bayfii de *Vasculis libellus, sive animadversiones in tractatum de Auro & Argento legæo*, cum fi-

guris, p. 677. Pomponii Gaurici *de Sculptura, sive Statuaria liber*, p. 725. Ludovici Demontiosii *commentarius de Sculptura, Calatura gemmarum, Sculptura & Pictura antiquorum; libri duo*, p. 777. Aldus Manutius Pauli Fil. *de Calatura & Pictura veterum*, p. 803. Philostratus *de Pictura*, p. 807. Julii Cæsaris Bulengeri *de Pictura, Plastica, Statuaria libri duo*, p. 809. Jo. Baptistæ Casalii *de Insynibus, Anulis, Fibulis, &c. syntagma cum figuris*, p. 893. Josephi Laurentii *de re Vestitaria syntagma*, pag. 921. Otthonis Sperlingii *de Crepidis veterum diatribe*, p. 961. Theodori Gazæ *de Mensibus Atticis liber, ex interpretatione. Jo. Perrelli*, pag. 977. Jo. Perrelli *de ratione Luna Epactarum, & mensis intercalari commentariolus*, p. 1009. Petri Hagucloni *Calendarium trilingue, seu de Mensibus Hebraeorum, Græcorum & Romanorum dialogus, ex optimis quibusque auctoribus collectus*, pag. 1017. Joannis Lalamantii *dissertationes tres, I. de Tempore & ejus partibus, II. de Anno Macedonum, seu Græcorum, III. de Anno Attico*, p. 1041. Petri Castellani *de Mensibus Atticis, nec non de Mensibus & Anno Græcorum, Atheniensiumque diatriba*, p. 1081. Samuelis Petiti *de Anno Attico eclogæ chronologica*, p. 1109. Stephani Pighii *Themis Dea, seu de lege divina*, p. 1137. Ejusdem *Mythologia ΕΙΣ ΤΑΣ ΟΡΡΑΣ, vel in anni partes, ex symbolis antiqui cujusdam toreumatis argentei, quod extat apud Rev. D. Antonium Perrenotum, Episcopum Atrebatensem, cum figuris*, p. 1185. Jacobi Ulserii *de Macedonum & Asianorum Anno Solari dissertatio, cum Græcorum Astronomorum parapegmate, ad Macedanici & Juliani anni rationes accommodato*, p. 1205. Josephi Laurentii *de Annis, Mensibus, Diebus, Horis, &c. tractatio*, p. 1269. Phlegontis Tralliani *de Olympiis fragmentum, cum Latina interpretatione & notis Jo. Meursii*, p. 1289. Erycii Puteani *Olympiades, sola manu, ut vere annis mundi respondent, computata*, p. 1297. Joannis Meursii *Devarius Pythagoricus, sive de numerorum, usque ad denarium, qualitate ac nominibus, secundum Pythagoricos, liber singularis*, p. 1329. Joachimi Camerarii *historia rei Nummaria, sive de Numismatis Græcis & Latinis*, p. 1401. Leonhardi Porçii *de re Pecuniaria antiquorum, & de eorundem Ponderibus, Mensuris, Stipendiis militaribus &c. libri duo*, p. 1432. Josephi Scaligeri, Jul.

Cal.

Cæf. F. de re Nummaria antiquorum dissertatio, liber postumus. Ex Bibliotheca Academiæ Lugd. Bat. p. 1493. Willebrordi Snellii R. F. de re Nummaria, liber singularis, p. 1549. Caroli Patini de Nummiate antiquo Augusti, & Platonis epistola, p. 1589. Sebastiani Fæschii de Numo Pylemenis Evergetæ, Regis Paphlagoniæ epistola, pag. 1601.

In præfatione pro more adnotat loca, vel perperam citata, vel non satis intellecta, hocque adeo nomine varia doctrinæ & antiquitatis capita illustrat, & de Græciæ monumentis optime æstetur. Inter alia ista Philonis de plantatione Noæ verba $\pi\rho\sigma\phi\acute{\epsilon}\rho\epsilon\upsilon\tau\omicron\iota\varsigma\ \omicron\iota\upsilon\chi\omicron\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\varsigma\ \kappa\alpha\lambda\acute{\iota}\upsilon\omicron\nu\tau\omicron\varsigma$, quæ a Freinshemio de Calicibus Potu cap. I. §. 1 citantur, explicat, affirmatque, $\pi\rho\sigma\phi\acute{\epsilon}\rho\epsilon\upsilon\tau\omicron\iota\varsigma\ \omicron\iota\upsilon\chi\omicron\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\varsigma$ dici convivas, qui os & labia componant ad ea, quæ infusa sunt, haurienda, atque adeo admoveant vel calici vel patinæ, ut inde gustent, ac vescantur. Hinc conficit, Jo. Freinshemiū minus idoneam interpretandi rationem secutum esse, quando $\omicron\iota\upsilon\chi\omicron\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\varsigma$ pincernas convertit. Quod ad Laurentii schediasma de Medicis ac Balneis antiquorum attinet, monet verba de Antonio Musa, quæ exhibentur col. 625, non esse Dionysii Halicarnassei, sed Dionis Cassii Coccejani ex libro LIII, pag. 517. Eadem scribendi levitate factum esse, ut in schediasmate de Re Vestiaria col. 944, loco Justinii de Lysimacho & Leone præscripserit Suetonium. Eodem errore ductus est Jo. Bapt. Casalius de Insignibus, Anulis, Fibulis, qui col. 898 Hirtii verbis de Scipione Africano agi putat, cum intelligatur socer Pompeji. Non minus in Pighii Themide col. 1154 prave legitur: *verum D. Lactantius Uranum Latine Cælestum interpretatur*; quum respiciat ad verba capitis XI lib. I de falsa religione: *Jupiter in eo loco suspexit in cælum, quod nominatur Ουρανός*. Id vero admodum juvenile videtur, quod Ludovicus Demontiosius de Sculptura col. 784 pronuntiavit, Bruto nempe, qui Reges expulit, statuam positam non fuisse. Aliter enim Suetonium in Jul. cap. 80 tradidisse, his usum verbis: *Subscribere quidam L. Bruti statua, utinam viveres!* Non minus rejicit, quæ paulo ante citatus Pighius col. 1168 scribit: *Itaque Veneri sacer pellen est, quem idcirco Cytheriacum appellat Naso Poeta de Salmaci canens: Sæpe Cytheriaco deducis pellen crines; quum*

quum in loco illo jamdudum ediderint *Cytoriaco*, & nimis esset confusum, ut quod Themidi proprium symbolum datum fuit, tamen diceretur Venerium. Imo vero rem sponte loqui, & Cytorum montem rasile buxum suum pectinibus faciendis approbavisse etiam per ipsos Poetas.

Volumen decimum uberem ingeniorum copiam & varias exercitiorum amoenitates recenset, cujus scripta hoc se ordine excipiunt: Ludovici Cresollii *Theatrum veterum Rhetorum, Oratorum, Declamatorum, quos in Græcia nominabant ΣΟΦΙΣΤΑΣ, expositum, libris V, p. 1.* Diligenter hoc opus in præfatione celeberrimus Gronovius persequitur, variosque naves indicat, e. g. quod col. 204. scribat, Apollonii sectatores in Græcia nominatos fuisse *Ἀπολλωνίου ἡμῶν*, cum legendum sit *Ἀπολλωνίου οὐμῶν*. Origenis PHILOΣΟΦΗΟΤΜΕΝΩΝ *fragmentum*, quod ex bibliotheca Medicea descripsit, ac notis illustravit Jacobus Gronovius, *Græce & Latine, p. 249.* Meminerunt jam pridem hujus opusculi vini clarissimi, Lucas Holstenius, Joannes Pearsonus, Ægidius Menagius, (qui partibus inde petitis observationes suas ad Diogenem auxit) & Petrus Daniel Huetius. Id solummodo interest, quod Menagius & Huetius non ipsi Origeni, sed alii potius sub Origenis nomine latenti tribuant. Quos proinde Gronovius confutat, ac inprimis Huetii objectionibus respondet. Descripsit vero Gronovius ex codice, chartaceo illo quidem, at auro pretiosiore, quippe unico, in quo emendatissimum sit Arriani *Ἀλεξάνδρου* Alexandri Magni exemplar, eadem manu scriptum, & unde Gronovius olim egregia illa ejus Scriptoris supplementa, & nuperrime opus integrum edidit. Præterea eum ipsum codicem esse ait, in quo Hieroclis ad aurea Pythagoræ Carmina eruditissimus commentarius tam integer & inviolatus exhibetur, ut non aliunde æque, ac ex hoc ipso volumine, colligi possit, quam maculosi codices ab typographis nostris, ad multiplicanda exemplaria usurpati fuerint. Dividit Origenes in hoc fragmento Philosophos in quatuor classes, Physicos, Ethicos, Dialecticos, Barbaros, id est Brachmanes & Druidas, singulorumque opiniones refert, & refutat. Sequuntur hunc libellum Guilielmi Morellii *de veterum Philosophorum origine, successione, asate & doctrina tabula compendiosa, cum Hieronymi Wolfii annotationibus, p. 293.* Davidis Chy-

Chytræ Tabula Philosophica, sive series Philosophorum, & sectarum eorum præcipua, a Thalesæ & Socrate imprimis, usque ad Ciceronem deducta, p. 346. Desiderii Jacotii *de Philosophorum doctrina libellus*, p. 349. Joannis Meursii *Æschylus, Sophocles, Euripides, sive de Tragediis eorum libri tres*, nunc ex ipsius Auctoris chirographo aucti, p. 393. De Æschylo Meursii tradit, multa ex ipso dererpisse Thomam Stanlejum, isno integras fere paginas 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, deberi huic opusculo, quod tamen maluerit Stanlejus lectori permittere ad cogitandum, quam ipse confiteri. Plutarchi *Alexandrina Proverbia Græca*, ex Bibliotheca Medicea, cum interpretatione Latina Jacobi Gronovii, nondum antehac edita, extant in præfatione, pag. 6 seqq. Descripsit hæc Proverbia, beneficio Illustris Magliabequii, Clarissimus Gronovii nostri Frater, eaque digna judicavit Noster, quæ huic Thesauro insereret. Extant nonnulla ex Proverbiis apud Erasmum citatis (is enim allegat Plutarchi Collectanea, sicut quoque duo Adagiorum libri inter amissa Plutarchi opera referuntur) in hoc libello; quamvis Erasmo ad manum videatur fuisse aliquid auctius, quum ex illis Plutarchi collectaneis etiam ab eo citetur, quod in hoc numero nonprehendens. Sunt eorum CXXXI, & his verbis finiuntur: ΠΛΥΤΑΡΧΗΣ ΠΑΡΕΓΜΙΣΙΑΙ, ΑΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΣ ΕΧΡΩΝΤΟ; quanquam Gronovio non ipse Plutarchus, aut certe non solus ea collegisse videatur. Joannis Meursii *Theseus, sive de ejus vita rebusque præclarissime gestis, liber singularis*, pag. 465. Raphaelis Tricheti du Fresne *Epistola de Charonda effigie in Catanensi nummo expressa, apud Petrum Seguinum in nummo argenteo*, pag. 569. Joannis Meursii *Dionysius, sive de Auctonibus istius nominis, eorumque scriptis, liber singularis, & nunc primum ex chirographo Auctoris editus*, p. 577. Ejusdem *de Heraclide, aliisque ejus nominis & eorum operibus dissertatio*, nunc primum ex chirographo Auctoris edita, p. 605. Ejusdem *Theophrastus, sive de illius libris, qui injuria temporis interciderunt, liber singularis*, pag. 621. Ejusdem *Lectiones Theophrastæ*, in quibus eorum librorum, qui supersunt, loca aliquot emendantur, p. 647. Accedit Adolphi Vorstii epistola de obitu V. C. Jo. Meursii ad filium ejus Joannem, juvenem præstantissimum, ut & Epitaphia in ejusdem mortem per A. Buchellium,

& Nicolaum Heinsium, p. 654. *Manus Aenea Cecropii votum referens dilucidatio, Auctore Jacobo Philippo Tomafino, cum figuris, p. 657.* Octavii Falconerii *de numo Apamensi, Deucalionis diluvii typum exhibente, dissertatio, pag. 672.* Georgii Schubarti *enarratio parergica metamorphoseos Ovidiana de Diluvio Deucalionis, p. 701.* Tanaquilli Fabri *vita Poetarum Graecorum, ex Gallico idiomate in Latinum translata, p. 740.* De Latina vitarum harum versione ita censet, non infcite modo a Gallicis Latina recedere, sed novos quoque Tan. Fabri studiis indignos, & historiam ac rem ipsam violantes, occurrere. Josephi Barberii *de miseria Poetarum Graecorum liber, p. 797.* Petri Castellani *vita veterum & illustrium Medicorum, qui toto orbe usque ad Saeculum XIII floruerunt, p. 853.* Jo. Henrici Boccleri *de Scriptoris Graecis & Latinis, ab Homero ad initium seculi post Christum natum decimi sexti, commentario, pag. 905.* Helladii Besantinoi *Chrestomathia: Graece, cum interpretatione Latina & notis Joannis Meursii, p. 949.* In his notis col. 952 f. extat operosissima operum Callimachi enumeratio, quam in editione Callimachi, quae ante aliquot annos prodit, repetitam esse ideo aegre fert, quod Meursii nomen suppressum, hocque adeo modo industriae Meursiana nonnulla illata fuerit injuria. Joannis a Wower *de Polymathia Praefatio: integri operis de studiis veterum ἀποσπασμάτων, cum praefatione Jacobi Thomafii; accesserunt praeterea Auctoris vita & slogia in Polymathiam, item tabella Synoptica, p. 985.* Josephi Laurentii *de Professoribus, Oratoribus, Nomenclatoribus & literis collectio, p. 1161.* Jo. Meursii *Bibliotheca Graeca libri tres, ex chirographo Auctoris nunc primum editi, p. 1181.* Eiusdem *Bibliotheca Attica, sive de antiquis Atticis scriptoribus, eorumque item operibus, libri IX, ex chirographo Auctoris nunc primum editi, pag. 1393.* Leonis Allatii *de Patria Homeri liber, cum figuris, p. 1553.* Eiusdem *Homeri natales, cum interpretatione Latina Andrea Bajani.*

A CON-

MENSIS FEBRUARII A. MDCCV. 91
A CONFERENCE WITH A THEIST &c.

h. e.

COLLATIO CUM THEISTA, CONCERNENS
doctrinam de Animorum Immortalitate. Pars V. Autore
GULIELMO NICHOLLS, S. Theo-
log. Doct.

Londini, apud Thomam Bennet, 1703, in 8. plagg. 18.

Putabat Vir Clarissimus, postquam quatuor voluminibus in Actis
nostris A. XCVI p. 537, XCVII p. 367, Supplem. T. II p. 273, &
A. DCC p. 325 non negligenter recensitis, Religionis revelatæ fun-
damenta adversus profanos homines defendisset, vacationem sibi
haud immerito ab ejus generis labore deberi, cum editis *posterioribus*
de animorum immortalitate cogitationibus, nescio quis, (*Esti-*
bium enim Psyschaletbam appellat ipse) denuo zelum ejus provoca-
ret. Ejus itaque cavillationibus Dialogo, quem hic instituit, satis-
faciendum sibi esse putavit, quo Estibium ipsis verbis paulo ante
nominati libri suam, Credentium vero & Philologum veritatis
causam agentes, nobis sistit. Initium facit huic disputationi a con-
futatione persuasionis Estibii, quasi periculo careat hic error suus, si
error sit, de animis una cum corpore extinguendis, quandoquidem
restituenda corpora animata in extrema die esse concedat, & ex-
plodendis illis, quas Estibius allegavit, creditæ a plerisque morta-
lium immortalitatis causis, quas educationem, & emolumenta, qui-
bus sacrorum inhient antistites, ille esse existimaverat. Inde ad
ipsa argumenta progreditur: quorum primum Estibius desumerat
a dissensu Philosophorum circa spirituales & immortales animo-
rum naturam, qui cum nihil nos doceant de animo certi, hoc vi-
sum exploratissimum primo fuerat Estibio, animum accidens esse,
non substantiam, & quidem nihil aliud quam motum in materia
seminali cum sensu conjunctum. Quem conceptum tamen No-
ster vel hoc uno absurditatis revinci putat, quod hac ratione
Adamum tantundem vitæ & motus habuisse necesse sit, quam
omnes una mortales, quandoquidem ab eo ceteri omnes fuerint
derivati, nihil vero plus, quam ipsum habeat, motus cum altero
possit communicare. **Quin & motum cum sensatione concipere**

M 2

sibi

sibi non minus difficile videri, quam viridem motum concipere vel amarum. Inde definitionem animæ ab Estibio allatam, quod sit afflatus, materiz in creatione Divinitus infusus, examinat, & ex ipsa narratione Mosis, ad quam respicere illa videtur, probat, distinctam toto genere animam a materia esse. Cumque porro Estibius multum inservire hypothese suæ posse existimaverit, si evincere possit, bruta animantia ratione gaudere, eam sententiam diligenter impugnat Noster. Utque difficile imprimis solertiæ quorundam animalium, barrorum, equorum, canum solvat phenomenon, non a ratione brutorum, sed ratione Dei hoc esse ait; quod quantum ablutat ab eorum sententia, qui Deum tanquam spiritum universi sibi concipiunt, vident doctissimus Autor Meditationum de Cometis, cui nuper multorum Philosophorum sapientiam suspectam reddidere ejus generis lemmata. Sed præcipua in eo versatur controversia, an pura pura machina homo sit, mechanicæque eas, quas menti vulgo tribuimus, operationes producat. Negativam sententiam istas potissimum considerationes evincere, Autor arbitratur. Quod certum sit, cogitationem sine mechanico motu dari in Deo, quodque aliquam organorum mechanicorum constructionem atque combinationem cogitationem producere, nullo argumento, nullo modo possit ostendi. Sed tamen adeo a motu sanguinis & animalium spirituum pendere in operationibus suis animam, ait Estibius, ut sibi vel ob hanc causam ejus immaterialitatem & immortalitatem nequeat persuadere: cui id imprimis opponit Noster, quod anima non sit tale agens, quod omnia in materiam possit, quodque adeo instrumento corrupto, non mirum sit, minus expedite suum ei procedere opus. Interea tamen ne in iis quidem, quorum corruptissimum cum spiritibus animalibus cerebrum, furiosis & mente captis, omne perire mentis rationalis iudicium, argumento evidenti, illud a materia non pendere penitus. Quod facile separari adeo mens a corpore possit, materialitatem ejus non probare; nam istam rem legibus conjunctionis a Creatore sancitis esse tribuendam, & destructura instrumentum, tanquam sibi inutile, deserere animam. Nec esse, quod hic opponatur difficultas expellendi spiritum malum e corpore hominis obsessi; ejus enim in illo perseverantiam pendere, sub

sub directione Dei, a voluntate spiritus illius, nec esse eandem conjunctionis animæ cum corpore, quæ ab arbitrio illius non pendeat, sed recta corporis constitutione, rationem. Quod incrementa capiunt per varias ætates animæ vires & potentias, materialis naturæ argumentum non esse: nam illa mentis incrementa, corporis haut debere extensioni per illas ætates crescenti, vel hoc evincere, quod optima mens non sit ea semper, quæ maximam corporis molem animat, adeoque a cultura illa esse mentis, & educatione, atque experientia, quæ uno momento perfici non queat. Sed si immaterialis est anima, quam rationem reddemus stuporis in illis, agilitatis in aliis hominibus? quam a materiæ temperie optime Estibius derivari posse credit. Ipsas itaque mentes, in primis originibus suis, majores minoresque sortiri perfectiones, & rationibus & Scripturæ testimoniis firmat Autor, imo & instrumenti perfectionem, hoc est corporis hujus temperiem, aliquid huc conferre posse; unde tamen non magis possit probari, animam esse materialem, quam aerem esse ejus naturæ, cujus est tibia quam inflat, eo quod motum & sonum aeris aliquo modo ab hujus structura pendere, manifestum sit. Quod vero porro urgetur, magis rationi convenientem esse mortalitatem animæ & materialitatem, eo quod facilius concipiatur; in eo & hoc negatur, quod rationi maxime conveniens semper sit, quod facillime concipitur, & quod facilius concipiatur mortalitas animæ quam vita perennis: at cum disputatio de istorum posteriori non dissimilis sit disputationi de gustibus, priori forsitan optime inhæreas, & Autor quoque illud imprimis urgere videtur. Non opus vero, ut prolixi simus in iis commemorandis, quæ reponit Estibio: urgenti, quod doctrina de interitu animæ, ut ab ipso proponitur, moraliter non sit turpis, quodque contra, superstitionis pro mortuis precibus, & doctrinæ de purgatorio fundamenta subvertat, quæ obtinuit de animæ immortalitate sententia. Certe enim ubi de rei simpliciter veritate instituitur questio, superfedere poterunt disputantes illarum questionum utraque, & posteriori imprimis facile vel mediocriter sapientes respondere, non erat difficile. Nec magis merebatur responsionem argumentum, quod impossibile non sit, animam interire atque redire, cum hic de eo, quod evenit, non vero de eo, quod evenire

potest, sit quæstio. Quod vero sententiam, immortalitatem defendentem, in multis parum apte coherere Estibius arguit, in eo non male industriam Cl. Autor locavit. Quod ex immaterialitate immortalitas non recte inferatur, concedit; nam & brutis animalibus immateriale principium largiendum esse existimat, quibus tamen immortalitatem vindicare non audet; at ex fine creationis humanoque animo, qui idem persistat semper, continuationem quoque conservationis eorum inferendam putat. Sed quid si argumento illo, ad mundi totius durationem æternam demonstrandam, cum Platonis aliisque Philosophis aliquis utatur? Animam, quæ ne in vita quidem semper cogitet, ad iudicii usque diem cogitandi suspendere actum, atque adeo ad tempus non vivere, non absurdum visum Estibio; at præsuppositum negat cum Cartesio Noster. Difficultates circa unionem spiritus & corporis motas ita solvit, ut dicat esse unionem actionis & passionis, animamque corpori præsentem esse per suam *inseparabilitatem*. Ex eo, quod Hebraica vox **נפש** vitam significat in sacris literis, non sequi, animam esse materialem; eam enim vocis notionem ceteras, & hanc imprimis, qua *mentem* designat, non excludere; idque eo firmatur, quod omnia naturæ spiritualis & cogitantis attributa **רוח** **נפש** in sacris adscribantur. Immortalitatem in Scripturis tribui animæ, temerario ausu negari; contrarium enim ex Eccl. XII, 7. Matth. X, 28. Luc. XXIII, 43. 2. Cor. V, 6. Apoc. XIV, 13. 1. Corinth. V, 23. patere. Ludicrum plane esse, quod ex eo, quod Salvator mortuos excitans, *redi anima in corpus tuum*, dixerit nunquam, argumentatio instituat, sed *surge juvenis &c.* Hoc enim, inquit Autor, est postulare, ut omnia dixerit Servator, quæ dici poterant; voluisse autem eum voce *surge* potestatem indicare suam, mortuis vitam restituendi. Quod animæ superstites non apparent, id quod nunquam fieri absonum visum Estibio nisi extinguerentur, inde esse, quod certis legibus sint in statu separationis adstrictæ animæ: imo apparere quandoque, fide dignorum hominum testari narrationes. Argumentum ex historia lapsus sumtum, quæ doceat, per peccatum mortalem factum hominem totum, adeoque & animam ejus, solvitur distinctione inter mortem spirituales, quæ sit amissio vitæ divinæ, & physicam; hanc corporis, animi esse

illam. Quod dicitur, poenam vero non esse mortem corporis, quia anima animam illius liberatur; id valere de restitutis per Christum conceditur, non vero de impiis, quibus per mortem hujus vitæ detrahantur solatia, gravissimis & insolabilibus malis inde succedentibus. Nec ex doctrina de animæ immortalitate sequi, corpus, quod hac ratione in se spectatum pro mole materiæ ignava, vitæ ac sensus experte, habeatur, adeoque in peccati partes venire nequeat, injuste post resurrectionem puniri; proprie enim corpus poenas non sentire, sed animam puniri per corpus, per quod etiam peccaverat. Quod Apostolus ait, in extrema die superstites mutandos esse, ita cum animorum immortalitate esse conciliandum, ut non quoad immortalitatem, sed quoad ceteras qualitates, & relationes inprimis ad hoc corpus, mutandæ esse dicantur. Nec absolum esse, animæ superstiti felicitatem adscribere, ejusque consummationem in extremam diem differri dicere. Nec inde sequi, duplex judicium esse admittendum: bonas enim animas, quæ influxu gratioso bonitatis divinæ, & expectatione manifestandæ penitus gloriæ, beatæ sint, nullo peculiari discretionis judicio opus habere, ante solennem istum nobis præfixum diem: similemque impiorum etiam esse rationem. Redemptionem vero Christi, quæ totum hominem concernit, animæ immortalitati non obstat; eam enim a morte spirituali, ut corpus a physica, liberatam fuisse. Loca Scripturæ, quæ renovationem animæ ad diem judicii differunt, centies explicata fuisse & vindicata. Novam denique non esse illam doctrinam, quod Eschylus urserat. Apud Græcos enim, diu ante Platonem & Thaletem, eam viguisse, ex Homero patere; Senecam Ep. CXVII apud omnes gentes eam receptam esse agnoscere, quod inductione quadam facta ostenditur, indeque concluditur, in ipsis incunabulis generis humani eam traditam fuisse, quæ alias late adeo non potuisset propagari. Inprimis vero Judæos hanc doctrinam semper tenuisse, contra Eschylus cavillationes defenditur, disputationibusque suis gravibus quibusdam monitis imponitur.

NOVA

potest, sit quæstio. Quod vero sententiam, immortalitatem defendentem, in multis parum apte cohærere Estibius arguit, in eo non male industriam Cl. Autor locavit. Quod ex immaterialitate immortalitas non recte inferatur, concedit; nam & brutis animalibus immateriale principium largiendum esse existimat, quibus tamen immortalitatem vindicare non audet; at ex fine creationis humanoque animo, qui idem persistat semper, continuationem quoque conservationis eorum inferendam putat. Sed quid si argumento illo, ad mundi totius durationem æternam demonstrandam, cum Platoniciis aliisque Philosophis aliquis utatur? Animam, quæ ne in vita quidem semper cogitet, ad iudicii usque diem cogitandi suspendere actum, atque adeo ad tempus non vivere, non absurdum visum Estibio; at præsuppositum negat cum Cartesio Noster. Difficultates circa unionem spiritus & corporis motas ita solvit, ut dicat esse unionem actionis & passionis, animumque corpori præsentem esse per suam ἐνέργειαν. Ex eo, quod Hebraica vox **נפש** vitam significat in sacris literis, non sequi, animam esse materialem; eam enim vocis notionem ceteras, & hanc imprimis, qua mentem designat, non excludere; idque eo firmatur, quod omnia naturæ spiritualis & cogitantis attributa **נפש** in sacris adscribantur. Immortalitatem in Scripturis tribui animæ, temerario ausu negari; contrarium enim ex Eccl. XII, 7. Matth. X, 28. Luc. XXIII, 43. 2. Cor. V, 6. Apoc. XIV, 13. 1. Corinth. V, 23. patere. Ludicrum plane esse, quod ex eo, quod Salvator mortuos excitans, *redi anima in corpus tuum*, dixerit nunquam, argumentatio instituat, sed *surge juvenis &c.* Hoc enim, inquit Autor, est postulare, ut omnia dixerit Servator, quæ dici poterant; voluisse autem eum voce *surge* potestatem indicare suam, mortuis vitam restituendi. Quod animæ superstites non appareant, id quod nunquam fieri absonum visum Estibio nisi extinguerentur, inde esse, quod certis legibus sint in statu separationis adstrictæ animæ: imo apparere quandoque, fide dignorum hominum testari narrationes. Argumentum ex historia lapsus sumtum, quæ doceat, per peccatum mortalem factum hominem totum, adeoque & animam ejus, solvitur distinctione inter mortem spiritualem, quæ sit amissio vitæ divinæ, & physicam; hanc corporis, animi esse

illam. Quod dicitur, poenam vero non esse mortem corporis, quia anima ~~animas~~ illius liberetur; id valere de restitutis per Christum conceditur, non vero de impiis, quibus per mortem hujus vitæ detrahantur solatia, gravissimis & insolabilibus malis inde succedentibus. Nec ex doctrina de animæ immortalitate sequi, corpus, quod hac ratione in se spectatum pro mole materiæ ignava, vitæ ac sensus experte, habeatur, adeoque in peccati partes venire nequeat, injuste post resurrectionem puniri; proprie enim corpus poenas non sentire, sed animam puniri per corpus, per quod etiam peccaverat. Quod Apostolus ait, in extrema die superstites mutandos esse, ita cum animorum immortalitate esse conciliandum, ut non quoad immortalitatem, sed quoad ceteras qualitates, & relationes imprimis ad hoc corpus, mutandæ esse dicantur. Nec absolum esse, animæ superstiti felicitatem adscribere, ejusque consummationem in extremam diem differri dicere. Nec inde sequi, duplex judicium esse admittendum: bonas enim animas, quæ influxu gratioso bonitatis divinæ, & expectatione manifestandæ penitus gloriæ, beatæ sint, nullo peculiari discretionis judicio opus habere, ante solennem istum nobis præfixum diem: similemque impiorum etiam esse rationem. Redemptionem vero Christi, quæ totum hominem concernit, animæ immortalitati non obstat; eam enim a morte spirituali, ut corpus a physica, liberatam fuisse. Loca Scripturæ, quæ renovationem animæ ad diem judicii differunt, centies explicata fuisse & vindicata. Novam denique non esse illam doctrinam, quod Eschylus urserat. Apud Græcos enim, dæu ante Platonem & Thaletem, eam viginisse, ex Homero patere; Senecam Ep. CXVII apud omnes gentes eam receptam esse agnoscere, quod inductione quadam facta ostenditur, indeque concluditur, in ipsis incunabulis generis humani eam traditam fuisse, quæ alias late adeo non potuisset propagari. Imprimis vero Judæos hanc doctrinam semper tenuisse, contra Eschylus cavillationes defenditur, disputationibusque finis gravibus quibusdam monitis imponitur.

NOVA

potest, sit quæstio. Quod vero sententiam, immortalitatem defendentem, in multis parum apte coherere Estibius arguit, in eo non male industriam Cl. Autor locavit. Quod ex immaterialitate immortalitas non recte inferatur, concedit; nam & brutis animalibus immateriale principium largiendum esse existimat, quibus tamen immortalitatem vindicare non audet; at ex fine creationis humanoque animo, qui idem persistat semper, continuationem quoque conservationis eorum inferendam putat. Sed quid si argumento illo, ad mundi totius durationem æternam demonstrandam, cum Platonicis aliisque Philosophis aliquis utatur? Animam, quæ ne in vita quidem semper cogitet, ad iudicii usque diem cogitandi suspendere actum, atque adeo ad tempus non vivere, non absurdum visum Estibio; at præsuppositum negat cum Cartesio Noster. Difficultates circa unionem spiritus & corporis motas ita solvit, ut dicat esse unionem actionis & passionis, animumque corpori præsentem esse per suam *ἐπίγεια*. Ex eo, quod Hebraica vox *נפש* vitam significat in sacris literis, non sequi, animam esse materialem; eam enim vocis notionem ceteras, & hanc imprimis, qua *mentem* designat, non excludere; idque eo firmatur, quod omnia naturæ spiritualis & cogitantis attributa *נפש* *נפש* in sacris adscribantur. Immortalitatem in Scripturis tribui animæ, temerario ausu negari; contrarium enim ex Eccl. XII, 7. Matth. X, 28. Luc. XXIII, 43. 2. Cor. V, 6. Apoc. XIV, 13. 1. Corinth. V, 23. patere. Ludicrum plane esse, quod ex eo, quod Salvator mortuos excitans, *redi anima in corpus tuum*, dixerit nunquam, argumentatio instituat, sed *surge juvenis &c.* Hoc enim, inquit Autor, est postulare, ut omnia dixerit Servator, quæ dici poterant; voluisse autem cum voce *surge* potestatem indicare suam, mortuis vitam restituendi. Quod animæ superstites non appareant, id quod nunquam fieri absonum visum Estibio nisi extinguerentur, inde esse, quod certis legibus sint in statu separationis adstrictæ animæ: imo apparere quandoque, fide dignorum hominum testari narrationes. Argumentum ex historia lapsus sumtum, quæ doceat, per peccatum mortalem factum hominem totum, adeoque & animam ejus, solvitur distinctione inter mortem spirituales, quæ sit amissio vitæ divinæ, & physicam; hanc corporis, animi esse

illam. Quod dicitur, poenam vero non esse mortem corporis, qua anima æternis illius liberetur; id valere de restitutis per Christum conceditur, non vero de impiis, quibus per mortem hujus vitæ detrahantur solatia, gravissimis & insolabilibus malis inde succedentibus. Nec ex doctrina de animæ immortalitate sequi, corpus, quod hac ratione in se spectatum pro mole materiæ ignava, vitæ ac sensus experte, habeatur, adeoque in peccati partes venire nequeat, injuste post resurrectionem puniri; proprie enim corpus poenas non sentire, sed animam puniri per corpus, per quod etiam peccaverat. Quod Apostolus ait, in extrema die superstites mutandos esse, ita cum animorum immortalitate esse conciliandum, ut non quoad immortalitatem, sed quoad ceteras qualitates, & relationes inprimis ad hoc corpus, mutandæ esse dicantur. Nec absolum esse, animæ superstiti felicitatem adscribere, ejusque consummationem in extremam diem differri dicere. Nec inde sequi, duplex judicium esse admittendum: bonas enim animas, quæ influxu gratioso bonitatis divinæ, & expectatione manifestandæ penitus gloriæ, beatæ sint, nullo peculiari discretionis judicio opus habere, ante solennem istum nobis præfixum diem: similemque impiorum etiam esse rationem. Redemptionem vero Christi, quæ totum hominem concernit, animæ immortalitati non obstare; eam enim a morte spiritali, ut corpus a physica, liberatam fuisse. Loca Scripturæ, quæ renovationem animæ ad diem judicii differunt, centies explicata fuisse & vindicata. Novam denique non esse illam doctrinam, quod Eschibijs urserat. Apud Græcos enim, diu ante Platonem & Thaletem, eam viginisse, ex Homero patere; Senecam Ep. CXVII apud omnes gentes eam receptam esse agnoscere, quod inductione quadam facta ostenditur, indeque concluditur, in ipsis incunabulis generis humani eam traditam fuisse, quæ alias late adeo non potuisset propagari. Inprimis vero Judæos hanc doctrinam semper tenuisse, contra Eschibijs cavillationes defenditur, disputationibusque finis gravibus quibusdam mōitis imponitur.

NOVA

NOVA LITERARIA.

Vidimus non ita pridem articulum novi Operis, quo, ut in his Actis libri nuper editi recensentur, ita in vicina Academia Jenensi librorum veterum selectissimi protrahentur in lucem, & ex iis Excerpta luculenta exhibebuntur. *Bibliotheca Antiqua* nomen præferet, & per mensium intervalla publicabitur; quemadmodum jam primum illius segmentum mense hujus anni Januario publici juris factum fuit. Specimen rei a Paulo Colomesio in *Bibliotheca Selecta* dudum fuisse editum, in Actis nostris A. 1684 p. 313 399. memoratum a nobis meminimus. Neque ignoramus, simile quid anno 1702 tentatum fuisse Parisius, mense illius anni Julio publicari cepto & post continuato libello: *Essai de Litterature pour la Connoissance des Livres*; qui & Hagæ Comitum, sed additis subinde Viri docti alterius censuris, recusus est. Verum cum post mensem Julium anni 1703, nihil ad nos illius opusculi pervenerit, parum abest, ut abruptum illud, quod tot aliis hujus generis scriptis accidit, arbitremur, eoque magis calcar addamus Doctissimis Bibliothecæ illius Antiquæ Collectoribus, ut institutum saluberrimum strenue prosequantur. Qua occasione non dubitamus quoque celeberrimæ Academiæ de novo incremento gratulari, quod cognovimus, non solum Historiarum Professionem, postquam per aliquot annos vacasset, tandem Eruditissimo ac Diligentissimo Viro, *Burchardo Gotteliff Struvio*, et *Wäro* Georgii Adami Filio, demandatam, sed in primis quoque Reverendæ Facultati Theologicæ meliorem nunc lucem affulgere, cui ornandæ deinceps Viri magnis in Republicam Literariam meritis Clarissimi, *Michael Förtschius*, & *Johannes Franciscus Buddens*, hic ex Fridericiana, ille ex Tubingensi Academia evocati, studium suum operamque impendent. Inter libros ex his regionibus expectandos, elegantiorum literarum cupidis Clarissimi Viri, *Wilhelmi Ernesti Tenzelii*, Saxonia, ut vocat, Numismatica, seu Nummophylaciura Numismatum Mnermonicorum & Iconicorum, a Serenissimis Electoribus Ducibusque Saxoniarum cudi jussorum, indicari præcipue meretur; cujus partem primam, quæ a Duce Alberto, Albertinæ lineæ Conditore incipiet, & in Electore Augusto desinet, proximis nundinis Lipsiensibus certo nobis pollicemur. Hanc quo ordine excepturæ sint partes aliæ septem, peculiari programme ipse Auctor celeberrimus exposuit, quod apud *Philippum Wilhelmm Srockium* Bibliopolam nostratam prostat.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Martii, Anno MDCCV.*

**MELCHIORIS LEIDEKKERI, S.S. THEOL. D. & PROF.
de Republica Hebræorum Libri XII.**

Amstelodami, apud Isaacum Stokmans, 1704, in fol. Alph. 9.

OMnium rerum, adeoque & studiorum esse vicissitudinem, ac proinde ut omnibus nos utiles præbeamus, serviendum non raro tempori venire, observat in Præfatione doctissimus Leidekkerus. Fuisse sane ait, cum vigerent admodum controversiæ de Religione. Inde vero Viros eruditissimos animum ad pietatis praxin in Scholis & Ecclesiis excolendam applicuisse, & simul commendasse Scripturæ Sacræ analysin & meditationem, ne quædam modo illius particulæ inspicerentur, ut fieri consueverat in controversiis, sed omnis Divini verbi œconomia perspecta haberetur. Ac cum linguarum Orientalium peritia eo maxime inserviret, Philologiæ studium Theologiæ conjunctum fuisse innotuit, in quo certe Lutheranos, Hackspanium, Dilherrum, Glassium, Carpzovium, Frischmuthum, Wagenfeilium, aliosque excelluisse uti haud dissimulat, sic Reformatis quoque laudem illam cumprimis deberi addit, cum nemo nesciat, Buxtorfios, patrem & filium, Hottingerum, Erpenium, l'Empereurium, Sixt. Amamam, Coccejum, Leusdenium, Lightfootum, Seldenum, & reliquos, quorum vestigiis hodie insistant Witsius, Marckius, Triglandius, Vitringa, Braunius, Hulsius, Rhenferdius. Qua de causa & suam mentem hæc studia revocasse fatetur, quippe cum ad Philologiæ sacræ fontes ab adolescentia perductus fuerit, tanto quidem cum progressu, ut doctore Judæo usus, Rabbinorum scripta

legent, quando vix annos septendecim natus fuerit. Nec unquam se intermisisse testatur linguarum Orientalium studia, dum verbi fungeretur ministerio, ac si id unum agere libuisset, hodie inter linguarum Hebrææ peritissimos se censi potuisse, nullus dubitat; sed remoram sibi injecisse causatur horridum Talmud, quo viderit tot futilia contineri, & quæ ad bonam mentem nihil sæpe proficiant. Nihilo secius necesse tandem fuisse asserit, ut Philologicis mentem magis, quam ante, appelleret. Postulasse etenim Juventutem Academicam Collegia ad Cunæum & Goodwinum, unde enata sint ad Majemonidis quendam tractatum observationes, quæ orbi erudito haud displicuerint. Hinc ad Cunæum nonnulla notare se constituisse, quorum specimina disputationibus quibusdam ediderit. Rogatus vero, ut quæ haberet ampliora, luci publicæ exponeret, mutato consilio Rempublicam Hebræorum describere gestit in præsentī opere, de quo istam spem concipit, fore ut intelligat Lector, nullum extare volumen, quo tanta amplitudine Sacra & Politica Hebræorum Respublica depicta, aut Philologiæ Sacræ synopsis tradita fuerit. Ut igitur de tam illustri opere iudicium ferre liceat & iis, quibus ejus videndi aut perlustrandī copia nondum hucusque facta est, illius faciem paucis dare adumbratam iuvabit.

Et libris quidem istud absolvitur duodecim, quorum *primus* de *Genis Hebræorum sacerrima antiquitate* agit, & a nomine exorsus, cur eadem Hebræorum, Israelis, Judæorum appellatione gaudeat? disquirat. Profapiam deinde Patriarcharum ab Adamo usque ad diluvium illustrat, atque inter alia ad Sethum delatus, de ejus columnis differit. Prot-Evangelium de Semine mulieris curatius attendi jubet, idque adversus varias detorsiones vindicat, ac Messiam & salutem per ipsum consequendam istud promittere, ostendit. De diluvio, de Filiis Dei, & imprimis de Gigantibus, varia in medium affert, ac diluvium hoc fuisse universale, probat. Historiam hinc Noachi & posterorum, ad turris usque Babylonicæ æram persequitur, deque ipsa turri Babylonica & linguarum confusione dispicit; istud vero, quod Judæi comminiscantur de LXX linguis, ex confusione Babelica ortis, & distributis per LXX nationes, fabulis accenset; statimque ad dispersionem gentium; & originem nationum ex tribus Noachi filiis, contem-

templandam se confert, in sancta vero ex Noacho progenie, ad Abrahami usque ætatem se extendente, desinit. Hæc notamus ex aliis, quæ de Cainane affert. Cainan nimirum verus ipsi ante diluvium est filius Enoschi, at falsus filius Arphaxadi, licet habeatur in Genealogia Christi apud Lucam. De eo autem dum Viri eruditi disputent, observari vult, Moysen, quando bis genealogiam Patriarcharum mox a diluvio texat, Cainanem prætermittit, idem fieri ab autore Chronicorum sero tempore post captivitatem Babyloniam, imo vero ibi Cainanem suum non interposuisse incautos & sui oblitos textus divini corruptores. In omnibus porro exemplaribus Græcis Cainanem non haberi, sed tantum in versione LXX yrali, quæ multas passim corruptelas fuerit. Hinc τὸν Καϊνὰν forte in Luca primitus non fuisse, sed insertum esse deinde ab illis, qui versionem LXX Interpretum, ceu Prophetico Spiritu adornatarum, ignarum codicis Hebræi, nimirum venerati fuerint.

¶ *Secundus liber de origine gentis Hebræorum ex Abrahamo, Isaac & Jacobo agit, & usque ad illius statum in Ægypto sermonis telam pertexit.* Postquam igitur de Abrahamo & ejus vocatione ex Ure Chaldæorum verba fecit, de Melchizedeko adversus P. Cunæum, fuisse hunc ipsum Dei Filium asserentem, late disputat. Circa fœdus Dei cum Abrahamo paulisper detinetur, æst diutius tamen hæret in circumcissione sacraque illius origine. Reliquam libri partem conficiunt Ismael & Ismaelitæ, Saræ mors, Isaaci vita, Esavi item & Jacobi historia, duodecim quoque Jacobi filii, gentis Hebrææ Patriarchæ.

Varium gentis Hebræorum apud Ægyptios statum dum Libro tertio Autor sub considerationem paulo penitiorum revocare aggreditur, post prolixam satis Dissertationem præliminarem de siccitate Ægyptiorum Dynastiis, de Ægypto primum ipsa, & mox de ejus incolis horumque negotiis quædam promittit. Uti vero studium sapientiæ apud Ægyptios extollit, sic eorum vicissim superstitionem atque idololatriam taxat, & in causam odii Ægyptiorum in pastores ovium inquirat. Notatu digniora circa Josephi præfecturam in Ægypto ubi excussit, & hunc Gentilibus minime ignotum fuisse demonstravit, Hebræorum in Ægypto sedes, negotia, victum, sacra commemorat, suppeditatisque de Jacobi testa-

mento & XII Patriarcharum moeste observationibus, ad statum & regimen Hebræorum Politicum in Ægypto pergit, non omissis insuper eorum conjugijs, incrementis atque moribus. Afflictum de cætero eorum in ista regione statum, quidquid videatur aliis, ultra CCXV annos haud durasse, inmit.

Liber quartus miracula Divina providentia in constituenda Hebræorum Republica enarrat, cumque Deus prius ad tanta negotia vocaverit & instruxerit Mosen, ut eo ceu instrumento suæ providentiæ uteretur, idcirco de hoc Mose ante omnia differit, & ad res sub ipso gestas delatus, de decem Ægyptiorum suppliciis, de egressu Hebræorum ex Ægypto, transitu per Mare rubrum, fontibus in Elim & de Manna, de aqua ex rupe profuente, de victoria ab Amalekitis reportata, de Politico Magistratu a Mose instituto, legibus in Sinai latis, similibusque materiis commentatur. Quin & Josuam, Mosi successorem, heic sub dispectum vocat, transitumque per Jordanem describit, ac bella Josue in Cananeos tangit; ultimo vero loco, post Chronologiam peregrinationis Israëlitaë in deserto, antiquitates Gentium, earumque synchronismos cum historia Mosi & Josue collocat.

Quintus liber Theocratiæ Hebræorum sibi præfixam genuit, legesque Moralem, Ceremonialem, Politicam, ac singularum corpora Juris spectat, hoc est, summam legum in certos titulos digestam sistit, prout hos in lege Morali Decalogus, in reliquis vero libri Mosi passim suggerunt. Peculiares autem leges quasdam paulo accuratius indagat, legem puta agrariam, legem anni Sabbathici, & legem anni Jubilæi; cujus posterioris dum meminit, simul de tempore Jubilæorum, utrum quovis XLIX an L. anno celebrata sint? disquirat, & qui posterius assissent, maximis induci argumentis autumat. Tandem prout in antecedentibus subinde ad antiquitates & synchronismos Hebræorum atque Gentium respexit; sic hoc in capite Nationum leges confert, & Josepho, aliis deductis, contradicit, quando ille ex Mose leges Gentium profluxisse perhibet.

Ad Reipublica Hebræorum sedes & incolæ Liber sextus pergit, cumque Deus suam Theocratiæ, non variis solum legibus, sed & distributione terræ Cananæ illustriorem reddiderit, de
hac

hac ipsa distributione per sortes facta dicere orditur, ac post Terræ Sanctæ extollit præstantiam. Civitates quoque Hebræorum uti generatim, sic primariam maxime urbem Hierosolymitanam lustrat, & cum civibus earum aliquandiu versatur, nec Profelytorum, qua justitiæ, qua domicilii seu portæ obliviscitur. Conjugia porro & divortia, Familiasque inter eos florentes, uti eorundem non minus negotia exponit, & quibus hæc reguntur, tempora, dies, hebdomadas, menses, annos metitur, & sub finem breve Kalendarium Judæis familiare subnectit.

Nullam Reipublicæ salutem esse, nisi cives suis utantur bonis, eorumque tranquilla gaudeant possessione, & quisque suo fungatur officio, spe præmiorum & metu poenarum, Libri *septimi* initium præsupponit. Istum vero scopum cum sine *Politico Regimine* attingere haud liceat, idcirco de eodem latius disserere Autor nunc instituit. Derivat illud a primævo Magistratu, Senioribus populi, Principibus tribuum, capitibus Familiarum, Principibus civitatum, Chiliarchis, Centurionibus, Quinquagenis, Decurionibus, & eorum Ministris, qui שֹׁטְרֵי nuncupantur. His addit extraordinarios in Israele Judices, a quibus ad statum Reipublicæ reliquum, inde a morte Josuæ, ad Reges usque transit. Sed diutius circa statum sub Regibus exactum detinetur, sigillatim Saulem, Davidem, Salomonem ob oculos sibi proponens, & sacrarum pariter ac civilium rerum sub istis conditionem delineans. Synedrium magnum ac minus, Domumque Judicii Triumviralem, seu Triumvirorum quoddam collegium in civitate, quæ CXX incolas non haberet, una cum Judiciis quibusdam aliis describit, & ut horum justitiam in præmiorum ac poenarum distributione consistentem, sic jura quoque belli ac pacis examinat.

Qui supersunt quinque Libri, circa Hebræorum sacra & religionem singuli occupantur, & *octavus* quidem per *loca sacra* divagatur, Tabernaculum puta Mosis, cujus ornamenta & supellex recensentur, Templum Salomonis, cujus varia fata perpendit, & ejus cum secundo Templo comparisonem instituit, Synagogas dehinc, & tandem Excelsa atque Proseuchas. *Nonus tempora religionis sacra* notat, Sabbathum ante omnia, Neomenias inde &

Festum clangoris, ac festa quolibet anno solennia, Festum Paschatos, Pentecostes, diem Expiationis, Festum Tabernaculorum, Festaque extraordinaria atque accessoria, quibus & jejunia associantur. *Decimus* liber *Personas sacras* producit, Sacerdotem puta magnum, quem suis in vestibus contemplatur, & Sacerdotes inferiores, Levitasque & Nethinæos, quas item opes & quos reditus Sacerdotes & Levitæ, quales thesauros Templum habuerit, enarrat, ac in contemplatione Prophetarum desinit. *Undecimus* actiones in Religione publica sacras spectandas sumit, videlicet doctrinam & conciones, sacrificia, oblationem, suffitum, sal, ligna, solennem expiationis diem, preces & benedictiones publicas, Psalmódiam sacram, Ministerium Templi & Regimen Ecclesiasticum. Tandemque liber *duodecimus* & ultimus *privatam Hebræorum Religionem* sistit, & non generatim modo eorum fidem, pietatem ac virtutes alias, sed & speciatim exercitia pietatis domestica laudat. Naziræorum & Rechabitarum vota præ cæteris pensat, & quales se Hebræi in elemosynis, in cibis & conviviis, in vestibus, in impuritatibus & lotionibus, in morte & sepultura, inque luctu gesserint, quæ spes æternæ vitæ & futuri seculi eos lactaverit, insinuat.

Hæc summa sunt voluminis hujus capita, in quibus exponendis celeberrimus Autor non semper se Rabbinorum opiniones secutum fuisse perhibet, cum illi testes de antiquitatibus Hebræorum optimi haud sint; quanquam nugacissimas Judæorum antiquitates tacere noluerit, ut manifestum foret, non esse probæ mœnetæ, quæ ex illorum officinis venditantur. Cæterum Lectorem aliud adhuc volumen expectare jubet, quod statum Reipublicæ & gentis Hebræorum inde a schismate Jeroboami, in quo præsens terminatur, usque ad hæc tempora exhibiturum sit.

Sed antequam hæc quietere calamus jubeamus, de Appendice voluminis nonnihil adhuc dicendum est. Præfixum illa gerit titulum *Archeologia sacra, qua de Divina verum omnium origine secundum Mosis historiam, atque adeo de prima Hebræorum fide differitur contra Gentes & quosdam Philosophos, ac præsertim adversus T. Burneti Archeologiam Philosophicam & profanam telluris Theoriam.* Inter Reipublicæ namque Hebræorum primaria funda-

men-

menta locum obtinere monet principem doctrinam, de origine Univerſi Moſaica. Ab hac vero fide cum illi hodie deficiant, qui ſuas Archæologias Moſaicis opponant, ac cum refutare Scriptorem ſacrum non audeant, cum mundi originem obſcuro texiſſe velo communicantur, dum τὸ ἠθικὸν docere moresque inſtruere, non τὸ θρηſκοτικὸν & accuratam rei veritatem exponere intenderit; ideo ut Moſi ſua conſtet autoritas, ſontem iis obvertere æquiſimum judicat.

CONCILIATION DE MOYSE ET DE
S. E'TIENNE.

i. e.

CONCILIATIO MOSIS ET S. STEPHANI CIRCA
numerum Familie Jacobi.

Amſtelod. apud Petrum Brunel, 1704, 8. Plag. 7.

Qui ſub literis U. P. R. D. L. R. nomen ſuum latere voluit Auctor hujus ſchediaſmatis doctiſſimus, Critici cujuſdam, qui nuper in Novis Literariis Jo. Bernardi, *ἐκτίθησθαι* Moſis & Stephani, circa numerum familie Jacobi, conciliare tentaverat, exemplo excitatus eſt, ut hoc opusculum conſcriberet. Siquidem hunc perfunctorie ſolum gravem iſtum ſcrupulum tractaſſe exiſtimat; indeque ipſe majori rem industria aggreſſus, eam ſe conciliandi methodum novam iniſſe innuit, ut non ſolum verba Moſis Gen. XLVI, 26, cum effato Stephani Act. VII, 14 concilianda, ſed & ea, quæ Gen. XLVI, 27, & Deut. X, 22 leguntur, inter ſe invicem & cum prioribus iſtis componenda eſſe exiſtimet. Nam Gen. XLVI, 26 dici, omnes perſonas, quæ cum Jacobo in Ægyptum venerint, ex ipſius ſemine egreſſas, fuiſſe numero 66. At ejuſdem capituli v. 27 affirmari, omnes perſonas familie Jacobi, quæ in Ægyptum venerint, fuiſſe 70. Porro Deut. X, 22, pronunciari, patres gentis Iſraelitice, qui in Ægyptum deſcenderint, fuiſſe 70: qui vero numerus cum præcedenti minime conveniat, quia ibi omnes perſonæ ad familiam ſpectantes; hic vero ſoli patres & familie propagatores numerentur. D. nique Act. VII, 14 dici, familiam Jacobi, quam J. ſephus in Ægyptum abduxit, capitibus conſtituiſſe.

Verum

Verum has difficultates Auctor noster, LXX virali versione vel ideo penitus statim repudiata, quod dubia magis augeat, quam minuat, ex solis fontibus Ebraeis se soluturum pollicetur; eamque in rem, Chronologia familiæ Jacobi præmissa, præsupponit, Josephum, vivente adhuc Haaco, anno Jacobi 91, inter Naphthali & Gad fuisse natum, dicitur filium senectutis Jacobi Gen. XXXVII, non quod natus fore minimus fuerit, ceu vulgo quidem credatur, sed quod seni Jacobo & gaudio fuerit, & auxilio singulari. Post hæc quinque instituendæ conciliationis ponit principia: nimirum Her & Onan, Judæ filios, eo quod ante ingressum familiæ in Ægyptum, obierint, plane hic non esse connumerandos; etsi in recensione familiæ Jacobi Gen. XLVI (quam tamen ad sequentes numeros v. 26 & 27 expressos plane non spectare, sed separatas suas rationes habere putat) sigillatim commemorantur: uxores & natus Jacobi huc prorsus non pertinere; filias vero, ut membra familiæ, non vero ut capita populi, esse numerandas: eos qui Gen. XLVI recensentur, Jacobi posteros omnes re ipsa non vixisse, cum ille in Ægyptum abiret; neque etiam id velle sacrum Scriptorem, quia per præfixum γ eo loco adhibitum solum indicetur, eos omnes Jacobo in Ægypto degenti (stylo Hebraico) advenisse, h. e. ab eo, dum viveret, visos: Jacobum, antequam fato fungeretur, omnes nepotes suos capita linearum, ut filii tribuum capita erant, constituisse: denique Josephum, antequam obiret, suos quoque nepotes inter capita linearum retulisse.

His ita constitutis, ipsam Auctor noster conciliationem instituit, ejusque nervum p. 54 omnium clarissime sequentem in modum exponit: Primum Gen. XLVI, 27 familiam Jacobi *physice* & ita considerari, qualis ex eo prodierit; quo pacto omnes Jacobi, quos in Ægypto agnoverit, posteros, sublatis prius per principium præsuppositum, Her, Onan & Dina (utpote quam non secus, ac istos, inter Cananæos mortuam contendit) at Josepho ejusque filiis cum Serah filia connumeratis, fuisse numero LXX. Secundo Gen. XLVI, 26 eandem familiam *politice* concipi, numerarique omnia populi capita, tam tribuum, quam linearum, quæ moriens Jacobus constituerit, quæque in Palæstina hæreditatem obtinuerint, & Num. XI sigillatim describantur: quorum numerus,

re-

reſecta Serah, quippe formina, & Saule, Simeonis gnato (quæra ſpuriura, adeoque e numero capitum populi Divini excluſum exiſtimat) fuerit LXVI. Tertio Deut. X, 12 recenſeri eadem populi capita, additis etiam iis, quæ Joſephus in tribubus Manaffe & Ephraim capita linearum recens creaverat, unde jam proveniant LXX. Denique Act. VII, 14 omnia omnino populi Iſraelitici capita, atque etiam Saulem (qui poſt decimam generationem Divina lege in cenſum populi receptus, & Deut. X, 12 jam connumeratus ſit) & Levi ejuſque tres filios, quorum in acquirenda Palæſtinæ hæreditate nullum alias jus fuerit, ipſumque Jacobum, gentis univerſæ caput, numerari, atque hinc numerum LXXV oriri.

Ceterum *ὡς ἐν παροίῳ*, ſecundo hujus Diſſertationis capite (nam XVII omnino capita continet) obſervat Auctor, ſuo quidem judicio manifeſtas tranſpoſitiones Chronologicas in Ebraiſ etiam Bibliis contineri, quando v. gr. mors Jacobi ante Joſephi venditionem, & Joſephi nativitas poſt fratrum natu poſteriorum natales enarratur: in numeris vero fidem ſe codici Ebræo inviolatam habere. Tandem in adjecta Præfatione Marollium, qui in Jo. Bernardi Novis Literariis Auctoris hac de re cogitata, antea jam publice propoſita, menſe Aprili 1704 impugnaverat, eundo per capita reſellit, pluraque alia conſimilis argumenti ſcripta pollicetur,

AVIS SINCERE AUX CATHOLIQUES &c.

i. e.

SINCERA ADMONITIO AD CATHOLICOS FOEDERATI BELGII INCOLAS, DE DECRETO ROMANÆ INQUISITIONIS CONTRA ARCHIEPISCOPUM SEBASTENUM DATO,

--- 1704, 12. plag. 15.

Tertius jam vertitur annus, ex quo univerſum Belgium Foederatum, magnaſque Romanæ Eccleſiæ pars, turbis vexatur domeſticis, quas controverſia Petri Coddæi, Archiepiſcopi Sebaſteni titularis & Eccleſiæ Foederati Belgii, quotquot Pontifici Romano parent, ſumma cum poteſtate & Vicari Apoſtolicæ axiomate præfecti, cum Jeſuitis aliisq; religioſis Ordinibus, miſſionis munere ibidem fungentibus, excitavit. Accuſatur ille, quod Janſenianis & Rigidis, quos

Verum has difficultates Auctor noster, LXX virali versione vel ideo penitus statim repudiata, quod dubia magis augeat, quam minuat, ex solis fontibus Ebraeis se soluturum pollicetur; eamque in rem, Chronologia familiæ Jacobi præmissa, præsupponit, Josephum, vivente adhuc Haaco, anno Jacobi 91, inter Naphthali & Gad fuisse natum, dicitur filium senectutis Jacobi Gen. XXXVII, non quod natu fore minimus fuerit, ceu vulgo quidem credatur, sed quod seni Jacobo & gaudio fuerit, & auxilio singulari. Post hæc quinque instituendæ conciliationis ponit principia: nimirum Her & Onan, Judæ filios, eo quod ante ingressum familiæ in Ægyptum, obierint, plane hic non esse connumerandos; etsi in recensione familiæ Jacobi Gen. XLVI (quam tamen ad sequentes numeros v. 26 & 27 expressos plane non spectare, sed separatas suas rationes habere putat) sigillatim commemorantur: uxores & nurus Jacobi huc profus non pertinere; filias vero, ut membra familiæ, non vero ut capita populi, esse numerandas: eos qui Gen. XLVI recensentur, Jacobi posteros omnes re ipsa non vixisse, cum ille in Ægyptum abiret; neque etiam id velle sacrum Scriptorem, quia per præfixum γ eo loco adhibitum solum indicetur, eos omnes Jacobo in Ægypto degenti (stylo Hebraico) advenisse, h. e. ab eo, dum viveret, visos: Jacobum, antequam fato fungeretur, omnes nepotes suos capita linearum, ut filii tribuum capita erant, constituisse: denique Josephum, antequam obiret, suos quoque nepotes inter capita linearum retulisse.

His ita constitutis, ipsam Auctor noster conciliationem instituit, ejusque nervum p. 54 omnium clarissime sequentem in modum exponit: Primum Gen. XLVI, 27 familiam Jacobi *physice* & ita considerari, qualis ex eo prodierit; quo pacto omnes Jacobi, quos in Ægypto agnoverit, posteros, sublatis prius per principium præsuppositum, Her, Onan & Dina (utpote quam non secus, ac istos, inter Cananæos mortuam contendit) at Josepho ejusque filiis cum Serah filia connumeratis, fuisse numero LXX. Secundo Gen. XLVI, 26 eandem familiam *politrice* concipi, numerarique omnia populi capita, tam tribuum, quam linearum, quæ moriens Jacobus constituerit, quæque in Palæstina hæreditatem obtinuerint, & Num. XL sigillatim describantur: quorum numerus, re-

reſecta Serah, quippe femina, & Saule, Simeonis gnato (quem ſpuri-
um, adeoque e numero capitum populi Divini excluſum exiſtimat)
fuerit LXVI. Tertio Deut. X, 12 recenſeri eadem populi capita,
additis etiam iis, quæ Joſephus in tribubus Manaffe & Ephraim
capita linearum recens creaverat, unde jam proveniant LXX.
Denique Act. VII, 14 omnia omnino populi Iſraelitici capita, atque
etiam Saulem (qui poſt decimam generationem Divina lege in cen-
ſum populi receptus, & Deut. X, 12 jam connumeratus ſit) & Levi
ejuſque tres filios, quorum in acquirenda Palæſtinæ hæreditate
nullum alias jus fuerit, ipſumque Jacobum, gentis univerſæ caput,
enumerari, atque hinc numerum LXXV oriri.

Ceterum *ὡς ἐν παρῶν*, ſecundo hujus Diſſertationis capi-
te (nam XVII omnino capita continet) obſervat Auctor, ſuo qui-
dem judicio manifeſtas tranſpoſitiones Chronologicas in Ebraiſ
etiam Bibliis contineri, quando v. gr. mors Jacobi ante Joſephi
venditionem, & Joſephi nativitas poſt fratrum natu poſteriorum
natales enarratur: in numeris vero fidem ſe codici Ebræo involatam
habere. Tandem in adjecta Præfatione Marollium, qui in Jo. Bern-
ardi Novis Literariis Auctoris hac de re cogitata, antea jam publice
propoſita, menſe Aprili 1704 impugnaverat, eundo per capita re-
ſellit, pluraque alia conſimilis argumenti ſcripta pollicetur.

AVIS SINCERE AUX CATHOLIQUES &c.

i. e.

SINCERA ADMONITIO AD CATHOLICOS FOE-

derati Belgii incolæ, de Decreto Romane Inquiſitionis contra

Archiepiſcopum Sebaſtenum dato,

--- 1704, 12. plag. 15.

Tertius jam vertitur annus, ex quo univerſum Belgium Foede-
ratum, magnaſque Romanæ Eccleſiæ pars, turbis vexatur do-
meſticis, quas controverſia Petri Coddæi, Archiepiſcopi Sebaſteni
titularis & Eccleſiæ Foederati Belgii, quotquot Pontifici Romano pa-
rent, ſumma cum poteſtate & Vicarij Apoſtolici axiomate præfecti,
cum Jeſuitis aliſq; religioſis Ordinibus, miſſionis munere ibidem fun-
gentibus, excitavit. Accuſatur ille, quod Janſenianis & Rigidis,
quos

Verum has difficultates Auctor noster, LXX virali versione vel ideo penitus statim repudiata, quod dubia magis augeat, quam minuat, ex solis fontibus Ebrais se soluturum pollicetur; eamque in rem, Chronologia familiae Jacobi praemissa, praesupponit, Josephum, vivente adhuc Isaac, anno Jacobi 95, inter Naphthali & Gad fuisse natum, dicitur filium senectutis Jacobi Gen. XXXVII, 3, non quod natu fore minimus fuerit, ceu vulgo quidem credatur, sed quod seni Jacobo & gaudio fuerit, & auxilio singulari. Post haec quinque instituendae conciliationis ponit principia: nimirum Her & Onan, Judae filios, eo quod ante ingressum familiae in Aegyptum, obierint, plane hic non esse connumerandos; etsi in recensione familiae Jacobi Gen. XLVI (quam tamen ad sequentes numeros v. 26 & 27 expressos plane non spectare, sed separatas suas rationes habere putat) sigillatim commemorantur: uxores & nurus Jacobi huc prorsus non pertinere; filias vero, ut membra familiae, non vero ut capita populi, esse numerandas: eos qui Gen. XLVI recensentur, Jacobi posteros omnes reipsa non vixisse, cum ille in Aegyptum abiret; neque etiam id velle sacrum Scriptorem, quia per praefixum γ eo loco adhibitum solum indicetur, eos omnes Jacobo in Aegypto degenti (stylo Hebraico) advenisse, h. e. ab eo, dum viveret, visos: Jacobum, antequam fato fungeretur, omnes nepotes suos capita linearum, ut filii tribuum capita erant, constituisse: denique Josephum, antequam obiret, suos quoque nepotes inter capita linearum retulisse.

His ita constitutis, ipsam Auctor noster conciliationem instituit, ejusque nervum p. 54 omnium clarissime sequentem in modum exponit: Primum Gen. XLVI, 27 familiam Jacobi *physice* & ita considerari, qualis ex eo prodierit; quo pacto omnes Jacobi, quos in Aegypto agnoverit, posteros, sublatis prius per principium praesuppositum, Her, Onan & Dina (utpote quam non secus, ac istos, inter Canaanos mortuam contendit) at Josepho ejusque filiis cum Serah filia connumeratis, fuisse numero LXX. Secundo Gen. XLVI, 26 eandem familiam *police* concipi, numerarique omnia populi capita, tam tribuum, quam linearum, quae moriens Jacobus constituerit, quaeque in Palaestina haereditatem obtinuerint, & Num. XL sigillatim describantur: quorum numerus,

re-

reſta Serah, quippe foemina, & Saule, Simeonis gnato (quem ſpuriū, adeoque e numero capitum populi Divini excluſum exiſtimat) fuerit LXVI. Tertio Deut. X, 12 recenſeri eadem populi capita, additis etiam iis, quæ Joſephus in tribubus Manaffe & Ephraim capita linearum recens creaverat, unde jam proveniant LXX. Denique Act. VII, 14 omnia omnino populi Iſraelitici capita, atque etiam Saulē (qui poſt decimam generationem Divina lege in cenſum populi receptus, & Deut. X, 12 jam connumeratus ſit) & Levi ejuſque tres filios, quorum in acquirenda Palæſtinæ hæreditate nullum alias jus fuerit, ipſumque Jacobum, gentis univerſæ caput, enumerari, atque hinc numerum LXXV oriri.

Ceterum *ὡς ἐν παρῶν*, ſecundo hujus Diſſertationis capite (nam XVII omnino capita continet) obſervat Auctor, ſuo quidem judicio manifeſtas tranſpoſitiones Chronologicas in Ebræis etiam Bibliis contineri, quando v. gr. mors Jacobi ante Joſephi venditionem, & Joſephi nativitas poſt fratrum natu poſteriorum natales enarratur: in numeris vero fidem ſe codici Ebræo inſervatam habere. Tandem in adjecta Præfatione Marollium, qui in Jo. Bernardi Novis Literariis Auctoris hac de re cogitata, antea jam publice propoſita, menſe Aprili 1704 impugnaverat, eundo per capita reſellit, pluraque alia conſimilis argumenti ſcripta pollicetur,

AVIS SINCERE AUX CATHOLIQUES &c.

i. e.

SINCERA ADMONITIO AD CATHOLICOS FOEDERATI BELGII INCOLAS, DE DECRETO ROMANÆ INQUISITIONIS CONTRA ARCHIEPISCOPUM SEBASTENUM DATO,

--- 1704, 12. plag. 15.

Tertius jam vertitur annus, ex quo univerſum Belgium Foederatum, magnaque Romanæ Eccleſiæ pars, turbis vexatur domeſticis, quas controverſia Petri Coddæi, Archiepiſcopi Sebaſtenitularis & Eccleſiæ Foederati Belgii, quotquot Pontifici Romano parent, ſumma cum poteſtate & Vicari Apoſtolici axiomate præfecti, cum Jeſuitis aliisq; religioſis Ordinibus, miſſionis munere ibidem fungentibus, excitavit. Accuſatur ille, quod Janſenianis & Rigidis, quos

quos vocare solent, insigniter faverit, libris Jansenismum disseminantibus in Belgio Fœderato edendis vel operam vel patrocinium attulerit, vernaculam S. Bibliorum lectionem promiscue concesserit, & quæ sunt hujus commatis alia. Clam hæc ab initio agebantur: quare vocatus Romam Archiepiscopus, ipso Jubilæo anno in Urbem venit, auditus a Collegio fidei propagandæ causâ instituto, auditus a Congregatione Cardinalium peculiari, imo a Pontifice ipso, duos præsertim defensionis suæ causâ libellos A. 1701 ibidem edidit, quorum prior *Declarationis*, alter *Responsionum* titulo comparuit. Sed prævalere adversarij, Archiepiscopo infecta re in patriam remigrante: quem e vestigio insecutum est Decretum Inquisitionis Romanæ, præsentè Papa Clemente XI die 3 Apr. A. 1704 confectum, sed die 7 Maji demum publicatum, pag. 167 hujus opusculi extans, quo libelli duo ab Archiepiscopo Romæ editi damnantur, ipseque Apostolici Vicarij munere privatur. Dum hæc geruntur, magna libellorum seges in subsidium Archiepiscopo venit, ejusque causam Belgica dicendi libertate defendit. Quos inter præcipuus est, quem nunc exponemus, a Presbytero quodam, ut videtur, Hollandico conscriptus, Belgicaque non minus, quam Gallica lingua editus.

Quæ in fronte libri exstant observationes, tum Sebasteni Archiepiscopi, tum Alectensis & S. Pontii Thomeriarum Episcoporum, qui paria Romæ fata perpeffi erant, causas recensent, tñ Lovanienses Theologos, qui nuper Alectensis Episcopi Rituale damnarunt, non leviter castigant. Ipsum vero opusculum principio inculcat, eos recte omnino agere, qui Decretum Pontificis examinent, non cœco impetu amplectantur; Judices Ecclesiasticos, etiam supremæ cavæ, nonnunquam graviter impingere in sanctissimas justitiæ leges, (quod Aloysij de Loon, & P. Hauzeur testimoniis confirmatur;) sanctissimos sæpe viros a Romanis Pontificibus indignis modis exceptos esse, ex quibus Basilium, Paulinum, Hieronymum, Herotem, Lazarum, Augustinum, Hilarium Arelatensem, Mamertum Viennensem, Petrum Diaconum, Julianum Toletanum, Bernhardum, Ludov. Alemantium, Alph. Toftatum, Savanarolam, Jo. Picium Mirandulanum, B. Carranzam, Jo. Grimanum Aquilegiensem Patriarcham, Car. Borromæum, Bellarminum, Sorbonam, Episcopum

nam Aleckenſem, & S. Pontii Thomeriarum, aliosque ſigillatim recenset. Poſt hæc Curia Romanæ, quæ nunc eſt, geſta ſub cenſuram vocantur, quam Jeſuitarum fere tributariam Auſtor facit, dilatam idololatriæ Conſucianæ apud Sinenſes Neo-Chriſtianos caſtigatorem, & præcipitatam Caſus Conſcientiæ, quem vocant, Crypto-Janſeniani condemnationem, cum primis exagitans. Redit deinceps in orbitam ſua Scriptor noſter, Pontificesque & falſos ſæpe & falli poſſe, præſertim in rebus, quæ facti dicuntur, exemplis quibusdam, & Academicarum Pariſienſis ac Lovaniienſis; Cardinalium de Turre cremata, Cuſani, Baronii, Bellarmini, Pallavicini, Richelii, Laureæ & Aguirrii; Epiſcoporum Melch. Cani, Walenburgiorum, Petri de Marca, Ant. Godelli &c. Doctorum, Gerſonis, Almaini, Richerii, Launoji, Holdeni, Piroti, Tapperi, Latemi, Stapletoni, Sinichii, Lupi, Payvæ; Monachorum, Dionyſii Carthuſiani, Fr. a Victoria, Banneſii, Goneti, Contenſoni, Davenporti; Jeſuitarum denique Pallavicini, Gretſeri, Tanneri, Becani, Annati, Petavii, Sirmondi, Halloix, Brietii, Veronii &c. autoritatibus probat. Porro facta diſtinctione inter provincias Pontifici penitus ſubjectas, & libertatem veteris Eccleſiæ retinentes (ad poſteriores vero Galliam & Belgium refert) exiſtimat, Tribunal Inquiſitionis Romanum Officiale Papæ, qua Metropolitanæ, repræſentare, nullamque ſcõ in provincias liberæ poteſtatem obtinere: Pontificem ipſum in concilio Epiſcoporum, & juxta canones antiquiſſimos, Epiſcoporum cauſas judicare debere, idque fateri Leonem I, Gelafium & Theologos probæ notæ. Denique ad Jeſuitarum provocat exemplum, qui Innocentii X Bullam A. 1646 datam, qua prohibetur, ne Provinciales, Rectores, alique Superiores Ordinis, ultra triennium fungantur muneribus, auctore Didaco de Avendagno S. J. in Theſauro Indico Tom. II, cap. 4, p. 9 ſeqq. non ſolum examinarint, ſed & contra ordinem datam, errore obtentam corrigendamque exiſtimarint, docuerintque, contra eandem impune agi poſſe, ſi bona fide, ſecreto, vel ex opinione probabili agatur. Qua arrepta occasione, Decretum Inquiſitionis nuperum cum Bulla iſta, velut minus cum majori, contendit, monens Decretum adverſus Vicarium Apoſtolicum datum vel ideo rejiculum eſſe, quod contra ſuetam juſtitiæ formam tractatus ſit, quod eruditiffimi Cardinales eundem

innocentem pronunciaverint, atque a Fabrono, Congregationis Secretario, quem Archiepiscopus, expertus quippe eundem inimicum singularem, incassum sæpe recusaverit, pleraque confecta fuerint.

Quibus expositis, Auctor Decretum ipsum *κατὰ πρόδα* examinat, in omnibus ferme ejus lineis deprehendens, quod culpet ac repudiet. Nos, iudicio Lectori relicto, præcipua rerum capita enotabimus: Jure Belgarum omne extraneum forum seculari posse: Episcopum Inquisitioni Romanæ subiectum non esse, sed in provincia sua a duodecim vicinis Episcopis judicari debere: Pontificem ex mera potestate egisse: nullos Archiepiscopi & librorum ab ipso editorum errores designatos fuisse: meris suspicionibus Decretum niti: lectionem librorum prohibitorum Episcopis injuste interdici: Vicarium Belgarum Apostolicum non esse Papæ Vicarium, sed vices gerere Episcoporum, qui olim in Fœderato Belgio fuerint, eorumque frui juribus, a Canonicis Ultrajectinis & Harlemaensibus eligi, adeoque mero Pontificis beneplacito, (ut Decretum pronunciaverat) nec exautorari, nec in ejus locum surrogari quempiam posse; (quo loco *ὡς ἐν παράδειγμα* probatur, Episcopatu vacante, auctoritatem omnem & jurisdictionem in Capitulo residere:) Pontifices Belgas, qui a primis usque Reformationis temporibus, sine interruptione tulla, inter Fœderatos subsisterint, male ad conditionem Christianorum recens per Missionarios conversorum, Sinesium & Tupinambiorum reduci. Et hæc quidem non sine bile ac sale profertur, addita conclusione, quæ Cajetani, Sylv. Prieriatis, Franc. a Victoria, M. Cani, Payvæ & Marchantii testimonio suadet, resistendum esse ejusmodi Decreto, nec schisma metuendum esse, si bene meritis Pontificiorum Fœderati Belgii incolarum & communis Pastor, etiam invito Papa, retineatur.

Accessit huic opellæ triplex appendix scriptorum ab Episcopis a Romana Curia male tractatis editorum, quæ, cum alibi extare haud facile meminerimus, excerpta quoque memorie causa dabimus. Primo loco consistit Epistola Circularis quatuor Episcoporum Gallorum, Alectensis, Apamiensis, Bellovacensis & Andegavensis A. 1668 Jansenismi causa oppressorum, ad omnes Galliarum Præsules missa. Postquam enim Clementis IX decreto cau-

tantum esset, ut hi ab Episcopis quibusdam, contra canonicas constitutiones conscriptis, exactorarentur, eorumque mandata, quæ Janseniani negotii gratia ediderant, Inquisitionis obelo configerentur, illi moleste hoc ferre, deque læsis Episcoporum privilegiis ac juribus conqueri: imperare canones Ecclesiasticos, ut non nisi a duodecim ejusdem provinciæ Præsulibus Episcopi judicarentur, neque appellationes Sardicensi synodo concessas huic sancito derogare, nec ipsam Gratiani compilationem: Episcopos Gallos suam sibi libertatem salvam hæctenus conservasse, (quod exemplis & antiquis & recentioribus probatur:) vix tolerandum esse Curie Romanæ factum, quæ Episcopos, fratres collegasque Pontificis, contentum adeo tractet, librosque eorundem, ipsis ne quidem præmonitis, in prohibitorum indicem referat.

Sequitur Epistola Pastoralis Nicolai Pavillonis, Episcopi Aletensis, itidem A. 1668 scripta, postquam Inquisitionis Romanæ Tribunal ejus Rituale, severioris disciplinæ Ecclesiasticæ specimem, damnaverat. Ille, cum de muneris sui, hæctenus diligenter accurateque exantlati, ratione exposuisset, de Romani Pontificis versus se gestis graviter conqueritur: Inquisitionis decreta in Gallis irrita esse: Episcopos, Christi quippe vicarios Divino jure constitutos, clementius esse tractandos: librum ipsum censuram nullam commeruisse: cum primis vero omnes æquitatis limites transcendere Pontificis literas, dum Episcopis vicinis libri Ritualis combustionem imperet.

Tandem Episcopi S. Postii Thomerianum ad Clementem XI, qui nunc Pontificem summum agit, Epistola triennio abhinc scripta legitur. Conqueritur ille, libros suos, cum primis illum, quem reducendum ad Ecclesiam Romanam Hugonotarum causa ediderat, ob controversias, quæ ipsi cum Monachis Recollectis intercessere, Romæ damnatos, nullo tamen errore speciatim indicato: creati sibi cum primis hæc molestiam, quod negaverit, Mariam Deiparam una cum Christo in Eucharistia adorari, quod Hebræis Græcisque Scripture fontibus autoritatem præcipuam adscripserit, lectionem Biblicam Laicis concesserit, Sanctorum invocationem liberam fecerit, amorem, saltem iachoatum, ad poenitentiam necessarium crediderit, hæreticorum personas odio prosequi noluerit; in his vero omni-

bus nihil a fide catholica alienum se commiffisse, revocationemque adeo Decreti contra se dati & sperare, & omnibus modis ex-
petere.

*EPISTOLA GUILIELMI COWPERI, SOCIETATIS REGIÆ
Socii, ad D. EDUARDUM TYSON data, Anatomem earum
Marsupialis Americani maris partium, qua a femina
partibus difcrepant, ex-
hibens.*

Excerpta ex Actis Philosophicis Anglicis Mens. Mart. 1704. N. 290.

Fœmina erat Marsupiale Americanum, quod cultro Anato-
mico quondam subjecit, ac Societati Regiæ obtulit D. E-
duardus Tyson, nosque in Actis hisce *Mense Septembri 1698 pag.*
407, & in Supplement. Tom. III sect. IV pag. 149 exhibuimus.
Jam quæ in mare peculiaria observantur, subjungit, D. Guil. Cowpe-
rus, quorum itidem mentionem hic facere, nostrarum duximus
esse partium. Præter organa generationi dicata, Marsupiale Mas
in eo differt a Fœmina, quod desideretur marsupium, a catulis in-
habitandum, nec adsint muscoli ab ossibus marsupialibus, hyci-
dea a figura nuncupandis, emergentes & ad abdominis cutem defi-
nentes. Nullum externe genitalium partium vestigium apparet,
si scrotum exceperis, quod justam pro involvendis testibus nactum
est capacitatem, nec certe aliud foramen conspicietur in his par-
tibus externe, præter anum (*vid. Tab. III fig. I A*) ad inte-
stinum rectum ducens: diductis autem hujus marginibus, alterum
in conspectum venit (*B*) quod præputium esse penis sectio monstra-
bat. Compressis his partibus, duæ profluebant guttæ ex utroque ani
latere, (*cc*) a duobus corporibus glandulosis, seu saccis circa sphin-
cterem positis expressæ. Qui liquor idem videtur esse, ac qui in
fœminæ marsupio inveniebatur, & cui peculiaris ille animalis fec-
tor in acceptum est referendus; his enim partibus cum cute clo-
acæ investiente remotis, omnis disparebat fecor. . Dum cutis ab
abdominis musculis separatur, ossa modo dicta in oculos incur-
runt, unde muscoli quidam oriuntur, femoris ossibus inserti, qui
idem præstant officium ac muscoli psoas in aliis animalibus, quan-
quam hi exliores fuerint. Musculi abdominis, potissimum recti,
quod

quod his ossibus firmissime affigantur, majus robur adducit huic animali corpus elevandi, & crura posteriora versus anteriora movendi, quam aliis animalibus, ossibus dictis destitutis. Immediate sub cute circa anum musculus datur carneus, præputium, inferiores intestini recti partes & saccos odoriferos, una cum quatuor glandulis mucosis (*MM NN fig. 2. & Tab. IV fig. 1.*) circa penis radicem, ut & ipsum penis corpus involvens: quæ omnes partes musculi hujus actione comprimuntur, imprimis si penis erigatur. Remoto scroto testiculi apparent, (*Q IV Tab. III fig. 2*) una cum vasibus præparantibus & deferentibus (*Q Q*) intra musculos cremasteres (*PP*) inclusis. Hi muscoli perquam lati sunt, prout etiam in aliis animalibus vesicularum seminalium expertibus tales occurrunt; suspendunt enim non solum testes, sed comprimendo etiam epididymides & vasa deferentia, feminis per urethram ejaculacionem coitus tempore promovent. In hoc siquidem animali dictarum vesicularum defectus epididymidum (*W W Tab. III. fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) amplitudine compensatur, quæ justo majorem obtinere videntur porum: quam ob causam pariter tunicae vaginales valde anguste coarctantur. (*TV RR Tab. III fig. 2.*) Postquam arteria magna (*iii Tab. III fig. 2*) & vena cava (*b*) sub diaphragmate cera repleta fuit, truncus descendens illius sub arteriis emulgentibus directe sub venæ cavæ trunco in hoc animali locari videbatur, nec rami iliaci arteriosi amplectebantur venosos; forsan quod in hoc animali, quod cauda ex arbore suspensum sæpissime capite propendet, non æque ac in animalibus aliis necessarium fuit, ut arteriæ iliacæ venas amplectendo & pulsu comprimendo sanguinis ad cor refluxum promoverent. Arteriæ spermaticæ (*aa*) exsurgunt ex anteriore parte trunci descendentis arteriæ magnæ, & perforata leviter (*.....) vena cava ad testes recta descendunt, nequaquam contortæ, ut in aliis quadrupedibus; quæ venæ cavæ perforatio forsan non solum pro transmittendis arteriis spermaticis, verum etiam pro inhibenda leniter sanguinis per easdem arterias ad testes delabentis velocitate, videtur formata. Venæ spermaticæ, relictis testibus, variis ornantur divisionibus & inosculationibus, ad unum truncum in utroque latere redeuntibus, & immediate super perforatione (*bb*) in venam cavam desinentibus. Si testium structura ratione vasorum suo-

suorum excretoriorum nondum cognita esset, hujus animalis inspectio industria eam detexisset. Incisa enim tunica vaginali (*RR Tab. III fig. 2. & Tab. IV fig. 1*) testiculi cum epididymidibus laxius cohaerent, ita ut a se invicem sint separati, (*W X Y Z*) magno autem vitro convexo instructus Author, ductum excretorium (*Z*) ab altero testiculi termino, ubi arteria & vena spermatica apparent, oriundum conspexit, qui ductus brevem sub hac forma emensus viam, in epididymides (*W W*) complicatur, & denique vasa deferentia (*SS*) constituit, quae relictis praeparantibus (*a b Tab. I fig. 2*) majorem nanciscuntur amplitudinem, pristinae angustiam recipientia, dum ureteribus (*ee*) superatis in urethram inferuntur, quorum orificia immediate sub vesicae cervicis caruncula in utroque latere detegit. Nullae vesiculae feminales in hoc animali conspiciuntur, quae in ursis, bobus, equis, &c. prope vasa deferentia sitae sunt, quae tamen non aequae inter se communicant, ac in hominibus. In istis enim animalibus vasa deferentia & vesiculae feminales communi orificio in urethram aperiuntur; ductus autem communicantes cum sint valde exiles, citius semen in urethram, quam ad vesiculas feminales deponitur. Urethrae longitudo inter vesicam & penem 4 excedit pollices, cujus pars ad 3 pollices cum dimidio corpore glanduloso, prostaticis humanis simili, obvolvitur, cujus ductus excretorii copiosi in urethram undique hiant. Pars haec urethrae (*IKKL* *vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) dicto modo prostaticis circumdata, in situ naturali & dum penis non erigitur, contorta & complicata est, sub erectione autem ejusdem extenditur, & compresso corpore glanduloso humorem in urethram urget. Prostaticae quorundam animalium, ut urforum, arietum &c. per musculos eas includentes, in hominibus per levatores ani comprimuntur. Circa radicem penis Marsupialibus occurrunt binae vesiculae glandulosae (*MM NN*) in utroque latere, in urethram humorem mucosum stillantes, similem illi, quem fundunt glandulae in hominibus eodem in loco nuper ab Authore detectae. Haec vesiculae comprimuntur non solum a tenui latoque sphinctere, verum etiam a bulbis corporum cavernosorum penis (*CC*) & urethrae, (*EE*) dum erigitur penis. Quae compressio in hominibus ab intumescencia bulbi corporis cavernosi

urethrae petenda est. Et usque adeo natura sollicita est in bobus, arietibus, catis &c. in exprimendo glandularum harum liquore, ut singulas glandulas mucosas peculiari musculo instruxerit. Penem quod spectat singularis structurae, praeter glandem bifurcatum, (*BB. vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) cavernosa corpora (*DD*) nullo modo cum ossibus pubis communicant, nec muscoli erectores vel directores (*CC*) ad illum pertingunt os, quemadmodum in hominibus & quadrupedibus aliis; sed omnes haec partes liberae jacent sub ossibus pubis, altera corporum cavernosorum extremitate in glandem desinente. Multo minus corpus cavernosum urethrae & ipsius musculi (*EE vid. Tab. IV Fig. 1*) sphincteriani inseruntur, verum integrum penis corpus liberum jacet, inter ossa pubis & intestinum rectum; hinc libere extrudi potest sub erectione extra praeputium. Quam penis extrusionem non parum promovet in hoc animali urethra (*IKL. vid. Tab. III fig. 2*) satis longa, & in plures angulos acutos contorta aut complicata, quam quales figura monstrat: ita ut penis extrudi nequeat, quin vesica (*OO*) insequatur. In anteriore penis parte musculorum par (*ffG*) erectioni inservit, quod carnosum est in corporibus cavernosis penis, (*DD*) unde exsurgit, & evadit tendinosum, (*ff*) dum duo transit ligamenta in ossibus pubis, & tandem unitur in unum tendinem (*G*) dorso penis insertum. Praeter hoc, aliud par musculorum (*HH. vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) retrahit penem erectum, ab intestino recto in extremitates corporum cavernosorum penis insertum. In catis, bobus, arietibus & ursis adsunt duo ligamenta, ab osse sacro vel ilio in utroque latere oriunda, & in corpora cavernosa penis desinentia, quae instar horum musculorum penem in praeputium retrahunt. Corpora cavernosa penis in Marsupiali differunt, quoad figuram, ab aliorum animalium corporibus cavernosis; eorum enim pars superior deprehenditur bulbosa (*DD. vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) tegiturque musculis (*CC*) instar bulbi corporum cavernosorum in humana urethra, quae pars in aliis animalibus conicam habet figuram. Musculi corporum cavernosorum penis in hoc animali cum minus connectantur cum osse pubis, dorsum penis ad dictum os movere, & venas comprimendo sanguinem resluentem neutiquam retardare possunt; ideo venae potius

suorum excretoriorum nondum cognita esset, hujus animalis inspectio industria eam detexisset. Inacisa enim tunica vaginali (*RR Tab. III fig. 2. & Tab. IV fig. 1*) testiculi cum epididymidibus laxius cohererent, ita ut a se invicem sint separati, (*W X T Z*) magno autem vitro convexo instructus Author, ductum excretorium (*Z*) ab altero testiculi termino, ubi arteria & vena spermatica apparent, oriundum conspexit, qui ductus brevem sub hac forma emensus viam, in epididymides (*W W*) complicatur, & denique vasa deferentia (*SS*) constituit, quæ relictis præparantibus (*a b Tab. I fig. 2*) majorem nanciscuntur amplitudinem, pristina angustiam recipientia, dum ureteribus (*ee*) superatis in urethram inferuntur, quorum orificia immediate sub vesicæ cervicæ caruncula in utroque latere detegit. Nullæ vesiculæ feminales in hoc animali conspiciuntur, quæ in ursis, bobus, equis, &c. prope vasa deferentia sitæ sunt, quæ tamen non æque inter se communicant, ac in hominibus. In istis enim animalibus vasa deferentia & vesiculæ feminales communi orificio in urethram aperiuntur; ductus autem communicantes cum sint valde exiles, citius semen in urethram, quam ad vesiculas feminales deponitur. Urethræ longitudo inter vesicam & penem 4 excedit pollices, cujus pars ad 3 pollices cum dimidio corpore glanduloso, prostatitis humanis simili, obvolvitur, cujus ductus excretorii copiosi in urethram undique hiant. Pars hæc urethræ (*IKKL vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) dicto modo prostatitis circumdata, in situ naturali & dum penis non erigitur, contorta & complicata est, sub erectione autem ejusdem extenditur, & compresso corpore glanduloso humorem in urethram urget. Prostatæ quorundam animalium, ut urforum, arietum &c. per musculos eas includentes, in hominibus per levatores ani comprimuntur. Circa radicem penis Marsupialis occurrunt binæ vesiculæ glandulosæ (*MM NN*) in utroque latere, in urethram humorem mucosum stillantes, similem illi, quem fundunt glandulæ in hominibus eodem in loco nuper ab Authore detectæ. Hæ vesiculæ comprimuntur non solum a tenui latoque sphinctere, verum etiam a bulbis corporum cavernosorum penis (*CC*) & urethræ, (*EE*) dum erigitur penis. Quæ compressio in hominibus ab intumescencia bulbi corporis cavernosi

urethrae petenda est. Et usque adeo natura sollicita est in bobus, arietibus, catis &c. in exprimendo glandularum harum liquore, ut singulas glandulas mucosas peculiari musculo instruxerit. Penem quod spectat singularis structurae, praeter glandem bifurcatum, (*BB. vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) cavernosa corpora (*DD*) nullo modo cum ossibus pubis communicant, nec musculi erectores vel directores (*CC*) ad ullum pertingunt os, quemadmodum in hominibus & quadrupedibus aliis; sed omnes haec partes liberae jacent sub ossibus pubis, altera corporum cavernosorum extremitate in glandem desinente. Multo minus corpus cavernosum urethrae & ipsius musculi (*EE vid. Tab. IV Fig. 1*) sphincteriani inferuntur, verum integrum penis corpus liberum jacet, inter ossa pubis & intestinum rectum; hinc libere extrudi potest sub erectione extra praeputium. Quam penis extrusionem non parum promovet in hoc animali urethra (*IKL. vid. Tab. III fig. 2*) satis longa, & in plures angulos acutos contorta aut complicata, quam quales figura monstrat: ita ut penis extrudi nequeat, quin vesica (*OO*) insequatur. In anteriore penis parte musculorum par (*ffG*) erectioni inservit, quod carnosum est in corporibus cavernosis penis, (*DD*) unde exsurgit, & evadit tendinosum, (*ff*) dum duo transit ligamenta in ossibus pubis, & tandem unitur in unum tendinem (*G*) dorso penis insertum. Praeter hoc, aliud par musculorum (*HH. vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) retrahit penem erectum, ab intestino recto in extremitates corporum cavernosorum penis insertum. In catis, bobus, arietibus & ursis adsunt duo ligamenta, ab osse sacro vel ilio in utroque latere oriunda, & in corpora cavernosa penis desinentia, quae instar horum musculorum penem in praeputium retrahunt. Corpora cavernosa penis in Marsupiali differunt, quoad figuram, ab aliorum animalium corporibus cavernosis; eorum enim pars superior deprehenditur bulbosa (*DD. vid. Tab. III fig. 2 & Tab. IV fig. 1*) tegiturque musculis (*CC*) instar bulbi corporum cavernosorum in humana urethra, quae pars in aliis animalibus conicam habet figuram. Musculi corporum cavernosorum penis in hoc animali cum minus connectantur cum osse pubis, dorsum penis ad dictum os movere, & venas comprimendo sanguinem refluentem nequaquam retardare possunt; ideo venae potius

tius quædam amplæ per mediam bulbi (*KKC. vid. Tab. III fig. 3*) partem feruntur, & compressioni solum auscultant, ab intumescencia musculorum, (*CC*) quibus involvuntur, factæ. Qui potissimum erectionem penis in hoc animali conservat musculus, est sphincter ani latus supra commemoratus, illique connexus. Quando penis extruditur ano, sphincter hujus illum necessario amplectitur, id quod itidem a sphinctere ani foeminae in coitu contingit: unde creaturas has ad actum hunc exercendum non adeo promptas esse, augurari licet. Præterea figura penis expressa in *figura 3 Tab. III* docet, penem retrahi non posse, nisi glandula (*AB*) detrauerint, quod forsitan in his animalibus non accedit, nisi utriusque ætus defuerit. Cum bulbus corporis cavernosi urethrae formatus sit in homine, ut glandem urgente necessitate sufficienter distentum fervet, necessarium videtur, hoc animal diros obtinere bulbos, in musculis suis (*EE vid. Tab. III fig. 2*) inclusos, pro continuanda turgescencia glandis bifurcati, (*AB vid. Tab. III fig. 3*) dum penis est erectus. Sub qua distensione glandis media urethrae pars necessario comprimitur (*D*), & duo distincta orificia (*CC*) relinquuntur in utroque latere glandis (*AB*) bifurcati.

Explicatio Figurarum.

TAB. III.
Fig. I.

Tabula III Figura I monstrat figuram externam Genitalium Marsupialis (Opolli) maris, juxta minorem.

- A. Ani pars inferior ad intestinum rectum duzens.
- B. Ani pars superior, vel orificium præputii.
- c. c. Duo orificiola luteum liquorem fundentia.
- D. Scrotum.
- E. Pars abdominis, in qua marsupium hæret in foemellis, in mare magis depresso.
- FF. Duo pollices pedum posteriorum.

Fig. II.

Figura II sistit partes anteriores organorum generationi dicatarum, veram magnitudinem servantes.

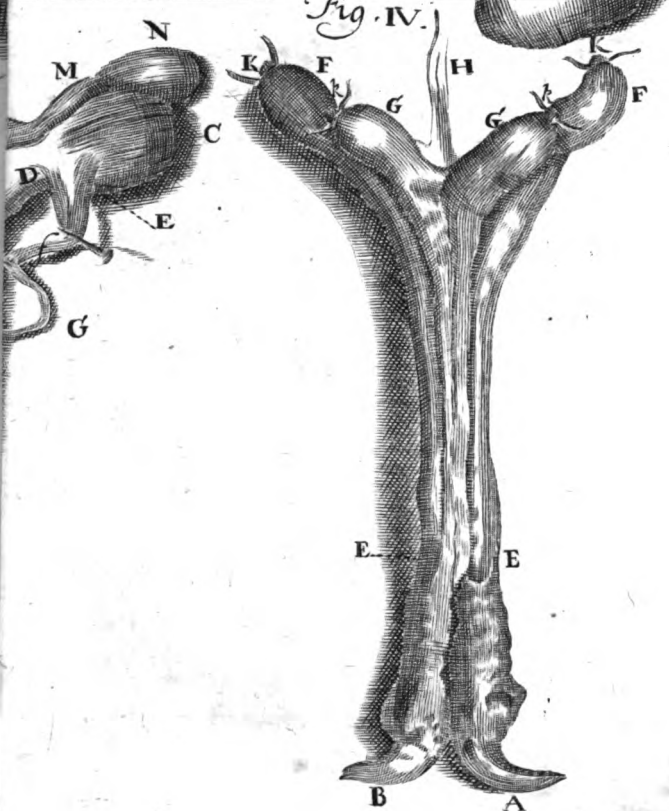
- AA. Corpus penis.
- BB. Glans bifurcatus.

CC

7. Fig. I.

Fig. IV.

1871/12/1

(12)

- CC. Musculi directoribus penis analogi, bulbos corporum cavernosorum penis includentes.
- DD. Duo corpora cavernosa penis, antequam jungantur & corpus penis formant.
- EE. Partes duorum bulborum corporis cavernosi urethrae.
- Gff. Pars musculorum, cujus tendines ff transeunt duo ligamenta circa ossa pubis, & tandem in unum tendinem G coeunt.
- HH. Duo musculi ab intestino recto oriundi, & parti oppositae corporum cavernosorum penis inferti.
- I. Urethra, ubi prostatica non includitur.
- KK. Prostatica urethram includentes.
- MM: NN. Duae glandulae mucosae ab utroque latere radice penis sitae, & in urethram humorem infundentes.
- OO. Vesica urinaria.
- PP. Musculi cremasteres.
- QQ. Musculus cremaster sinister tunicam vaginalem includens.
- RR. Tunica vaginalis in latere dextro aperta, ut inclusa vasa praeparantia & deferens in conspectum veniant.
- SS. Vas deferens.
- TV. Tunica vaginalis testiculum sinistrum includens, cum sua epididymide V.
- W X Y Z. Testiculum dexter, prout incisa tunica vaginali apparet.
- W. Ejus epididymis.
- X. Corpus testiculi.
- Y. Arteria & vena spermatica testiculum intrans & deferens.
- Z. Ductus excretorius testiculi.
- aa. Arteria spermatica a parte anteriori trunci descendens arteriae magnae ortae, ubi communi ductu gaudent, qui tamen dividitur, dum per
- * aperturam trunci venae caevae transit.
- bb. Venae spermaticae in venam cavam intrantes.
- dd. Renes.
- ee. Ureteres.
- gg. Venae emulgentes.
- ψ Pars arteriae emulgentis sinistrae.

- h. Vena cava sub hepate.
- ii. Truncus descendens arteriæ aortæ.
- kk. Arteriæ mesentericæ.
- l. Arteria mesenterica inferior, quæ in hoc animali a magno truncu non exurgit.
- m. Glandula renalis sinistra.
- n. Glandula renalis dextra, pone truncum venæ cavæ sita.
- o. Truncus communis arteriæ, a quo ramus gastricus, mesentericus superior & inferior & emulgentes propullulant.

TAB. III.
Fig. III.

Figura III depingit partem anteriorem penis, naturali magnitudinè respondentem, corporibus cavernosis Mercurio repletis.

- A B. Glans bifurcatus.
- C C. Duæ aperturæ distinctæ.
- D Media orificiî urethræ pars.
- E Duæ glandis venæ.
- F. Bulbi alterutrius corporis cavernosi penis.
- G. Bulbus corporis cavernosi urethræ.
- ♯. Bulborum apertura pro injectione Mercurii.
- H. Urethra.
- I. Musculi exsiccati.
- KK. Venæ ligatæ.

Fig. IV.

Figura IV repræsentat partem posteriorem penis.

- A B. Glans bifurcatus.
- EE. Partes venarum a glande redeuntium.
- FF. Bulbi corporum cavernosorum penis.
- GG. Duo bulbi corporis cavernosi urethræ.
- H. Urethra.
- KK kk. Venæ ligatæ.

TAB. IV.
Fig. L

Tabula IV Figura I exhibet partes posteriores genitalium.

- A. Corpus penis.
- B. Glans.
- C C. Bulbi corporum cavernosorum penis, musculis suis tecti.
- DD. Corpora cavernosa penis.

EE.

- EE . . . Duo bulbi distincti corporis cavernosi urethrae, muscularis suis involuti.
- FFG. Partes musculorum in parte anteriore penis sitarum.
- HH. Pars musculorum ab intestino recto exsurgens, & lateribus corporum cavernosorum penis insertum.
- IKL. Urethra prostatica. KLK involuta.
- MN. Duz glandulae mucosae in utroque latere.
- O. Vesica urinaria.
- P. Musculus cremaster.
- Q. Tunica vaginalis aperta.
- R. Vasa praeparantia a truncu magno dissecta.
- SS. Vas deferens in utroque latere.
- WXYZ. Testiculus sinister.
- cc. Partes ureterum.
- * * Stylus in urethram insertus.

*OBSERVATIONES QUÆDAM MEDICO - PRAE-
tica & Physiologica; inter quas paulo fusius de Asthmate, Hydro-
phobia, & Cordis in Embryone structura &c. agitur, Ausbo-
re HUM. RIDLEY, M. D. & Colleg. Reg.
Med. Lond. Soc.*

Londini, impensis Jacobi Tonson, 1703. 8.
Constant 17½. plag.

Magna quidem Clarissimo Authori in secandis hominum pari-
ter ac animalium brutorum cadaveribus fuit solertia, quam
vel solus ipseus *de Cerebro tractatus* elegantissimus, quem in *Actis
nostris Anno 1696, Mensis Majo pag. 201*, non solum commendavi-
mus, verum etiam Ephemendum Germanorum Volumini, jam
sub prelo sudanti, Latinitate donatum, adjunctum in accepimus,
abunde docet: maxima tamen utilitate se probare ipsi nunquam
non visa est Medicorum industria, qui phaenomena a natura cum
morbo praeliante producta serio sagaciterque expendunt; quibus
etiam notis quasi characteristicis morbi, mira aliquando sympto-
matum quorundam similitudine inter se conjuncti, etiamsi specie
discrepantes, a se invicem differant, sedulo edocent, superque ea in-

entiones curativas superstruunt. Cujus laboris a se pariter peracti specimen in hoc opere edere allaboravit. Sex enim ultra triginta exhibet observationes, in ægris variis morborum generibus veritas factas, in quibus historiam non solum morbi pertexit, sed subinde etiam discursum physiologicum & pathologicum subnectit, & quæ in cadaverum dissectionibus fuerant observata, candide communicat. Nos ea solum libabimus, quæ vel ipsa libri rubrica commendat, de hydrophobia scilicet, asthmate & cordis in embryone vasorum structura, sanguinisque circuitu.

Observatio igitur XXV ægrum sistit hydrophobicum, qui ante 13 menses a cane Danico rabioso morfus, inconcussa hæc tamen sanitate gavifus erat, donec transacto hoc tempore, cogitabundus aliquantulum & subtristis, de frigiditate circa vesperam & stupore quodam faciei molesto conquestus fuerit, quibus accesserit aquæ pavor, absque ullo tamen salivæ deglutiendæ metu. Insecuta demum per paroxysmos sunt deliria & convulsiones. Liquida omnia averfabatur, ita tamen, ut monitus potionis medicæ portionem aliquam per gulam, licet timide & non sine lucta satis manifesta, transmitteret. Aquæ pavorem, hæc ægris sedentem, Nostrer a convulsionibus muscutorum degluttoni inservientium, & interna caloris febrilis accensione, præfocationis metum inferentibus deducit, ita ut cujuscunque rei vel fluidæ vel solidæ appulsus, utpote partium pneumonicarum cavitatem pertransituræ, & ita aeris ingressum impedituræ, vel etiam aeris confertioem introitum magnopere reformident, & vel ab aliqua istius generis imaginatione penitus abhorreant. Aquæ immersionem, tanquam appropriatum morbi hujus remedium, strenue & violenter peragi debere jubet, causamque consistere putat in eximia illa spirituum humorumque agitatione & mutatione, quam, renitente & averfante natura, producit subita & invita in aquam projectio; hæc enim circumstantiis neglectis, nihil eam juvare, præsentis ægri casus testatur luctuosus, qui in reditu ex Belgio per mare, facto naufragio, aquas nando trajecit trium ad minimum milliarium; multoties interea opprimentibus undis submersus, priusquam ad littus perveniret.

In Observationibus XXVI & XXVII duo asthmatis exempla proponit, unico præcipue symptomate a se invicem discrepantia, vi-

videlicet sputatione, quæ ob eam essentialiter & omnino inter se vel in specie differre, & modo sicca, sympathica, seu convulsiva, modo humida, idiopathica vel vere pulmonica vulgo vocari solent; cum tamen revera, ex Authoris sententia, unus idemque sit affectus quoad causam formalem, & nulla hic omnino obtineat distinctio, nisi quam vel causæ occasionalis differentia, vel symptomati alicui supervenienti per accidens, juxta ægri temperamentum, acceptam referamus. In asthmate enim convulsivo sæpenumero sputatio sat copiosa supervenit, cum e contra, quæ in asthmate pulmonico dicto rejiciuntur phlegmata, non ex pulmonibus aut aspera arteria rejiciantur, sed per glandulas maxillares & sublinguales exprimantur, partim ob sanguinis nimis relaxatam ex feri redundantia compagem, partim ob ejusdem feri acrimoniam, fibrillas nerveas, per substantiam glandularum disseminatas, in contractiones stimulantem, unde sanguis in suo per vasa reductoria circuitu magnopere impeditus, majorem longe per eorum vasa excretoria solito copiam serositatum sub tenui salivæ forma, profunderè aptus natus est. Nec obstat, quod subinde in asthmaticorum pectore aquarum colluvies fuerit reperta, cum hæc frequenter nullum cum pulmonibus commercium primario & in primo suo ortu habuerit, nisi successively in molem adeo immensam æcrecat, ut præ istius copia, jam causæ fixæ & solitariæ rationem habente, spatium expansioni satis liberum non obtinuerint pulmones. Nec tamen id vult Clarissimus Author, quasi nullam omnino in hoc morbo feri in pulmonem exsudationem concederet, sed id, quod rejici videmus in paroxysmo, non causæ semper rationem habere, sed ob sanguinis circuitum impeditum ibi deponi existimat.

In Observatione XXXII. Minam in partu mortuam fissit; ex cujus abdomine extracti foetus cor cum pulmonibus vasculisque appensis exsecuit, si quid inibi lateret, quod quovis modo circa partium istarum functiones cum erudiret, lustraturus. Inter alia foraminis ovalis, cum sanguine per id profluente, exhibet delineationem. Valvula, qua gaudet hoc foramen, a superiore marginis foraminis parte, & ex illo istius latere, quod auriculam sinistram spectat, enascitur, deorsum propendens tali latitudine, qualis veli instar, si quovis modo applicetur, vel propellatur ad forami-

TAB. IV.

Fig. III.

TAB. IV.
Fig. III.

minis circumferentiam, eam contegere valeat. (*vid. Tab. IV fig. 3 N. 1 cc*) Inferiori hujus parti chordulas quasdam rubras & fibrosas, quibus ad venæ pulmonalis perietem alligari videbatur, in vitulis semper conspexit, quæ tamen in hominibus semper desunt. Cor hoc cum aliis infantum corculis conferens, valvulæ situm semper alium atque alium observavit, prout illis nullum vel aliquod, idque modo breve, modo diuturnum cum aere commercium fuit. In figuræ III. N. 1. conspicuum est, sanguinem in foetu nondum respirante, modo plane declivi a venæ trunco ascendente prope ad auriculam per foraminis partem inferiorem, e transverso directe illi patentē, in venæ pulmonalis extremitatem prope ad auriculam sinistram, statim ad sinistrū ventriculū transmigraturum. N. 2. videmus foraminis aperturam, quarta sui parte præter propter, respectu ad ejus circumferentiam habito, cum valvula ab imo sui situ dextram versus altius aliquantulum scandentem, in infante recens nato & per paucula momenta respiratione usq; unde colligere est, quod sanguis e vena cava illuc appellens, & aperturam istius foraminis e tramite suo pristino aliorsum (videlicet a *N. 1 ad N. 2.*) deflectentem, reperiens, in auriculam jam alveo suo inhiantem, cum sanguine reliquo a descendente venæ cavæ trunco refluxo, per partem foraminis jam clausam novo incepto cursu decurrat. N. 3. foraminis apertura adhuc altius suspensa, cum valvula juxta naturalem suam dispositionem, in foetu tres septimanas nato delineatur. N. 4. foramen cum sua apertura & valvula plane inversum in corde adulti apparet; ubi ejus apertura supra tuberculi, a Lovvero sic dicti, marginem inferiorem e latere venæ pulmonalis penitus se recondit, cum valvula eidem procul dubio tractu temporis prorsus, ni aliter quovis impedimento interveniente contingat, firmiter adhæserit. Est, ubi deficientiam intra valvulæ hujus extremitatem & tuberculi marginem prædictum superiorem conspexit Author, licet rarius id contingat. Cum enim ad summam N. 4. notatam ascenderit apertura, cum valvula plane inversa ad rivum sanguinis e pulmonibus transmissum magis exponitur; quo factum est, ut exigua forsân sanguinis portio, continuo illac irrependo, valvulam eo loci ab omni cum margine cohesione, vel per totum vitæ humanæ spatium impediât. Usum vasorum in corde quod atti-

attinet, advertendum esse monet Vir Clarissimus, valvulam foras
 mini ovali, seu potius rotundo appensam, ejusdem margini undi-
 quaque adnecti, servata solum quarta plus minus parte ad imum
 istius foraminis aperta, sanguinis transitui dicata; ita ut haud adeo
 magnam sanguinis quantitatem, ac hactenus creditum fuit, per
 eam transmitti posse, & proinde majorem longe ad arteriam pul-
 monalem ascendere, merito concludat. Cui argumento stabilien-
 do maxime facit canalis arteriosus constitutio, qui etsi naturali sua
 proportione, cum vacuum est, non prorsus ad aortae magnitudinem
 venit, liquore tamen quovis repletus, quam proxime, primo suo
 praecipue egressu, ad arteriae istius cavitatem accedit. Deinde at-
 tentionem meretur arteriae pulmonalis ramorum duorum structu-
 ra. Hi enim statim a suo exortu, qui a parte hujus arteriae
 trunci interiori est, e regione canalis communicationis adversa,
 non solum admodum a se invicem utrinque, dextrorsum scilicet
 & sinistrorsum, maxima fere distantia inter se facta recedunt,
 quin etiam admodum in suo transitu declives evadunt, priusquam
 pulmones ingrediuntur. Cum igitur viam illam adeo deviam &
 impeditam sanguis invenerit, & ob valvularum semilunarium re-
 nitentiam facile regredi nequiverit, arteriam hanc non potest non
 reddere intumescentiorem. Urcunque autem de sanguinis circu-
 latione per hoc viscus certior factus fuerit Author, nullus tamen
 dubitat, quin admodum lento gradu id fiat, cum ob conforma-
 tionem vasorum, tum ob pulmonum substantiam, tunc temporis
 adeo densam & compactam, ut instar glandularum ad tactum du-
 ra & nodosa haec sentiatur. Nec sane, quomodo per pulmones circu-
 latio sanguinis apte fieri queat, concipi potest; nisi vasa sangui-
 nem excipientia, tempore gestationis, concidentibus tum pul-
 monibus, longe ampliora & capaciora existerent. Concesso
 autem tardiori hoc sanguinis per pulmones transitu, fit ut minus san-
 guinis per eos, quam si substantia eorum laxior rariorque fuisset,
 singula ventriculi dextri systole percurrat; propter eandem ratio-
 nem, a confertiori ejus in hanc arteriam influxu, necesse erit, ut
 trunco ejus amplitudo major accedat. Hinc similiter cautum est,
 ne factu postea in lucem edito, a longe uberiori sanguinis quanti-
 tate, huic arteriae allata, ab utriusque scilicet venae cavae truncis re-
 flui,

Q

fini, & celeri ejus appulsu, cessantibus jam foraminis rotundi & tubuli arteriosi officis, arteriæ hujus parietes subito disrumpantur.

Tandem non possumus non experimentum Clarissimi Ridley, circa urachum foetus nati & post pauca momenta mortui factum, infimul commemorare. Scilicet urachi ex vesicæ exitum per stylum & statum, sed frustra, etiamsi omni diligentia id fecerit, inquisivit. Eam demique aqua fontana (cujus tria cochlearia integra capiebat) repletam fundo deorsum filo suspendit, quam totam spatio tridui per urachum in vas suppositum lente & guttatim transisse reperit; hinc de perforatione urachi factus certior, eam fetarum & graciliorum specillorum immisione ulterius inquirendo prosequatur. Cum autem nullo modo eam detegere valuisset, demum inversa prius vesicæ, & intruso subtas digito, in rugosa ejus tunica versus fundum, eo loco, ubi de ea procedit urachus, papillam quandam oculis detexit, cujus apicem forcibus cum absidisset, statim oculis incurrit perforatio. Hinc intrusum specillum facile in urachum transit, & postea adaptato tubulo, cum cavitate pennæ anserinæ & amplius donatum deprehendit.

Explicatio Figurarum.

TAB. IV.
Fig. II.

Figura II delineat cor foetus cum suis vasibus, postquam hic in spiritu vini integer per aliquot annos conservatus & postea apertus fuit.

- A. Cor.
- b. Auricula dextra.
- c. Auricula sinistra.
- dd. Pulmones.
- ee. Arteria aorta.
- f. Arteria dextra subclavia.
- g. Arteria sinistra subclavia.
- h. Arteria carotis dextra } utraq; cranium versus
- i. Arteria carotis sinistra } ampliores.
- kk. Arteriæ cervicales seu vertebrales, dextra & sinistra, per vertebrae colli processus usque ad cerebrum transmissæ.

II. Ra-

- ll. Rami ejus utrinque inde exeuntes.
- m. Arteria pulmonalis seu vena arteriosa.
- n. Canalis seu tubulus arteriosus.
- o. Nervus octavi paris seu par vagum.
- p. Plexus ejus inferior altior hic, quam in tabulis Willisii vel Viens-
senii depingitur.
- q. Ramulus distinctus ab hoc plexu descendens & nervum recur-
rentem constituens, absque reflexione ulla super arteriam sub-
claviam: num ita a natura, an per aliquod accidens in sectio-
ne, nescit Author.
- rr. Ramulus recurrens dexter.
- ss. Rami aliquot (num nervi vel sanguinei, nescit Author) ab hoc
plexu in nervum recurrentem & ulterius propagati, eorum
instar, qui in Willisii figura a nervi intercostalis plexu medio
distributuntur.
- tt. Nervus intercostalis, cujus plexus gangliiformis medius hic
deest.
- r. Plexus ejus thoracicus.
- ww. Plexus ejus superior.
- x. Trachea.
- y. Vena cava descendens abscissa.

Figura III sinit Foramen ovale seu rotundum naturali
aliquanto majus.

TAB. IV.
Fig. III.

- ab. Foramen ovale.
- ccc. Valvula.
- e. Ejus apertura.
- dd. Sanguis per eam transfluens.

THESAURUS GRÆCARUM ANTIQUITATUM
contextus & designatus a JACOBO GRONOVIO.
*Volumen Undecimum & Duodecimum. Quibus acce-
dit Tomus Indices Generales
complectens.*

Lugduni Batavorum, apud P. van der Aa, 1701, 1702, fol.

Vol. XI constat Alph. 8. plag. 13.

- XII - - Alph. 5. plag. 29.

& plurimis figuris.

Index - - Alph. 5. plag. 8.

UNdecimum hoc Antiquitatum Græcarum Thesauri volumen Historica, Geographica, Nautica, Equorum curam, Tropæa & Exoquias sinit, atque istis scriptis absolvitur. Pag. (1) comparent Dicæarchi *Geographica quadam, sive de Vita Græciæ. Eiusdem descriptio Græciæ, versibus Jambicis, ad Theophrastum; Henrico Stephano interprete, cum ipsius & Isaaci Casauboni annotationibus. Accedit Henrici Stephani ad Dicæarchum, & suam in illum lucubrationem appendicula. Quamvis vero & Stephanus & Casaubonus præclaris maxime observationibus Dicæarchi libellum illustraverint, ad eumque rite explanandum multum studii ac laboris attulerint; neutiquam tamen omnes huius instituti rationes ita explicari potuerunt, quin hinc inde relicta quædam fuerint, quæ pleniorẽ enucleationem jure merito flagitare viderentur. Proinde ad se pertinere eruditissimus Gronovius judicavit perquirere ista in præfatione diligentius, adhibitaque solertia efficere, ut mænda ea, quæ aliorum, Stephani imprimis, aciem fugerant, tempestive tollerentur. Quo consilio monet, Stephanum col. (9) de Minervæ templo, quod scribitur esse πολυτελές, ἀπόβιον, ἄξιον θεῶν, agentem, nimis licenter vocem ἀπόβιον mutare in ἀπόβλεπτον, cum reponendum sit ἀποπτον, id quod plane respondeat literis vetustæ scripturæ, & congruat verbis Plutarchi in Camillo, ἰσθῆν, inquietantis, εἰς τὴν ἀγορὰν ἀποπτον. Quid sit ὑπόδαμα ὑσκλητόν, quod col. (28) Thebanis foemina tribuitur, se definire posse negat, nisi statuatur loco vocabuli ὑσκλητόν legendum esse διήκνωτόν, quod optime conveniat calcæis fere nudos pedes ostendentibus, ut in reticulatim positis cornigiis nimium rara essent foramina. Col. (32) in urbe Chalcide quum dicantur esse ὑδάτια τὰ μὲν πολλαῖ ἀλυκᾶ, ἐν δὲ ἡσυχῇ μὲν ὑπόπλαστον, hoc posterius plane vitiosum esse monet, idque omnino vidisse Stephanum; at in eo Virum doctissimum errasse, quod supposuerit ὑπόπλαστον, quod plane non sit oppositum & diversum τῶ ἀλυκῶ, neque proprium aqua-*

ἀγῶν: verosimile ergo videri, Dicæarchum ὑπογλυφῆ, sub-
dulce scripsisse. Qui col. (36) citantur, verficulos

ἀδελφιά τε μετ' αὐτὴν δ' Αὐλῆς. ἢ Βοκάϊα

Χωρὸν δὲ μετὰ Φωκῆς δόποικεται

ita restituit, ut legat: ἀδελφιά τε μετ' αὐτὴν Δαυλῆς. Affirmat
quippe, falsum esse, quod Larissæ vicina sit Aulis, illa scilicet, quæ in
inferioribus dicatur Ἀυλῆς τῶν βοιωτῶν πόλις: potius ita de Dauki-
de statuendum esse, uti appareat ex Strabonis lib. IX, p. 423. Præ-
termittimus de industria reliqua, quandoquidem ista latius perse-
qui, instituti ratio prohibet. Proxime hinc abest Hænnici Stephani
*Dialogus, Dicæarchi Sympraكتور, vel de Græcorum moribus, præ-
sertimque Atheniensium, supplementum.* Sequitur pag. 1 Erasmi
Vindingi, Pauli F. Hellen. Exponuntur in hoc opere, quod ex
Auctoris MS. autographo nunc primum editur, antiquæ Græciæ
populorum incunabula, migrationes, coloniarum deductiones, &
res præcipuæ gestæ, urbiumque & regnorum origines, mutationes,
interitus, & Principum in iis successiones, e Græcis præcipue scri-
ptoribus, Historicis, Poëtis, Geographis, Oratoribus & Grammati-
cis. De quo etfi præclare sentiat Grænovius, dolet tamen, opus
hoc, priusquam ad se transmitteretur, a nullo harum rerum intel-
ligenti viro recognitum, ac politius limatum esse. Cum enim
constiterit foliis solutis, multa que adfuerint inducta, multa denuo
allita, multa variis signis annotata, fieri non potuisse, quin multa
a mente Auctoris & veritate aliena ibi contineantur; quorum pro-
inde numerum inquit, ac dato commemorandi loco recenset. Inde
comparent Lazari Bayfii *de re Navali liber, seu annotationes in L 2
De Captivis & postliminio reversis*, cum figuris, pag. 564: Stephani
Doleti *de re Navali liber*, ad Lazarum Bayfium, pag. 629: Cælii
Calcagnini *de re Nautica commentatio*, ad Likium Gregonium Gy-
raldum, pag. 741: Jo. Schefferi *de varietate Navium dissertatio*,
pag. 769: Josephi Laurentii *de varietate Navium schediasma*,
pag. 789: Joachimi Camerani *Hippocomicus, seu de curandis equis*,
item de nominibus Equestribus Græcis & Latinis collectio, pag. 793:
Julii Casaris Bulergeri *de Triumphis, spoliis bellicis, tropheis, arcu-
bus triumphalibus, & pompa triumphi, liber unus*, p. 857: Fran-
cisci Modii *de Triumphis, ludis & spectaculis veterum libri duo*,

mus Auctor, ipsūque librum uberrima variarum rerum accessione auxerit. Ab initio ejus, qui duodecimi totius Thesauri voluminis partem secundam constituit, & separatim emi potest, comparat librorum, capitum & titulorum syllabus, in fine vero accuratus rerum verborumque index est subiectus.

Ne vero splendidissimo Thesauri operi universo quid deesset, quod ad ejus commendationem facere possit, peculiaris Tomus Indicibus destinatus est. Quorum hæc est ratio, ut primus effigies, alter auctores & opera, tertius res & verba, quæ undecim voluminibus prioribus & duodecimi parte prima continentur, exhibeant. Demandata primum hæc cura fuerat Jo: Gravenhage apud Hulfstanos Verbi Divini Ministro; ast cum hic morte interceptus esset, alii, quorum cura & industria id, quod deerat, perficeret, eligendi fuerunt.

*PRI MANES STRUVIANI, SIVE DE VITA ET
scriptis GEORGII ADAMI STRUVII, Illustris quondam Jure-
Consulti, quibus juxta perfolvit maestissimus filius, BUR-
CARD GOTTHELFF
STRUVE.*

Jenæ, apud Joannem Bielckium, 1705. 8. Plag. 9.

MAgnum inter litteratos nomen est *Georgii Adami Struvii*, quem communem Germaniæ Præceptorem norunt, qui judiciis adsident. Hujus igitur merita cum tanta sint in Jurisprudentiam, ut inter summos nostri temporis Jureconsultos merito sit referendus, filius ejus inter naturæ minores, Vir Clarissimus & Historiarum in Illustri Academia Jenensi hoc tempore Professor, pietatis esse duxit, Orbi erudito exponere, quæ sibi de vita, fatis atque scriptis beati parentis essent cognita, cujus ductum brevius sequemur. Natus erat ille Germaniæ nostræ Ulpianus Magdeburgi V Kl. Octobris A. 1619, patre *Bartholdo Struvio*, hæreditario in Wandesleben, JCo, & judicii Archiepiscopalis, quod Magdeburgi erat, præfecto: ipsa vero Struviorum familia ex Ducatu Brunsvicensi originem trahente: Mater ejusdem erat *Anna Margaretha Brunneria*, ex nobili Brunnerorum & Fomanorum familia prognata. Hæc autem Brunnerorum familia ex Lehenstein, Bohemiæ prope Egram ar-

ce

ce orta, inter alios *Georgium Brunnerum*, Camerae Spirensis adfesso-
 rem, atque ex materna gente *Ortholphum Fomannum* in academia Jen-
 nensi olim antecessorem celeberrimum, numerat. Traditus noster
 primum Lycei Magdeburgensis praeceptoribus ad ingenii culturam,
 anno 1630 vero, die 18 Octobris, annum agens duodecimum, in
 gymnasium Schleusingense, inter tertii ordinis discipulos, rectore
 Sergero est receptus. Integrum fere sexennium in hoc gymna-
 sio exegit, praeceptore potissimum usus *Andrea Reyhero*, atque die
 30 Aprilis anni 1636, coetui discipulorum in episcopum scholasti-
 cum praefectus, habita insuper a dicto Reyhero solenni oratione.
 Eodem anno, aetatis vero decimo septimo, a suis demum avocatus,
 insigni cum testimonio ex gymnasio dimissus est. Paulo post,
 die 11 Junii ejusdem anni, in academiam Jenensem a parentibus
 missus, praeceptores ibi nactus est, *Philippum Horstium* in morali
 & practica philosophia, in philosophicis aliis *Danielem Stahlium*,
 in physicis *Joannem Zeifoldum*. Prae caeteris vero assidue fre-
 quentavit scholas *Joannis Michaelis Dilherri*, oratoriae atque historia-
 rum Professoris, sub cujus etiam praesidio anno 1638 publice defendit
de victoria & clade dissertationem, proprio Marte elaboratam, atque
 statui illorum temporum aecommodatam. In jurisprudentia docto-
 res secutus est *Dominicum Arumæum*, *Petrum Theodoricum*, *E-*
rasmum Ungebauerum, *Ortholphum Fomannum*, & *Sebastianum*
Beer curiae provincialis Advocatum. Triennio continuo, & quod
 excedit, in eadem academia exacto, honorifico cum testimonio,
 a *Paulo Marquardo Slegelio*, Rectore Magnifico, academiae no-
 mine concessio, dimissus est. Neque tamen fata propitia ibi
 semper fuit expertus. Dum enim Jena a milite Caesareo diru-
 peretur, tempore feralis istius belli Germanici, irruerant quo-
 que milites in nostri mense, mortem minantes, bombardae ad
 feriendum paratae pectori ipsius applicatae, ut vix singulari Dei be-
 neficio, aliorum interventu servaretur. Haec autem terror in
 tantum laesavit nostri valetudinem, ut paene vitae incureret pe-
 riculum. Relicta hyemali tempore anno 1640 Jenensi academia,
 reliquam hyemis partem domi transiit. Insequenti vero anno,
 in almam Juliam se contulit, ut vestigia legeret, quae in hac aca-
 demia fuerat ingressus. *Conradum Hornejum* ibi audivit inter-
 pre-

pre:antem Aristotelis Nicomachiorum libros, cujus etiam ductu
 varis exercitationibus vacabat. In politicis audivit Hermannum
 Conringium, jura majestatis & politicam Aristotelis interpretantem.
 Hunc etiam præceptorem secutus in historiis, dum explicaret Tacitum
 de moribus Germanorum, Diepholdi genealogiam, atque
 alia. Specimen quoque profectuum in hisce studiis edidit, habita
 sub Conringii præsidio *de Ducibus & Comitibus Imperii Germanici*
dissertatione, quæ inter Conringianas alias extat. Inter Jure-
 consultos Hahnium secutus, quem interpretantem audivit Pandectas
 & Codicem, & præcipue collegio ejus Wesenbeciano interfuit.
 Cum autem facile adduci non posset laudatus Hahnii, ut ipse
 viva voce juventutem doceret, sed pleraque in calamus daret,
 ipse quoque vicaria Struvii opera, in dictandis ad Wesenbecii
 Paratitla observationibus, utebatur. Ejusdem præsidio noster usus
 in dissertatione a se elaborata, *de damnis, illis præcipue, quæ ex dolo,*
culpa aut casu proveniunt, horumque correctionibus & præstationibus.
 Hisce exantlatis, nomen professus est apud Collegium Juridicum,
 atque præviis examinibus, ad inauguralem disputationem *de Vindicta privata*
 fuit admissus, habitam A. 1645 Februario mense. Vocatus postea,
 mense Aprili ejusdem anni, ad Assessoris in Scabinatu Halensi
 munus; id quod illum movit, ut sequenti anno Doctoris insignia
 in se conferri peteret. Annum Halæ nondum transegerat & dimidium,
 cum auspiciis Serenissimorum Saxonie Ducum, ad ornandam Juris
 Professionem, in locum Gothofredi Fibigii, in academiam Jenensem
 vocaretur, commendante illum præcipue Georgio Frantzio, Cancellario
 Gothano, in numerum Professorum, habita prius dissertatione pro
 loco *de Aedificiis privatis*, 12 Decembris anni 1646 receptus. Inde
 quoque in Scabinatum, atque numerum Adessorum Curie Provincialis,
 fuit adlectus. In hac autem academia quanto semper cum applausu
 docuerit, in commune notum est. Immo Syntagmata ejusdem
 feudalis atque civilis juris, quæ in plerasque Germaniæ academi-
 as recepta, satis de communi adplausu testantur. Et cum latius
 propagaretur etiam extra academiis ipsius fama in consilium
 vocabatur a Brunovicensium republica, delato ipsi anno 1660
 primi consilarii munere, ita ut quater in anno eo migraret. Id
 quod etiam, adnuentibus

Serenissimis Saxoniz Ducibus, ad triennium suscepit, quo præterlapso, muneri renuntiavit. Annus agebatur 1667, cum a Serenissimis Saxoniz Ducibus, Vinariensis lineæ, ipsi Consilarii aulici munus, atque rerum cameralium summa, clementissime demandaretur. Multa quidem in hoc munere publicorum negotiorum mole obrutus erat, quæ tamen minime obstabant, quo minus inter aulicæ negotia, varios quoque publici boni causâ ederet tractatus, præcipue *Evolutiones*, & *Jus Sacrum Justinianicum*. In hoc manere transactioni quoque, ratione Alkenburgensis successionis factæ interfuit. In quo negotio pertractando talem se præstitit, ut non solum Ernestus Pius, contrarias licet partes tueretur, illum numismate aureo donaret, sed etiam facta postea divisione, Consilarii intimi munere ac dignitate augetur. Subsequenti anno 1673, mortuo Richtero, in Jenensem academiam fuit revocatus, atque Ordinarii in Jctorum Collegio munus ipsi delatum est, relicta nihilominus Consilarii intimi dignitate. Cui muneri cum adnexa esset juris Canonici professio, idem & voce & scriptis illustrare aggressus est. Dolendum saltim, quod illi, quos publico destinaret labores, perfecti non fuerint, atque eorundem solum extent adhuc collectanea, licet inter hæc varia responsa ad causas & beneficia ecclesiastica spectantia. Sed neque ipsa meta dignitatum. Cum enim mortuo Bernhardo, Saxoniz Duce, unicus superesset Jenensis lineæ Saxonicus Princeps, Joannes Guilielmus, atque illo minorenni adhuc, tutelare regimen formaretur, illius Præses noster anno 1680 ordinabatur, demandata etiam Confessorii cura, & reddituum provincialium directorio. Ne itaque laborum mole obrueretur, cedebat juris professione, solo retento Ordinarii munere. Solatium autem in tanto negotiorum cumulo quærebat in Musis, disputationibus vacabat tam publicis quam privatis, editis etiam tractatibus, illo præsertim de *Irrocatione nominis Divini*, & *Jurisprudencia Germanica*, licet ante jamdum jussu Ernesti Pii elaborata. Mortuo vero Juventutis Principe, & cum eo Jenensi linea extincta, dissolvebatur regimen, terris partim ad Vinariensem, partim Isenacensem domum delatis. Redibat igitur noster, quod sibi reservaverat, ad ordinem Juridicum, idque mense Junio anni 1691, juris Canonici vestigia relegens, lectionibus potissimum publicis atque diversis

acroamatibus vacans. Eodem anno a Serenissimo Hassio-Darmstadiensi Landgravio in partes curarum vocatus, & Consiliarii intimi munere ac titulo honoratus est. In academico munere, Rectoratus vices bis gessit, Decani vero quater & decies, Brabeutz quinques. Hæc origo, studiorum progressus, & honorum incrementa. Quantum ad statum familiarem, uxores binas habuit: priorem *Annam Mariam*, Christophori Philippi Richteri filiam unicam, ex qua suscepit septem filios, filiam unicam; alteram sibi matrimonio junxit anno 1663 *Susannam*, Burcardi Berlichii filiam natu secundam, ex qua XVII liberorum pater factus. Ex binis matrimoniis quinque solum sunt superstites. Corpus ipsi contigerat firmum, quadratum, iusta temperie bene dispositum, & gerendis negotiis obduratum. Valetudine utebatur prospera, ter solum in omni ætate morbo, sed gravi correptus. Pius alias, religiosus & constans erat. Inter adversarios habuit illustrem alias *Jctum*, *Henricum Coccejum*, qui in materia de dolo, culpa & casu contra eum egit: *Gerhardum Pfankuchium*, in materia retorsionis: *Theodoricum Paulum* in quæstione, an sacerdotes ab actione injuriarum sint immunes. Quartus adversarius erat personatus ille *Antonius a Mæra*, sive *Elias Schneegas*, qui dum in tractatu suo de concursu creditorum, alios Jureconsultos magni nominis lacefferet, nostrum etiam erroris arguere voluit, defendente tamen illum Filio, vitam hanc describente. Perillustris vero Baro *de Lincker*, dum Analectis suis utrumque syntagma vel explicaret, vel in quibusdam suppleret, dissentendum ab eo quodammodo existimavit, sed pro mutuo, quod inter utrosque intercedebat studio, multa cum modestia. Inter discipulos, præter per plures alios, magnis honorum gradibus accumulatos, præcipue numerabat magnum olim aulae Berolinensis Status Ministrum, *Paulum Fuchsum*. Immo multi erant, qui ipsius Syntagmata vel in compendium, vel tabulas synopticas redigerent. Civile vero Syntagma prolixo Commentario illustravit *Petrus Müllerus*. Quid? quod ipsi Galli Jurisprudentiam ipsius Romano-Germanicam in suam linguam transtulerunt. Sed fatalis nostro dies atque terminus erat quintus decimus Decembris anni 1692, cum ipse debilitatis licet, solito plus, catarrho suffocativo viribus, consultantibus tamen collegis adesset, & cum de causa, quæ ad

Scabinatum delata, ad eos retulisset, inopinato adficiēbatur, omnibus p̄ne eundem derelinq̄uentibus viribus. Quietī itaque datus a suavissima conjuge, moxque vocatī & Medicus, & supremus Ecclesię Antistes, officio dexterime uterque functi sunt. Sed vix aliquot horas supervixerat, instantibus jam extremis, cum inter suorum suspiria & planctus atque preces, animam suam, circa hōram quartam matutinam, in manus Dei placide dimitteret, annis tribus & septuaginta major, septem & quadraginta liberorum aut pater aut avus. Hęc sunt, quę de vita ac fatīs parentis narrat filius mœstissimus. Subsequitur funebre programma, Academię Jenensis nomine, die exequiarum 16 Decembris, publice adfixum, atque ultimo loco catalogus scriptorum beati Viri atque dissertationum.

DE NUPERO SCHISMATE ANGLICANO PARENESIS ad Exteros tam Reformatos quam etiam Pontificios, quę Jura Episcoporum vetera, eorundemque a Magistratu seculari independentia, omnibus asserenda commendantur ab HENRICO DODWELLO, A. M. Dubliniensi.

Londini, impensis Richardi Smith, 1704, in 8.
Constat plagulis 17.

Cum Guilielmus, gloriosissimę memorię Rex Anglię, feliciter Londinum appulisset, ac in primo Parlamento, ipsius auspiciis convocato, decretum fuisset, ut quicunq̄ue Parlamento assiderent, a juramento fidelitatis Jacobo II præstito absolventur, novumque novo Regi juramentum præstarent; non pauci inter Episcopos id præstare veriti sunt, ac eapropter Episcopatu exuti fuerunt. Quos cum a Magistratu civili deponi haud potuissent, multi sibi persuasum haberent, Episcopos novos, qui in locum depositorum surrogati fuerant, nec recipi, nec cum iisdem communionem quandam haberi posse judicarunt, imo quotquot cum illis facerent, schismatis ejusdam accusare non dubitarunt. Cui sententię, inter eruditissimos Anglię Viros, Dodwellus etiam additus, libellum præsentem in lucem publicam emittere, inque eo Episcoporum jura a prima origine repetere, ac jus in eadem Magistratui civili derogare voluit. In quo tractationem exorsurus

doctissimus Auctor, primum admonet exteros, ut sibi prospiciant, ne quid mali exempli ab Anglis ad eos redundet, quod ipsorum quoque communionem precariam, nec diutius duraturam, quam Magistratui civili videatur, reddat: dein omnem schismatis nuper apud Anglos orti causam ab Episcopis suis amoliri, & in eorum adversarios transferre studet: tandem exteris factum hoc dijudicandum tradit, ea tamen lege, ut secundum primæ Ecclesiæ placita, non juxta præconceptas modernarum etiam Ecclesiarum opiniones, illud examinent. Quibus præmissis, ante omnia duo primæ Ecclesiæ intervalla, unde quidem ad nostra tempora deduci solet argumentatio, caute invicem secernenda esse notat, & quidem prius eorum fuisse monet, cum in universam Christi Ecclesiam, talem primatum obtineret Episcopus Hierosolymitanus, qualem Pontifex templi Hierosolymitani Judæus in Synagogas Judæorum per orbem dispersas habuerit. Tum enim *ἄρχιερεῖς* seu Principibus sacerdotum (per quos Pontifices, Expontifices, Segenes seu vicarios Pontificum, qui totius *δωδεκαφύλης*, seu duodecim tribuum nomine, sacris publicis præfuerint, intelligit) in Synedrio Christianorum Hierosolymitano Apostolos, pro tribuum quoque numero duodenos, respondisse. Quod autem primum hoc Ecclesiæ Hierosolymitanæ Collegium, ad Collegii apud Judæos Hieratici instar, communi *ἀρχιερέων* nomine haud insignitum fuerit, in ratiociniis illius ævi Platonici de Archetypis atque Ectypis, causas valde commodas inveniri censet, quæ eo denique redire videntur, ut cum Christus ipse, *ὁ Λόγος*, Prototypus, unicus esset ac æternus Sacerdos, & *κατ' ἐξοχήν* ac vere *Ἀρχιερεὺς*, Apostoli a nomine tam venerando sibi temperare voluerint, Collegiumque suum modestiori aliquo vocabulo, quod ministros Christi potius quam collegas sonaret, censuerint insigniendum, ne quam sibi paritatem cum *Λόγῳ* vindicare viderentur. Porro observat, cum explendo duodenario Apostolorum numero non sufficerent, qui ex eadem cum Christo stirpe essent, aliunde arcessendos fuisse, qui tribuum numerum æquarent: in hoc tamen Apostolorum Collegio, primum locum Christi cognatos habuisse. A primo, quod Hierosolymis erat, isto Cleri Christiani Collegio ad secundum progreditur, atque istud cum secundo Synedrii Judaici Collegio non modo commune Presbyterorum nomen, sed & parem numerum ha-

buisse docet, id colligens ex libro Apocalypseos, ubi 24 Presbyterorum mentio injicitur, & juxta ipsum Ecclesia Hierosolymitana, qua Synedrio Hierosolymitano respondit, adumbratur: præterea asserit, a secundo hoc Christianorum Hierosolymitanorum Collegio ad externas ecclesias exemplum Presbyterorum transiisse, atque sic nullum esse potuisse locum presbyteris laicis. Cum igitur utriusque Cleri, Judaici pariter ac Christiani, Hierosolymitani Collegia adeo accurate sibi invicem responderint, facile hinc colligi posse opinatur, Clero Christianorum Hierosolymitano obsequium omnes orbis universi ecclesias debuisse, uti Clero Hierosolymitano Judæo omnes per mundum universum dispersæ Judæorum synagogæ paruerint: imo ex hac convenientia inferre satagit, primo hoc Apostolorum spatio, Christianis omnibus unitatis principium Episcopum Hierosolymitanum fuisse; ad eundem plane modum, quo & Judæis omnibus quantumvis invicem distitis, unitatis principium summus fuerit Pontifex, qui rem sacram omnium nomine procuraret: paulatim deinde Rectorum ordinariorum potestatem in ecclesiis exteris, ecclesiæ forte Hierosolymitanæ consensu, augmenta cepisse: primis autem temporibus vix alios, quam illius ministros, Hierosolyma missos, in ecclesias ecclesiæ Hierosolymitanæ obnoxias disciplinam ac potestatem exercuisse: ipsos tamen hos ministros itinerarios utriusque Collegii, tam Apostolorum quam Presbyterorum, Clero citra dubium obnoxios fuisse. Ne vero, quæ de primatu ecclesiæ Hierosolymitanæ in universam Christi ecclesiam adducta sunt, in cerebro suo fixisse videretur Clarissimus Autor, eundem proximis post Apostolos temporibus non ignotum fuisse, corroborare studet, eumque in finem ad Hegesippum e statu ecclesiæ Hierosolymitanæ de statu ecclesiæ Catholicæ judicantem; ad traditionem quandam de Apostolis, aliisque Domini tam cognatis quam discipulis, e peregrinationibus domum reversis, ut Simeonem Cleopæ episcopum Hierosolymitanum constituerent; ad Clementem Romanum, qui non Petrum, sed Jacobum Episcopum Episcoporum salutarit; ad ordinem epistolarum Catholicarum, inter quas primus locus epistolæ S. Jacobi, ob hujus prærogativam, assignatus fuerit; ad Epiphanium, qui hæresi 70 num. 10 huic ecclesiæ Hierosolymitanæ primatum agnovit, provocat. Exposito ita ec-
 cle-

ecclesie Christianorum Hierosolymitanae in reliquis jure, quod juxta
 ipsum ad Trajani usque tempora se extendit, ad alterum Ecclesiae inter-
 vallum & hodiernum regimen ejus pergit, illiusque constitutio-
 nem, licet ab Apostolis emanarit, omnibus tamen N. T. scriptis recen-
 tiorum, ac proinde ibi haud expectandam esse tradit, imo perhibet,
 minus necessarium esse, ut regiminis ecclesiastici forma, hodie inter
 Christianos observanda, in sacris literis commemoretur, quando-
 quidem sine illa mentione parem, imo forsitan etiam majorem ha-
 beamus saltem regiminis ab Apostolis in ecclesia universa relictis cer-
 titudinem, quam quae in libris ab Apostolis scriptis nobis relicta
 fuerit. Sepostis igitur libris Scripturae canonicis, e quorum silen-
 tio regiminis ecclesiastici juri nihil decedere credit, ad recentiora
 monumenta sese confert, atque ex illis, quae demum nova jura, &
 qua ratione, singulis ecclesiis ex Hierosolymitanae clade accesserint,
 perustrare, ac quo melius rerum deinde gestarum nexus intelliga-
 tur, tempus, quo tanta illa mutatio contigerit, paulo curatius, quam
 haecenus factum, indagare suscipit, atque docet, post Simeonis
 Cleopae caedem, (quam olim anno aerae vulgaris CXVI contigisse sibi
 persuaserat, jam vero ad initium imperii a Trajano gesti, annum
 puta CIV vel CV, referendam esse suspicatur) in singulis ecclesiis Epi-
 scopos pares Episcopo olim Hierosolymitano successisse, dissipataque
 ecclesia Hierosolymitana, & causis omnibus primatus spoliata, pri-
 matum ipsum etiam Dei providentia fuisse sublatum: episcopis primis
 potestatem Apostolorum dedisse, non tamen tantam, quae illos ab offi-
 cio Apostolis debito excusaret: post caedem Simeonis Cleopae, Col-
 legium Apostolorum Ephesi sub moderamine S. Johannis Apostoli
 degisse, atque ita primatum ab ecclesia Hierosolymitana ad Ephe-
 sinam translatum esse, nec multo post, autoribus Apostolis, no-
 men Episcopi *πρωτοαβιδαγης*, seu primam sedem occupantibus,
 proprium fieri coepisse; non tamen effecisse magnificum illum E-
 piscoporum titulum, ut Apostolis obnoxii non essent *πρωτοα-
 βιδαγης*: tempus autem, quo hoc novo Episcoporum nomine do-
 nati ab Apostolis fuerint *πρωτοαβιδαγης*, in tanta vetustatis caligi-
 ne constituere, fatetur esse difficillimum; id tamen anno Christi
 CVI, ante stabilitum a Collegio Ephesino Evangeliorum Cano-
 nem praeter propter contigisse hariolatur, idque demum probare sata-
 git.

git. Quod Episcopi nomen, commune aëtea cum aliis, ubique & tam repente *πρωτοκαθεδρῆ* soli obtinere cœperint, ex suis hypothefibus facile declarari posse affirmat. Juxta ipsius namque mentem, juris Hierosolymitani legitima devolutio rationem omnem excludit, cur quis merito aduersaretur: imo fecit, cur boni omnes æquique amantes eam tuerentur: jus vero illud principii unitatis non corpori universo, sed corporis tantummodo capiti, & personæ adeo singulari, convenire commode potuit: sic æmulos nullos vel unica illa ratio *πρωτοκαθεδρίας*, seu primariæ sedis, admisit: nec de personis, quas in prima fede, ab ultimis Ecclesiæ Apostolicæ Hierosolymitanæ ministris constitutas, repererat ipsa illa devolutio, certamen ullum enasci potuit: etenim quos prima apud suos fede dignos judicavisset ecclesia illa Apostolica, iidem digni etiam juribus, ad primas sedes postea devolutis, censeari debuerunt. Circa nomen Episcopi observat, quod illud prima significatione Dei proprium sit, inde autem ad alios, qui ejus personam repræsenterent, præcipue autem ad sacerdotes primarios aliosque intimioris admissionis amicos emanarit: quod Apostoli ac Presbyteri exterarum ecclesiarum, nondum coercendi potestate donati, Episcopi appellati sint, quia eleemosynis Deo sacris distribuendis præfecti fuerunt. A nexu visibilium Episcoporum cum invisibilis causam accessit, cur singulorum Episcoporum sententiæ jus communionis universalis dederint vel abstulerint. Etenim cum admissus in ecclesiam ab Episcopo in una solum ditione, a Christo etiam similiter admissus sit, & contra ejetus ex ecclesia, a Christo ipso pariter ejetus fuerit: collegæ certe in Episcopatu nulli jus esse potuisse, repudiandi a sua communionem, quem Christus ipse in suam admisit, corporisque sui membrum per vicarium suum visibilem agnovit; nec contra, jus ulli esse potuisse in suam communionem admittendi, quem Christus pariter, per vicarium suum visibilem, a se alienum damnandumque pronunciavit. Hæc in gratiam *Φιλαρχαίων*, quid ecclesiæ Catholicæ nomine intellexerit Ignatius, disquirit, variisque sententiis repudiatis, illum Ecclesiam invisibilem & archetypam, sub Christo archetypo & invisibili Episcopo, Catholicam appellasse asserit; propugnatque ecclesias etiam particulares Catholicas appellari posse, quæ servant cum cœlesti Apostolorum

ec-

ecclesia communionem : non posse autem illas, quæ singularum ecclesiarum regimen monarchicum immutare ausæ sint. Porro quid S. Cypriani verba, de una ecclesia, uno episcopo, uno episcopatu, cujus a singulis in solidum pars teneatur, sibi velint, exponit; ac declarat, Episcopos proprium sibi collegium, & quidem non solum de facto, sed de jure, atque ex ecclesiæ Christianæ commo-
 constituisse: unum episcoporum ab Apostolis electorum, alterum potestate non superasse: omnem imparitatem, quæ subsequenti tempore inter Episcopos obtinuit, singulorum factis tribuendam esse, quæ tantundem valuerit, quantum ipsa pacta valent. Quam diu vero inter Episcopos paritas illa obtinuerit, tot primævis monumentis deperditis, difficulter admodum definiri posse judicat. Suspiciatur tamen, ad tempora fere Constantini eam perdurasse: iis enim canones Conciliorum de rebus diocæsanis privatis primum conditos deprehendi. Quod Episcoporum in sedes vacantes suffi-
 ciendorum jus, non ad Presbyteria, sed ad Collegii Provincialis Episcopos spectarit, liquidum esse autumat; difficilior autem Auctori quæstio videtur, num Episcopum episcopatu exuendi jus habuerint Collegæ, cum pares inter se essent, & vere Episcoporum non ausi fuerint esse episcopi. Circa quod problema extra controversiam ponit, quod potuerint Collegæ eum saltim pro Collega non agnoscere, qui seipsum ob admitta crimina episcopi dignitate privavit: sed crimina talia esse oportuisse, quibus non solum meruerit, ut exueretur, sed quæ ipso facto illum exuerint, episcopalisque honoris incapacem fecerint. Ad quæ crimina refert, si quis idolis sacrificarit: cum enim nulla communicatio Christo sit & Diabolo, nec mensæ Diaboli particeps mensæ Domini particeps fieri queat, multo minus communicantium omnium caput ac unitatis principium cum Christo communionem habere potuisse. Iisdem criminibus accenset, si quis hæresi se commaculasset. Etenim cum literarum formatarum finis hic præcipuus fuerit, ut commune fidei depositum hoc commercio inviolatum servaretur, in propatulo esse, qui aliam fidem sequebantur, jus nullum collegii orthodoxi, nec commercii literarum formatarum amplius habuisse. In eorum criminum numero schisma denique collocat, utpote quod ab Ecclesia, ac proin-
 etiam a collegio sacerdotali & collegii commercio, aliquem separa-

rit. De regiminis ecclesiastici origine cum ita egisset Auctor, in Episcoporum potestate longe majus, quam vulgo creditur, momentum esse monet, atque Reformatos ad restaurandum Episcopatum exhortatur. Demonstrat porro, primævis Episcoporum jurebus adversari, quæ Romanus Pontifex sibi vendicat; primatum illum certe ad articulos fidei non posse referri; incertam admodum esse illam Ecclesiæ Catholicæ unitatem, quæ ab unius Ecclesiæ episcopo, tanquam cæterorum capite, arcessitur; bono ecclesiæ publico longe utiliorem esse omnium episcoporum unitatem, quam frunus Episcopi Hierosolymitani hæres Episcopus Romanus fuisset. Absoluto ita primo de veteribus Episcoporum jurebus capite, ad secundum de Episcoporum a seculari potestate independentia accedit, ac postquam eandem probare studuit, monet, Principibus secularibus in hoc negotio neque Reformatos, neque Pontificios admodum fidere posse: ad ecclesiæ dissolutionem spectare, si Principibus Episcopos officio ecclesiastico exuendi concedatur potestas: ne quidem commodis suis inservire Principes, vim religioni inferentes: ad bonum reformationis publicum facere, si Episcopi cum primævis suis jurebus restaurentur: primæva illa Episcoporum jura, ad concordiam cum modestioribus fidei Romanæ sociis promovendam, multum conducere: Ecclesiæ etiam Pontificiæ non prodesse Principis tutelam, si, quam tuetur in Pontificem, ecclesiæ libertatem ipse violaverit: officia in episcopos primæva digna plane esse, quæ hodiernis etiam catechesibus inserantur.

JOSEPHI PITTON TOURNEFORT AQUISSENIENSIS, Doctoris Medici Parisiensis, Academiæ Regiæ Scientiarum Socii, & in Horto Regio Botanices Professoris, Corollarium Institutionum Rei Herbariæ.

Parisius e Typographia Regia, 1703. in 4to.
Constat plag. 9 & tab. 21. 13.

PEculiare id habet præ aliis studium Historiæ Naturalis universum, maxime Botanicum, ut quo major copia rerum nobis cognita fuerit, hoc majus oriatur desiderium videndi plura. Atque hæc ipsa insatiabilis cupiditas impulit modo nominatum Tournefort

fort, ad suscipiendum iter longe durissimum plenumque multiplici periculo. Vix absolverat Institutiones Rei Herbariæ, (Anno 1705 Mense Augusto a nobis indicatas,) pulcherrimum opus, in quo 673 plantarum genera, sed species 8846 diligentissime describuntur, & ea libido visendi exteras regiones, Orientales præcipue, invasit eum, ut rariores conquireret stirpes, eas etiam, quas olim celebrasse ac in frequenti usu habuisse veteres Medicorum principes, nihilominus hodie deperditas aut ignotas novimus. Adjutus igitur munificentia Ludovici Magni Regis Galliarum, una cum sociis D. Andr. Gundelsheimer, Medico Germano, & Claudio Aubriet Gallo-Campano, pictore peritissimo, primùm ad Ægæi maris insulas tum Cyclades, tum Sporades, abiit, postmodum Constantinopolim, Pontum Euxinum usque Trapezuntæm visitavit, in Bithynia, Paphlagonia, Cappadocia, utraque Armenia, Iberia, Galatia, Mysia, Phrygia, Æolide, Lydia & Ionia exploratis collectisque plantis non satiatum rediit: maluisset enim Syriam ac Ægyptum peragrarè, nisi pestis inibi dire grassata eum deterruisset. Interim non poenitendos peregrinationis fructus ex locis illis reportavit secum: plantas namque rarissimas 1356, ac inter has 25 genera prorsus nova invenit, atque in hoc Corollario descriptas delineatasque in publicum edidit.

Kurzer Entwurff der Einigkeit der Evangelisch-Lutherischen und Reformirten im Grund des Glaubens/ abgefasset von SAMUEL STRIMESIO.

h. e.

BREVIS DELINEATIO CONSENSUS INTER Evangelicos Lutheranos & Reformatos in fundamento fidei, singulari desiderio promovenda unionis Christiana inter utrasque Ecclesias consignata a SAMUELE STRIMESIO, SS. Theol. Doctore, ejusdemque Professore Ordinario, & Pastore Primario in Academia Regia ad Viadrum.

Apud Jer. Schreyen & Jo. Christoph. Hartmann, 1704, 8. Plag. II.

Celeberrimus inter Reformatæ religionis Doctores *Samuel Stri-*
mesius, in præfenti Delineatione id agit, ut ostendat, Ecclesiarum
 Lutheranæ - ac Reformatæ - Evangelicarum doctrinas, quod ad fidei
 fundamentum attinet, convenire, ac proinde nihil ob stare, quo mi-
 nus colligari in unum corpus mutuamque fidei societatem coire
 queant. Trium itaque quæstionum brevi, sed luculenta discussione,
 p. 5. 6. 7. operis tractationem absolvit. Primo enim quærit, utrumne discrimen sit ponendum inter veritates, quæ theologicæ aut sacræ tantum dicuntur, & inter eas, quæ cum ipso fidei fundamento arcte connectuntur? Deinde disquiri, quænam istæ sint veritates aut doctrinæ, quæ cum fidei fundamento necessarium nexum habeant? Quibus explicatis, probare denique nititur, Reformatos cum Lutheranis, in istis doctrinis, quæ fidei & salutis fundamentum constituunt, convenire, adeoque nullam adesse rationem, cur ad constituendam inter utrasque Ecclesias unionem, animus non sit adji-
 ciendus.

Quod inter veritates tantum theologicas, & quæ fundamentum salutis constituunt, differentia sit admittenda, liquere arbitratur, quoniam priores sic comparatæ sint, ut vel plane ignorari, vel memoria iterum excidere possint, salva hominis salute; cujusmodi est doctrina de motu vel quiete telluris. Ipsos Apostolos, Petrum & Paulum, dissensisse inter se de veritatibus quibusdam theologicis. In primitiva Ecclesia dissensisse Victorem Episcopum Romanum ab Asiaticis Ecclesiis de celebrando Paschatis festo, vitioque ab omnibus verti Victori, quod ideo Polycratem, Ephesinum Episcopum cum omnibus Asiæ ecclesiis a communione abscederit. Lutherum Bohemos fratrum loco habuisse, tametsi ipse fateatur in Præfatione ipsorum Confessionis, quæ Wittebergæ A. 1533 prodiit, adjectæ, quod non in omnibus inter se atque ipsos conveniat. Eundem charos eximiosque habuisse Helvetios, licet non omnino se invicem intellexerint. Esse cum inter Reformatæ, tum Lutheranæ Ecclesiæ Doctores, in quibusdam dogmatibus dissensum, qui nihilo interim minus unitate Spiritus, per vinculum charitatis, inter semet invicem conjungantur. Neque fieri posse, ut in tanta temperamentorum, corporum, intellectus, cognitionis, inclinationum, educationis, institutionis, præjudiciorumque diversitate, & causarum in vel extra hominem po-
 sita-

sitarum, unum idemque omnes sentiant. Proinde nihil aliud superesse, quam ut de dogmatibus, ipsum fidei & salutis fundamentum constituentibus, tantum circumspiciamus, utpote in quibus consensus atque unionis ratio solum requiratur. Hinc explicantur criteria, ex quibus doctrinæ ad ipsum fidei fundamentum pertinentes cognosci possint. Nimirum requiri ad hoc, ut vel Deus ipse veritates istas ad salutem esse necessarias revelaverit, vel ut ex evidenti consecutione idem intelligi possit. Consequentiam autem evidentem vel ad necessariam doctrinam, vel ad expressionem necessitatis ejus ad salutem, respicere. Ex quo arguuntur in defectu peccantes Sociniani & Arminianorum nonnulli, in excessu autem, qui fundamentum substantiale, dogmaticum & organicum posuerint, ad quod omnia dogmata, uti antecedens quoddam, aut constituens, aut consequens retulerint, & qui consequentias ex Auctorum hypothesebus sive vere sive perperam deductas, ipsis licet vel maxime renitentibus impingant. Cum vero nonnulli sex, alii quinque, quatuor alii, & iterum alii tria tantum dissensionis capita, inter Ecclesiam Lutheranam & Reformatam constituerint, proponuntur primum quatuor argumenta, quibus consensus harum Ecclesiarum fundamentalis probatur; deinceps vindicantur a dissensu fundamentali tria ista capita, quæ unionem impedire plerisque creduntur. *Primum*, quo utrarumque Ecclesiarum consensus in fidei fundamento confirmatur, desumptum est a consensu circa Scripturam S. tanquam principium, uti loquuntur, adæquatam credendi atque agendi; *secundum* a quinque præcipuis capitibus religionis Christianæ, nimirum a Fide, Lege, Oratione Dominica, Baptismo & S. Coena; *tertium* a convenientia circa Augustanam Confessionem invariata; *quartum* a convenientia circa Formulam Concordiæ strictè dictam, & explicantur ea, quæ dubios reddere nonnullos hac in re potuissent. Nam cum Formula Concordiæ circa tres tantum articulos, scilicet in loco de *Cena Domini*, de *Persona Christi*, & de *Prædestinatione*, dissensum suum adversus Reformatos testetur, de hisce tribus sigillatim sibi agendum esse, putavit Auctor Celebrerrimus. Ut igitur nullum dissensum fundamentalem, in articulo de *Cena Domini*, inter Reformatos & Lutheranos intercedere ostendat, docet ex suæ Ecclesiæ Doctoribus, ipsos concedere primo, ve-

p. 27.

p. 30.

p. 33.

p. 34.

p. 36.

p. 42.

p. 43.

p. 46.

p. 49.

p. 57.

p. 62.

- rum corpus & sanguinem Christi vere & substantialiter adesse, atque cum pane & vino distribui; deinde corpus & sanguinem Christi supernaturali & coelesti modo cum pane & vino sumi; adeoque dissensum constitui tantum in eo, an corpus & sanguis Christi ore sumatur, atque an ab indignis non minus quam dignis ore corporis accipitur: adductisque Reformationum negandi rationibus, existimat, quomodocunque tandem res comparata sit, illud omnibus perspicuum apertumque esse, dissensum circa hæc ad fundamentum fidei non pertinere, quoniam neque quisquam propterea vitæ coelestis jacturam pati possit, & ipsi dissentientes circa ea, quæ præcipua in S. Coena sunt, nimirum quoad spirituales manducationem convenient. Imò totum de coena Domini articulum non esse ex sententia etiam Doctorum Lutheranorum fundamentalem, ac ipsum Lutherum initio reformationis statuisse, non committi errorem fundamento fidei repugnantem, si quis transsubstantiari panem crediderit, in reformationis quoque progressu professum, se amplius Bucero spirituales manducationem concedenti litem non moturum. Adjungitur quoque responsio ad quinque argumenta, quæ Vir quidam eruditus objecerat, ut omnis circa hunc articulum orta dubitatio tolleretur. In loco *de Christo* concedi inquit a Reformatis fere omnia, quæ Formula Concordiæ proponit: difficultatem in hoc solum motam esse, an naturæ humanæ finitæ, in abstracto sumptæ, communicatæ fuerint proprietates divinæ essentielles, & vice versa; quoniam proprietates essentielles, in primis in Ente simplicissimo, qualis est divina natura, cum rei essentia unum sint idemque. Sed cum concedatur, Christum esse verum Deum & hominem in una indivisa persona; eidem tanquam vero Deo & homini competere omnia attributa essentialia divina & humana, ne uno quidem excepto; personæ in concreto, sive ab humanitate sive divinitate denominetur, non solum utrasque proprietates, verum etiam quicquid Christus in terris aut coelo perfecit, aut adhuc agit, aut acturus est, non secundum solum nomen, sed rem ipsam tribui, evidens esse putat, dissensum in hac sublimi materia non esse fundamentalem. Denique in articulo *de Prædestinatione*, approbari a Reformatis dicit Vir Reverendus, quæ in Formula Concordiæ leguntur, quæque non tam Reformatis, quam nonnullis inter ipsos Lutheranos

opposita fuisse deprehendantur. Adduct proinde, ad meliorem intelligentiam, Universalistarum & Particularistarum Reformatorum, atque ipsorum Lutheranorum sententias de Prædestinatione. Inductos autem fuisse Reformatos, cum nonnullis Lutheranis, ante Hunnii & Mylii tempora, in istam de prædestinatione mentem, ne quid tribuisse viderentur viribus humanis, in consequenda salute nostra. Eandem fovisse sententiam Augustinum & Patres nonnullos. Sed cum vulgo objiciatur, neminem, secundum Reformatorum doctrinam, de salute certum esse posse, quoniam propositionibus universalibus, in quibus particulares subsumptiones continentur, desituantur; respondet, licet universales absolute propositiones de gratia Dei non proponantur, haberi tamen propositiones universales accommodatas sive limitatas, quarum virtutius quispiam de salute sua subsumere & concludere queat, quam propositis propositionibus universalibus absolutis, sub quibus etiam impij contineantur. Neque minorem fructum ex hac doctrina percipere convertendos, aut in statu tentationis constitutos. Convertendis enim primo proponi poenitentiam, sub poenitentibus autem ipsos contineri tentatos, adeoque utrosque sub propositione universali accommodata, quod Deus omnes poenitentes & credentes salvos fieri velit, subsumere & iudicium de salute sua facere posse.

p. 99. 104.

p. 106.

p. 119.

p. 121.

p. 123.

p. 124.

Quibus explicatis, hortatur & rogat Vir pacis Ecclesiasticæ studiosissimus, ut quisque pro dignitate, doctrina & officio sibi a Deo concessio, ad promovendum opus tam sanctum & salutare connitatur, cum jam majorum vestigia extent, cujus rei exemplum ab Evangelicis Statibus Francofurti A. 1634 editum subicitur, & Potentissimi Borussiae Regis voluntas plurimorumque studium idem probet. Tanta vero animi moderatione atque candore, in commendando hoc negotio utitur Vir Celeberrimus, ut neque pacem cum veritatis jactura optet, eandemque si rei Christianæ minus convenientem intellexisset, se impediturum profiteretur.

p. 143.

p. 152.

NOVA LITERARIA.

Berolini die proximo 5 Februarii, ætatis anno septuagesimo primo, ad Superos, per placidam analyfin, transiisse Theologum ac Poly-

lyhiftozem toto orbe celeberrimum, *Philippum Jacobum Sponerum*, publice jam constat. De quo uberrimus dicendi campus nobis pateret, nisi persuasissimum haberemus, futurum proxime, ut justo studio composita Vitæ ejus recensio, & librorum ab ipso editorum catalogus, publicæ luci exponatur. Ex Italia denique, post molestissimas moras, libros expectamus novos, ac inter hos etiam, quos jam mense Majo anni superioris indicaveramus. De quibus proinde memoranda erunt plura, quamprimum ad nos pervenerint. Interim non dissimulamus, *Jo. Vignole Dissertationem de Columna Imperatoris Antonini Pii, Roma in Campo Martio A. 1703 detecta*, cui tum dixeramus ultimam manum imponi, prælo nondum commissam, Auctore hæcenus per morbum præpedito. Contra spes est, *Justi Fontanini Foro-Julienfis Vindicias antiquorum Diplomatum adversus Bartholomæi Germanii Disceptionem de veteribus Regum Francorum Diplomatum & Arte secernendi antiqua diplomata vera a falsis*, propediem proditura. Quemadmodum nec id tacemus, *Petri Marcellini Corradini Veteris Latii Profani & Sacri partem primam, seu Latium Gentile, Romæ typis Francisci Gonzagæ publici nuper juris factam*: alteram vero, nempe Latium sacrum, sub prælo jam sudare. Inter libros alios in Italia superiore anno editos commendantur: *Tridiana Concertatio de Canone librorum sacrorum, acta in Seminario Montis Falisci*, auctore Fr. Guillelmo Bonjour Tolosano, Ordinis Eremitarum S. Augustini, & in Seminario Montis Falisci Divinarum Litterarum Professore. Apud Montem Faliscum, 1704. 4. *Dissertatio Historica de ducentis Augustinianis Scriptoris, qui obierunt post magnam unionem Ordinis Eremitici usque ad finem Tridentini Concilii, amplioris Bibliotheca Augustinensis prævia*. Authore Fr. Antonio Gandolfo Genuensi. Romæ 1704. 4. *De Prærogativa Oecumenica Nomenclationis & Potestatis Romani Pontificis a Constantinopolitanis Præsulibus usurpata, Historica Dissertatio*. Auctore Ant. Vaira Veneto, Patavii 1704. fol. *Vita di S. Emidio Vescovo d' Ascoli, e Martire*. Composita da Paolo Antonio Appiani della C. di Gesu, Consultore della S. Congregazione dell' Indice. Edizione seccnda. In Roma, 1704. 8. *De Aure humana Tractatus, in quo integræ ejus fabrica multis novis inventis & iconibus illustrata describitur*. Auctore Antonio Maria Valsalva, Bononiæ, 1704. 4. De aliis alias.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis, Anno MDCCCV.

THE HISTORY OF THE REBELLION AND CIVIL
Wars in England, begun in the Year 1641. Written by the
Right Honourable EDWARD CARL OF CLAREN-
RENDON. Volume the first.

Oxford, printed at the Theater, 1704. fol.

HISTOIRE DE LA REBELLION ET DES GUER-
res Civiles d'Angleterre, depuis 1641 jusqu'au retablisement du Roi
Charles II. Par EDWARD COMTE DE CLAREN-
DON. Tome I divisé en deux Parties.

A La Haye, chez Louis & Henry van Dole, 1704. 12.

i. 6.

HISTORIA REBELLIONIS ET BELLORUM ANGLIÆ CL-
vilium ab A. 1641 usque ad restitutionem Caroli II Regis. Au-
thore EDUARDO CLARENDONII CO-
MITE. Tomus I.

Anglica editio constat Alph. 6. plag. 9. Versio autem Gallica
Alphab. 2.

MOtuum inter imperantes atque subditos civilium exempla, plu-
rium quidem regnorum ac provinciarum annales nobis fugge-
runt, nunquam vero, per omnium seculorum decursum, aliud magis
detestabile aut abominandum reperimus, quam intestinum istud Ma-
gnæ Britanniae bellum, quod ne Augusto quidem Caroli I Regis san-
guine, sacrilega carnificis manu, præter omnem cultioris ævi ac populi
morem, effuso confici vel extingui potuit. Cujus historiam quum

T

mul-

multi pro variis partium studiis varie contexuerint, neminem tamen stylo moderatiore & majore cura composuisse novimus, quam EDUARDUM HYDE, CLARENDONII Comitum, Magnum olim Britanniae & Universitatis etiam Oxoniensis Cancellarium, virum de rebus partibus, quas sequutus est semper, & de muneribus ipsi collatis optime meritum, sed eo nomine infelicem, quod, licet perpetuus Caroli II Regis in exilio comes, & post ejus restitutionem, gravissimorum in Anglia negotiorum administer fuerit, Parlamenti nihilo minus jussu solum vertere, & relicta patria senectutis suae annos residuos apud externos transigere, coactus fuit. Cujus quidem rei causa credita multis fuit, quod Jacobus Eboracensium tum temporis Dux, Regis Frater, qui rejectis Reformatarum Anglorum Ecclesiae symbolis, ad Pontificiorum scholas transferat, filiam ejus, patre plane inscio, in matrimonium duxerat: tametsi insigni profecto, quod eventus docuit, Britanniarum emolumento, quandoquidem ex ea duas filias suscepit, quarum altera MARIA, Guilielmo Arausionensium Principi deinceps nupta, anno superioris seculi octavo supra octogesimum, libertatem populi atque Ecclesiae Anglicanae, contra ipsum parentem Jacobum, Romanensium infestis machinationibus nimis faventem, servavit; altera vero ANNA, Georgio Danorum Principi nupta, & post Mariae ac Guilielmi decessum, Magnae Britanniae, Franciae ac Hiberniae Regina, augustissimis hodie auspiciis regnat, ac una cum Foederatis, per terrestrium ac navalium copiarum duces celebratissimos, Gallorum, Hispanorum Bavarorumque, universae Europae haecenus insultantium, potentiam reprimit. Accesserunt interim malevolentiae adversus Clarendonium aliae dein rationes, Pontificiorum scilicet, quorum occultis in aula conatibus masculae obsisterat, & foemellarum insuper odium, quarum amoribus Carolus II Rex nimium quantum capiebatur, nihili plane habitis rumoribus, quos de scandalosa earum vita, & exosa cordationibus Anglis indole, sapissime ad Regem detulit Comes noster. Colophonem denique infortunio illius addiderunt multi ex comitatu aulico male erga ipsum animati, qui quod Regi Carolo consultum ab eo fuisse crederent, ut illos, quos nuper hostes habuerat, beneficis majoribus sibi devinciret, veteres autem amicos & clientes fidos negligentius haberet, Curiae sive Parlamenti Anglicani Adfessores indefinenter stimularunt, ut edicto publico venerandus senex in exilium

lium mitteretur, cujus tamen facti Regem postea plus vice simplici poenituit.

Hic ergo Hydius, Clarendonii Comitis titulo postmodum decoratus, rebellionis Anglicanae descriptionem duplici de causa adortus est, tum quod ad id faciendum Carolus I Rex jussu suo calcar addidisset, tum quod omnium, quae gesta sunt, spectator ipse atque auditor extitit. Erat enim inferioris in Britannia Curiae (*la Chambre des Communes*) Senator, atque in Comitibus A. 1640 habitis, regiam auctoritatem tamdiu contra calumniatores & novaturientes pro virili tutatus est, donec cum aliis furori insanientium cedere, atque in Carolinis castris receptum quaerere, necesse duxit. Ne autem illi, qui a regio capite tempestatem hanc exitiabilem omni conamine avertere contenderunt, atque id propter a sectariis Cromwellianis in Annalibus eorum male traduntur, merita laude apud posteros excidant, aut paucorum hominum malitiosa pervicacia, per quam parum abfuit ut universa Britannorum natio ad incitas redigeretur, ex memoria hominum deleatur, huc quidem celeberrimi Auctoris Commentarii faciunt, quorum Tomum primum, quos duo alii excipient, in quinque Libros distinxit. *Primus* exhibet ultimos regiminis a Jacobo I Rege exerciti annos, iter; Caroli Principis cum Buckinghamio Duce, in Hispaniam, pro ineundo cum Infante Hispanica matrimonio susceptum; Jacobi Regis obitum, Buckinghamii eadem, praecipuorum Status Administrorum characteres, ac Caroli filii successoris in Scotia coronationem, variorumque tumultuum, ob Liturgiam Anglicanam Laudi Cantuariensis Archiepiscopi suafu Scotis Ecclesius obtrusam, semina. *Secundus* motuum a Scotis excitorum circumstantias, belli intestini exitum, novi deinceps dissidii inter Scotos & Anglos exorti mala, & Parlamenti Anglici a Rege dissoluti causas recenset. *Tertius* Parlamentum anno 1640 a Rege convocatum nobis sistit, quod fatali turbine Regiae Majestatis jura prorsus pessumdedit, & Straffordio Comiti d. 22 Maji anni 1641 caput amputari jussit. *Quartus* Regem ad Scotos ob pacem cum iis sancientiam profectum, mox ad Londinenses reducem, sed ob Curiae inferioris atrocissimos insultus, ad Eboracenses profugum exhibet. *Quintus* denique liber molimina Regis apud Eboracenses degentis contra Parlamentum suscepta, missos a Rege ad Curiam, a Curia vero rursus ad

Regem libellos varios, tum adparatum utriusque partis bellicum, & signa exeunte mense Augusto anni 1642 invicem collata narrat.

Hæc summa commentariorum superficialia est: de cætero argumenti, quod Illustris Auctor pertractat, amplitudinem, ordinem rerum, eventuum plane singularium circumstantias, virorum maximorum characteres, studia partium, & quem in narrationibus singularis præ se tulit, candorem, quis est, qui illa recensibus nostris hætenus adhibita brevitate, extremis licet ductibus, delineare queat? Hunc enimvero in censum veniunt, quæ Libro primo de Georgii Buckinghamii Ducis apud Jacobum & Carolum Reges gratia, de itinere cum Carolo Principe in Hispaniam facto, ac post irritas matrimonii inter Carolum & Hispaniarum Infantem ineundi pactiones, belli Philippo III indicti causis legimus. Et has quidem minus recte amoribus Buckinghamii cum Olivaresiana conjugæ tribui, Auctor monet, quum Olivaresiana provecæ jam ætatis ac neglectæ formæ foemina fuerit. Ast non dissimulat, Ducem, cum postea in Gallia Legati munere, ad conciliandas inter Virginem Regiam Henricam Mariam & Carolum I Angliæ Regem nuptias fungeretur, indecentiore ac tantum non insano in Foeminam Principem amore exarsisse, & postquam Regiam Sponsam in Angliam deduxisset, prosequendo amori novum splendidissimumque in Galliam iter meditatum fuisse, cumque admonitus esset, a fidis ministris de vitæ insidiis a Gallis, qui rem subodorati fuerant, redire aulo structis adeo excanduisse, ut *Foeminam Principem ingratis totius Francia se invisurum* exclamaverit, implacabili exia in Gallos odio concepto. Quæ nimia in Viro linguæ licentia tanto minus mira nobis videtur, quando Clarendonius memorat, Ducem aliquando eo audaciæ pervenisse, ut Regiam Caroli I uxorem, quod Buckinghamii matrem tardius quam promiserat, invisisset, indecenter admodum increpuerit, & *illam* cordatius paulo respondentem *scire jusserit, non deesse apud Britannos exempla Reginarum, quibus capta ense fuerint rescissa.* Istud autem inprimis in Buckinghamio, maximo alias sæculi sui Duce, notavit Auctor postea, neminem ex familiaribus ejus fuisse, qui ipsum fragilitatis suæ atque odii, non apud proceres tantum, sed & apud plebem, obstinatione nimia contracti admoneret: inde siquidem factum esse, ut non tantum Jacobi Regis, paulo ante obitum illius, gratiam, sed vitam denique ipsam, a Joanne Feltono cultro in pectus Ducis impacto, per-

perdiderit. Quæ de turbis Scoticis Libro secundo occurrunt, legi omnino merentur, extatque hoc inter alia singulare Argatheliæ Comitis, animum erga Regem optimum valde ingratum gerentis, monumentum. Nimirum Parens ejus hunc suum filium prodigum, atque paternis admonitionibus rarius obtemperantem, exheredare constituerat, sed quo minus id faceret, Carolus Rex intercessit, qui exacerbatum patris animum ita emollivit, ut filio bonorum omnium aditum concederet, sibi tantum, ceu seni, certa annuorum reddituum portione servata. Quæ pactorum tabulæ dum signarentur, patrem ita ad Carolum Regem loquutum fuisse, Hydus noster scribit: *Domine, jussa tua jam exsequutus sum, quamvis valde invitus. Sed vereor; ne indoles filii mei tibi minus cognita sit, quam par erat. Animo enim præditus est vafro atque infido, quique neminem constanter colit. Vires ac reditus juvenis ex voluntate tua auxi, qui tamen, si occasio affulserit, primus omnium adversus te ipsum insurget.* Neque istud de filio augurium falsum fuit, quippe Regis partes in disidiis Scoticis inter primos postea deseruit. Cumque is Montis-Rosarum Comitem in plurimis æmulum haberet, factum est, ut ambo illi juvenes, ambitione sua quietem Scotiæ continuo turbantes, ad exemplum Romanorum *Cæsar & Pompejus* adpellarentur, quorum ille, Lucano teste, neminem priorem, hic vero parem neminem ferre potuit. In tertii Libri memorabilibus, tragicus Comitis Stræffordii casus locum præcipuum meretur. Cum enim Parlamenti inferioris Curia membra, sanctioris apud Regem Consilii conatus & decreta exactiori censuræ subjicerent, regimen Episcopale tollendum penitus existimarent, Episcopos a consensu superioris Senatus (qui ex Ducibus & Paribus Angliæ constat) arcerent, variisque artibus & Regis fatali quadam indulgentia, Carolum ad triennalis Parlamenti constitutionem adigerent, (id quod primum destructæ paulatim regiæ auctoritatis indicium fuit) inter præcipua calamitatis publicæ momenta captivitas quoque Comitis Stræffordii, Proregis Hibernici, numeranda fuit, cui præter alia accusationis capita, id quoque objecerunt, quod *minimum regiæ auctoritatis digitum plus valere, quam integrum Legum corpus*, dixerat. Itaque in necem viri vaferrimus

rimus quisque conspiravit, & Comes, regiae quasi cædis præcur-
 sor, quum omnia retro ire, civilibusque bellis enses adparari
 mente prælaga jam videret, ipse ad maturandam mortis suæ sen-
 tentiam Regem hortatus est, ne fortean, ob consensum summi
 Principis denegatum furibunda, plebs ab insanientibus ejus adver-
 sariis ad tumultum concitaretur, & Regiæ Majestati per refracta-
 rios ignominia fieret. Ex illo autem tempore, omnium fere in-
 fortuniorum cumulus Anglos simul oppressit. Romanenses enim
 in Hibernia, temporis opportunitate usi, circiter quadraginta millia
 Protestantium intra paucos dies mactabant. Scoti rebelles pa-
 triæ suæ fines egressi, ipsam Angliæ Septentrionalis oram infesta-
 bant. Parliamentum vero non pedetentim, sed torrentis instar
 in Regem grassari, omnia ejus jura & prærogativas subvertere,
 fidissimos quosque Principis comites, quamvis culpæ nullius con-
 scios, vel ideo tamen, quia sectariis candor illorum displicuerat,
 ad carceres destinare, commeatui bellico & munitionibus regiis
 perditissimos ex suo grege homines præficere, omnia Caroli mo-
 limina sinistre interpretari, & famosissimos quotidie libellos Re-
 gis edictis opponere, atque adeo administrationis robur & supre-
 ma regni jura suæ tantum libidini mancipare, non dubitavit.
 Quinam Carolo in tanta rerum inclinatione animus fuerit, qua-
 ratione præfecturam castri Hullensis, imperium classis, exerci-
 tum terrestrem, commeatum omnem, nervum insuper gerendi
 belli, modo nimia indulgentia, modo rigore nimio amiserit, qui-
 bus dolis inferior Curia Senatores ac Purpuratos regni in partes
 suas pertraxerit, quænam consiliorum in singulis congressibus di-
 versitas, quis Remonstrationum, uti adpellabant, ab utraque
 parte publicatarum tenor, quænam præcipuorum rebellionis ca-
 pitum artes & ingenia fuerint, id omne accuratissima & cogitata
 scriptio in reliquis libris Auctor noster adnotavit, ad quem le-
 ctiores plura scire desiderantes merito ablegamus. Dolemus tan-
 tum, posteriores Tomos, in quibus Historiam civilis belli ab an-
 no 1642 ad 1660, quo septimâ Junii mensis die, Carolo II Regi
 diadematis aviti honor restituebatur, persecutus est, nondum
 publici juris apud nos esse factos. Neque enim dubitamus, si
 leonem ex ungue æstimare liceat, reliquos etiam libros multa
 omni-

omnino singularia continere, quorum intimiorem notitiam Cancellarius noster ex schedis publicis hauserat, & quæ in aliis tumultuum Anglicorum commentariis frustra quaeremus.

A COLLECTION OF VOYAGES AND TRAVELS.

i. e.

SYLLOGE ITINERARIORUM, QUORUM ALIQUA e linguis exoticis in Anglicam translata, alia nunc primum e schedis Auctorum prodeunt: quibus accessere quadam & olim Anglice impressa, sed rariora & præstantiora.

Volumina IV.

Londini, apud Awnsham Churchill & Johannem Churchill,
1704, in fol.

Constant Alph. 39½, & quamplurimis figuris æneis, tam separatim impressis, quam passim textui insertis.

NON uno anno absolutum est tam vastum opus, si quid e præfixo Wilhelmi Regis privilegio, quod annum 1700 subscriptum habet, conjectare licet, nec tantæ molis futurum speraverant initio Bibliopolæ, qui cum e majoribus operibus compendia facere constituerent, mutata sententia, integra nunc scripta figuris suis omnibus exornata representant, spem insuper facientes, se, quæ plura in ipsorum manus inciderint lectu digna, aliis deinceps supplementorum tomis publicaturos. Præmissa est operi, præter præfationem generalem librorum insertorum conspectum exhibentem, Dissertatio præliminaris, qua universa Historia Navalis, ab origine ad nostra hæc tempora, per complures paginas erudite traditur. Ut enim de ipsis profectio-num maritimarum, ab A. 1360 ad nostra tempora, a variis gentibus institutarum Annalibus, qui hic exhibentur, nihil dicamus, elegantia sunt, quæ de origine navium earumque usu, imprimis apud Phœnices seu Cananitas, tum & apud Græcos & Romanos, e probatissimis scriptoribus, speciatim e Bocharto & Morisoto afferuntur; qua occasione obiter etiam de Salomonis profectio-ne in Ophir, seu Indiam, ut Noster putat, Orientalem ductu stellarum facta agitur, & Plinii locus ex L. V, C. 12 producitur, ubi Phœnicibus quinque inventa, literæ, stellarum
cogni-

cognitio, navigandi ars, disciplina militaris, & exstructio urbium tribuitur. Hinc de recentiori acus magneticæ invento agens Auctor, negat in Plautino illo versu in Mercat.

Huc secundus ventus nunc est, cape modo vorforiam,
per *vorforiam*, quod quidam voluere, acum illam indicatam, eoque veteribus non ignotam fuisse. Neque ejus acus usum a Paulo Veneto, circa annum 1260 a China reduce, ad Europæos primum translatum fuisse putat, etsi Lusitani asserant, Chinesibus a multis sæculis familiarem eum fuisse. Quin optimo jure ejus acus inventionem tribui credit Flavio Gioiæ, Amalphitano, qui circa A. 1300 vixit. Cæterum de mirandæ rei hujus causis parum Noster est sollicitus, earumque inquisitionem perdocto in Anglia Viro permittit, cujus meditationes de Magnete propediem expectentur. Subjectus est huic dissertationi catalogus plurimum Itinerariorum, quæ passim non uno Idiomate prodierunt, quorum simul characteres describuntur. Ex his non erit ab hoc loco alienum, nonnullas Itinerariorum collectiones referre. Commendatur imprimis Theodori & Johannis de Brye *India Orientalis & Occidentalis*, Francof. 1624 VI voluminibus in fol. impressa, qua in collectione præstantissima quæque de utraque India Itineraria, e linguis, quibus exaratae erant, in Latinam translata exhibentur. Meliorem tamen, eamque omnibus pene numeris absolutam Syllogen, jam antea A. 1613 vulgaverat inter Italos Jo. Baptista Ramusio, sub tit. *Delle Navigazioni & Viaggi*, Venetiis III voluminibus in fol. editam, in qua itinera ad omnes mundi plagas suscepta singulari studio collecta comparent. E Gallis notus satis est Melchisedecus Thevenot, qui duobus in fol. voluminibus varia itineraria Gallicè vulgavit. Ex Anglis demum primus Richardus Hacluytus Itineraria varia, *Voyages by Sea and Land*, collegit, & tribus partibus, quæ spissum in fol. volumen faciunt, divisa Lond. 1598 publici juris fecit. Quem secutus Samuel Purchassius varia pariter Itineraria, sub titulo *Pilgrims*, Londini 1625 V voluminibus in fol. edidit; uterque nullo defectu usus.

Majori cum cura versati sunt, quicumque volumina hæc collegerunt. Continentur autem in Vol. I p. 1 Hispani cujusdam Dominicani, Ferdinandi Navarettæ, Relatio Historica, Politica, Moral

ralis

ralis & Ecclesiastica de Regno Chinae, quae Hispanice conscripta in paucissimorum manus pervenit, quod artibus Jesuitarum, qui liberius ab Auctore L. II actiones Missionariorum in China expositas indignabantur, factum, ut ab Inquisitionis magistris, antequam publice prodiret, vendi prohiberetur. Quantum quidem ad Auctorem, is anno 1646 in Philippinas primum Insulas delatus est, unde de his quoque curiosa multa opera inseruit; inde ex longo itinere redux factus, anno 1673 Archiepiscopatum Hispaniolae obtinuit. Pag. 425 Martini Baumgarten Iter in Aegyptum, Arabiam, Palaestinam & Syriam anno 1507 institutum, e Latino exemplari, quod manu Josephi Scaligeri emendatum erat, Anglice, praemissa Auctoris vita, translatum, in quo praeterquam, quod multa de veteri harum regionum historia inserta sunt, singularia habentur, quae de Mamalucis Auctor affert. Pag. 303 Relatio de Regno Cilicis, auctoribus Henrico Brewero & Elia Herckemanno, qui eo A. 1642 & 1643, jussu Societatis Indiae Occidentalis, quae in Belgio obtinet, profectiverant. Pag. 526 brevis Insulae Formosae Descriptio, auctore Georgio Candido, verbi Divini quondam apud Belgas in ea insula Ministro, quam quo jure quaeve injuria sub censuram nuperrime Georgius Pfalmanazaar, qui in insula illa natum se contendit, in nova Formosae Insulae Descriptione, Anglice & Gallice edita, vocaverit, alii viderint. Pag. 534 Auctoris anonymi de Japonia, Regumque & magnetum Japonensium annuis reditibus, observationes curiosae. Pag. 541 Johannis Monckii Iter in partes Septentrionales, jussu Christiani IV Danicae Regis A. 1619 & 1620 susceptum, antea Germanice Francof. A. 1650 editum, quod & ob veritatis studium apprime commendatur, & de Gronelandia potissimum, tum veteri, tum nova, singularia habet. Pag. 571 descriptio Ucraniae, in qua Auctor Gallus Beauplan, Mathematicos peritissimus, per complures annos, circa medium saeculi superioris versatus est, & non minus circa mores, quam naturalem ejus provinciae historiam, parum aliis nota observavit. Pag. 611 & 651 duo Itinera in Regnum Congo a Missionariis facta, quae Italice antea prodierant; & denique pag. 767 Thomae Roe, Jacobi I Angliae Regis ad Indorum Monarcham Jehan Guire Legati, Iter, quod ut in Purchassii collectione manuum exhibetur, ita a Thevenoto Vol. I recusum est haud magis castigat.

In Volumine II extat primo loco Johannis Nieuhoff Iter in Brasiliam & Indiam Orientalem, quod pluribus figuris ornatum Belgice primum prodiit. Inde p. 371 sequitur Iter & fata Johannis Smithi, Angli, in Europa, Asia, Africa & America inde ab A. 1592 ad A. 1629 peregrinati, quo in opere singularia sunt, quae ad Anglorum in Nova Anglia ab A. 1624 ad A. 1629 stabilitas sedes pertinent. Pag. 413 Diaria duo ab his, qui circa annum 1634, partim in Insula S. Mauritii prope Gronelandium, partim in Montibus Acutis, seu Spitzberga decesserant, relicta; & pag. 429 brevis Relatio de nonnullis, qui haud procul Spitzberga naufragium passi sunt anno 1646: cuncta e Belgico idiomate translata. Pag. 431 Isaaci Peyrerii, qui Gallorum ad Danos legato ab epistolis fuit, & auctor creditur libri de Praadamitis, Descriptio Islandiae & Gronelandiae, quam stimulante Mothe-Veserio dedit Gallice. Pag. 479 Thomae Jamesii, Angli, Iter ad detegendam novam viam, qua per Septentrionalem atque Occidentalem plagam perveniri possit in mare Australe (*for the Discovery of the North-West Passage into the South-Sea*) susceptum, quod ut apud curiosos vulgo in pretio est, ita imprimis Boyleo singulares de frigore observationes suppeditavit. Pag. 545 & seq. inserta sunt duo Itinera e Belgico traducta, alterum Legati Moscovitici in Chinam, (e quo apparet, quod obiter notamus, Pequinum cum Cambalu urbe, quam per errorem in Tartaria collocant, planè eandem esse;) alterum Zachariae Wagneri in Brasiliam & Indiam Orientalem: utrumque perbreve. Nec immerito inter itineraria p. 557 refertur Vita Christophori Columbi & Historia Indiae Occidentalis ab eo detectae, auctore filio ejus Ferdinando Columbo, Italice consignata; quippe praeter observationes varias, ab ipso Christophoro in ea expeditione factas, singula exhibet, quae ad detectam circa annum 1492 Americam pertinent. Pag. 689 sequitur Johannis Gravii Pyramidographia, de qua ex ejus Vita, a Viro Clarissimo Thoma Smitho conscripta, in Actis nostris A. 1700 p. 516 diximus, ut plura hoc loco addere superfedeamus; cui jungitur p. 737 ejusdem Auctoris Syntagma de Pede Romano & Denario, de quo pariter l. c. pag. 517 mentionem fecimus. Denique accessit pag. 787 Christophori Borti Narratio de Cocinchina, Italico olim idiomate con-

conscripta, quæ, quanquam proluxa non sit, elegantissimas observationes complectitur.

Volumen III exhibet pag. 1 disertam eamque accuratissimam Relationem de Regno Cile, quæ auctore Alfonso de Ovalle, Romæ A. 1649 Hispano sermone prodierat, & digna nuper visa est Societati Regiæ Anglicanæ, ut ejus in vernaculum traducendæ provinciam Socio cuidam suo demandaverit: complectitur enim de rebus Peruvianis & Mexicanis parum alias obvia, & ob fidem singularem, præ cæteris omnibus ejus generis scriptis commendatur. Sequuntur pag. 154 Wilhelmi Monsonis Dissertationes ad Rem Navalem spectantes, nunc primum e schedis Autoris vulgatæ, cujus ubique fides atque ingenuitas emicant. In his res sub Elisabetha & Jacobo I in mari gestæ, quibus ipse interfuit, tum navales pugnas ordinandi modus, prælia inter Hispanos Anglosque in ipsis Indiæ Occidentalis littoribus commissa, Caroli I ad Gades conatus, Anglorumque apparatus navalis omnis, ut & quæ ab Hispanis atque Lusitanis in Asia, Africa & America paulatim fuerint detecta, eleganter ab Auctore, & ut virum harum rerum peritum decet, describuntur. Clauditur hic tomus pag. 561 Descriptione littorum Malabaræ, Ceromandelæ, & Ceyloni insulæ in India Orientali, quæ auctore Philippo Baldeo, Delphensi, Amstelodami A. 1672 Germanice excusa prostat, e qua patet, quemadmodum Lusitani eas primum ditiones occupaverint, utque ejecti iterum fuerint a Belgis, quæ sit quoque adjacentium ditionum ratio, quæ lingua Malabarica, quæ religio Indorum Orientalium.

In Volumine IV exstat pag. 1 Iter, circa mundum recentissimum a Francisco Gemello Carenio, qui anno demum 1698 ex eo itinere rediit factus est, viro non modo opibus probe instructo, verum & in re omni versatissimo, & legum Doctore, Italico idiomate VI voluminibus in 8 vulgatum. In quo uti de Turcia imprimis, Persia, India, China, Insulis Philippinis & Novâ Hispania, magna cum cura egit, legesque & mores gentium, & ipsas quoque plantarum figuras diligenter annotavit Auctor, ita & distantias locorum, si quisquam alius, accuratissime designavit. Pag. 607 Anonymi cujusdam Belgæ Relatio de Regno Corea & Insula Quelpartia, quo ejectus per naufragium fuerat; quæ cum

sola fit, quæ de Regno illo exstat, (quandoquidem peregrini, qui eo delati sunt, haudquaquam iterum dimittuntur,) lectu digna futura erit, si modo vera narrat Auctor, qui se singulari fato liberum evasisse refert; quod Nostri quidem editores, qui e Galli-
co sermone librum traduxerunt, in dubium non vocant. Pag. 633. Descriptio Itineris a duobus Germanis, Antonio Sepp & Antonio Behme, ex Hispania in Paraguaiam regionem America Meridionalis A. 1691 suscepti, in qua de urbe ejus, quæ Bonus aer (*Buenos ayres*) dicitur, non injucunda habentur: prodierat autem antea Belgice. Pag. 665 Fragmentum de Insulis Salomonis in mari Australi sitis, & A. 1695 ab Hispanis detectis, quod & Collectioni Thevenoti insertum est. Pag. 680. Historia Paraguaiz, Tucumaniz, Eluvii Argentei (*Río de la Plata*) Paranz, Guairz, Urvaicz & Cilles, a Nicolao del Techo, Jesuita, qui per annos viginti quinque in eo tractu commoratus est, Latine consignata. Pag. 808. Eduardi Pelhami Narratio de octoviris in Gronelandia A. 1690 miro modo servatis. Pag. 822. Jo. Baptistæ Morini iter ad fodinas Hungariz A. 1615 factum, & pag. 829. Wilhelmi Ten-Rhynce Relatio de Capite Bonæ Spei & Hottentotis: uterque libellus e Latina lingua translatus. Denique pag. 846 Richardi Bollandi Delineatio Eretri Herculei A. 1615 facta, variisque observationibus illustrata. Accessit singulis Tomis Index realis locupletissimus.

THE SCOTTISH HISTORICAL LIBRARY.

i. c.

BIBLIOTHECA HISTORICA SCOTICA, Exhibens brevem conspectum Auctorum plerorumque, qui scribenda Generali Scotia Historiæ, ad unionem usque Angliæ atq. Scotiæ, inservire poterunt. Auctore WILHELMO NICOLSON Archi-Diacono Carleolensi.

Londini, apud T. Child, 1702, 8: Alph. 1. pl. 3.

Etsi sero exhibemus hanc Scotiæ Bibliothecam, tantum tamen habest, ut Bibliothecæ Anglicanæ, quæ eodem auctore tribus tomis, in Actis nostris A. 1697 p. 27, A. 1700 p. 245, & Suppl. T. III. p. 257 ex socio commendatis, prociat, possit quoad ac-

curatum Historicorum recensum debeat, ut potius se ipsum in ea superasse Nicolsonius sibi videatur, eoque prætermittenda nobis omnino non sit. Non est tamen, cur in erudita præfatione diu hæreamus, in qua de Comitibus Clericorum (*convocations*) deque antiquitate jurisdictionis Archiepiscoporum, ut & Communium in Parliamentis, & rebus quibusdam aliis, contra Atterburium disputat, a quo se indignius habitum queritur. Strypii vero, qui Vitam Cranmeri scripserat, & a Nostro, ob immodicum pruritus res heterogeneas infarciendi, notatus fuerat in Bibli. Angl. T. II (unde nos quoque censuram transcripsimus Suppl. T. III p. 264) modestiam laudat, eique injuriam a se factam fatetur, atque eo nomine notatum potius cupit Hacketi librum *Los of A. B. Williams*, eodem fere tempore vulgatum. Tum quibus præsidis instructus ad hanc Bibliothecam scribendam accesserit, declarat. Quippe non tantum in Anglia in Longavillanarum, Lambethanarum item, & imprimis Cottonianam, Bibliothecas admissus est, quarum hæc refertissima monumentis Scotiis (quandoquidem ipse Johannes Cottonus e Regia Brassiorum Scotiæ familia oriundus erat) verum & in ipsa Scotia reseratos omnes loculos reperit; speciatim vero, quæ ab Alexandro Seton de Legum scriptoribus, & a Roberto Sibbaldo de reliquis omnis generis monumentis communicata habuit, magnopere extollit. Sed ad ipsam librum convertimur, in quo recensendo ita versabimur, ut potissima eorum librorum habeatur ratio, qui, ex quo Acta hæc condere cospimus, prodire, & ad nos e Scotia allati non sunt. Capite I, quod de Geographiæ, Historiæ item Naturalis, & formæ Regiminis, quod in Scotia obtinuit, scriptoribus conscriptum est, commendat primo Tacitum in Vita Agricolæ a Guilielmo Barclajo egregie illustratum, quem obiter notat tanti astinatum fuisse Lipsio, ut ei calamum suum testamento legaverit. Optat autem, ut, quæ in manibus habeat laudati Sibbaldi manuscripta, nempe *Britannia Cornelii Taciti & Conjectanea in eam tabula Ptolomæica partem, quæ Septentrionalem Insula plagam describit*, in lucem prodeant. Tum præter Ptolomæum & Antonium, Neanium imprimis & Bedam in Geographicis legendos putat, Heystorem vero Boethium diligentem quidem, sed credulum scri-

Præf. p. 2, sq.

p. 36.

p. 37.

p. 38.

p. 2.

p. 7.

p. 100.

- p. 11. potorem appellat, a quo Brigantes in Gallovidia, Silures in Carriſta, & Deiri in Laudonia perperam collocentur. In Leſſai Deſcriptione Scotiæ, æque ac in ejus Hiſtoria, ſingularem agnoſcit prudentiam. At Camdenum ait, ob Scotiæ origines non ſatis intellectas, nonnullorum cenſuras incurriſſe, ut Humii, qui *Camdenæ*, & Drummondii, qui *Nuntium Scoto-Britannum* & librum Anglicum *Perſpicilla Camdeno parata* reliquit, quæ adhuc in ſcriniis latent. Imprimis autem in Geographiæis *Theatrum Scotiæ*, quod in Atlante Bleaviano exhibitur, commendat, & in eo ſingularem operam Roberti Gordonii laudat, cujus tamen eruditæ obſervationes bibliopolam Amſtelodamensem paſſim addit mutilaſſe, ut, quod Carolo II deſtinatum opus erat, poſſet eo aptius Cromwello A. 1655 dedicare, cui ne diſplicere omnino liber poſſet, Buchananii dialogum de Jure Regni reliquis opusculis in eo Theatro obviis præmiſerit. Novum deinde *Theatrum Scotiæ* Londini A. 1691 vulgatum conſcripſit Johannes Slezzer, cui idem fere accidit; nam cum figuris, quæ admixtæ ſunt elegantiffimæ, Latinas deſcriptiones ſubiſciſſet, eas mendose ſatis in Anglicam linguam, inconſulto præter auctore, translatas bibliopola publicavit. Cæterum nuntiat Noſter, Johannem Adair, Hydrographi Regni Scotiæ titulo digniffimam, littorum Scotiæ deſcriptionem & mappaſ hydrographiæ elegantiſſimas componere, & ſub titulo, *Deſcription of the Sea-Coaſts and Iſlands of Scotland* editurum.
- p. 14. In Hiſtoria Naturali, præter Andream Balfour, magnopere commendatur Robertus Sibbaldus, cujus *Scotiæ illuſtrata* Edinb. 1684 f. prodiit, mox cum ſupplementis novis recudenda. Quantum ad Rei Herbariæ ſcriptores, non inficiatur quidem Auctor, Joſiannam Regem Scotorum a Boethio L. II Hiſt. Scot. herbarum perquam gnarum perhiberi, utrum autem, quod Baleus tradit, de *herbarum viribus* librum conſignaverit, in medio relinquit. Multum vero extollit Jacobi Sutherlandii *Hortum Medicum Edinburgenſem* Edinburgi A. 1683 editum, cujus locupletior editio indies a-
- p. 17. vide expeſtatur. In Re Metallica producti Thomæ Atkinſoni manuſcriptum de Metallis Scotiæ librum, & Johannis Borthwick brevem *Narrationem de Metallis & Mineralibus in Scotia*. De Jure Populi apud Scotos, primus aliquid commentatus Noſtro dicitur
- p. 18.
- p. 25.
- p. 26.
- p. 28.
- p. 22.
- p. 27.
- p. 32.
- p. 33.
- p. 34.
- p. 36.
- p. 37.

citur David Chambre in dissertatione, quæ libro, *Histoire abrégée de tous les Roys de France, Angleterre & Escoffe*, Pacifius A. 1579 edito annectitur, ubi populum Scoticum, ob bella cum Britannis, supremam suam potestatem in Fergum transfuisse, eumque primum Regem creasse scripserat. Quam sententiam statim biennio post Georgius Buchananus, edito Edinburgi dialogo *de Jure Regni apud Scotos*, pluribus argumentis tutendam suscepit. Verum ut primum postea Parlamentum convocatum est, A. 1584 publica censura illius decreto uterque liber notatus est. Cum itaque aliquo usque sopita controversia esset, resuscitavit eam demum Rutherfordus, & in libro *Lex Rex* Londini A. 1644 vulgato, Maxwellum alterius libri, *Sacrosancta Regum Majestas* inscripti, auctorem falsè perstrinxit, Regibus Scotiæ nec merum imperium competere, & resisti impune posse adserens. Ex adversa parte Buchanani sententiam Winzetus, Wilh. Barclajus, Johannes Weems, Jacobus Turner & Gilbertus Burnetus confutarunt. Imprimis vero erudite litem diremit vir eximius, & nobis haud semel commendatus, Georgius Mackenzie, cujus liber Anglicus *Jus Regium* Londini A. 1684 vulgatus, Universitati Oxoniensi consecratus est, quod in ea publico decreto, anto antecedente, theses quædam contrariæ fuissent damnatæ, & libri eam sententiam professi publice cremati. Porro de tractatibus Scotorum cum aliis gentibus dum agit Noster, commendat imprimis, quæ in Cottoniana Bibliotheca asservantur, volumina undecim haud exigua, pacta omnia Anglorum Scotorumque, ab initio Regni Henrici VIII, usque ad utriusque gentis unionem complexa, e quibus excerptas foederum tabulas complures in *Archivis Regiis reseratis*, opere eximio, brevi, ut sperat, publicabit Rymerus, qui & reliquarum gentium cum Anglis foedera eo libro repræsentabit. In Heraldicis, præter Lyndæi manuscriptum, magnopere extollit laudati Mackenzie librum *The Science of Heraldry*, Edinburgi A. 1680 f. editum, cui præmisit Auctor observationes de Legibus Præcedentiæ apud Scotos. Orcadum Historiam, præter Robertum Jamesium, etiam Thormodum Torffæum & Jacobum Wallace scripsisse, vel ex Actis nostris Suppl. T. III p. 337 & A. 1701 p. 149 constat; illud tamen hic observamus, eam descriptionem, quam Jacobus Wallace fili-

p. 38

p. 39.

p. 42.

p. 43.

p. 44.

p. 47.

p. 49.

p. 53.

- filius paulo auctorem proprio nomine Lond. A. 1700 edidit, a patre ejus Jacobo antea, Sibbaldi suafu, ad complendum Scotiæ Theatrum elucubratam, & Edinburgi A. 1693 vulgatam fuisse. E reliquis, qui provinciarum & urbium descriptiones edidisse memorantur,
- P. 58.
P. 59. unum Philopofitejum, auctorem Pseudonymum, vero nomine Skene dictum, nominamus, qui Aberdoniæ A. 1685 duos libellos, alterum *Memorials for the Government of the Royal-Burghs in Scotland*, alterum *A succint Survey of the famous City of Aberdeen* excudit. In Capite II, Historicis Scotiæ generationes representante, de Pictorum, Danorum item & Saxonum, quæ in Scotia supersunt, vetustis monumentis quædam præfatus Auctor, Marianum & Davidem Scotos producit, & de Veremundi aliorumque auctoritate, late disputat, nec Chronica S. Crucis Edinburgensia a Whartono in Anglia Sacra P. I vulgata omittit; de Chronicis vero Mailrosensibus observat, multum ea, quæ manuscripta passim existunt in Scotia, differre ab Oxonii impressis, quippe in quibus ne quidem mentio fiat homagii Henrico Angliæ Regi a Malcolmso Rege Scotiæ præstiti; hinc & in Appendice num. III Johannis Jamefonii refert ad exemplar impressum annotata quædam lectu digna.
- P. 79.
P. 80. Inde de Johanne Campobello, & multo fufius de Johanne de Fordun agit, cui debetur, quod vulgo vocant, *Scoto-Chronicon*. Ejus cum varia passim in Scotia exemplaria manuscripta existunt, quæ sæpe a loco, in quo asseryabantur, denominationem nacta sunt, factum inde esse Nolster notat, ut quæ unum opus constituunt, pro pluribus fuerint venditata. Eadem enim contineri probat in *Libro nigro Sconensi*, tum *Libro nigro Parleicensi*, *Libro Carthufianorum de Perth*, & similibus. Hinc auctorem libris tribus prioribus exacte sequitur Wilhelmus Elphinston, teste Stillingfeto.
- P. 93.
P. 96.
P. 98. De Gaweno Dowglas, quem Baleus & ex eo Vossius de rebus Scoticis scripsisse, dubium qua fide, referunt, nihil statuit Nicolsonius; ea tamen occasione miris modis commendat ejusdem *Æneida* Virgilio Scotico carmine translata, tanta elegantia, ut cum Latino exemplari certare possint; quod hoc magis mirum, quoniam versionem intra octodecim mensium spatium absolvit, & ita se accommodavit Maroni, ut verbum verbo, linea linea responderet.
- P. 99.
p. 101. seqq.
p. 108. seqq. Johannem Majorem veritatis quam eloquentiæ, Hectorem vero Boe-

Boethium eloquentiae quam veritatis utique studiosiorem, atque illustrem quidem A. 1521, hunc A. 1526, utrumque Parisiis primo a Badio Ascensio vulgatum fuisse censet. De Johanne Leslæo, qui septem libris prioribus nihil fere aliud egit, quam ut Boethium redigeret in compendium, juvat Buchananani, quam e notis ejus manuscriptis Noster attulit, censuram transcribere: *Leslæus Boethii Epitomator a nonnullis censetur; cum enim, quod potuit, imitatus est. Uterque laudem suam meretur, sed neuter prestitit, quod facile potuit, se paulo plus judicii adhibuisset in describendis regionibus, ipsarumque nominibus assignandis, & in rebus enarrandis ab anilibus fabulis abstinuisset, & a maledicentia in purioris religionis vindices.* At de ipso Buchananano, cujus Historia primum Edinburgi A. 1582 f. prodit, variarum judicia hic cumulantur, e quibus aridet imprimis, quod e Roberti Gordoni Epistola quadam manuscripta adfertur, dignum utique, quod pariter cum Lectoribus nostris integrum communicemus: *Georg. Buchananus Vir in omni humaniore literatura probe exercitus, Poetarum sui saeculi multorumque precedentium omnium consensu princeps: ille tamen ea aggressus est, qua fama ejus intererat non attigisse, & intra Poeseos limites se continuisse. Tribus primis Historiae suae libris Conviciatorem agit, non Historicum; & praeter jejunam Regni nostri descriptionem (quam tamen desultoria levitate pratervehitur) doctis viris nihil prestare videtur, in re antiquaria non satis instructus. Sed non hac impune tulit, a Camdeno (omnium Britanniae Antiquariorum longe primo) male habitus. Procedente Historia (ut innu-mera spalmata taceam) contra Kennethum Regem intonat horrendum &c. Ubi ad sua tempora ventum, Deus bone! jam confusa rerum facies, & turbis fluctuante Regno, quam aperte in partes transit? Jam non Historicus, sed Causidicus; detorta veritate rerum, parum apud ipsum sinceri. Et hac omnia, ut unum hominem Macenatem suam stabiliret; quem tamen, antequam vita exiret, cruenta morte sublatus vidit. Sed non ideo refrinxit inde partium studium; ut testatur egregius ille dialogus aut cento, de Jure Regni, quem extrema aetate proculdit: ubi illa tra-ctat, qua perfectum Theologum & peritissimum Jureconsultum postulant, homo ad haec impar, e scholis & ludimagistrorum ferulis,*

- rulis, in hac ardua rerum evectus. Vapulas tamen a duobus popularibus suis, viris eruditissimis & omnis juris peritissimis, Blacwodzo & Barclajo, quorum doctissimi libri de ea re exstant. Jure sane cum eo ita actum esse, fatentur omnes, qui sine affectu illa legunt. Qui enim Centonem de Jure Regni & Historiam ejus exacte consideraverit, inveniet tractatu de Jure Regni thesaurum propositam; Historiam autem sic detortam, ut thesauri firmiter habeatur. Non hac refero, ut Clarissimi Viri Manibus insultem (quis enim, aut quantulus ego?) hoc enim piaculare; sed veritati obtemperare, aut eam celare, in rebus tantis impium. Reliquos, Dav. Chambre Buchanano coævum, Franciscum Thynne, Jacobum Howel, cujus *Bella Scot-Anglica* prodierunt Lond. 1648, Andream du Chesne, Eduardum Ayicu, Johannem Monmpenny, Davidem Hume & quosdam Anonymos prætermittimus. In
- p. 123- seqq. Cap. III primum litem eam exponit, quæ Floido Episcopo Asaphensi, qui Regiæ Scotorum familiæ decerpere nonnihil conatus fuerat, cum Sibbaldo & Mackenzeo intercessit, cui accessere etiam ab altera parte Stillingfletus, ab altera Thomas Priece. Inter Genealogicos porro scriptores memorat Wilhelmum Slatyer, qui inde ab Adamo, & Georgium Owenum Harry, qui a Noacho stirpem Regiam deduxit; sed utrumque superavit Thomas Lyte, qui certiora habet in opere Anglico eleganti, quo Scoticam Regum familiam a Carolo M. derivavit, egregie ob studium exquisitum a Jacobo VI ejusque filio Carolo remuneratus. Tum illi in hoc capite recensentur, qui de Regibus Scotiæ eorumque gestis figillatim aliquid commentati sunt, e quibus recentiores aliquos producere nobis suffecerit. Equidem plerique Historici cum Buchanano Elisabetham concubinam Roberti II, eoque Johannem nothum fuisse, antehac tradidere; quod si ita se haberet, non essent sine labe Johannis seu Roberti III posteri, & qui cum his sanguine junguntur, complures Principes alii. Eam nostro demum tempore absterfit Vir nobilissimus Tarbat, edito A. 1695 Edinburgi libro: *Vindication of Robert the Third from the Imputation of Bastardy* &c. quo anno Parisius quoque diploma authenticum, quod ad firmandam Tarbati sententiam facit, e Collegio Scotorum prodit.
- p. 134. Ad Roberti II, qui primus Stuartus vocatus est, historiam pariter
- p. 140. re-
- p. 152.
- p. 153.
- p. 154.

refert Noster librum *Memoirs of the Family of the Stuarts*, Londini A. 1683 vulgatum, cujus recensum biennio post in Actis his pag. 22 dedimus, ejusque auctorem, nobis illo tempore ignoratum, nominat R. Watson, Edinburgi ante Ministerio motum, eoque affectui passim indulgentem. Ubi porro ad Jacobum I ventum est, imprimis laudat, quæ de illo & quatuor ejusdem successoribus, in libro *History of Scotland from 1423 to 1542*, Londini 1655, f. iterumque 1681, § vulgato commentatus est Wilhelmus Drummond. Magis inde eorum numerus producitur, qui vitam & gesta Mariæ descriperunt, quos eo lubentius prætermittimus, quod plerique vel gratiæ, vel odio aliquid dederunt. In historia denique Jacobi VI, præter alios, Melvillii imprimis Commentarios, nobis etiam A. 1694 p. 449 memoratos, commendat. In Cap. IV post eos, qui de Jure Ecclesiæ Scoticæ scriperunt, scriptores Historiæ Ecclesiasticæ percenset, e quibus uti Joannem Knoxum non uno nomine notari a scriptoribus ostendit, ita Joanni Spotswoodo veritatis laudem omnino tribuit, de quo juvat iterum audire Gordonum in epistola citata: *Fertus hic est acris, vividi & sublimis ingenii, ubi candor & veritatis studium elucet; narratio simplex, nuda, præcul omni affectu. Felix iste Præsul, non ex Scholasticorum subselliis, sed in luce rerum & culmine negotiorum, tantis rebus dicendus par. Non tamen ad hæc se accinxit, nisi consulto Rege Jacobo, qui ad hæc eum impulerat, præfatus non se posse bona fide hæc Historiam condere, nisi multorum offensa, qui ipsi aut quorum majores laboraturi sint. Jussit Rex audacter pergeret & ubique veritati litaret. Quod ab illo non sequitur præstitum: modestia tamen & mansuetudo animi toto opere lucet.* Knoxo & ejus generis aliis favere videtur D. Calderwood, cujus Historiæ Ecclesiasticæ, quæ aliquot voluminibus existat manuscripta, compendium prodit Edinburgi A. 1678, f. Præter hos, reformationis imprimis Scoticæ historiam Alexander Petrie, Spotswoodo parum favens, sub titulo *A Compendious History of the Catholik Church from 600 to 1600* Hagæ A. 1663, f. publicavit, & Wilhelmo III, tum temporis Principi Arausionensi, inscripsit, præfixis singulari omine Angliæ insignibus. Omittimus e Pontificiis Thompsonum, Conzum, Dempsterum, Dav. Camerarium, Watsonum, alios. Sigillatim deinde

p. 155.

p. 159-174.

p. 175.

p. 188.

p. 194.

p. 198.

p. 203.

p. 207.

p. 210.

- Cap. V; quæ Episcopatum, Monasteriorum & Universitatum jura concernunt, pleraque manuscripta, recensentur, quæ ex ipso Auctore discere præstat. Neque minus in manuscriptis maximam partem delitescunt, quæ Cap. VI de Biographis afferuntur; ubi inter alia memoreratur, Sibbaldum *Catalogum Alphabeticum Scotorum, qui de variis scientiis & artibus scripserunt post A. 1500, tum Catalogum Historicorum, Geographicorum & Politicorum, qui de rebus Scotia scripserunt*, cui accesserit *Poetarum Scotorum, qui Latine scripserunt, Camlogus*, nec non *Tractatum de Scotis, qui scriptis suis rem Medicam vel promoverint vel illustraverint*, magna industria confignasse, & Nicolsonio liberaliter communicasse, quorum operum postremum in gratiam imprimis cujusdam Galli Cattier, qui Vitas Medicorum edere molitur, collegerit. Cæterum parari nunc splendidissimam omnium Buchanani operum editionem, sub finem hujus capituli Auctor nunciat. In Cap. VII, ubi de monumentis publicis, nisque rebus, quæ ad forum pertinent, agit, non modo Eduardum I, quicquid diplomatium & monumentorum inveniri in Scotia poterat, in Angliam asportasse observat, ut fomitem rebellionis ea ratione subditis eriperet; verum & Monachos, tempore reformationis manipulatim Romam profectos, multa monumenta secum abstulisse, & demum Cromwellum reliquias fere omnes in Angliam detulisse, quæ cum in Scotiam remittendæ essent, naufragio perierint. Inde omnem fori rationem exponit, & quid sint Scotis *Charters, Signatures, Seals, Courts of Chancery, Courts Ecclesiastical, Coroners, Court-Baron, Regality, Deeds of Sale, Mac-Alpine* atque ejus generis alia, tradit. Tum antiquissimum Corpus Juris Scotici, quod Londini A. 1613 Latine editum, ab initialibus vocabulis *Regiam Majestatem* vulgo vocant, considerat, ejusque auctoritatem contra Cragium defendit, & cætera quoque, quæ in illa editione adjuncta sunt, ut, *Quoniam Attachiamenta: L. L. Burgorum: Statuta Gilda &c.* pro merito expendit. Porro de Actis Parliamenti Scotici loquitur, & fusius paulo post de libris ad praxin forenses spectantibus (*Præctiques*) agit, ubi circa criminalia Mackenzi librum, *Laws and Customs of Scotland in Matters Criminal*, Edinb. 1678, 4. & 1699, f. editum allegat, tum cognoscendis vocabulis Juridicis Joannis Skene opus de *Verborum significatione* multum infervere tradit, & Tho-
- mæ

mæ Cragi *Jus Feudale* laudat, quo libro probare autor voluit, leges Scotiæ legibus Angliæ nequaquam repugnare, eoque utriusque Regni unionem esse perfacilem. Ejusdem *de Hominiis* librum elegantem, quo Scotos nunquam Anglis homagium præstitisse asseruit, hæctenus in bibliothecis latentem, Redpathus demum, jussu Rymeri in Anglicam linguam nostro tempore transtulit, & sub titulo *Scotlands Sovereignty asserted*, Londini A. 1695, 8 vulgavit. Denique & alii eodem capite recensentur, qui de unione Angliæ atque Scotiæ aliquid tradiderunt. Postremo Capite VIII de moneta Scotiæ agit Auctor, ac ante omnia observat, antiquissimis temporibus & milites propriis impensis militiam in Scotia secutos, & ignotam plane Scotis pecuniam fuisse, quippe ejus loco frumento usis aut bovina carne. Postquam inde, quo tempore primum cudi in Scotia moneta cœperit, disputasset, duo hæc diligenter notari cupit, primo, proportionem inter aurum & argentum fuisse in Scotia ut unum ad duodecim; deinde, Scotos valorem auri & argenti ad diversa trutinæ genera exigere consuevisse. Hinc aureos primum nummos considerat, in quibus pauca memoratu digna occurrunt. Uti enim in plerisque aliis insignia Scotiæ cum epigraphe *Salvum fac populum tuum Domine*, ita in Jacobi V nummis *Honor Regis judicium diligit*, in Mariæ vero *Diligite justitiam*, item *Justus fide vivit*, vel *Crucis arma sequamur*, aut *Ecce ancilla Domini*, & similes inscriptionesprehenduntur. Singulare tamen videtur Jacobi VI numisma aureum, in quo Rex representatur coronatus, altera manu gladium, altera olivam protendens, additis verbis *In utrumque paratus 1575*, in altera facie scutum Scotiæ coronatum exstat, cum inscriptione *Parcere subjectis & debellare superbos*. Aliud ejusdem effigiem laureatam representat, adscriptumque nomen, & ex adversa parte carduum sex capitum, quorum superius coronatum; appositæ sunt ex utroque latere literæ I & R, & subscripta inferius figura 6, cum lemmate: *Nemo me impune lacesset 1590*. Rursus aliud Regem sistit insolito pileo tectum, carduoque obseptum, & in averfa leonem coronatum, sceptrum versus nubem attollentem, in quibus Hebraicis literis scriptum nomen *Jehovah*, circumscriptis verbis *Te solum vereor 1591*. Nec argenteis immorabimur, e quibus unicuique producere satis erit ejusdem

p. 176.

p. 177.

p. 283.

p. 288.

p. 292.

p. 293.

p. 300.

p. 303.

p. 304.

p. 325.

dem Jacobi nummum. Exhibet in altera facie scutum Scotiæ coronatum, idque literis I & R coronatis veluti subnixum, appposito nomine; in altera nudum ensenr caspide coronatum, & additam manum, extenso digito monstrantem numerum XXX, quo valor triginta solidorum designatur; additur quoque annus 1767, & circumposita, Buchanani, ut creditur, instinctu verba: *Pro me. Si mercor, in me.* Accessit ultimo loco appendix, in qua pauca quædam e manuscriptis excerpta, quorum in ipso opere passim facta fuerat mentio, continentur.

RITUALE ECCLESIASTICUM. PARS POSTERIOR.

Auctore CASPARE CALVOERIO.

Jenz, sumptibus J. C. Koenigii, Bibl. Gosl. 1705. 4.
Constat Alph. 4, pl. 2 cum fig.

Quem in *priori* Ritualis hujus Ecclesiastici *parte*, mense *Julio* superioris anni p. 303 seqq. in his *Actis* a nobis recensita, tractandi modum & ordinem servavit Reverendus Calvoerius: cum etiam in *parte* ejusdem *posteriori* est secutus. Ac uti in illa ritus Ecclesiarum Evangelicarum Ecclesiasticos, qui primum in vitæ ingressu, dein in vitæ progressu, & demum in vitæ egressu servari solent, suo ubivis ordine pertractavit: ita in hac Sectione I *Loca sacra*, templa nimirum, & quæ in iis occurrunt, altaria, baptisteria, campanas, suggestum, chorum &c. Sectione II *Tempora sacra*, & in iis diem Dominicum, festa solemniora, dies Apostolorum, hebdomadaria sacra, &c. Sectione III *Personas sacras*, ut sunt Episcopi & Superintendentes, Pastores & Diaconi, Ecclesiæ Provisores atque Custodes &c. Sectione IV *Ritus sacros*, qui *corpore* peraguntur, v. g. adorationem ad Orientem, capitis inclinationem, preces sub pileo, manuum elevationem & complicationem &c. ac denum Sectione V rationem *cantum Ecclesiasticorum* perlustrat. Ubique vero cujusvis ritus originem, usum & abusum, uno vel altero figura quadam ænea subinde simul illustrato, evolvit.

Quo absoluto *Epilogum sensatum*, quem jam parte prima Ritualis hujus promiserat, subjungit, quo *necessitatem & utilitatem*

1767

tem rituum Ecclesiasticorum, adversus eos, qui secus sentiunt, longa & gravi oratione vindicat.

Cui celeberrimi *Guiljelmi Cavei*, Ishworthæ, prope Londinum, d. XI. Cal. Jun. A. M. DCCI ad se datam *Epistolam* annexit, in qua, quæ sua sit de *Presbyteri Pœnitentiarîi* in Ecclesia institutione, ejusque per Nectarium abrogatione sententia, Caveus, ea de re rogatus, ad Calvoerium perscribit; cujus summam hic quoque exhiberi, e re fuerit. Hunc locum, utut illico statim, si quem alium, in Historia Ecclesiastica perplexum valde, ac Pontificiorum artibus & consiliis vexatissimum esse, non diffiteatur: tamen non videre se ait primo loco Caveus, cur suspectam esse jubeat narrationem, quam de muneris Pœnitentiarîi abrogatione Socrates tradunt atque Sozomenus: quod Scriptores sint gravissimi & ἀξιόπιστοι, reique gestæ ferme ætate pares; & præterea Socrates testetur, se ex ipsius Eudæmonis Presbyteri, qui id consilii Nectario dederat, ore rem totam hausisse. Addi posse, hanc historiam nihil falsi, nihilque absurdi in se continere, quò in suspicionem venire debeat. Atque hinc secundo loco liquere commonet, munus Pœnitentiarîi diu ante Leonis M. tempora in Ecclesia viguisse. Nectarium enim A. 381 factum esse Episcopum C. P. & nondum finito seculo vitam clausisse. Nec de hoc munere, tanquam recens instituto, Historicos Ecclesiasticos loqui; sed potius, nî male meminerit, morem hunc ἔως πάλαι ab Ecclesia servatum fuisse, Socratem diserte referre. Tertio tamen neutiquam sibi verisimile videri dicit, quod Pœnitentiarîi munus ubique, & in omnibus Ecclesiis, sed in quibusdam tantum, usque majoribus sedibus, Græcis præsertim & Orientalibus, obtinuerit. Quod enim de Ecclesiis Occidentalibus, & præcipue Romana habet Sozomenus, ad hanc rem minime pertinere. Et hinc forsân non incommode peti posse rationem, cur in Scriptoribus Conciliisque vetustioribus, nulla hujus muneris mentio fiat: quia videlicet non erat lex Ecclesiæ communis, sed tantum particularium quarundam Ecclesiarum singularis mos, & singulare institutum. Publico Ecclesiæ jure, solis Episcopis pœnitentes absolvere, pacemque dare, fuisse licitum. Nihilominus quibusdam in locis & casibus, non Presbyteris modo, sed & Diaconis licuisse confessiones accipere, & pœnitentibus manum reconciliatricem impo-

ne-

nere, ex Cypriano aliisque luce clarius constare. At quo tempore primum nata sit Presbyteri Poenitentiarum institutio, non adeo constare, quarto loco non dissimulat. Procul dubio eam gradatim obtinuisse, vimque diversis temporibus nascentem. Fortasse ortam esse sub persecutione Deciana, at languide progressam; donec tempore Diocletiani, Episcopis pene ubique dispersis, & vel in exilium actis, vel carceri mancipatis, vel martyrio coronatis, maxime necessarium fuerit, ut istiusmodi munus Presbyteris quibusdam concederetur. Id quod temporis tractu nonnullis in locis continuatum, tandem in statam & solennem institutionem praxinque evaserit. Posthac abrogato demum iterum per Nectarium Presbyteri Poenitentiarum munere, non tamen mox etiam sublatam esse censet privatam peccatorum confessionem Sacerdoti factam; sed integrum poenitentibus relictum, Sacerdotes stimulantem conscientiam consulere, & ab eis sublevamen impetrare: maxime, cum nulla expressa Christi lege vel institutione ad confessionem privatam fuerint adacti. Atque inde miris, addit, strophis se torquere Scriptores Pontificios, Baronium, Bellarminum, Petavium, Valesium, Thomasinum, aliosque, ut confessionem suam auricularem factam testam tueantur, & cum hoc Nectarii facto conciliant. At laterem eos lavare, & Æthiopem dealbare fatagere. Certum enim esse, abrogato Poenitentiarum munere, Nectarium unicuique permisisse, τῷ ἰδίῳ συνειδήσει τὰς μυστηρίων μετέχειν, ut pro arbitrio, animique sui conscientia, ad sacramentorum communionem accederent. Nec aliter hodie facere necessum esse, nisi necessitas urgeat & peccatorum stimulus gravissimus, ut poenitentes conscientiam suam exonerent, & a Sacerdote, pro potestate ei facta, absolutionem nanciscantur. Et hunc quidem modum in Ecclesia Anglicana hucusque servari, ubi in formula Eucharistica moneantur accessuri, ut post examen factum, si quis aliter conscientiam suam tranquillare nequeat, prius Pastorem suum, aliumve prudentem doctumque verbi Dei Ministrum conveniat, eique gravamina animique sui ægritudines aperiat: qui impetrata absolutione, adhibitoque spiritali consilio, remoto omni scrupulo dubioque, conscientiam suam sanam & quietam reddere possit.

Addit tandem Calvoerius *Canonem Chronicum* præcipuorum

in

in hoc opere memoratorum Scriptorum, Conciliorum ac Imperatorum, ad calculos, qui Caveano de primis Christianis operi adjecti sunt, plurimam partem redactum; ut & *Indicem rerum*, que in hac parte altera Ritualis Ecclesiastici occurrunt.

BURCARDI GOTTHELFFI STRUVII SELECTA
Bibliotheca Historica, secundum Monarchias, Regna, Secula &
Materias distincta: accessit index auctorum &

rerum.

Jenæ apud Ern. Claud. Bailliar, 1704 8. constat 2 $\frac{1}{2}$ Alph.

Recensuimus in Actis superioris anni Auctoris Clarissimi Introductionem in rem literariam atque Bibliothecam Juris, quibus, ut promiserat, nunc addit Bibliothecam Historicam. Unum supra triginta capita continet, in quibus talem ordinem servat, ut ab universali Historia progressum faciat ad particularem: ab hac ad Historiæ adminicula. Caput primum quidem recenset Scriptores Bibliothecæ Historicæ, & de methodo legendi cognoscendique historias. Secundum & tertium fontes Historiarum, scriptores antiquos & recentiores Monarchiæ Assyriorum, Persarum, Græcorum & Regnorum Asiaticorum continet. Quartum Scriptores Historiæ Romanæ in statu libero; quintum Scriptores Historiæ Augustæ ordinat. Sextum de Scriptoribus Historiæ Byzantinæ agit. Septimum Scriptores Historiæ Imperatorum Germanicorum comprehendit. Octavum Scriptores Historiæ universalis. Nonum Scriptores Historiæ Gothorum, Longobardorum, aliarumque gentium barbararum persequitur. Decimum Scriptores Rerum Hebraicarum. Undecimum Scriptores rerum Orientalium. Duodecimum caput Scriptores rerum Africanarum & Americanarum explicat. A generalibus hisce, antiquis & orientalibus, progreditur ad Scriptores Historiæ particularis, quos secundum regna distinxit, ita ut capite decimo tertio agat de Scriptoribus Rerum Portugallicarum atque Hispanicarum, decimo quarto de Scriptoribus Regni Gallicani & Navarreni, decimo quinto de Scriptoribus Rerum Belgicarum, decimo sexto de Scriptoribus Rerum Britannicarum. Prolixius deducuntur Scriptores Historiæ Germanicæ, quibus diutius inhaeret Auctor. Caput decimum septimum quidem

Y

dem

dem Historiæ Germanicæ generalis Scriptores examinat, ubi simul de his qui de Historia Archiepiscopatum, Episcopatum, Abbatiarum, Monasteriorum scripserunt, agit. Decimum octavum Scriptores Rerum Austriacarum cum adnexis provinciis: decimum nonum Scriptores Rerum Ungaricarum, Bohemicarum & Silesiacarum comprehendit. Caput vigesimum Scriptores Rerum Borussiae & Brandenburgicarum cum provinciis annexis; vigesimum primum Scriptores Historiæ Bavaricæ & Palatinæ; vigesimum secundum Scriptores Historiæ Saxonicæ; vigesimum tertium Scriptores Historiæ Brunsvicensis & Lüneburgensis; vigesimum quartum Scriptores Historiæ Principum Germaniæ; vigesimum quintum Scriptores Historiæ Comitum, Civitatum Imperialium, Circulorum & Provinciarum Imperii Romano-Germanici proponit. A Germanica Historiæ per Helveticos, quorum Scriptores capite vigesimo sexto exponit, transit capite vigesimo septimo ad Scriptores Historiæ Italicæ, atque ab his pergit ad eos, qui historiam regnorum Septentrionalium Daniæ, Sueciæ, Norvegiæ, Poloniæ, Moscoviæ atque Lithuanicæ explicarunt, quos tribus capitibus absolvit. Ultimo demum capite exponit Scriptores, qui Introductionem in Historiam Regnorum dederunt, Geographicos, Chronologicos, Heraldicos, illos, qui de Ordinibus equestribus egerunt, vel Calendaria atque Dictionaria Historica publicarunt. In singulis capitibus, maxime vero in Monarchiarum descriptione, antiquiores a recentioribus distinxit, Universalis vero Historiæ Scriptores secundum secula, quibus vixerunt, proposuit. In Particulari Historiæ Scriptores ordinem servavit propositæ materiæ convenientem, ut præmitteret semper illos, qui ad chorographiam, statum regni ejusdemque provinciarum naturalem, mores & naturam incolarum faciunt. Hos insequuntur qui originem gentis, historiam regni vel universalem vel particularem, regum successorem, bella, particulares etiam eventus descripserunt. Tertia pars politica est, in qua Scriptores de forma & statu regiminis, ministris præcipuis, interesse publico, Statu ecclesiastico, re nummaria, insignibus, aliisque politicam doctrinam concernentibus, agentes exponuntur. De potioribus Scriptoribus, brevi addito indicio cesset, quid in quovis commendandum, quid

vitiō vertendum, declarans: reliquorum vero mediocris notæ Scriptorum nomina, atque librorum titulos solum adduxisse contentus.

**CHRISTFR. WÆCHTLERI, D. DE CANCELLARIIS VET-
terum Commentatio.**

Dresdæ, apud Jo. Mich. Funck 1705. in 4. plag. 5.

CRatulaturus Perillustri atque Excellentissimo Domino Gvolff Siegfrido a Kötteriz de moderno Vice-Cancellariatu per Saxoniam Electoralem, commune propemodum assertum virorum etiam eruditorum, non fuisse adeo magnæ dignitatis Cancellariorum officium sub præcis Imperatoribus, discutiendum sibi sumit celeberrimus Autor. Discernendam scilicet dicit primam vocis significationem ab ea, quæ postmodum fuerit imposita, & a priore illa toto genere recedit. Corticem retinuisse illud nomen, reliquis omnibus absorptis. Incaute vero non paucos scriptores ipsum munus Cancellarii hodiernum tribuere vocabulo adhuc rudi, neque jam tum elaborato. Inprimis fecisse hoc Petrum Pithœum, & verbis Flavii Vopisci in Vita Carini non parum abusum, neque quicquam huc pertinere vel locum Sidonii Apollinaris, (cujus etiam lectio tentatur) vel plura alia loca Cassiodori, quæ singula excutiuntur. Tum vero Edictum Turcii Aproniani, Præfecti Urbi, neque ad Carini mentem, neque ad Cassiodori spectare, & penitus turbari ordinem temporum. Exhibere istud Gruterum, & Jacobum Gothofredum ad C. Theodosianum, de Suariis &c. cujus partem liceat adjiciamus: *Ratio. docuit. utilitate. suadente. consuetudine. micandi. sumnota. sub. exagio. potius. pecora. vendere. quam. digitis. concludentibus. tradere. . . ut. quantum. caro. occisi. pecoria. appendat. & . emptor. norit. & . venditor. commodis. omnibus. & . prada. damnata. quam. tribunus. officium. CANCELLARIUS. & . Scriba. de. pecuariis. capere. consueverant. qua. forma. interdicti. & . dispositionis. sub. gladii. periculo. perpetuo. custodienda. mandatur.* Quæ non ex verbis Agathie modo, sed & libris Basilicæ atque Novellis, ita illustrantur, ut ad tempora recentiora fiat simul descensus, maxime etiam ad periodum Caroli M. cum aliqua tamen censura Gul. Budæi, quasi

per illum titulus hic tantam, quam habet, acceperit amplitudinem. Qua in re rectius senserit Spelmanus: a quo tamen rursus recedit alicubi Noster. Sensim utique crevisse eam auctoritatem, atque clericis adhæsisse primum, qui quum *Quæstiones sacri Palatii* vocari nollent, temperamentum in vocabulo humili quæserint. Hieronymum autem Cancellarii munere apud Damasum fuisse functum, minus bene dici seculo quarto, facta collatione cum stylo seculi tertii exeuntis, apud Fl. Vopiscum. Damasum enim ad ipsum Hieronymum scribere: *epistolas tuas tota aviditate legi atque descripsi*. In iis autem de Scripturis interrogare Damasum, respondere Hieronymum; forte tunc non amplius juvenem, quod Erasmo placuerit. Venisse enim illum Romam anno CCCLXXXII, regressum tertio statim anno, defuncto scilicet Damaso, in Syriam, & Romam amplius non vidisse. Si igitur ponamus, Hieronymum fuisse natum anno CCCXXIX, utique habuisse virilem ætatem; nisi quod in inveniendis ipsius natali mire variarint Scriptores, Prosper, Spondanus, Antonius Pagi, Henricus Hammondus cum Blondello, a quibus omnibus seorsim sentiat Jo. Cinellius. Digniorem autem cura sua iudicavit Autor lapidem repertum in Catalonia:

HIC NATUS DAMASUS PONTIFEX ROMANUS
DISCIPULUS ET MONACHUS S. HIERONYMI
PRESBYTERI, QUI OBIIT ERA CAESARIS CCCCV.

Sensum illius ita explicari ab aliis: auctorem fuisse Hieronymum certi ordinis Monachorum, & illam regulam amplexum, etiam Damasum in supremo apice dignitatis Pontificiæ. Quæ cum explodantur, Nostro potius videtur suggillari familiaritas, quæ Damaso cum Hieronymo per triennium non integrum intercesserit. Omnes quidem Epistolas, quæ utrique tribuuntur, non esse genuinas, nec tamen etiam omnes spurias. Postquam igitur tot seculorum lapsu novum omnino vocabulum videretur proculsum, certasse Politicos cum Episcopis in ambiendo titulo Cancellarii. Ubi transitus sit ad tempora Damasi II Pontificis, & Regum Francorum, tandemque inquiruntur incunabula primæ & hereditariæ fundationis trium Archi-Cancellariatuum Imperii, secundum Capitularia & diplomata, quæ abundè producantur. Neque potuit

tuit censuram hic evitare Lehmanni Chronicon, ac suo modo Onuphrius Panvinius, Limnæus. Sequuntur Diplomata recentiora, & innuitur, rem totam actam fuisse per consensum Ecclesiarum Germanicarum cum Romana. Cui eximiam Bodinus dicam scripserit in laudem gentis suæ: *se XXX regni Gallia Cancellarios ex antiquitatibus commemorare posse, qui in Cardinalium eorum aut in collegiis Pontificum fuerint cooptati sed posterioris ætatis prudentiam previdisse, quam periculosum illud esset Reipublica, ideoque ad civilem ordinem summam dignitatem regni sui deduxisse:* Fluctuante hic iudicio Mallincroti. Ab isto caractere Cancellariorum civilium deflectit Autor ad Cancellarios Academicarum, ac de Academia Pragensi in medium profert privilegium Innocentii Pontificis integrum ex codice MS: in quo contineatur præter alia, etiam copia privilegii Studii Bononiensis, a Theodosio indulti sub anno CCCCXXIII. Eaque occasione regreditur ad alloquium Per-Illustris atque Excellentissimi Domini Vice-Cancellarii Nostri moderni: cuius non tam anni, & non tam honores, quibus in aula Saxo-Numburgensi jamdiu cumulatus, quam ipsa divinitas gemi ex uno Consilio sanctiore in aliud, æque aut magis adhuc sanctum, visa hæctenus fuerit festinare. In additionibus autem occurrunt observationes una plures; qualis illa de Marcellino Comite, quem ex verbis incertis Cassiodori, perperam opinati quidam fuit, fuisse Cancellarium Justiniani adhuc patricii, Aubertus puta Mirzus, Nicolaus Alemannus, Guil. Caveus. Simili lapsu Mæcenatem vocari Cancellarium Augusti, & vestigia ejus rei Pancirollum quaesivisse in Horatio. Porro notatur Carolus du Fresne, & Jo. Jac. Hoffmannus, quod neque Cassiodori ætatis, nec alias temporum rationem habuerint. Itidem peccasse hic Renatum Choppinum & Andream Schottum, atque iterum Hoffmannum, & Mabilionium. Ac post hos denuo Da Fresnium, circa locum Mauricii: cui alium surrogat Noster, & neutrum de cappa S. Martini accipiendum existimat. Quumque toties laudatus hic fuerit Cassiodorus, eo etiam nomine commendatur Nostro, quod & sacrorum librorum curam non minus habuerit. Ac de Epistola quidem ad Romanos non esse dubium: Homilias autem Chrysoctomi ad Hebræos fecisse in Latinum transferri per Mutianum. Si-

militem Clementem Alexandrinum in Petri I, Johannis I & II & Jacobi, itidem per alios. Præterea non ipsum, sed amicos ejus Homilias Chrysofomi in Actus Apostolorum transfuisse, fatente Cassiodoro Divinarum Institutionum capite nono: nisi quod Triconio Donatistæ in Apocalypsin tantum in bonis dictis *χρυσόμασ*, in malis *ἀχρυσόμασ* ipse affixerit, quantum transiens repperit. Breves vero illas explanationes, quarum fiat mentio in præfatione de Orthographia, aut non extare censet, aut non esse Clementis Alexandrini, sed ipsius Cassiodori. Et hæc quidem hæctenus inter præsentis Autoris curas forentes.

EMMENOLOGIA: IN QUA FLUXUS MULIEBRIS Menstrui Phenomena, Periodi, Vicia, cum Medendi Methodo, ad Rationes Mechanicas exiguntur. Auctore JOHANNE FREIND, M. B. Æd. Christii Alumno.

Oxoniz, e Theatro Sheldoniano, A. 1703, in 4to.
Constat Alphab. 1 pl. 4.

Qui Naturæ vestigia fideliter legunt Physici pariter ac Medici, abdita ejus eruunt feliciter: neque enim ulla ratione vel modo corporis humani affectiones innotescunt planius, ac si leges eas, quas suis motibus præscripsit Natura, sedulo consulamus. Hanc ipsam in explicandis Naturæ arcanis viam singulari cum industria ac laude sequitur Clarissimus præsentis Emmenologiæ Auctor Jo. Freind. Non nescius enim, quam infeliciter cesserit hæctenus plerisque, qui de Mensibus ad nauseam usque scripserunt, dum ingenio suo abrepti, suorum potius somniorum, quam naturæ fuerint interpretes: operam suam haud male collocasse ratus est, si Mensium naturam paulo accuratius explicare aggrediretur, deducta ab elementis mechanicis eorum theoria. Capita, quibus absolvitur tractatus elegantissimus, in univèrsum sunt XIV. I. de purgationis Menstruæ natura, II. de variis circa hanc materiam opinionibus, III. de plethoræ causis, & quare fiat in foeminis, IV. de structura uteri & vaginæ, V. de modo, quo Menses movet plethora, VI. de Argumentis contra plethoram, VII. de pe-
no-

riodis, VIII. de phænomenis, IX. de iis, quæ aut citius cient, aut diutius retardant menses, X. de symptomatis, quæ a suppressis mensibus oriuntur, XI. de methodo in suppressis mensibus therapeutica, cui subnectuntur histor.æ, XII. de symptomatis, quæ a mensium fluxu immodico oriuntur. XIII. de methodo in fluxu mensium immodico therapeutica, cui itidem adjiciuntur historiae. XIV. de remediorum viribus & operatione. Notatu digniora ex singulis sunt sequentia:

Plethoram cum Galeno statuit mensium causam, eandem- Cap. III.

que a perspiratione impedita dependere persuasus est Clarissimus Auctor. Minor enim in foeminis materiae perspirabilis secretio, ob minorem sanguinis velocitatem, quæ ex pulsu, & capillarum vasorum angustia, quæ ex textura in sexu sequiori delicatula probari potest, observatur. Aortæ truncus descendens multo amplior in foeminis, quam in viris, ut non modo ad musculos excludendo foetui inservientes, sed ad uterum etiam major sanguinis quantitas deferatur; quæ vasorum capacitas & multitudo facit, ut non alium, nisi per uterum, sibi exitum querant menses. Cap. IV.

Cum eousque increbuerit sanguinis momentum, ut ei oppugnando vasa minime sufficiant, locum facile cedunt, ut per ipsorum tunicas sanguis erumpat; vasa vero uterina, utpote carne parum suffulta, ad cedendum sunt facillima. Cap. V.

Suum etiam in hoc negotio confert solum valvularum in venis uterinis defectus; nihil enim, hoc supposito, obstat, quo minus sanguis omnis, qui in ramis amplioribus continetur, retro versus capillarum angustias corruat, & tenella orificia ita premat, ut impulsu quovis dissiliant. Cap. VI.

Qui negant plethoram esse mensium causam, nihil probant, dum gracilissimas etiam foeminas per uterum purgari opponunt. Has ipsas enim sanguine præ obæsis exuberare, Galenus jam suo tempore novit, & quotidiana confirmat observatio, in lactantibus gracili corpore præditis, menstrua solenniter fere celebrari. Quod si tales a plethora ipsa suppressionem mensium gigni asserant, fallaciam non causæ ut causæ committunt; neque enim plethoræ tunc, sed sanguinis lentori potius eadem adscribenda. Cap. VII.

Ratio periodorum, quæ in mensium fluxu observantur, hæc est: quantitas sanguinis mense quolibet evacuati cum sit circiter unciarum

viginti, totius massæ sanguineæ est pars fere decima; hæc igitur sanguini accessione facta, sub fine cujusque currentis periodi momentum sanguinis erit decima parte fortius, singuli porro in corpore canales decima parte prementur magis & distendentur: ita canales pressionem die uno aut altero ante fluxum nona parte adauctam sustinere possunt, decima vero accedente, locum cedunt, uti lancibus ad æquilibrium perductis, si quid ultra adjicias, præponderat. Menstruis igitur fluentibus, vasa omni eo sanguine, qui plethoram constituit, deplentur, cessantibus vero, ad consuetum corporis pondus redeunt mulieres: unde iterum deficiente perspiratione, necesse est, ut intra idem tempus eadem accumuletur sanguinis redundantia. Quod si detur, vasa sanguinea ab hujusmodi plethora semel dirumpi posse, sequitur omnino, si similis mensis quolibet redeat plethora, eundem etiam fluxum reverti debere: deficiente vero in foeminis perspiratione, abunde sufficit intervallum menstruum, ut plethora talis increbrescere & accumulari queat.

Cap. VIII.

Quod menses communiter ultra septimum septenarium non persistant, a mutatione fibrarum evenire statuitur: in senectute enim hæc ipsæ non modo rigide magis & resistentes fiunt, ut a sanguinis momento perfrangi nequeant, sed capillarum oscula etiam, ex quibus fluere consueverunt menses, continua tandem cicatrice, quasi callo ita obducta sunt, (quemadmodum in hæmorrhoidibus sæpius incisus contingit,) ut per ea nullus ultra sanguini pateat exitus. Adeo mensibus tandem deficientibus, alia in corpore secretoria assuetudine continua ita se tandem comparabunt, ut plethoram, quæ mensis quolibet coacervatur, accipere ac deplere possint.

Cap. X.

Causam suppressionis mensium, vel a vasorum vitio, vel a plethora cum lentore conjuncta, deducit Clarissimus Autor. A vasorum vitio suppressionem venisse, signum diagnosticon habetur, si adfit dolor circa uterum tensus, venarum tumor, faciei color floridus; quod magis adhuc certura, si fortius insimul increbrescat pulsus. A plethora excedente autem sanguinis qualitas vitari ac lentore gravari potest, partim, quia in tanta sanguinis copia particulæ ejus in angustiis spatium coguntur, adeoque facile coalescunt, partim, quod ob intumescentiam fibrarum, motus cordis imminuatur, partim, quod in tali statu, absumptis per reliqua cor-

corporis secretoria tenuioribus & aquosis sanguinis particulis, spissiores remaneant. In curanda mensium suppressione, venæsectio non nisi præmissis purgantibus atque emmenagogis suadetur. In his enim, cum ea sit operandi ratio, ut humores viscidos dissolvent atque attenuent, sanguis jam ante comminutus laxiusque coherens, copia detracta, facilius dimovetur, & fortius momentum concipit. Igitur triduo ante consuetum tempus secatur vena, ut tam præcipue novus sanguini accrescat impetus, cum augmenti summam attigerit plethora. Quoad locum, ubi vena secanda, cum citra lentorem sanguis exuberans vasorum vitio restrictus fuerit, saphæna eligitur, quia a vena cava pariter, ac illa, quæ circa talum est, ducit originem: adeoq; cum fluido largius influente major sit vasorum distensio, facilius aperietur sanguini menstruo egressus. Interdum tamen præstat venam in brachio prius, & deinde in malleolis aperire: diminuta quippe per venam in brachio sectam sanguinis copia, augetur velocitas, postea vero, aperta saphæna, sanguis ad interiora se præcipitat, & auget eam, quæ ad vasa uterina continuo increscit, plethoram; unde aucta plethora & velocitate, augetur etiam ad ipsorum latera sanguinis momentum. In Historia prima, quæ capiti XI. annexa, de cathartico-
rum inconstanti operatione hæc est Clarissimi Auctoris opinio: in iis, quibus patentiora sunt lacteorum oscula, sive id a natura, sive vitio aliquo provenerit, ita, ut medicamentum omne in sanguinem facile transmittant, alvus minus movetur: in iis vero, quibus arctius coalescunt, aut obstruuntur lactea, ita, ut pars cathartici maxima in intestinis subsistat, stimulus ad tunicas validior est, & proinde crebrior alvi dejectio. Historia ejusdem capitis V. forminx mentionem facit, quæ ex mensium suppressione omnium maxime quæsta est de abdomine: in intestinis quippe sensit tormina quasi colica, in ventriculo gravitatem, inflationem & nauseam, &c. Sussit Clarissimus Auctor emplastrum, quod humores resolveret, & doloris vehementiam sopiret:

℞. Empl. Hyster.

de Galban. à q. f.

Opii, Camphoræ à ʒ.

M. F. Emplastr. Hoc emplaistro sub noctem adhibito, post aliquot horas vehementer incalescebat mulier, & humorum quan-

dam quasi inter se luctam sibi visa est sentire: postero vero mane prorsus evanuit in abdomine dolor, & dissipata sunt tubercula, cujus rei rationem reddit sequentem: Camphoræ & opii particula tenuitate sua intra vasorum poros se insinuant, ibique lentis humoribus, quorum vitio oriuntur dolores & tubercula, commistæ, eos ita incidunt & exagitant, ut sanguinis globuli non ultra ad oscula arteriolarum hæreant, sed jam in minima divisi vel in venas trajici queant, vel perspiratione foras extrudi. Ita penetrans reperitur opii & camphoræ vis, ut nullum fere sit (si cætharides excipias) remedium, quod externe adhibitum cutim promptius pertranseat & viam sibi in sanguinem aperiat: adeo parum se ostendit ignava illa & frigida qualitas, quam iis plerique solent affingere. Fluxum mensium nimium facile excipere fluxorem album, communis est observatio. Ratio ex mente Auctoris hæc est: si uteri tonus vacillet, glandularum, quæ internæ ipsius tunicæ interfertur, adeo dehiscunt oscula, ut lympham suam in uterum copiosius effundant, ea vero continuo foras stillante, oritur morbus ille, qui appellatur fluxor albus. In relictæ post abortum placentæ portione, a biennio intus retenta, sequentem probatam deprehendit mixturam:

Cap. XII.

Cap. XIII.

℞. Tinctur. Croc. •

Laud. liq. Sydenh. à ℥ss.

Camphor. in Sp. Vin. ꝥss. dissol. ℥j.

Cap. XIV.

M. D. ad guttas quadraginta sæpius de die; quo remedio ita spiritus refecti sunt, ut post diem unum & alterum, illa placentæ portio graveolens & plane putrida exclusa, omnisque dolor, & tandem etiam nimius mensium fluxus sopitus fuerit. De emmenagogis eorundemque operandi ratione & modo ita sentit Clarissimus Auctor: cum partium tenuium sint & maxime penetrantium omnia illa, quæ jure emmenagoga appellantur, molem sanguineam ita incidunt & comminuunt, ut minor sit globulorum inter se contactus, & proinde compages rarior: sanguis vero ad hunc modum attenuatus, non modo spatium amplius intra canales occupat, sed spiritus etiam nervis uberiore sufficit; unde iterum corde vehementius contracto, fortiore impetu per arterias circulatur. His au-

autem attenuandi viribus menses pellentia instructa esse, confirmare satagit:

1. Per effectus sensibiles ex sapore acri & amaro, odore fragranti, salis vol. indice, pulsus incitatione, colore aucto & diaphoresi, patentes.

2. Per commixtionem emmenagogorum cum sanguine adhuc tepente, ex qua si color floridus & fluiditas tenuior emergat, de attenuandi ac dissolvendi viribus dubitari non posse, persuasus est. Neque tamen ideo tincturas eas, quæ spiritu vini extrahuntur, ex numero emmenagogorum excludit, licet sanguini coagulatum inducant: ipse enim spiritus vini eas in se continet particulas, quæ in spiritus animales facile migrare possunt; spiritibus vero in cor uberius influentibus, inducitur illa sanguini rarefcentia, quæ ad ciendos menses satis efficitur, cum a vasis præduris nimiumque reitentibus, ortum duxerit suppressio.

3. Per confusionem emmenagogorum cum syrupo violarum, unde color viridis aut viridi affinis, salis alcalini index; alcalicorum autem eas esse vires fatentur omnes, quæ coagulatum sanguinis resolvant.

4. Per injectiones in venas jugulares vivi animalis syringa institutas, quibus non minus vis emmenagogorum attenuatrix ad oculum demonstratur.

Adstringentium operationem quod attinet, ea non modo in fibris vellicandis & contrahendis, sed & in humoribus coagulandis incrassandisque sita est. Sanguinis igitur particulis condensatis, & arctius inter se coherentibus, imminuitur velocitas, non modo, quia parcior fit spirituum secretio, sed quia ea est humorum resistentia, ut difficilius a corde protrudi queant. Velocitate vero languente, ita deficit sanguinis momentum, ut canales minus jam distrahat, eorumque viribus contrariis impar evadat. Ita in sanguinis debilitate tonum suum recolligunt & coalescunt vasa. Quæ de adstringentibus theoria, non minus ac ea de emmenagogis, argumentis atque experimentis solidis a Cl. Auctore confirmatur.

Antequam recensionem hanc finiamus, non possumus, quin illam, quam de hydrargyri & chalybis viribus fovet theoriam,

brevibus allegemus. Et hydrargyrum quidem, partium tum gravitate, tum tenuitate, coharentiam sanguinis ita diffringere & segregare statuit, ut humoribus plurimum attenuatis, major fiat spirituum secretio, & vis cordis fortior; quod satis confirmari salivatione persuasus est, in qua pulsus ita frequens & validus observatur, ut ad febrilem pene accedat. Etiam peracta salivatione, sanguinem tenuem admodum & rarum relinqui, testatur experientia. Itaque restrictis mensibus nunquam feliciter succurritur, quam cum alterantibus per vices interposita sunt purgantia Mercurialia. Etiam continuum Æthiopsis mineralis usum, non modo tutum, sed & efficacem semper comperit. Chalybem ex iis esse docet Clarissimus Auctor, quæ spiritibus quasi cognata sunt; quod satis ostendere pulsus, chalybeatorum usu vehementer incrementem, existimat. Nam non solum gravitatis momento, sed & attenuandi ac rarefaciendi virtute chalybs pollet. Et hinc facile innotescet, quomodo, uti vulgo fertur, & vasa obstructa aperiat, & nimis laxa restringat: quæ quidem in agendo vires plerisque non contraria modo, sed & inexplicabiles videntur, cum tamen, vasis obstructione liberatis, eorum latera adstringi sine contrahi necesse sit. Fibræ enim, quæ, dum sanguis stagnaret, relaxatæ sunt, nunc remoto omni obstaculo, vim suam naturalem exercent, h. e. elasticitate forti sese tono suo restituunt, & statum contractilem recuperant. Et tonum quidem roborat chalybs non modo, quia vasa obstructione expedit, sed quia spiritus etiam, uti dictum est, uberius sufficit: a quibus pendet omnis fibrarum contractio.

*JOANNIS RAII, SOCIETATIS REGIÆ SOCII,
Historia Plantarum Tomus Tertius, qui est Supplementum duorum precedentium. Accessit P. GEORGII JOSEPHI CAMELLI Historia Stirpium insula Luzoniæ & reliquarum Philippinarum, item D. JOSEPHI PITTON TOURNEFORT Corollarium Institutionum Rei Herbariæ.*

Londini, apud Samuelem Smith & Benjamin Walford, 1704. fol.

Constat Alph. 10. plag. II.

Flo-

Floruit per Dei gratiam aetate hoc tempore omnes ac scientia,
 nec defuit usquam, qui excolendis iis strenuam operam majore
 indies cum fructu impendant: nec mentiemur tamen, si dixerim
 mus, Botanicum imprimis studium, admiranda curiosorum homi-
 num cujuscunque gentis ordinisque industria, ad summum hacten-
 us provectum esse fastigiura. Cum anno 1686. & 1688 Clarissi-
 mi Raii Historia generalis Plantarum (cujus Tomum I in Actis his
 A. 1687 p. 105, alterum Tomo I Supplementorum p. III, uti editam
 jam ante Methodum Plantarum Novam A. 1683 p. 184, pro instituti
 nostri modulo recensuimus) primum prodisset, opus illud crede-
 batur numeris omnibus absolutum: & tantillo tamen annorum,
 qui ex eo tempore lapsi sunt, spatio, tantus plantarum tum non-
 dum cognitarum, in omnibus orbis partibus certatim detectarum,
 numerus innotuit, ut novum jam magni sui operis tomum, velut
 priorum supplementum, adornandi publicique faciendi juris neces-
 sitatem impositam sibi, diligentissimus Raius censuerit. Enimvero
 vel in Actis nostris e libris, qui hoc intervallo prodierunt, haud
 paucos indicatos meminimus, veluti *Horti Malabarici* volumina
 sex posteriora A. 1688 p. 479, & 1697 p. 533: *Pauli Hermannii* Florae
 Lugduno-Batavae Flores, A. 1691 p. 217, ejusdemque Paradisum Bata-
 vum A. 1697 p. 237: *Josephi Pittoni Tournesfort* Elementa Botanices
 A. 1693 p. 509, & Institutiones Rei Herbariae A. 1701 p. 347, Corollarium
 t em hujus anni mense Martio p. 138: *Caroli Plumier* Descriptionem
 Gallicam Plantarum Americae A. 1694 p. 461, & Nova Plantarum Ameri-
 canarum Genera A. 1703 p. 517: *Leonardi Plukenetii* Phytographiam A.
 1691 p. 493, & A. 1693 p. 311: *Pauli Bocconii* Museum Plantarum rariorum
 Siciliae, Maltae, Corsicae &c. Supplern. T. III p. 98: *Roberti Morisoni* Plan-
 tarum Historiae Universalis Partem III A. 1702 p. 477: *Joannis Comm-
 melini* Rariorum Plantarum Horti Medici Amstelodamensis De-
 scriptionem & Icones, A. 1698 p. 128: *Abrahami Muntingii* Curio-
 sam Descriptionem Plantarum Belgica lingua editam, A. 1697 p. 546:
Augusti Quirini Rivini Introductionem generalem in Rem Her-
 bariam, A. 1690 p. 265, Ordinemque Plantarum flore irregulari mo-
 nopetalo, A. 1690 p. 267, item Ordinem Plantarum flore irregulari tet-
 rapetalo, A. 1692, p. 273, nec non Ordinem Plantarum flore irregulari
 pentapetalo, A. 1701 p. 95: *Olavi Rudbeckii*, *Patriae* & *Edis*, Cam-

pi Elyfii Librum secundum, magni operis partem infelicibus auspiciis publicatam, A. 1702. p. 374: *Jo. Georgii Volkamori* Floram Noribergensem, seu Catalogum Plantarum Agri Noribergensis, A. 1700 p. 526 &c. Tacemus tot plantas aliunde recens advectas, quæ Societati non minus Regiæ Anglicanæ, quam Academiæ Regiæ Scientiarum Parisiensi subinde communicantur, & tum in Anglicanis Actis Philosophicis, tum in Joh. Bapt. Du Hamel & Fontenelli Historia dictæ Scientiarum Academiæ, omnium notitiæ exhibentur, additis, in hac præsertim, curiosis præcipuarum plantarum utilissimisque analysibus. Ex tanto igitur apparatu, quin novum decus & ingens augmentum Botanico suo operi Raius celeberrimus adjecerit, quis dubitet? edito tertio hoc volumine, quo præter plantas nonnullas in prioribus per incuriam aut oblivionem omittas, species illas novas omnes proximis annis demum in lucem productas, & ex tot scriptis non sine molestia cæteroque colligendas, complectitur. Nec existimandum, ex solis libris, publico omnium usui expositis, suppetias Auctori provenisse, sed additas insuper stirpes plurimas nondum descriptas, sed ab Amicis communicatas. Quo nomine (nec enim ignorari debent, qui institutum laude dignissimum promoverunt) in Præfatione triumviros comprimis laudat, *D. Hens Sloane*, qui Historiam manuscriptam stirpium Jamaicensium locupletissimam, nec non plures plantarum centurias a peritissimis Botanicis, *D. Vernon* & *D. Krieg*, in Marilandia collectas, benevole sibi communicaverit: *D. Jacobum Petiver*, Pharmacopœum Londinensem, Virum, si quisquam alius, ex toto orbe conquirendarum stirpium exoticarum studiosissimum, qui plurimis novis & raris, imo insolitis & admirandis speciebus opus hoc suum ditaverit: & *D. Gulielmum Sherardum*, qui ultimum illi complementum adjecerit, bis mille stirpium nondum editarum auctario sponte & genere collato, schedas etiam suas, antequam typis committerentur, rogatu suo diligenter perlegerit, curavitque, ut rite omnia cohererent. Neque tacet, suas etiam symbolas triumviros alios, *D. Tancredum Robinson*, *D. Edwardum Lloyd*, & *D. Samuelem Dale*, perfaciendo operi contulisse.

Reliquum est, ut de Appendicibus subjunctis pauca dicamus. Primo loco *P. Georgii Josephi Camelli* Herbarum aliarumque stirpium

pium, in insula Luzone Philippinarum primaria nascentium, Syllabus comparet. Auctor, natione Brunensis Moravus, Manilæ, istius insulæ metropoli, hodieque degit, & Societatis Jesu, cujus membrum est, Pharmacopœi munere fungitur, qui propria manu plantas in illa insula obvias descripsit ac delineavit, earumque partem magnam ad Raium nostrum benevole transmisit, præsentî Syllabò comprehensam, quam invidere Noster nec aliis sustinuit. Sequuntur Plantæ novæ a *D. Josepho Piston Tournesort* Aquæ-Sextiensi observatæ in Orientalibus regionibus, & in Corollariò Institutionum Rei Herbariæ (de quo nuper admodum mense Martio pag. 138 diximus,) nominatenus traditæ; ita tamen, ut cum apud Tournesortium ipsum eo ordine, quo ad plantarum species in ipsis Institutionibus Rei Herbariæ antehac propositas referri quæque debet, exhibeantur, hæc in ordinem alphabeticum redactæ sistantur. Quibus denique Plantæ etiam a *D. Gulielmo Dampier*, in Brasilia, Nova Hollandia, Timor & Nova Guinea observatæ & collectæ; nec non Plantæ Spitzbergenfes, a *Frederico Marsens* in Itinerario suo descriptæ; Plantarum item rariorum, a *Caspere Commelino* in Præluâs Botanicas recensitarum, Descriptiones; & *Jac. Petiveri* Plantæ rarioreâs Chineses, Madraspatanæ & Africanæ, cum ejusdem Catalogo Plantarum in hortis suis siccis conservatarum, & Farraginè plantarum quarundam Indicarum & Americanarum incertæ sedis, subjiciuntur.

Γ Ε Ω Π Ο Ν Ι Κ Α.

GEOPONICORUM, SIVE DE RE RUSTICA Libri XX. CASSIANO BASSO Scholastico Collectore. Anno Constantinopoli Porphyrogeneto a quibusdam adscripti. Græce & Latine. Græca cum MSS. contulit, Prolegomena, Notulas & Indices adjecit PET. NEEDHAM A. M. Coll.

D. Joannis Cantabrig.

Socius.

Cantabrigiæ, typis Academicis, impensis A. & J. Churchill, Bibliopolarum Londinensium, 1704. 8.

Constant Alph. 1½.

E majoribus Græcorum scriptorûm de Re Rusticâ voluminibus, Excerpta sunt hæc nostrâ, quæ exhibentur, Geoponica, non semel

mel equidem a viris doctis publici juris facta. Quoniam vero melior, quam quo ornati erant hactenus, ea decebat habitus, cumque reliquæ hæc solæ, de hoc argumento Græco sermone scriptæ, deperditis ipsis, ex quibus de promptæ sunt, monumentis, ad mos usque perduraverint, & spes nulla amplius affulgeat, fore, ut ex bibliothecis Italicæ & doctorum virorum loculamentis, ipsa Florentini, Heronis & aliorum Geoponica aliquando excutiantur, trium annorum studium novæ horum fragmentorum editioni adornandæ ut consecraret, amicorum hortatu induci se Clarissimus editor Petrus Needhamus passus est, ut seque nitide & emendate, ac Latini de Re Rustica Scriptores toties prodierunt, hæc quoque luci exponerentur publicæ. Nihil vero omisisse eum temere, quod ad scopum hunc suum faceret, fatemur merito. Et quanquam non neglexit excusos jam typis libros, præcipuum tamen auxilium a manuscriptis codicibus esse repetendum, non ignoravit; unde & refertissimis illis omnis generis librorum seu manu exaratorum seu typis descriptorum Angliæ Bibliothecis studiose perlustratis, tredecim manuscriptos, partim integros, partim mutilatos inspexit codices. Ast neque hi diligentia ejus posuere limites, sed & magnorum virorum, quales sunt Casaubonus, Saracenus, Galeus & alii, cura ipsi subvenit, qua marginibus librorum manu sua tritorum correctiones, annotationes, & collationes adperferunt; cujus laboris ipsi copiam fecerunt Bibliothecæ non minus publicæ, quam munificentia Virorum boni literarii studiosissimorum, inter quos, dum viveret, Jo. Cottonus fuit, & nunc est Amplissimus Norvicensis Ecclesiæ Episcopus, Joannes Morus, quem dignis tanto literatorum Fautore encomiis ornavit Noster, & librum hanc illi inscripsit, & tanquam ipsi proprium, velut ex cujus Thesuro prodierit, vindicavit. Versionem Latinam Jani Cornarii, etsi invenustam, fidelem plerumque tamen, innumeris potius locis repurgare voluit, quam totam abjicere; in qua castiganda non nihil sibi opis Andream a Lacuna attulisse non dissimulat, qui octo posteriores libros a se translatos Colonia A. 1543 edidit. Id autem, quod præstitisse jactitet in pagella titulari, cum non fecisse, Needhamus judicat, cum plurima aut prorsus præterierit, aut perperam intellexerit. Notularum numerum & illæ adaugent, quibus Janus Gruterus Cornarii versionem, olim inter suos libros relictam, passim

notavit. Et sicuti nihil facile, ita nec versionem Italicam eam fusque deque habuit, quæ a Petro Lauro Modenensi adornata est: Gallicum vero incassum quæsitum interpretem; quod idem ipsi cum Langbainianis collationibus accidit, quarum ipse Langbainius in Epistola ad Usserium aliquando meminit. Plurima, præcipue in re Botanica, se hausisse candide monet, ex erudita Salmasii in Solinum notarum congerie, in qua nullus quidem ordo compareat, sed copia rerum insignis, & in qua ea, quæ de herbis & aromatibus dicuntur ex sententia veterum, ad Geoponicorum quoque mentem accedant propius.

Auctorem Collectionis hujus de Re Rustica Scriptorum Græcorum, non unum Viri Eruditi omnes statuunt. Augustorum nomine non indignam quidam hanc æstumarunt operam, & Constantino Pogonato, sed Porphyrogenneto Basilii Macedonis nepoti alii tribuunt. Inferiorem his dignitate, Cassium Dionysium Ulicensem compilasse hanc farraginem, tertia doctorum est opinio; in qua nec dum acquievit aliorum investigatio, qui cum Harduino eadem esse Geoponica contendunt cum Georgicis, quæ Vindianus Anatolius Berytus collegerit, quæque etiam se legisse, in Myriobiblo testetur Photius. Omnium tandem diversæ doctæque propositæ sententiæ neutiquam se Nostro approbant, quod vel male intellectis Auctorum verbis nitantur, vel ipsi Scriptorum ætati adversæ sint, vel librorum diversum numerum inferant, & ex tribus nominibus unum faciant. Quare solum Cassianum Bassum pro vero operis Collectore agnoscit, & sententiæ suæ plures allegat asseclas, Hadrianum Junium, Cl. Salmasium, & alios, qui tamen doctorum potius hoc esse iudicium dixisse contenti, ex suo nihil determinarint. Attamen nec sola stat horum auctoritate Needhamus. Hinc titulum libro secundo in Barocciano codice præfixum, eademque qua codex manu exaratum, vocat in subsidium: *Ἐκ τῶν περὶ Γεωργίας ἐκλογῶν Κασσιανῆ Βάσιος ἑσολατικῆ βιβλίον δὲ τῶν περιέχον τὰδε*, quem aliquid ponderis apud idoneos rerum æstumatores habiturum sperat. Nam id quoque sibi non contrariari credit, quod sub Cassiani nomine quædam compareant in hac Eclogæ; cum veterum consuetudini id conveniens sit, ut, quoties aliorum confarcinabant opera, suas conferrent quoque, proprio præscripto nomine, symbolas. De ipso Cassiano pauca sunt, quæ innotuerunt hæc-

nus; non postremum interim famæ ejus testimonium putatur, quod Hierocles in Hippiatricam Proœmio ἀρίστον Βάσσαν in re dubia in consilium vocare, non dedignatus fuerit. De natali solo suo, sub-
 obscure quidem ipse Bassus quædam Geop. l. V c. 6 reliquit, ubi Μα-
 ρατώνυμον χωρίον nominat, sed fatetur Clarissimus Needhamus,
 ubi terrarum fuerit istud Μαρατώνυμον χωρίον, se adhuc latere.
 Atque hæc de Geoponicῶν Collectore. Nunc deveniendum no-
 bis ad Scriptores singulos, quos iste collegit, & juxta Alphabeti,
 quod vocant, seriem Needhamus noster exhibuit. Ubi pri-
 mum locum *Apſyrus* obtinet, docente Suida Prusænsis, vel
 Nicomediensis, sub Constantino ad Istrum bello Scythico miles: li-
 brum scripsit Hippiatricum, & de equis Physicum, & alia. Hunc *Ju-
 lius Africanus* excipit, professione Christianus, & primus, si Vossii
 valet auctoritas, qui horum Chronologiæ fontes reclusit, scripsitque
 Πεντάβιβλον Χρονολογικὴν Eusebio exscriptam, & novem Κεσῶν li-
 bros, quibus a rerum varietate nomen est, complexos res Medicas,
 Physicas, Rusticas & Chymicas, ut Georgius Syncellus & Suidas a-
 junt. Eusebius quoque epistolæ ad Origenem ejus meminit, in
 qua historiam Susannæ, quæ in Danielis libro legitur, spuriam su-
 spicetur. Etiam si vero Valesius & Scaliger diversum Africanum Chro-
 nographum a Κεσῶν Auctore faciant, contrarium tamen ex ipsi-
 Photii verbis Noster it probatum. Suidas facit patria Lybicum.
 Vixit tempore Alexandri Severi Imperatoris, quia ipse testatur, Par-
 tetanem se vidisse, qui haud dubie sub hujus imperio clarus fuit.
 Pauca quædam adhuc ejus Κεσῶν capita extant, ad calcem Hero-
 nis Alexandrini aliorumque Mathematicorum veterum Parisiis edi-
 torum, sed mutila & luxata. Non minus locum *Anatolius* inter
 Geoponicos meruit, a Suida dictus μάγιστρος Θεοδοσίῳ βασιλείῳ.
 Uti duorum illustre *Apuleiorum* nomen est, ita dubium est, cujus
 fragmenta ornent Geoponica. Colvius cum Apuleio Celso Centu-
 ripino facit, qui sub Augusto & Tiberio floruisse creditur, & a Scri-
 bonio Largo præceptor suus nominatur, ac a Marcello Empirico
 Medicis Latinis accensetur. Albertus Faber autem in Decade De-
 cadum a Madaurenſis Philosophi Platonici stat partibus, cujus di-
 versa a jam extantibus passim veteres allegant scripta. Arbitri-
 um aliis relinquit Needhamus Noster. Subjunctus huic *Aratus*
 est

est *Astronomicus* & *Phænomenon* Auctor, Solensis e Cilicia, cujus sub Antigono Gonata Macedoniae Rege nomen nullibi non est notissimum. Ad *Berytium* accedens Auctor, male eum Photio Berytum audire submonet. An sit Hermippus Berytius, juxta Suidam ætate Adriani celebris, Philonis Byblii discipulus; an Taurus Berytius Platonicus, sub Antonini Pii imperio; an Lupercus Berytius, qui Claudium non multum antecessit tempore, atque de Pavone, Squilla, & Gallo apud Platonem libros composuit, quorum itidem Suidas memoriam conservavit, non satis expeditum est. Sed magis clarum, quod *Democriti* nomen non antiquissimum celeberrimumque simul Philosophum, Hippocrati æqualem indicet, quem ad agriculturæ peritiâ multum contulisse veteres laudant, sed recentiore aliquem, cujus Physica & Chymica in bibliothecis quibusdam visuntur, ex quibus deprompta fuisse ista Physica omnia ridicula & *Δημοκρίτεια Παράδοξα*, quæ hinc & inde prostant in Geoponicis, Needhamus autumat. Plures etiam uno nomine celebrantur, a veteribus *Didymi*. Postremum recenset *Didymum Alexandrinum* Suidas, qui de Re Rustica libros XV reliquisse scribitur, ex quibus in Geoponica quædam relata esse, merito credimus. Qui hunc sequitur, *Cassius Dionysius*, a patria Uticensis, non tam ipse quid ex suo nobis dedit, quam viginti & octo Punicos Magonis de Re Rustica libros, Græcis viginti expressit, quod de ipso Varro memorat. Ejusdem fere ingenii sunt, quæ *Diophanis Bisbyni* nomen præ se ferunt. Is enim Cassium Dionysium contraxit in sex libros, uti vicissim Diophanem contraxit Asinius Pollio Trabanus. Ortus est Diophanes ex Nicæa urbe, æqualis Julio Cæsari & Ciceroni. Posterior hoc *Florentinus* est, vel Florentius. Macrino enim clavum Imperii tenente, anno post Christum 218 eum scripsisse, Nostro est probabile. Commentarii ejus sunt de Re Rustica, quod discimus ex Photio. Ab hoc ad *Frontonem Emisenum* devenit Auctor, qui regnante Severo Romæ Rhetor, docuit, postea Athenis, ubi diem obiit, relictis orationibus pluribus, Suida testimonium suppeditante. Hinc ad *Hieroclem* progressus, jurisprudentiam eum coluisse edoctus, de binis ejus *περὶ τῆς τῶν ἰσθμῶν διαπραξίας* nos facit certiores. Ætatem ejus non cognovit exactius, nisi quod Apsyrto videatur esse junior. Nec forte major ille, cu-

jus quædam hic inserta sunt, *Hippocrates* Veterinarius Scriptor, *Coo* Medicinæ Patris nomine honorato & gloria & ætate inferior. Ast qui primo loco poni debebat, si ad natalium hic attendere dignitatem conveniret, *Juba* offertur, *Jubæ* Mauritanæ Regis filius, a *Julio Cæsare* in triumpho ductus, cujus felix eo nomine de prædicatur captivitas, quod inter barbaros & artis imperitos natus, Græcorum quoque doctissimos, data sic opportunitate, æquaverit. Græce & Latine scripsit libros veteribus laudatos. Quem *Leontinum* plerique nominant, *Leontius Scholasticus* esse putatur, cujus Epigrammata lib. IV Anthologiæ licet legere, in effigies Callinici Cubicularii, & Gabrielis Præfecti, quorum hunc Justiniani ætati convenire, Auctorum fides comprobatur. Nulli antiquitate *Nestor* cederet, si fidem *Antonius Mizaldus* mereretur, qui ex bello Trojano eum revocat; sed alium esse Auctor docet hoc longe posteriorem Poetam nostrum ex *Lycia*, sub *Alexandro Severo* clarum, cujus tempore Ἰλιάδα λεπτογράματων, Ἀλεξανδρίαδα, *Metamorphoses* & alia plura composuit, ex quorum numero Ἀλεξίηπος & Πανάκεια, quorum passim in *Geoponicis* mentio. Ad nomen oppido notum iterum deferimur. *Oppiani* illud est *Cilicis* Poetæ & Grammatici, teste *Suida*, Ἀλιότικα *Antonino Caracalla* dicavit, quæ, ut & *Κωνσταντικά* edidit *Rittershusius*. Iterum Grammaticus se sistit *Pamphilus Alexandrinus* Aristarchi discipulus, qui seculo ante Christi nativitatem secundo vixit. Multa de herbis fabulas redolentia compilavit, de quo *Galenus* & aliorum sunt allata testimonia. Ejus esse putantur, quæ sine nomine libris IX & XI *Geoponicarum* leguntur, superstitione plena. Meminit *Athenæus Pamphili Alexandrini* cujusdam, qui περὶ ὀνομάτων καὶ γλωσσῶν scripserit, quem eundem cum nostro esse, non absimile vero esse Auctor noster judicat. *Paxamus* Culinariæ rei Scriptor, a *Suida* diversorum operum Auctor proditur, quorum pars huc pertinet. Minus constat de *Pelagonio* incertæ ætatis auctore, nisi quod sæpius laudetur in *Hippiatricis*. Ex diversis, de quibus legimus, *Philofratis* in *Geoponicis* laudari *Needhamus* autumat juniorem illum *Lemnium*, qui *Apollonii Tyanensis* vitam explicavit. *Suidas* Sophistam primum *Athenis*, deinde *Romæ* docuisse ait, sub *Severo Imperatore* usque ad *Philippum*. *Photius Tyrium*

nium vocat, Atheniensis est Eusebio. Ex Philosophorum ordine se conspiciendum præbet *Ptolemaus Claudius* Alexandrinus, qui Marci Imperatoris tempore floruit. Recensum librorum ejus Suidas fecit. Uno nomine non immerito duo comprehenduntur *Quintili*, Gordianus sive Condianus, atque Maximus, fratres. Eo enim amore se sunt amplexi mutuo, ut nihil alter fecerit sine altero. Scripserunt *Georgica*. Perdidit eos tyrannis *Commodi*. *Sotione* ratio post hunc ordinis producit. Alexandrinum dicunt aliqui, & ad Tiberii ævum ex *Plutarcho* eum referunt. Scripta ejus diversi diversa adducunt. Juniores aliquem præter hunc fuisse, *Needhamus* colligit ex voce *Ἰνυβλα* sequioris Græcitatibus, quæ *Geopon* l. IX c. 27 occurrit. Qui a patria *Tarentinus* appellatus est, subjungitur. Hoc autem duo nomine celebres sunt, *Archytas* alter, quem agriculturæ studium coluisse *Columella* ait, alter *Heraclides Medicus Empiricus*, quem *Antonio Musa Augusti* illo Archiatro superiorem *Galenus* facit. Posteriori deberi fragmenta, quæ in *Geoponicis* leguntur, *Lambecius* censuit, ad quem *Needhamus* accedit. Ex *Hippiatricorum* iterum numero est *Theomnestus*, quem inter *Cæsarianos Equites* in armis verfatum narrat *Pearsonius*, dubium quo argumento. Nomen *M. Terentii Varronis* adduxisse sufficit, cum noverit eundem quilibet. Sed nomine tantum notus est *Vindanionius*, quem *Vindanium* dicit *Photius*. Unus tandem *Zoroastres* superat, non *Astronomorum & Magorum Princeps*, 500 annos *Trojano bello* major, ut *Suidas* ponit calculum, qui & operum indicem exhibet; sed inferior, quisquis fuerit: certe *Perfomedum* illum non esse, fidem oppignerare *Clarissimus Needhamus* audet.

Hæc ex *Præfatione & Prolegomenis*, quæ ad notitiam hujus editionis penitiorum faciunt, decerpimus. Ad *Notulas* debebamus nunc pedem promovere propius, ast habenda nobis brevitas ratio. Indices ergo operi subnexos ultimo loco commendamus, inter quos primus *Auctorum* est, quorum excerpta leguntur & laudantur in *Geoponicis*, quorum & vitas in *Prolegomenis* *Needhamus* prosequutus est. Secundus verborum *Græcorum* usus & significationis rarioris, aut sequioris ætatis, in *Geoponicis* occurrentium. Tertius rerum, isque locupletissimus.

SOLUTIO PROBLEMATIS A CLARISS. VIRO
D. JO. BERNOULLI in Diario Gallico Feb. 1703 Propositi,
quam D. G. CHEYNÆO communicavit
JO. CRAIG.

Transcripta ex Actis Philosophicis Anglicanis M. Jan. & Febr. A.
1704, no. 289 pag. 157 sqq.

Problema. Proposita Curvæ Geometricæ alias innumeras Lon-
gitudine Aequales invenire.

Solutio. Sint w, s , co-ordinatæ Curvæ datæ; & Curvæ quæ-
sitæ sint co-ordinatæ x, y : tum ex conditione Problematis erit
 $d w^2 + d s^2 = dx^2 + dy^2$. Ponatur $dx = dw - m dz$,
unde erit $dy = \sqrt{d s^2 + 2 m d w dz - m^2 dz^2}$; in hac pro
 $d s$ substituatur ejus valor per $w, d w$ & determinatas expressus: &
pro dz assumatur talis valor ex $w, d w$ & determinatis composi-
tus, ut valores quantitatum dx, dy sint summabiles: Et sic ha-
bentur x ac y Co-ordinatæ Curvæ quæsitæ. Q. E. J.

Exemplum 1. Invenire Curvam æqualem Lineæ Parabolicæ.
Sit $2 a$ latus rectum Parabolæ; adeoque $2 a s d s = w^2$ unde
 $d s^2 = \frac{a^2 w^2 d w^2}{d z - m^2 dz^2}$ adeoque $dy = \sqrt{\frac{a^2 w^2 d w^2}{d z - m^2 dz^2} + 2 m d w dz - m^2 dz^2}$
 $\frac{w^2 d w}{a^2}$ unde $dx = dw - a^2 w^2 dz$: $dy = \sqrt{\frac{w^2 d w^2}{3 a^2 w^2 - a^4 w^4}}$ quarum integrales per Methodos dudum cognitæ in-

venientur $x = w - \frac{w^3}{3 a^2}$ $y = \frac{w^2 - 3 a^2}{3 a^2} \sqrt{3 a^2 - w^2}$.

Exemp. 2. Invenire Curvam æqualem Circulari. Sit a
radius Circuli; tunc $s = \sqrt{a^2 - w^2}$: unde $d s^2 =$
 $\frac{w^2 d w^2}{a^2 - w^2}$; & proinde erit $dy = \sqrt{\frac{w^2 d w^2}{a^2 - w^2} + 2 m d w dz - m^2 dz^2}$
 $\frac{4 w^2 d w}{a^2}$,
adeo-

adeoque $dx = dw - \frac{4w^2 dw}{a^2} : dy = \frac{-3a^2 w + 4w^3}{a^2 \sqrt{a^2 - w^2}} dw.$

Quarum integrales per communes Methodos inveniuntur $x = w - \frac{4w^3}{3a^2}, y = a^2 - \frac{4w^2}{3a^2} \sqrt{a^2 - w^2};$

Exemp. 3. Invenire Curvam æqualem Ellipticæ. Sit $z = r$

latus rectum, z a latus transversum, tum $s = \frac{r \sqrt{a^2 - w^2}}{a},$

unde erit $ds = \frac{r^2 w^2 dw}{a^4 a^2 w^2},$ adeoque $dy = \sqrt{\frac{r^2 w^2 dw^2}{a^4 - a^2 w^2}}$

+ $2m dw dz - m^2 dz^2;$ ut hæc sit summabilis, assumatur

$mdz = \frac{2a + 2r}{a^3} w^2 dw : \text{unde } dx = dw - \frac{2a - 2r}{a^3}$

$w^2 dw. dy = dw \sqrt{\frac{r^2 w^2}{a^4 - a^2 w^2} + \frac{4a + 4r}{a^3} w^2 + \frac{2a + 2r}{a^6} w^4};$

quarum Integrales per Methodos notissimas inveniuntur $x = w - \frac{2a - 2r}{3a^3} w^3, y = \frac{2a^3 - ra^2 - 2aw^2 - 2rw^2}{3a^2} \sqrt{a^2 - w^2}.$

Exemp. 4. Invenire Curvam æqualem Parabolæ Cubicæ

cujus æquatio sit $3a^2 s = w^3. \text{ Unde } ds = \frac{w^2 dw}{a^2}$

& proinde $dy = \sqrt{a^4 w^4 dw^2 + 2mdwdz - m^2 dz^2};$

Ut hæc sit summabilis, assumatur $mdz = \frac{w^2 dw}{2a^2}. \text{ Unde}$

$dx = dw - \frac{w^2 dw}{2a^2} \sqrt{3w^2 + 4a^2}.$ Quarum integrales

per Methodos vulgo notas sunt $x = w - \frac{w^3}{6a^2}, y = \frac{2}{9} x \sqrt{3w^2 + 4a^2}.$

Ex

Ex aliis infinitis valoribus quantitatis *m d z* debite assumptis infinitas invenias Curvas datæ æquales. Tu vero, *Vir Eruditissime*, facile percipias, hoc Problema aliquam habere cum Problemate quodam Diophantæo affinitatem. Problema Diophanti est, dividere summam duorum Quadratorum in duo alia Quadrata, quorum latera sint rationalia; & Problema Bernoullii est, dividere summam duorum Quadratorum in alia duo Quadrata, quorum latera sint summabilia. Sicut Problematis *Diophantæi* solutio a vulgari tantum Algebra dependet, sic *Bernoulliani* Problematis solutio communes tantum Fluxionum Methodos inversas requirit: utriusque artificium in debita laterum quæditorum assumptione consistit, sc. *Diophantæum* ut sint rationalia, *Bernoullianum* ut sint summabilia.

LIBRI NOVI

Henrici Bergeri Jcti Enarratio Legis X Pand. de Jure Fisci & Legis II Cod. Qui & adversus quos in integrum restitui non possint. Lipsia apud Lanckisios haredes, 1705 4.

D. Luderi Menckenii Selecta Dissertationes Juridica ex Jure Civili, Feudali, Canonico & Saxonico. Lipsia, apud Cbrist. Emmerich, 1705 4.

Sacer Decadum Septenarius Memoriam Theologorum nostra atate clarissimorum renovatam exhibens &c. Curante M. Heinricho Pippingio. Lipsia apud Thomam Fritsch, 1705 8.

C. Jul. Casaris qua extant, cum A. Hirrii vel C. Oppii Supplementis ipsiusque Casaris Fragmentis aliis. Christophorus Cellarius recensuit ac Notis perspicuis, Indicibus plenis & novis Tabulis Geographis illustravit. Lipsia apud Jo. Lud. Gleditschium, 1705 8.

Continuation des Pensées Diverses, écrites à un Docteur de Sorbonne à l'occasion de la Comete, qui parut au mois de Decembre 1680. Ou Réponse à plusieurs Difficultez, que Monsieur ... a proposé à l'Auteur. A Rotterdam chez Reimier Leers, 1705. 12.

Description de L' Isle Formosa en Asie. Dressée sur les Memoires du Sieur George Psalmanaazar. A Amserd. chez Estien. Roger, 1705. 12.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ.

Calendis Maji, Anno MDCCCV.

THE CASE OF IMPROPRIATIONS, AND OF THE
Augmentation of Vicarages &c.

i. e.

DE APPROPRIATIONIBUS ET AUGMENTO
Curarum, quæ Vicariæ dicuntur, nec non aliarum minus sufficientium Disquisitio, ex Historia & Legum fundamentis deducta, inde a prima usurpatione Pontificum ac Monachorum, usque ad liberalitatem augustinam, quam nuperime præfens Regina voluit extirpare in pauperiores Ecclesiæ Anglicanæ Ministros. Accesserunt documenta quadam ad susceptam tractationem pertinentia.
Auctore WHITE KENNETT.

Londini, apud Avvnsham & Joh. Churchill, A. 1704, 8.

Constat Alph. i. plag. 8.

Quod præfens Angliæ Regina, primo statim die post regimena a se susceptum, significavit, *animum sibi esse prorsus Anglicum*, h. e. regionum sibi subditarum utilitatibus omnino devotum, ejus veritatem documentis illustribus probatam illa dedit. E quibus præcipuum forte dici potest, quod miserta est conditionis pauperum, quotquot per universam Angliam inveniuntur, ecclesiæ ministrorum, suaque munificentia effecit, ut iisdem de necessaria ac honesta sustentatione melius jam sit prospectum. Etenim cum per statutum sub Henrico VIII conditum, & sub Elisabetha denuo confirmatum, necessitas imposita fuisset singulis beneficiorum eccle-

Bb

fia.

fiasticorum possessoribus, non solum integros primi anni fructus, sed præterea quovis anno decimam omnium fructuum partem, in fiscum regium inferendi; in plurimis autem ecclesiis hi, qui illarum erant ministri, ob summam, in qua vivebant, egestatem, multorum annorum decimas non solvissent, adeoque fisci debitores existerent: non dubitavit clementissima Regina anno regiminis sui secundo debitum istud, ratione temporis præteriti, omnibus illis remittere, quorum annua stipendia non excederent triginta librarum Sterl. quantitatem. Sed hujus tanti beneficii magnitudinem longe superavit aliud, quod paulo post secutum. Die enim, qui olim natalis ipsi fuerat, & secundum nostram computationem fuit 18. Febr. anni 1704, Parlamento propositum sibi esse indicavit, ut omnes redditus, qui ex annatis & decimis beneficiorum ecclesiasticorum ad ipsam spectarent, in posterum ad meliorem sustentationem pauperum ecclesie ministrorum applicentur, simulque suppeditari sibi voluit consilia, quibus iste finis modo maxime efficaci & constante queat promoveri. Agnovit Parliamentum liberalitatem vere regiam, atque solenni statuto non solum ratam esse voluit, sed & statuit, ut secundum Regiæ Majestatis arbitrium stabiliretur certum aliquod ac perpetuo duraturum collegium, eique jus eompetat, non istos duntaxat redditus annatarum atque decimarum, verum etiam concessiones, quas eodem fine ab aliis fieri contingeret, recipiendi, administrandi, & exinde ministrorum ecclesie Anglicanæ redditus augendi. Attulit hoc ipsam populo universo, atque illis præcipue, ad quos benignitatis istius emolumentum pertinebat, lætitiâ incredibilem, Reverendo Viro autem, *White Kennet*, Doctore Theologo, Archidiacono Huntingtoniensi, & Londini in templo, cui nomen *St. Borolp Aldgate*, sacrorum Ministro, præbuit occasionem, ut in libro, quem hic recensendum nobis fumsimus, quemque Regiæ dicare voluit, accuratius inquireret in originem, causas & progressum calamitatis, in quam præterque ecclesiarum in Angliâ, præsertim per ita dictas *appropriationes*, inciderint, tum quid quovis tempore malum istud vel auxerit vel diminuerit, exponeret, denique quantum sit, quod hac in parte præsens Regina pie atque laudabiliter fecerit, perspicuum redderet, simulque quantum adhuc complementum felicitati huic ad-

di possit, modeste & interdum teste significaret. Operæ pretium fore censemus, si totius operis summam exhibeamus.

Per sex vel septem secula priora post C. N. moris fuisse, ait Noſter, in Anglia, ut singuli episcopi cum presbyteris suis atque diaconis communiter viverent prope templum cathedrale, fideles vero quicquid decimarum vel oblationum exhibere vellent, id omne eo conferrent, non nisi piis usibus ex arbitrio episcoporum deinceps applicandum. Et istis quidem temporibus in quavis diocesi, præter templum istud cathedrale, non aliud extitisse docet, in quo solenniter & stas temporibus sacra fuissent administrata, missos tamen subinde ab episcopis quosdam presbyteros, qui in partibus remotis de loco in locum migrarent, & sacrorum, prout occasio sese offerret, curam haberent; quin & capellas atque oratoria nonnullis in locis episcopos consecrasse; interim neutrum horum effecisse, ut mutata fuerit colligendi ac dispensandi bonæ ecclesiastica ratio. Neque tunc statim mutatam esse asserit, cum in parochias dividerentur dioceses, cujus rei originem Romanis episcopis & antiquis Britannis a quibusdam tributam, ipse dicit arcessendam esse a temporibus Anglo-Saxonum, qui sensim opus illud perfecerint. Primam vero vim memorato juri episcoporum factam ostendit, ex eo, quod, cum incerti essent atque confusi termini parochiarum, multi crediderint arbitrio suo relictum esse, animæ suæ curam cui vellent committere, & in eundem decimarum quoque & aliarum oblationum præstationes conferre. Cui malo ut obviam iretur, præcipue cum monachi presbyterorum, & horum alter alterius jura lucris causa invaderent, mature quidem allaboratum, obicem tamen illi non ante seculum XIII positum esse narrat. Inde progreditur ad alteram injuriam, quam passi sint clerici parochiales per divisionem obvencionum ecclesiasticarum, initio quidem ita susceptam, ut ex quatuor partibus unica saltem potestati episcoporum, postea vero, ut nihil plane iisdem relinqueretur, sed tribus partibus constitutis, una conservationi & ornatui ædium sacrarum, altera pauperibus & hospitibus alendis, tertia propriis presbyteri usibus impenderetur. Ex eo enim factum esse demonstrat, ut laici tertiam harum obvencionum partem sufficere crediderint necessitatibus ecclesiarum, ac

p. 1.

p. 2.

p. 3.

p. 5.

p. 4.

p. 5.

p. 13.

p. 12.

p. 14.

p. 15.

p. 16.

- p. 17. reliquas duas partes, quas singuli presbyteri recipere ac dispensare debuissent, proprio arbitrio (licet non facile aliter nisi ad pios usus) distribuerint; cujus tamen rei iniquitatem successu temporis agnovisse eos addit, ac diu ante susceptam reformationem jura ista usurpata fuisse restituta ecclesie, quamvis non semper parochiali.
- p. 18. Novum detrimentum in parochiales redundasse probat ex eo, quod, qui jure patronatus gauderent, illud in collegia vel canonicorum vel monastica contulerint. Postquam enim hoc factum intra spatium ducentorum annorum experte essent pleræque ecclesiarum parochialium, invaluisse dicit, ut canonici curatis quibusdam, monachi vero sacerdotibus, quos dicebant seculares; curam animarum, sed reddituum eo intuitu percipiendorum partem solum, interdum valde exiguam, relinquerent, reliqua parte sibi
- p. 20. ipsis reservata; quod exemplum cum laici quoque patroni imitandum sibi proposuissent, omnes fere ministros ecclesiarum parochialium in Anglia patronis suis tributarios fuisse factos. Hanc licentiam porro ostendit, quod ad laicos attinet, Eduardo II regnante penitus abolitam, & in aliis quoque variis modis restrictam. Sed cum intra limites præscriptos ægre se contineri paterentur monachi, consilium eos cepisse longe deterius, & clero parochiali maxime noxium, in sequentibus demonstrat. Nimirum id egisse illos, (non quidem, quæ sit opinio Seldenii, Saxonice regibus rerum potentibus, sed post Normannorum in Britanniam adventum) ut ecclesie, quarum hucusque modo fuerant patroni, cum omnibus emolumentis ad easdem spectantibus, ipsis *appropriarentur*, h. e. ita addicerentur, ut quicquid illarum curam & fructus respiceret, id omne ex ipsorum arbitrio penderet. Variis autem artibus illos effecisse ait; ut malum sub istis appropriationibus latens non statim appareret. Primo enim officia, quorum intuitu fructus integros ad se traxerant, eos ipsos per vices subiisse, commemorat. Deinde cum negligentius in istis laboribus versarentur, ac propterea ab episcopis iussi essent rerum suarum intra monasteria sua satagere, constituisse eos in dictis ecclesiis capellanos quosdam, vicarios sive curatos, & his, quamvis ægre, salaria porrexisse, quæ sufficere posse viderentur. Tertio cum ecclesias in usus suos converti curarent, profiteri eos consuevisse, rationem
- p. 21. 22. 23. 25. 26. 27. 32.

neir sese habituros pristinae partitionis, & duas quidem obventionum ecclesiasticarum partes ad se recepturos, sed cum onere annexo proficiendi adibus sacris & pauperibus, tertiam vero & cum ea plerumque omnes decimas minores & alios redditus minutos sine ullo onere relicturos ecclesiae ministro. Visum hoc fuisse non solum maxime equum, sed & ad curam animarum promovendam admodum salutare. Hinc sponte sua atque certatim laicos, episcoporum confirmatione accedente, obtulisse monasteriis jura patronatus in ecclesiis sibi competentia. Idem studium ecclesias parochiales, quasi proprias sibi faciendi transisse tandem in clericos seculares, neque in capitula duntaxat, sed & in alia collegia, e.g. ordines militares, fraternitates, hospitalia, imo in singulos, nunquam tamen laicos homines, veluti decanos, thesaurarios, cancellarios &c. Quavis horum omnium in hac re industriam longe superaverit calliditas & successus monachorum, partes suas, ubicunque opas, apud episcopos, apud sedem Romanam, apud patronos & rectores ecclesiarum, & apud reges ipsos egregie agentibus, ut post lapsum centum vel ducentorum annorum, infra miraculi videretur, si quae fortassis ecclesia generalem istam calamitatem evassisset. Sed initio quidem ejusmodi appropriatones magis fuisse tolerabiles contendit, quandoquidem (1) neque animarum cura propterea neglecta sit, neque hi, ad quos illa cum titulo vicariorum vel simili pervenerat, debitis fraudati fuerint stipendiis, quorum ipsis relictam quantitatem jam ante innuerat Clarissimus Autor, non facile fuisse infra tertiam partem omnium reddituum ecclesiasticorum ad parochiam spectantium, interdum vero probat ad dimidiam vel dimidia longe majorem ascendisse, & non in pecunia tantum, veram in aliis quoque rebus magis duraturam quovis tempore utilitatem habentibus constituisse; (2) facultatem habuerint episcopi subveniendi necessitatibus vicariorum, atque illorum portionem minus sufficientem augendi, cujus juris exercitium eum saepius autoritate pontificum impedire conati essent monasteriorum rectores, solitos fuisse episcopos hanc sibi potestatem in instrumento, quod appropriatones confirmabat, expresse reservare, ipso tamen jure & a prima ecclesiae origine eandem ipsis competiisse, & hodiernum post tem-

p. 29.

p. 33.

p. 35.

p. 36.

p. 37.

p. 39.

p. 40.

p. 42.

p. 44.

p. 45.

p. 47.

p. 48.

- p. 52. pora reformationis competere, variis argumentis ostendit; (3) de-
 p. 53. prehensa vicariorum oppressione, licuerit episcopis (regulariter ta-
 men accedente consensu eorum, qui decimas majores jure pro-
 prio possidere cœpissent,) appropriationes semel concessas dissol-
 vere, id quod sæpissime factum esse, sæpe etiam his, qui jure pro-
 prio ecclesias tenebant, ultro illud petentibus, exemplis quibus-
 dam commonstrat. Progressu autem temporis manifestius appa-
 ruisse dicit, quam male actum sit cum ecclesia per istas appropria-
 tiones, itaque a monachis novas quotidie inventas esse vias, con-
 ditionem vicariorum, quos occupatis ecclesiis præferebant, red-
 dendi deteriorem. Primo enim illos providam episcoporum cu-
 ram elusisse, per exemptiones a pontificibus impetratas; deinde
 p. 57. compulsisse vicarios, ne stipendii locum exigent quicquam, præ-
 ter certam pecunie summam, quæ cum immensura crescentibus
 rerum aliarum pretiis, eadem semper maneret, nullo modo ipso-
 rum sustentationi, nedum iis, quæ rationes decori requirunt,
 p. 58. sufficere potuerit; tertio, ut ad solvendas decimas majores mo-
 nachis acquisitas populus eo promptior esset, remisisse illos maxi-
 ma ex parte decimas minutas vicariis solvendas. Porro usos il-
 los obtentu specioso, quod ecclesia non debeat ecclesiam decimare,
 p. 59. atque sic retinuisse ex prædiis illis plurimam, quæ sua fecerant,
 præstationes omnes vicariis antea exinde debitas; interdum in
 hos rejectum fuisse onus omne procurationum, ipsamque repara-
 tionem ædium sacrarum; quin ipsa vicariorum munera atque
 beneficia appropriationis jure fuisse acquisita, ac tandem tot mo-
 dos alios adhibitos, ut vicarii sacrarum cura neglecta nihil non
 ad sui conservationem suscipere fuerint coacti. Inde exortas es-
 se graves, præcipue clericorum secularium, querelas; episcopos
 p. 61. vero, quo in promovendis appropriationibus olim fuerint facilio-
 p. 65. res, eo majorem, quanquam haud semper felicem, curam tollen-
 dis illis adhibuisse. Ex ipsis pontificibus, magnis alias appropria-
 tionum patronis & instrumentis, fuisse quosdam, ex. gr. Ale-
 xandrum III & IV, item Innocentium III & IV, qui easdem val-
 de improbarint. Sed laicis majori offensionem illas fuisse probat,
 p. 78. his præcipue, qui ipsi olim jura patronatus, in ordines religio-
 sos transtulerant. Inde sæpius illos apud pontifices, vel apud
 p. 79. epi-

episcopos fuisse conquestos, nonnullos etiam, data monasteriis pecunia vel re alia effecisse, ut solutis appropriationibus ecclesiam quaedam in statum pristinum reverterentur. Quod vero maxime mirum videri poterat, ipsos ordines religiosos agnovisse publice refert injustitiam appropriationum, ita tamen, ut quem quisque morem damnaret in alio ordine, eundem in suo tolerandum esse censeret, paucis admodum, quorum exempla sistit, in domo propria reformationi studentibus. Hinc & quid in concilio Constantiensi & Tridentino, nec non a Cardinalibus A. 1536 jussu Pauli III congregatis, ad investigandos, qui in ecclesiam irreperant, abusus actum fuerit, exponit. Licet vero appropriationibus non negata fuerit regum pariter & parliamentorum conniventia (cujus rationem partim ab utilitatum propriarum studio, partim superstitiosa de monachorum pietate opinione, arcessendam arbitratur) nullo tamen tempore defuisse ostendit, qui easdem in numero precipuorum ecclesiarum gravaminum primo loco ponendas existimarent, ipsis saepe regibus ac parliamentis, plerumque tamen sine effectu, in eandem sententiam euntibus; id quod specialibus exemplis ex regno Henrici III, Eduardi I, Richardi II, Henrici IV, Henrici V, & Henrici VI petitis eleganter deducit; ubi praecipue quae de *statuto manus mortuae*, de proposita sub Henrico V monasteriorum dissolutione, de concordatis inter papam Martiannum V & nationem Anglicam conclusis, & de criminationibus Wicelmo objectis differit, notari merentur. Henrico VIII regnante, primo non solum vicariis interdictum aut rectoriarum, seu vocant, suarum conductione, (unde tamen magnam partem vivere eos oportuerit,) sed & per aliud statutum sublata fuisse varia augmenta, quae ipsorum salariis accesserint; deinde cum autoritatis pontificiae jugum excuteretur, tempus ad fuisse evincit, quo omnium optime, quicquid injuriarum passa erat ecclesia, tam per appropriationes quam per oppressionem vicariarum, resarci potuerit. Sed nihil horum factum, imo autem potius malum fuisse conqueritur. Parliamentum enim, nullo tamen (quod fieri debuisset contendit) cleri legitimo consensu accedente, devolvit in reges Angliae, praeter jus illud, a pontificibus olim usurpatum, anni integri fructus ex quovis be-

p. 83.

p. 84.

p. 88.

p. 89.

p. 92.

p. 94.

p. 97.

p. 98.

p. 109.

p. 111.

p. 116.

p. 118.

p. 117. 122.

p. 121.

p. 119.

ae.

- p. 110. neficio vacaturo semel capiendi, simul potestatem singulis annis exigendi redditum, qui decimam cujusvis beneficii partem contineret. Deinceps cum tollerentur monasteria, prioratus alique domus religiosæ, minime restituta fuisse ecclesiis parochialibus juræ, quæ ab ipsis modo illegitimo ad istas domos pervenerant, e.g. decimarum & oblationum. Potius post translationem dictarum domuum in regem ejusque successores factam, coepisse laicos sibi vindicare, suisque usibus applicare præstationes illas ad ecclesiæ patrimonium proprie pertinentes, nequicquam refragante populo, postquam ipsa judicia ecclesiastica adjuvare laicos in ejusmodi exactionibus compellerentur. Quicquid autem horum contigerit, ejus culpam non in ipsum reformationis opus, sed in hos, qui primi illud susceperint, inque illorum mores, avaritia pariter & multis Pontificiæ doctrinæ reliquiis corruptos, rejiciendam esse monet, simul adductis literis investivis, quibus tum temporis parlamentum compellere ausus sit quidam Rodericus Moes, quem inter alia his verbis usum esse refert: *Diabolum imitatores esse temporum illorum reformatores, qui, ut apud Anglos in proverbio, cum melius saltem locare debuisset erant domina sua, penius illa frægerit.* Perniciosam illam reddituum ecclesiasticorum diminutionem continuatam docet sub Eduardo VI, pio quidem rege, sed minore, & cujus ætate imbecilla abusi sint ministri lucro nimium dediti, meliora consilia, partim & exempla, frustra suppeditantibus Cranmero, Latimero, Hoopero, Thoma Levero, imo & exteris Protestantibus, atque adeo ipso Calvino. Ut Maria regnante papatus denuo introduceretur, non aliud validius fuisse argumentum judicat, quam quod ecclesiam illi ipsi spoliaverint, qui reformatores ejusdem voluerint haberi. Licet vero, cum clerus restitutionem amissorum urget, non ante voluerit Parlamentum in gratiam redire cum se de Romana, quam prælati & clerici inferiores in convocatione, ceu dicunt, congregati validam, quantum ad ipsos, declarassent possessionem bonorum ecclesiasticorum in laicos paulo ante translata, simul tamen additam fuisse refert conditionem, ut melius imposterum provideretur necessitatibus cleri parochialis; ipsam autem Reginam, accedente Parlamenti consensu, non solum remis-

misitque ad archiepiscopum & episcopum, de qua antea locuti sumus, reditum ecclesiarum in usum suum, sed appropriationes etiam omnes, quae coronae dicebantur attribue, atque omnia illarum emolumenta ecclesiis restituit, quod non diu ante obitum suum illud egisse, ut jura patronatus, quae post monasteriorum dissolutionem, Henricus VIII & Edwardus VI sibi vindicaverant, archiepiscopi & episcopi, fugati intra suam diocesin, acciperent. In laudibus Elisabethae prae, quod puriorem doctrinam iterum stabiliverit, sed temporum illorum iniquitati tribuendum censet, quod passa sit modo laudatam Mariae liberalitatem revocari. Reliquisse tamen episcopis eandem commemorat decimas & oblationes, quae appropriationibus ad ipsam devolutae erant, atque illarum loco alia parvas ab illis accepisse, tandem post multas altercationes utroque domo parliamenti in istam permutationem consentiente. Longe difficilius autem sustinuisse appropriationum onus, post exortam reformationis suam, asserit, quam antea, & quid exinde malorum in ecclesiam redundaverit, e.g. ut inveniri non potuerint, qui habiles essent, ad animarum curam suscipiendam, ut pauperum numerus indies creverit, ut lapsae ac perditae fuerint ecclesiae parochiales, ut plures ecclesias uniri, vel pluribus ecclesiis unum praesertim oportnerit &c. fusius exponit, simul addens, quod tum temporibus, tum hodie, quae hodie essent, o re totius regni visum fuerit, quod omnibus imminui opes clericorum, etiam non dubitaverint archiepiscopus Grindal & successor ejus Whitgift, iniquitatem ejusmodi consiliorum atque decretorum Reginae ob oculos ponere. Jacobum I inde a primis regni sui suspiciis, optime dicit in ecclesiam fuisse effectum, eundemque tam in Scotia, quam in Hibernia, eo rem perduxisse, ut & populus natus sit magis idoneus ac sedulos verbi divini ministros, & hi magis decentem acceperint laborum suorum mercedem. Sed in Anglia quo minus idem effici potnerit, obstinuisse avaritiam partium & invidiam plurimorum, qui animum Regis de misera clericorum conditione sollicitum a pro proposito abduerint, frequenter institutis contra clericum querelis, quod & plura beneficia possiderentur ab uno, & quibus cura animarum in aliquo loco commissa esset, hinc alio in loco deberent, cum tamen ipse Regis agnos-

p. 153.

p. 154.

p. 156.

p. 157.

p. 158.

p. 171.

p. 169. 172.

p. 174.

p. 181.

p. 176.

p. 176.

- p. 178. scente, duplex istud malum originem debuerit alteri malo, quod tolli volebant, h. e. ereptioni bonorum ecclesiasticorum, quam, præcipue quod ad decimas & oblationes attinet, iis quoque temporibus graviter improbasse docet viros eminentes, Bæconem, Cockium, Rastalium, & ipsum clero atque ecclesie alias non adeo faventem Seldenum. Inde ad luctuosa Caroli I tempora digressus, pium hunc Regem commendat a studio, quo in tribus prioribus sub ipso habitis parliamentis, pauperum ecclesie ministrorum conditionem in melius referre tentaverit. Eodem tempore factum esse ait, ut duodecim viri honesti, quorum pars ex theologorum & jureconsultorum, pars ex civium ordine fuerit, societatem eo fine inierint, ut quas ex spontaneis agrorum & propriis collationibus nacti forent pecunias, easdem redimensis bonis ecclesiasticis, jure appropriationis in aliorum manibus existantibus, impenderent. Sed cum privata duntaxat autoritate consilium istud esset susceptum, nec bona sic redempta redderentur ecclesie, verum redditus solum exinde obviantes arbitrio horum sociorum inter egenos ecclesiarum ministros distribuerentur, justusque adeo metus exsurgeret, fore, ut intra breve temporis spatium clero magis esset ad istos homines, quam ad Regem, episcopos, ullumve alium respiciendum, A. 1632 vi sententia in curia Scacciorum (*in the Court of Exchequer*) pronunciata, penitus fuisse societatem istam sublatam. Longe autem consultius futurum fuisse, si potius eandem in melius formassent, pluribus evincit, simul excusans Wilhelmum Laudum, cui, quod isti rei impedimenta posuerit, inter alia nonnulli obijcerant. Ea occasione quomodo idem præsul non semper infelici successu Regi suo autor fuerit, interdum etiam ipsi, ut & Ulforio, archiepiscopo Armachano, Wilhelmsonio, episcopo Lincolnensi, aliisque idjutor, ut passim status ecclesiasticus, per appropriationes & inde secutam multorum ecclesie fervientium egestatem, misere distretus emenderetur, lusus explicat. Exemplo illustri cum Regis atque archiepiscopi, tum eruditi equitis, Henrici Spelmanni, qui & de non temerandis ecclesiis, deque ecclesiarum juribus, præcipue vero de decimis scripsit, excitatos esse docet quamplurimos (*in quibus præsertim fore locum tribuit Mortono, Conventricensi pri-*
- p. 187.
- p. 184.
- p. 190.
- p. 192.
- p. 193.
- p. 195.
- p. 198.
- p. 201.
- p. 203.
- p. 204.
- p. 206.
- p. 207.
- p. 217.
- p. 215.
- p. 214.
- p. 223.
- p. 230. 243.

primum; deinde Dunelmensi episcopo) ut multa restituerent, quæ per appropriationes usibus ecclesiæ fuerant detracta. Tres quoque nominat viros eminentes ac patrii juris maxime peritos, qui affererent, hodiernum episcopis in Anglia potestatem competere, salaria clericorum minus sufficientibus augmentum decens assignandi ex bonis ecclesiæ appropriatis, in quorumcunque manibus eadem nunc essent. Eundem in ecclesias affectum temporibus illis diversis aliis modis demonstratum fuisse ostendit, nec post funestam Caroli I mortem curam istam penitus neglexisse Cromwellum & alios; ubi tamen addit, vix in confuso isto atque iniquo rerum statu, fieri aliquid potuisse intentione vere bona, nihil autem omnino factum eo, quo decebat, ordine. Carolum II primo statim anno, postquam in regna sua restitutus esset, commendasse refert episcopis, decanis & præbendariis per literas, septennio post repetitas, ut quarum ecclesiarum decimæ atque emolumenta pro parte appropriationis ad ipsos & successores pervenissent, earundem ministris stipendia sua auferent. Deinde deliberationes quasdam atque statuta parliamentorum, quæ eundem, finem habuerint, recenset, e. g. de confirmandis & restituendis ministris; de admittendis clericis ad exercitium jurisdictionis temporalis; de confirmandis & perpetuandis augmentis, quæ vicariis & curiasticis non sufficientibus accesserant per ecclesiasticos; de unione ecclesiarum in civitatibus & locis, quæ corporationes dicuntur &c. Hinc cum multos nominasset, qui meliorem reddiderint conditionem cleri egestate laborantis, existimat tamen, longe plura ac majora in ecclesiarum emolumentum iis temporibus effici potuisse, cum magna illa rerum conversio, post obitum Cromwelli contingens, optimam ad id præbuerit occasionem. Sed in aliis quoque rebus regnante Carolo II minus benigne actum esse cum clero conqueritur, præcipue per statutum, cui titulus *de restitutione juris patronatus, rectoriarum appropriationum, decimarum aliorumque jurium, quæ fidelibus regni subditis tempore ultimorum tumultuum fuerunt ablata*; per exactiorem subsidii ex bonis ecclesiasticis, non ante impetrato (ut leges regni exegerint) consensu cleri in synodo congregati; item dum imposita fuerit necessitas singulis beneficiorum ecclesiasticorum

p. 245.

p. 243.

p. 553.
p. 271.

p. 268.

p. 274.
p. 265.
p. 279.

p. 249.

p. 301.

p. 263.

p. 301.

ACTA ERUDITORUM

- p. 303. rum possessoribus, obtinendi, propter annatas fisco regio. quinde debitas quinque diversa instrumenta obligatoria, equantemque intuitu quinque honorarium certum solvendi, cum regnante Henrico VIII. atque Elisabetha, unica duntaxat scriptura, sed quatuor deinceps fuerint impetranda. Inde Jacobo II. scripto admoto, non ilico abjectum fuisse dicit studium augendi pauperum ecclesiarum ministrorum stipendia. Inprimis autem laudandam censet liberalitatem & curam, quam iis temporibus Gulielmo Sancto-croft, archiepiscopus Cantuariensis, & qui nunc ipse locum implet, Reverendissimus Thomas Tennison, nec non Simon Patricius, episcopus Eliensis, ea in re ostenderint. Sed cum facti, quam ex oratione Regis prima tam in senatu sanctiore, quam in ipso parlamento habita, populus omnis de salute ecclesiarum Anglicanarum conceperat, mox ingens successisset motus, stabilitatem in regno religionem, cumque ea jura omnia cleri subversam iri, factum esse ait, ut nemo fere de levanda clericorum stipendia tum temporis cogitandum sibi existimaverit. Gulielmo atque Maria, postquam rempublicam regere cepissent, cum tot tantisque difficultatibus domi forisque consistendum fuisse dicit, ut mirari non debeamus, si ejusmodi curis non statim animam applicarent, potuerint. Gulielmum tamen, secus quam multi existimant, optime semper animatum fuisse contendit, utque religionem per leges publicas in Anglia stabilitam, idque non solum frequentes & solenniter agnovisse eos, qui nomine cleri ac totius populi in parlamento & synodis convenissent, sed ex aliis quoque multis argumentis luculenter apparere, veluti ex literis A. 1694. ad archiepiscopum a Rege directis; ex eo, quod idem plus vice simplici declaraverit esse sollicitum esse de modis augendi pauperum ecclesiarum ministrorum seditus, in Anglia non minus, quam in Hibernia; item ex societate, quam d. 16 Junii. 1701. eo fine constituit, ut per eandem in partibus exteris propagetur evangelium, ex quo quidem instituto magnam jam utilitatem percepisse ecclesiam proficitur. Regiam quoque Mariam eodem curas suas atque cogitationes contulisse, offendit, & cum magis quiete vacare illis potuerit, non dubitat, quin nobile consilium, quod eo intuitu (teste Gilberto, episcopo Salisburienensi) formaverat,

rat, ad futuram optatum fuerit perductura, dummodo eandem vi-
 ta longioribus contigisset. Regio favori accessisse ait benigni-
 tatem pariterentorum, quæ & clericos egenos exemerint a ne-
 cessitate contendi ad subsidia Regi concessa, & quibusdam ec-
 clesiis in præsentibus aut illarum ministris in perpetuum essent
 redditus ampliores, hoc statutum quoque A. 1689 conditum, de
 non allegando crimine Simonia ab antecessoribus commisso in præ-
 judicium inveniuntur successorum, magis fecerunt reddiderint pos-
 sessores beneficiorum ecclesiasticorum. Multa deinde proponit
 exempla privata eorum, qui Gulielmo regnante in ecclesias ea-
 rumque ministros liberales extiterint, quos inter speciatim laudat
 Samuellem Brewster, armigerum, quod ecclesie Botolphi, cujus
 curam reverendo Auctori demandatam esse supra commemora-
 vimus, oblationes, cum dicuntur, paschales restituerit. In nume-
 ro reliquorum, quos collocavit inter *honoyras*, eminent episcopi
 Lincolnensis & Salisburienfis, decani & præbendarii capitulorum
 Nordovicensis & Lincolnensis, dominus Gulielmus Maynar-
 dus & D. Richardus Busby. Ita ad præsentia tempora descen-
 dens, eam de qua initio locuti sumus, Reginae augustissimæ,
 quæ hodie imperium tenet, munificentiam in clerum describit,
 nullam sere prætermittens circumstantiam, ad factum istud ve-
 gloriosum pertinet. Deinde statutum ipsum, cujus pariter
 supra fecimus mentionem, & curiaulis *An Act for the making
 more effectual Her Majesties gracious intentions* &c. secundum
 singulas illius partes considerandum sibi sumit, & multa adducit,
 quæ ad illustrationem & commendationem illius apprimè facere
 videntur. Speciatim ea occasione ostendit, quod jus annatarum
 & decimarum Angliæ regibus ab Henrico VIII assertum, parum
 utile extiterit coronæ; deinde quod redditus inde obvenientes, do-
 ctrinæ divinæ ministris eorumque sustentationi jam A. 1649 fue-
 rint destinati; tum quæ facta prodierint sub Henrico VIII, Edu-
 ardo VI & Elisabetha, de modo exigendi illas annatas atque de-
 cimas, nec non de aliis circumstantiis eo respicientibus; postre-
 mo quisnam verus sit sensus statuti, cui nomen a *manu mortua*
 datur, & cur statu ecclesiæ jam in melius formato credendum
 sit, non amplius per illud esse restrictam vel prohibitam liberalita-

P. 323.

P. 322.

P. 323.

P. 327.

p. 347-

p. 373-

p. 382-

p. 385-

p. 390-

tem in clerum, nedum restitutionem eorum, quæ olim titulis
 P. 395. iusto ad ecclesiam pertinuerint. His de novo quædam subijcit,
 ex quibus appareat, non solum præter necessitatem, sed & con-
 tra regulas æquitatis, propter dictas annatas & antiquam dæmon-
 partis præstationem, quinque distincta instrumenta obligatoria im-
 petrare debuisse beneficiorum ecclesiasticorum possessores; eoque
 majores laudes deferendas existimat Regine, quod onus istud re-
 miserit. Simul mentionem facit quorundam consiliorum, quæ
 P. 398. Elisabethæ, Jacobo I, Carolo I & Carolo II in oppressionem cle-
 ri, sed irritò conatu, fuerint suggesta.

Antequam tractationi susceptæ finem imponat cl. Autor,
 nihil ab instituto suo alienum, aut repugnans officio civis obe-
 dientis se facturum existimat, si his, quorum fidem ad promo-
 vendum opus laudabiliter a se cooptum electura sit Regina, con-
 P. 404. silia quædam, quæ ad id conducere sibi videantur, modesto pro-
 ponat. Horum primum est, ut (quemadmodum jam a cardina-
 li Polo & alias non semel sit tentatum) numerus exactus in-
 atur ecclesiarum omnium, quotquot in Angliæ regno & Walliæ
 P. 406. principatu inveniantur, quæ ministros habeant exiguis stipen-
 diis adjutos. Alterum, ut ratio præcipua habeatur ejusmodi
 ministrorum, qui sint in locis nundinarum privilegio gaudenti-
 bus, populi frequentia maxime celebribus, & prope Londinum
 P. 409. sitis. Tertium, ut quamdiu non datur occasio redimendi ea,
 quæ singulis ecclesiis per appropriationes docebant, ministris
 illarum egentibus ex nummis, ad istam redemptionem destinatis,
 interea præbeantur annuatim certi redditus, & si quem fundum ec-
 P. 410. clesie quondam ablatum eidem restitui contigerit, pars fructuum
 tribuatur ecclesie oppidi alicujus vicini. Quartum, ut, quibus ec-
 P. 411. clesiarum ministris stipendia augentur, eorum quoque officio
 atque laboribus aliquid addatur, in utilitatem populi iis commissa.
 P. 414. Quintum, ut media circumspiciantur, quibus adduci queant bo-
 norum ad ecclesias spectantium possessores, ad illa æquis conditio-
 P. 415. nibus ecclesiis vendenda. Sextum, ubi ad ductum consilii, quod
 erat in ordine tertium, novi redditus in pecunia consistentes mi-
 nistris ecclesiarum assignantur, ut, iisdem in locis incolæ hyspa-
 rochiani, una cum appropriatoribus seu bonorum quondam ec-
 clesia-

clericorum possessoribus persuadentur, ad aliquid de suo redditibus istis adscriptum. Ultimum, quæ in eorum numero, qui appropriatores dicuntur, episcopi etiam inveniuntur, alique in dignitatibus ecclesiasticis constituti, & integra collegia ecclesiastica, ut consilia in eantibus quibus ab his quoque (prout jam factum esse a quibusdam, & præcipue ab episcopo nec non capitulo Cartholensi commemorat), possit obtineri aliquid in utilitatem ecclesiarum; quæ per istas appropriationes passæ sint detrimentum. Tandem exempla subiicit quorundam, qui sub regno præsentis liberalitate sua in ecclesiis inclaruerint, nimirum comitis Nottinghamiæ, Henrici Forsteri & Hiobi Marstoni. Nonnullos etiam antea a se prætermisissos, & qui tempore regum antecedentium eodem nomine laudari meruerint, recenset, cumque de domino Simone Digbzo, Richardo Temple baronetto, speciatim vero de archiepiscopo Armachano, Bramhallio, quædam commemorasset, duo refert memorabiliter dicta, unum Thomæ, Straffordiae comitis, Regisque Caroli I locum in Hibernia quondam tenentis, alterum Georgii, ducis Albemariæ, quorum ille filio suo injunxit, ne unquam, nisi velit iram Numinis in se provocare, permittitur sibi credat possidere quicquam, quod ecclesiæ debeatur; hic vero solitus fuerit, admodum frequenter in sermonibus cum episcopo Salisburiensi habitis, partem suæ felicitatis hand exiguam dicere, quod in omnibus suis bonis nihil omnino inveniatur, quod unquam piis usibus fuerit devotum. In fine operis adduntur varia documenta, quibus fides adstruitur his, quæ in ipso libro fuerunt proposita, cumque maximam partem deprompta sint ex schedis manuscriptis in locis diversis asservatis, nec antea typis excusa, multum per illa accedit pretio, quod opus integrum prætati, ingenio atque industria Reverendi Autoris debet.

P. 417.
P. 419.
P. 423.
P. 427.
P. 438.

JOANNIS ORTWINI WESTENBERGII ACTI
& Antecessaris de Causis Obligationum Liber singularis, seu
Dissertationes novem.

Haroderovici, apud viduam & filios Alb. Sas, 1704. in 8. Plag. 22.

NOVEM Dissertationes, a diversis Respondentibus, quorum nomina sub initium quoque libri adjecta sunt, more Academico

mico habitas, conjunctum, uno volumine, hic exhibet Autor *Clarissimus*. In *Dissertatione prima*, post explicatam causa efficientis & obligationis indolem, hujus causam remotam ait esse Jus, hoc autem cum Divinum aut humanum, & illud *innatum* vel revelatum sit, hinc singulas istas Juris species persequitur. Præmo igitur Jus Divinum Naturale, ac Obligationes inde venientes, quibus homo Deo, sibi ipsi, & proximo obstringitur, expendit; inde ad Jus Divinum revelatum progreditur, quod triplex docet, Morale, Ceremoniale & Forense. Denique pergit ad Jus Civile, ac in specie, Romanorum, secundum quod Obligationem in mere naturalem, mere civilem, & mixtam non male dividi existimat, ac singulas dein species definitionibus, subdivisionibus & exemplis, amplius illustrat. *Dissertatio secunda* tractatum, de causis Obligationum propinquas, pandit. Has Noster in Ordinarias & Extraordinarias distinguit, ac illarum quatuor species, Contractum, Quasicontractum, Maleficium & Quasimaleficium; harum plurimum, varias scilicet Causarum figuras, esse arbitratur. Quibus generaliter propositis, singularum specierum prolixior deinde sequitur explicatio. Quid ergo Contractus sit, primo Noster inquit, eumque in Nominatum & Innominatum dispescit, adjectis utriusque subdivisionibus consuetis. Quasicontractus, ex ejus sententia, est factum aliquod non turpe, ex quo, citra conventionem, nascitur obligatio. De numero Quasicontractuum, res dubia est, sed Clarissimus Autor, præter quinque species, Justiniano laudatas, Negotiorum gestionem, Tutelam, administrationem, Rei communionem, Hereditatis additionem, & Indebiti solutionem, nullas alias admittit, ac servandæ doctrinæ suæ; quasdam leges, quæ obijci poterant, explicat. Delictum ipsi est omne factum illicitum, dolo male commissum, quod poenam meretur: dividitur ab eodem, juxta receptam sententiam, in publicum & privatum, quod iterum est vel ordinarium, vel extraordinarium, cui etiam delictum populare accensendum esse censet. Quasidelictum, ex doctrina Nostri, est factum, quod quidem proprie delictum non est, sed propter culpam, delicto est proximum; cumque quatuor ejus species, post Gajum, Justinianus saltem commemoret, hinc probabile illi videtur,

tur,

tur, solas illas Quasidelictorum nomine venire. Hæc de causis Obligationum ordinariis. Cum vero hæc introducendis obligationibus omnibus, hanc sufficere fuerint visæ Jctis, ideo varias causarum figuras, i. e. varia negotia, a contractu & maleficio distincta, ex quibus nomen, propter æquitatis rationem, obligatio nascitur, velut causas obligationum extraordinarias & irregulares, adjecerunt. Has ergo distinctius persecuturus doctissimus Autor, in *Dissertatione tertia*, de Æquitate primo aliqua præmittit, cumque elegantissimus casus in *l. 32. de R. C.* (quam auream, aureisque literis scribendam, nec non speculum aureum, imo legem Divinam appellant Doctores, de veteri, ut videtur, superstitione) et occurrere videatur, quo propter solam æquitatem, actio conceditur, ideo, præmissa proluxiori laudatæ legis expositione, ostendit, in ea subesse negotium, quod neque ad contractum, neque delictum referri possit, actionemque inde descendentem, merito Conditionem ex lege dicendam esse, addita disquisitione, quo usque illa lex, ad alios casus, bene vel male extendatur. Cum igitur Condictio ex lege, in illa lege 32 occurrat, eademque ex variis causarum figuris alias oriri credatur, ideo Noster, in *Dissertatione quarta*, Conditionem illam primo in genere exponit, postea ejus species, quæ ex pactis legitimis nascuntur, persecutus, disquirat, an pactum compromissorium, suffragii, contractus, & in specie, stipulatio ac literarum obligatio, pactis legitimis recte annumerentur? eo etiam addito, quod quasicontractus ad pacta legitima male referantur. His absolutis, de aliis casibus, quibus Condictio ex lege competat, ac in specie, an in casu *l. 1. C. de jur. emphyt. l. 2. C. de rescind. vendit. l. un. C. de suffrag. l. 5. C. de ingen. man.* illa locum inveniat, Noster fatagat. Conditionibus ex lege, similes sunt Actiones in factum, quibus *Dissertatio quinta* destinata est. In ea Clarissimus Autor, nomen & indolem Actionum in factum generaliter explanat, earumque originem & necessitatem, ex hypothesebus fori Romani deducit, & quam varie illæ supponantur, distinctius edisserit. Inde progreditur ad Actiones in factum subsidarias civiles, variis exemplis illustratas, quas excipiunt Actiones in factum subsidariæ Prætoriz, quibus etiam non exi-

guus exemplorum numerus, lucem affundit. Præter actiones in factum subsidiarias, dantur & aliæ, istis affines, Actio scilicet de tigno juncto, Actio subsidiaria pupillis & minoribus contra magistratus minores competens, & Actio iudicati, quæ licet, habita æquitatis, ex qua sola oriuntur, ratione, Actiones in factum dici queant, attamen, quia singulæ propriis appellantur nominibus, ideo in *Dissertatione sexta*, seorsim de his agendam sibi esse existimavit Noster. In indagandis igitur actionum illarum appellationibus, natura, varietate & fundamento, prolixè satis occupatur. Nondum fons causarum extraordinariorum exaruit, sed ex eo plures adhuc actiones aliæ scaturire Nostro videntur. Nam in istum censum, *Dissertatione septima*, Actionem ad petendam restitutionem in integrum, de pauperie, ad exhibendum, Conditionem sine causa, Triticariam, Actionem de pecunia constituta: *Dissertatione octava*, Actionem redhibitoriam & quanti minoris, actionem ex vinculo matrimoniali ortam, actionem ad alimenta præstanda, liberis & parentibus competentem: *Dissertatione nona*, Actionem ad collationem faciendam, damni infecti, aquæ pluvie arcendæ, querelam inofficiosæ donationis, remedium indemnitas seu beneficium separationis bonorum, obligationem & actionem ex pollicitatione natam, ac tandem actiones extraordinarias, de quibus ipse Prætor vel Præses, extra ordinem, quandoque cognoscebat, refert, ac circa singulas, præcipuam operam eo intendit, ut eas ex nulla causa ordinaria, contractu puta, quasicontractu, maleficio aut quasmaleficio, descendere, adeoque ex causa extraordinaria, sive sola æquitate, repetendas esse ostendat, quod in genere adnotuisse, satis videtur. Speciminis tamen loco, ejus sententiam, quoad actionem redhibitoriam & quanti minoris, quæ in *Dissertatione octava* primo loco comparet, explicatius nonnihil exhibebimus. Edicti Edicti sententia & rationibus adductis, ac utriusque actionis, redhibitorie & quanti minoris, definitione, appellationibus & concursu explicatis, contendit, actiones illas ex mera æquitate, ne emtores rerum vitiosarum damnum sentiant, esse introductas, eaque ratione, dativas posse dici, utut ipsæ actionum, in dativas & nativas, distinctio, minus accurata Nostro videatur;

postea

postea resellit eos, qui ad præstationes, quas Ediles venditoribus injunxerunt, ex ipso emtionis & venditionis contractu, agi posse consent: nam actiones ex contractu descendentes, ad eum implendum, non solvendum, regulariter competunt, & quid opus fuisset actione redhibitoria & quanti minoris, si ex ipso contractu agere potuissent auctores lesi? præterea illa sententia aperte *l. 2. C. de Edilit. Actio.* repugnat; denique in plerisque actiones Edilitiæ, & actio emti differunt, quas differentias Noster recenset, ac objectionibus nonnullis, *ex l. 11. §. 3. 5. de A. E. V. l. 27. §. 4. de Edilit. editi.* desumptis respondet.

OBSERVATIO D. JOHANNIS WRIGHTII, Colleg. Med. Lond. Socii, de Ulcere Pulmonum, in Epistola ad GULIELMUM COWPERIUM, Soc. Reg. Socium recensita, una cum hujus Responsione.

Excerpta ex Actis Philos. Anglic. A. 1703. N. 285.

Puella 23. annorum Anno 1701. Mense Majo variolis corripiebatur adeo benignis, ut Medici consilio non indigere videretur, donec in squamas illæ abiissent. Tunc enim respirandi difficultas, quæ paulo ante eam vexaverat, tantum coepit incrementum, ut septimo post variolarum eruptionem die, materiam sanguineam expneret viscidam, quæ nec pituita sanguinis striis picta, nec æoni permixta esse videbatur, sed tota omnino erat sanguinea; non tamen sanguinis calidi instar fluebat, multo minus velut cruor frigidus coagulabatur, sed dum effundebatur, instar pituitæ, ex ventriculo per vomitum sejepta, pelvi adhærebat. Quævis vero talis hæmoptysis multum quotidie intendere, atque subinde per diem vel sextarius dictæ materiæ eijceretur; paucis tamen septimanis post sanitati ægra restituta, bonum recuperavit corporis habitum, Lunæque tributum solvere iterum coepit, & a mense Julio ad Decembrem usque satis bene valuit. Quo tempore respirandi difficultas repetens indies crescebat, cum plenitudinis quædam atque ponderis sensu in sinistro latere, ita ut ægra huic quidem commode incumbere posset, quoties autem in dextram se convertere elaborabat, pondus quasi ex sinistro ad dextrum latus labi persiperet, cum dyspnœæ augmento atque tussi.

D d 2

Qua-

Qualia symptomata cum ad nativitatis Christi usque festum; indices augerentur, crassam tandem foetidamque materiam purulentam excernere cepit, bono interim appetitu gaudens, & ab omni insultu febrili libera. Authoris curæ tradita puella, medicamenta pus per *avanturam* evacuantiæ assumpsit cum euphoria, mensibus interim periodum servantibus, nec hecticæ signis præsentibus, a tantillo autem frigoris admisso pus foetidum eiciebatur. Per aliquot horas omnis tussendi molestiæ erat experta, quamprimum autem eam hæc, post aliquem plenitudinis sensum, affligere incepit, non prius desit, quam duo circiter paris foetidi cochlearia essent excreta; idque potissimum mane, a meridie, & noctu contingebat. Cum itaque pulmonum lobum sinistrum, abscessu occupari suspicio oriretur, in lecto caput primum sinistro brachio suffulcire iussa est, ut post levem tussim pus effluere eo felicius posset. Aliquando, post frigoris sensum a meridie, pulsu celeriori reddito, calor febrilis accendebatur, indices increscens, quem leve comitabatur delirium ad aliquot dies; donec post se reliquit hecticam cum rubore, vesperi genas pingentes, sudoribus nocturnis, diarrhoea continua, atrophis & œdema damum œdemate foctatam, etiamsi lecto fuisset affixa. Inter septimam & octavam costam nodi aliquot exiles se offerebant tactui, qui una cum aliis phœnomenis, ibidem loci ulcerosos pulmones pleuræ adhaerere, suspicionem augebant. Etiamsi igitur causticæ thictro loco potissimum applicari debuisset, prævidens tamen Author cum aliis sibi junctis Medicis, mammae sinistrae glandulas simul erodendum iri, spatium inter sextam & septimam costam sursum numerando illud apposuit; quæ remote, & lanceola in pectoris cavitate adacta, lymphæ profluere, sanguinolenta absque pure: immixtoque specillo, pulmones ad inferiorem costæ septimæ partem adhaerere observabantur; antequam autem eschara separaretur, pus prorupit, quotiescumque ulcus deligabatur, quod sensim atque sensim imminuebatur, ad curationis usque finem. Quem tamen antequam attingeret puella, de immenso circa cartilagineam ensiformem conquecta est dolore, & tanto quidem, ut cannulam ipsa aliquoties extrahere haberet necesse; quod a cannula nervum premante ille crearetur. Sicque mensè Augusto perfecte sanata, sequentibus men-

mensibus pristinum corporis habitum recepit, indicio manifesto, non omne pulmonum ulcus, prout nonnullis videtur, esse incurabile.

Cum autem puellæ huic curandæ etiam Gulielmus Cowperus adfuerit, non potuit non hic, in Responsione sua, D. Wrigthii, felicem curæ successum constanter prædicentis, peritiam collaudare, atque in memoriam revocare puris non minus graveolentiam summam, quam putridam acrimoniam, qua specillum immisissum & syringam argenteam in injectionibus usurpatam arroserat. Nec dubium superesse ullum dicit, quin pus, ex vulnere facto profluens, ab eadem cavitate proveniret, ex qua ante cum tussi per os fuerat rejectum; siquidem puella sub injectionibus, quasi tinctura myrrhæ ingrediebatur, de amaro sapore in ore fuerit conquesta. Recensitis dein aliis ægrorum, similibus pulmonum ulceribus laborantium, exemplis, merito miratur Clarissimus Cowperus, qui fiat, ut parte una pulmonum obstructa, homo tamen vivere, & reliqua pulmonum pars totam massam sanguineam, ex dextro cordis ventriculo ad sinistram, æquali temporis momento, & sub æquali quantitate, sub qua per reliquas corporis partes omnes circulatur, deducere queat; cum modum conveniat omnino admirari, quo in statu naturali, ubi pulmonum canales omnes aperti sunt, id contingat. Ad cuius phænomeni explanationem sequentia instituit experimenta. Scilicet aquam in arteriam pulmonalem injectam, dum per venam pulmonalem redire conspexit, idem etiam cum cera tentavit feliciter. Postquam enim hanc calidissimam cum oleo terebinthinæ mixtam, & colore Vermillon dicto, tinctam in arteriam memoratam felium juniorum injecit, venam ea cum auricula sinistra adeo repletam vidit, ut pars ejus ad sinistram usque cordis ventriculum penetraverit; licet aliquid ceræ ad bronchia simul esset depositum. Corda humana præparando, & eorum ventriculos, auriculas & truncos vasorum sanguineorum cera replendo, itidem advertit, quod cera, diversis coloribus tincta, in arteriam & venam pulmonalem, sine extrema vi injecta, ex arteriis ad venas tantum, non vero ad tracheam simul, pervenerit. Nec in aliis corporum humanorum æque ac quadrupedum visceribus ceram per arterias ad ve-

nas adigere potuit, præterquam in pulmonibus, liene & pene; in quibus tamen ut succederet experimentum, cera summo cum impetu injicienda fuit. Cum autem nudis oculis vasorum extremitates nec in animalibus vivis, dum sanguis adhuc per vasa circulatur, cumprimis in partibus pellucidis omenti, vel mesenterii quadrupedum, aut in pulmonibus ranarum, vel lacertarum viventium; nec in mortuis, dum sanguis in pulmonibus est retentus, usurpari possint, mediante microscopio id tentavit. Facta enim incisione in corporibus dictorum animalium, pulmonum prolapsorum & aëre inspirato distentorum partem, cordi quam proxime adjacentem, citissime & firmissime ligavit; quo facto exsiccatos ranarum & lacertarum pulmones eorumque vasa microscopii ope ita contexta deprehendit, prout in fig. 1. 3. 4. 5. 6. offeruntur. Adeoque certissime sibi persuasum habet Author Clarissimus, communicationes vasorum sanguineorum in pulmonibus magis esse parvas, quam in aliis partibus, excepto liene & pene, donec monstretur, ceram liquefactam aequè facile in reliquis corporis humani ac quadrupedum partibus ex arteriis ad venas penetrare. Quemadmodum vero rationem inde petit sanguinis per pulmones in statu naturali fluentis; ita e diverso, si in statu p. n. vasa quaedam sanguinea pulmonum vel angustentur, vel penitus comprimantur, ut in ulceribus pulmonum, tunc a reliquis adhuc sanis vasis plus solito per eorum cavitatem transmitti reputat, quippe quæ sensim ita dilatentur, ut illorum defectum commode resarcire valeant. Id quod etiam in ranarum arteriosorum communicatione fieri observat, quando in aneurysmaticis cura ramus quidam insignis vel truncus ligatur.

TAB. V.

Explicatio Figurarum Tabulæ V.

Figura I exhibet pulmonem ranæ ligatum & exsiccatum, microscopio inspectum, cujus vasorum extremitates tam amplæ sunt, ut tres sanguinis globulos transmittere possint.

AA. Arteriz.

BB. Venæ.

CC. Earum inosculationes.

D. A.

Fig: 3.

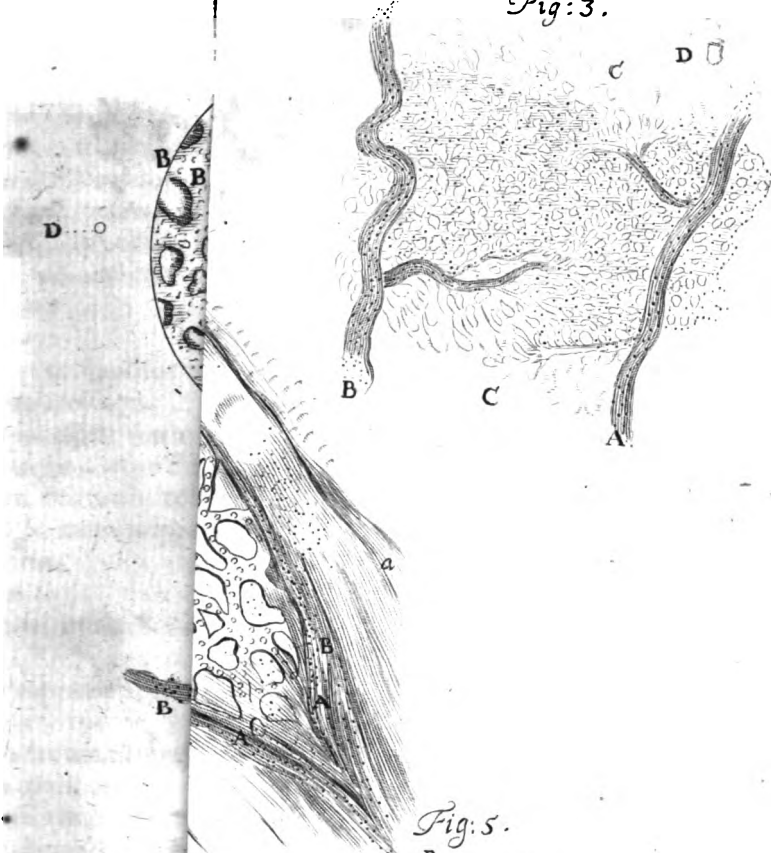
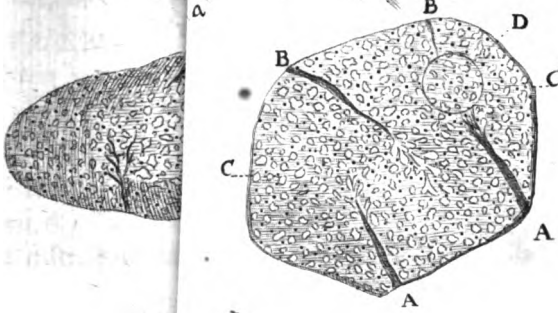

Fig: 5.

D. Area microscopii, prout nudis oculis apparet.

Figura II sistit pedis posterioris ranæ partem, cujus valorum extremitates unicum saltem sanguinis globulum transmittunt.

AA. Truncus arteriarum.

BB. Truncus venarum ad latera digitorum transeurrens.

CC. Earum extremitates invicem continuatæ, in membrana transparente digitos distinguente.

aa. duo digiti pedis.

Figura III. & IV oculis subjicit extremitates arteriarum & venarum, in pulmonibus ranæ alio microscopio inspectas.

AA. Arteriz.

BB. Venæ.

CC. Earum conjunctiones.

D. Area microscopii.

Figura V monstrat aream quandam hexagonam pulmonis ranæ, qui cum non æque flatu fuerit distensus, ac in figura III & IV areæ etiam seu cellule in interstitiis extremitatum angustiores & minores apparent.

AA. Arteriz.

BB. Venæ.

CC. Earum inosculationes.

D. Area.

Figura VI repræsentat lobum pulmonis lacertæ aquaticæ præparatum.

AA. Truncus arteriz pulmonalis.

BB. Vena pulmonalis.

CC. Earum rami conjuncti.

DD. Membrana subtilis transparentis.

EXPERIMENTUM ANATOMICUM AD VERAM

Dura Matris motus causam detegendam institutum ab H. RIDLEY M. D. & Reg. Coll. Med.

Londæ Socio.

Excerptum ex Actis Philoſ. Angl. A. 1703. N. 287.

Postquam Clar. Ridley in Tractatu suo de Anatomia Cerebri, ante bina lustra publici juris facto, Duræ Matris motum arteriis per

per totum cerebrum dispersis in acceptum referendum esse, variis experimentis probaverat; Clarissimus autem *Baglivus* in suo *de Fibra Morrice* libello, pulsus hujus causam in propria Duræ Menyngeis substantia & textura, cordis æmula, quærendam esse tradiderat: ultra contrariarum harum sententiarum veritati propius accedat, examinaturus ille, sequens instituit experimentum.

Canis scilicet superiori bregmatis parte terebrata, membranam duram non sine aliqua sanguinis jactura denudavit. Hinc cohibita hæmorrhagia, absterfoque sanguine, duræ matris ejusque sinus longitudinalis, qui per marginem foraminis decurrebat, motum systalticum cordis vibrationis, quæ iusto citior erat, æmulum, hujusque rhythmo ad amussim respondentem apprehendit. Post elapsum unum horæ quadrantem, eandem hamulo acuto suspensam perforavit; quam perforationem acute persensisse videbatur canis, convulsionis tamen cujusvis expertus. Comparavit sic motus cerebri systalticus, tantillum sanguinis, quod in membrana continobatur, foras propellens. Postea cupide forficis obtusa caute in aperturam membranz vulnerata immissa, eam transversim in parte ejus a sinus longitudinalis transitu maxime remota dissecuit; hinc protrusum fuit cerebrum pia matre tectum, perseverante adhuc motu ejus ad tactum satis forti, licet membrana ipsa, ob vim restitutivam fibrarum suarum a plaga accepta imminutam, ad oculos obscurius vibrari videretur. Toto hoc tempore vegetus adhuc erat canis, levibus tantum tremoribus, cum quodam horrore, per-universum corpus affectus. Postquam igitur per aliquot horas hic vexatus multum sanguinis effuderat, ut omnem vim pulsificam, quæ vel huic membranz inesse, vel aliunde accedere supponi potest, adimeret Author, guttulas aliquot olei vitrioli leniter illinebat; unde nigro colore tingebatur hæc, & nulla, saltem exigua & obscura ejus percepta est vibratio, admoto tamen digito satis distinctus cerebri pulsus sentiebatur. Peractis his, cum cultri mucronem ad unius uncie crassitiem in cerebri substantiam intrussisset, vehementer se agitavit canis, hætenus adhuc vegetus, & in horrendas corporis jactationes & pedum anteriorum & posteriorum convulsiones incidit, & cerebrum fortius quam antea movebatur, Postea spe-

specillo profundius adacto, sensus dolorifici indicia maxima dedit animal, cultro tandem usque ad latus cranii oppositum trajecto horrendis agitata fuit spasmis; & interim systolen & diastolen cerebri, cum maximo renifu factam, digito Author æque ac alii adstantes perciperunt. Quibus penfitatis phænomenis, patere existimat Clarissimus Ridley, motum cerebri & menyngis a peculiari duræ matris textura minime dependere.

D. ROBERTI HUNTINGTONI EPISTOLÆ, ET
veterum Mathematicorum Synopsis, Collectore EDUARDO
BERNARDO. Præmittuntur D. HUNTINGTONI &
D. BERNARDI Vita, Scriptore THOMA SMITHO S. Theol. Doct.

Londini, apud A. & J. Churchil, 1704. 8. Plag. 18.

PER varia doctissima scripta, in Actis nostris passim commemorata, dudum orbi erudito ita innotuit Vir Clarissimus Thomas Smithus, ut vel solum nomen ejus affatim commendare possit Huntingtônianas epistolas, quibus in lucem edendis obstetricias manus præstare dignatus est. Epistolis autem Huntingtônianis Vitam ejus præmittere operæ pretium duxit, illustrationi eorum, quæ passim in epistolis habentur, hæud raro inservientem. Lucem vero Huntingtonus adspexit Februariò mense anni superioris seculi XXXVI Deorhirstæ, quod est oppidum non incelebre ad Sabrinæ ripam situm. Patrem nactus est illius loci Parochum, qui Robertum nostrum secunde genitum, in schola publica Bristolæ literas Græcas & Latinas bene edoctum, cum decimum sextum vitæ annum attigisset, Oxonium ablegavit, ubi primo inter Portionistas, quos vocant, receptus, mox post susceptum primum in artibus gradum, unanimi illorum, penes quos jus eligendi erat, consensu in numerum Sociorum cooptabatur. Anno deinceps 1663 lauream Magistri consecutus, insequentibus comitiis Magistrorum nuncupatus est Senior, quam spartam cum per aliquod tempus egregie ornasset, tum D. Pocockii consilio, tum propria mentis inclinatione ductus, D. Framptono, qui huc usque Halebi mercatoribus Anglis in Oriente a sacris fuerat, jam in Angliam redituro, in sacro isto munere, amplissima mercatorum Londinensium,

P. 1.

P. 2.

P. 3.

E c

sium,

- p. 5. sium, qui mercaturam in Oriente exercent, societate suffragante successit. Cum ergo Halebum celeberrimum illud Orientis emporium pervenisset, post administrationem sancti muneris, quod ipsi incumbere, nihil prius antiquiusve habuit, quam ut patriam rerum hactenus pene incomperatarum vel saltem vix satis bene cognitarum notitiis, in vectisque librorum gazis redux ditaret.
- p. 7. Cum vero de libris Syriacis comparandis maxime sollicitus esset, & in iis cum primis S. Ignatii, Episcopi Antiocheni, epistolas Syriacas investigaret, quarum non tantum Ebed Jesu in Catalogo librorum Chaldaeorum obiter indicium fecerat, sed & ipsas epistolas magis diserte Ignatius Antiochenus XVI seculi scriptor, in Catalogo librorum ex Oriente advectorum, Chaldaeo-Syria lingua ibi extare, testatum dederat: minime tamen hac ex parte voti compos fieri potuit, cum nec in Syria, nec in Aegypto, nec in Mesopotamia, nec in monte Sina, exemplar Ignatianum sive Graecum sive Syriacum repererit. In iis autem libris, quos Patriarchae Antiocheni D. Stephani Petri opera adjutus nactus est, Ephremi Syri Commentarius in Pentateuchum, & quaedam Homiliae maxime insignes fuerunt. Cum aliquot annos Halebi versatus fuisset Huntingtonus, ipsum lubido incessit Hierosolyma adeundi, in quo itinere ad reliquias Samaritanorum divertit, ex quibus triginta circiter familiae Sicima sive Neapolim (utpote ex istius ruinis ab Herode conditam, hodie *Naples* nuncupatam, juxta montem Garizim tribus horis ab urbe Samaria, olim *Σαβαση*, nunc *Isboke*, distitam) incolunt. Ea occasione obiter Clarissimus Smithus de codicibus Samaritanorum sacris nonnulla observat, atque id imprimis, quod si ex codicibus in Anglia obviis judicium ferre liceat, Cottoniano nempe, Bodlejano & Huntingtoniano, nullus eorum CCCC quingentorumve annorum aetatem supergrediatur. In Aegyptum quoque iter fecit Huntingtonus, ibique eandem in investigandis codicibus manuscriptis industriam perpetuo adhibuit. In hisce autem libris Copto-Arabice singillatim recensendis Auctor non diu versatur: cum ii ex egregio & utilissimo catalogorum opere, Oxonii A. 1697 edito, peti possint. Maxime & in primis memoranda esse judicat tria Evangeliorum exemplaria, quarum unum Kahirae, alterum in deserto Nitriae, tertium Hierosoly-
- mis

mis reperit, D. Marshallo, qui editionem Copticam N. T. tum temporis moliebatur, transmissa. Præterea dum Kahiræ commoratus est, cum quodam Copto sacerdote de conciliorum duobus voluminibus, una cum appendice concilii Chalcedonensis, & denique tribus reliquis Pentateuchi Mosaici libris exscribendis fuit pactus. Quoad Huntingtonus in Asia vitam degit, cum multis Viris religiosis, religionis Christianæ propagandæ causa per Orientem quaqua versus sparsis, frequens literarum commercium exercuit. Inter hos ex P. Archangelo de Sancta Theresâ, ordinis Carmelitarum discalceatorum, de Sabæis sive Mendæis quondam quaesivit, num qui libri istius sectæ opiniones complectentes adhuc superessent. Iste Carmelita ut Huntingtoni curiositati satisfacere, postea in Angliam tres libros transmisit, quorum duos Mendæi olim Adamo Protoplastæ a Deo traditos, tertium vero ab Angelis trecentis triginta annorum millibus ante Adamum conditum coelitus delatos fabulantur. Isti autem libri tanta obscuritate laborant, ut absque interprete nullo modo intelligi possint. Postquam Huntingtonus in Asia undecim annos expleverat, de reditu in patriam cogitans, per Italiam & Galliam in Britanniam rediit, cui restitutus anno 1683 dignitatem Doctoris in facultate Theologica consecutus est. Paulo post Collegii S. Trinitatis, juxta Dublinium in Hibernia, præfectura ipsi licet invito atque reluctanti fuit delata. Bello autem in Hibernia ingruente, fuga sibi consulendum esse duxit. In Angliam ergo rediit sacerdotium in parochia Hollingburæ, in agro Hartfordiensi sita, ipsi fuit demandatum. Ibi reliquum vitæ tempus transigens in animum impulerat, sed aliter visum Deo. Etenim A. 1701, vacante sede Rapotensi in provincia Ultoniæ, hic episcopatus, opera potissimum Illustrissimi Henrici Comitis Clarendoniæ, ipsi delatus est. Hac de causa denuo in Hiberniam navigare coactus, Dublinium incolumis appulit, ibique vicesimo die mensis Julii in Ecclesia Christi cum debita solennitate fuit consecratus. Sed prius quam ad sedem suam cathedralem pervenit, morbo implicitus, secundo die Septembris, sexagesimo sexto ætatis anno, placide decessit. Jam ut ex epistolis quoque decerpamus nonnulla, p. 13 meminit cujusdam exemplaris Concilii Florentini, quod ab alio auctore profectum

p. 18.

p. 21.

p. 23.

p. 24.

p. 29.

p. 32.

esse credit, quam ista exemplaria, quæ typis impressa leguntur: duo enim ait in publicum prodisse, quorum alterum Georgio Scholario vulgò tribuatur, alterum vero Sylvestro Syropulo. Præter hos libros, de historia jam dicti Concilii se vidisse fatetur partiunculas & rhapsodias bene multas a Græcis, Bessarione puta, Demetrio Cydone, Josepho Methonensi, Gregorio Hieromona-cho, Vecco Constantinopolitano &c. confectas. P. 32 & 33 refer-tur de Armeno quodam, urbis Damasci incola, qui ad defectio-nem a fide sua sollicitatus, Mahometanorum illecebras omnes & minas ac promissa generoso contemptu respuerit, & hoc pacto martyrii coronam gloriose reportavit; quo martyrio durante, fulgi-dum jubar cœlestis luminis æmulum sancto corpori aliquandiu illuxerit, aliaque comparuerint miracula. P. 39 gratias agit D. An-gelo a Sancto Joseph Carmelitæ, quod Sabiorum cultum, ceremo-nias & superstitionem per Orientem olim diffusam, paulo accuratius ipsum edocuerit; qua occasione hanc sectam dicit vetustis-simam, utpote quæ, si Arabibus sit fides habenda, a Sabio quo-dam altero Sethi filio originem traxerit; quam in rem ostendent libros ab ipso Setho conscriptos, ipsorum veluti SS. Biblia & au-thenticas institutiones. Hæc & alia scripta de eadem hæresi tra-ctantia, in quibus sunt codices MSS. Thabeti Ebn-Corah, ut ipsi transmittat, etiam atque etiam petit. P. 46 multa de Samaritis narrat D. Jobo Ludolfo, eamque gentem ait esse tam parvam, ut non aliam temere invenias, cui comparare possis; hoc tamen non obstante, illos paucitate sua contentos se solos veros Ebræos & Israelitas nuncupare, & Judæos Palæstinos aliosque alto supercilio contemnere, quin etiam odio plus quam Vatiniano prosequi. Cum Huntingtonus apud eos versaretur, atque pro-latos libros Samaritano caractere descriptos nullo negotio lege-ret, forte fortuna inter alios sermones ab ipso quæsierunt, num in Britannia quoque Ebræi reperirentur, quam quæstionem ille, de Judæis respondens, cum ipsi de Samaritanis interrogassent, af-firmavit, quo facto præcipiti credulitate inducti sponte sua arri-piebant, illos esse suos fratres & contribules, neque postea cum Huntingtonus intelligeret, sese aliter respondisse ac isti rogassent, hunc errorem ullo modo sibi eximi patiebantur. Proinde lite-

ras

ras in Angliam mittere decrevere, an ibi Ebraei per omnia ipsi consenserint exploraturi. Mox quoque literas ejusmodi lingua Ebraea, characteribus autem Samaritanis exaratas, ad Huntingtonum miserunt, quas ille Oxonium deferendas curavit. Ad eas postea respondit eadem lingua & caractere D. Mareshallus, quod literarum commercium per aliquot annos duravit, morte autem Mareshalli intermissum penitus cessavit. In singulis ferme istis literis superbe gloriati fuerant, apud ipsos servari vetustissimum legis exemplar, quod scriptum fuerit ab Abisha sacerdote pronepote Aaronis, & illius manu signatum; verum nugas esse & mera mendacia, quae hac de re proferunt, Huntingtonus exoculari inspectione deprehendit, & ipsos hujus vanae gloriationis abunde convicit. P. 51 indicat, Samaritas nomen tetragrammaton יהוה nunquam pronuntiare, sed loco ipsius efferre *Semaa* cum ו potius quam ו & ultima protracta & quasi trisyllaba, ubi laudat conjecturam Ludolfi existimantis, quod sit a מו ad morem Judaeorum. De Messia loquentes parum sibi constare ait, nunc hoc, nunc illud asserentes; interim tamen observat, ipsos de Servatore nostro ejusque cultoribus admodum honorifice loqui. P. 52 se nescire fatetur, quare nomen Messiae scribant יהושע si tamen liceat conjectari, hoc aenigma ita explicari posse putat, ut sint initiales plurium vocabulorum literae, veluti יהוה הנה. Ibidem rationem annorum seu computum temporis apud Samaritas duplicem esse docet, civilem seu Mohammedicum unum, ab Hegira Pseudoprophetae; alterum ecclesiasticum seu Graecum, ex Huntingtoni sententia ab orbe condito. P. 62 & sqq. in gratiam D. Picques Aegypti chartam geographiam concinnaturi, multa curiosa de rebus Aegypti, urbibus scilicet, fluviis, pyramidibus, Mummis, inscriptionibus, monasteriis, item de tribus Aegyptiacae linguae dialectis affert. P. 75 sequuntur epistolae, quas insignes Viri ad Huntingtonum perscribere; cum vero in his multa jam in Huntingtoni literis a nobis observata legantur, his praetermissis reliqua breviter perstringemus. P. 77 scribit Michael Nau, Sacerdos e Societate Jesu, ad Huntingtonum, sese suavissima voce Servatoris nostri, qui pacificos vel hoc nomine beatos praedicat, quod filii Dei vocabuntur, provocatum omnem lapidem movisse,

ut concordia inter suam & Anglicanam Ecclesiam in Asia stabili-
 lietur, certiorum quoque facit Huntingtonum, se quidem suos,
 quanquam non sine magno labore, in suam adduxisse sententiam,
 sed valde conqueritur, quod Huntingtonus promissis non steterit,
 neque loco ac tempore præstituto cum suis comparuerit. P. 84 F.
 Agathangelus Sabæorum libros, quorum jam supra in vita Hun-
 tingtoni mentionem fecimus, nominatenus recenset, eorumque
 primum dicit nominari *Sabas Adam*, quem Protopatrem nostrum
 Adamum a Deo immediate accepisse fabulantur: secundum, *Sa-
 bas Hieahie*, ben Zachariæ (quem nonnulli dixerunt esse præcur-
 sorem Domini, S. Joannem Baptistam) & istum pariter dicunt
 Hieahie a Deo recepisse: & tertium *Divan*, qui alios magnitu-
 dine excedit, sed pari æstimatione habetur. Hos libros Sabæi ma-
 gna religione custodiunt, ne forte in aliorum manus perveniant,
 & cum alioquin hanc nationem auri sacra fames multum cruciet,
 difficillime tamen hac ex parte corrumpi possunt. P. 99 sqq. D.
 Stephanus Petrus, Patriarcha Maronitarum Antiochenus, mittit ca-
 talogum tum librorum sacrorum, tum operum Patrum, tum
 aliorum scriptorum, quæ apud ipsos post tot bella, incendia, rapi-
 nas & spoliationes, quibus Syria per 10 secula fuerit obnoxia, adhuc
 supersint. Ex eodem Patriarcha Huntingtonus quæsierat de Di-
 onysio Syro, cujus Commentarium in IV Evangelia celeberrimus
 Loftusius syro-latine imprimendum curavit, quisnam scilicet fuerit
 ille Dionysius, quo tempore ubi loci floruerit, quid denique
 scripserit? Ad singulas has quæstiones Patriarcha p. 111 sqq. accurate
 & prolixè respondet, atque refert, Dionysium illum floruisse seculo
 XII. patriam ipsi civitatem Militinensem obtigisse, professione fuisse
 Jacobitam. propter eximia studia creatum esse episcopum Gramni-
 tiensem, animum Deo A. 1169 reddidisse, & sepultum esse Mele-
 tiæ, ubi natus fuerat. Præter Commentarios in V. & N. T. de
 variis argumentis Theologicis ac Philosophicis scripsisse, scilicet
De Deo, de *Trinitate*, de *Incarnatione*, de *Angelis*, de *Animabus*,
 de *Sacerdotio*, de *Elementis* & de *Aritbmetica*. Porro eundem
 quoque contra hæreticos calamum strinxisse narrat, nimirum
 contra Arabes, Agarenos, Hebræos, Nestorianos, Græcos, item
 contra eos, qui Concilio Chalcedonensi adhærent. Tandem duas
 quo-

quoque Liturgias cum composuisse ait, cum Commentario de Rit-
tu S. Sacrificii Altaris.

Supereff, ut Edwardi Bernardi Vitam, collectioni ve-
terum Mathematicorum & huic epistolarum volumini subjun-
ctæ præmissam, pæncis perconsecamus. Ille natus est Paulesperrie
secundo die Maji A. 1638, patre Josepho Bernardo loci illius Paro-
cho, & matre Elisabetha Lancea, utrisque non ignobili genere ori-
undis. Adolescens Londini in schola publica Mercatorum Scissorum
ita dicta, literarum tyrocinia posuit, septennio ibi exacto in collegi-
um S. Joannis Baptistæ apud Oxonienses cooptatus, Thomæ Wisti tu-
telæ traditus fuit. Magister artium factus, Procuratoris Academiæ
munus gessit A. 1667. Inde prima laurea Theologica ornatus, Lugdu-
num ad Batavos abiit, tum ut MSS. codices orientales, quos Jo-
sephus Scaliger & Levinus Warnerus reliquerunt, perlustraret,
tum etiam, & præcipue quidem, ut V, VI, VII libros Conicarum
Sectionum Apollonii Pergæi, quorum textus Græcus desideratur,
in codice Arabico apud hæredes Golii extantes examinaret. Con-
stituerat enim hos libros cum versione sua & commentationibus ne-
cessariis in lucem edere: sed hoc ejus consilium D. Christianus Ravius
prævertit, utpote qui tres istos libros, a se Latine versos & Carolo XI
Suecorum Regi inscriptos, Kilomi A. 1669 publicavit. Oxonium re-
versus, a D. Christophoro Wrenno electus est, ut ipsius tum tem-
poris in regia aula versantis in munere Mathematico obeundo
vices suppleret. Interim tamen non obliviscebatur, se solenni
professione Theologiæ studiis sacrisque Presbyteri functionibus
consecratum fuisse. Hinc Beneficium Ecclesiasticum, in provin-
cia Surreiensi a Collegio Joannensi ipsi delatum, lubenti animo
accepit, & paulo post a D. Petro Mew, Episcopo Bathoniensi &
Wellensi inter Sacellanos domesticos cooptatus est. Hæc verò
omnia innox erant relinquenda. Cum enim D. Wrennus profes-
sione Mathematicum plane se abdicaret, aut spes muneris istius Ma-
thematici erat abjicienda, aut vi statutorum fundatoris, nulli ali-
o officio sive ecclesiastico sive civili præesse licitum erat. Hinc diu
animi dubius ac nesciens quo se verteret, tandem repudiatis di-
gnitatibus ecclesiasticis, professionem Mathematicam elegit. Cir-
ca hoc tempus de edendis veteribus Mathematicis omnibus, nun-
quam

p. 1.

p. 2.

p. 3.

p. 8.

p. 11.

p. 14.

p. 15.

p. 16.

p. 17.

- p. 25. quam satis laudandum consilium apud Oxonienses fuit agitatum, cujus vastissimi operis sciagraphiam Bernardus accuratissime delineavit, quam Clarissimus Smithus subnectere operæ præmium duxit. Eodem ferme tempore Euclidem suscepit illustrandum, egregio specimine in folio, ut dicitur, edito, in quo Græcus textus & ex adverso Latina versio, cum Procli Commentario, Græce & Latine, una cum doctissimis scholiis figurarumque delineationibus accurate exhibentur. Præterea ut scientiam quoque Astronomicam ex doctrina veterum illustraret, parvam Syntaxin Alexandrinam, communiter *Μικρὸν Ἀστρονόμιον* dictam, in qua præter Euclidem, Theodosii, Autolyçi, Menelai, Aristarchi & Hipficles opuscula continentur, edendam suscepit, sed opus illud non perfecit. Nec solum in scientiis Mathematicis, verum etiam in Chronologiæ & Antiquitatum studio, ingenii vires exercere satagebat. Hinc novam Josephi editionem adornare animum induxerat, & dici non potest, quam vasto apparatu arduum hoc opus aggressus fuerit. Cum vero multi methodum ejus, quam sequebatur, importune & pene ingestis convitiis carperent, inde primo inter Curatores & Bernardum ortæ similitates, dein apertæ lites, utrisque pro diversa, quam secuti sunt, sententia argumentis ultro citroque agitatis tenacissime inhaerentibus. Cessavere inde operæ typographicæ, nec quisquam de edendo integro Josepho sumptibus Academiz amplius cogitavit. Postquam igitur in hoc opere ad metam pervenire non potuit, multos alios libros edidit, qui a D. Smitho insequenti ordine recensentur.
- p. 31.
- p. 32.

I Commentatio de mensuris concavis, ponderibus antiquis, & mensuris distantiarum, quæ primo A. 1685 D. Pocockii commentariis in Prophetiam Hoseæ adjuncta fuit, triennio autem post locupletior facta seorsim prodiit sub hoc titulo: De mensuris & ponderibus antiquis libri tres, quibus accesserunt duæ epistolæ, altera N. Fatii de mari æneo Salomonis, altera Thomæ Hyde de mensuris & ponderibus Sinensium ad D. Bernardum.

II Private Devotions, Oxon. A. 1689 in 12. h. e. ut D. Smithus paulo latius titulum explicat: Exercitia spiritualia, & vitæ piæ & Christiane instituendi methodus, cum formulis precum, tam in quotidianis, quam in solennibus religionis officiis, cum
quis-

quisquam Deo & sibi vacaverit, clam & in privato secessu utendis. Ad finem accessit brevis Decalogi Paraphrasis.

III. Orbis eruditi Literatura a caractere Samaritico deducta, quam tabula amplioris formæ æri incidendam curavit. Hinc uno intuitu contemplari licet varias, pro varia temporum & seculorum ratione, literarum figuras.

IV. Canon præcipuarum e Stellis fixis (numero 23) secundum observata majorum, quem Huntingtono inscriptum Actis Philosophicis mensè Aprili A. 1684 inferendum permisit. Iisdem Actis, Septembri ejusdem anni, epistolam ad Joannem Flamstedium Mathematicum Regium edidit: in qua continentur

V. Observata ex Græcis, Arabicis, Persicis, Judaicis, Latinisque Scriptoribus de Obliquitate Zodiaci.

VI. Etymologicon Britannicum, quod ad calcem Grammaticæ Anglo-Saxonicæ & Mæso-Gothicæ D. Georgii Hiccesii, Oxonii A. 1689 editæ, pag. 167 seqq. comparere voluit.

VII. Chronologiæ Samaritanæ Synopsis, quam Auctorem misit ad D. Ludolum, qui illam Actis his nostris mensè Aprili A. 1691 inferi voluit.

VIII. Notæ in fragmentum Seguerianum Stephani Byzantini, cujus partem, quæ ad Dodonem spectat, Jac. Gronovius ad calcem Exercitationum de Dodone A. 1681 edidit.

IX. Adnotationes in epistolam S. Barnabæ, in editione Feliana. Oxon. 1685.

X. Annotationes breviculæ in Scriptores Apostolicos editionis Cotelærianæ, & in nupera editione Amstelodamensi publicata.

XI. Scholia & annotationes in Græcas Inscriptiones Palmyrenorum. Trajecti A. 1698.

XII. Samaritanorum literæ Latine conversæ, & a D. Jobo Ludolpho in Epistolis Samaritanis editæ.

Multas præterea lucubrationes Bernardus reliquit, quas D. Smithus prolixè recenset. Nos, ut prolixitatem evitemus, titulos indicare satis habebimus.

I. Chronicon omnis ævi, sive Canon Chronicus.

II. Calendarium Ecclesiasticum & Civile plerarumque Gentium.

III. Index librorum manusciporum Angliæ & Hiberniæ, atque externarum aliquot Bibliothecarum.

IV. Devotiones Privatæ Anglicæ scriptæ, cum brevi explicatōne X Præceptorum, Orationis Dominicæ & Fidei Apostolicæ, in VII libris.

V. Observatōnes varii generis.

VI. Notæ ad Scriptores veteres, tam sacros quam non sacros.

VII. Etymologicon Græcum & Latinum.

VIII. Lexicon Ægyptiacum.

IX. Lexicon Russicum.

X. Euclides, Græce & Latine.

XI. Syntagma de Mathesi, sive principia & elementa Mathematicos.

XII. Dissertatio de Literatura.

XIII. Linguarum insularum Britannicæ & Hibernicæ Origines Persicæ & Armenicæ.

Hos omnes libros & nonnullos alios a Bernardo compositos, item codices MSS. collatos notisque eruditorum Virorum illustratos, Clarissimi Bibliothecæ Bodlejanæ Curatores in illius Archivis reponendos, pecuniis publicis redemerunt. Equidem optandum fuisset, longiorem vitam D. Bernardo contigisse, ut multa egregia opera, quæ imperfecta reliquit, ad finem perducere valuisset. Sed præclarissimos ejus labores continui per aliquot annos languores abruperunt, iisdemque tandem mors acerba, quam immoderatis studiis vigiliisque acceleravit, duodecimo Januarii die, A. C. 1696, quinquagesimo nono ætatis suæ nondum exacto, finem imposuit.

Vitam Bernardi excipit, uti jam diximus, Synopsis Veterum Mathematicorum Græcorum, Latinorum & Arabum, quæ Scigraphia est vastissimi operis, eorum scripta, quotquot reperiri potuerunt, XIV voluminibus comprehensuri. Horum autem Mathematicorum magna pars ex membranæ Anglicanis fuit desumpta.

**JOHANNIS FORBESII A CORSE OPERA
OMNIA.**

Amstelædami, apud Wetstenios, A. 1703, in fol. Alphab. 19.

Scotia luce Evangelii illustrata sicuti Johannem Knoxum, Robertum Rollocum, Hectorem Boethium, Georgium Buchananum,

nanum, Guilielmu Amesium, Johannem Cameronem, Samuellem Rhetorfortem, virosque doctissimos alios genuit, ita quoque Johannem Forbesium a Corfe, Theologum Doctorem & in Academia Aberdoniensi Professore, doctrina & vitæ sanctitate perillustrem dedit, cujus opera duobus voluminibus comprehensa, prima partim, partim repetita vice nunc publicantur. Et editioni quidem huic elegantissimam præfationem Nicolaus Gürtlerus, in Academica Schola Daventriensi Theologiæ Doctor & Professor præmisit, & Henricus Westeinus cum fratribus chartæ nitorem typorumque elegantiam præstitit, Reverendus vero Vir, Georgius Garden (qui post plures annos Aberdoniæ in cura Pastoralis exactus, Presbyterianæ factionis invidia se ab officio pulsum proficitur) de eadem modis non unis bene imprimis fuit meritis.

Antea vero, quam operum hic exhibitorum ulteriorem mentionem incipiamus, Autoris primum vita a nobis recensenda est, cujus descriptio Gardeno itidem debetur, qui eadem fidelia plures dealbaturus parietes, & Patricii Forbesii, patris, Episcopi Aberdoniensis, & Guilielmi Forbesii, propinqui, primi Edinburgensis Episcopi a Carolo I electi, (quo de plura diximus in Actis nostris anno superiori 1704, pag. 421 seq.) & Roberti Baronii, & Guilielmi Leslæi, & aliorum celeberrimorum Scotiæ Pastorum, cum quibus Johannes noster multa læta & tristia habuit communia, vitas pariter recensuit, a nobis tamen prolixè haud repetendas, cum circa solum Johannem Forbesium occupatos nos esse, æquum sit. Natus ille est sexto Nonas Maji anno 1593, nobile ac generosum stemma nactus, & postquam humaniores literas didicerat, missus est ad Universitatem Aberdoniensem anno 1607, ubi Philosophiæ operam dedit, ac postea in exterarum regionum profectus, in Universitate Heydelbergensi, sub cura D. Parzi, Theologi celeberrimi, Sedani etiam, ac in aliis inclytis Superioris & Inferioris Germaniæ Academicis, Theologiæ studuit, scripta Patrum diligenter evoluit, ac linguæ Hebræicæ operam dedit, ubi pro ingenii felicitate & indefessa diligentia, magnos fecit progressus. In cæteris regionibus ad annum usque 1619 commoratus, hoc ipso in patriam reversus, & sequenti a Synodo dioceseos Aberdoniensis ad publicam Theologiæ professionem vocatus est, quam in studiosæ juventutis com-

modum, modis ornare omnibus allaboravit. Sed cum in *cepto* isthoc studio feliciter procederet, controversiis se parum faustis immixtum vidit, quæ multas ipsi ærumnas & triste tandem exitum provocarunt. Nimirum eo ipso tempore, quo Fœderatum Belgium quinque articulis mirum in modum divexabatur, Jacobus I Magnæ Britanniz Rex, restituto jam in Scotia anno 1610 Episcopali, quod vocarunt, regimine, pariter quinque placita per Synodum Perthensem anno 1618 sanciri iussit, puta 1. Sacram Coenam submissis genibus accipiendam: 2. Baptismum, & 3. Sacrum Epulum privatim quoque, necessitate id postulante, administrandum: 4. pueris post Christianam institutionem bene ab Episcopo dicendum, cum impositione manuum: 5. singularia Dei opera, ut ortum Jesu Christi Servatoris e' beata Virgine, passionem &c. statis diebus quotannis celebranda esse. Quinque hæc capita Forbesius cum suo probaret confirmaretque calculo, & fœderi nationali, illorum atque Liturgiæ occasione inuito, nomen dare constanter renueret, a Synodo Aberdoniensi anno 1640 censure notatus, atque a Classe Edinburgensi, cui patres Aberdonienses septentiæ executionem commiserant, anno proxime secuto Theologica professione exutus est. Quam exactionem æquo ille ac miti animo tulit, & cum Presbyterianis amice concorditerque vixit. Verum, ubi anno 1642 novi fœderis inter Scotos Anglosque pacti subscriptio vehementer urgeretur, cum aliis Scotis e patria exire, & in Belgium secedere maluit; unde tamen post paucillos annos reversus, reliquam vitam in prædio suo a Corse tranquille taciteque exegit, animamque tandem die 29 April. anno 1648 reddidit, in suæ Parochiæ cœmeterio, sine ulla exequiarum pompa vel monumento sepultus.

Hanc *Vitam* Autoris *externam* Gardenus nuncupat, cui mox *interioris brevem ideam* ex plenioribus, quæ huic statim annexuntur, *commentariis, de Johannis Forbesii Exercitiis Spiritibus*, quæ manu Autoris lingua patria scripta idem habuit, atque in Latinum sermonem transtulit, efformatam subjungit. Habebis hic passim obvias Forbesii preces, laudationes Divinas, peccatorum confessiones, animi compunctiones, luctationes, & cum Deo frequentissimas colloquutiones; unde optimi Viri sanctitas,

ſtas, modeſtia, candor, tolerantia, fortitudo & conſtantia, pluresque alia virtutes Chriſtianaſe perſpicue diſpaleſcunt. Hinc *Sermo* ſequitur in *Pſalm. CX.*, poſt obitum Patris ab Autore habitus, in quo de ingenti inuictoque ſolatio, quod ex Chriſti ad dextram Patris ſeſſione ubertim & conſtanter Patricius Forbeſius a Corſe perceperit, diſſeritur; itemque Diſſertatio de *Viſione beatiſſima*, & denique ſumma concionis de *Pace* ex Joh. XIV, 27, coram Rege Carolo I bellicos inter tumultus a Guilielmo Forbeſio habitæ.

Qui deinde apparent *Theologia Moralis* libri decem, nondum hæcenus lucem adſpexere publicam, quanquam opus illud manu Autoris omnino elaboratum perfectumque fuerit. Expoſiuntur in eodem præcepta Decalogi, variaſque circa Dei legem, & ſpecialia ejuſdem præcepta controverſiæ diſſolvuntur, caſusque conſcientiæ explicantur. Nobiliffimum appellat iſtud opus, in laudata a nobis jam ante præfatione, Clariffimus Gürtlerus, ejuſque idea exhibitæ, nihil ſe ad commendationem illius adijcere vellet innuit, niſi quod Autor idem minime exſcripſerit ex monumentis doctorum recentiorum, ſed magno labore ex tabulis Scripturæ Sacræ, e dictaminibus rectæ rationis, & libris veterum optimorumque Eccleſiæ Patrum, id conſtruxerit perfecterique.

Videas deinceps *Irenici*, occasione litium, quibus Eccleſiæ Scotica diſcindebatur, Rege Jacobo I quinque Synodi Perthenſis placita obſervari jubente, anno jam tum 1629 vulgati, ſecundam editionem, in qua voculæ aliquot, paulo immittiores juſtoque acerbiores reputatæ, corriguntur atque omittuntur.

Claudit tomum priorem liber de *Cura & Reſidentia Paſtorali*, quem Forbeſius conſcripſit, autoritate motus atque juſſu Patris, Epifcopi tunc Aberdonienſis, nimis crebram aut juſto diuturniorem quorundam Paſtorum ab aſſignatis ſtationibus abſentiam amare deplorantis.

Tomus integer poſterior novam exhibet editionem *Inſtigationum Hiſtorico-Theologicarum*, emendatam ad ipſius Autoris caſtigaciones, plurimisque ejuſdem additionibus inſigniter adauctam, quam eo majori procul dubio cum aviditate perluſtrabunt ii, qui diſcendarum antiquitatum Eccleſiaſticarum cupidi,

Institutionum harum editiones, jam ante aliquoties iteratas, non sine voluptate hactenus evolverunt.

SACER DECADUM SEPTENARIUS, MEMORIAM Theologorum nostra aetate Clarissimorum renovatam exhibens. Curante M. HENRICO PIPPINGIO.

Lipsiæ, apud Thomam Fritsch, 1705, 8. Alph. 3. pl. 4.

Pergit se publico ostendere Reverendus Collega noster *Henricus Pippingius*, *M. Henningi Wittenii* doctissimo Opere, quo is præstantissimorum superioris seculi Theologorum memoriam vindicare annisus est, magno studio, nec minori dexteritate continuato. Ac *Wittenius* quidem, postquam diversis temporibus *sex Decades*, & anno 1685 integram *Memoria Theologorum Clarissimarum Renovata Centuriam* conjunctim edidisset, novam moliri Centuriam sperabatur; imo paratam se prælo jam habere, in præfatione istius Centuriæ professus ipse erat, indicatis etiam Theologorum in eandem constipandorum nominibus. Sed nusquam illa comparuit, seu quod Auctor ipse mutavit consilium, quod visum fuit verosimile, cum A. 1688 *Diarium* potius *Biographicum*, iterumque A. 1696 ejusdem *tomum secundum* edidisset, Scriptores ejusdem seculi præcipuos, absque nationis, religionis aut professionis discrimine, concise descriptos complexum; seu quod impedimenta quæcunque alia, ac mors denique, quæ Auctori paulo post dictum illum secundum *tomum publicatum* obtigit, intercessere. A tanto igitur tempore cum repertus nemo esset, qui *Wittenianum* illud prius institutum, quod magno olim cum applausu exceptum fuerat, persequeretur, vacuum velut provinciam *Pippingius* noster occupavit, jamque Theologorum septuaginta, qui post annum 1682 & vivis excesserunt, restauravit memoriam, laborem hoc modo aggressus, quo & de totidem Viris jam in cælo triumphantibus, & de viventibus cunctis, quos clarorum virorum, qui Ecclesiæ olim ornamento ac emolumento fuere, fata nosse juvat, præclare mereretur. Methodum eandem plane servavit, quæ antecessori *Wittenio* visa fuerat commoda, collectis undique magno labore programmatibus funebribus,
ora-

orationibus parentalibus, epitaphiis, monumentisque similibus, quæ honori doctorum virorum consecrari solent, & librorum a quoque compositorum accurato catalogo subjuncto; ubi in eo tamen Wittenii industriam haud parum superavit Pippingius, quod sollicitè simul annotare sustinuit, quorum librorum uberior recensio, seu in nostris his Eruditorum Actis, seu in aliis Doctorum Ephemeridibus, quacunque lingua aut titulo magno hæcenus numero divulgatis, reperiatur. Præmissa elegans est præfatio, quæ inter plura alia, ad Historiam Rei Literariæ pertinentia notatuque digna, uti quorundam, qui ad Opus perficiendum rogati fuerant suppetias, morositas non dissimulatur, ita duumvirorum inprimis, quos honoris causa nos quoque nominamus, *D. Georgii Henrici Görzii*, Lubecensium hoc tempore Superintendententis, & *Joannis Alberti Fabricii*, Professoris Hamburgensium, in suppediandis subsidiis, quo sunt uterque in promovendis bonis literis animo, merito deprædicatur promptitudo. Nobis ex ea plura decerpere nunc non licet, cum contexendus potius adhuc supersit Theologorum ipsorum, quorum Vita enarratur, qualiscunque index, ut qui nosse de iis plura cupiunt, non ignorent, unde ea sibi sint haurienda. Decade ergo prima sistuntur, *Christianus Noldius*, *Sebastianus Niemannus*, *Joannes Olearius*, *Daniel Griebnerus*, *Godofredus Olearius*, *Jacobus Tentzelius*, *Michael Siricius*, *Jo. Andreas Lucius*, *Michael Cobabus*, & *Abraham Calovius*: in secunda *Anthonius Reiserus*, *Janus Birckero-dius*, *Balthasar Bebelius*, *Josua Arndius*, *Adamus Tribbethovius*, *David Klugi*, *Johannes Saubertus*, *Jo. Andreas Quenstedius*, *Lucas Fridericus Reinhartus*, *Matthias Wasmuthius*: in tertia *Augustinus Balthasar*, *Johann Christfried Sagittarius*, *Andreas Christophorus Schubartus*, *Matthias Zimmermannus*, *Johannes Dürrius*, *Godofredus Meisnerus*, *Theophilus Spitzelius*, *Georgius Greenius*, *Joachimus Hildebrandus*, & *Tilemannus Andreas Rivinus*: in quarta *Michael Waltherus*, *Johannes Lassenius*, *Martinus Beerius*, *Henricus Rixnerus*, *Christianus Scrievarius*, *Justus Christophorus Schomerus*, *Jo. Andreas Kunadus*, *Christianus Wagnerus*, *Nathanael Falckius*, *Gerhardus Theodorus Meierus*: in quinta *Paulus Bofius*, *Christianus Korthol-tus*,

tus, Abrahamus Hinckelmannus, Johannes Faustius, Jo. Guilielmus Baierus, Sebastianus Schmidius, Henricus Wideburgius, Enoch Zobelius, Valentinus Alberti, Adamus Osiander: in sexta Georgius Möbius, Augustus Pfeifferus, Georgius Lehmannus, Joannes Benedictus Carpozovius, Georgius Gozcius, Valentinus Velthemius, Michaël Christianus Ludquici, Jacobus Hieronymus Lochnerus, Sebastianus Kirchmaierus, Conradus Tiburtius Ramgo: in septima denique Fridericus Ulricus Calixtus, Matthias Fridericus Beckius, Johannes Breuerus, Albrecht Christianus Rottbius, David Caspari, Michaël Müllerus, Isaacus Faustius, Fridemannus Bechmannus, Bernhardus von Sanden, & Christophorus Franckius.

Hi sunt Theologi, quorum memoria sacro hoc nostro Decadam Septenario recolitur. Adjecit vero illi Clarissimus Auctor, mantissæ velut loco, insuper Septenarium celeberrimorum virorum, qui utur professione Theologi haud fuerint, scripta tamen ediderunt, aut transtulerunt, aut inchoata reliquerunt Theologica. Sunt illi *Johannes Brunnemannus*, Jctus, Consil. Elect. Brandenb. Antecessor & Facult. Jurid. Francof. Ordinarius, *Caspar Zieglerus*, Jctus, Consil. Appell. Elect. Sax. & Ordinarius Facult. Jurid. Witteb. *Vitus Ludovicus a Seckendorf*, Eques Imperii, Consiliar. Elect. Sax. & Brandenb. Intimus, & Universitatis Fridericianæ Cancellarius, *Erasmus Francisci*, Polyhistor Noribergensis, *Adrianus Stegerus*, Consul Lipsiensis, *Abasverus Fritschius*, Consiliarius Intimus & Cancellarius Rudolphopolitanus, & *Georgius Francus de Franckenau*, S. R. I. Eques, Consiliarius justitiæ & Archiater Danicus.

*A DISCOURSE OF THE UNITY OF THE CHURCH; OF
the Separation of the Dissenters from the Church of En-
gland, &c.*

i. e.

*DISCURSUS DE UNITATE ECCLESIE; DE EORUM, QUI
Dissentientes audiunt, Separatione ab Ecclesia Anglicana; de Li-
cencia, quam sibi sumunt iidem Ecclesias erigendi contra Ecclesias reli-*

religionem legibus stabilitam proficientes, nec non de Ordinatione Ministrorum sive Doctorum, quos illi eligunt. Autore ROBERTO BURSCOUGH, Magistro Artium, Vicario Tornessæ, & Archidiacono Baarnastapulensi.

Exoniæ apud Samuelem Farley, 1704. 8. Prostat Londini apud Th. Bennet. Constat plag. 14.

Dicavit Reverendus Autor præsens opusculum Viro Reverendissimo Jonathan Trelawny, Præsuli Exoniensi, utque hoc officium in eundem conferret, causam fuisse ostendit ejus in se voluntatem beneficam & vere generosam, tum etiam singularia in Ecclesiam Anglicanam merita, ab externis quoque, & præcipue a Clarissimo Petro Jurieu, passim laudata. Tractationem totam eo animo suscepit, ut responderetur Autori anonymo, qui in libro, cui titulus *Dissenters no Schismaticks*, haud ita pridem divulgato, vindicare voluit a Schismaticorum appellatione eos, qui ab Ecclesia Anglicana dissentiunt. Non autem hæc nova est, & inter hos viros nunc demum agitari coepta controversia, sed jam ante scriptis aliquot publicis hac de re inter se pugnarunt. Horum si copia nobis facta fuisset, melius nunc possemus summam libri præsentis, qui ad scripta prius edita passim se refert, hoc loco exhibere. Fungemur tamen officio nostro, quoad ejus fieri potest, & tractatus hujus argumentum summam recensēbimus.

In præfatione Adversario suo exprobrat Autor, quod in scripto ultimo, haud secus atque in priori, calumniis ipsum oneraverit & convitiis, quæ sint a viro, qui vel minimum habeat humanitatis sensum, nedum ingenuo vel Christiano, maxime aliena. Collectionem *Φράσεων* quarundam ab eodem adhibitarum subjungit, ut, quam acerbum ille se exhibuerit, manifestius appareat. In eo autem præcipue injuria se laceffitum fuisse significat, quod ipsum Antagonista odii implacabilis in Dissidentes, animique non nisi flammam & ferrum in illos spirantis reum postulare non dubitaverit, cum tamen nihil omnino adsit, propter quod in suspicionem voluntatis adeo infestæ trahi queat, multoque potiori jure tota ista criminatio recidat in accusatorem, quem ad exitium ecclesiæ per leges publicas in Angliam stabilitæ propen-

p. 1.

p. 2.

p. 3.

- p. 8. *fissimum esse demonstrat. In ipsa tractatione id potissimum Auctori est propositum, tum, ut vindicet ea, quæ in scripto quodam antecedenti asseruerat de unitate Ecclesiæ, tum, ut inquirat, an non schismatis rei sint habendi, qui ab ecclesia Anglicana discesserunt, tum vero etiam, ut evincatur, auctam esse horum culpam, dum ecclesiâs atque ministros peculiâs sibi constituerint, & pastores vocatione legitima destitutos elegerint.*
- p. 10. *Illorum, quæ in Sectione prima disputantur, vis omnis eo præcipue redit, ut evincatur, 1. esse necessarium & permissum, ut quædam in sacris literis non expressa determinantur circa cultum divinum; 2. determinationem istam fieri debere ab his, qui legitima pollent autoritate; 3. tali determinatione facta, officium esse eorum, qui reguntur, ut pareant. Quod ad prius attinet, Deum quidem generalia dedisse præcepta ostendit eorum, quæ pertinent ad cultum ipsius externum, non vero semper specialia, scilicet ratione loci, temporis, modi &c. neque tamen fieri posse, ut, si cuiusvis arbitrio hæc relinquantur, ordine ac decenter omnia fiant, vel ulla omnino sit Christianis inter se communicatio. Sic ex. gr. cantum Psalmorum partem esse ait liturgiæ atque a Deo præceptum, sed cum modus canendi non sit pariter ab eodem præscriptus, sine regula humana futurum, ut alii indiscriminatim omnes, alii solum artis canendi peritos; alii certum ac selectum horum numerum, alii unum duntaxat eundemque præ cæteris in Musica excellentem, ad canendum admitti velint; ut quidam omnes non interrupta serie, quidam vicibus alternis canere malint; ut alius hunc, alius alium hymnum postulet; ut alius hoc, alius alio modo cantum moderetur; ut huic prosa, illi versus & rhythmus placeant &c. Deinde probat, quod ipsi Apostoli, & qui eorum tempora proxime attigerunt, Viri maxime pii & ad mortem usque Christo fideles, nonnulla introduxerint, vel jam olim introducta continuari permiserint, quæ in se erant indifferentia, nec a Deo speciatim mandata. Eo pertinere dicit decretum Hierosolymitanum de o-mittendo esu sanguinis & suffocati, ejusque quod simulacris fuerat immolatum, Act. XV, 28. 29. Diei Dominicæ surrogationem in locum Sabbathi. Unctionem infirmorum, injunctam in epistola Jacobi cap. V, 14. Baptismi celebrationem ejusmodi ritibus factam,*
- p. 11. *ut*
- p. 29.
- p. 26.
- p. 34.
- p. 40.
- p. 43.
- p. 44.

ut Salvatoris nostri exequias quasi referret, quo respicere ait Paulum Eph. IV, 22. Coloss. III, 9. Galat. III, 7. Oblationes, a primis Christianis, cum publice convenirent, fieri solitas, item ἀγάπας, quarum extet mentio I. Cor. XI, 21. 22. 23. Elevationem atque lavationem manuum tunc adhiberi consuetam, cum quis preces fundere volebat; conf. I. Tim. II, 8. Lavationem pedum, de qua Christi quoque præceptum adsit Joh. XIII, 14. Quemadmodum & de excussione pulveris, tanquam indignationis Divinæ signum contra eos adhibendo, qui Doctores Divinos non receperint, Marc. VI, 11. Act. XIII, 51. Institutionem Diaconissarum, de qua Rom. XVI, 1. Salutationem cum osculo charitatis, de qua Rom. XVI, 16. Manuum impositionem I. Tim. V, 22. Hebr. VI, 2. Act. VIII, 15. 17. Capilli resectionem viris injunctam I. Cor. XI, 14, item ut hi capite nudato, foeminae contra aperto precari jubeantur, I. Cor. XVI, 5. 7. Ex quibus omnibus multa eodem jure, quo recepta fuerunt, iterum abrogata fuisse ostendit. Ritus tamen Apostolicos & in omnibus ecclesiis universaliter usitari coeptos, quoties rationes eædem, quæ olim ut introducerentur effecerunt, nunc quoque continuationem illorum suadent, neutiquam esse abolendos monet, idque ad ea, quæ primis Christianis de die Dominica, de impositione manuum in ministrorum ecclesiæ ordinationibus adhibenda, item de confirmatione post susceptum baptismum placuerunt, specialiter applicat. Tertio, quam sit necessarium ad cultum Divinum recte peragendum, ut præter ea, quæ præcepta sunt a Deo, unum alterumve, quod ad ritus pertinet, determinetur, ipsos adversarios haud semel agnovisse ostendit, idque præcipue tempore illorum tumultuum, quos funesta Caroli I. cædes tam celebres reddidit.

P. 49.

P. 47.

P. 50.

P. 51.

P. 52.

P. 55.

P. 56.

P. 55.

P. 43.

P. 55.

P. 39.

P. 31. 35. 64.

P. 25. 54.

P. 68.

In tractatione alterius thesæos ita versatur, ut primo evidens esse dicat, quod non nisi superiores normam præscribere possint, ad quam inferiores regantur; deinde vero, quinam hic pro superioribus legitimis haberi debeant, exponat. Nimirum singulis Apostolis a Christo concessam asserit potestatem, ut de rebus arbitrariis ad religionis exercitium pertinentibus statuunt; eandem potestatem, haud secus ac docendi munus & sacramentorum administrationem, transmisisse illos in successores & eos, qui in horum locum ordinatione legitima accedente successerunt, horumque au-

- p. 23. toritatem multum augeri, si quoque Principis & Magistratus politici consensus atque auxilium concurrat. Ita autem judicat de potestate ista superioribus competente, ut nec restringi eam velit
- p. 61. ad introductionem ceremoniarum naturalium, prout Adversarius eas appellat, h. e. talium, quas ipsa quasi natura introduci postulat, nec tamen etiam extendi ad impositionem quarumvis rerum
- p. 17. 75. sua natura indifferentium; quandoquidem ad hoc, ut aliquis ritus injungatur, insuper necessarium esse dicit, tum ut ille sit consentaneus regulis generalibus Sacrae Scripturae, rerumque sacrarum dignitati congruens, tum ut significatum aliquem habeat, & sit quasi symbolum ejus rei, cujus intuitu introducitur: quemadmodum
- p. 62. ex. gr. nudare caput olim fuerit signum autoritatis in viris, contra velo caput operire signum verecundiae in sexu sequiore. Unde porro concludit, quod, cum significatio ceremoniarum saepe
- p. 52. 63. variet, pro diversitate temporum atque locorum, aequum sit, interdum & necessarium, ut, quod olim fuit receptum, hodie mutetur, & quod hoc in loco conveniens est, id alibi rejiciatur, quodque adeo non possit regula dari ritus praescribens, qui semper & ubivis sint observandi.

- Tertiam thesin, ex variis Scripturae locis, ex. gr. Hebr. XIII, 7. 17. i Thess. V, 12. 13. probatam, ita explicat, ut res, quae sua natura erant indifferentes, post praeceptum superioris fieri necessarias commonstret, atque illarum observationem doceat se habere
- p. 22. instar conditionis, sine qua nequeat esse communio cum ecclesia, in qua quis degit. Ne vero, dum fideles ad obsequium tale obstringit, eripere illis videatur libertatem, in qua secundum Apostoli praeceptum Gal. V, 1. stare debent, concedit ipsis facultatem inquirendi, an talis sit lex superioris, ut salvo erga Deum officio eidem satisfieri queat. Sequentes tamen regulas, ut cautionis loco hic observent, inferioribus commendat; 1. ut nil condemnent, quod non ex S. Scriptura probare possint, vel directo vel per necessariam sequelam, pugnare cum praecepto aliquo Divino; 2. ut perpendant, posse a superioribus peccari, dum certas ceremonias praescribunt, ex. gr. si minus utiles magis utilibus praeponant, nec tamen propterea minorem adesse necessitatem parendi, postquam res ejusmodi fuerunt injunctae; in cujus asserti
- p. 35. fidem
- p. 79. 29.
- p. 79.
- p. 80.

fidem locum Baxteri, qui & ipse Presbyterianus, allegat; 3. ut non existiment, ignorantiam suam vel errorem excusare posse neglectum debiti obsequii; in qua sententia se Baxterum eundem habere consentientem indicat; 4. ut maxima sollicitudine id agant, ne prius obedire reculent, quam de re, de qua dubitant, plenissime fuerint instructi; 5. ut consultant eos ministros, qui sunt autoritate publica stabiliti, atque ab his præcipue scrupulos, quos habent, evelli sibi patiantur.

p. 81.

p. 82.

p. 83.

p. 84.

In Secunda Sectione quædam præmittit Autor ab Adversario sibi concessa, 1. Schisma esse discessionem illegitimam ab ecclesiastica communione; 2. eam discessionem pro illegitima habendam, quæ sine peccato potuisset evitari; 3. inter Ecclesiam Anglicam, & eos, qui Dissidentes dicuntur, talem discessionem contigisse. Mox quæstionem, quæ solâ veniat in controversiam, nimirum, utrum in his, an vero in illa, discessionis culpa resideat, subjungit. Deinde, quod non Ecclesia Anglicana, sed Dissidentes Schismatis rei sint, variis argumentis, quorum partem jam *in præcedis* in Sectione prima attigerat, confirmat. Illud vero speciatim urget, quod nec iniqua sint, quæ Anglicana Ecclesia introduxit, nec adeo gravia, ut ulli justam conquerendi causam parere potuerint, atque ibi præcipue ritum in genua procumbendi, cum ad sacram Coenam acceditur, contra Adversarium suum vindicat, qui eundem rejiciendum existimaverat, tanquam non congruentem gestui, quo usus sit Salvator in prima hujus sacramenti institutione, ac nimis prope accedentem ad cultum idololatricum Pontificiorum. Adhuc magis copiosus est in eo ostendendo, quod non constet sibi Adversarius, dum Ecclesiam Anglicanam Babyloniam comparat, unde quemvis, cui sit cordi salus animæ suæ, egredi oporteat, atque ritus ejus tanquam execrabiles & abominandos in oculis Dei depingat, nec tamen defendere dubitet, posse Dissidentes, imò oportere illos communicare cum dicta Ecclesia, si per id habiles se reddere queant ad officium aliquod publicum. Aut enim falsâ esse debere contendit, quæ contra memoratam Ecclesiam protulerat, aut omnino abstinendum esse ipsi atque affectis a communione cum eadem; simul deducens, quod his, qui duntaxat

p. 31.

p. 116. seq.

p. 98. 105.

p. 95.

p. 100. seqv.

p. 128.

- lucris spe oblata & ad exiguum tempus se conformes reddunt Ecclesie, quam alio tempore condemnant, neque profit exemplum Davidis & sociorum, de quo 1 Sam. XXI, 6, item Matth. XII, 3, 4, neque incolarum Samarie 2. Reg. VI, 25, neque Pauli Apostoli Act. XVI, 3. Act. XVIII, 18. Act. XXI, 24, neque etiam id, quod de natura rerum indifferentium, quasi eligendæ simpliciter sint, si boni alicujus præponderantis eventus inde pendeat, idem Antagonista differuerat. Passim quoque monet, agnoscere Presbyterianos reliquos Dissidentes, pro Schismaticis, nihil tamen his obijci posse, quod non idem contra illos adhiberi queat, & causam in eo adhuc esse deteriorem, quod reliquis viam quasi sese ab Ecclesia separandi monstraverint. Tandem regulas quasdam examinat, quibus justitiam ejusmodi separationis probari posse, Dissidentes sibi persuadeant, quarum prima est: nihil esse faciendum dubia conscientia; altera, cum rerum, quæ licitæ sunt, aliæ sint aliis meliores, semper esse præferendas, quæ maxime expediunt; tertia, in usu rerum indifferentium illud maximopere curandum, ne simus aliis offensionem. Quarum primam statuit vim suam perdere, si adsit non solum res in se licita, sed & superioris de ea præceptum; quandoquidem in tali casu, si dubitationes ab obsequii vinculo liberare aliquem possent, nihil foret, quod efficaciter obstringeret Pyrrhonianum aliquem ac de omnibus dubitare valentem. Ad alteram respondet, quod, quæ cuius maxime expedire videntur, non statim re ipsa expediant; deinde, quod eligere tantum sit eorum, qui suo relinquuntur arbitrio, non etiam eorum, qui ab aliis reguntur. Ad tertiam illud monet, quod si scrupulis omnium esset gratificandum, necessum foret, ut orbis universus leges accipiat ab hominibus maxime stultis, ignorantibus, protervis, suisque affectibus obtemperantibus, ut ruat omne debitum erga superiores, atque in erroribus magis confirmetur, quos corrigi ac in meliorem viam reduci charitas exigat. Denique testem pro se iterum producit Baxterum, & quam absolum sibi videatur, eo obtentu, ne aliis præbeatur offensio, Schisma excitare, quod sit offensionum omnium longe pessima ac perniciosissima, exponit.
- Argumenti, cujus tractationem tertiæ Sectioni reservavit, duas

p. 150.

duas partes facit. Prima quidem multum excessisse asserit ad culpam eorum, qui ab Ecclesia per leges Regni in Anglia stabilitas desciverint, quod in cœtum aliquem peculiarem coierint, templa resque suas sacras separatim sibi habere cœperint, sacrorum quoque ministros a suo tantum arbitrio pendentes constituerint, verboque idem illud fecerint, quod veteres dixerint erectionem altaris contra altare; in quo nec eandem fuisse causam Ecclesiæ Anglicanæ statuit, cum illa se abstraheret ab Ecclesia Romana, neque verum esse, quod prætexant adversarii de quadam necessitate, qua ad susceptam a se discessionem fuerint compulsi. Deinde id probandum sibi sumit, quod ministri, quos sacris suis adversarii præficiant, vocatione atque autoritate legitima destituantur, tam illi, qui præstite jurejurando, quod postea violent, ordinationem accipiant ab Episcopis, quam hi, qui ordinentur a Presbyteris simpliciter ita dictis. Hos enim ordinandi potestatem nec a Christo accepisse contendit, nec per decem secula priora post orbem redemptum eandem sibi vindicasse. Patres quoque ecclesiæ, qui plurimum Presbyteris favent, & plurima illis largiantur (in quibus nominatim Hieronymum allegat atque Chrysostomum) semper ordinationem diserte retulisse ait inter res ad eosdem non pertinentes. Ceterum dum amoliri studuit Adversarius suspicionem, quod consilia Presbyterianorum tendant ad exitium Ecclesiæ, quam publicæ leges in Anglia confirmarunt, Noster quod non adeo fallantur opinione, qui secus hac in re de Presbyterianis existiment, hac eadem sectione demonstrare operam dedit. In fine libri denuo exprobrat Antagonistæ convitia, quæ in ipsum innocentem conjecerit, & quam falso, quam inconsiderate, quam denique contra propria & asseclarum commoda ille scripserit, paucis ostendere allaborat. Consilium addit, atque id præsertim debere Adversarium curare monet, ne, cum apertius tenuerit viam, quam cautius incesserit Autor libelli, *Short Work with the Dissenters*, eadem fata sentiat, quæ ille (propterea numellis publice expositus) sit expertus.

NOVA LITERARIA.

In Hollandia impressio Operum Erasmi strenue procedit, cui novæ editioni ingens ornamentum accedet, cum Bibliopola solertissimus, Petrus van der Aa, ultra quadringentas Erasmi epistolas ex illustri-

p. 151.

p. 152.

p. 157.

p. 160.

p. 173.

p. 182.

p. 183.

p. 161.

p. 185.

p. 194.

sribus bibliothecis nactus fuerit, nunquam typis excusas: ut totus etiam tertius, qui epistolis erat destinatus, in duo volumina fuerit dividendus.

In Moscovia tñi supremus ipse Monarcha *Petrus Alexiovitius* Architecturæ Militari, Navalique & Mechanicis Artibus aliis, inusitato studio incumbit: ita bonarum quoque literarum & liberalium artiũ quarumcunque cultus magis magisque vigere incipit. In ipsa urbe principe Vir Reverendus, *Ernestus Glück*, Præpositus Livoniensis, qui post Narvam a Russis expugnatam captivus Moscuam abductus est, sed gratia nunc apud Potentissimũ Czarem floret, Scholam Illustrem (ut ex ejusdem epistola ad Amicum nostrum & Fautorem æstumatisimũ, *Henricum ab Huyssen*, S. Czareæ Majestatis Consiliarium in re militari, Serenissimi vero Principis Hæredis *Alexii Petrovici* studiorum Rectorem, non ita pridem accepimus) instituit, instruxitq; typographiam edendis omnis generis libris, qui studiosæ juventuti commendari cum fructu solent. Dolet vero vehementer Vir optimus, quod Rutheni nondum fruantur accurata satis SS. Bibliorum versione Slavonica, cum ea, qua hæctenus utuntur, vitio seculi, quo a *Meibodio Illyrico* confecta est, magna obscuritate laboret, ut vix periodum integram laicus Ruthenus ad amissim possit intelligere. Cui malo quidem nonnullum adhibitum est remedium, cum Moscæ nuper admodum hoc ipso anno 1705, a *Theodoro Polycarpo*, S. Czareæ Majestatis Architypographo, *Dictionarium Trilingue*, h. e. *Dictionum Slavonicarum, Græcarum & Latinarum Thesaurus, juxta Slavonicum Alphabetum in ordinem dispositus*, in 4. fuerit editus, ut vocibus obscurioribus in versione illa Slavonica obviis lux jam aliqua sit accensa. Sed illud remedium nondum sufficere Glückius noster existimat, cum haud pauca in versionem irreperint menda alia, & cum ipsa analogia fidei pugnancia; ut jam a longo tempore publico S. Czareæ Majestatis mandato interdicitum sit, ne a quoquam imprimeretur denuo, ac in lucem emitteretur. Itaque novam plane versionem adornari, optandam fuerit, neq; ad rem eam quicquam ipso Glückio magis futurus est idoneus, qui talem jam olim ex fontibus perfererat, sed in directione hostili Bibliothecæ ipsius universæ, cū Narva prædæ militum furibundorũ pateret, amissam, & jam nunc versionem Novi Testamenti Græci iterum se aggressum, in epistola supra memorata profiteretur. Quod si licet ergo, calcar & nos diligentissimo Viro addimus, ut coeptum opus perficiat, ac de gentis Russicæ salute præclare mereatur, in Divini Numinis gloriam, Christianæque religionis insigne augmentum,

* * *

A C T A ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Junii, Anno MDCCCV.*

D. ÆGIDII HUNNII THESAURUS APOSTOLICUS, complectens Commentarios in omnes N. T. Epistolas & Apocalypsin Johannis. Nunc primum hac forma editus, & novus, quæ antea deficiebant, Commentationibus auctis & locupletatus a JO. HENRICO FEUSTKINGIO, Doctore Theologo, Ecclesiæ Collegiatae Kembergensis Præposito & totius Diœceseos Superintendente.

Wittebergæ apud Joh. Wilh. Meyerum & Godofr. Zimmermannum, 1705 in fol. Constat 14 Alphas. & 13 plagulis.

Cum insignis ac de Ecclesiâ Christi immortaliter meriti Theologi, B. Ægidii Hunnii, edecumate in Epistolas N. T. Commentationes a multis avidè, sed ob exemplarium inopiam, frustra hætenus quæsitæ fuerint, de orbe Christiano præclare admodum meritus est Vir Celeberrimus D. J. H. Feustkingius, dum easdem non modo in publicum rursus prodire jussit, sed egregio quoque augmento locupletare voluit. Quandoquidem enim laudatus Hunnius in Epistolas Pauli ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, Philipenses, Colossenses, Thessalonicenses, primam ad Timotheum, Titum, Hebræos ac primam Johannis, solum accuratas lucubrationes reliquit, reliquas autem N. T. Epistolas, ob mortem repentinam, pari studio ac labore enucleare haut potuit, Maxime Reverendus Autor, ut defectum illum suppleret, in Jacobi & utramque Petri Epistolam, nec non Johannis Apocalypsin, breves quidem, sed solidas & per-

Hh spi-

spicuas Johannis Winckelmanni, discipuli Hunniani, ejusdemque in Academia Marpurgensi successoris, Commentationes supplementi loco adjecit: secundam ad Timotheum, secundam & tertiam Johannis & Judæ Thaddæi Epistolas sua interpretatione ipsemet illustravit, ac præmissis prolegomenis, cujuslibet capituli argumentum & dispositionem, analysin seu sensum, atque locos communes, laudatorum Duum-Virorum methodum secutus, curate nobis tradidit. Neque silentio prætermittendum, Venerabilem Apostolici hujus Thesauri Editorem B. Hunnii Commentarios ad Helvici Garthii, qui illius gener fuit, exemplar, quod Divino quodam fato ex bibliotheca Pauli Röberi ipsi obtigit, in multis locis emendasse, correxisse, per versus & minores quosdam paragraphos distinxisse, atque in elegantiore formam hunc cumulatissimum Thesaurum redegisse, ac sub finem operis luculentum rerum & verborum indicem addidisse. Tandem benevolam Lectorem celare nonimus, Doctissimum Virum intra semestre spatium Thesaurum Evangelicum, in quo Hunnii in Matthæum & Johannem, Winckelmanni in Marcum & Lucam, atque Arcularii in Actus Apostolorum Commentarii exhibebuntur, cum orbe erudito communicaturum esse, illudque opus jam sub prelo fudare.

**PROCESSUS OFFICII FISCALIS CURIÆ ECCLES.
Mechliniensis contra Dominum GABRIELEM GERBERON,
Ordinis S. Bened. Congregat. S. Mauri Presbyterum.**

Bruxellis, typis viduæ Petri van de Velde, 1705. 4.
Constat plag. 15.

Gabrieli Gerberonii nomen, alioqui inter literatos ob edita Marii Mercatoris Acta non incelebre, postquam diu delituisse, multo cum apparatu in lucem jam prodit. Ille A. 1682, ob suspicionem Jansenismi, ex patria, Gallia, aufugerat, latibula tum apud Belgas Foederatos, tum maxime apud Brabantos, sub Antonii Kergré appellatione quaerens. Cum vero Jansenianæ, quæ dicitur, factioni & libellis conscribendis & consilio diu interfuisset, tandem Illustrissimi Archiepiscopi Mechliniensis, Humberti Gui-

Guilielmū a Precipiano, jussu die Mercurii post ferias Pentecostales anni 1703, Bruxellis captus & in Galliam transvectus est. Cum vero Archiepiscopus passim non servatæ in hac causa juris viæ argueretur, ejusdem imperio Fiscalis Advocatus Curia Ecclesiasticæ Mechliniensis, J. A. Vaes, præcipua Processus Juridici contra Clar. Gerberonium instituti monumenta edidit, præmissa ipsius Archiepiscopi præfatione.

Enarrata igitur facti historia, libellus, quem vocant, conventionalis exhibetur, quo Gerberonius de editis, suppresso vel ficto nomine, variis Jansenianam doctrinam foventibus & promoventibus, inque Ecclesiasticum Magistratum, cum primis Archiepiscopum Mechliniensem & Gandavensem Episcopum, injuriis scriptis, de defensis quinque notissimis Jansenii propositionibus, explosis & joculariter tractatis Romanorum Pontificum decretis, de curata nova operum Mich. Baij editione, de commercio cum Jansenianis Hollandicis habito, & turbata universim Mechliniensi diocesi accusatur. Accedit intentatorum horum criminum probatio ex schedulis Gerberonii manuscriptis, literisque variis ad illum missis, quæ in supellectili ejus libraria, cum captivus abduceretur, inventæ dicuntur. Sequitur libellus, quem vocant, additionalis, peculiarem deductionem istarum accusationum, maxime primæ, complectens, similibusque probationibus munitus. Hunc excipit alter libellus additionalis ejusdem argumenti, secretum Gerberonii cum Paschasio Quenellio commercium in primis prodens, & probationibus geminis firmatus. Singulis libellis e regione accusationum appositæ sunt Gerberonii responsiones, quibus se maximam partem reum confitetur. Claudit opusculum Archiepiscopi Judicatum, Gerberonium, velut Jansenianum, ut ad Abbatiam suam in Gallias, ibidem corrigendus, deducatur, condemnans.

Amantibus literariz rei cum primis volupe erit, videre hic detectum auctorem plurimorum a triginta circiter annis, suppresso vel ficto nomine, editorum librorum, e quorum ingenti numero quosdam hic enotabimus. Tribuuntur enim Gerberonio e propria ipsius confessione

Lettre à Mr. Abelli, h. e. Epistola ad Abellium, Rhodiensem Episcopum, contra ejus librum de Excellentia B. Virginis, A. 1674 edita.

La Fable du tems, jocosus in Archiepiscopum Rothomagensem & Episcopum Sagionsem libellus.

Memorial Historique &c. i. e. Historica Recensio eorum, quæ ab A. 1647 usque 1653 circa quinque propositiones acta sunt, edita A. 1676.

Miroir de La Piété, i. e. Speculum Pietatis, doctrinam de Prædestinatione cum consecrariis ejus considerans, editum A. 1677 sub nomine Flori de S. Fide; qui liber ab Archiepiscopo Rhemenfi & Aquensi damnatus, a Gerberonio vero litteris quibusdam defensus est.

Catechisme du Jubilé & des Indulgences, i. e. Catechetica Institutio de Jubilæo anno & Indulgentiis.

La Verité Catholique victorienne, i. e. Veritatis Catholicæ Victoria contra Triumphum Corn. Hazart, Jesuitæ, edita A. 1684.

Deux lettres &c. i. e. duæ Epistolæ adversus Hazarti Defensionem, sub nomine Ignatii du Chesne scriptæ.

L'Eglise de France affligée, i. e. Ecclesiæ Gallicæ Afflictio, quam oppressis Jansenianis tulit, edita A. 1688 sub nomine Poitevin.

Abregé de La Doctrine &c. i. e. Compendium doctrinæ de Prædestinatione & Gratia.

Korte ende nodige Onderwyfinge &c. i. e. brevis Catholicorum Belgatarum Institutio de lectione Scripturæ, qua libellus Episcopi Castoriensis eandem laicis concedens defenditur, edita A. 1690. Quæ cum ab Archiepiscopo Mechliniensi & Episcopo Gandavenfi damnaretur publicis decretis, jussuque Consilii Regii Geldrensis Ruremondæ combureretur, Gerberonius schedis quibusdam defendit id scriptum, & Præsules graviter accusavit.

Entretien d'un Abbé & d'un Jesuite &c. Colloquium inter Abbatem & Jesuitam Flandricum de subscriptione formulæ Anti-Jansenianæ, editum A. 1692, quod posthæc duo alia colloquia ejus argumenti exceperunt.

Quæstio Juris, an lectio Scriptura S. Caroli V cæciliis populo prohibita sit? edita A. 1692.

Critique des Prejuges de Mr. Jurien, i. e. Examen Præjudiciorum Jurii, sub nomine Abbatis Richardi; quem librum in his Actis A. 1690 p. 565, 608 recensitum invenies.

Quæ-

Quaestio Juris Pontificii circa Decretum ab Inquisitione Romana adversus XXXI Propositiones latum, edita A. 1693.

Adumbrata Ecclesia Romanae Catholicaeque veritatis de Gratia, adversus Malesb. Leydeckeri Historiam Jansenismi, Defensio, A. 1696 sub Ignatii Eykenboom nomine evulgata, & Romae damnata.

Disquisitiones duae de gratuita Praedestinatione, & Gratia se ipsa efficaci, A. 1697 sub nomine Mari. du Chesne publicatae, & Romae condemnatae.

Traitez Historiques sur la Grace, nihil sunt aliud, quam praecedens libellus novo titulo instructus, & sub Abbatis de S. Juliano nomine editus.

Novissus aut Jansenianus, aut non Augustinianus. Rothomagi, 1699. Liber, quem Gerberonius a se compositum fatetur, editum a se negat.

La Veritable Lettre de M. l'Abbé le Bossu sur le livre du Cardinal Sfondrati, intitulé: Nodus Praedestinationis. Parisius, 1698. Quem librum se composuisse non solum fatetur Gerberonius, sed & addit, in dicto Nodo contineri quaedam dogmata plusquam Pelagiana.

Histoire Generale du Jansenisme, i. e. Jansenismi Historia generalis, A. 1700 Gallice edita, & in his Actis A. 1701, pag. 289 recensita.

Discordia Janseniana Enarrator.

Estreus, &c. i. e. Strenae ad Inquisitores, quibus Romana Inquisitio perstringitur, edita A. 1700.

Le Chrétien desabusé sur le sujet de la Grace, i. e. Doctrina de Gratia Christianis rectius explicata, edita A. 1701.

La Constance Chrétienne, i. e. Fiducia Christiana quatuor immobilibus innitens fundamentis, edita A. 1701, atque a Theologis Lovaniensibus & Duacenis damnata.

Mart. Steyarti Morbus & Remedia.

La nouvelle Logique du Sr. Bois-verd, ed. A. 1702.

Anselmus per se docens.

Deprehenduntur hic etiam passim libri a Gerberonio conscripti, sed in MStis adhuc latentes, quales sunt *Dialogus inter S. Anselmum & Bosonem ejus discipulum, Occasus Jansenismi*, &c.

Præterea ex ipsius Gerberonæ confessione probatur, eundem Specimina Theologiæ Moralis, tutissimæ, quæ Agidius Gabrielis Latine edidit, quæque Romæ damnata sunt, Gallice scripsisse, vel, ut suspicamur, transfukisse, p. 10; novam Michaëlis Bajii Operum editionem, quæ A. 1696 prodiit, ab ipso præcipue esse curatam, p. 26. 51. Idem confessus dicitur pag. 63, quod Jansenii aliorumque ad Abbatem San - Cyranum literas, adscito Franc. du Vivier nomine, ediderit.

FRANCISCI DE VARGAS, PETRI DE MALVENDA, Veterumque quorundam Hispania Episcoporum, de Concilio Tridentino Epistola & Observationes Latinitate donata.

Brunsvigæ, impensis Christ. Frid. Fikkelii, A. 1704. 4.
Alph. 2. pl. 18.

Historiæ Concilii Tridentini illustrandæ, & maxime iis fere omnibus, quæ Petrus Suavis, vel potius Paulus Sarpus, de hoc Concilio jam pridem literis prodidit, confirmandis has Hispaniæ quorundam Episcoporum Epistolas inseruire, tum jam a nobis indicatum fuit pluribus, cum Gallicam eorundem versionem, a Michaele Vassorio adornatam, A. 1699 Mens. Jun. p. 261 in Actis his recenseremus. Nam quæ Hispanica lingua (præter aliquot solum Gallorum quorundam responsorias) ab Episcopis Hispanis manuscriptæ, in Trumbullii, Equitis Angliæ Illustrissimi, Bibliothecam privatam pervenerant, Epistolæ, illæ primum a Michaele Geddesio in linguam Anglicanam traductæ, cura Celebrissimi Stillingfleeti Londini A. 1697 in 8 juris publici factæ sunt. Postea Michæel le Vassor, Vir non minus celebris, easdem in Gallicam linguam translatis, nec non adnotationibus præterea doctissimis passim illustratis, Amstelodami A. 1699 in 8 luci publicæ exposuit. Et jam etiam, una cum Vassorii potis, a Jona Conrado Schrammio, Virò Clarissimo, Latinitate donatæ, in Germania nostra prodierunt, non exiguo orbis literarii emolumento. Equidem Petres Trevolienses, e Societate Jesu, Vassorio, cum Gallica jam lingua ab eo ederentur, valde indignati, inter acerbas satis suas ad has

has literas animadversiones, quas recensione sueta loco Actis vel Commentariis suis Historiae Scientiarum adornandae infer-
 vitaris, mense Februario anni 1703 insruerunt, fidem ipsis ob duas
 praecipue causas dubiam reddere sunt animi. Primo, observatum
 non fuisse, quomodo in haec monumenta inciderit, vel qui ser-
 vavit illa, vel qui reperit. Deinde etiam nondum satis esse de-
 monstratum, ~~an~~ genuina illa sint, & ab iis revera provenerint,
 quibus tribuntur? nullo vero, quod facile credendum sit, qui-
 dam Protestantium ea conceperit, posteris ita illusurus? At quae
 ad haec praevisa facile Pontificiorum tela, e Vassorio jam in recen-
 sione editionis Gallicae a nobis fuerunt praemonita, ea nunc for-
 tius sub sinem praefationis suae, Latinae versionis praemissa, Schram-
 mins noster adversus Trevoltenses urget, & uberiori aliquantum
 consutatione tractat. Ceterum in ipsa praefatione non ineru-
 ditam de turbis, tum Ecclesiasticis, tum Civilibus; propter Conci-
 lium Tridentinum, inter ipsos hinc inde Pontificios exortis, com-
 mentationem instituit, & quomodo cordatiores Pontificii, tum
 in Italia, tum in Hispania, tum in Gallia, tum in Polonia, tum
 apud Venetos, tum etiam in Imperio Germanico, cum summis
 quandoque Principibus, vel publicum, vel privatum suum a Con-
 cilio Tridentini decretis dissensum, a prima statim ejus convoca-
 tione ad nostra usque tempora, subinde declaraverint, solertissi-
 me commemorat, alia denique adhuc monumenta, Historiam
 Concilii egregie illustrantia, & nondum antehac visa, orbi litera-
 rio pollicitus.

HERMANNI von der Hardt AD CL. V. PAULUM
 MARTINIUM NOLTENIUM, in Historiam Moysi Genes.

II, 18. 19. 20. de vocatis ab Adamo animalibus, Epistola.

Helmstadii, A. 1705 in 8. plag. 2 ed. sec.

Quod dudum optant Viri praestantes, ut hujus Epistolae Illustris
 Autor, alias ab Actis Constantiensis Concilii, aliisque mo-
 numentis nobis merito laudatus, suas *Annotationes in univer-
 sum V. T.* quas domi servat, cum erudita orbe communicet, id
 illi nondum possunt impetrare. Nec tamen usque adeo invi-
 det

det Reipublicæ literatorum, ut non interdum a scriiniis suis promat, quo Lectores philologos & cupidos doctarum lucubrationum recreet. Expectant illi avidè, & jam fere polliceantur sibi *Historiam Abrahami, Isaci, Jacobi, Commentarium item in Hoseam*, ab eodem Autore, intereaque dum illorum & pluriam potiuntur, & hanc Epistolam cupide accipiunt ac legunt. In qua primum proponit quæstionem, Epistolæ nempe totius argumentum: *Nam Adamus, omnibus brutis, volatilibus & terrestribus, nomina imposuerit, natura cujuslibet congrua; & num velligia illius facti apud Mosè deprehendantur genuina? Nec vero dissimulat, Judæorum vulgus id quidam velle, Adamoque ut istam laudem concilient, historiam Gen. II, 19, 20 descriptam proferte.* Verum his ita respondet, ut ignorantiam scriptoræ Mosi ipsi objiciat, qui Mosè frustra crepent & ostentent, quem, in suæ gentis laudem vel invitum semper pertrahant. Idque agere, etiam h. l. *plerosque Rabbiorum*, ut ex Adami hac nominatione dein asserant *lingua Judaica cum antiquitatem ac dignitatem*, tota pondus ac vim significandi inexplicabilem. Hanc opinionem, cum aliis multis, fuisse ad Christianos ita propagatam, ut viri eruditissimi, *Buxtorfius & Bochartus*, ne vix quidem evitare fucum Judæorum potuerint. Quibus id opponit, quomodo brutis imposta ab Adamo nomina significantiora putent ipsius nomine *Adami*, quod Deus indiderit, & hominem, humo natum, tantum indicet, naturam hominis non attingat. Quod si quis, contra ac Mosè, a pulchritudine dictum Adamum velit, neque hac quidem ratione naturam hominis esse expressam; quod invenustum foret, in colore & venustate essentiam hominis, nisi forte venustissimi & mollissimi sexus, collocare.

Deinde ad locum Mosi, ad quem provocari solet, progressus, docet primo, Geneseos capite II, 4, *Adami historiam* reconditam pertexturum divinum Scriptorem, genuinam Adami sedem notasse, qui ex illa regione, in qua conditus fuerat, transire jussus sit in vicinum Orientalem tractum, fecundissimam terram, quam *coleret & conservaret*, omni, præter unum aliquod genus, victu indulto. Atque hoc primum hujus historię momentum. Ad alterum v. 18 digredi Mosè, emendandis Israëlita-

litarum moribus intentum, *Adami scilicet conjugium*: eique *oraculum Divinum* pramittere, ut *in omni vita genere ad Divinam, imitaret providentiam, & societatis conjugalis sanctum principium* suos doceret. Adamo, inquit Moses v. 18, in regione fertilissima sic collocato, eaque colenda ac conservanda occupato, Divina providentia edixit, & pro rei necessitate ipsiusque desiderio definiit: *non esse bonum aut congruum, Adamum, pro tanta rerum conficiendarum ac conservandarum cura, existere solum; sine auxilio & adjumento, tantis laboribus fore imparem. Atque hoc quidem principium conjugii, laboris nempe consortium, ideo sollicitè exposuisse Mosen, ut Israëlitæ meliora edoceret, qui ab Ægyptiis male didicerant, voluptatis tantum causâ uxores querere, habere, dimittere.*

Succedere apud Mosen luculentum in priora verba commentarium: *faciam illi auxilium, quod illi sit præsto*. Divinum nempe de auxilio parando decretum. *Auxilium* vocari a Deo, *dulcissimam curarum & familiaris rei sociam*, cum delicata determinatione, tale auxilium, *quod* blando vinculo retineatur, ne abeat, *sed semper viro sit præsto*, in rei conservandæ cura.

Præterea Mosen, qui alias Cananzorum affinitates dissuadeat, modo illo, quo Adamum scribat sociam quæsitam non invenisse, id agere, ut Israëlitæ a Cananzorum detestanda cum brutis consuetudine abstrahat. Quo etiam supplicia Exod. XXII, 18, Levit. XX, 15, 16 criminibus istis dicta spectent. Ideoque post decretum Divinum de socia necessaria, v. 18 *sollicitudinem* Adami in quærenda, & *judicium* de non inventa, v. 16 & 20 describi. Cum de Adami socia apparanda ageretur, *jam creaverat*, inquit Moses, *Deus ex terra omnia bruta, omnisque generis volucres. Ea ergo in Adami oculos incurrere jussit*, effecitque, ut omnia, quæcunque & ubicunque essent obvia, animalia aspiceret attente. Meminisseque Mosen primo terrestrium, dein & volatilium, ne ulum genus quis exclusum putaret, maxime cum gentes utroque abuterebantur.

Contemplaturum ergo Adamum omne brutorum genus, ut dispiceret, num quod illorum advocaret pro auxilio desiderato, aut ad se pro socia adscisceret. Neque his verbis: *quodnam*

illorum vocaret, designari judicat Autor illud Adami negotium, quo bruta nominasse jactetur ad naturam accommodate. Id enim historię scopum non ferre: quandoquidem *de sociis Adamo quarendis* fermo sit, non de nominandis brutis. Atque esse ipsum absonum negotium cogendi ex universo orbe & nominandi bruta; quod multis incommodis prematur, quæ p. 19, 20, 21, 22 commemorantur. Nihil horum dicit Autor esse apud Mosen, Locutionem ejus pro scopo & contextu explicandam.

Jam ubi *solicitus de sociis* inducatur *Adamus* a Mose, alterum quoque errorem vulgi Ægyptiorum, Arabum, Sabæorum, finitimorumque, ab eodem tolli, nempe de occulto *animarum defunctorum utriusque generis*, & familiarium dæmonum cum homine commercio. Unde horum cultus & sacrificia quondam, Judæorumque Lilit & Styx Gentilium, sagarum denique opinio venerea hodieque audiantur; & leges his oppositæ a Mose Lev. XVII, 7, Deut. XXXII, 17, Exod. XXII, 17, Lev. XIX, 3, XX, 6, 27 legantur. Eam ob causam Adamum describi non nonnisi inter animalia viva circumspicere jussum, *neque ex ullo alio genere auxilium pro societate sibi evocaturum, præterquam ex illis, qua animantium viventiumque nomen secum ferrent*, exclusis animabus & dæmonibus. Nec quenquam, scopi memorem, autumaturum censet Interpres, Mosis illis verbis significari, ab Adamo unum illud *animalis vivi* nomen omnibus datum fuisse brutis, terrestribus & volatilibus; quod nullo id sine referret Mose, & contra plane dicat Gen. I, 20, 21, 24, 25, Gen. II, 7, quodcunque vocaret Adamus pro auxilio, id nomen jam habuisse *vivi animalis*.

Post consilium Dei, v. 19 a Mose enarratum, subjungit idem, Autore nostro iudice, v. 20 *Adami factum & obsequium: nominatum, seu sigillatim, obvia omnis generis animantia percensuisse, sive domestica essent jumenta & cicuria, sive volucres, sive bestia agri aut fera quacunque*. Omnia viva animantia, quocunque veniant nomine, attendisse serio, judicaturum, essetne aliquod illorum ad auxilium sibi idoneum. Pingique Adamum, feriem quasi omnium animantium obviorum iterum iterumque pertextentem, *exemploque* dari Israëlitis, ne hi temere in bruta riant.

Tan.

Tandem eodem sine ipsummet Adami iudicium afferri monet Interpres noster, *atque ita*, a Mose concludi, postquam in omni genere animantium circumspexerat Adam, *pro Adamo non invenit auxilium*, & tale quidem, *quod praesto illi semper esset*, seu jugale. Quæ diserta *conclusio Mosis*, de non inventa Adamo ex brutis jugali & laborum humanorum socia, exacte respondeat superiori *Mosis propositioni* & Divino oraculo; de necessaria Adamo conjugali, eaque quaerenda. Quæ causa sit, cur Moses his tandem subjungat veræ & dignæ Adamo conjugis originem, Adamique gaudium: nunc tandem in hac Eva deprehendo os ex ossibus meis & carnem ex carne mea, sive jugalem, humanam, homini congruam, quam diu frustra quaesivit. Quo pacto *historia hæc Mosaica penetrantissimum ad virtutem, honestatem, decentesque mores calcar sit.*

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII CENTURIAE
*secunda Exercitationum Medico-Philologicarum, sacrarum
 & profanarum, Decas I.*

Jenæ, apud Jo. Bielckium; 1704. 4. pl. 15.

NOVAM hac Decade Exercitationum suarum Medico-Philologicarum Illustris *Wedelius* orsus est Centuriam, ad quam nunc more nostro perlustrandam, par prorsus materiarum, tum selectarum, tum erudite pertractatarum, ubertas & præstantia nos excitat, quæ ad *prima Centuria* Decades (et quidem *Dec. I & II. A. 1686. p. 361. Dec. III. IV. & V. Suppl. Tom. II. p. 249. Dec. VI & VII. A. 1694. p. 349. Dec. VIII. p. 501. Dec. IX. Suppl. Tom. III. p. 422. & Dec. X. A. 1701. p. 519.*) recensendas nos excitavit.

Atque in *Exercitatione* quidem *I* primæ hujus in Centuria *secunda* Decadis, de *Censu Augusti*, ex marmore maxime *Ancyraeno*, ab *Augerio Busbequio Ancyrae*, oppido *Galatiæ*, invento, contra *Eminentissimum Cardinalem Norisium*, & nuperum quendam *Scriptorem anonymum* demonstrat, non unum, sed tres ab *Augusto Imperatore* in *Judæa* census fuisse peractos, quorum primus ipso *nativitatis Christi* anno, seu anno *Augusti XLII*;

alter anno Christi VII, qui cum anno a pugna Achiaca XXXVII, a Josepho censui Quirini assignato, conveniat; & tertius anno Christi XIV, Sexto Pompejo & Sexto Apulejo Coss. contingit.

In *Exercitatione II* per *Morbum Phœnicum Hippocratis*, L. II. Prædict. c. 49 memoratum, Elephantiasin seu lepram veram Arabum intelligi, non paucis argumentis comprobatur, textu Græco Hippocratis accurate simul & diligenter castigato, & exanthemata, quorum Hippocrates loco suo meminit, alia alba, alia rubra esse, ex ipso Hippocrate demonstrato.

In *Exercitatione III* de *Hercule Medico*, Poëtæ Euripidis relationem de Alceste mortua, & per Herculem Alcmenæ filium resuscitata, non fabulam, sed Herculem istum tum verum, tum summum Medicum fuisse, contendit. Scilicet Alcestis, Admeti Thessalorum Regis conjux, morbo consumpta & tabescens, resolutis jam manuum viribus, pro conclamata habebatur, & tantum non mortua: indictus etiam erat luctus funebris per annum integrum, rasura capitis & pullæ vestes, ut jam tunc in usu erat. At dum jam ipsa pompa funebris est ducenda, bona fortuna Hercules, Alcmenæ filius, hospes adest, qui re comperta admisus Alcestem, in omnium oculis exanimem & jam rogo imponendam, vivam conjugi, salvam & incolumem reddit; licet multis laboribus. Atque hoc factum, Tragoedia ab Euripide scriptum, neque pro fabula Poëtæ & ingenii lusu, neque pro miraculo habendum, Wedelius eo minus censet, tum quod Poeta ipse opinionem, quod Alceste revera mortua & ab inferis ducta sit, declinat, *Τεθνήσκειν*, inquires, *οἱ θανόντες*, & iterum, *οὐκ ἐστὶν τῆς θανόντας ἐς φάος μολεῖν*; tum quod ipse Admetus Herculi querenti, utrum mortua an viva esset Alcestis? responderit: *ἔστιν τε, κ' ἐκ ἔτ' ἐστὶ*, est & non est. Quo evicto, jam id cum primis evictum dare annittitur Wedelius, *Herculem fuisse Medicum*. Primo enim, testimonium Cornelii Celsi Herculem facere Medicum antiquissimum & celebratissimum. Deinde dictum Alcidem *ἀπὸ τῆς ἀλκῆς*, a remedio; & *ἀλεξικακὸν*, quod nullum majus vel gravius malum esset morbis: prout & ab eo apud Hippocratem morbi quidam nominantur morbi Herculei; non quod ipse Hercules

cules istis vexatus fuerit, sed quod tanti fuerint, ut Herculeis opus habuerint remediis. Porro pingi Herculem cum poculo: non quod ebrius vinum fuderit ex urceo, sed ad denotanda pocula sanitatis, pro abigendis morbis & reparanda valetudine. Fuisse dormitorem monstrorum, ac idcirco clava & leonis exuviis insignem, ad febres, hydropem, cancerum, epilepsiam, aliosque morbos savissimos, ab eo curatos, significandos. Expurgasse Augiæ stabulum, quod cacochymiam, morborum gravissimorum matrem & nutriculam, expurgaverit. Theseum & Pirithoum, enecto Cerbero, ex orco reduxisse, quod itidem a desperatis morbis vitæ restituerit; & quæ sunt reliqua.

In *Exercitatione IV de Ecstasi putata Christi*, locum D. Marci c. III, 21: *Καὶ ἀνάσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ, ἐξῆλθεν κρατῆσιν αὐτόν. Ἔλεγον γὰρ, ὅτι ἐξέστη*, evolvit, atque ubi *ἐκστασιν* aliam supernaturalem, aliam non naturalem, aliam vero præternaturalem esse dixit, ex phrasi, *ὅτι ἐξέστη*, neque delirium, multo minus furorem, sed solum prætensam putatamque animi passionem argui posse, ostendit.

In *Exercitatione V de ἀγωνία Christi* disserit, eamque non angorem corporis ex intemperie quadam spirituum morbosa ortam, sed tristitiam intellectualem, ex odio & ira erga mortem, infernum & horum fratrem diabolium natam fuisse, ex ipsa historia sacra declarat.

In *Exercitatione VI Tabulam Hermetis Smaragdynam*, ampla quadam in ipsum textum, eam complexum, commentatione explicat, ac in ea veram Chimie sublimioris & Lapidis Philosophici theoriam tradi, adversus Athanasium Kirchesum, cum Borrichio & Krigsmanno commonstrat.

In *Exercitatione VII de Nummis Novi Testamenti*, generaliores primum voces Græcæ, ad exprimendam pecuniam vel monetam quamcunque in N. T. adhibetæ, ut *χαλκόν, νόμισμα, χρῆμα* enodantur; quam enodationem specialis nummorum sacrorum expositio ordine alphabeticum excipit. Nimirum *ἀργύριον, argenteus*, ex mente *Wedelii* nostri, modo pecuniam indefinite quamvis ex argento confectam; modo in specie certos nummos argenteos notat, qui cum drachmas quatuor pendeant,

dimidio Imperiali nostrati, monetæ gravioris seu *Schweren Geldes* æquipolleant. *Ἀσάριον*, *assarium*, diminutivum ab *ἀσ* est, as dimidius, & perinde ac *λεπτόν* species monetæ omnium minutissima; *κόδρανος* vero seu quadrans quarta pars assis, non denarii. *Δηνάριον*, *denarius*, species nummorum Romanorum, hodie adhuc frequentissima, denos valet nummos æreos, ut quinarium quinos; ex quo simul & illud efficitur, asses fuisse nummos æreos, & unumquemque assis partem decimam denarii. *Δραχμή*, *drachma*, eadem est, cum denario; & *διδραχμον* duo denarii; *τετραδραχμον* autem stater seu quatuor denarii. Qui valor si cum nostro comparatur, denarius non per duos grossos cum dimidio, neque per tres cum dimidio, Germanis *Schreckenberger* ut quidam volunt; sed per integros tres grossos monetæ gravioris reddendus erit. Ut adeo Matth. XX. 2, ubi conventio facta dicitur cum operariis *ἐκ δηνάριον τὴν ἡμέραν*, in diem denario, zum *Ταγεῖ ἔδοθη* & hinc acceperint *ἅνα δηνάριον*, singuli denarium, ita intelligendum sit, premium operarios singulos tres vel tres cum dimidio grossos accepisse. *Μνᾶ*, *mina*, per quam in N. T. non mina Alexandrina, sed Romana intelligitur, est nummus centum drachmarum; *τάλαντον*, *talentum* vero, quod pro certa nummorum quantitate, eaque non levi, sed pondere eminenti, in N. T. acceptum legitur, apud Josephum habet minas centum. Regulat denique hæc omnia certus numerus unicuique nummorum recensione additus; atque hinc Matth. XVIII. 24 *μύρια τάλαντα*, quæ decem millibus cum 60 minis seu 6000 drachmis divisus, faciunt sexaginta millena millia, 6000000 imperiales, seu sexaginta auri tonnas; & Act. XIX, 19, per *ἀργυρίω μυριάδας πέντε*, denarium quinquaginta millia, seu sex mille ducenti & quinquaginta imperiales constituuntur.

In *Exercitatione IIX de Claudis Novi Testamenti*, geminam speciatim duorum ex utero materno claudorum historiam, unam Act. III, 2, alteram Act. XIV, 8, memoratam examinat, atque Philologicis quibusdam circa voces Græcas *χλωδός*, *βάσις*, *σφοδρά* observationibus inspersis, veros istos claudos miraculoso modo ab Apostolis sanatos affirmat, curationem a primo ortu claudorum impossibilem per naturam statuens; utur seipsum

pri-

primis annis p̄xeros A. M DC LXVII adolescentem universali paralyti, miserissimo spectaculo laborantem, & dehinc non paucos alios perfecte paralyticos, per Dei gratiam, curasse meminerit.

In *Exercitatione IX Basilii Valentini*, famosi istius scriptoris Germani & arcenorum chemicorum principis, *vitam* succincta quadam commentatione exhibet, & insigni elogio, *ubi desit Basilus, ibi inceptis Paracelsus, uterque non satis in sua arte laudandus*, ornatur, deque scriptis illius eorumque fati notatu digna memorat.

In *Exercitatione X* originem & sensum *Paræmia*, *Jovem lapidem jurare*, tum literalem, tum mysticum maxime, ad forum chemicum & *lapidem* speciatim *Philosophicum* translatum, notis eruditis indagat, eaque occasione iconem inserit quatuor lapidum securiformium, seu, quod alii putant, cuneorum, partim Querfurti inter rariora cimelia Davidis Sigismundi Buttneri, Diaconi ibidem, partim apud suos a se visorum.

Joh. Joachimi Müllers Historie von der Evangelischen Stände Protestation und Augspurgischen Confession.

Hoc est:

JO. JOACHIMI MÜLLERI HISTORIA PROTESTATIONIS STATUM EVANGELICORUM & AUGUSTANA CONFSSIONIS.

Jenæ, apud Jo. Bielckium, 1705, in 4. Alphab. 6. plag. 10.

Quemadmodum Doctissimi Mülleri nostri Nobilissimus Pater, Jo. Sebastianus, ante annos aliquot, trium novissimorum seculorum memorabilia, quæ quidem ad Historiam Saxoniam spectant, e monumentis quam aptissimis, Annalium in morem dilucide admodum dextreque recensuit, ut in Actis A. 1700 p. 409 monuimus: ita vestigiis paternis insistere laudabiliter allaborans Filius solertissimus, specimen hac vice edit suæ in perlustrandis chartophylaciis secretionibus Saxo-Vinariensibus, quibus una cum Viris integerrimis aliis hoc tempore præfectus est, exantlatæ hætenus industria, atque ea propter nunc in apricum produ-

ducit, quæ ad partem Historiæ Ecclesiasticæ sæculi decimi sexti haud minimam illustrandam non parum conferunt. Etenim solennem illam *Protestationem*, qua a decreto Comitiorum Spirensium A. 1529 habitorum, ad Sacram Cæsaream Majestatem Conciliumque universale Christianum atque liberum, Judicemve, quemvis idoneum alium provocarunt Status, qui exinde Protestantium nomen adepti sunt, non parum describit accuratius, eique comitem adjungit Historiam *Legationis* ad Imperatorem Carolum V, Protestationis istius insinuandæ gratia, susceptæ, tandemque & prolixissimam *Augustana Confessionis Historiam* subnectit. Viderat, Illustrem Seckendorffium in Historia Lutheranismi, istud appellationis instrumentum, in Archivo Vinariensi asservatum, utpote quod actorum historiam & Reformationis præcipua fundamenta exhiberet, dignum judicasse, quod ad notitiam omnium hæc nosse cupientium publicaretur. Viderat etiam, ab eodem Historiam Comitiorum Augustanorum manuscriptam, ibidem reconditam, volumen appellari a Viro rerum peritissimo, & fortassis ab ipso Pontano elaboratum, quod editionem maxime mereatur, multisque aliis, quæ de his Comitibus scripta extent, præferendum sit. Plurimum itaque in sententia sua, de his monumentis publicæ luci exponendis, se confirmatum sensit, & ideo tribus in libris narrationis filum longius protraxit, quorum primus Protestationem & Appellationem, secundus Legationem, ob eandem institutam, & tertius denique Religionis in Comitibus Augustanis tractatum negotium attinentem Historiam omnem describit. Utrique suam narrationem allatis in medium monumentis, quæ huc spectant, integris, prout verbis ea primitus conceptis habent, confirmat, immortalis Seckendorffiano operi hac ratione quoddam velut Supplementum additurus, quandoquidem in isto talium excerpta modo plerumque reperiantur. Utut autem heic, serie narrationis ita postulante, alibi jam passim obvia nonnulla repetenda venerint, plura tamen primitus nunc e manuscriptis protrahuntur, & priora ista pariter ex his nonnullis in locis pleniora & correctiora sistuntur. Et ut de iis, quæ nunc primum integra publicantur, cuivis constet dilucidius, dum in Indice librorum capitumque simul inserta allegat monumenta,

hæc

hæc ab antea jam tum vulgatis adjecto folicite asterismo distinguit. Historiam Comitiorum Augustanorum A. 1550 habitorum manuscriptam locis inserit convenientibus, eamque ad Autorem Apologiae MStæ provocando insinuat, variaque ex eadem profert, quæ in Cœlestino & Chytræo, utut hi non levem huc attulerint diligentiam, frustra omnino quæsieris. Singula vero Noster ea pertractat cum dexteritate, ut nihil fere ad istius historiarum perfectionem amplius requirendum videatur. Interdum etiam excursu aliquo nec inutili nec inconvenienti Lectorem divertit, velut ubi p. 688 seq. de oblata, cum post mortem Maximiliani I thronus vacaret Imperatorius, *Johanni Friderico*, Johannis Filio, & postmodum Saxoniarum Electori, (non, ut perperam in Tab. II Archi-Ducum Austriarum Rittershusiana legitur, Friderico III Electori) in sponsam *Caroli* Austriaci sorore, *Catharina*, Infante Castelliarum, exactis abs se attentius inspectis differit, & quomodo post factam Francofurti electionem Imperatoriam sponsalia rite contracta & rata insuper utrinque habita, veruntamen post tempus quoddam interjectum rescissa rursus fuerint, sponsa quippe eadem, Regi Portugalliarum in thori sociam concessa, luculenter memorat.

MARTINI HANKII DE SILESIIORUM NOMINIBUS Antiquitates.

Lipsiæ apud Christ. Bauchiûm, 1702, 4. Constant 12 plag.

EJUSDEM DE SILESIIORUM MAJORIBUS ANTIQUITATES ab Orbe condito ad annum Christi 550.

Ibidem, apud eundem, 1702, 4. Const. 18 plag.

EJUSDEM DE SILESIIORUM REBUS AB ANNO Christi 550 ad 1170 Exercitationes.

Ibidem, apud eundem, 1705, 4. Constant 2 Alph. 20 plag.

MA^RTINUM HANKIUM, Gymnasii patrii apud Vra^Tislavienses in Silesia Rectorem, Scholarumque reliquarum Aug. Confess. additarum Inspectorum, præter Orationes & Poemata in lucem emissa, duo præsertim tractatus de Romanarum & Byzantinarum rerum Scriptoribus celebrem, & D. LEOPOLDO Imperatori, nuperrime proh dolor! fati defuncto, litteratorum

rum omnium æstimatori augustissimo, notum atque charum reddidere. Qui licet per annos plus quadraginta laboribus gymnasticis mancipatus, parum a negotiis gravioribus respirare potuit, horas tamen suas ita dispertitus est, ut post scholastici muneris curas, ad patriarum antiquitatum notitiam digrederetur, quarum evolutio tanto difficilior habetur, quo minus ille Germaniæ veteris adversus Sarmatiam terminus, ab auctoribus mediæ sæculorum describitur. Tria potissimum momenta sunt, quorum pertractatio a Silesiis magna difficultate laborare creditur, ipsum scilicet *Silesia nomen, veteres* deinde regionis *incola, ac novi* denique illorum successores *Slavi*. Prioris puncti indagacionem Clarissimus Autor in libello *de Silesiorum Nominibus* accurate persequutus est, cujus capite I. Nominum, quibus *Silesii* denotantur, recensio; II. Origo prima *Silesiorum* nominis, a *Silesiæ fluvio*, Latina, Polonica, Germanica; III. Origo secunda, a *solo Silesiæ*, Polonica; IV. Origo tertia, a *Silesiæ fluvio Slesæ*, Slavica; V. Origo quarta, a *Silesiæ monte Sabotbo*, Latina & Germanica; VI. Origo quinta, a *Silesiæ Conveniæ*, Polonica; VII. Origo sexta, a *Silesiæ Conveniæ*, Bohemica; VIII. Origo septima, a *Silesiæ populo Quadis*, Slavica; IX. Origo octava, a *Silesiæ populo Lygiis*, Germanica; X. Origo nona, a *Silesiæ populo Elysiis*, Germanica; XI. Sententia, quod seculo post Christum natum sexto ortum sit *Silesiorum* nomen, legitur. Alterius momenti rationes in tractatu *de Silesiorum Majoribus* disquirunt, cujus XXI capita sunt, in quorum XIV prioribus, originem Silesiorum ex majoribus inter Noachicos Japheticis, inter Japheticos Celtis, inter Celtas partim Gallis iisque Gothinis, partim Pannoniis iisque Ofis, partim Germanis iisque Suevis, inter Suevos autem Lygiis & Quadis deducit; capite postea XV. Lygiorum & Quadorum res gestas ante Christum natum, capitibus XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. Lygiorum & Quadorum acta seculis quinque post Christum natum illustrat, ac ultimo tandem capite, quod est numero XXI, quaestionem perdifficilem examinat: an scilicet Silesiorum majores Lygii & Quadi, post destructum in Occidente Romanum Imperium, seu sponte sua digressi, seu per vim adacti, seculo VI. circiter annorum 550. patriam Silesiam vacuum Slavis advenis occupandam reliquerint,

riat, profus ipsi postea deleti? Atque ea ipsa nervus est puncti, quod modo inculcavimus, tertii. Quum enim multi ex Polonis pariter ac Silesiis afferant, Quados & Lygios per Slavos Polonos aut in fugam coniectos, aut vi oppressos fuisse, indignatus est celeberrimus Hankius illatam hanc patriae injuriam, & velut alter Germanicæ originis vindex, operosissimo scripto, quod *Exercitationes de Silesiorum Antiquitatibus ab anno Christi 550. ad 1170. inscripsit, demonstravit: Quados & Lygios, postea Silesios dictos, adeo non a Slavis Polonis aut depulso, aut extinctos, ut Silesii potius diu quidem cum Polonis pari tum jure, tum libertate, societatem coluerint, aliquoties tamen ab iis separati iisque contrarii, vel nulli, vel alteri populo associati fuerint; etiam post instauratum in Occidente Romanum Imperium, licet suis Ducibus præditi, Romanis Imperatoribus, tanquam summis Principibus suis, a Carolo Magno ad Fredericum I. Barbarossam, tributarii subjectique fuerint. Universum opus in capita XII. dispescuit, quorum singulis sectionibus non modo computum chronologicum, sed Romanorum quoque Imperatorum, Polonicorumque Ducum nomina præfixit, addita semper notula, num Silesii eo tempore Romano-Germanorum Imperio tributarii, num a Polonis separati, num vicissim cum Polonis aut etiam Bohemis conjuncti vixerint. Tributi mentionem ideo adjectam deprehendimus, quod ex Polonis Scriptoribus fere omnes, atque præ cæteris Joannes Schultzius, Clarissimus nuper Francofordiensium Juris Professor, ante menses aliquot ibi vivis ereptus, singulari opere, quod *de Polonia nunquam tributaria* composuit, tributum a Polonis unquam solutum fuisse Romanis Imperatoribus, contra Conringium cordatissimosque rerum Germanicarum auctores, pernegant. Eruditam hanc litem, magno fervore inter utrosque Scriptores agitatam, duobus fundamentis acquiescere notavit Hankius noster, quorum prius est: quam terram Scriptorum ancipiti *Polonia* vocabulo designent? Veteres enim & recentiores, generali notione *Poloniam* sæpius vocant, non tantum quam hodie cognomento vel *majorem* vel *minorem* nuncupamus, verum ab utraque distinctam etiam quamcunque provinciam cum Polonia sub eodem communi capite conjunctam, Lithuaniam, Russiam, Masoviam, Samogitiam, Prussiam, Pome-*

rum omnium aſtimatori auguſtiſſimo, notum atque charum reddidere. Qui licet per annos plus quadraginta laboribus gymnasticis mancipatus, parum a negotiis gravioribus respirare potuit, horas tamen ſuas ita diſpertitus eſt, ut poſt ſcholastici muneris curas, ad patriarum antiquitatum notitiam digrederetur, quarum evolutio tanto difficilior habetur, quo minus ille Germaniæ veteris adverſus Sarmatiam terminus, ab auctoriſus mediolorum ſeculorum deſcribitur. Tria potiſſimum momenta ſunt, quorum pertractatio a Sileſiis magna difficultate laborare creditur, ipſum ſcilicet *Sileſia nomen, veteres* deinde regionis incolæ, ac *novi* denique illorum ſucceſſores *Slavi*. Prioris puncti indagacionem Clariffimus Autor in libello *de Sileſiorum Nominibus* accurate perſequutus eſt, cujus capite I. Nominum, quibus *Sileſii* denotantur, recenſio; II. Origo prima *Sileſiorum* nominis, a *Sileſiæ ſeu*, Latina, Polonica, Germanica; III. Origo ſecunda, a *ſolo* *Sileſiæ*, Polonica; IV. Origo tertia, a *Sileſiæ* fluvio *Sleſa*, Slavica; V. Origo quarta, a *Sileſiæ* monte *Saborbo*, Latina & Germanica; VI. Origo quinta, a *Sileſiæ* *Convenii*, Polonica; VII. Origo ſexta, a *Sileſiæ* *Convenii*, Bohemica; VIII. Origo ſeptima, a *Sileſiæ* populo *Quadis*, Slavica; IX. Origo octava, a *Sileſiæ* populo *Lygiis*, Germanica; X. Origo nona, a *Sileſiæ* populo *Elyſiu*, Germanica; XI. Sententia, quod ſeculo poſt Chriſtum natum ſexto ortum fit *Sileſiorum* nomen, legitur. Alterius momenti rationes in tractatu *de Sileſiorum Majoribus* diſquirat, cujus XXI capita ſunt, in quorum XIV prioribus, originem *Sileſiorum* ex majoribus ſinter Noachicos Japheticis, inter Japheticos Celtis, inter Celtas partim Gallis iisque Gothinis, partim Pannoniis iisque Ofis, partim Germanis iisque Suevis, inter Suevos autem *Lygiis* & *Quadis* deducit; capite poſtea XV. *Lygiorum* & *Quadorum* res geſtas ante Chriſtum natum, capitibus XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. *Lygiorum* & *Quadorum* acta ſeculis quinque poſt Chriſtum natum illuſtrat, ac ultimo tandem capite, quod eſt numero XXI, quaſtionem perdifficilem examinat: an ſcilicet *Sileſiorum* majores *Lygii* & *Quadi*, poſt deſtructum in Occidente Romanum Imperium, ſeu ſponte ſua digreſſi, ſeu per vim adacti, ſeculo VI. circiter annum 550. patriam *Sileſiam* vacuam *Slavis* advenis occupandam reliquerint,

nint, proflus ipsi postea delati? Atque ea ipsa nervus est puncti, quod modo inculcavimus, tertii. Quum enim multi ex Polonis pariter ac Silesis afferant, Quados & Lygios per Slavos Polonos aut in fugam coniectos, aut vi oppressos fuisse, indignatus est celeberrimus Hankius illatam hanc patriae injuriam, & velut alter Germanicæ originis vindex, operosissimo scripto, quod *Exercitationes de Silesiorum Antiquitatibus ab anno Christi 550. ad 1170. inscripsit, demonstravit: Quados & Lygios, postea Silesios dictos, adeo non a Slavos Polonis aut depullos, aut extinctos, ut Silesii potius diu quidem cum Polonis pari tum jure, tum libertate, societatem coluerint, aliquoties tamen ab iis separati iisque contrarii, vel nulli, vel alteri populo associati fuerint; etiam post instauratum in Occidente Romanum Imperium, licet suis Ducibus præditi, Romanis Imperatoribus, tanquam summis Principibus suis, a Carolo Magno ad Fridericum I. Barbarossam, tributarii subjectique fuerint. Universum opus in capita XII. dispescuit, quorum singulis sectionibus non modo computum chronologicum, sed Romanorum quoque Imperatorum, Polonicorumque Ducum nomina præfixit, addita semper notula, num Silesii eo tempore Romano-Germanorum Imperio tributarii, num a Polonis separati, num vicissim cum Polonis aut etiam Bohemis conjuncti vixerint. Tributi mentionem ideo adjectam deprehendimus, quod ex Polonis Scriptoribus fere omnes, atque præ cæteris Joannes Schultzius, Clarissimus nuper Francofordiensium Juris Professor, ante menses aliquot ibi vivis ereptus, singulari opere, quod *de Polonia nunquam tributaria*, composuit, tributum a Polonis unquam solutum fuisse Romanis Imperatoribus, contra Conringium cordatissimosque rerum Germanicarum auctores, pernegant. Eruditam hanc litem, magno fervore inter utrosque Scriptores agitatum, duobus fundamentis acquiescere notavit Hankius noster, quorum prius est: quam terram Scriptores ancipiti *Polonia* vocabulo designent? Veteres enim & recentiores, generali notione *Poloniam* sæpius vocant, non tantum quam hodie cognomento vel *majorem* vel *minorem* nuncupamus, verum ab utraque distinctam etiam quamcunque provinciam cum Polonia sub eodem communi capite conjunctam, Lithuaniam, Russiam, Masoviam, Samogitiam, Prussiam, Pome-*

raniam; quo pacto, quicquid jurisdictioni Poloniæ subditum aut fuit, aut est, Polonicum dici consuevit. Hinc parem ad legem, nostra *Germania* pars *Silesia* sæpius antiquis vocabulo alieno, quam suo, denotari solita, ob annosam cum Polonia conjunctionem, dicta reperitur *Polonia*. Eum ad modum igitur Polonia, quoties aut Germanis aut exteris aliis vel tributaria vel subiecta fuisse dicitur, num tota, num ejus quedam & quædam pars inuenitur, occasionem dubitandi præbet: sicque unius vocis ambiguus intellectus miris umbris lucem historicam obscurat. *Pæsterius* fundamentum hoc est: utrum de Polonia, seu tributaria seu subiecta, dissentientibus Scriptoribus *Germanicis*, an *Polonicis*, subscribendum in ea re sit, unde prisca & Polonorum & Germanorum status, in alterius nationis gloriam seu adaugendam, seu imminuendam, solide cognoscendus dependet. Hanc controversiam quoties tractare cogitur Auctor noster, primo quidem Poloniam, quatenus Silesiam vocabulo suo non comprehendit, Germanicis Augustis nullo modo unquam subditam fuisse, sed sub Poloniæ tributariæ nomine, vel Pomeraniam, vel Silesiam, veteri Poloniæ conjunctas provincias, intelligi statuit. Addit vero, Germanicis Scriptoribus in hisce Polonorum rebus plus, aut certe non minus, auctoritatis esse tribuendum, quam Polonis, cum quod Germani multo vetustiores sint omnium seculorum auctoribus Polonis, atque in rebus suorum temporum, quibus multa ex parte præsentibus interfuerunt, fidem omnino præ recentibus mereantur, tum etiam quod in Germanis major animi candor ubique deprehendatur, Polonos vero in iis, quæ patriæ gloriam obfuscare possunt, multa neglexisse, suamque adeo fidem subleuam reddidisse constat. Quod ad ipsam operis tractationem attinet, laudanda est Viri Clarissimi exactitudo, qui quotiescunque thesaurum aliquam proponit, præter annorum indiculum, quem semper addit, testimonia integris cujuscunque auctoris verbis exprimit, vetustiores recentibus præponens, quorum rationes punctatim examinat, & cuiam ipse assentiatur, innuit. Præmisit insuper Exercitationibus hisce prolixam præfationem, in qua 1) quo dictionis genere, 2) quibus e monumentis, 3) intra quos materiæ limites, 4) qua tum veritatis, tum etiam perspicuitatis cura, 5) quo præcipuo intentionis scopo, lectoribus

capiendam exhibeat rerum patriarum notitiam, ingenue profiteatur. Hac igitur ratione difficilior annalium Silesiacorum pars, stupendis tot annorum vigiliis a diligentissimo Polyhistoro in ordinem redacta, atque ex monumentis, quantum licuit, antiquissimis diducta, non Silesiæ tantum, cujus præcipue gratiam lucubrationibus suis meritus est Auctor, sed eruditis omnibus, illis autem inprimis, qui gentium migrationes, & medii ævi acta scrutari solent, exhibetur. Hac ratione tot illustria Germanorum facinora, tot præclara Silesiacæ fortitudinis decora, quorum famam alias cum ipsa fere memoria priorum temporum infelicitas ob Scriptorum penuriam aboleverat, nova luce donantur, & Piaftus, Silesiorum cum Polonis conjunctorum Dux, cujus stirpem, post nongentorum annorum principatum, anno superioris sæculi quinto ac septuagesimo, in Georgio Guilielmo, ultimo Lignicensium, Bregensium & Wolaviensium Duce, invida Parca, extinxit, Germanicæ origini ab Hankio nostro postliminio quasi vindicatus, in Boleslao Procero, Mieslao, & Conrado Lasconogo posteris suis, constitutis Silesiorum Ducibus propriis, a Polonorum Ducibus & distinctis & separabilibus, revixit. Hac denique ratione Silesiæ populus ab anno 550, quo etsi non amplius Suevicus, tamen adhuc Germanicus, partim Quædicus, partim Lygius, cum peregrina dissimillimæque Sarmatarum Slavorum Polonorum gente societatem inibat, diu alienum, prius Slavorum, deinde Polonorum nomen, aut obscuratis, aut imminutis laudabiliter gestis sustinere solitus, post DCXIII annos, per quos cum Polonis plerumque sub eodem capite fuerat connexus, aliam reipublicæ formam recepisse conspicitur: pro temporariis Præfectis, perpetuos Duces anno 1163, eosque totius Silesiæ possessores anno 1169 consequutus.

*VOYAGE DE GUINÉE, SIVE ITINERIS A GUI-
LIELMO BOSMANNO ad littoris Guineensis in Africa
provincias suscepti Historia, XXII Epistolis Gallice
scriptis comprehensa*

Ultrajecti apud Ant. Schouten, 1705. in 12. cum fig.

Const. 1 Alph.

Kk 3

MA

Magna quidem Scriptorum *leges* est, qui itinera in utramque Indiam facta litteris consignarunt, sed pauciores sunt illorum libelli, ex quibus Africae statum, qualis nunc est, atque ejus praesertim plagae, quam *Littoris aurei Guineensis* nomine Cosmographi indignant, perdiscas. Huc enim vero inservit praesens Guilielmi Bosmanni opusculum, qui Belgarum Foederatorum auctoritate Pro-Prætor dicti littoris, Collegii pro stabiliendis illic commerciis instituti Adseffor, atque castelli D. Georgii apud Elminenses Praefectus fuit, & haud ita pridem, post felicem ad Batavos reditum, negotiationis exercitæ rationes scripto luculenter exposuit; cui vel ideo major habenda est fides atque aestimatio, quod oculatus omnium, quæ narrat, testis fuit, & ea civibus suis de praesenti commerciorum ac incolarum illius tractus statu recenset, quæ intra proximum ævi nostri decennium contigere. Dispersuerat laborem suum in libros quinque, sed mutavit brevi post mentem, & per epistolâs telam, quam exorsus erat, pertexturus, viginti illarum Gallice exaravit, quibus duas ejusdem argumenti alias, a Davide Nyendaahio & Joanne Snoekio ipsi missas, ad calcem socias junxit. *Prima* earum monita quaedam generalia de Guineensi fittore, ac magis dein specialia de Aximensi provincia suggerit, cujus dominium Batavi atque Brandenburgici inter se partiti sunt, ex quibus hi Fridericiburgum, illi autem D. Antonii arcem a Lusitanis olim conditam possident, ea tamen differentia, quod Brandenburgici Praefectorum, quos Directores generales Auctor adpellat, culpa omnia fere perdidit; Batavi vero, tanquam rei nauticæ ac incolarum magis gnari, magnam ex auro, ebore atque mancipiis mercaturam adhuc faciunt. *Secunda* regiones Jabinensem & Adomensem; *tertia* regnum Commaniensis, cujus emporium celeberrimum Elmina urbs est; *quarta* Fouensensem, Sabonensem, Fantinensem provincias; *quinta* Acronensem & Agonnensem territorium, nec minus regnum Aquamboensem, in quo Angli, Batavi & Dani castella fundarunt, delineat. *Sexta* tractus, ubi aurum colligitur, ejusque formam ac valorem; *septima* vero auri inde ad Europæos asportati calculum ponit, atque virorum, quibus colligendi computandique auri munia committuntur, indiculum ostendit. *Ostava* aerem intra montes minus sanum, morbos inde

de obortos, vulnereque per decocta olera sanationes, & fulmina plane terribilia sæpenuero illic locorum obvia describit. *Nona* mores incolarum versutos & vastos, vestitum, educationem, linguam, agriculturam, commercia, & quæ ejus generis sunt; *decima* cultum sacrorum, infinitum idolorum numerum, sacrificulorumque fraudes; *undecima* regiminis formam, leges, judicia, tribunalia, regii cultus a plebejo vitæ genere discrepantiam exiguam, Batavorum autem in Aximensium maximam partem imperium, armorumque diversas species; *duodecima* matrimonia; *decima tertia* morborum remedia & funerum ritus; *decima quarta* animalia quadrupedia; *decima quinta* volatilia, pisces, cancos, serpentes; *decima sexta* arbores, frutices, plantas, fruges & legumina; *decima septima* vero singulares de vægrandibus bestiis historiolas nobis depingit. Decimam octavam tandem, XIX, & XX Epistolas descriptioni Quahoviæ, Ladincuriz, Lampii Provinciarum, fluminum variorum, ac regni inprimis Fidæ impendit. Hæc summa operis lineamenta sunt, quod ob argumenti copiam vetus Plinii proverbium, quo *ex Africa semper novi aliquid* adferri scribit, in memoriam nobis revocat. Ne igitur sicco quasi pede cuncta transeamus, quædam tantum, ac ne ex singulis quidem litteris singula, quæ palato nostro maxime arriserunt, excerptere placuit. Magnum esse littoris hujus Guineensis tractum, ex eo colligimus, quod diversa regna, provincias bene multas, oppida & vicos pene innumerabiles, & spacium aliquot centum milliarium completitur. Incolarum vero deterrima conditio est, quos levi de causa pro mancipiis vendi, quibusdam in plagis ex raptò solum vivere, alibi victimas idolis mactari, & ultima quæque tyrannidis atrocissimæ pati constat, adeo certe, ut *Anqua* quidam illorum Dux sanguinem humanum (Epist. 2. p. 27.) plus vice simplici biberit. Quid ergo magis oprandum esset miseris, quam Christianos nancisci rectores? Sed obstitit mutua inter Lusitanos, Anglos, Belgas, Danos & Brandeburgicos altercatio, quorum alii aliorum conatus turbarunt, atque ex sociis hostes facti bene cepta pessumdedeunt; obstitit, uti Auctor refert, Anglorum militum luxus, Lusitanorum pauperies, Danicarum virium defectio, reliquorum autem inordinatum regimen, quibus id tandem effectum est, ut

dum

dum singuli omnia affectant, omnes deinde vix singula devictorum Æthiopum imperia retinuerint: cujus rei, præter Bosmannum, testes sunt Focquenbrogius Batavus, & Guilielmus Joannes Mullerus Harburgensis Saxo, qui posterior, quod obiter notamus, Augustissimi Regis Friderici III jussu, Danorum ad illa littora navigantium Concionator nauticus extitit, & Fetuanæ regionis, cujus maxima pars tunc temporis ad Danos spectabat, descriptionem Noribergæ 1675, in 8, idiomate Germanico publicavit. Ut vero ad Bosmannum nostrum revertamur, digna lectu sunt, quæ Epist. III. de regno Commanienti a Batavis circa annum 1687 per Sweertium subjugato, Epist. IX. de *Mulati*, (genus id hominum est ex Æthiopia & Europæo prognatum) Epist. XII. de Guineensium polygamia, de adulteris severe punitis, de neglecta inter conjugatos bonorum communione, de liberis ab hæreditate adeunda exclusis, de circumcissione infantum, de uxoribus post decimum partum per annum integrum solitarie viventibus, ac deinde ad maritos reversis, de puellis in libidinem publica venarum corporum prostitutione damnatis, quarum tres aut quatuor a singulis civitatibus aluntur, tantæ apud Æthiopes existimationis habitæ, ut Batavi nihil non a Barbaris extorquere possint, si meretrices dictas in castella sua captivas abduxerint. Nec minus illud memorari meretur, quando Epist. XIII. mactata in funerum solennitatibus, etiam per infantes, mancipia tradit; quando Ep. XIV. elephantes plumbeis haud æque ac ferreis globis feriri, & eodem in tractu animal *αἰθροπόδαρον*, Barbaris *Koekboe* & *Arompo* dictum, inveniri scribit, cujus generis quoddam in nundinis vernalibus hujus anni, ex Africa in Germaniam delatum, heic Lipsiæ conspeximus; quando Epist. XVII. elephantem in horto arcis Elminensis deprehensum, vix ducentis scloporum ictibus occisum narrat. Cæterum quod ad regnum *Fida* attinet, in Guineensium confiniis situm, magnam Auctor operam ultimis tribus epistolis, in recensendis ejus sacris, legibus, pœnis, redditibus, incolis, frugibus, bestiis ac finibus adhibet. Colloquutus est aliquoties perquam familiariter cum ipso Fidenſium Regulo Bosmannus, quum mancipiorum emendorum gratia illuc diverteret, atque hoc modo ex oculari inspectione dominationis *arena*, genium incole-

rum,

rum, & sacrorum formulas perdidicit. Miserrima gentis sub Tyranno vita est. Quævis elegantioris formæ puellulæ in gynæceum regium vel invitæ abripiuntur, atque ex illis, quarum Regem stictas & fastidium cepit, integræ quotannis cohortes exteris advenientibus divenduntur. Quisque incolarum tot sibi idola fingit, quot confutum ac necesse duxerit; ex omnibus autem serpentes agmen ducunt, quos in ea veneratione habent, ut delubrum regni celebratissimum *Domum Serpentis* nuncupent, ad quam peregrinationes frequenter instituunt, hostias quotidie deferunt, atque fortunatum inde in negotiis successum præstolantur. Illorum cultui certi sunt constituti Flamines, homines nautici ac fraudulenti, qui artibus suis supersticiosam plebeculam argento emungunt, & Vatiniæ inter conjuges odii semina spargunt. Serpentes autem, quorum ingens multitudo per ædes singulas discurrit, uti neminem lædunt, ita vicissim a nemine læduntur, sed eodem frequenter cum hominibus cibo victitant, & ab incolis tanta religione immunes ab adgressionibus servantur, ut quum Anglorum negotiatores anguem in hospitio obvium occidissent, ac cadaver foras projecissent, universa mox civitas, in qua patrata fuerat cædes, in rabiem quasi conversa, convolverit ad arma, neque prius quieti sese dederit, quam Anglis inter necione occisis, mercibusque illorum igne penitus absumentis. Accidit etiam anno circiter 1697, ut porcus anguem ob morsum sibi inflictum devoraret, idque tanta festinatione, ut Æthiopum, qui adstabant, nemo serpentem suppetias ferro posset. Conversi ergo ad sacrificulos suos Barbari, infortunium ordine exponunt, quod facinus execrabile mirum in modum detestati, questus ad Regem deferunt, edictumque ab ipso extorquent, quo porci per universam regionem idcirco deleri jubebantur; cui quoque mandato tam properanter satisfactum legimus, ut maxima suilli gregis multitudo letho succumberet, donec ex Purpuratis aliquis Regem ad edicti antiquationem precibus ardentissimis permoveret. Contigit alius Auctori nostro casus, ut ex laqueari nimirum conclavis ejus quotidie serpens in mensam prandii tempore descenderet. Bosmannus, quum ad Regis colloquium circa id tempus admitteretur, per jocum conquestus est, quod diebus singulis dea-

ster quidam gentis serpens apud ipsum haud invitatus penderet, quem a mensa arcere & hospitio depellere cogatur, nisi Rex sumtus ad victum novi hospitis impenso liberaliter reddat. Quid ergo factum? Regulus narratiuncula Bosmanni mire delectatus, ut serpentem quiete illuc divertere permitteret, hortatur, atque impeniarum loco pinguem Auctori bovem dono, mittit. Præter Flamines, ex sequiore sexu sagas & sacrificulas habent, feminas magnæ inter Barbaros auctoritatis, quæ *Deorum se filias* vocant, & maritis, quibus junctæ sunt, morem in paucissimis gerunt. Ex illis una ante quatuor, aut quod excedit, annos ex inferno se rediisse contendebat, cujus ignem ac tormenta ita graphice depingere noverat, ut cum Francisco Quevedo Hispano, qui simili ratione apud Plutonium aliquando per somnium divertisse fabulabatur, de palma ingenii certare potuisset. At enim vero ex hac profunda gentis superstitione satis colligere est, quam difficulter ex iis unus vel alter ad Christianæ veritatis lucem ex Paganismi tenebris converti queat. Expertus est obstinationem illam R. P. Thomas Augustinianus, qui cum Purpurato cuidam prædiceret, gentem universam infernalibus olivæ flammis, ni respiceret, vexatum iri, id solum responsi accepit: *Parentes, Avi Atavique nostri eandem vitæ rationem, eundem idolorum cultum sequuti fuerunt, ac nos: si ergo illi æterno igni destinantur, pariter existimo, nos velut illorum posteros eadem sorte gaudere, qua prædecessores nostri gavisæ sunt.* Jactitarunt equidem Galli, se in Africano littore universam regionem Assinensem, cujus incolas maximam partem subjugarunt, ad Christum adduxisse, Principem gentis Parisios venisse, ab Episcopo Meldensi, post approbata Romanensium dogmata, sub Ludovici Hannibalis nomine baptismum accepisse, die postmodum 27. Februarii anni 1701. ex Cardinalis Noallii manibus sanctissimæ cœnæ Dominicæ symbolum accepisse, Divæ autem Virgini Mariæ ditiones suas votiva tabula dedicasse, & d. 24. Martii, tribus Gallorum navigiis bellicis sub equitis Damonii ductu instructum, in patriam remeasse. Sed fabulam sapere nuncium isthoc Gallicum, commentitiumque Principem ex mancipiorum, quæ Galli ex Africa in Americam deportant, numero unum fuisse, & post reditum in Africam pri-

pristinæ servituti se reddidisse, asserit Bosmannus: qui Mercurii Europæi auctorem, ex quo verba (Epist. XX. p. 448.) protulit, alterius adhuc mendii infimulat, dum Gallus Pseudo-Principem illum Regem Syriæ adpellavit, quum Assinensem scribere debuisset. Unum adhuc addimus, natos scilicet videri ad servitutem hos Æthiopum populos, quos inter usu receptum est, ut a parentibus liberi, a maritis uxores, quarum singuli plures ducunt, ad libitum levi pretio vendantur, quæ mancipia mercimoniorum in illo tractu præcipua portio sunt, ac in ipsa servitute nihil magis exhorrescunt, quam ne ab emtoribus velut quædam mensarum lautitiæ, aut pullorum instar saginentur.

FULGOR FULGINII IN SPLENDORIBUS SAN-
ctorum, sive R. P. D. JULII AMBROSII LUCENTII, Cister-
tienfis Abbatis, Elogia Sacra.

Romæ, typis Bernabò, 1703, 4.
 Constant plag. 30.

Fulginium, celebre Veteris Umbriæ oppidum, mercatura dives est, maxime vero, si Francisco Scotto in Ital. Itin. fidem habemus, rerum saccharo coopertarum nundinis valde frequentatur, ut Italis adeo in vulgi facietis *Foligno delle strade inzuccherate*, seu Fulginensium viæ ac plateæ saccharo tinctæ quasi aut imbutæ vocitentur. Cujus urbis cives quosdam præcipuos, vitæ ac morum sanctimonia, miraculorumque post obitum patratorum, quæ putant, celebritate illustres, quadraginta & septem, elogiis posteritati commendare voluit R. P. D. Julius Ambrosius Lucentius, Abbas Ordinis Cisterciensis, Sacræ Congregationis Indicis Consultor, & pluries in S. S. Liberiana Basilica extra ordinem Poenitentiarius Apostolicus, Apostolici Catechismi in Urbe Minister &c. Nuncupavit is lucubrationes suas Clementi XI. Pontifici hodie Maximo, atque in eo præcipue operam collocavit, ut illorum, quos Ughellus in *Fulginatensium Episcoporum Catalogo*, & Ludovicus Jacobillus in edito *de Sanctis atque Beatis Umbriæ, quos ad Cælurum gloriam evexit Fulginium* opere, seu leviter tantum memorarunt, seu quorum obliti plane sunt, graviore stylo laudaret atque describeret; foeminis quoque in illorum, quos adduxit, censu haudquaquam neglectis. Dignus Cla-

Elog. XLI.
 P. 191.

rissimi Abbatis labor est, quem illi, qui Fulginatum gloriæ favent, & meritorum a prædecessoribus in ædes sacras collatorum recensione delectantur, optime sibi commendatum habeant: neque enim in solis sanctissimorum viro- rum elogiis scribendis acquievit, sed paraphræos quasi loco, singulis notas suas adjecit, in quibus præter personarum natales atque res gestas, locorum insuper fata & familiarum vicissitudines, annaliumque, ex quorum voluminibus omnia hauserat, titulos atque auctores subjungit. *Quam* quidem styli rationem quam sibi præfixisset, elogio statim secundo (p. 19. sq.) quod D. Paulo, Gentium ac inprimis Umbrorum Apostolo dicavit, disputatiunculam addit: an ex eo, quod asseratur Paulus æqualis in potestate cum cæteris Apostolis, possit confundi Primatus Petri cum Apostolica potestate Pauli? *Elog. III.* Umbria, & in illa Fulginii urbis statum breviter exponit. *Elog. IV.* Saxovivensis Archicænobii (auctoris formulâ utimur) claritudinem extollit: magnum quippe & fulgentissimum inter Italiæ septa Deo sacra Saxovivum est, ipsi fere Casiro æquandum, auctum scilicet ad numerum nonaginta duorum monasteriorum, quæ se ipsi adjunxerunt per universam Umbriam, Picenum, Etruriam & Latium; quibus in locis & aliæ monachales Cellulæ, animarum curatæ Ecclesiæ, & plura Hospitalia eidem se subdidere, quibus Saxovivensis Archimandrita, tanquam caput & Abbas Generalis, sub Saxovivensis Congregationis nomine jura dicit; quam dignitatem D. Maynardus Benedictinus, illustri stirpe Teutonica natus, & e Stiria Germanorum in Italiam profectus, primus sustinuit, *Elogio XV.* ab Auctore nostro laudatus. Num. XXIV. Elisæ familiaris apud Italos celeberrimæ præconium; n. XXV. S. Petri Confessoris, qui Fulginati um Divus tutelaris est, & *Lacrymosus* atque *Almificus* vulgo vocatur, elogium; n. XLII. Augustini Minoritæ, *illuminati* cognomento dicti, vitam; n. XLIV. Oratorium Boni Jeshu Congregationis S. Philippi Neri, per Ven. P. D. Jo. Baptistam Vitellium nobilem Fulginatem institutum, cum dulciariis ex saccharo apud Fulginienses pinxi solitis comparatum; n. XLV. Jo. Baptistæ Jacobilli, Ludovici Jacobilli, quem de Sanctis Umbriæ scriptorem supra laudavimus, gentilis, virtutes stylo consignatas Lector inveniet. Cæterum ex illis, quorum scripta in-
sub-

subsidium adscivit, Nicolaum quoque Tignosium in Originibus Fulgineis, Sigismundum de Comitibus Fulginatum in Commentariis de Historia sui temporis, Durantem Dorium in Historia Trincia, Felicem Giattum in Historia Perusina, Pompejum Compagnonum in Regia Picena, Aloysium Catharinum de Nobilitate Neapolitana, Franciscum Zazzaram de Nobilitate Italica, aliosque plures citavit, quorum opera hisce in oris rarius obvia, & paucissimis inter nostrates cognita esse credimus. Quare optandum non modo est frequentius Italorum cum Germanis librorum ac litterarum commercium, sed admonendus etiam doctissimus Abbas, ut post viros, qui Fulginium vitæ sanctimonia illustrarunt, eorum quoque, qui litteris apud Fulginates maxime inclaruerunt, catalogum pari diligentia contexere, & in lucem emittere sustineat.

DE DRIE SEND-BRIEVEN VAN DEN H. JOHANNES, en die van den H. JACOBUS, ontledeet en scrifftmaantig verklaart.

i. c.

Trium S. JOHANNIS & unice S. JACOBI Epistolæ Analytis & analogæ Scripturis Explicatio. Autore JOHANNES CHREYGHTON V. D. M. Franckeræ.

Franckeræ, apud Jacobum Horreum, 1704. in 4.
Constat alph. 4. pl. 17.

EA cum Reverendo & Clarissimo Autori mens esset, ut S. Codicis libros eruditis commentationibus illustraret, Divi Johannis inter alios & Jacobi, in quibus operam poneret, epistolas selegit, eo quod priores omnem pietatis vim ac rationem complectantur, posterior Ecclesiæ doceat fata, tum superiorum temporum, tum olim eventura. Primam quippe inter Johanneas eo maxime consilio conscriptam ab Apostolo fuisse, ut pietatem inculcasset, ejusque ex N. T. genio ac indole, ipsaque Evangelii doctrina originem arcesseret, quo confirmaret credentes, tepidis stimulos adderet, ac infideles excitaret. Tribus autem universa partibus absolvitur, præfatione c. I, v. 1-4. tractatione c. I, 5-V, 12. & epilogo c. V, 13-20. In tractatione ita versatur Apostolus, ut

præf. * *

p. 3-

p. 4.

p. 23.

Ll 3

&

- & piorum gaudium, si in communionem veniant Ecclesiaz, Deoque fruantur, consummari posse doceat; & quo illud impleatur, definiat modum. Utrumque hoc ordine exequitur, ut tum generatim notas ostendat fidelium, quibus de salute sua, gaudique complemento certiores redduntur; quarum tres constituens, primam c. I, 5-II, 2. secundam c. II, 3. 4. 5. tertiam c. II, 6-14. exponit, cui mantissam velut ac appendicem subjicit v. 15-29: tum speciatim media suppeditet, quibus hanc fidei *πληροφoρiαν*, in gaudiis sui complementum, juvare pii debeant & confirmare c. III-V, 12.
- p. 24. Epilogus denique fidelium enumerat prerogativas, ex certitudine isthac ceu fructus oriundas, partim in precum *παρρησια* v. 13-17. partim in perseverantia credentium ac immutabilitate fitas v. 18-20.
- p. 393. Secundæ in dubium Grotius vocat autorem, alium substituens p. 396. Johannem, Ephesinz Ecclesiaz presbyterum; confutatus eo nomine p. 427. ab Hammond. Sanè nobis quidem patrum, Irenæi, Clementis Alex, Tertulliani, &c. longe, quam Grotii, potior autoritas est. Ceterum rem omnem, cui volupe est, apud Gomarum videat. Epistolæ vero argumentum adhortationem complectitur, qua factam tectam jubet doctrinæ servare integritatem, & a Pseudo-Doctorum sibi cavere corruptelis, Anti-Christi scilicet anteambulorum. Eo itaque omnis tendit, ut contra seductorum, qui Anti-Christo viam straverunt, insidias instruat Ecclesiam & munit. Præfatione constat v. I. 2. 3; tractatione, quæ (1) ad vitæ rationem Christiano nomine dignam hortatur v. 5-7. (2) a seductione cavere jubet v. 8. 9. (3) de consuetudine & conversatione cum falsis doctoribus instruit v. 10. 11; & Epilogo v. 12. 13.
- p. 428. Tertia præter inscriptionem v. 1. exordium complectitur p. 444. v. 2-4; tractationem (qua Gajum Apostolus a charitate ac liberalitate commendat v. 5-8, de Diotrophæ vita ac moribus refert v. 9. 10, ad munificentiam hortatur v. 11, ac Demetrio testimonium perhibet v. 12.) & epilogum, quo literarum brevitatem excusat v. 13. 14. 15.
- p. 469. Jam vero, ut ex ungue, quod ajunt, agnoscas leonem, quam ipsa textus explicatione fidem ac industriam probaverit Autor, exemplo docendum. Locus vix alius æque interpretum in se curas ac studia convertit, quam v. 16. cap. V. Ep. I. Joh. quem de pcc-

peccato in Spiritum S. loqui, sunt qui affirmant, alii negant. Auctori quæ circa eundem sententia sit, paucis Iustrabimus. Primo itaque phrasin, *ἀμαρτίας ἀμαρτάνειν*, quam sæpe alias pondere carere, & simpliciter peccandi actum designare largitur, singulari h. l. emphasi gaudere, totamque enormium, quæ in oculos incurrunt, & imperitis offendicula, piis moerorem pariunt, peccatorum feriem ac nexum notare observat. Quod vero ad mortem peccatum dicitur, de morte æterna ac supremo impiorum supplicio ut plurimum accipiunt doctores; minus sane commode, quod ad hunc sensum peccata omnia ad mortem forent, cum omnia gehennam mereantur. Nec est, quod regeras, peccatum ut ad mortem non sit, Divinæ id misericordiæ, ac merito Christi fide apprehenso acceptum esse ferendum: cum ne sic quidem electorum ante conversionem patrata delicta, imo & ἀπεργασίᾳ fidelium, ex illorum numero ac censu excludenda sint. Hac itaque cum non procedat, alia aggrediemur via. In genere mortis vocabulum statum denotat ἀνάληγον, sensu motuque carentem; qualis metu insusso v. g. in Nabale conspicitur, cujus cor mortuum fuisse, h. e. torpuisse ac obstupuisse, 1. Sam. XXV, 37. dicitur. Haud equidem negandum, Deut. XXII, 26. peccatum mortis, morte dignum notare delictum; ast alia hic loquendi formula obtinet, ubi peccatum AD mortem vocatur, æque ut Joh. XI. a Christo morbus AD mortem dicitur, qui mortem comitem habet. Tale ergo hic notabitur peccatum, quod mortem spirituales, ἀναληγίας, cordisque duritiem in peccante secum affert. Quo sensu Eucherius quoque in de quæstion. difficil. N. T. in h. l. phrasin exponit. Nec cum Cocceji hæc pugnant explicatione, qui de plenaria a veritate defectione, inexpugnabili conjuncta cum induratione, existimat agi. Monet itaque Apostolus, ut, si quis fratrem suum non ad mortem videat peccantem, misericordia ejus capiat, precibusque conversionem illius juvet. Nec irritas has fore preces statuatur, cum vitam ei, in cujus gratiam sunt fusa, impetrent. Ubi quidem vita oppositam, quam supra diximus, morti significationem habet, ut velut illa indurationem, sic hæc conversionem notet ad vitam. At enim vero sollicite hic circumspiciendum, an frater peccans admonitionibus locum det, & iræ Divi-

p. 402.

p. 403.

p. 404.

p. 405.

p. 406. Divinae comminatione convinci animum ac moveri patiatur: unde felicem precum exitum & peccatoris augurari liceat conversionem. Contra vero ea pro peccatoribus ad mortem, qui indurati in peccatis pergunt, omnesque hortationes, incitamenta, minas susque deque habent, orare Apostolus vetat. Quanquam enim fidelium non sit, judicem agere & damnatoriam in alterum sententiam forte: cum *καρπνοία* tamen ac fiducia, pro ejusmodi homine intercedere non licet; voto solum locus oritur, *felicit* Deus, si ita ipsi visum fuerit, misereri. Non enim amplius de exauditione certos reddere, vel ad preces hortari Apostolus audeat, quam quoad ex verosimillimis pateat indicibus, ejusmodi Deum in peccatore excitare motus, ex quibus spes oriatur, fore ut divina ac irresistibili potentia convertatur, & propter Christi merita salvetur.

p. 508.

Ad D. Jacobi epistolam Autor progressus, postquam eorum, qui *θεοπροψύς* ejus in dubium vocarunt, notasset errorem, accuratam ordinis, qui prima quidem fronte alicui forte deesse videbitur, rationem habendam monet. Quippe in tanta argumenti varietate (ubi cap. I. statim de oppressione fratrum & tolerantia, tum de sapientiae origine, mox de laudabili divitum gloria, porro de peccandi illocobris, de refrenanda hominis ira, de fructuosa verbi Divini auscultatione, denique de iis, quae ad sanctum Numinis cultum pertinent, agitur) non ad verborum nexum esse attendendum, sed rerum, quibus *universa*, & pro temporum ratione varia Ecclesiae N. T. facies contineatur. Eamque Coejei autoritate sententiam confirmat.

p. 509.

p. 512.

Ac ne mirum id cuiquam videatur, alias quoque in Apostolicis, utramque scilicet Petri, & Judae epistolas propheticas esse, & Paulum haud dubie 2. Thessal. 2. de ortu, indole ac interitu Anti-Christi vaticinari affirmat. Quinimo id ipsum ad Christi facere gloriam Ecclesiaeque splendorem, si & Apostolorum aliquos prophético instructos spiritu ac lumine dicamus: ut in Johanne, Petro, Juda, Paulo, liquido conspiciatur. Cur ergo, quae ceterorum fuit, eam Jacobo dignitatem denegamus? Ceterum epistolae, non in tractatus forma, Divinum id opusculum produsse, tum inscriptio probat, tum epistolis praemitti solitum votum. Nec obstat, quod epistolari ca-

reat

reat clausula, quæ brevitatis forte studio omiffa est; æque ac I. Johannis *ἀντιπροοίμια* orditur, soloque *ἡ* Amen obfignatur. Argumentum, in quo versatur, institutio est, de officiis, quibus tum universa in genere Ecclesia, tum quodlibet ejus membrum, in ancipiti fortuna operam dare debeat, quo dignum se Evangelio sanctaque gerat vocatione, & Dei exinde gloria regni que ejus oriatur splendor. Ea itaque omnis tendit, ut sanctum Dei consilium aperiat, qua via quibusve modis Ecclesiam suam regere, & ad istud perfectionis ac gloriæ perferre culmen decreverit, quod ultimis temporibus tenere debeat. Hinc est, quod a patientia in adversis orditur, & in gentium defuit conversionem. Ordine constructa est tali, ut inscriptionem c. I, i. excipiat tractatio, quæ duabus partibus constat, & tum generalem exhibet officiorum expositionem, quæ pro fortunæ diversitate variis temporibus Ecclesiæ incumbunt, tum exactiorem factorum enumerationem, quæ doctrinæ juxta ac regiminis ecclesiastici respectu, varie postremis seculis eam sint afflicta, c. II-V. ad fin. Quod restat, de auctore adhuc monendum, duos fuisse in Apostolorum ordine hoc nomine claros. Jacobum Zebedæo satum, & Jacobum Alphaei filium Matth. X, 2. 3. Quorum alter, qui frater Johannis, cum mature natis, & ante, quam datae epistolæ tempus patitur, Herodis sævitia occubuerit Act. XII, 2. satis apparet, posteriorem illum epistolæ extitisse autorem. Sunt, qui tertium addunt e LXXII discipulorum numero, cognomine Justum: Erasmus quatuor numerat; æque tamen firmis, ac pro Alphaei filio, argumentis destituuntur. Et hæc fere sunt, quæ circa præcognita monenda censuit Autor. Jam quod ad ipsam epistolæ explicationem attinet, ea maxime crucem fixerunt eruditis, quæ cap. II, 14. sqq. de fide operibus instructa disputat Jacobus, At vero his controversiam prædici existimat Noster, quæ de veritate & sinceritate fidei Ecclesiæ cum Romano-Catholicis sit futura; quam omnem ita partitur, ut propositionem v. 14. ejusdem *ἐκ θεοῦ* ac explicationem v. 15, 16, 17, uberiorem porro deductionem v. 18, 19, & conclusionem v. 26. exhiberi statuatur. Jam itaque, quod v. 14. fidem habere dicit Apostolus, non de fiducia, sed confessione ac prædicatione doctrinæ fidei seu Evangelii capiendum: æque ac de

p. 513.

p. 514.

p. 650.

p. 651.

- p. 653. operibus fidei maxime illis loquitur, quæ doctrinam Evangelii ornant, & ad institutionem fratrum faciunt. Sic quæstionis cardo in eo vertitur, an nuda salutaris doctrinæ professio, operibus destituta, spem facere salutis queat? quod Apostolus negat, mentemque suam egei exemplo v. 15. 16. illustrat, cui ni misericordiam impertiat fides, ac ipso juvet opere, vanam esse ac irritam pronunciat. Ubi quidem spiritualiter pauperes Autor intelligit, quibus Ecclesiæ (Pontificiæ) antistites verba dent, fumosque vendant, nec divinarum rerum cognitione aut salubri eos imbuant doctrina; unde nudi vestibus salutis, & spiritualis cibi inopia laborantes, ad fores stent sacerdotum, inani tamen cum benedictione, & solenni isthac formula, *abi in pace*, dimittantur.
- p. 658. Inde ad thesiv Apostolus redit v. 17. fidem absque operibus, i. e. Evangelii doctrinam operibus, quæ ad rudiorum pertinent institutionem, destitutam, esse mortuam, quod pro tali habeatur, quæ ad Ecclesiæ nil profit instructionem. Id enim mortuum alias in Scriptura dicitur, quod operatione, quam edere debebat, caret; quo sensu peccatum a Paulo mortuum asseritur Rom. VII, 6. 8. Jam vero uberiorem huic effato deductionem v. 18. sq. Apostolus subjicit, litem exponens, quam Pontificiis hoc de fidei dogmate moturi sint Orthodoxi, Satanæ profunditatem penitus habentes perspectam. Cum enim ex operibus cognosci fides debeat, ex Pontificiorum sane tyrannide, persecutionibus, *oppressione piorum*, *ἰθὺλαθρησκείας* item, monasteriorum fundatione, peregrinationibus religiosis, &c. minime eam elucere: quare hoc fidei defugiant examen, antiquam prætendentes fidem ac tot seculorum ferentem ætatem, nec ulterioris adeo inquisitionis indigam. Ad quæ v. 19. regerit Apostolus, recte quidem ipsos facere, quod credant, unum esse Deum; nec tamen id sufficere, siquidem nec Diaboli istud in dubium vocent: qua appellatione Bekkerus sacerdotes gentilium, Antonides Pontificios cum suo Flamine antistites, Autor vero malignos designari putat spiritus, qui idem credentes nihil ea propter feliciores evadunt, verum contremiscunt.
- p. 666. Idem porro Apostolus deducit, allato gemino e V. T. typo; Abrahamum ex operibus justificatum, i. e. pro iusto declaratum & cognitum affirmans, quod jam ante fidem haberet, quam fili-

um

um mactare vellet, ad justitiam sibi imputatam. Ubi prolixè cum Paulo Jacobum Autor confert, notamque *ιδαντιοΦαειαν* e medio tollit. Hinc porro sequi docet, neminem ex fide qua tali solum justificari, seu pro justo declarari & agnosci, nisi opera indivulso nexu fides sibi habeat conjuncta. Quæ porro de Rahab meretrice Apostolus affert, ea faciem exhibere Ecclesiæ Autor existimat, circa prima reformationis tempora, quibus pii multi & qui bonam mentem amabant, ad verum transeuntes Christianissimum, legatos Christi & heroes seu orthodoxos doctores receperint, foverint, ipsorumque in propagando Christi regno conatus juvarint. Inde reformatam Ecclesiam ex operibus justificari Autor concludit, in qua operosa fides & viva veram sponfam demonstret, cum in Pontificia mortua maneat fides. Tandem colophonem controversiæ Apostolus imponit v. 26. fidem declarans Ecclesiæ Pontificiæ operibus destitutam, inertem esse ac fidei potius simulachrum, æque ut ipsorum conventus sacri, vita ac spiritu carentes, exanguis ad instar cadaveris sint habendi.

p. 679.

p. 681.

p. 683.

p. 685.

*SAMUELIS MORLANDI OBSERVATIONES
quadam nova circa partes & usum florum,
in plantis.*

Excerptæ & translatae ex Actis Philosoph. Angl.
No. 287. Anno 1703.

Nitida & curiosa florum textura, una cum toto suo apparatu oculis se sistens, Viros haud paucos, singulari eruditione & sagacitate celebres, in penitiores sui investigationem invitavit. Cum autem isti, qui in Historia naturali perficienda, & naturæ operationibus evolvendis, suam collocant operam, non eadem felicitate, qua reliquas res naturales profecuti sunt, hanc materiam tractaverint; non irritus forsân erit conatus, accuratius in fabricam & usum dictarum partium inquirendi, quo vegetabilium propagatio & harmonica naturæ methodus melius cognosci & intelligi valeat.

Dudum jam observatum fuit, singulis seminibus inesse plantam seminalem, inter binos lobos positam, prima stamina continen-

M m 2

tinena-

tinentem, & primum nutrimentum teneriori plantæ submini-
strantem. Verum D. Grew, cujus industria & sagacitas hoc do-
ctrinæ genus maxime excoluit, solus, quod sciam, observavit, fa-
rinam illam, seu pulverem subtilem, qui certo tempore ex the-
cis seu apicibus seminiformibus, in staminum summitate excre-
scentibus, protruditur, munia certo modo præstare spermatis
masculini. In eo tamen deficere mihi videtur, quod eam in ex-
ternam tantummodo superficiem uteri vel vasculi seminalis spar-
gi, & semina inclusa per emanationes quasdam spirituosas vel im-
pressionem energeticam imprægnare statuat.

Jam inquirendum restat, annon convenientius suppone-
re liceat, semina, intra propria involucria provenientia, in prin-
cipio ovis animalium nondum imprægnatis esse similia? item fa-
rinam esse congeriem plantarum seminalium, quarum singulæ in
singula ova sunt deducendæ, antequam hæc fecunda evadant;
portio stylum, quem Rajus vocat, vel partem superiorem pistilli
ex Tournefortii sententia, esse tubum, pro plantis hisce semina-
libus ad ovarium & in ova deducendis formatum; denique ma-
ximum egrum adesse proventum, inter se differentium, ut una
ex tam multis angustum adeo ductum, sibi adæquatum, inve-
nire & transire possit.

Quæ ut evidentius appareant, observationes communica-
bo; circa situm horum staminum & stylum, in quibusdam plantis
factas. In *Corona Imperiali* uterus seu vasculum seminale plan-
tæ centro floris insidet, & ab hujus summitate stylus exurgit, &
vasculum seminale cum stylo repræsentat pistillum. Hoc ambi-
unt sex stamina, quorum extremitatibus singulis apices tanto ar-
tificio affiguntur, ut vel a lenissimo vento hinc inde moveri pos-
sint; eadem enim gaudent cum stylo altitudine, qui in hac planta,
quemadmodum per totum suum corpus, ita in summitate maxime,
concavus & apertus est. Quibus addendum, quod styli extrema-
ti adhæreat crista quædam, ex villis pinguibus constans, & ad fari-
nam ex thecis suis dilabentem recipiendam & retinendam, ut vide-
tur, formata. Hæc itaque farina, vel mediante pluvia, vel a vento, de-
truditur ad tubum, donec ad vasculum seminale pertingat. In
Caprifolio stylus oritur a rudimentis baccæ cujusdam, in quæ in-
feri-

seritur versus summitatem floris monopetali; ex cujus floris medio propullulant stamina quaedam, farinam suam styli, in hac planta itidem cristati, orificio immittentia. *Allium* uterum habet tricoccum, cujus centro inseritur brevis stylus, ad apicem altitudinem non exsurgens; hinc isti magis eminentes, globulos suos eo commodius illius orificio committere possunt. Inde etiam est, quod nullam cristam in hoc stylo, prout in modo commemoratis, observare potuerim.

Atque ex his concludo, quod, quoniam pulvis hic subtilis curiose preparatus certo tempore prorumpit, tubus etiam adest, qui eundem commode recipere possit, & quidem, si apicibus pulverem suppeditantibus non directe supponatur, singulari apparatu pro eodem retinendo donatus, necessario sequatur, tubum hunc pro pulvere recipiendo esse formatum. Quod si enim haec stamina ductus excretorii tantum forent, particulas excrementitias secernentes, relictis reliquis in seminis nutrimentum abituris, quid opus esset, excrementa haec in tam curiosa deponere repositoria? Certe in alium quemvis potuissent collocari locum, quam ad vasa seminalia, quibus profecto noxas potius inferrent. Quibus accedit, tubum hunc exsiccare, quamprimum thecae hae contentis suis vacuae existunt.

Sed ut ne amplius urgeam, plantam feminalem constanter in ea seminis parte locatam esse, quae styli insertioni proxime adjacet; in *fabis*, *pisis* & *phascolis*, immediate sub illo loco, quem oculus vocamus, mediantibus microscopijs majoribus, manifestam deprehendi perforationem, directe ad plantam feminalem locatam, in quam hanc intrare existimo. Et certe credo, fabas & pisa, quae non progerminant, eadem destitui.

Nec in aliis plantis apparatus ille, quo saepe commemoratus pulvis intra tubum aliquem ad ovula deducitur, desideratur. In *leguminosis* enim *plantis*, si petala florum caute avellamus, videbimus siliquam arcte membrana quadam cingi, circa extremitatem in varia stamina, farina onusta, abeunte, quae firmiter fibrarum fasciculo in tubi extremitate sito uniuntur, sicque farina ad siliquam derivatur. In *Rosis* erecta visitur columna, ex variis conflata tubis, invicem junctis, sed facile separandis, quorum singuli ad

propriam ducunt cellulas, staminibus in magna copia eam cingentibus. In *Tithymalo* oritur vasculum tricocum, quod quamdiu parvum & exile existit, fundo incumbit, impragnatum autem exsurgit & longo innititur petiolo, ita ut quis crederet, nullam esse inter hoc & apices in ima parte sitos communicationem. Pili *Fragorum* & *Baccarum Rubi Idai* superficiem investientes, totidem sunt tubuli, quorum singuli ad propria abeunt femina, hincque flore primum se aperiente, circum adesse staminum intra petala, & integram aream internam sylvam horum pilorum representare videmus, qui postquam suos globulos receperunt, & ad semina deduxerunt, hæc in pulpam elevantur carneam.

Explicatio Figurarum.

TAB. VI. Fig. I. II. III. IV.

- TAB. VI. *Figura I.* representat asphodelum.
- A. Suprema pistilli seu tubi extremitas, in quam plantæ feminales intrare, & per quam eadem ad semina nondum imprægnata deduci supponuntur.
 - bbb. Apices semini-formes, qui maturi aperiuntur, & pulverem suppeditant in tubum A injiciendum.
 - C. Locus vasorum seminalium circa terminum tubi sitorum & flore tectorum.
- Figura II.* sistit plantam leguminosam.
- D. Siliqua in flore latens.
 - E. Tubus a siliqua ortus, plantas feminales ad eam derivans.
 - F. Tunica membranosa siliquam investiens aperta.
 - gggg. Apices, qui, antequam integumentum aperiatur, videntur ab angulis ejus oriri, & per petala florum officio tubi admoventur, ut suam farinam huic inserere possint.
- Figura III.* exhibet fabam Gallicam a latere.
- i. perforatio, per quam planta feminalis primum ingredi supponitur.
- Figura IV.* Eandem oculis sistit divisam.
- h. Planta feminalis.

Adri-

TAB.VI.ad A.1705.M. Jun. pag. 278. 199.

Fig.VII.

F.VI.

Fig.VIII.

Fig.V

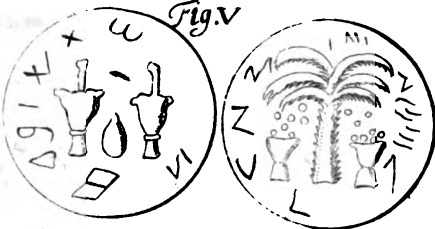

Fig. I.

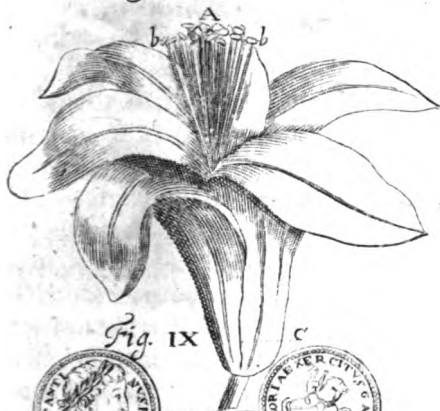

Fig. IX

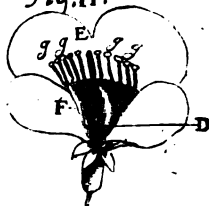
Fig.IV.

Fig.III.

Fig.II.

ADRIANI RELANDI DISSERTATIO ALTERA
*de Inscriptione Nummorum quorundam Samaritanorum, ad
 Spectatissimum Virum JACOBUM de WILDE: in qua
 de Amphora Manna nummis illis inscripta, & asini cultu,
 Judæis per calumniam objecto, agi-
 tur.*

Accedit

JOH. BAPT. OTTII, LINGUÆ SANCTÆ IN
*Ashenao Tigurino Professoris Publici, Epistola de Nummis qui-
 busdam Samaritanis, ad Excellentissimum Virum ADRIA-
 NUM RELANDUM, cum Hujus
 Responsio.*

Trajecti ad Rhenum, 1704, in 8. Constant plagulis octo, &
 tribus tabulis æneis.

Tres partes hic libellus habet, I. Clarissimi Viri Adriani Re-
 landi Dissertationem alteram de nummis quibusdam Sama-
 ritanis, ad Amplissimum Virum Jacobum Wildium: II. Doctissimi
 Viri Joh. Baptistæ Ottii Epistolam de eisdem nummis & simili-
 bus ad laudatum jam Relandum: III. Hujus ad Clarissimum Ot-
 tium Responsonem. De prima parte hæc breviter more nostro
 subnotamus.

Tertius annus est, cum Vir Clarissimus, Adrianus Relandus,
 Dissertatiunculam de Nummis quibusdam, præsertim Samarita-
 nis, quos in Nobilissimi Viri, Jacobi de Wilde, Gazophylacio pri-
 mum viderat, ad eundem Antiquitatis peritissimum Virum da-
 ret, quam nos anno 1703 mense Aprili recensuimus. Hanc ope-
 ram cum non displicuisse Viro Doctissimo cognovisset, scripsit al-
 teram ad eundem Dissertationem, quæ in hoc libello prima est:
 & sicut in priore, abhinc triennio excusa, in literis nummo-
 rum examinandis occupatus fuerat, ita in hac, quæ in illis ex-
 pressa vasa erant & signa alia, sibi constituit curatius explicanda,
 etiam explicavit eruditissime. Primum erat in nummis illis ca-
 lix apertus, quem negat Clarissimus Auctor urnam Mannæ esse,
 ut visum est nonnullis, etiam Villalpando, cujus nummum in
 pri-

priore Tabula num. V. æri incisum exhibuerat; quia apertio aliquid vacuum significet, & in ipsius vasis medietatem vel oculis, si intendamus, liceat inspicere; deinde figura ipsa delineata sit calicis potius, quam urnæ, aut huic vasis similis. Urnam autem Mannæ in alio nummo ejusdem tabulæ contactam dicit conspici, ne quid heterogeneous incidat, ac purissimæ Mannæ miscetur. Id probari ait *σαμνὸς* nomine ad Hebræos Epistola cap. IX, 4, quod ex Pollucis Onomastico illustrat, qui *σαμνὸς* & *σαμνία* inter vasa vinaria numeret, unde Comicis sit *κατασαμνίζειν τὸν οἶνον*, *vinum in stannos diffundere*: & Aristophanis Scholiastes in *Batrach.* act. 1. scen. 1. *σαμνία δὲ ἔστι σαμνὸς τὰς ἀμφορέας τῶν οἴνων φασί*: quod etiam Phavorinus in Onomastico dixit, & Auctor Etymologici Magni. Sic *stannus* amphora est his interpretibus: Amphora autem *Isidoro* in Originibus est ita vocata, *quod hinc & inde lruetur, & ejus anse geminata videantur aures imitari*. Est enim idem quod *ἀμφορέως*, qua voce *Homerus* usus est, eamque *Helychius* exposuit, quod vas sit *ἐκατέρωθεν αἶτα ἔχει*, *cui ex utraque parte aures sit*, sive manubrium. Jam vero colligit, in dicto nummo vas utrimque auritum conspici, quod urnæ, qua *Manna* adservabatur, quam maxime conveniat. Nec enim amphoras tantum vini esse receptacula, aut alius liquoris, olei, muris, apud *Catonem* & *Martialem*; sed aridorum etiam, ut cinerum & ossium de busto collectorum, apud *Homerum*, *Iliad.* v. de *Patroclo*: & *aurei, argenti, plumbi* apud *Corn. Nepotem* in *Hannibalis Vita* cap. 9. *Pergit de Amphoris* disserere, quæ vel rudes erant, quibus pice obductis vel gypso, in cellis & horreis per multos annos vinum servabatur: & hæc plerumque fictiles erant, unde per *κροτάλια* *Eustathius*, *Helychius* & *Suidas* interpretantur: etiam vitreæ, quemadmodum in *Satyrico* *Petronius* de *Opimiano* centum annorum vino, (quod ex *Vellejo*, *Plinio*, *Martiale* *Noster* describit) *statim allata sunt amphora vitrea diligenter gypsata*. Addit de figuris amphorarum, easque depictas exhibet: etiam quid *jugulare Falernum* sit apud *Martialem* lib. 1. epigr. 19. exponit. Altera amphorarum species elegantioris formæ, non in cellis deponi solebat, sed cum phialis, scyphis, crateribus ostentari. Tales *Lentuli Spintheri*

am-

amphoras ex onyche factas Plinius XXXVI, 7 memoravit: quibus & Urnam Mannæ, in nummis nitidius exculptam, adnumerari doctissimus Auctor æquum censet. Postea in ipsam vocem מַנְנָא, ut urna illa Hebraice vocatur, inquit, quam missis Judæorum ineptiis, a מַנְנָא vel מַנְנָא, Hebræis deperdita, Arabibus superstitè radice, quæ recondere & servare sonat, deducit. Et quod in Targum hæc urna מַנְנָא translata est, de hac quoque voce ibidem disputat. Judæos autem, de urnæ materia varie sentientes, Θεοπνεύτης Apostoli auctoritate configit, a quo Σάμνος χροσθή, *vas auræum* appellatur. Hinc excurrit in auricularum amphoræ descriptionem, quales in urna nummi Wildiani etiam conspiciuntur. Græci ἀρα illas ansas vocant, & Homerus τρίποδ' ἀρώετρα Iliad. ψ. quo *diora* Horatii etiam referenda est. Ex Polluce ac Phavorino plura hujus generis adduntur. Ab auribus vas tale festive Aristophanes ὄνον, *asinum* dixit: ad quem modum etiam Athenæi IV, 23 ὄνος γέμοντας οἴου doctissimus Auctor interpretandos censet, quod γήμεν, etiam Casaubono observante, de interno onere, ut navium est; non de externo jumentis imposito, a Græcis usurpetur. Atque idem ex Petronii *Asello Carinthio in promalsidari* posito demonstrat. Philosophatur hinc de Sileri fabula, qui Bacchi famulus asello vehi fingebatur: & de voce κάνθαρος, *cantharus*, quam κάνθαν, *asinus*, putat derivatam esse: sed scitissimum & maxime ad fidem pronum est, quod de asino, seu capite asini profertur, in Hierosolymitani templi penetralibus, quæ ethnicorum calumnia erat, dedicato. Ortum enim ipsi maledictum ab ὄνω, *asello*, videtur, id est aurito vase seu urna mannæ ibidem olim adservato: quod doctissimi Bocharti conjecturæ præfert, ex Coptica lingua calumniam explicantis, qua ΠΙΕΩ *asinus* prope easdem literas habeat, quas Scripturæ sacræ formula ΠΙ ΙΑΩ, הַי יְיָ, *os Domini*: quia non magis *os* Dei, quam *manum*, *oculos*, eodem modo sapissime descriptos, Judæi adorasse dici possint: nec appareat, Ægyptios hujus calumniæ architectos primos existisse.

Sequitur Clarissimi Viri *Johannis Baptista Ottii* ad celeberrimum Relandum Epistola, ex qua hæc excerpta recensemus.

Nn

In

TAB. VI.
Fig. V. VI.

In nummo suo primo (duos autem nobilissimus *Fromont*, exul Gallus, æneis communicaverat, exefos quodammodo: quibus alii duo accesserunt) in primo, iniquus, nummorum delineatorum (quem nos Figura V, & ut ex conjecturis restitutus est, Figura VI exhibemus) doctissimus Auctor conjectura restituit duos fasces, quorum in medio germinans virga superavit ceteras. Hos antea putavit fascem baculorum XII tribuum significare, e quibus unus tribus Levi seu Aaronis germinavit tulitque fructus. Quod vero duplex in nummo vel vas vel fasciculus apparet, mutata sententia existimat, in hoc & similibus nummis לולל *Lulal* Judæorum signari, sive fasciculos, quibus in festo Tabernaculorum utebantur. Interjectis aliis de *Hosanna*, quo nomine & festum & fasciculum nuncupaverint; & de arborum genere, unde *Lulal* Judæi petierint; putat vulgarem in multis Europe populis hinc morem ortum esse, quo Calendis Majis arbores vel virides ramos ante domorum fores ponant, qui a tempore seu mense illo *Meyer* appellentur. Vas autem in tribus Relandinis & uno Hottingeri de לולל *lecybo* seu *ampulla* explicat, qua eodem festo e *Siloam* haustam aquam in ara exteriori libaverint: quod non modo ex Judæorum scriptis, verum etiam ex ipso sacro Codice tam Veteris quam Novi Testamenti constare putat, & eodem verba *Esa. XII, 3*, nec non quæ ipse Salvator noster *Johann. VII, 37* in illo Tabernaculorum festo prolocutus est, referri posse, tanquam ab ritu illo petita, existimat.

Fig. VII. VIII.

In nummis, quos exhibet numero 3, (nobis Fig. VII & VIII) vitis folium expressum esse contendit, & eo adfert *Flori verba*, III, 5, Criticorum quidem dissensu vexata, ex *Lipsii* autem lectione (quam non tantum vulgatæ, sed *Græviz* etiam, propter eosdem nummos anteposit) ita restituta, *sub aureo vitem cala*. Et quod *Tacitus* *vacuam sedem & inania arcana* dixerit, de simulacro Numinis, quo abstinebant Judæi, interpretatur, non quod nihil quidquam ibi visum fuerit; & *τῆς αἰνῆς* *Grævio*, id ex *Josephi* de Bello lib. VI, 14 probanti, eundem auctorem opponit ex lib. I. cap. 5. nisi hic sanctum templi cum sancto sanctorum confunditur. Quapropter aliud opinioni suæ præsidium querit, & in vite aurea invenisse credit, quam, eodem *Josepho*

teste lib. XIV. 4, Pompejo Aristobulus dono miserat, eamque, si non surrepta ex sancto sanctorum fuerit, ad imitationem tamen ejus, quæ in sanctissimo loco custodiebatur, effigiatam fuisse autumat. Hæc ille de figuris nummorum; post quas de literis adscriptis ita judicat:

In primo Relandino legit **שנת ארבע** *anno quarto*: & aliorum collatione **שנת שתיים** *anno secundo*: in postica **לגאולת ציון** a redemptione seu recuperatione *Zionis*, & in minore **חורת ציון** *libertas Zionis*. Deinde agit de Judæorum **סמך שחרות** *an contractuum*, ad quam etiam I Maccab XIII, 41 respiciatur: de qua quod ex prima clarissimi Relandi dissertatione ante biennium dictum est, liceat jam nobis brevioribus esse. Ex annis, quos sic satis definitos doctissimus Auctor putat, colligit tandem, omnes Samaritanos nummos (exceptis siclis argenteis, si modo veri dentur) Simonis Maccabæi tempore percussos esse. Etiam in Ludolfiano nummo, priore Relandi Dissertatione expresso (quem vere Jobi Ludolfi, summi Viri, fuisse agnoscimus) legit **שמעון** *Simeon*, seu *Simon*; & in altera facie **לחורת ירושלים** *liberationis Jerusalem*; ac itidem sibi de altero minore, cum Ludolfiano ibidem delineato, etiam in Hottingeri Tabula III, nomen *Simonis* in sermo legendum esse, persuasum habet. In suo primo nummo solitarium **ת**, Samaritice effigiatum, vel **חורת**, *libertas*, vel **חצי** *semis* legendum censet: licet semisiclum, ab Alstedio descriptum, pro ficto habeat, a nemine usquam vel visum vel possessum. Deinde siclos quosdam examinat, & suspectos novitatis ex signis haud dubitandis reddit.

Succedit clarissimi Relandi Dissertatio tertia, qua doctissimi Ottii Epistolæ amice ac placide respondet, & in quibus ille dissentit, erudita modestia examinat, suamque in prima Dissertatione propositam sententiam tuetur. Quatuor autem sunt, in quibus secus sensit Ottius, quorum tribus tantum jam Relandus respondit: quartum præterit, aut meliori otio reservavit.

Primo, ubi ipse legerat in nummo **שנתא רכר** *anno 224*, clarissimus Ottius legit **שנת ארבע** *anno quarto*, videlicet ab initio principatus Simeonis. Sed neque in hoc, neque in altero, quem ille *secundum annum* putat præscriptum.

habere, nomen Principis Simonis invenitur, sicut I. Maccab. XIII, 42. & XIV, 27: nec concedit doctissimus Auctor, sub solo Simone nummos hujusmodi profectos fuisse. Nec ex nummis illos annos probari certo posse demonstrat, quia in Relandino sit שן רן, quod explicari possit *anno 300*: Otthianus nihil habeat nisi שתי; & quod diversi typi sint, defectum unius ex altero negat suppleri posse. De isto autem nummo, quo Otthianus *anno quarto* legebat, ad Dissertationem suam primam Auctor noster remittit, qua clare per singulas litteras, & illorum temporum scribendi consuetudinem, docuerat, *anno 224* significari, nec opus esse ut repetat. Hinc ad alteram faciem progreditur, qua ipse legerat שן רן לנאלר *liberationis a Graecis*; ille, *liberationis Zionis*, quæ etiam Joannis Harduini in Chronologia V. T. sit sententia, ut annus notetur, quo Simon arcem Zionis occupaverit. Dissensus ergo de posterioris vocis litera prima est, quam ille ז, hic ח putat valere, quod ductus litterarum in libris & nummis non ubique sibi respondeat. Sicut vero, exempli gratia, in ר manifesta est diversitas; ita posse etiam in ח esse Auctor censet: & dum ille ח vocis *Jerusalem* in nummis perinde, ut in libris, formatum objicit; respondet hic, ectypos illos nummos esse, qui plerumque ad mentem & opinionem ejus, qui depingat, exprimantur: in ipsis autem Villalpandi & Kircheri nummis ח vocis *Jerusalem* plane aliud esse, propiusque cum initiali litera vocis convenire, de qua jam sit hæc disputatio. Præterea distinguit inter Zionem montem, & inter arcem, quam Simon recuperavit, extra Zionem positam, I. Maccab. III, 50, ut lectio *Zionis* ne historiarum quidem conveniat.

Denique de palmis in tribus suis nummis addit, non fasciculos Tabernaculorum esse, qui ea densitate ac forma pingi non possint, nec inde fructus palmæ pendere tam longe pendulo caule. In publicis lætitiis Judæos ramis palmæ usos esse, Nehem VIII, 15, I. Maccab. XIII, 51. II. Maccab. X, 7; non summo totius palmæ cacumine, quod in nummis appareat, quia abscissio ejus toti arbori extimalis sit: quod Salmasii etiam auctoritate confirmat.

Quod vero Relandinos nummos lectissima virgo Maria Wildia ex paterno thesauro elegantissime depinxerat, sicut Otthianos

nos Anna Wafera, Caspari Waferi, Viri post fata etiam laudatissimi, abneptis; idcirco gemina elegia, in laudem præstantissimæ artificis Wildæ composita. opusculum hoc Relandus noster finivit, quæ plura moneri de Otta epistola possint, alii temponi otioque, reservatis.

*AUREUS CONSTANTINI AUGUSTI NUMMUS
de Urbe, devicto ab Exercitu Gallicano Maxentio, liberata
explicatus.*

Romæ, typis Lucæ Antonii Chracas, 1703, 8.
plag. 2.

Qui antiquarios inter transalpinos doctrinæ & sagacitatis fama diu jam floruit, Clarissimus *Michael Angelus de la Cbausse*, nummo musei sui ex auro percussio, cujus antica pars caput Constantini lauro cinctum, verbaque circumscripta *Constantinus P. F. Aug.* postica vero Imperatorem equo insidentem, dextraque protensa conspicuum, cum epigrapha *Gloria Exercitus Gall.* subtus denique literas *P. Tr.* exhibet, dissertatiuncula hac justam ætatem figere conatur. In opinionem namque Illustris Comitum, Francisci Mediobarbi, qui ejus quidem mentionem fecit, sed anno CCCVII Æræ Christianæ, quo cum Maximini Herculei filia Fausta nuptias Treviris celebravit Constantinus, signatum esse sensit, ea de causâ concedere abnuvit, quod illa tempestate, Gallicani militis ope, Imperator nihil susceperit memoratu dignum. Licet enim superiori anno Afcaricum & Regaum, Francorum Reges, sub potestatem suam redegerit; istam tamen expeditionem neutiquam, hic commendari posse, eo quod Cæsareo solum axioma tum temporis eminuerit Constantinus. Augusti vero titulum a Galerio demum A. CCCVIII ipsi impositum fuisse, quem deinde Senatus Romanus A. CCCXII, post celebrem illam victoriam de Maxentio partam, virtutis ergo detulerit. Immorari paululum videas hic Nostrum descriptioni arcus triumphalis, in honorem Constantini inter Palatinum & Coelium montes erecti, quem ex destructis præstantioribus Urbis monumentis, Augusti, Trajani & M. Aurelii puta, Baronii aliorumque fide asserit exornatum, absolutum vero ipsis Decennialibus Imperii Constantini votis solutis, æ

TAB. VI.
Fig. IX.

Vicennialibus denuo susceptis. Tempus autem, quo nummum suum eusum existimat, in annum CCCXIII rejicit, cum nimirum Constantinus pacata Urbe, & sorore sua Constantia Licinio in uxorem data, in Gallias rediisset, ac Treviris aliquamdiu commoratus, in Francos atque Alemannos Rhenum transituros exercitum duxisset. Felicissimum enim expeditionis hujus successum designare & alia duo numismata aurea, in quorum altero mulier plorans sub trophæo, addito lemmate *Gaudium Romanorum*, atque in inferiore parte *Francia*; in altero eadem figura cum voce *Alamania* compareat. Præterea quoque supra laudatum Comitum Mediobarbum nummum aureum Constantini, Marte gradivo, hinc & inde duobus captivis ad pedes stipato, & epigrapha *Virtus Exercitus Gall.* illustrem, ad bellum istud referre. Cum itaque gloria virtutis comes habeatur, quin & utriusque nummi antica facies eandem inscriptionem *Constantinus P. F. Aug.* ostendat, hinc utrumque etiam uni eidemque anno vindicandum fore, Noster perquam verosimile credit, nequicquam contrariari, quod elogium *Maximi*, Constantino post domitum Maxentium Romæ tributum, in prædictis nummis non occurrat, utpote cujus nullum quoque vestigium existet in numismatibus averfa parte *Gaudium Romanorum*; *Gloria Exercitus*; *Restitutori Libertatis*, aliaque verba præ se ferentibus, de quibus tamen certum sit, illa post reportatum de Tyranno triumphum cælata fuisse.

IDO WOLFFII OBSERVATIONUM CHIRURGICO-MEDICARUM LIBRI DUO, cum scholiis & variis interspersis Historiis Medicis editi a JOHANNÉ CHRISTIANO WOLFFIO Medico Doctore.

Quedlimburgi sumptibus Theodori Philippi Calvisii, 1704, in 4. Constant 1 $\frac{1}{2}$. Alphab.

REpletus est præfens liber Medico-Chirurgicus maximam partem cruentis historiis, quas pro dexteritate & virili Idowolffius, Illustrissimi Principis Anhaltini Chirurgus vix in ætate, conscripserat.

rat. Hic enim Chirurgi filius Chirurgiæ totum a teneris annis se consecraverat, cujus prima cum posuisset fundamenta, parte Inferioris Saxonie perlustrata, Daniam, Prussiam, Poloniam & Moscoviam adiit, præstantissimosque Chirurcos, scientia & manu peritos, conquisivit, ex iisque salubria præcepta avidissime hausit. Reversus ad suos, alterum meditatus est iter, inde in Belgium, deinde Angliam, hinc Galliam profectus, ibique Chirurgi castrensis munere per aliquot annos functus est. Quæ igitur diversis hisce in terræ plagis & regionibus vidit, audivit, vel dum Servestæ praxin exercebat, observavit, solerti manu consignare, integrum duxit. Atque hæ sunt Observationes, quas Cl. Filius ipsius Latinitate donatas non solum publici juris fecit, verum etiam, Commentario fere perpetuo ornavit, variisque historiis Chirurgicis, Medicis, atque Anatomicis firmavit, tum & causarum scrutinium addendo, rationibus Philosophico-Medicis illustravit. Ex omnibus quasdam nunc nominasse sufficiat observationes, quæ non ubi-vis obviæ existunt.

Sic *Libri I. Observatio 15.* jaçturam oculi & tandem mortem ex pulvere pyrio tabaco admixto; *Obs. 16.* ex hemisrania cecitatem & rupturam corneæ; *Obs. 20.* menses per mammas erumpentes; *Obs. 21.* vulnus in cordis cono sanatum; *Obs. 27.* vulnus ventriculo per transversum inflinctum curatum; *Obs. 32.* intestinorum abscissionem sine ægri detrimento; *Obs. 39.* uteri verum prolapsum, & *Obs. 41.* partum post matris mortem recenset. *Lib. II. Observatio 4.* cephalalgiam a vermibus sub cute in vertice nidulantibus; *Obs. 15.* tumorem femoris per fascinationem inductum, & excretis septem ossibus albis curatum allegat.

LIBRINOVI.

Histoire du Vieux & du Nouveau Testament, enrichie de plusieurs Figures en Taille-Douce. Par Mr. Basnage. A Amsterdam dans l'Imprimerie de J. Groenevoud, 1705. 4.

De Synodi Carentonenfis, a Reformatis in Galba Ecclesiis A. 1631. celebrata, Indulgentia erga Lutheranos, Dissertatio Theologico-Historica, Autore D. Thoma Istigio. Lipsia apud Heredes Job. Grossii, 1705. 4.

Quin-

- Quinti Septimii Florentis Rivini, J.Cri, Enunciata Juris ad Ordinationem Processus Judicarii Saxonici Electoralem collecta. Ex schedis edita Parentis a Filio D. Jo. Florentis Rivino. Lipsia apud Jo. Frid. Gleditsch, 1705. 4.*
- Casparis Henrici Hornii, J.Cri, Jurisprudentia Feudalis Longobardico-Teutonica. Witteberga apud J.W. Meyerum & G. Zimmermannum, 1705.*
- D. Jo. Alberti Fabricii Bibliotheca Græca. Hamburgi apud Christianum Liebezeit, 1705. 4.*
- Wilb. Ern. Tentzelii Saxonia Numismatica Linea Albertina Pars 2. Prostat Francofurti ad Menam apud Frid. Knoebium & Lipsia apud Ph. W. Stockium, 1705. 4.*
- D. Job. Bartholdi Niemeieri de Conjugiis prohibitis Dissertationes junctim edita. Helmstadii apud Sal. Schnorrium, 1705. 4.*
- Anacrisis Apocalypsis Joannis Apostoli, auctore Campegio Vistringa. Franquera apud Franciscum Halmam, 1705. 4.*
- Antonii Teisserii Catalogi Auctorum, qui librorum catalogos, indices, bibliothecas &c. scriptis configurarunt, Auctarium, seu Pars altera. Geneva, apud Chouetum & Socios, 1705. 4.*
- Antonii Van Dale Dissertatio super Arifca de LXX Interpretibus. Additur Historia Baptismorum & Dissertatio super Sanchoniathone. Amstelod. apud Jo. Wolters, 1705. 4.*
- Andrea Christiani Eschenbach Dissertationes Academica. Noriberge apud W. Michaelis, & Jo. Adolphi, 1705. 4.*
- Theodosii Schöpfer Gerontologia, seu Tractatus de Jure Senum. Quedlinburgi, apud Th. Ph. Calvisium, 1705. 4.*
- D. Christoph. Franckii Demonstratio Deitatis Christi, ex immotis S. Literarum fundamentis deducta. Kilonii, apud J. S. Richelium, 1705. 4.*
- D. Val. Ern. Liseberi Ion, sive Originam Græciæ restauratarum Libri II. Lipsia apud Heredes Grossianos, 1705. 12.*
- Conformité de la Foi avec la Raison, ou Défense de la Religion. Par Mr. Jaquelot, 1705. 8.*
- Voyage du Sieur Paul Lucas au Levant. A la Haye, chez Meinders Uytwerf, 1705. 12.*

* * * * *

A C T A ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Julii, Anno MDCCCV.*

SAXONIA NUMISMATICA, oder Medaillen-Cabinet &c.

Hoc est:

SAXONIA NUMISMATICA, SIVE NUMMOPHYLACIUM Numismatum Mnemonicorum & Iconicorum, a Serenissimis Electoribus Ducibusque Saxonie Lineæ Albertinæ cudi jussorum, collectum a WILHELMO ERNESTO TENTZELIO, Consiliario & Historiographo Regio Polonica & Electorali Saxonico. Pars I.

Sumptibus Christiani Wermuthii, Numismatum Sculptoris. Prostat Francofurti ad Moenum apud Knochium, & Lipsiæ apud Stockium, 1705. in 4. Constat Alphab. 1. plag. 7. & tab. æneis 16.

Opus præstantissimum, & cui simile in Germania nunquam hætenus fuit editum, aggressus est Amplissimus Tentzelius, dum Nummophylacium numismatum, mnemonicorum & iconicorum, a Serenissimis Electoribus Ducibusque Saxonie cudi jussorum, pandere & ex historiarum monumentis illustrare instituit. Octo istud absolvetur partibus, quarum quatuor Lineæ Albertinæ, quatuor Ernestinæ consecrabuntur. Prima Albertinæ destinata est Duci Alberto, ejus conditori, successoribusque hujus ad Augustum, usque Electorem claris. Secunda incipiet a Christiano I Electore, desinetque in Johanne Georgio I, Tertia a Johanne Georgio II fausta capiens auspicia, in hodierno Electoratus Principe Here-
de

de subsistet. Quarta Duces Weisenfelsenses, Merseburgenses ac Cizenses complectetur. Prima pars Lineæ Ernestinæ ab Ernesto Electore, illius conditore, usque ad Johannem Friderictum pertinet. Secunda dabit Lineam Coburgicam & Altenburgicam, pridem extinctas. Tertia adhuc florentes Lineas Vinariensem & Isenacensem. Quarta denique Gothanam.

Et solidam certe hoc in genere eruditionem a Celeberrimo Autore quisque sibi pollicebitur, qui eidem fortunam numismata talia noscendi & in ectypis colligendi tantam, quantam Historicorum Saxoniorum nulli antea, obtigisse cogitaverit. Quam ut ipse in præfatione Tomi primi, nunc prodeuntis, latius deprædicat, sic haustæ hinc notitiæ specimina non una hæcenus jam in lucem publicam prodire jussit. Equidem quintuplex opus numismaticum edendi consilium cepisse se aliquando innuit, quo Historiam Invictissimi Imperatoris LEOPOLDI nuperrime defuncti, tum *Saxonicam* & *Brandenburgicam*, *Ecclesiasticam*, denique & *Literariam* nummis illustraret. Cujus rei publice spem fecit in directa ad Serenissimum Electorem Brandenburgicum, hodie Borussiae quoque Regem, dedicatione humillima Colloquiorum suorum Menstruorum, anni 1694. mensi Julio, splendidissimam Academiam Fridericianam Halensis inaugurationem depingenti, præfixa. Quin proximo anno ipse Berolinum accessit, optatoque ad nummophylacium Electorale gavissus aditu, Consiliario Begero, quem 20 Febr. hujus anni defunctum merito lugemus, rariora quævis commonstrante, in usus suos plurima descripsit. Unde natus est Brandenburgicorum numismatum Index mense Colloquiorum Julio 1695. Sed cum tota Serenissima Linea Saxoniæ Ernestina, defuncto D. Caspares Sagittario, Prof. Jenensi, A. 1694. Historiographi Saxonici characterem ipsi clementissime contulisset, sui omnino duxit officii, numismata Saxonica præ cæteris colligere atque describere. Cœpit ergo A. 1696. certis ea classibus disponere, optimamque nuptiis Gothæ - Ducalibus occasionem præbentibus, quæ in Domo Saxonica hæcenus ejus generis prodierant, enumerare. Proximo statim anno tribus schediasmatibus illustravit, quæ in *Encarta*, in *Electores Ducissasque*, ac in *Dies natales* causa ipsi obtigerant, quibus A. 1699. numismata in *consecrationes baptismales*, *domagia*, *bellum*

pacemque, ordines & ludos equestres, exequias denique facta subjunxit. Quinque priores harum novem diatribarum auctiores dedit, cum Bielckius Jenensis A. 1700. uno omnes fasciculo comprehenderet.

Omniem vero industriam hactenus probatam multum superat labor, quem huic destinavit operi, quod Germanica pariter ac Latina lingua concipere instituit, ut summa Saxonica gentis gloria, non in Germania tantum nostra, sed quaqua patet Latina doctorum lingua, magis, magisque resonet. Præterea figuras numismatum æneas ubique in tabulis peculiaribus representavit, easdemque ex Historiarum & Genealogiarum monumentis docte illustravit.

Hac vice Tomus operis primus prodit, nummos a Serenissimis Electoribus Ducibusque Saxonie Lineæ Albertinæ cudi jussos complexus, e quo in specimen nonnulla huc afferemus. Initium facit Amplissimus Tentzelius ab ALBERTO, Duce Saxonie, qui ob res fortissime gestas *Animosi* cognomen merito tulit, hodiernæque lineæ Electoralis ab ipso denominatæ Parens felicissimus exitit. Hujus nullum se vidisse fateretur numisma mnemonicum, quod extra omnem dubitationis aleam positum fuerit. Utut enim aliqui superbiant thalero, quem Dux Albertus A. 1486. in electione Romanorum Regis Maximiliani I. Francofurti ad Moenum cudi jussit, sive in ludorum equestrium tunc celebratorum memoriam, sive, quod Albertus Præfecti Aulici Marecallique Regii instar tunc fuerit, ut statim in coronatione Aquisgranensi ad dispergendum parati essent nummi; thalerum tamen illum supposititium, & ad monetam Frisicæ minorem, in libro monetarum Belgicarum Antwerpiae A. 1627. edito delineatam, extensum effectumque videri affirmat. Nihilominus tamen duo in memoriam Alberti cusa affert numismata, vetustius unum, & alterum recentius, quorum istud Augusti Electoris mandato, hoc vero novissime a Wermuthio Gothæ sculptum fuisse, & quæ in isto brevius de vita obituque Ducis Alberti habeantur, prolixius exponere observat.

Pergit dehinc ad Ducem GEORGIUM, inter cujus numismata ea imprimis celebrat, quæ is in memoriam suæ in Ordinem

Aurei Velleris factæ cooptationis fieri fecit: quorum unum D'inv'erfo signatum, confert eum simili Friderici Palatini, infelici Bohemix Regis, Imperiali admodum ominoso. Sed & istius meminit, in quo Georgius, tanquam *veteris fidei Affertor constantissimus & Ecclesia filius obedientissimus*, laudatur & deprædicatur. Curiosam sapit eruditionem, quod in gratiam eorum observat, qui, cur Dux Georgius modo cum, modo sine barba, uno eodemque nonnunquam anno, in thaleris effectus sit? anquirunt. Nempe A. 1534. Dominica *Esto mihi*, quæ in XV. Cal. Martii tunc incidit, obiisse memorat Georgii uxorem Barbaram, Calimiri Poloniæ Regis filiam, præcedente eam filia Margaretha, prima conjuge Joachimi II. Marchionis, post Electoris Brandenburgici; unde tantum concepisse Georgium matrem refert, ut, cum nullam iste barbam antea nutrivisset, nec numismatibus monetisve expressisset, emergente tunc luctus tempore longissimam alere cœperit, eamque ad vitæ usque finem retinuerit. Factum inde autumat, ut, quos pro Novi Anni mercatu A. 1534. Georgius cudi fecerit, unciales barba adhuc caruerint, quia mense demum Februario conjuge is privatus fuerit; sed qui nundinis Paschalibus & Michaelicis illati sint, eos longam ejus barbam ostendere addit, unde postea Barbati nomen Georgius acceperit. Quem anno ætatis suæ 66 adornari fecit nummum rarissimum elegantissimumque idem Georgius, in gratiam Concilii generalis excogitatum conjicit, quod Papa A. 1537. primum mense Majo ac deinde Novembri Mantuæ celebrandum indixit. Tunc sane Georgium, qui inter veteris fidei Defensores auctoritate opibusque præcipuus fuerit, minime negligentem se præbuisse, quin Legatis potius ad Concilium mittendis nitidissimum numisma destinasse credit. Licet autem Concilium Mantuanum impeditum fuerit, proximo tamen confestim anno triplicem occasionem istud numisma dispertiendi oblatam reputat, partim membris fœderis sub summi fide silentii adversus Protestantes a Catholicis Principibus sanciti; partim Regi Ferdinando, qui novæ arcis videntæ gratia, Dresdam mense Majo venerit; partim denique Statibus provincialibus, & illis cum primis octodecim Nobilibus, quatuor Ecclesiasticis, & totidem e civitatum Magistratibus, qui debilio-

ris

ris ingenii filio, Duci Friderico, ad gubernandam Rempublicam additi fuerint. Ultimum hoc fuisse cenfet numismatum ipsius Ducis Georgii jussu factorum; unicum namque hujus filium, tunc adhuc superstitem, mense Februario A. 1539. morte inopinata peremptum, infelicem Senem XV. Cal. Maji eodem anno, ætatis suæ 68. insecutum fuisse memorat. An quisquam subita tunc rerum omnium inversione, de nummis cogitaverit exæqualibus, valde dubitat, ac nihil de illis unquam se vel legisse vel cognovisse innuit. Nummos tamen, quibus Georgius, aliquot post obitum annis, representatus fuerit, indicare haud omittit.

Post numismata memoriam duorum ex Georgii filiis, secundum puta JOHANNIS, & quinti, natura simplicis & ad rerum gubernationem inepti, FRIDERICI, asservantia, ad ea properat, quæ HEINRICI Ducis referant effigiem, & singularem in successione fraterna fortunam, istisque mnemonicum addit in SEVERINUM Principem, Heinrici istius filium secundogenitum, qui a Parente Oenipontem missus, ut cum Regis Ferdinandi liberis educaretur, diem ibi supremum obiit, anno ætatis ineunte XII. in cœnobio Stambiano sepultus; & gamicum in Heinrici ejusdem filiam primogenitam, Fribergæ A. 1515. natam, & anno ætatis decimo nono Georgio, Marchioni Brandenburgico, quinquagenario, matrimonio copulatam, cui aliud associat, cujus pars adversa, præter insignia Brandenburgica & Saxonica, refert dictum: DEUS. DAT. UTI. SPERO. & annum cl̄s l̄s XXXIV. Id quod rem magni momenti innuere reputat. Cum enim verba hæc ordinatum Marchionis symbolum haud expriment, tacite eadem respicere arbitratur prolongatam, difficilemque dotis numerationem, quam a Duce Georgio negatam, Friberga demum interveniens præstiterit.

Paucæ sunt, quæ de MAURITII numismatibus affert. Licet enim Principem hunc multa fortitudinis prudentiæque specimina, pace ac bello, ante turbas Smalcaldicas edidisse largiatur, nullum tamen hætenus in illorum gloriam numisma se deprehendisse profitetur. Potissima sub ipso cusa obsidionem respicere monet Lipsiensem, a Joanne Friderico Electore A. 1547. susceptam. Neque tamen illius dememinit, quod Luckius exponat,

quodque Mauritium habitu Electoris indutum sistat; & in duobus nummis, in duodecimam ultimamque expeditionem, qua Elector tot victoriis coronatus vitam ipse amisit, culis desinit.

Omnium vero prolixissimus est in delineandis nummis sub AUGUSTO culis. Maximus enim hic Elector, uti tot facinoribus heroicis inclutus, artiumque tam liberalium quam mechanicarum promotor singularis extitit, sic plurima quoque fabricari fecit numismata mnemonica. Non referemus ea, quæ exercitiis sagittariorum destinata fuerunt, sed iis potius aliquantum adhuc immorabimur, quæ altioris paulo videntur esse indaginis. Referas huc illa, quæ in averfa parte sistunt navem, mari agitatum turbido, scopulisque proximam, in cujus velis expansis Christus cruci affixus delineatur, maloque adstat Elector, gladium Electoralem humeris imponens, quem hostes undique equis adnatantes telis gladiisque petunt, ille autem Christo confidit, eum quasi allocutus: TE GUBERNATORE. Horum numismatum intentionem alibi quidem ad bellum Gothanum Noster retulerat, sed postmodum in eas delapsus est cogitationes, finito potius Principum conventu, Numburgi mense Januario & Februario A. 1561. habitu, eadem consecrata, & exempla Electoribus & Principibus ibi congregatis postmodum transmissa fuisse. Quamvis proflus inficiari nolit, typaria hæc ante vel post obsidionem Gothanam denuo impressa, præcipuosque militum ductores iisdem donatos fuisse. Hinc de numismatibus, quæ procul dubio in memoriam obsidionis Gothanæ facta sunt, ulterius disserit, & elegantissimum postea nummum, in memoriam Formulæ Concordiæ compositum, quo Elector Saxo Brandenburgicum amice complectitur, representat. Utut enim ille annum referat 1574, annisque fere duobus interjectis, prima demum istius libri lineamenta ducta, eaque hinc exterorum Electorum Principumque Theologis ad recensendum transmissa, & denique A. 1577. aucta consummataque a tot centenis subscripta fuerint, suum tamen de hoc numismate assertum ita salvat, ut istud non ad initium modo, sed ad progressum quoque Formulæ Concordiæ spectare innuat. Neque indigna sunt consideratione numismata, quæ Annam Electricem *Narum Dania Regiam* appellant. Oviforme istud, quod

ex altera parte effigiem Augusti, ex altera vero Abrahamum ante altare, cui præter ligna filius Isaac ligatus impositus, stantem gladiumque stringentem, cum epigraphæ Germanicæ, *Abraham vertraute Gott*, repræsentat, sententia peculiari sic interpretatur, ut innui eodem statuatur negotium cum Augusti filio ex novenis unico superstitute, *Christiano*, gestum, quo Elector eundem die 24. Januarii A. 1581. Consilii intimi Præsidentem constituerit, bonoque adeo publico quasi devoverit & immolarit, Deo cum Abrahamo confidens, fore, ut is suo tempore Ecclesiæ Reique publicæ multam afferat utilitatem. Forte & curiosis non displicebunt bina numismata, Adamum ab Eva seductum præferentia, licet Pasquini scholam redolere videantur. Tacemus alia, quæ haud citra insignem animi voluptatem lustrari poterunt.

Cæterum cum numismatum nonnullorum prior saltem pars sive adversa, ad manus Nobilissimi Auctoris pervenerit, posteriori seu aversa deficiente, circulum idco illis vacuum adjici curavit, ut curiosis ad prototypa pleniora exquirenda, sibi que transmittenda, stimulum adderet.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΣ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΤΑ ΚΑΙ ΙΝΔΙΚΗ.

ARRIANI NICOMEDIENSIS EXPEDITIONIS

Alexandri Libri VII & Historia Indica. Opera.

JACOBI GRONOVII.

Lugdunij Batav. exçudit Petrus van der Aa, 1704. fol.

Constant Alph. 4. pl. 5.

Nitidissima hic Arriani Nicomediensis editionem exhibemus, quam summo studio multorumque labore annorum a se confectam, Cosmo III. M. Etruriæ Duci Serenissimo dedicat Celebrerrimus Gronovius, quia in ejus Bibliotheca latuerant præstantissimi codices, quibus nitorem hunc suum de novo quasi regentus Arrianus debet. Et materiam quidem longe nobilissimam, expeditionem scilicet maximi, post omnium memoriam hominum, Regis ab hoc autore luculentissime descriptam, se, ut hunc laborem susciperet, potissimum movisse ait Editor solertissimus. Inde jam ju-

juvenem se justam incessisse cupidinem, autorem hunc tot fordibus inquinatum purgandi: impricinis cum omnes adhuc editiones lectorum expectationem de intelligendo Arriano turpiter fefellerent, ipsique adeo editores, magni licet inter Eruditos nominis, Arrianum non intellexerint; præ aliis autem istius, quæ anno 1668. in Zelandia & Westfrisia prodierit, editionis autor nihil fere toto opere nisi plagiarium egisset. Se igitur, cum nullum Arriano parari præsidium, nullum intelligendo ipsi accendi lumen, nisi e codicibus MSC. optimis posse intelligeret, itinere in Italiam suscepto, clementia M. Hetruræ Ducis, operaque humanissima Illustris Magtiabechii, quatuor optimos codices nactum in Bibliotheca Medicea S. Laurentij, in alium etiam deinde Origenis Philosophum adjectum longe emendatissimum incidisse: unde meliora & saniora reliquis afferre, ipsumque Arrianum, opere per triginta annos exposito, restituere potuerit. Quo non parum contulisse dicit, quod illum etiam codicem acceperit, quo Bonaventura Vulcanius usus fuit: qui vel liberius paulo versa, vel a Latini sermonis commoditate aliena emendaverat, & alia quædam in ora libri apposuerat, quæ supponi mallet; quod bona se fide executum ait Gronovius: præterque se varias lectiones, quas ille ex exemplari hujus Historiæ Augustanæ excerpserat, in communes usus adhibuisse, adeo ut jam perfectus & integer videri Arrianus queat, nihilque ipsi desit, quam unica lacuna de Hephæstione, quam vel ab aliis invento aliquo Arriani corpore suppleri, vel jam suppletam rectius tractari, cum Gronovio optamus. In notis suis ad Arrianum, id unum fere agit Gronovius, ut e codicibus MSC. sibi visis varias lectiones conferat; textum ab innumeris mendis purget; ea ratione interpretationis accuratioris fundamenta struat, atque adeo autorem tam afflicte corruptum, & tam invenustis interpretationibus deformatum, omni ex parte adjuvet. Lectionis quidem emendationem sæpissime optimo, quem appellat, codici acceptam refert. Ejus opæ v. g. pro nomine Africano seu Ægyptiæ *Αφρικαν*, Macedonicum nomen *Αφροδασ* restituit, eaque occasione etiam alia de nominibus Indici & Macedonicis affert, p. 110. §. 22. Ex eodem codice, quem instar omnium esse dicit, de inventa elegantissima lectione, ubi *αφρ* pro *Infra*.

med. *χρῆται* ponitur, exultat p. 164. §. 70. Hoc denique prælucente, obscuram & ab ipsis interpretibus magis etiam obscuratam librorum Arriani sexti & septimi distinctionem detegit: & librum peculiarē de rebus Indiæ, ab aliis pro septimo, ab aliis pro octavo Arriani libro venditatum, non cum Vossio Indica sive Indicorum nomine appellandum, sed nomine *Ἰνδικῆ*, subintellecta voce *συγγεγραφή* seu *χώρα*, signandum ostendit. Est tamen & ubi ab optimo codice isto, & reliquis omnibus discodatur, & vel ulceris aliquid adhuc subesse indicat, vel aliunde opem afferre studeat Gronovius. Sic p. 179. §. 40. contra fidem & consensum omnium, etiam optimi, codicum, ex ipsa historię veritate & Suidę citatione Arrianum emendat: p. 110. n. 22. vero in textu omnium codicum consensu adprobato, lacunam quandam alicunde forte supplendam subesse suspicatur. Post textum accurate emaculatum, de versione ac interpretatione, vel emendanda vel confirmanda, sollicitus est Vir Celeberrimus. Ut ex innumeris vel unicum proferamus, p. 166. n. 76. voces *τὰρ ἐξ ἡμισα τῶ τῆς προσκυνήσεως νόμῳ*, quas tam mirifice interpretati Gronovio videntur alii boni viri, ut vix ab iis vel illas ipsas, vel omnis istius periodi connexionem recte fuisse perceptam opinetur, ita vertit: *tum etiam, quod in his non est minimum, ritu adorandi.* Alibi versionem datam pluribus Autorum locis adductis illustrat, remque p. 167. §. 83. & *Φεάσιον* pag. 166. §. 78. confirmat, & elegantiores Græcismos p. 89. §. 96. variis exemplis, etiam N. T. adductis annotat. Alibi selectiores ex antiquitate Græca observatiōnes, quæ Autori celeberrimo desse non poterant, adfert: quales sunt, quas p. 219. §. 11. 12. de nomine *βυκέφαλος* & *βυκέφαλος*, de variis equorum Macedonicorum appellationibus, de ipso Bucephalo ejusque forma, signo, & capitis amplitudine, & plurimis aliis locis ex optimis Autoribus contexit. Frequentissimæ autem, ut in aliis operibus Gronovianis, ita & in his Commentariis Virorum doctorum censuræ occurrunt. Freinsheimium sane p. 57. §. 94. dum velites *τοξότας* includit, præ Latinitatis studio insanire dicit: eundem p. 65. §. 15. vagæ cujusdam & indecentis varietatis arguit: Scaligeri & Maussaci errorem p. 88. §. 94. notat: Henricum Valesium in not. ad Excerpta Peiresciana p. 110. oscitantia con-

vincit p. 89. §. 95, quia Arrianum de eo, quod Hercules Tartessus Tyriusque unus idemque sit, dubitare asserit. Imprimis autem auctores editionis Frisicæ de A. 1668. nihil dicere vel ignotum, vel suum, p. 115. §. 42: Facium nefutissimum p. 110. §. 22. & 312. i. ineptum & ridiculum p. 166. §. 76. esse: Vulcanium audacter & perperam auctoris contextum mutare p. 89. §. 96. alios aliter errare perhibet: adeoque omnem operam, quæ aliis forte etiam moleste sedula videri possit, in Arriano suo ornando & vindicando usurpat. Eodem spectat & exercitatio appendicis loco addita, de fossa ex Euphrate. Cum enim magna cura Arrianus exsequatur alveum, qui Pallacopas appellatur, ut lectores cognoscant, quis sit qualisque, & cui bono ac usui illic fuerit ductus, indeque in Eruditorum libris nominetur; sui esse muneris duxit Gronovius, ut extremam manum operi admoturus, cum lectoribus communicaret, & quæ de hoc Pallacopa scripta repererit, & quid in illis ab Arriano verissimo & fidelissimo descriptore ejus digrediat, ideoque profus rejiciendum sit. Primo igitur Salmasii de hoc opinionem in Exercitat. Solinianis p. 703. expressam ad verbum refert, eamque in Joh. Jac. Hoffmanni obscœnæ molis Lexico nonnullis mutatis repetitam esse, nec tamen ubique verum dicere ait. Inde Isaaci Vossii descriptiorem examinat: & quamvis in ea quædam a vera rei consideratione alienissima esse declarat, istam tamen P. D. Huetium, tanquam egregium aliquid, suis Gallis in libello de Situ Paradisi p. 85. ostentasse; Marshamum vero paulo quidem prudentiorem, non tamen ab omni errore in hac materia liberum fuisse, allato prolixo Strabonis testimonio, variisque Facii, Vulcanii, Isaaci Vossii & Marshami versionibus, in Arriani locum lib. VII. in capitis 21 sine collatis & examinatis, docet. Potissimum tamen Is. Vossii versionem sub censuræ incudem revocat, eaque incredibilem errorum aggerationem contineri, per plures plagulas declarare sustinet. Nos alienissimum esse in disputando a viris doctis quibuscunque characterem illum, quo è Seneca allato opus hoc Gronovius claudit, cum ipsomet optamus: *Hinc sibi indulget, ex libidine judicat, & audire non vult, & ea quæ invasit tenet, & eripi sibi judicium suum, etiam si pravum est, non sinit.*

OMINOSUM NOMEN, CUJUS DUCTU URBS
augusta URATISLAVIA centum anagrammatibus incre-
menta & fata sua turbato ordine adumbrat, auctore,

CHRISTIANO ROHR-
 MANNO.

Lipsiæ apud Christ. Bauchium, 1705. 4.

Constat plag. 6.

Solent ab iis, qui Poësin exactius callent, inter lusus metricos
 Anagrammata quoque numerari, quæ ab epigrammate vix
 aliter differunt, quam quod in illis inscriptio sit brevior, in hoc
 descriptio plenior; in illis nominis notatio, vel alterius omnis ex
 nomine deductio, in hoc autem simplex cujuscumque rei, vel per-
 sonæ, vel facti indicatio fiat; in illis semper, in hoc rarius sylla-
 bæ ac litteræ mutantur. Nacta sunt statim ex viris doctis patro-
 nos haud minori numero, quam obtrectatores, quorum illi cum
 poësi nata natum quoque esse anagramma, & divinam quandam
 emphasin ex litterarum transpositione derivari, adeoque novum
 sortium poëticarum genus dici debere arbitrantur: isti autem nu-
 gas tantum difficiles, stultumque ineptiarum laborem adpellant,
 quando laureati quidam versifices unum idemque nomen ita mi-
 sere lancinant, laecerant, transfodiunt, admutilant, discerpunt, ut
 vix nescio quis Podalirius sit illi sanando. Atque hanc ipsam
 controversiam magno fervore, coram Petro Wesebecio, ante
 centum & quod excedit annos, discussissent bina Gothanæ Scho-
 læ lumina, ex quibus Joannes Weitzius Anagrammatomastigem,
 Andreas Wilkius vero illorum defensorem strenuum egit, quo-
 rum duæ de Anagrammatismis scriptæ ad Wesebecium epistolæ,
 circa annum M DC III, Erphordiz typis impressæ prodierunt.
 Equidem negari non potest, quod pleraque anagrammatum aut
 sensu plane cassa sint, aut obscura adeo, ut ad intelligendum
 Delio natatore opus esse cuivis videatur: quæ sane nominum
 truncationes nullius haberi debent momenti, & in causa fuerunt,
 cur isthæc litterarum carnificina, cui superiori seculo vates fere
 omnes certatim subscribebant, nostra ætate apud cordatiores vi-
 lescere atque antiquari cœperit. Caterum ea, quæ sententiam

integre abloquunt, neque vim sensui inferunt, laudem omnino suam merentur, nec absque insigni delectatione legi possunt. Quem quidem in censum illa veniunt, in quibus e. gr. Sigismundus - *Musi dignus*; Eucharistia - *vis tberiaca*; Piasus - *sat pius*; Logica - *caligo*; Galenus - *Angelus*; Civitas Norimbergenfis - *nescis? urbium regina est*, scribitur. Novimus apud Erythræum in Pinacotheca de Aurato quodam Litteratore memorari, quod vaticinatus sæpe fuerit anagrammatibus: quæ res ne fidem omnem videatur excedere, eo facere possunt anagrammata, quorum dæctu ex nominibus, laudator - *adularor*; Gustavus - *Augustus*; Cartesius - *Seltarius*; Calvinus - *Lucianus*; Fanstus Socinus - *infansus Socius*; Allodius - *sedulitas*; Cornelius Jansenius - *Calvini sensus in ore*; ebrietas - *re bestia*; herba Nicottiana - *in bona charitate*; effingitur: quibus exemplis Morhofii τὸ πᾶν testimonium subjungimus, qui in suis de Lingua & Poësi Germanica Commentariis Part. II. Cap. XVI. ex nomine cujusdam per litterarum metathesin exsculptum fuisse narrat, quod is ipse homicidium aliquando patriverit.

Non infelix iisdem lusibus videtur esse Silesiorum natio, ad poësin præ multis aliis facta quasi & nata. Reußeros, Treuteros, Heermannos, Henelios, Cunrados, aliosque vetustiores silentio præterimus, quando nuperrime Christianus Rohrmannus *Uratislavia*, quæ Silesiorum metropolis est, clarissimum nomen centum anagrammatibus celebravit, quorum, quod ob rotunditatem numeri omnia sensum integrum non absolvant, illustrationi inserviunt additæ explicationes, stylo lapidari concinnatæ, in quibus incrementa urbis, fata varia, celebres Duces, illosque subsequutos Reges ac Imperatores, Status deinde Provinciales, situm loci peramœnum, structuram ædium magnificam, ampla commercia, cultos civium mores, arguta dictione, adumbravit. Sunt enimvero inter illa quædam plane egregia, quibus Polonorum adversus Silesios odia, repurgata apud Uratislavienfes sanctissimæ religionis dogmata, fidem incolarum erga Augustissimos Imperatores illibatam, intactam ab hostibus intricennali bello urbein, mirum Senatûs Breslei erga scholas & literatos favorem, bonum regiminis publici ordinem, felicia ju-

ven-

ventutis ingenia, solum frumento fertile, aërem regionis salubrem, aliaque urbis memorabilia eleganter expressit. Dignam judicarunt hanc operam ex Mæcenatibus nonnulli, quam non modo typis Auctor excriberet, sed Senatui quoque Illustri nuncuparet: qua ratione bina nobis ex urbis vocabulo anagrammata in memoriam redeunt, alterum quidem Italicum: *Viva l' Austria*; Latinum vero alterum, quo Uratislavia *Lauca a Viris* dicitur, ab illis nimirum, qui ob præclara erga Celsissimam Domum Austriacam obsequia, & perennem ad iuvandas stabiliendaque elegantiores litteras adfectum, tantam nominibus suis famam circumdederunt, ut in ipsos obvia in quibusdam Romanorum inscriptionibus verba quadrare omnino dixeris: POSTERI VIRTUTEM IMITANTOR.

M. JO. CHRISTOPHORI WOLFII HISTORIA
Lexicorum Hebraicorum.

Witenbergæ, apud Christ. Theoph. Ludovicum, 1705. 8.
Plag. 16.

AUctor Clarissimus Celeberrimorum in orbe literato Duumvirorum, J. H. Böcleri & D. J. A. Fabricii, exemplo excitatus scriptionem hanc suscepit, qui cum Græcorum Lexicorum historiam tradiderint, noster operæ pretium facturum se esse putavit, si eandem operam Hebraicæ Linguæ præstaret. In quo negotio ita versatus fuit, ut integrum schediasma in quatuor capita distingueret, quorum primum Judæorum Lexicographos complectitur, serie Chronologica recensitos; secundum Christianos Lexicorum scriptores enumerat; tertium in eorum notitiam ducit, qui Lexica Hebraica vel promiserunt, vel perfecta in MSS. incedita reliquerunt; quartum denique illorum facit mentionem, qui consilia de optima Lexicon Hebraicum scribendi ratione dederunt. In eam vero præcipue curam incubuit, ut origines Lexicorum Hebraicorum assequeretur, priusquam ad Lexicographorum recensitionem industriam applicaret; quo consilio ad Grammaticarum Hebraicarum origines attendit, cumque persuasus fuerit, Grammaticæ vocumque studium conjunctum semper fuisse, eandem utriusque origines existimare non dubitavit. Proinde

tribus potissimum argumentis utitur, e quibus probet, Judæos seculo post C. N. X, quo literarum principatus ad Arabes fere transierat, Arabum potissimum exemplo excitatos fuisse, ut Linguae Hebraicæ rationes certis regulis comprehenderent. Argumenta illa partim a tempore, quo Grammaticæ Hebraicæ conscribendi coeperunt, literarumque in eo statu, partim ab ipsis Hebræorum Grammaticis, partim denique a methodo, quam Grammaticos præcipue secutos esse constat, petenda putavit. Hanc suam sententiam tum Judæorum quorundam, tum Christianorum, Jo. Buxtorfii, Jo. Morini, J. H. Hottingeri, Bartoloccii aliorumque testimoniis confirmat, & tandem comparato utroque vocum Grammaticæque studio, ostendit, ad eandem temporis epocham Lexicorum Hebraicorum originem referendam esse. His explicatis, Judæorum Lexicographorum recensioem aggreditur, quam ita instituit, ut, quoad ejus per Historiæ Judæorum Literariæ tenebras fieri potuit, constituto, quo singuli vixerint, tempore, de ratione, quæ singulis, in negotio hoc expediendo placuerit, esset sollicitus. Familiam Judæorum ducit R. *Menabem ben Sarugh*, qui sæculo post C. N. X exeunte vixit: agmen claudit R. *Juda Jonas*, qui nostra memoria Lexici Hebraici conscribendi consilium cepit, sed non æque executus est, de quo exponit Bartoloccius P. III Biblioth. p. 52. Hinc Christianorum Lexicographorum recensioem eadem ratione exorsus, examinata quorundam opinione, qui ante Jo. Capnionem seu Reuchlinum, ex Christianis nonnullos Hebraicæ Linguae copias in Lexico Hebraico disposuisse putant, evincit, Reuchlino laudem hanc relinquendam esse: qua occasione de odio, quod Vir optimus ex studio Linguae Hebraicæ, isto sæculo insolenti, apud plerosque incurrit, fusius exponit, & alia monet, quæ ad pleniorum laudati Viri cognitionem pertinent. Hunc alii Christianorum Lexicographi ordine excipiunt, de quorum plerisque modestum Auctor formare solet judicium, idque sæpius *ἑμοψήφως* aliorum testimoniis confirmat. Quod ut exemplo conitet, B. Joh. Foersteri, de quo Class. II. §. 9. disseruit, mentionem faciemus, cujus quidem Lexicon multis nominibus commendat, & ex eo potissimum, quod ille inter primos omnium felicissime copiosissimeque, in indaganda formali vocum Hebraicarum signi-

ficæ

scatione, cujus magnam in Lingua Hebraica rationem habendam esse censet, versatus fuerit, auctorque & dux extiterit celeberrimis sæculi nostri Lexicographis, *Neumanno* scilicet, *Wegneri*, & *Guffetio*, ut eandem viam insisterent. Nihilominus tamen nimium ejus in Judæos odium reprehendendum putat, quod effecerit, ut de eorum laboribus & notitia Linguae Hebraicæ sinistre judicaret, eamque nullo loco habendam esse statueret, imo homines illos pessimi criminis insimularet, & corrupti sacri codicis ageret reos. Eandem rationem in æstimandis reliquorum Lexicographorum laboribus secutus est, inprimis vero in Cl. *Casp. Neumanni* & *Jac. Guffetii* methodo exponenda multus est §. 52. & 55. De qua quid sentiat, multis dicere per instituti rationem non licet: illud tamen omittendum non est, quod singulare utriusque studium, in certitudine Linguae Hebraicæ vindicanda, & eliminandis ex ea antiphrasticis loquendi rationibus, laudet maxime & commendet. Desinit tandem in recensione *Portæ Linguae Sanctæ*, quam Venerandus Vir M. *Paul. Mart. Alberti* novissime omnium Hebraicæ Linguae studiosis aperuit. Dum in Classe III Lexicorum ineditorum meminit Autor, §. 4 inprimis dolet, *Fr. Junii* Lexicon Hebræum, cujus specimen *Colomelius* p. 140 Opusculorum in *J. Vossii* bibliotheca existare testatur, Imbonatus vero p. 44 Bibliothecæ editum esse falso putavit, ad finem non fuisse perductum, de quo Viro plura scitu digna affert, quemadmodum ibidem §. 11 de *Jo. Drusio* pluribus differit. In Classe IV *Aug. Pfeifferi*, *Andr. Mulleri*, *Sam. Bohlii*, *Abrah. Gibelii*, *Th. Bangii*, & *D. Gothofr. Wegneri* de concinnando Lexico Hebraico absolute consilia perpendit, & §. 8 optat, ut desideratissimum & nuper iterum in dissertatione epistolica de noviter tentatis in litteratura Hebræa promissum opus Venerandi Dn. D. Val. Ern. *Loescheri*, *Deliciensium Antistitis*, *de causis Linguae Hebraicæ*, publicæ luci exponatur, quia nihil ab eo expectari possit, quod non ingenio inventum & elaboratum industria sit. His appendicis loco Auctor accedere jus sit catalogum scriptorum, qui peculiaribus Lexicis significationes Nominum Propriorum, quæ Hebræa, Chaldaica, Græca aliisve linguis expressa in V. vel N. T. occurrant, qui data opera & singularibus scriptis hoc egerunt; quos sequuntur,

tur, qui in alius argumenti scriptis obiter quasi, vel certe non adeo accurate idem tetigerunt argumentum, quo refert Dictionariorum Universalium Scriptores, qui eruditorum sermonibus celebrantur, quales sunt *Car. Stephanus, Nic. Lloydius, Jo. Jac. Hofmannus, Lud. Morerius*, & novissime accuratissimeque omnium *Pet. Baylius*, quorum labores pro merito laudantur. Hæc brevis est totius schediasmatis sciagraphia, quod passim variis annotationibus est instructum, quæ tum ad pleniorum *Lexicographorum*, de quibus differit, notitiam faciunt, tum varia *Hebraicæ Linguae & Antiquitatum Judaicarum* momenta elegantiorisque literaturæ capita illustrant. Sic p. 10 sqq. in notis refutat eos, qui cum *Jo. Clerico ac Campegio Vitringa*, historiam de commixtione Linguarum *Babylonica* aliter interpretati sunt, eamque non nisi de animorum dissensione accipiendam censuerunt. *Ibidem* p. 12 recenset eos, qui historiam *Linguae Hebraicæ* perscripserunt, & p. 13 laudat præcipuos, quorum industria in constituendo typographiæ inventore elaboravit. Hinc p. 24 sq. *Steph. Morinum & Richardum Simonium* confutat, qui punctorum vocalium originem ab *Arabibus* repetere non dubitarunt. *Jarchii* appellationem minus accuratam esse, & cum *Isaaci* nomine commutari debere evincit p. 31. Summam fuisse *Judæorum* in describendo sacro codice diligentiam, probatur p. 44 sq. variis hanc in rem allegatis auctoribus, ubi simul p. 46 mos loca *S. Scripturæ* ex memoria allegandi, *Patribus* solemnibus, immutationi eorum sæpe occasionem dedisse observatur. *Danielem* a *Judæis* minus recte ex *Prophetarum* numero removeri, docet. v. 51 sq. & p. 53 variæ libros inscribendi rationes, *Orientalibus* receptæ & pleræque obscuræ illustrantur. Varii *Imbonati* errores, quos in allegandis auctoribus commisit, notantur p. 75. *Ἀυτοδιδάκτων* exempla, & qui de his commentati sunt, scriptores habentur p. 97. De crassa *Judæorum* ignorantia variorum testimonia afferuntur p. 100 sq. qui p. 106 sq. a corrupti sacri codicis scelere immunes pronunciantur, variis, qui huc spectant, allatis auctoribus. Illorum notitia, qui alias linguas cum *Hebraica* contenderunt, peti potest ex pag. 111. Plures qui longum temporis spatium elaborandis scriptis impenderunt, recensentur p. 121 - 123. De *poesi Hebræorum* Lectorem instruit p. 137 sqq. &

p. 144 sq. non contemnendum scriptorum numerum, qui Hebraica Judæorum scripta ad Buxtorfii exemplum congesserunt, exhibet. Ex his exemplis judicium facile formari potest de reliquis annotationibus, quas Auctor subinde non exiguo numero contextui sermonis adsperfit. Cæterum in schediasmate hoc conficiendo Bartoloccii & Imbonati laboribus usus est, sed ita, ut subinde utriusque errores animadverterit & emendarit.

SOLUTIO PROBLEMATIS PASCHALIS.

Romæ, typis Rev. Cam. Apost. 1703. in 4. maj. Constat plag. 13, cum 5 Tab. æncis.

IN hoc Opusculo Illustris Autor (quem *Franciscum Blanchinum* esse, Summi Pontificis Magistrum Cubiculi hoc tempore Honorarium, ex eo ipso accepimus, cujus beneficio libellus ad nos pervenit, Reverendo Abbate *Dominico Passoneo*) sibi hoc problema solvendum proponit: *An disponi possit Cyclus Paschalis, constans annis Gregorianis, qui Pascha semper indicat tempore congruo, h. e. mense primo, die Dominica intra hebdomadam tertiam Luna?* Quamvis vero multi *Mathematici* negativam amplexi fuerint, *Noster* tamen affirmativæ veritatem se evicturum confidit. Demonstrationis loco affert ipsum Cyclum a se constructum, quem Octogrammum ideo vocat, quia Epactis saltem utitur ad investigandam Novilunii diem, octo autem literis in Calendario Romano antiquo olim ordine sæpe recurrente per totum annum continuatis (quas Nûndinales communiter vocant omnes, *Noster* vero ad Cyclum Lunæ pertinere credit) ad indicandam Lunam decimam quartam, ante quam per Canones *Concilii Nicani* Pascha legitime celebrari nequit. Ast ne hac ratione oriatur confusio cum literis Dominicalibus, loco literarum *Julii Casaris* A B C D E F G H, assumit sequentes L M N O P Q R S. Ut igitur novi hujus Cycli Octogrammi veritas pateat, postulata quædam, rationem numerandi Lunam decimam quartam ac diem æquinoctii definiendi concernentia, præmittit: quoniam, ut notum est, in computando Paschate omnis labor hæc redit, ut indicetur dies Dominica, Lunam decimam quartam, post æquinoctium vernale primam proxime sequens. In postu-

Qq lato

- lato primo, initium novilunii medii ab eo temporis puncto, quo incidit, tanquam ab Epocha computari petit, ita ut circulus ille horarius, in quo tunc Sol versatur, sit limes & initium horarum 24. quæ singulos dies Lunæ juxta motus medios constituant.
- def. 1. Quamobrem diem primam Lunæ hac ratione numeratam vocat *diem primam Luna juxta motus medios*, seu *primam diem mediam Lunationis*: intervallum septem istiusmodi dierum a momento novilunii medii numeratorum, *Hebdomadam primam Luna juxta motus medios*: unde simul intelligitur, quid ipsi sit.
- def. 2. *Hebdomada secunda*, item *tertia Luna juxta motus medios*. Secundo postulat, hebdomadis ferias & anni dies civiles, juxta receptum Ecclesiæ morem, a media nocte in mediam noctem sequentem, per Solis regressum, post horas viginti quatuor, ad inferiorem ejusdem circuli meridiani partem numerari. In tertio postulato sibi concedi jubet, diem anni *Gregoriani*, quæ in Cyclo dicenda erit 21 Martii, jure haberi posse æquinoctialem. Ubi tamen probe notandum: quod, quemadmodum Noster, more Ecclesiæ primitivæ, in definiendo Paschate motus Lunæ medios constanter respicit; ita e contra in definiendo die æquinoctiali, Solis motus nunc medii, nunc veri rationem haberi velit: quia alibi demonstratum supponit, posse ita per cyclum disponi annos *Gregorianos*, ut dies, quæ quotannis in eo dicitur 21 Martii, intra suas viginti quatuor horas punctum contineat veri aut medii æquinoctii. In postulato denique quarto, præter *decimam quartam Lunæ mediam*, numerari petit aliam, quæ dicatur *Civilis*, & aliam, quæ *Cyclaria*. Scilicet ea feria & dies civilis, in cujus partem finis primæ diei Lunaris juxta motus medios incidit, Lunæ prima dies Civilis dicatur. Ex quo simul patet, quamnam diem vocet *Decimam quartam Civilem Luna*, nec non *vigesimam secundam Luna Civilem & Ecclesiasticam*, nempe in quarum unam partem incidit finis decimæ quartæ vel vigesimæ secundæ mediæ. Quartam decimam Lunæ diem Civilem, quæ in diem æquinoctialem 21 Martii, vel proxime post ipsum incidit, *quartam decimam Paschilem* appellat. Denique diem anni Civilis, in quam Cyclus finem diei Lunaris mediæ cadere præsumit, sive revera cadat, sive non, *Diem Luna Cyclarem* dicit.

Lunationem, cujus decima quarta Civilis Paschalis est, pro *Mense primo* sive *Novorum* haberi vult: dies vero septem Civiles Lunæ, qui quartæ decimæ civili usque ad vigesimam primam civilem inclusive succedunt, pro *Hebdomada Paschali* Canonice haberi pronunciat. Definitionibus hisce præmissis, Axiomatum loco sequentia ponit: 1. Pascha celebrandum esse die Dominica, quæ sit in tertia hebdomada non cyclari, sed civili, per Bullam Correctionis *Gregoriana*. 2. Tertiam Lunæ hebdomadam Civilem per def. 5. & 6. definiendam esse, quia vi Canonum *Nicænorum* ac Bullæ *Gregoriana*, Pascha nunquam Luna decima quarta, nec ante eam celebrandum. Principiis hisce expofitis, ad solutionem problematis per sequentes propositiones procedit: quod scilicet 1. annis 100 *Gregorianis* labentis seculi ita disponi possint novilunia & quartæ decimæ Cyclares per œneadecaeteridas, ut Dominica Paschalis proxime sequens eam quartam decimam cyclarem sit intra hebdomadam tertiam Civilem Lunæ primi mensis: 2. annis centenis seculi præcedentis XVII Æræ communis, & annis 984 proxime numerandis post præsens seculum Æræ Christi XVIII, idem præstari possit, quod in præsentis: 3. post absolutam periodum Paschalem annorum 1184 (quam in honorem *Clementis VIII* Pontificis Maximi *Periodum Clementinam* vocat) eadem periodus instaurari possit, castigatè exhibens singulis annis Pascha legitimum die Dominica intra tertiam hebdomadam mensis primi: 4. denique eadem periodus annorum 1184 etiam instaurari queat, quando dies bis sextilis non fuerit omissa anno postremo periodi præcedentis, ut nullum Pascha legitimum per hanc repetitionem e sede sua deturbetur. Demonstrationis vicem maximam partem subeunt Tabulæ sub finem adjectæ, quarum prima ab anno Christi 1600 usque ad 2700 valet; secunda complectitur 11 secula ternæ revolutionis periodi Paschalis ab anno Christi 3968 ad 552; tertia Periodi Paschalis *Clementinae* seculum primum (nempe XVII Æræ Christi) in annos singulos expansum; quarta ejusdem periodi seculum secundum (Christi XVIII) & quinta duodecimum respondens anno Christi 2700 & seq.) in annos singulos similiter expansa. Annexa est Tabula Paschalis, auctoritate *Concilii Nicæni* statuta; & *Theophila* Patriarchæ

def. 9.

def. 10.

Ax. 1.

Ax. 2.

Prop. 1.

Prop. 2.

Prop. 3.

Prop. 4.

- cha Alexandrino producta; usu & doctrina SS. *Athanasii, Ambrosii, Cyrilli, Proterii, Paschasii & Leonis Papa* comprobata. Ceterum pleniorum Cycli sui octogrammi expositionem in peculiari opusculo pollicetur *Autor*, in quo singulorum assumptam rationem redditurus est. Interea hunc suum Cyclum *Mathematicorum* censuræ proponit, rogans, ut si ullius anni Pascha minus recte ordinari cognoverint per numeros ejusdem Cycli, id velint libere arguere ac distincte notare: quorum judicia cum enixe flagitet, atque eadem se revereri plurimum profiteatur,
- Tab. VII. Tabulam præcipuam hic subjicere visum est. Ipse vero *Autor* Expositioni Cycli sui Octogrammi geminam subjungit appendicem. In prima dubia solvit, quæ occasione Cycli sui Octogrammi proponi possunt. Quærit scilicet 1. Num major habenda sit ratio decimæ quartæ diei Lunæ ac Plenilunii, quam Novilunii, in disponendis Epactis Cycli? ubi affirmativam amplectitur, tanquam Canonibus Bullæ *Gregorianæ* additis conformem. 2. Quale sit criterium rectæ connexionis dierum cycli cum plenilunio & quarta decima? ubi respondet, quartam decimam Cyclarem, comparatam cum plenilunio medio, recte positam, si immediate præcedat diem civilem, in quam incidit Oppositio media, vel si cum eadem die civili Oppositionis mediæ aliquando concurrat, dummodo dies 14 Cycli totam non excludat quartam decimam mediam. 3. Num recte posita decima quarta cyclari, ætas Lunæ vere propofita videatur ex Epacta illi quartadecimæ respondente, adeo ut legi ita possit in *Martyrologio*, juxta antiquam Ecclesiæ morem; & num omnia, quæ *Gregorius* sancivit, exacte custodiantur? ubi iterum affirmativam probat per Cycli sui Octogrammi cum præceptis *Gregorii* conveniensiam. 4. Num dies Novilunii ex Epacta Cycli Octogrammi constanter inveniantur, ut vera dici possit ex veteri more, vel a jugatione mediæ, vel a prima phasi? ubi respondet, quamdiu in Epactis Cycli nec præcessio motuum mediocum ad Meridianum Romanum relata major occurrat, quam horarum 12, nec postpositio major, quam horarum 24; tamdiu ætatem Lunæ juxta morem antiquam Ecclesiæ & Bullam *Gregorianam* vere proponi. 5. Num Cyclus Octogrammus legem Cycli tantum servet in literis eorumve numeris,

M. Jul. pag

Targorianam aequatam III assignans cuilibet anno literam
 unę ex Cyclis Deceteriano Saecula Periodi Clementinae
 a III assignans cuilibet anno literam
 icalē ex Cyclo solis XXVIII stylo

Periodi Clementinae		Saecula Periodi Clementinae								
		I	II	III	IV					
Dies Mensis Stylo Greg.	V	VI	VII	Expansi	1600 ^B	1700	1800	1900		
	2000	2100	2200	ue saeculi	V	VI	VII	VIII		
					2000 ^B	2100	2200	2300		
					IX	X	XI	XII		
					2400 ^B	2500	2600	2700		
7	S 6	R 3	P 3	8	56	84	b a	d c	f e	a g

an etiam in Epactis? ubi respondet, se præcipuam legem servare in numeris literarum, unde & Octogrammum appellavit; in Epactis vero servari Cyclum decennovennalem successionis instauratae per enneadecaeteridas quocunque seculo.

Appendix altera duas habet partes. Prima ostendit rationem decimæ quartæ Paschalis, & cujuscunque diei Lunæ numerandæ; in qua juxta Patrum monita, & leges Pontificum atque Conciliorum, summopere cavendus sit concursus Lunæ decimæ quartæ cum die Paschali; & hujus excursus ultra tertiam hebdomadam Lunæ, quod utrumque per suum Cyclum constanter præstitum iri proficitur. Pars altera anni Solaris quantitatem ex observationibus definit, & cum *Gregoriana* comparat. Ex observationibus suis, collatis *Waltherianis*, Autor quantitatem anni Tropici colligit 365 d. 5 h. 49. 2. 38; ex iisdem atque observationibus *Hipparchi*, eandem deducit 365 d. 5 h. 49. 0. 24; ut adeo differentia sit 2. 14. Cumque *Casinius* ex observationibus *Hipparchi* atque suis, eandem derivaverit 365 d. 5 h. 49. 1. 31, tuto quantitatem anni assumi, qualem *Mathematici Gregoriani* assumpfere, nempe 365 d. 5 h. 49. 12. Illam enim 12 sec. differentiam ex *Hipparchi* observationibus, consentiente *Casino*, dirimi non posse: cum organa, quibus ille in observandis æquinoctiis usus, ipso *Ptolemaeo* haud diffidente, quartam dici partem non satis exacte definiant.

Colophonem opusculo addit Adhortatio ad eos, qui de Cyclo judicaturi sunt. Indicat in ea ipse Autor Paschata, quæ præfenti seculo in controversiam vocari poterant, nempe annis 1700, 3, 7, 10, 20, 24, 27, 34, 44, 47, 54, 74, 78, 81, 98, quibus in Paschate indicendo communes Tabule a Paschate Cycli Octogrammi spatio unius hebdomadæ; & annis 4, 23, 42, 61, 80, 99, in quibus eadem ab eodem spatio unius Lunationis differant: atque monet, in examine Tabularum communium nullam rationem habendam esse illorum annorum, in quibus numeratio Epactæ communis loco quidem movet quartam decimam

Paschalem, in aliam diem transferens ab ea, quæ illi juxta hypothesis congregationis *Gregoriana* deberetur; sed legitimum tamen Paschatis diem idcirco non turbat. Examinat quoque ipse Pascha anni 1707, atque contendit, illud juxta *Canones Concilii Nicani*, decreta *Gregorii & Antiorum* præstantiorum sententiam, qui Calendarii emendationem promoverunt, d. 17 Aprilis indici debere.

XENOPHONTIS OPERA OMNIA, QUINQUE
Voluminibus comprehensa, Græcæ & Latine, curante
EDUARDO WELLS.

Oxonii, e Theatro, 1691, 1693, 1696, 1700, 1703, in 8. Constant
 Alphab. 6 plag. 17, præter figuras aliquot æneas,
 & chartas geographicas.

PRæclare utique sibi consultum statuent *Φιλέλληνες*, quod cum a plurimis retro annis Xenophontem in librorum tabernis anxie desideraverint, neque intra seculi spatium, & quod excurrit, Leuclavianam illam elegantissimam ulla alia, nisi forte Parisina de A. 1654 nova habenda, editio exceperit, Oxoniensium tandem beneficio conjunctim teneant tersissimi Scriptoris opuscula auro quovis cariora. Licet enim studiosæ pubis emolumentum prodesse maxime voluerit Clarissimus Editor, quæ ut in Angliæ Grajiis deliciis maturius ac felicius, quam vix aibi, innutiri solet, ita illarum promos condos in nativo splendore, sine peregrino notarum apparatu, familiares sibi reddere docetur, non poterit tamen non adultioribus quoque institutum hoc valde commendari, si quidem variantes lectiones & criticas observationes parciter atque textas, judiciofa operum dispositio & diversa alia ornamenta largiter pensant. In quinque autem volumina dum Xenophonteam supellectilem universam distribuit Noster, primum continere jussit libros VIII de Cyri majoris institutione; alterum de Cyri minoris expeditione libros VII; tertium Hellenicæ Historiæ libros VII, una cum Chronologia Xenophontea, quæ Celeberrimum, atque in temporum calculo signando acutissimum Dodwellum autorem habet. Proximum ab hoc in duos tomos abit, ita ut alter præter Me-

mo-

memorabilia Socratica, Socratis etiam Apologiam, alter librum Oeconomicum, quin & Oeconomicorum Ciceronis, in quibus hic Paraphrasen Xenophontis egit, fragmenta Latina exhibeat. Ultimum denique reliquos minores tractatus omnes complectitur, iterum duabus constans sectionibus, quarum prior Orationem de Agesilao Rege, de Rebus publicis Lacedæmoniorum atque Atheniensium libellos, Convivium, Hieronem sive Sermonem de Rege, Rationes item Redituum seu de Proventibus commentatiunculam includit: secunda vero libros de Re Equestri, de Magisterio equitum, quem ad Gryllum filium scriptum putant, de Venatione, tum & fragmenta Epistolarum, ac Veterum, Græcorum imprimis, testimonia de Xenophonte comprehendit; quibus subnectitur series Chronologica Imperatorum Persicorum, ad examen paulo ante laudati Dn. Dodwelli revocata, nec non rerum memorabilium Index copiosissimus. Tantum de structura exteriori, quam Doctissimus Editor hic perquam apposite observavit. Interiorem elaborationem quod attinet, ipsemet in Præfatione ostendit, Græcum textum ad Heinrichi Stephani & Leunclavii impressa exemplaria a se proponi, neutri autem semper fidem additam, sed discrepantibus a se invicem lectionibus, illam civitate donatam, quam vel Autoris sensus, vel verborum connexio efflagitare visa sunt. Interpretationi vero Latinæ Leunclavii presso se gradu inhæsisse ait, nec ab illa facile discessisse, nisi ab Autoris mente aperte divortium fecerit. Denique tam textum, quam versionem, in capita & sectiones congruas disperiendo, legentium commodo se velificatum profitetur; quemadmodum & e quatuor tabulis geographicis huic editioni insertis, tres primum a se delineatas offerri, quartam, quæ Cyri expeditioni inservit, P. du Val deberi meminit. Tandem inter præcipua editionis suæ ornamenta merito numerat Chronologiam Xenophonteam, supra indigitatam, quæ Thucydideæ proxime succedit, resque in Græcia per XLVIII annos gestas, atque a Xenophonte literis consignatas, accuratissimo mensium, imo quoque nonnullibi dierum quibus singulæ acciderunt, interv. llo mentur. Quod ipsum quanti laboris Summo Viro fuerit, quilibet haud difficulter divinaverit, qui Petavii & Peuu in hac palestra agones limis saltem oculis adspexerit.

LIBER

*LIBER SATYRARUM SEXDECIM FREDERICI
NOMII, Anglariensis, Presbyteri, Arguti inter Concordes
Academici Insuperati.*

Lugd. Bat. apud Jord. Luchtmans, 1703. 8.

Constat plag. 12.

SÆrius ad nos, quam par fuerat, pervenit hoc Satyrarum opus, quod Juvenalem, quem antea Italice haud infeliciter transtulerat, imitatus Auctor Clarissimus composuit, Illustri Viro Antonio Magliabechio dedicatum. Constat id sedecim omnino Satyris, quarum prima Prospero Mandosio, *cur Satyras scribat?* exponit, & dum aliorum Poetarum vitia recenset, Catellam etiam, haud ignobilem alioquin Poetris, quæ & hujus seculi, & antiquos Poetas, ipsumque Maronem superasse existimetur, perstringens, sibi propositum esse ait, ut ostendat more sacrorum Concionatorum, quæ putet vitanda, utque in vitia, non in personas invehatur. In secunda Satyra, quam ad Magliabechium ipsum dedit, *hodiernum & antiquum tempus de vitiis colloquuntia* inducuntur; ubi inter alia impudentiam nonnullorum scriptorum sugillans, multis verbis execratur Auctorem libelli famosi, adversus eundem Magliabechium, Virum integerrimum, instigatione & invidia cujusdam, quem Curculionem ficto nomine vocat, conscripti. Tertia Satyra, quæ Bernardino Ramazzino inscripta est, *ineptias hominum in testamentis* evolvit, domestico, ut apparet, exemplo irritatus. Quarta ad Petrum Cannerum Abbatem Camaldulensem dirigitur, & *de indignis acquirendi modis* conscripta est, tictioneque haud ineleganti constat. Quinta *de malis Principum ministris, & de ingrato Principum animo erga bonos fidosque ministros* agens, Carolo Antonio Sinibaldo inscribitur, in qua sua quoque fata depingit, & imprimis Mæcenates sibi decesse queritur. Ita enim de suis carminibus p. 67:

Semifepulta jacent perituris condita chartis

Omnia, nec spes ulla manet; contraria Phœbo

Nam Procerum mens est. Percant. Ego cætera sperno.

Europæ at decore optarem mihi Buda superstes

Viveret, & longos Thuscis legeretur in annos.

Lo-

Loquitur autem de Poemate Heroico, quod Etrusco sermone scriptum prelo paratum habet. Sexta, quæ Francisco Redi consecratur, quantum in Medicina tum Veterum tum Recentiorum versatus sit, docuit, quippe dum *ab observationibus illustrari Medicinam* probat, inutilia nonnulla Medicorum inventa fugillat, utilia laudat. Septimam Poeta ad Poetam Joannem Franciscum Bonomi dedit, in qua multa sunt jucunda *de Pedissequarum pravitare*, at, quæ de sua pedissequa refert, jucundissima. Octava, qua *in Adulatores* invehitur, summo pariter Poetæ Jo. Franciscæ Rotæ dicata est, a quo elegans Epigramma recepit Noster. Quod idem præstitit Godefridus Gulielmus Leibnitius, ad quem Satyræ nomine dramaticam, qua *Versipelles* colloquio inter Poetam & Musam instituto considerat, transmisit. In decima Auctor diversus a Juvenali, qui castrensem vitam urbanæ anteponit, *damna belli*, ad Poetam maximum Vincentium de la Vitella a Filicaria, luculenter describit. Sed imprimis elegans est sequens, qua Jacobum Gronovium compellat, Satyra, quocum ei, ut ex utriusque præmissis epistolis patet, frequens olim Pisis sermo fuerat. In ea *de injustitia sub optimo Principe* agit, & se quoque ab aulico quodam afflictum queritur. Duodecima, quæ *non esse descendere diuturnis lacrymis uxorum mortes* docet, ad Jo. Georgium Grævium, qui nuper extinctus nunquam satis lugeri poterit, dirigitur. Hic & vitia quædam mulierum describit, & quæ commoda mors afferrat, ostendit, obscuritatemque in fine excusat, quod ea a satyra vix removeri possit. Cæterum illud nobis observasse sufficit, quod ad verba, *Cucurbita cum sale*, quod vetus dictum est de sapiente, notat, ideo Academiam Inthronatorum Senensium pro corpore erigere cucurbitam, in qua sal servetur, cum lemmate: *intus meliora latent*. Inde Satyra decima tertia prolixius de se ipso agit Auctor. *pauca se minimisque rebus contentum agere extra patriam*, probans; nec ingratum Lectori vel Auctori nostro erit, Benedicti Bachinii, cui dicata est, iudicium ex epistola ejus responsoria, ad finem Satyræ subjuncta, hic adscribi. Est autem hoc: *Quid Satyra tue desit, non video. Sermo non modo Latinus, sed Satyræ decens; vivida, & alacris ingenii vis, qua iclu eodem, diversa, quotquot offendit, vitia perstringit & jugulas; festiva gravitas, quam sententia-*

iarum frequentiam sale condis; rerum copia, per quam Satyram vere saturam scribis & efficit; imitatio diligens, qua quisque corruptissimo in saculo viriosus se sibi objectum sentiat; omnia tandem ad optimam prudentis & philosophi normam rigide castigam. De sequenti Satyra Francisco Berrettario dedicata, *de Justitiae impii Satellitibus* inscripta, nihil dicemus, ne proximiores simus. Neque reliquis duabus immorabimur, quarum altera *de exoticis edulis, titulis, aliisque rebus nostra aetate questis cum excessu*, Salvatoris Perotti; altera *de nimis cupidis rei familiaris*, Petri Andreae Farzonii de Accoltis praefixa nomina habet.

DN. NICOL. CHRISTOPHORI S. R. I. L. BAR.
*& Equis. de LYNKER &c. Consilia seu Responsa cum
 argumentis, summariis & in-
 dicibus.*

Jenæ, apud Ern. Claud. Baillar, 1704. fol.
 Constant 15 Alph. 11 Plag.

Qui nuper aliquot Decisionum Centurias in lucem edidit. Illustrissimus Lynckerus, nunc satis amplum quoque Consiliorum, quæ aut Facultatis Scabinatusve Jenensis, aut suo etiam nomine conscripsit, volumen Orbi Erudito fuffit. Continet duas Centurias, quarum cum ipse satis accuratam prolixamque exhibeat diatyposin, integrum nobis erit eo Lectorem remittere, & summa solum brevitate, paucis exemplis propositis ostendere, quantam de reliquis spem possit debeatque concipere. Nullam vero Jurisprudentiæ partem Illustrissimus Autor reliquit intactam, sed selectas Juris Publici & Privati, Canonici & Feudalis, Matrimonialis etiam & Criminalis, Processusque civilis materias eleganter exposuit ac enodavit. In Jure Publico attingit Quæstiones illustres: utrum Regalia Electoribus per Auream Bullam Caroli IV. concessa ad terras non Electorales pertineant? *Resp. 9.* Utrum præscriptione immemoriali immunitas a contributione provinciali possit acquiri? *Resp. 25.* De præcedentia Comitum Palatinorum, *Resp. 41.* De Superioritate Territoriali in feudum oblata, *Resp. 113.* aliasque quam plurimas. In Jure Canonico illustravit ma-

tariam de Bonis Mensæ, *Resp. 2.* De Potestate Clavium, *Resp. 10.*
 De Resignatione Canonatus, *Resp. 34.* De Jure Reformandi Reli-
 gionem in Imperio, *Resp. 58.* De Jure Sacrorum Principis Reforma-
 ti in Subditos Lutheranos, *Resp. 81.* De repetitione pecuniæ ob Pa-
 rochiam datæ, *Resp. 178.* &c. Ex Jurisprudentia feudali *Resp. 20.*
 docet, sufficere consensum Domini a creditore petitum esse, licet
 Dominus eum præstare nolit. De Revocatione Feudi a Patre
 alienati agit *Resp. 116.* De simultanee investito citra possessoris
 consensum, *Resp. 156.* Ad Processum Criminalem imprimis faci-
 unt, quæ de Processu Banni *Resp. 7:* de crimine læsæ Superiorita-
 tis Territorialis, *Resp. 94:* de usu S^Ci Sillaniani, *Resp. 103:* de poenâ
 conatus capitali, *Resp. 127.* traduntur. Ad Processum civilem spectant,
 quæ *Resp. 128.* de Reconventione: *Resp. 168.* de Appellatione ob Nulli-
 tatem deserta: de Purgata Contumacia per probationem legitimorum
 impedimentorum, *Resp. 200.* Autor differit. Juris vero Matrimo-
 nialis privatique, quibus materiæ Legales inter vivos mortuos-
 ve excutiuntur, Consilia ubique occurrunt quam plurima, sed
 nobis sufficet ex hisce ostendisse, quantum de integro hoc præ-
 stantissimo opere sibi polliceri queat Lector, qui facile ex dili-
 genti ejus lectione cognoscet, Responsa hæc secundum rationem
 solidæ doctrinæ Lynckerianæ esse elaborata.

JOH. BARTHOLDI NIEMEIERI, SS. THEOL. D.
 ejusdemque in Illustri Academia Julia Professoris Publ. & Ordin.
 de Conjugiis Prohibitis Dissertationes junctim edita. Ac-
 cesserunt Supplementa cum In-
 dice Rerum.

Helmstadii excudit Salomo Schnorrius, 1705. in 4.
 Constat 3. Alphab. 14. plagulis.

Quo magis arduæ, & quo frequentiores in judiciis moveri
 solitæ sunt quæstiones circa causas matrimoniales, eo plures
 quoque circa easdem enodandas occupati esse voluerunt. Horum
 aliquos, eos præcipue, quos in sua Bibliotheca reconditos habet,
 in Præfatione Operis Celeberrimus Autor noster recenset, quibus

tiarum frequentiam sale condis; rerum copia, per quam Satyram vere saturam scribis & efficia; imitatio diligens, qua quisque corruptissimo in saculo viriosus se sibi objectum sentiat; omnia tandem ad optimam prudentis & philosophi normam rigide castigam. De sequenti Satyra Francisco Berrettario dedicata, *de Justitia impiis Satellitibus* inscripta, nihil dicemus, ne prolixiores simus. Neque reliquis duabus immorabimur, quarum altera *de exoricis edulis, titulis, aliisque rebus nostra aetate questis cum excessu*, Salvatoris Perotti; altera *de nimis cupidis rei familiaris*, Petri Andreae Farzonii de Accoltis praefixa nomina habet.

DN. NICOL. CHRISTOPHORI S. R. I. L. BAR.
*& Equis. de LYNKER &c. Consilia seu Responsa cum
 argumentis, summariis & in-
 dicibus.*

Jenæ, apud Ern. Claud. Baillar, 1704. fol.
 Constant 15 Alph. 11 Plag.

Qui nuper aliquot Decisionum Centurias in lucem edidit. Illustrissimus Lynckerus, nunc satis amplum quoque Consiliorum, quæ aut Facultatis Scabinatusve Jenensis, aut suo etiam nomine conscripsit, volumen Orbi Erudito ficit. Continet duas Centurias, quarum cum ipse satis accuratam prolixamque exhibeat diatyposin, integrum nobis erit eo Lectorem remittere, & summa solum brevitate, paucis exemplis propositis ostendere, quantam de reliquis spem possit debeatque concipere. Nullam vero Jurisprudentiæ partem Illustrissimus Autor reliquit intactam, sed selectas Juris Publici & Privati, Canonici & Feudalis, Matrimonialis etiam & Criminalis, Processusque civilis materias eleganter exposuit ac enodavit. In Jure Publico attingit Quæstiones illustres: utrum Regalia Electoribus per Auream Bullam Caroli IV. concessa ad terras non Electorales pertineant? *Resp. 9.* Utrum præscriptione immemoriali immunitas a contributione provinciali possit acquiri? *Resp. 25.* De præcedentia Comitum Palatinorum, *Resp. 41.* De Superioritate Territoriali in feudum oblata, *Resp. 193.* aliasque quam plurimas. In Jure Canonico illustravit ma-

teriam de Bonis Mensæ, *Resp.* 2. De Potestate Clavium, *Resp.* 10. De Resignatione Canonatus, *Resp.* 34. De Jure Reformandi Religionem in Imperio, *Resp.* 58. De Jure Sacrorum Principis Reformati in Subditos Lutheranos, *Resp.* 81. De repetitione pecuniæ ob Parochiam datæ, *Resp.* 178. &c. Ex Jurisprudencia Feudali *Resp.* 20. docet, sufficere consensum Domini a creditore petitum esse, licet Dominus eum præstare nolit. De Revocatione Feudi a Patre alienati agit *Resp.* 116. De simultanee investito citra possessoris consensum, *Resp.* 156. Ad Processum Criminalem imprimis faciunt, quæ de Processu Banni *Resp.* 7: de crimine læsæ Superioritatis Territorialis, *Resp.* 94: de usu Sæcti Sillaniani, *Resp.* 103: de pœna conatus capitali, *Resp.* 127. traduntur. Ad Processum civilem spectant, quæ *Resp.* 128. de Reconventione: *Resp.* 168. de Appellatione ob Nullitatem deserta: de Purgata Contumacia per probationem legitimorum impedimentorum, *Resp.* 200. Autor disserit Juris vero Matrimonialis privatique, quibus materiæ Legales inter vivos mortuosve excutiuntur, Consilia ubique occurrunt quam plurima, sed nobis sufficere ex hisce ostendisse, quantum de integro hoc præstantissimo opere sibi polliceri queat Lector, qui facile ex diligenti ejus lectione cognoscat, Responsta hæc secundum rationem solidæ doctrinæ Lynckerianæ esse elaborata.

JOH. BARTHOLDI NIEMEIERI, SS. THEOL. D.
ejusdemque in Illustri Academia Julia Professoris Publ. & Ordin.
de Conjugiis Prohibitis Dissertationes junctim editæ. Accesserunt Supplementa cum Indice Rerum.

Helmstadii excudit Salomo Schnorrius, 1705. in 4.
Constat 3. Alphab. 14. plagulis.

Quo magis arduæ, & quo frequentiores in judiciis moveri solitæ sunt quæstiones circa causas matrimoniales, eo plures quoque circa easdem enodandas occupati esse voluerunt. Horum aliquos, eos præcipue, quos in sua Bibliotheca reconditos habet, in Præfatione Operis Celebrerrimus Autor noster recenset, quibus

tamen plures addi possunt. Quorum vestigia lecturus Tractatum, de *Conjugiis prohibitis* agentem, inque decem Dissertationes dispersitum, hac vice sistit. In *prima Dissertatione* de Conjugio, ejusque institutione ac fine agitur, moneturque, conjugia non solum esse divinæ providentiæ objectum, sed & eadem legibus dirigi posse; sicuti & Jura circa personas, ex quibus conjugalitatis societas constare debet, præsertim quæ vel sanguinis, vel affinitatis vinculum respiciunt, non pauca constituerint. Qua occasione de Linea & Gradibus agitur, & quæ dicuntur, exemplo Genealogiæ Christi & Abrahami declarantur. *Alteræ Dissertatio* divinas prohibitiones ad consanguineos pertinentes exhibet, ac post generalem prohibitionem *Levit. XIX. 6*, in specie producit prohibitionem conjunctionis (1) *patri cum filia*, & vice versa filia cum patre; (2) *fili cum matre*, & vice versa matris cum filio, *Levit. XIX. 7*; (3) *api cum nepte ex filio aut filia*, *Levit. XIX. 10*: atque eorum, qui huic naturæ instituto vim intulerunt, facit mentionem, specialiter de Chami, secundi Noæ filii, nec non de filiarum Lothi turpitudinis facto, deque Anare, quem vivo patre Sibbone, cum matre incestum commisisse, nonnulli existimant, sermonem injiciens; (4) *fratrum ac sororum*, *Levit. XIX, 9. XX, 17*. Qua occasione de filiorum & filiarum Adami, de Abrahami & Isaaci, de Ammonis & Thamaris conjugii agitur. Mentio quoque fit conjugii comprivignorum, nec non eorum, qui contra naturæ institutum sororibus suis se miscuerunt. Agitur (5) de prohibitione *amite*, ex *Levit. XIX. 12. XX. 19*. quæ occasionem præbet de conjugio Amrami cum Jochebeda ex *Exod. VI. 20*. differendi; (6) de prohibitione *matrtera* ex *Levit. XIX. 15. XX. 15*. ubi etiam disquiritur: an vitrici soror *amita*, & novercæ soror *matrtera* nomine veniant, ac per consequens, an & illæ jure divino sint prohibita? Pariter an *avunculus* & *patruius* divinis hisce legibus sint comprehensi? Id quod ibi negatur. *Tertiæ Dissertatio* affinitatis rationem habet, conjugia hoc nomine divinitus prohibita expendere incipiens. Talia sunt (1) conjugium *privigni cum noverca*, juxta *Levit. XIX. 8. XX. 18. Deuter. XXII. 30*. Ansam hæc lex præbet de facto Rubenis, illudque subsequente pœna, *Genes. XXX. 3. 4*; de facto Absolonis,

mis, patris sui concubinas comprimentis; Adoniæ Abisagam ambientis; patris cujusdam & filii unam puellam communem habentium, Amos II, 7; nec non Corinthii incestuosi, hujusque excommunicatione, 1. Cor. V, 1 sqq. disflorendi. Disquiritur etiam, an lex ista divina ad vitrici quoque viduam, aut ad privigni viduam sit extendenda? (2) Conjugium vitrici cum privigna sive filiastra. (3) Conjugium vitrici cum privigni, vel privignæ filia, Levit. XIX. 17. *Quarta Dissertatio* itidem affinitatem respicit, prohibitionem *foerus* ex Levit. XIX, 14 expendens, ut & *murus*, Levit. XIX, 15. Ratione illius disquiritur: an lex de non contingenda *foerus* defunctæ uxoris novercam quoque complectatur? item, an sponsæ, sive defunctæ, sive adhuc viventis, a sponsalibus autem resiliens, matrem ducere liceat? ratione hujus vero, de conjunctione Jehudæ Patriarchæ, cum Thamare agitur. Quæstio etiam movetur: an quis per hanc legem divinam privigni viduam ducere possit? item, an patri filii sui defuncti sponsam ducere sit integrum? *Quinta Dissertatio* legem de non ducenda *patru uxore* sive vidua, Levit. XIX, 14. & pœnam legi huic Levit. XX, 20. additam expendit; id simul considerans: an hæc lex sit naturalis sive moralis, an divina positiva, eaque forensis? item, an per hanc legem patru quoque magni vidua, nec non avunculi vidua sit prohibita. Quo in negotio dispensationum nunc negatarum, nunc factarum exempla afferuntur. Attingitur quoque quæstio de avunculi magni vidua, de patruo & avunculo; quam in rem diversa tum vetustiora, tum recentiora, factarumque in hoc negotio dispensationum exempla adducuntur. Agitur quoque de conjugio cum patruo magno & avunculo magno, nec minus de conjugio cum fratris vel sororis privigna. *Sexta Dissertatio* ex Levit. XIX. 16. prohibitionem conjugii cum fratria, exceptionemque ab illa lege, quæ Deuter. XXV, 5. habetur, investigat, deque leviri citatione, ejusque jure ac ritibus agit. Peculiariter de facto Herodis Antipæ, Philippi, fratris sui, uxorem sibi sociantis, nonnulla affert, partemque Genealogiæ Herodis in tabula sistit. De eo quoque disquiritur: an in lege de non ducenda fratria dispensatio locum inveniat? ejusque generis conjugiorum aliquot exempla in medium proferuntur. Quæstionem

denique de eo movet: an quis fratris sponsam, aut etiam viduam quam uxoris frater sibi sociatam habuit, ducere possit? *Septima Dissertatio* legem de non ducenda uxoris sorore ex *Levit. XIII, 18.* considerationi subjicit, inter alia docens, certam quandam polygamiz simultaneæ speciem eadem esse prohibitam: an vero eadem lege uxoris defunctæ soror pari ratione interdicatur, in quaestionem vocat, diversas sententias, ac varia exempla sive præjudicia in medium afferens. Immiscet quaestiones: an prohibitio illa ad sponsæ defunctæ sororem sit extendenda? item, an uxoris defunctæ fratris vel sororis neptis, aut uxoris defunctæ fratris vidua, vel ejus consobrina duci possint? *Octava dissertatio* de conjugii jure Ecclesiastico prohibitis agit, commonstrans, leges divinas connubiales ab Ecclesia & Rebuspublicis, in legum naturæ & divinarum *πεφυλακην*, longius esse extensas, quæ tamen extensiones in nascente Ecclesia fuerint paræ, nec tertium linearum collateralis æqualis gradum egressæ; cum tempore vero accessisse prohibitionem gradum quarti, mox quinti, sexti ac denique septimi; jure tandem Canonico prohibitiones ad quartum gradum fuisse revocatas. Jus Civile insuper cognationis legalis, ac spiritualis rationem habuisse, docet. Commemorat triplex affinitatis genus, affinitatem in perfectam & imperfectam distinguit, ac tandem de religionis disparitate, an & quousque hæc nuptiis impedimento sit, nonnulla attingit. *Nona dissertatio* est de Dispensatione circa Conjugia prohibita. In qua, ut ratio Dispensationis cognosci possit, differentia inter æquitatem, sive interpretationem legum *κατ' ἰσότητας*, & dispensationem indicatur. Postea disquiritur: cujus generis sint leges divinæ connubiales? ac leges quidem ad lineam rectam pertinentes naturæ leges esse Clar. Autor agnoscit, inter leges vero lineam collateralem respicientes, sententias hinc inde expensis, aliquas esse forenses existimat. Quæ in re fundamentum potestatis latet. Supponit hæc Autor noster in *Dissertatione decima*, quæ itidem est de Dispensatione in Conjugiis prohibitis; in qua porro quaestio: an prohibitiones matrimoniorum divinæ personas tantum expressas, an vero gradus quoque æquidistantes respiciant? expenditur; ac quamvis Maxime Reverendus Autor in priorem istius quaestionis partem.

in-

inclinat, non tamen diffitetur, per Canonum etiam decreta & legum civilium sanctiones gradus quoque æquidistantes esse prohibitos. Quod ipsum sicuti in Republica ad potestatem legislativam pertinet, ita etiam in his edictis prohibitoriis dispensandi potestas Majestati civili, vel quæ ejus æmula est, Superioritati territoriali est relinquenda. Subjunguntur tredecim observationes prudentiam, quæ in dispensando requiruntur, adjuvantes, quas inter decima, discrimen inter illa conjugia, quibus Deus capitalem poenam determinavit, atque ea, quibus poenam capitali supplicio minorem proposuit, inculcans, non postremo loco est habenda. Accedunt tandem *Supplementa*, quibus nonnulla, quæ in ipsis Dissertationibus tradita sunt, declarantur atque illustrantur. Horum non postremam partem faciunt, quæ circa conjugium Judæi cujusdam Hildesie anno 1595. sunt acta, cujus rei D. Henricus Heshusius & D. Johannes Olearius in Præfationibus libello, de Baptismo a Judæo circa illud tempus suscepto, vernacula lingua exarato & sequenti anno typis exscripto præmissis, nec non B. Gerhardus in Locis de Conjugio mentionem fecerunt. Sub finem subjunctus est *Rerum Index*. De cetero, quæ in hoc Opere attinguntur, quæstiones ab utraque parte secundum suas rationes expenduntur, ex jure non solum Divino, sed & Civili, nec non Canonico & Ecclesiastico deducuntur, non pauca ad Genealogias spectantia commemorantur, ac, quod operam hanc præcipue commendat. selectis Facultatum Responsis confirmantur. Ut adeo Maxime Reverendus Autor Collegæ sui, B. D. *Friederici Ulrici Calixti* judicio, in Epistola primæ Dissertationi subjunctâ de se lato, quo ipsum *Judaicarum, Ecclesiasticarumque, simul ac Civilium rerum peritissimum* esse perhibuit, abunde satisfecerit; nec dubium sit, quin opus hoc plurimis, etiam iis, qui in judiciis circa causas matrimoniales versantur, plurimum sit profuturum.

DOMINICI QUARTAIRONII RESPONSIONES

ad nonnullas Assertiones pro Reformatione Calendarii

Gregoriani de Paschate anni 1700.

Romæ, ex Typographia Rev. Cam. Apost. 1703, 4. Constant plag. 5.

Au-

Autor Assertionum, ad quas respondet Clarissimus *Quartaino-*
nus, non nominatur, reverentiæ causa: unde neque nos no-
 minare eum sustinemus; est enim ex Astronomorum nostræ æta-
 tis principibus. Ipsæ tamen assertiones integræ in hoc opusculo
 exhibentur, numero 16. Contenditur in iisdem, Pascha anni 1700
 per Epactas Gregorianas non legitime fuisse definitum: nam Epac-
 tam IX Plenilunium medium retulisse ad d. 4 April. h. 11, Lu-
 nam decimam quartam ad d. 4 Aprilis, Pascha ad d. 11 Aprilis; cum
 tamen ex Tabulis Astronomicis Epactarum cum Tabulis præstan-
 tissimorum Astronomorum ad meridianum Romæ supputatis, in-
 tra horæ quadrantem consentientibus & *Libro Expositionis Ka-*
lendarii insertis, idem Plenilunium medium d. 3 April. h. 11 post
 meridiem, quo die etiam Ephemerides id exhibent, supputetur;
 adeoque evidens sit, pro Luna decima quarta diem 3 Aprilis, cumque
 hæc in Sabbathum inciderit, pro die Paschali diem 4 April. assu-
 mendam fuisse. Asserit ulterius, decretis *Gregorii XIII* conve-
 nire Pascha anni 1700 ad diem 4 April. relatum, quia per Tabel-
 lam Epactarum, Compendio a *Gregorio* ad Principes Christianos
 & Academias misso insertam, Epacta anni 1700 revera educatur
 X, quæ Lunam decimam quartam ad d. 3 Apr. consequenter Pascha
 ad d. 4 April. refert. Errorem vero in disponendis Epactis com-
 missum esse ab iis, qui *Aloysio Lilio* auctori *Kalendarii* denato suf-
 facti sunt, ob erroneum Plenilunii medii computum. Probat
 deinde, Sanctos Patres, qui Canones Paschales in usum Ecclesiæ
 condiderunt, in decimam quartam Paschalem assumpsisse diem,
 cujus meridiem Plenilunium medium pluribus horis, & quandoque
 die uno & amplius præcederet. Quem in finem exempla pro-
 ducit ex Canone omnium, qui supersunt, antiquissimo *Hippolyti*
Portuensis Episcopi, statuar ejus marmoreæ, in Bibliotheca Vatica-
 na nunc expositæ, Græce inscriptæ; ex methodo, qua Episcopi
 Alexandrini, quibus Concilium Nicænum Paschatis curam com-
 miserat, Lunam decimam quartam determinarunt; ex epistola
 82 *Ambrosii* ad Episcopos per *Æmiliam* constitutos; ex Canone
 Paschali *Theophili*; ex Cyclo *Cyrilli*, qui ex *Theophilano* desum-
 tus, a *Leone* Papa approbato; & Tabella *Compendii Gregoriani*
 superius citati.

Sin-

Singulis assertionibus singulas subjungit responſiones *Quar-
taironius* : quarum ſumma in compendio huc redit. Paſcha
anni 1700 per Epactas Gregorianas legitime fuiſſe definitum, cum
Plenilunium medium ſupputatum ſit a Clavio ſecundum hypo-
theſin Eccleſiaſticam, a qua recedendum non ſit, propter decreta
Gregorii XIII & Clementis VIII. Plenilunia media a Cenſore,
contra mentem horum Pontificum, ex Tabulis Aſtronomicis vul-
garibus computari, in annis centeſimis non biſſextilibus, qualis eſt
annus 1700. Quæ ut clariora evadant, Clavii ſupputationem Eccle-
ſiaſticam Novilunii Januarii pro anno 1700 producit, ac inde Ple-
nilunium medium Paſchale determinat ad d. 4 April. h. 11. 10. 25.
Lilio mortuo ſuffectos, nullos commiſiſſe errores, quod a *Clavio*,
Petavio, aliisque Kalendarii Gregoriani deſenſoribus, contra
Scaligerum, *Vietam*, *Mafflinum*, *Calviſium* aliosque, jam dudum
uſe ſit offenſum. Errare Cenſorem, dum arbitretur, cauſam om-
nium Epactarum mutationis dependere ex calculo motus Ple-
nilunii medii centeſimorum non biſſextilium, & præcipue ex an-
no 1700, cum cauſa mutationis omnium Epactarum fuerit æqua-
tionis Lunæ Epochæ, a Reformatoribus ſeculo Dionyſii poſita, uti
a *Gregorio XIII* in Bulla indicatum. Ex omnium Reformato-
rum doctrina, & Epactarum Cycli conſtructione Liliæ, eviden-
ter colligi, decimas quartas centeſimorum non biſſextilium non
debere eſſe neceſſario ante Plenilunia media, & conſequenter, etiamſi
Plenilunia media Eccleſiaſtica centeſimorum non biſſextilium eſſent
vulgari calculo ſupputata, adhuc decimas quartas Lunæ & dies Pa-
ſchales in Tabula temporaria feſtorum mobilium nullo modo muta-
ri debere. *Hippolyti*, *Euſebii*, *Theophili*, *Cyrilli*, *Victorii* & aliorum cy-
clorum Paſchaliũ, ante *Dionyſii Exigui* ſeculum, epocham pro ex-
emplo nobis inſervire non debere, cum fuerint conſtructi, antequam
Eccleſia Græca & Latina in Paſchatis celebratione convenirent.
Dies Paſchales poſt Concilium Nicænum, quod Paſcha eodem die,
quo Romæ, ab omnibus Chriſtianiſ celebrari voluit, ab Alexan-
drinis determinatos, non tamen ab Eccleſia Occidentali observa-
tos, non eſſe ſecundum mentem dicti Concilii. *Ambroſium*,
cum reliquis Patribus exiſtimare, in computo Eccleſiaſtico aureos
numeros in perpetuum eſſe debere regulam inſallibilem ad inve-

niendam decimam quartam Paschalem : decimas igitur quartas Paschales Theophili, cum illæ non sint ex aliquo cyclo deductæ, non posse quoque inservire pro regula Cycli Epactarum. Nec Reformatores Gregorianos in constructione cycli Epactarum, cyclum doctrinamque *Cyrilli* imitari potuisse. cum deterior sit illo Theophili, uti a *Petavio* demonstratum, nec Patres Latini, imo nec omnes ex Græcis eodem usi sint, teste *Paulo de Middelburgo*. Leonem assignare hanc causam, cur Theophilanum secutus fuerit, quod studio unitatis & pacis maluerit Orientalium definitioni acquiescere, quam in tantæ festivitatis observantia diffidere. Astronomos Gregorianos ideo non usos esse Tabellis in Compendio Gregoriano positas, quod juxta illas Pascha sæpius ante Plenilunium medium in decima quarta Luna, cum Hebræis & hæreticis Quarta-decimanis, contra expressam *Gregorii XIII* mentem, celebratum fuisset.

Subjungit Autor sub finem opusculi sui 3 Tabulas, quarum prima ostenditur, 28 decimas quartas Paschales biduo præcedere diem Plenilunii medii, in spatio unius seculi a Concilio Nicæno, quo tempore posita fuerit radix æquationis Epactarum a *Lilio*; secunda docetur, *Dionysii Exigui* seculo decimas quartas Paschales Plenilunia media biduo nunquam præcedere, nec posticipare, nisi una hora in anno 512, & sex horis in anno 588; tertia monstratur, 475 decimas quintas Paschales ex Epactis Calendarii (cujus radix æquationis Cycli decemnovennalis ponitur tempore Concilii Nicæni) deductas. præcedere Plenilunia media uno die, & multoties biduo intra 17 secula. Addit tandem Bullam *Clementis VIII*, pro confirmanda Claviana Calendarii defensione d. 17 Mart. 1703 editam, & Opusculum a Mathematicis *Gregorii XIII* eidem Pontifici oblatum, & hætenus MSC. in Bibliotheca Vaticana asservatum, (sub titulo: *Ratio corrigendi Fastos confirmata, & nomine omnium, qui ad Calendarii correctionem delecti sunt, oblata Sanctiss. D. N. Gregorio XIII*) in quo continentur Canones, quos sibi in reformatione Calendarii servandos proposuerant: quia ad utrumque in suis responsionibus sæpissime provocat.

30. ALBERTI FABRICII SS. THEOLOGIE D.
 & Prof. Publ. Bibliotheca Græca. Accessit Empedoclis Sphæra,
 & Marcelli Sideta Carmen de Medicamentis Piscium
 Græcè & Latine, cum brevibus
 notis.

Hamburgi, sumtu Christiani Liebezeit, 1705, in 4.
 Constat Alphab. 5.

Quod multi voluerunt, pauci confectum dederunt, id nunc accuratius expedire celeberrimus Fabricius allaboravit. Cum enim Leonis Allatii, Jo. Conradi Dieterici, Philippi Labbei, Emerici Bigotii, Erasmi Vindingii, Henrici Christiani Henninii destinata vel perierint, vel premantur; Meursii vero, Vossii, Jonssii, Bœcleri, Gaddii, Gesneri, Gyraldi scripta ita comparata sint, ut partim accessionibus, partim emendatione indigeant: tum vel maxime id sibi datum intellexit, ut exquisitiorem instituti rationem iniret, ac plenius de hoc argumento differeret. Equidem, quæ est modestia Vir clarissimus, non diffitetur, quam latissime hoc opus patere, & ita fere constitutum esse, ut unusquisque harum rerum intelligens non possit non ultro intelligere, illud & difficultatis ac laboris plenissimum esse. Hinc tantum abest, ut magnifice de se sentiat, aut aliorum censuras aspernetur, ut potius æquorum idoneorumque hujus rei existimatorum examini sua sponte se submittat. Id quod eo valet, ut copiosiori laude ipsum ædificandum putemus, utpote qui ad exquisitissimam eruditionem summam modestiam adjunxit. Uti vero legentibus & diligentius exquirentibus plenissime constabit, ingenti solertia, & accuratissime maxima institutum hoc confectum esse, ita nos officii nostri memores summa capita persequemur. Complectitur præsens volumen duos priores suscepti operis libros, quibus tum scriptores, qui Homerum ætate præcessisse dicuntur, tum qui ab eo usque ad Platonem claruerunt, enarrat. In univèrsum id dedit operam maxime, ut, quæ de auctoribus explorata sunt, vel referret ipse, vel a quibus prolixius pertractata fuerint, indicaret. Hinc non edita solum eorum scripta, sed ea quoque, quæ in Bibliothecis delitescunt, diligenter adnotavit, & in deperditis

ditis recensendis non minori cura versatus est, quo pertinet notitia Tragicorum deperditorum Lib. II, c. IX, & Comicorum Lib. II, cap. XXII, ut reliqua taceamus. Omnium vero plurimum laboris in editionibus rite enarrandis posuit, eoque connisus est, ut accuratissima earum historia, eaque non ex catalogis oscitanter corrasa, sed ipsis, quoad fieri potuit, inspectis libris concinnata exhiberetur. Sæpe quippe evenire solet, ut non evolutis libris, sed aliorum fide ac verbis suffulti, turpiter erremus; cujus erroris materiam facile suppeditare potest editio Amstelodamensis notarum Ulrici Obrechtii in *Diptyem*, ubi pag. 24, ceu Noster pag. 34 monet, male excusum, primam *ἔκδοσιν* Mediolanensem A. C. 1627 prodiisse. Nam Obrechtus, uti ex Argentoratensi ejus notarum editione patet, scripserat A. C. M CD LXXVII, hoc est 1477, pro quo typographus legit 1627. Subinde etiam cognomines scriptores studuit distinguere, quemadmodum fecit p. 91, postquam de Horo Apolline duorum de Ægyptiorum Hieroglyphicis libellorum auctore egit, per quem pag. 88 Isis filium, aut vero Apollonidem cognomento Horapium intelligit, ex cujus libro *Semenuthi* quædam proferat Theophilus Antiochenus lib. II ad Antolycum f. 85. Quem non diversum putat ab Apollonio Ægyptio, qui memoretur Lib. III fol. 127. Reinesio autem, cui liber *Semenuthi*, Chemici argumenti Lib. III Var. Lect. pag. 380 visus est, non assentitur, cum historica sint, quæ utroque loco proferat Theophilus. Quæ dum commentatur, notat §. VI, Hieroglyphica Hori Græce A. 1505 ab Aldo vulgata, primum A. 1515 Augustæ Vindelicorum a Bernardino Trebatio Vicentino Latine conversa esse, adeoque falli Garassium Doctrin. Curios. p. 1024, qui affirmet, Hori Hieroglyphicorum primum interpretem Jo. Mercerum Parisius A. 1548 fuisse. Non minori solertia pag. 784 varios Socrates distinguit, quorum cum septendecim commemorasset, se nescire profiteretur, quem Socratem respiciat Scholiastes Apollonii ad lib. I, ubi laudat *Σωκράτην ἐν τῷ πρὸς Ἐιδόθιον*. At vero, quando apud eundem laudetur Soerates in libris *Κρητικῶν*, legendum esse Socrates, quemadmodum & in Laertii codicibus Socratis nomen pro eodem Socrate irrepperit, etsi uterque locus imposuerit Vossio p. 414 de Historicis Græcis. Idem præstat pag. 574 de

de Æschylo Tragico agens, a quo distinguit Æschylum Mathematicum. Tribuit huic Meursius in Biblioth. *ποικίλα χωρίατα* a Suida in *καίλαις* laudata, sed quæ potius Æschylo Alexandrino, judicæ Fabricio, vindicanda videntur. Tacemus quamplurima loca alia, in quibus caute & cum cura ejusdem nominis scriptores distinxit ac separavit. Quod quam præclare a Fabricio factum fuerit, illi facile intelligunt, qui norunt, quanti ex cognatione nominum orti sint errores. Idem evenit Suidæ, qui Pherecydi Syrio Theogoniam tribuit, cum alteri, non multo juniore, Atheniensi asserere debuisset, uti animadvertit Noster pag. 780. Neque vero non laudandum, Indices etiam auctorum in variis scriptoribus, antiquis præcipue Scholiastis allegatorum, suis locis insertos esse, quorum sequentes in hoc opere comparant: I Scriptorum in scholiis minoribus ad Homerum allegatorum, pag. 302: II Scriptorum laudatorum in scholiis ad Iliados IX a Conrado Hornejo in lucem editis, p. 305: III Scriptorum ab Eustathio in commentariis ad Homerum allegatorum, accommodatus ad paginas editionis Romanæ, p. 306, ad quem conficiendum usus est industria egregiorum Juvenum, Petri Zornii Hamburgensis, & Joannis Christophæi Wolfii Wernigerodensis: IV Scriptorum ab interpretibus Græcis Hesiodi laudatorum, pag. 386: V Scriptorum in scholiis Græcis ad Pindarum, allegatorum, p. 539 ex editione Oxoniensi: VI Scriptorum in scholiis Græcis ad Æschylum allegatorum, p. 590 ex editione Londinensi: VII Scriptorum in scholiis Græcis ad Sophoclem allegatorum, pag. 606, ad quem concinnandum opera eruditi Juvenis, Stephani Bergleri, Transylvani, usus est: VIII Scriptorum in scholiis Græcis ad Euripidem laudatorum, pag. 627, cujus ipse Fabricius auctor est: IX Scriptorum in scholiis Græcis antiquis ad Aristophanem allegatorum, opera laudati Bergleri concinnatus, pag. 685. Hæc generatim a nobis dicta sunt; nunc accuratiorem præstantissimi operis imaginem exprimamus. Libro I, qui capitibus sex & triginta absolvitur, de Scriptoribus, qui Homerum ætate antecessisse dicuntur, agit, collatisque idoneis scriptorum testimoniis, reliquisque argumentis diligenter comparatis conficit, plerosque Homero juniores esse. Exhibentur id genus Scriptorum septuaginta,

in quibus recensendis potius literarum ordinem sequutus est, quam temporis, qui nullus est in tam incertis & commentitiis. De Chirone agens, inserit Marcelli Sidetæ de medicina ex piscibus carmen, quod in codice Mediceo, cujus apographum vidit in bibliotheca Illustris Viri, Marquardi Gudii, inscribitur: *Μαρκέλλου Σιδήτου χόλια χειρών & περι ιχθύων*. Separatim hoc poema, seu potius fragmentum, Parisiis a Morello Græce, sub titulo *Marcelli Sidetæ Ιατρικῶν περὶ ιχθύων* editum est, cumque vix separatim Græce editum reperitur, operæ pretium duxit clarissimus Fabricius, integrum, & versione sua ac notis locupletatum, hoc loco representare. Quam copiosissime autem de libris, qui sub Hermetis Trismegisti nomine, vel jam feruntur, vel olim jactati sunt, ejusque inventis refert cap. VII, IIX, IX, X, XI, XII, ac pag. 46 memorat, nonnullos cum Henocho eum confundere. Tollit hoc loco Hottingero aliisque dubitationem, qui mirantur, qui venerit, cur Henochus recentioribus Arabibus *Edris* dicatur. Suspiciatur quippe, hoc, ut alia multa, a Græcis petatum esse, quibus *ἰδρις doctum ac peritum* significat. Non minus copiose cap. XII, XIX, XX, de Orpheo, cap. XXIX, XXX, XXXI, XXXII, XXXIII, de Sibyllis, atque Sibyllinis oraculis tradit, ac pag. 176 ita pronunciat: *Si de Sibyllinis, & que passim apud scriptores memorantur, oraculis sententiam dicere jubeat, sapenumero sane fraudes & casum, sed ista quoque tria interdum (nempe Deum, quo non indignum sit casus magnos, & mutationes rerum publicarum variis modis mortalibus prædicere, malorum Dæmonum ludibria, ac denique furorem naturalem fortiolemque imaginationem) in aliis quidem aliud, principii loco fatebor me agnoscere.* Quod vero ad quartam Virgilii eclogam attinet, non Sibyllæ oraculum, sed Hesioidi fabulam de quatuor mundi ætatibus respici, late pag. 182 seq. ostendit. Speciatim cap. XXXIII de Sibyllinis, quæ hodie extant, judicium suum exponit, quod eo redit: non hac collectione libros Sibyllinos Tarquinio oblatos, nec carmina Sibyllina altera, neque aliam ethnicam integram Sibyllinorum *συναγωγὴν* contineri, operamque ac oleum perdere, qui certæ Sibyllæ, Erythrææ alia, alia Samiæ, alia nescio cui alii, quæ habemus oracula adscribunt. Imo nullum

ver-

versum in hac collectione pro Sibyllino & antiquo oraculo, ante
 nativitatem Christi exaudito, haberi oportere, nisi peculiariter de eo
 ex aliis antiquioribus & indubitatis monumentis constet. Et
 quamvis partem magnam (confusam licet, & librorum culpa
 passim depravatam) Sibyllinorum, quibus Patres usi sint, hæc
 complectatur collectio, non tamen omnia & integræ Sibyllina, qui-
 bus veteres Ecclesiæ Doctores usi fuerint, ea contineri: imo vero
 & illa, quæ a Justino, & reliquis secundi & sequentium seculo-
 rum, adducantur Sibyllina, minime omnia auctores habuisse Si-
 byllas, sive mulieres fatidicas Ethnicas. Quando, & a quo, quove
 in loco conficta fuerint, non plane ipsi exploratum est; id ve-
 ro adfirmat, nec ab Ethnicis aut Judæis, sed a Christianis conficta;
 & ad confundendos Ethnicos Sibyllæ nomini falso subjecta fuisse.
 Tandem & hoc addit, neque ullo edicto Romæ pœnam capitis pro-
 positam fuisse illis, qui ea, quæ nos habemus, vel illa, quæ Patres alle-
 garunt, Sibyllina legerent, neque ab Augustino singularem quan-
 dam Sibyllinorum *συναγωγὴν* concinnatam esse. Inde libro II.
 cap. I, sequi de Homero quam accuratissime agit, & tum scripta
 ejus, diversasque eorum editiones, tum interpretes, scholiastas,
 metaphrastas, versiones, laudatores, obrectatores & censors, &
 reliqua persequitur. Id memoratu dignum est, quod pag. 296
 tradit, Homeri, Poetarum principis, Iliadem & Odysseam una cum
 Batrachomyomachia & Hymnis (cum nullus ante liber Græce ty-
 pis exscriptus esset) annitente Demetrio Chalcondyla Atheniensi,
 alteroque Demetrio Creteni, Florentiæ A. 1488 in fol. Græce primum
 evulgatam fuisse, qua editione, non ubivis certe obvia, Reveren-
 di & celeberrimi senis, Esdræ Edzardi, beneficio se usum testatur.
 Neque hoc prætereundum, fuisse, qui Homerum Persice, Indice, An-
 glice, Hispanice, Belgice, Gallice, Germanice converterint, de quibus
 pag. 300 agit. Idem evenit Æsopi fabulis, quæ in Hebraicam,
 Italicam, Gallicam, Anglicam, Hispanicam, Hungaricam, Da-
 nicam Germanicamque linguam, imo & dialectum Græco-bar-
 baram translatae sunt, uti infra p. 401 seq. docet. Capite VIII de
 Hesiodo tractat, iisque accedit, qui cum Homero supparem, an-
 nis tamen aliquanto juniorem statuunt. Inde Cap. IX de Æsopo
 aliisque fabularum scriptoribus, & cap. X de epistolis, quæ ad
 Pha-

Phalaridem referuntur, ac de reliquis epistolarum Græcarum Scrip-
 toribus, variisque earum collectionibus commentatur. Hinc
 cap. XI ad Theognidem, Phocylidem, aliosque Sententiarum,
 Græcarum Auctores & Collectores progreditur, & cap. XII de
 Pythagora & Empedocle, scriptisque ad hos relatis verba facit,
 tandemque p. 469 Empedoclis Sphæram, notulis ac versione Q.
 Septimii Florentis Christiani illustratam subjungit. Imo vero ne
 Pythagoricorum apud veteres memoratorum notitia deesset, &
 eorum & mulierum Pythagoricarum indicem, secundum litera-
 rum ordinem concinnatum, pag. 508 sistit. Caput XIV Legum-
 latores persequitur, ea potissimum ratione, ut primo de Zaleu-
 co, Charonda, Zamolxi, Lycurgo, Dracone & Solone paulo
 fusius differatur, deinde celebriorum Legislatorum veterum index
 ad litterarum seriem digestus exhibeatur. Eodem instituto uti-
 tur capite XV, ubi de Pindaro aliisque Lyricis refert. Cujus ad
 scholia quod attinet, collecta ea a Thoma Magistro, & Demetrio
 Triclinio, ex commentariis deperditis variorum, Ammonii, Ari-
 starchi, & ejus discipuli Aristodemi Alexandrini dicit. Equidem
 Gorgonem Pindari Scholiasten laudari a Michaelæ Neandro in
 præfatione ad Catechismum Lutheri Græce a se redditum, pag. 67;
 sed id ex male intellecto initio scholiorum ad 7 Olympionic. or-
 tum esse. Neque approbatur ipsi judicium auctoris Bibliogra-
 phiæ Curiosæ, Jo. Henr. Bœclero a plerisque tribui solitæ, cui
 Scholiastes Pindari est vilissimus omnium, & in quo pauca majo-
 ris momenti reperiantur. His confectis, cap. XVI de Thespide &
 Æschylo, cap. XVII de Sophocle, & cap. XVIII de Euripide com-
 memorat, in quorum recensendis scriptis singularem diligentiam
 adhibuit. His cap. XIX subjungitur Tragicorum, quorum perie-
 runt fabulæ, notitia ordine alphabeti digesta. Caput XX Hero-
 dotus, Historiarum Scriptor, & XXI Aristophanes Comicus occu-
 pant, quos cap. XXII Comitorum deperditorum notitia, eodem
 quo Tragicorum modo disposita excipit. Capite XXIII de Phi-
 losophis plerisque ante Socratem, tum de Socrate, Cebete, (cujus
 Tabula ab Ambrosio de Morales, Petro Simone Abril, & Gundi-
 salvo Correa Hispanice, ab Augustino Mascardo Italice, a Jo. Da-
 vies Anglice, a Bellegardeo Gallice, a Jacobo Georgio Schulzio
 Ger-

Germanicæ, & M. Antonio Gillis Belgicæ conversæ est) & alius quibusdam Socraticis agit. Inter scriptores ante Socratem numerat quoque Heraclitum Ephesum, cognomento *σκαλίειον*, miraturque in Morerū Lexico, etiam nonæ editionis, Heraclitum Herodi, Pythagoræ, Xenophanis, & Hecataei, quibus omnibus fuerit junior, præceptorem venditari. Scripsisse ipsum unicum opus, sed cujus varios titulos, sive potius elogia, ex Laertii IX, 12, in *Διάλ. κατὰ μέρη* referat Suidas, idque non numeris adstricta, sed soluta oratione. Falli proinde monet Nicolaum Le Nourry in Apparatu ad Bibliothecam maximam Patrum, utpote qui existimaverit, versus Heracliti Iambicos a Clemente lib. IV Strong p. 494 adduci. Ibi enim non Heracliti versus commemorari, sed dictis Heracliti soluto sermone conceptis, a Clemente subijci versus Tragici alterius: neque locum Plutarchi lib. de Oraculorum defectu pag. 415, *ὅσπερ τὰ Ἡρακλείτη καὶ τὰ Ὀρφικῶς ἑπινοημένη ἔπη*, eruditum alias interpretem accurate reddidisse: *quæ ut Heracliti & Orphæi versus iuvavit*; vertendum enim fuisse: *Quæ ut Heracliti scripta & Orphæi versus iuvavit*. Toto etiam eoque aborrire elegantissimum Menagium, in notis ad Laertium p. 395 editionis Wetstenianæ, nostro Heraclito tribuentem libros, quos commemorat Plutarchus in commentario contra Colotem, pag. 115, *τὸν Ζωγράστην, τὸ περὶ τῶν ἐν αἰθρῇ, τὸ περὶ τῶν Φυσικῶς διαπεριωρῶν*: manifestum quippe esse, eo loco Plutarchum de Heraclito quodam juniore Peripatetico agere. Sed & in eo Menagium rationem fugere addit, quod subjungat, Heraclitum Ephesium etiam scripsisse libros *περὶ πολιτείας*, & Diodotum Grammaticum eam negasse, quod volumen *περὶ Φύσεως* esset Heracliti. Nam in illo ipso opere Physico Heraclitum ait *περὶ πολιτείας* egisse, atque ita quidem, ut Diodotus sibi persuaserit, quæcunque de Natura præmiserat, considerata esse tanquam partem minus principalem. Cap. XXIV de Hippocrate ejusque discipulo Polybo dicitur Exhibet hoc loco epistolam Theophrasti Renaudoti ad Andream Daccium *de exiguo opere prætio, quod ex versionibus Syriacis & Arabicis ferri potest, ad emendandum & illustrandum Hippocratis aliasque scriptores Græcos, præsertim Medicos, ex Gallico in Latinum sermonem a se translata.* Caput XXV Theuydidi &

Ctesiaz; caput XXVI decem celebrioribus Oratoribus Atticis, Antiphonti, Antocidi, Lysiaz, Isocrati, Isæo, Lycurgo, Demostheni, Eschyni, Hyperidi ac Dinarcho, nonnullisque aliis, qui obiter commemorantur, consecratum est. Tandem *emendanda & addenda quaedam* subjiciuntur. Nos vero libenti prolixoque adfectu exoptamus, ut celeberrimus Auctor secundis rebus tantaque valetudinis prosperitate utatur, quanta ad reliquas exquisitissimi instituti partes perficiendas, ac cætera ingenii monumenta perpolicenda requiratur.

DE ECCLESIASTICÆ HIERARCHIÆ ORIGINIBUS
Dissertatio, Auctore D. BENEDICTO BACCHINIO
Monacho Benedictino-Cæsariensi.

Mutinæ, typis Antonii Capponi, 1703. 4.

Constat 2 Alph. 4 Plag.

UT argumentum nobilissimum, a tot hæcenus viris doctis pertractatum, nec exhaustum tamen, aut undequaque vere explicatum, in se quoque perscrutandum susciperet Doctissimus sepiusque nobis ex merito laudatus *Benedictus Bacchinius*, singulari se occasione inductum ipsemet in Prefatione profiteretur. Nimirum cum in Bibliotheca Serenissimi Ducis Mutinensis, in *Agnelli*, qui circa dimidium sæculi noni de Ravennatis Ecclesiæ Pontificibus scripsit, codicem manuscriptum incidisset, dignum reputavit opus, quod suis observationibus ac dissertationibus illustratum, publici juris faceret. Jamque ad Vitam Joannis Episcopi cognomento Angeloptis pervenerat, legeratque, quæ de præfatione per Valentianum Augustum Joanni isti privilegio narratur, cum in eam se necessitatem conjectum intelligeret, ut celebrem de antiquitate Juris Metropolitanæ Ravennatis controversiam ipse quoque discuteret, cuiusque Ravennatis Metropolis origo definiri certo vix posset, nisi totius Hierarchiæ Ecclesiasticæ initia essent explorata, factum ita est, ut paulatim a singularibus ad universalia progrediretur, atque sic rem omnem summo studio perquirenti nasceretur tandem eruditissimus hic tractatus, in tres divisus partes, quarum I. universæ Hierarchiæ Ecclesiasticæ, II. Metropolitanæ

Ita-

Italiz, III speciatim Juris Metropolitanæ Ecclesiæ Ravennatis originem exponit.

Quod nimirum ad primam ipsius Hierarchiæ originem attinet, agi de ea solet a quamplurimis, sed varie, & si verum dicendum cum Bacchinio nostro est, valde ambigue, ut ubi conficias, difficulter invenias. Equidem communis fere ea sententia est, Hierarchiam primum ad normam Romani Imperii constitutam, imo Apostolos ipsos ad civilium provinciarum formam Ecclesias fundasse: ast ubi ad specialia devenitur, rem involvi satis & impeditè tractari, etiam ab eruditissimis videas, & in diversa abiri. Alii non tam ad ipsum Romanæ politiæ statum, in constituendis Metropolitibus Ecclesiasticis, respexisse Apostolos fatentur, quam ad urbium celebritatem & frequentiam. Alii ubivis Ecclesiasticas Metropoles ab initio fuisse autumant, ubi provinciarum veterum Metropoles apud profanos auctores laudentur. Alii nec ubique tamen, nec semper id factum, sed ab ea regula subinde, ob quas-cunque causas, Apostolos exorbitasse agnoscunt. Mirum vero, etiam ex iis, qui Apostolos ipsos Ecclesiarum fundatarum statum ad Romanum civile Imperium attemperasse censent, esse qui, ubi Imperii statum designare volunt, talem proferant, qualis nonnisi circa quarti seculi initia obtinuit; cum tamen ab Apostolorum, & Tiberii ævo, usque ad Constantini M. ætatem, plures Romanarum Imperium vices passum fuerit. Itaque rem omnem, quam penitus inquireret, dignam Bacchinii judicavit, ea tamen cautione adhibita, ut cum sibi cum viris magni nominis rem fore nosset, invidiæ declinandæ causâ, & ex modestia, dissentientium nomina plane supprimenda censuerit, allegasse tantum eorundem scripta contentus. Aggressus ita rem ipsam, dum Parte I, quæ maximam totius operis constituit, Hierarchiæ ipsius originem evolvit, id agit magna industria, ut opinionem vulgatam, qua provinciarum Romanarum statum præ oculis habuisse, in fundandis Ecclesiis Metropolitanis, Apostolos credunt, ex animis hominum evellat, eumque in finem Capite I Imperii Romani formam, qualis Apostolorum ævo viguit, accurate describit, ineptamque planè ostendit, ad quam Petrus Apostolice alii accommodare se, in constituendo Ecclesiarum jure atque ordine, potuissent. Ubi, ut

Pars I.

C. I.

- ex multis unicum attingamus, speciatim docet, Metropoles Romanis dictas, non quod provinciæ Prætor aut Proconsul apud eas resideret, sed vel quod olim Regum sedes fuissent, vel ex Augustorum solum liberalitate. Ex quo factum etiam, ut ea prærogativa, jam in una provincia pluribus urbibus, jam uni civitati in pluribus provinciis fuerit concessa. Capite II eadem fini Judaicæ Gentis statum ac civilem positam, ejusque varias vices, justo commentario exhibet, alte exorsus, nec solum, qualis Apostolorum ævo, sed etiam ab ipsis initiis, Reipublicæ conditio fuerit, quantaque populi illius frequentia per Orientem universum paulatim diffusa, utque extra Palestinam etiam Judæi, ubi incolebant frequentius, suis legibus fuerint usi, suisque Synedriis gavisi, ita tamen, ut Hierosolymam pro metropoli habuerint, ejusque Synedrii magni majestatem, etiam tributis oblatis, agnoverint, late edifferens. Ubi curiosa quamplurimæ observationes & notatu dignissimæ se offerunt, sed a nobis silentio prætereundæ, quia habenda brevitas ratio.
- C. II.
- C. III. His ergo præsuppositis, Capite III suam tandem sententiam proponit, vulgarique explosa, tres ante omnia periodos propagatæ religionis Christianæ constituendas censet, primam, cum solis Judæis Evangelium annunciaretur; alteram, cum Gentiles etiam iis in locis, ubi frequentes habitabant Judæi, admissi fuere; tertiam, cum Gentilibus promiscue, etiam ubi rari aut nulli Judæi inveniuntur, Evangelii doctrina patefieret. In prima ergo periodo, quæ Ecclesia Hierosolymitana eminuerit, quam etiam aliz in Judæa, ubi Synedria erant, velut metropolitanam agnoverint, Judæorum politiæ accommodata, dubitandi locus non est. Quæ occasione, inter alia, Reverendus Auctor antiquissimi Scriptoris Apollonii, teste Eusebio Hist. l. 5 c. 18, traditionem, quod Servator Apostolis suis præceperit, ne intra duodecim annos Hierosolymis excederent, a qua recentes rerum Ecclesiasticarum Scriptores magno consensu recesserunt, recte explicatam tuetur. In altera, ubi Gentiles Judæis mixti Evangelii luce collustrati sunt, cum Judæorum tamen habita ratio præcipua fuerit, moribus Judæorum plurimum quoque dandum fuisse, Auctori vero est persimile. Ita in Oriente primum quidem Antiochiæ, deinde Alexandriæ, in quibus urbibus & frequentiores Judæi habitabant, & illustrius suis

legibus urbebantur, primæ sedes fundatæ sunt, quibus Ecclesiæ
 Christianæ aliæ, tanquam metropolitanis, essent obnoxia: in Oc-
 cidente vero Romæ, & quidem tanquam in centro unitatis, prin-
 ceps omnium sedes constituta, ubi & Judæorum magna frequen-
 tia, & Gentilium omnis superstitione convenerat; ad quam fundan-
 dam ac ordinandam, Apostolorum primi summique, Petrus ac Pau-
 lus, Coepiscoporum instat, ita tamen ut utriusque verticis jura
 solum a Petro in Successores, Romanos Pontifices, fuerint trans-
 mittenda, symbolam suam contulerunt. In tertia periodo, cum ad
 Gentiles, etiam ubi Judæi aut nulli, aut perpauci commorabantur,
 Evangelii gratia emanasset, fundatæ certe & ab ipsismet Apostolis, &
 ab eorum Successoribus Ecclesiæ fuerunt, nec paucæ, sed quæ Romæ
 unicam pro Metropolitana venerarentur: quemadmodum nec
 alii ad veritatis lumen Gentiles convertebant, quam qui a Petro &
 Successoribus Episcopali caractere insigniti, eumque in finem
 missi fuissent. Ut adeo diversa satis in fundandis per Orientem &
 Occidentem Ecclesiis methodus notari mereatur, cum per Orien-
 tem Episcopi non constituerentur, nisi postquam ex pluribus, partim
 Judæis, partim Gentilibus, Ecclesia jam coaluisset, per Occidentem
 a Romana Sede Episcopi crearentur, qui in Italia, Hispaniarum, Bri-
 tannia, Africa, Gallia, Germaniæ regiones missi, Gentiles convertē-
 rent, & Ecclesias regendas sibi fundarent demum: unde perpetua
 illa novarum Ecclesiarum erga Sedem Romanam, cujus auspiciis vel-
 ut coloniæ fuerant conditæ, tanquam matrem ac metropolin re-
 verentia. Atque hæc, præ instituti nostri ratione, brevis summa
 est Bacchinianæ de Originibus Hierarchiæ Ecclesiasticæ sententia.
 Nam quin successu temporis insecutæ sint mutationes, & paula-
 tim, imprimis postquam Imperatores ipsi religioni Christianæ no-
 men dedissent, multum ex forma civili trahere sacrarum digni-
 tarum momenta cœperint, vel istæ Archiepiscoporum Constanti-
 nopolitanorum molitiones, ex sede Imperii Orientalis Primatum
 vindicantium, atque tot de honoris prærogativa & parœciarum
 finibus contentiones ac jurgia abunde comprobant. Sub finem
 meminit quoque recentiorum quorundam Auctor, qui confecto
 quodam Gentilium sacrorum systemate, ad ejus exemplar primas

Ecclesiarum sedes Petrum composuisse arbitrantur : sed eam sententiam indicasse, censet idem quod confutasse.

Pars II.

Ad Partem ergo Secundam progressus, cum nullæ ab initio Ecclesiæ Metropolitanæ jure in Orbe Occidentali, præter Romanam, fuerint gavisæ, amplificata autem sensum re Christiana, plures emerferint, etiam in ipsa Italia, de harum speciatim originibus certiora prodere annititur. Itaque Italix primum civilis facta, variasque divisiones, quas per tria priora a nato Christo secula passa est, prosequitur, ut doceat, recentiora omnino esse Metropolitanæ Italicarum jura, quam censent illi, qui eas ex provinciarum civilium numero atque forma, qualis tamen quarto demum seculo fuit, metiuntur. Cumque Mediolanensis inprimis Ecclesiæ, a D. Barnaba quippe, ut putant, fundatæ, Metropolitanæ auctoritatis antiquitas celebrari valde soleat, quam incertis omnia fundamentis nitantur, ostendit, ut Mediolanensium etiam Episcoporum Catalogum inconstantix ac hiatus arguat. Res omnis denique eo redit, ut evincatur, in universa Italia, præter Romanam, Metropolitanam nullum ante Synodum Nicænam fuisse, neque Mediolanensem ante D. Ambrosium. Subjicit Clarissimus Auctor, quod ad præsens argumentum spectet, vexatissimi sexti Canonis Nicæni, ex typo Hierarchiæ Ecclesiasticæ, qualis Nicæni Concilii tempore fuit, expositionem suæ hypothesei convenientem, indignatus haud obscure Ruffino interpretibusque aliis, qui dum ad suorum temporum rationem & opinionum præjudicia respererunt, Canonem per se non obscuro, pro luce caliginem offuderunt.

Pars III.

Tertia Pars paucis absolvitur, etsi ejus causa totus apparatus fuerat instructus. Nempe ex dictis jam colligere est, juris etiam Ravennatis Metropolitanæ initia serius esse constituenda, quam ab Hieronymo Rubeo Historiarum Ravennatum scriptore non solum, sed Salmasio quoque, Marca aliisque factum. Non dissimulat Reverendus Auctor, præeuntem in sua sententia se habuisse aliquo modo Cardinalem Norisium, qui in Dissertatione de Synodo V Oecumenica cap. 10, ex D. Petri Chrisologi Sermone 175 in Marcellini Vicohabentini Episcopi ordinatione habito, tunc primum

nam docet Ravennatem Ecclesiam jure Metropolitano fuisse ornata. Attamen rem omnem ab Agnello suo demum clarissime expediri tradit, qui in memorato supra de Ravennatis Ecclesie Pontificibus opere, ubi Johannis illius, cognomento Angeloptis, qui immediate Petrum Chrisologum precessit, & Bacchinio conjectante, anno 432 sedere coepit, anno 439 defunctus, vitam persequitur, expresse narret, illo ipso Johanne Episcopo sedente, Ecclesie Ravennatensi a Valentiniano Augusto XIV civitates cum Episcopis subditas, primoque illi Pallium in signum Metropolitanum juris concessum. Ut adeo primus Ravennas Metropolitae Joannes Angeloptes fuerit, ejusque successor Petrus Chrisologus primus, quem axiomate ipso facto usum, ex Marcellini Vicohabentini ordinatione novimus.

CATALOGI AUCTORUM, QUI LIBRORUM Catalogos, Indices, Bibliothecas, Virorum Literatorum Elogia, Vitas aut Orationes funebres, scriptis consignarunt, Auctarium, ab ANTONIO TEISSERIO, Uno e viginti sex Academia Nemausensis, adornatum, sive ejusdem Catalogi Pars altera, continens ferme bis mille quingentos Auctores.

Genevæ, sumptibus Chouet, G. de Tourne &c. 1705. 4.
Alph. 2.

Cum primum Nobilissimi Teisserii Catalogum in Aedibus nostris, Suppl. T. II Sect. 1, ex merito commendaremus, utile futurum credidimus, si librariæ rei studiosi, quæ in eo notata non inveniant, aut quæ nova prodire cernant, ad istam pertinentia, diligenter isti allinant. At eo labore levavit quodammodo curiosos industrius Auctor ipse, edito nuper admodum locupletissimo ejus operis supplemento, totidem ferme iterum, quot ipsum continere tum diximus, auctores, nempe circiter bis mille quingentos, complexo. In hoc, quod & alteram operis partem vocari cupit, eundem, quem in prima parte, ordinem servat, & indices itidem undecim accuratissimos adjicit. Quos vero titulos asteriscis

no-

notavit, eos sibi a Vincentio Placcio, τῷ ὄντι ἐν ἀγίοις, fuisse communicatos, gratus proficitur p. 265. Cæterum non eos tantum libros hic recenset, qui sub prelo jam sudarunt, sed & hos, qui in manuscriptis adhuc latent, aut propediem expectantur. Sic *Casenovii*, Galli, librum de lingua Provinciali, ejusque Poetis, p. 37; *Charlæti*, Canonici Divionensis, Historiam Diœceseos Lingonensis, cui adjungitur Catalogus virorum doctorum, plus quam sexcentorum, ut & aliorum virorum, qui tam in toga, quam sigo clari fuerunt, p. 40; *Christophori Hendrichs* Pandectas Brandenburgicas, p. 45; *Carmeli a Beughem* tum alia, tum & Bibliothecam Bibliothecarum, qualem hic exhibemus, p. 53; *Georgii Calixti*, Professoris quondam Helmstadiensis, librum de Historiarum scriptoribus, propediem edendum, p. 89; *Jeanis Baptiste Capponi*, Medici Bononiensis, Bibliothecam Medicam, cum Notitia Manuscriptorum totius orbis, aliaque, p. 130; *Joannis Gramingii*, J. U. D. Wismariensis, Antiquam & Novam Wismariam, in qua sistentur nomina Literatorum, qui jam ab aliquot sæculis in illa urbe floruerunt, eorum effigies, vita, bibliothecæ & scripta, p. 148; *Martelli*, Secretarij Academiæ Tolosanz, Vitas illustrium virorum, qui Tolosæ floruerunt, p. 196; *Richardi*, Presbyteri, Regis Galliz Historiographi, Historiam Academiarum Gallicarum & Academicorum, qui in illis floruerunt, p. 235; *Valerii Zani*, Bononiensis Academici Gelati, Bibliothecam Bononiensem auctiorem, p. 260; & *Otonis Sperlingii*, junioris, Catalogum Scriptorum Historiæ Danicæ & Suevicæ, qui brevi expectetur, p. 270, aliquando editum isti testatur. Qui typographici quandoque errores, ob absentiam Auctoris celeberrimi, Berolini nunc comasorantis, irrepere, facile emendari poterunt. Ita enim e. g. pro Rechenbero & Rechembero p. 3 Rechenbergium; pro Burcardo Gotth. Struvio p. 32 Burcard Gottbelff Struvium; pro Georgio Schuberto p. 86 Georgium Schubartum; pro Meimbonio p. 109 Meimbonium; pro Mart. Zeidlero p. 200 Zeillerum; pro Th. Croech p. 254 Croech substituendum esse, unusquisque videt.

* * * * *

A C T A ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Augusti, Anno M D C C V.

ARCHIVORUM VETERIS TESTAMENTI LIBRI

Tres. Autore P. SCIPIONE SGAMBATO,

Neapolitano, Societatis Jesu.

Neapoli, apud Michaellem Aloysium Mutium, 1703. fol.

Alphab. 6.

Diligentiam, quam in Veteris Testamenti Apocrypha impendere Maxime Reverendum Jo. Albertum Fabricium, in Actis A. 1703 p. 382 memoravimus, quodammodo antevertisse, licet alia paulo methodo alioque instituto, videtur Eruditissimus presentis libri Auctor, qui omni studio id egit, ut, quae passim allegantur, scripta ad Vetus Testamentum ab aliquibus relata, sed Pontificiis ipsismet haud diffidentibus, Divina auctoritate haud gaudentia, Ecclesiaeque testimonio destituta recenseret. Qui ipsius labor variam quidem expertus fortunam est, antequam ad Eruditorum manus perveniret, Editionem namque cum moliretur ipse Auctor, misero fato mente deturbatus, plurimos per annos obscurum pulvereque oblitum opus jacere permisit. Sed Thomas Strozza, Socius Jesu, Societatis suae gloriae & publice Eruditorum utilitati consulturus, e tenebris id protrahere, post istius mortem, aggressus est, quanquam successu itidem parum secundo, cum post factum impressionis initium & ipse expiraverit. Hinc tandem obstetricantes illi manus praebuit felicioribus auspiciis Dominicus de Georgio, Utriusque Juris Doctor Neapolitanus, cujus liberalitati ac industriae editionem deberi, in directa ad ipsum dedicatione, palam profitetur Jo. Hieronymus de Onuphio.

Uu

Pri

Primum vero negotium cum Veteris Testamenti Viros sapientia illustres eorumque monumenta ac libros respiciat, haud inconsumulatum duxit Noster, de lingua his familiari prolixam satis translationem praemittere. Hanc itaque Hebraeam fuisse uti constat, sic de eadem capitibus in non unis docte dissertunt. Vindicata mirum ejus antiquitate linguarum quarumcunque aliarum originem multum superante, plura in medium afferit de germana ac propria illius scriptura, quam Assyriacam vocat, ipsamque illam fuisse statuit, qua hunc in Hebraicis scribendis communiter utamur, cui Translucianam opponit, seu Samaritanam, quae vilior sit ac vulgaris. Veterem interea scripturam dici Assyriacam ea propter inquit, quod eandem in Assyria a parentibus Abrahamus hauserit, ac inde secum in alias oras attulerit, ut ut ipse forsitan, posteaquam Euphratem transierit, recentiore excogitasse credendus sit.

His praebitis, ad ipsos Veteris Testamenti Sapientes sese confert, & post pauca, quae de singulorum libris genuinis monet, apocrypha potissimum eorum scripta enarrat. Liber primus, antequam ad homines descendat, Deum & Angelos scriptores introducit. Ac Deo certe praeter libros allegoricos, & in his praecipue Librum Vitae, apocryphos etiam attribui observat, quales illi tres, quos pro tribunali sedens quolibet anni initio aperire vulgo Judaeis perhibeatur. Angelorum apocrypha facit Scientias Divinas atque utiles, Scientias exotericas & malas, Phylacteria, Dispositiones Angelorum, Librum Jaldabaoth, Raziel, & plures alios. Hinc ab Adami exorsus apocryphis, qualia Liber Generationum Adam, Liber Adami Primi, Psalmus Cantici in diem Sabbathi, Apocalypsis, Scientiae, Cognitio, Testamentum Lucis; ad Sethum pergit, & ejus post alia Libros XIV, quos ipsi tribuunt Sethiani, & Libros L, quos ei liberaliter concedunt Mahometani, allegat. Succedunt cum suis apocryphis Egregori, Oannes, Thoyt ante cataclysmum sapientiae laudem consecutus, Enos, Cainan, Henoch, Mathusale, Lamech, Noe ejusdemque uxor Bath-Enos, Cham, Japhet uxorque illius Sambetha, quae in Sibyllinis cum marito se in arca fuisse gloriatur, Sem qui & Melchisedech, Phoenices, Heber, quorum postremus tanquam Indorum & Sinarum pater introducitur, horumque adeo disciplina simul tangitur.

Liber

Liber *secundus* Viros Prophetiae nomine claros *esset*, & quaevis horum adscribantur apocrypha, testatum facit. Agmen inter hos ducunt Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, duodecim Patriarcharum suo Testamento, Job, Moses atque Aaron. Moses occasione Jannem quoque & Mambrem, quem vocat, illius antagonistas, nominat, nec septem Prophetarum Gentium dememinit, quorum coecephus uti Jobus constituitur, sic ei associari refert Eliphazum, Themanitem, Baldadam Suhitem, Sopharum Naamathiten, Elihu filium Barachielis Buzitem, Balaznum, & hujus patrem, qui Beor nuncupetur. De Sibyllis, quae Gentium credantur Prophetides, pauca interspergit. Hinc porro comparent longo ordine Jethro, Josue, filius Nun, & septem Prophetides Israelis, Mirjam, Debora, Hanna, Abigail, Holda, Esther; Eleazar inde Magnus Sacerdos, Phinees, Samuel, David Rex, Nathan, Gad, Achias Silonites, Iddo, Semajas, Salomo, Agur, Lamuel, Elias, Jonas, Oseas, Amos, Jehu filius Hanani, Jesaias, Sobna scriba, Ezechias, Michaeas, Joel, Nahum, Habacuc, Obedias, Sophonias, Manasses Rex, Chiozai Scriptor historiae Manassis, Helkias Summus Sacerdos, Urias sub rege Joachim clarus, Jeremias, & alii usque ad Baruchum, post quem adduntur Mardocheus, Esther Regina, Assuerus Rex, Esdras, Nehemias, Tobias denique & Judith.

Posteaquam desierit apud Hebraeos Prophetarum nomen, vigere coepisse ait honorificum Sapientum titulum, qui disciplinas publicis in conventibus tradiderint. Unde natae sunt Hebraeorum Academiae, quas in duas veluti sectas dividit, alteram, Orientis, Babylonios & Indos, Occidentis alteram Syros, Alexandrinos, Hispanos, Italosque comprehendentem. Circa has Liber occupatur *tertius*, qui ab Academicis Babylonicis sive Orientis orditur, & Neardeana Ezechielis, Mata-Machasia, Sura, Pombo-dita quae dictae fuerint, declarat. Occidentales constituit Hierosolymitanam, Tiberiensem, Japhneam, Biterensem, Nisibenam, Alexandrinam, & Tolitolanam. De singulis ubi non nihil differuit, quinam in Bibliotheca Hierosolymitana reperti libri fuerint, disquirunt. Porro Viros magnae Synagogae eorumque monumenta literaria recenset. Quid Philosophi Graecorum ex fontibus Hebraeis hauserint? indagat; & seorsim Hecatazum Abderitam in-

hunc censuram vocat. Post renovatam Berossi memoriam Siracidem in scenam producit, & Eleazaro, qui Ptolomæo septuaginta duos Senes ad legem Græce reddendam submitteret, laudato, de ipsismet LXX Interpretibus controversias præcipuas, quæ vulgo moveri solent, pertractat. Aristææ, utut Græcus genere fuerit, locum tamen inter scriptores Hebraicos ideo assignat, quod ejus de LXX Interpretum evocatione liber Hebraice a R. Azana Edomazo versus prosetet. Cleodemum Malchum, Agathobulum, Aristobulum, Ezechielem Alexandrinum, Phocylidem, Lyfimachum, Jasonem Cyrenazum, Judamque Essenum breviter descriptos reliquis etiam associatos dat. Machabzorum liber, qui Hebræis Antiochi libellus appellatur, in Latinam linguam translatus inseritur. Denique R. Jochanan filius Mathathizæ, R. Elias cognomento Propheta, Demetrius, Eupolemus, Jonathan Filius Uzielis, Auctor Libri Sapientiæ, R. Nechomias ben Hakkana, Samuel Parvus, Ananias filius Ezechizæ, ac ultimis omnium Cocilius Rhetor Augusti ætate celebratus, suo quisque ordine in conspectum procedunt. Quamvis autem larga satis nominum clarissimorum seges hunc in librum constipata sit, minor tamen longe, ac in duobus antecedentibus, scriptorum apocryphorum numerus comparet, cum personas modo plerorumque nominare ac breviter delineare Autori allibuerit.

CASPARIS HENRICI HORNII, 7Ci, JURISPRUDENTIÆ Feudalis Longobardo-Tætonicæ, aucta variis accessionibus, mandatis, privilegiis, consiliis, responsis feudalibus, aliisque argumentum illustrantibus.

Wittebergæ, apud J. W. Meyorum & G. Zimmermann, 1705, 4.
Constat 5. alph. 4. plag.

OPus hoc, jam ante decennium, publici juris factum est, dum illud Consultissimus Autor, Dissertationibus Academicis, in cathedram produxit. Cum vero Exercitationum illarum exempla deficerent, subinde ab illis, qui ejus Scholas frequentare soliti sunt, interdum & ab aliis admonitus, de repetenda illarum editione cogitare cœpit, quod propositum, tardius quidem, sed ita tamen executus est, ut quamplurima posthæc lecta & observata ad-

diderit, multa etiam emendaverit immutaveritque, adeo ut plane, alia facie & habitu liber jam in lucem prodeat. Secutus est, in hoc opere Examen Juris Feudalis Strykianum, ut illud etiam commentari in hoc vicem subire queat. Primo itaque de origine & auctoritate Juris Feudalis ac Jurisprudentia Feudali differit, postea naturam, definitionem & divisionem Feudi, ac in specie, Feuda propria & impropria explicat, tum ad personas Feudum concedentes, & acquirentes, nec non nuptias & tutelam Feudalem progreditur, Quibus expositis, res in Feudum dandas, Regalia, ac in specie Regale metalli fodinarum jus expendit, explicatis etiam servitutibus, Feudo impositis. Inde ad modos constituendi & acquirendi Feudum, ac speciatim, ad præscriptionem feudalem, & investituram, juramentumque fidelitatis, investituræ annexum, descendit. Quo labore peracto, dispositionem testamentariam circa feuda, successionem descendentium, ascendentium, collateralium, legalem & pactitiam explanat, eique tractationi renovationem investituræ, Laudemium, obligationem & contractus, qui inter Dominum & Vasallum occurrere solent, revocationem feudi alienati, & obligationem feudalem, ex quasi contractu, denique modos, quibus obligatio feudalis solvatur, ac delicta feudalia conjungit, totique operi, actionum feudalium judicii & processus feudalis explicatione, finem imponit. Ubique autem istum scopum habuit Consultissimus Autor, ut cupidæ legum juventuti rationem monstraret, qua, inter tam varia jura, partim in patrio solo nata, partim peregre, ex Italia, allata, quibus Germania etiam, circa beneficia, utitur, iter ingrediendum, ut ad habitum illum, quem Jurisprudentiam Feudalem dicimus, perducere illa possit. Quamobrem non tantum quid Longobardis placuerit, verum etiam, quæ Saxonum, aliorumque Germaniæ populorum, instituta antiqua fuerint, ac sub nomine Alemannici vel Suevici juris feudalis, innotuerint, explicare, simul vero etiam, quid Imperatorum & Regum Romano-Germanicorum constitutiones, atque Imperii nostri leges, tum antiquæ, tum recentiores, tum denique provincialia jura, Electorum, præsertim Saxonicarum terrarum, & vicinarum his regionum, in recessu habeant, quidve tam circa feuda Imperii, quam alia, usus fori & praxis servet, tradere annisus est, prout ipse in præ-

fatione, Lectores hæc edocet. Nonnulla saltem exempla, ex quibus alia dijudicare liceat, adjiciemus. In Capite octavo §. 51 de jure Palatinorum differit, ac inter alia de Palatinatu Saxonico refert, quod idem, ab Imperatore Sigismundo, in Fridericum Bellicosam, Misnia Marchionem, cum Ducatu & Electoratu, nec non Arce & Oppido Altstede, ubi frequentissime olim Palatini jus dixerint, fuerit translatus, adeo ut, vi Aureæ Bullæ & investituræ Sigismundi, cum dignitate Electorali ita coaluerit, ut ab ea nunquam separari queat, unique soli Potentissimo Electori Saxonie proprius sit factus. Atque ob hanc causam factum esse, porro arbitratur Noster, ut a Friderici Bellosi tempore, Serenissimi Electores Saxonie, Palatinorum Comitum titulo uti, supervacuum crediderint. Electorali dignitate, a linea Ernestina, in Albertinam translata, Palatinatum Saxonicum, eadem quoque facta oportuisse experiri, amplius censet Consultissimus Autor, cui etiam non obsit, quod oppidum Altstedum, lineæ Ernestinæ fuerit restitutum, cum ab oppido illo, Palatinatus nunquam dependerit. In Capite nono, regale metallifodinarum jus prolixius nonnihil persecuturus, præsupponit, totum terrarum orbem a Deo Adamo & Evæ fuisse concessum, adeo ut, sine Dei & Protoplastorum consensu, nemo quicquam sibi asserere potuerit; dominium porro universale ad posteros esse devolutum, ut talis communio inter eos extiterit, qualis inter plures cohæredes esse solet, exceptis saltem iis, quæ, vivo Adamo, alicui jam propria facta essent. Quia vero ista communio, aucto genere humano, diu durare non potuit, ea familiæ hereditundæ ratio inita est, ut quilibet illa, quibus ad sustentandam familiam; opus haberet, retineret, reliqua vero in medio relinquerentur, atque haberentur pro derelictis, & cujuslibet paterent occupationi: hinc, ex sententia Nostri, pacto minimum tacito, ex rebus communibus, fuere factæ nullius. Ejusdem ergo, cujus ceteræ res, conditionis fuerunt quoque metalla: hinc qui fundum vacuum occupat, etiam metallorum, sub illo latitantium, dominus existimandus est, & quidem non tantum extra civitatem, sed & regulariter in civitate. His præsuppositis, Excellentissimus Autor docet, quod jure Romano quædam metallifodinæ publicæ, aliæ vero privatæ fuerint; sed in Germania Regalibus indistincte sint

annumerata: id quod cum aliis, tum metallifodinarum Saxoniarum, & in specie Freibergensium, exemplis amplius declarat. Postea inquiri in veritatem sententiae illius, qua multi Doctores Saxonici, in terris Electorum & Ducum Saxoniae, usu receptum, esse existimant, ut is, qui de feudo, cum jurisdictione superiore & inferiore investitus est, metalla viliora, ut cuprum, stannum, plumbum aut ferrum, in feudo suo quaerere, ac reperta sibi servare queat. Absoluta hac disquisitione, partes juris metallifodinarum adducit, ac, ostensa Statuum Imperii, fodinas auri argentique in suis territorii possidentium, praeter ceteris, qui illis carent, quoad rem monetariam, prerogativa, ostendit, qua lege, in fundis alienis, metalla hodie scrutari liceat, adjiciens, in terris Potentissimi Electoris Saxoniae, Magistris montium, auri quoque fodinas probabiliter concedere posse, id est, potestatem ipsis esse datam, *auff. alle metalle berckwerck zu verleihen*. Cum igitur ab Imperante & Republica, metalli fodinae, certis conditionibus, in privatos deveniant, ideo varia negotia eo nomine intercedere solent, quorum indolem deinceps Noster explicat. Inter illum igitur, qui metallifodinas concedit, & fodinarum cultores, *denen gewercken*, contractum velut emphyteuticum celebrari, & metallifodinas minime pro feudis haberi posse, censet. Inter ipsos autem fodinarum exercitores, societatis contractum, cui tamen singularia quaedam insint, esse arbitratur. Quoad dominum denique fundi, qui agrum ad fodiendum, sub conditione accipiendae portiois haereditariae, *eines Erbkukus*, concedere debet, & fodinarum exercitores, negotium extraordinarium subesse, ex eoque actionem in factum oriri, existimat, ac de libro metallico publico, *dem Gegenbuch*, ut & de salinis ac thesauris, coronidis loco, nonnulla adjicit. Circa accessiones, quibus Consultissimus Autor, tractatum hunc feudalem augere & exornare voluit, nihil aliud nobis agendum videtur, quam ut syllabum earum exhibeamus. Praeter dissertationem itaque, de Feudo Franco, quae tractatui ipsi inserta est, in Appendice prima habetur (1) Mandatum feudale Joh. Georgii IV, cum mandato Joh. Georgii I, quorum illud de renovatione investiturae, hoc de alienatione feudorum agit. (2) Mandatum feudale Serenissimi ac Potentissimi Regis Poloniae & Electoris Sa-

zonie Friderici Augusti de dato Thorun. 4 Jan. 1703. (3) Forma investiturarum, in Curia Electorali feudali Saxonica. (4) Formula dilationis pupillaris in Aula Electorali Saxonica. (5) Formula novæ decisionis de signis feudi hæreditarii & foeminini. (6) Marchionatus Lusatiae Inferioris Privilegia, a Ferdinando I & Maximiliano II eidem concessa. (7) Rescriptum Serenissimi Principis Christiani, Saxonie Ducis, de clausula liberæ dispositionis, literis novis investiturarum inferenda. (8) Tabulæ investituræ Cæsareæ, super quibusdam bonis, officio hæreditarii Janitoris Imperii annexis, quas illustri stirps Wertherorum accepit A. 1698. (9) Formula pactionis feudalis, *lehn reverses*, qua simultanee investiti concedunt illi, qui eos admittit, liberrimam de feudo dispositionem. (10) Programma Academicum, quo quaestio excutitur: utrum Comes Palatinus veniam ætatis, in territorii Ordinum Imperii, impetiri queat. (11) Aliud, quo discutitur quaestio: utrum jus primogenituræ in testamento prohiberi possit, & si a majoribus prohibitum, num novus jussus parentis, de eo introducendo, liberos obliget? In Appendice secunda exhibentur (1) Consultatio de Principatu Olinæ in Silesia: utrum feudum proprium sit, an improprium, & quidem tale, quod feminas admittat? conscripta a Georgio Franzkio A. 1647. (2) Consultatio pro Serenissimo Principe Dn. Adolpho Friderico, Duce Megapolitano, qua quaestio, utrum jus primogenituræ & linealis successio, an vero ordo succedendi, secundum propinquitatem, in hac Familia Serenissima, locum inveniat? excutitur, ac posterius affirmatur. (3) Viginti alia Responsta Juridica, nomine Facultatis Juridicæ Wittembergensis, maximam partem emissa.

D. LUDERI MENCKENII P. P. DISSERTATIONES JURIDICAE. ACCEDUNT V DECADÉS CONTROVERSARUM & XII PROGRAMMATA CUM INDICIBUS NECESSARIIS.

Lipsiæ, apud Emmerichium, 1705, in 4to.

Constant 5 Alph. 8 plag.

Quas per quatuor, & quod excurrit, huius in Academia Lipsiensi publicæ ventilationi subiecit Dissertationes Juridicas, eas nunc, in unum collectas volumen, in publicam lucem edidit Consul-

sultiffimus Autor. Præmisit iis præfationem, qua Auditores suos alloquitur, qui aut olim ipsius lectiones frequentarunt, aut nunc iis interfunt, aut accedent in posterum, ac his imprimis linguæ Latinæ culturam, ordinisque in studio Juris servandi sedulam commendat curam. Singularum Dissertationum materias, & titulus operis, & index exhibet, ex quibus satis patet, esse eas ex omni Jure, Civili, Feudali, Canonico & Saxonico selectas, nec inanes quæstionculas, sed themata, quorum constans in foro & quotidianus usus est, continere. Sic, ut ex iis, quæ ad Jus Saxonicum pertinent, saltim aliquas exempli causa adducamus, *Dissertatio XX* ostendit, ascendentes ad successionem feudalem adspirare non posse, nisi simultaneam obtinuerint investituram, Feudi autem, ex pacto cum simultanee investitis alienabilis, naturam prolixè exponit *Dissertatio XXVI*. Plura hæc addimus, instituti nostri habituri rationem. Sed ad Decades Controversiarum progredimur. Sunt & ex olim in Academia Lipsiensi peculiaribus Dissertationibus propositæ, ac continent quinquaginta controversias Juris varii, ita ut supplementi instar esse possint iis, qui Gymnasio Polemico Consultiffimi Autoris hætenus fuerunt usi. Singulis Thesis non modo consentientes dissentientesque Doctores, sed & Legum ac rationum obstantium resolutiones subjiciuntur. Tandem Dodecas Programmata coronidis loco accedit, quibus ad Exercitia Disputatoria publica, quæ repetitis vicibus Autor noster instituit, Juventutem legum studio deditam invitavit. In quibus cum singulis fere quæstiones Forenses discutiantur, non minus, quam ipsas Dissertationes, Lectoris Benevoli desiderio ac expectationi confidimus ea satisfacere posse.

ECLAIRCISSEMENT SUR LE LIVRE DE LA GÉNERATION des Vers dans le Corps de l'Homme.

i. e.

DILUCIDATIO LIBRI DE GENERATIONE

Vermium in Corpore humano.

Amstelodami, apud Thomam Lombrail, 1705, in 12.

Constat. 3. plag.

Xx

La

Lustrum jam præterfluxit, postquam *Nicolaus Andry*, Doctor Medicinæ Facultatis Parisiensis, Tractatum suum *de Generatione Vermium in Corpore humano*, a nobis Anno 1700. Mense Novembri pag. 519. recensitum, publici juris fecit. Quanquam vero remedia anthelmintica inibi commendata a quibusdam Medicis, in talistmodi casibus, non sine successu in usum fuerint vocata, prout testatur Epistola præsentis libello addita; non destitit tamen *Lodovicus Lomeri*, cujus *de Alimentis* Tractatum in *Actu nostris* Anno 1703. Mense Septembri pag. 396. excerptum dedimus, in Epistola ad Dn. Boudin data, nostrique itidem libelli calci adjecta, eundem falsè perstringere. Exstitit vero alius, qui suum nomen quidem non professus, attamen Nicolai Andry in præsentis Dilucidatione causam agere, atque ad objectiones a Lemerio factas respondere sustinuit. Cum autem ad tria potissimum capita omnia ea, quæ fuerunt opposita, a Defensore redigantur, ita ut quædam in tractatu dicto quidem reperiantur, redargutione tamen neutiquam digna, quædam Authoris menti affingantur, quædam denique ceu sphalmata inter Errata jam dum fuerint notata; nos nullis omnibus, ne contra morem nobis hæcenus propositum agere videamur, ea solummodo, quæ pag. 15. & seqq. *de nutritione ossium & sensu medulle* Noster disserit, brevibus commemorabimus. Putat enim, quanquam ossa mediantibus vasis sanguineis suum nutrimentum hauriant, absurdum tamen non esse, statuere, medullam pariter nutrire ossa. Quod si enim ossa sint solida, nec insigni cavitate prædita, qualia sunt ossicula aurium, cornua cervorum, & danarum, infundi materiam nutritiam in ipsum ossis corpus; sin vero sint concava, non solum ad corpus ossis, sed & ad cavitatem eandem deponi. Foraminula enim adesse exilia in interiori ossis superficie, per quæ ex medulla ad ossis substantiam vasa ablegentur. Et quemadmodum in animalium adultorum substantia, vasa sanguinea non conspiciuntur, etiamsi revera adsint; ita existimat Noster, singula ossa medulla omnino gaudere, etiamsi hæc, propter cavitatem vel exiguam vel nullam, in conspectum minus veniat. Cum enim, qua nutritur os, sit materia oleosa, eaque maxime subtilis & depurata sanguinis, sequi exinde, hanc sive ad cavitatem sive ad substantiam ossis deponatur, dici debere medullam.

lam. Imo idem officium præstare cavitatem ossium, ad quod pennarum avium cavitas formata est, credit; siquidem hæc non solum agilitatem, vim & levitatem volucris conciliat, sed & pennis vicem gerit, ex quo toti pennæ corpori nutrimentum sit petendum. *Sensum medulla* quod attinet, quanquam, quibus crus vel brachium abscissum est, sub ossis mutilati ligatura novi doloris sensum edant, quamprimum medullæ lintea admoventur; vel animalia ejulatus renouent, si mediante stylo ossis detruncati medulla attingatur; sensum tamen ullum medullæ competere, negat Noster. Cum enim hæc sit materia oleosa, fluida & liquida, intra vesiculas membranaceas subtilissimas inclusa, æque absurdum esse, huic sensum tribuere, ac sanguinem sentire, statuere, putat. Quando autem quidam Anatomicorum medullam per fasciculum plurimarum vesicularum membranacearum, oleosa quadam fluida & liquida materia refertarum definiunt, eundem applausum mereri eosdem putat, quem illi, qui succum citri fasciculum vesicularum membranacearum, acido & transparente liquore refertarum, esse dicunt; imprimis cum iidem asserant, medullam transpirare, per ossis texturam vehi, hocque in mortuo animali livore contaminare; quæ certe proprietates non membranaceæ texturæ, sed fluido corpori competant. Ita ut sensus non medullæ, sed ejus involucris membranaceis verius tribuatur.

**JOH. BERNOULLI MOTUS REPTORII EJUS-
que insignis usus pro Lineis Curvis in unam omnibus aequalem colligendis, vel a se mutuo subtrahendis; atque hinc deducta Proble-
matis de Transformatione Curvarum in Diario Gallico
co Paris. 12 Febr. 1703 propositi ge-
nuna Solutio.**

Quartus agitur annus, ex quo solutum habui problema de *transformanda Curva Algebraica in alias innumeras Algebraicas longitudine aequales*, non diu ante mihi propositum ab egregio quodam Belgii Mathematico. Idem postea, quod viderem posse præstare insignem usum pro dimensione & comparatione curvarum, publice proposui in Diario Gallico m. Febr. 1703,

Lustrum jam præterfluxit, postquam *Nicolaus Andry*, Doctor Medicinæ Facultatis Parisiensis, Tractatum suum *de Generatione Vermium in Corpore humano*, a nobis Anno 1700. Mense Novembri pag. 519. recensitum, publici juris fecit. Quamquam vero remedia anthelmintica inibi commendata a quibusdam Medicis, in talismodi casibus, non sine successu in usum fuerint vocata, prout testatur Epistola præsentis libello addita; non destitit tamen *Ludovicus Lemeris*, cujus *de Alimentis* Tractatum in *Actis nostris Anno 1703. Mense Septembri pag. 396.* excerptum dedimus, in Epistola ad Dn. Boudin data, nostrique itidem libelli calci adjuncta, eundem falsè perstringere. Exstitit vero alius, qui suum nomen quidem non professus, attamen Nicolai Andry in præsentis Dilucidatione causam agere, atque ad objectiones a Lemerio factas respondere sustinuit. Cum autem ad tria potissimum capita omnia ea, quæ fuerunt opposita, a Defensore redigantur, ita ut quædam in tractatu dicto quidem reperiantur, redargutione tamen nequam digna, quædam Authoris menti affingantur, quædam denique ceu sphalmata inter Errata jam dum fuerint notata; nos nullis omnibus, ne contra morem nobis hæcenus propositum agere videamur, ea solummodo, quæ pag. 15. & seqq. *de nutritione ossium & sensu medulle* Noster disserit, brevibus commemorabimus. Putat enim, quamquam ossa mediantibus vasis sanguineis suum nutrimentum hauriant, absurdum tamen non esse, statuere, medullam pariter nutrire ossa. Quod si enim ossa sint solida, nec insigni cavitate prædita, qualia sunt ossicula aurium, cornua cervorum, & damarum, infundi materiam nutritiam in ipsum ossis corpus; sin vero sint concava, non solum ad corpus ossis, sed & ad cavitatem eandem deponi. Foraminula enim adesse exilia in interiori ossis superficie, per quæ ex medulla ad ossis substantiam vasa ablegentur. Et quemadmodum in animalium adultorum substantia, vasa sanguinea non conspiciuntur, etiamsi revera adsint; ita existimat Noster, singula ossa medulla omnino gaudere, etiamsi hæc, propter cavitatem vel exiguam vel nullam, in conspectum minus veniat. Cum enim, qua nutritur os, sit materia oleosa, eaque maxime subtilis & depurata sanguinis, sequi exinde, hanc sive ad cavitatem sive ad substantiam ossis deponatur, dici debere medullam.

lam. Imo idem officium præstare cavitatem ossium, ad quod pennarum avium cavitas formata est, credit; siquidem hæc non solum agilitatem, vim & levitatem vesucibus conciliat, sed & penæ vicem gerit, ex quo toti penæ corpori nutrimentum sit petendum. *Sensum medulla* quod attinet, quanquam, quibus cruris vel brachium abscissum est, sub ossis mutilati ligatura novi doloris sensum edant, quamprimum medullæ lintea admoventur; vel animalia ejulatus renouent, si mediante stylo ossis detruncati medulla attingatur; sensum tamen ullum medullæ competere, negat Noster. Cum enim hæc sit materia oleosa, fluida & liquida, intra vesiculas membranaceas subtilissimas inclusa, æque absurdum esse, huic sensum tribuere, ac sanguinem sentire, statuere, putat. Quando autem quidam Anatomicorum medullam per fasciculorum plurimarum vesicularum membranacearum, oleosa quadam fluida & liquida materia refertarum definiunt, eundem applausum mereri eosdem putat, quem illi, qui succum citri fasciculum vesicularum membranacearum, acido & transparente liquore refertarum, esse dicunt; imprimis cum iidem asserant, medullam transpirare, per ossis texturam vehi, hocque in mortuo animali livore contaminare; quæ certe proprietates non membranaceæ texturæ, sed fluido corpori competant. Ita ut sensus non medullæ, sed ejus involucris membranaceis verius tribuatur.

JOH. BERNOULLI MOTHS REPTORIUS EJUS-
que insignis usus pro Lineis Curvis in unam omnibus aequalem colligendis, vel a se mutuo subtrahendis; atque hinc deducta Problematis de Transformatione Curvarum in Diario Gallico Paris. 12 Febr. 1703 propositi genuina Solutio.

Quartus agitur annus, ex quo solum habui problema de *transformanda Curva Algebraica in alias innumeras Algebraicas longitudine aequales*, non diu ante mihi propositum ab egregio quodam Belgii Mathematico. Idem postea, quod viderem posse præstare insignem usum pro dimensione & comparatione curvarum, publice proposui in Diario Gallico m. Febr. 1703,

concesso totius modo tum incipientis anni decursu, spe fretus fore ut per ejus solutionem unam vel alteram, Geometria recondita incrementum esset captura non sperendum. Sed ultra præstitutum limitem (intra quem nihil solutionis comparuit) jam fere sesquiannus est elapsus, necdum tamen dedi meam solutionem; quod fateor oscitantæ an oblivioni meæ imputandum, forsan diutius duraturæ, nisi excussisset eam visa mihi nupera Clarissimi Joh. Craigii Solutio, publicata primum in Transact. Philos. Londin. anno 1704 num. 289, & postea transcripta in Acta Erudit. novissimi Aprilis.

Quid de hac solutione sentiam, mearum est partium paucis prius aperire, quam meam proposuero, neque id facere verebor, cum mihi constet, Clarissimi Auctoris popularem Celeberrimum Newtonum sententiæ meæ ab Amico quodam (cui eam privatim perscripseram) intellectæ per totum suffragari. Quare non ægrelaturum spero acutissimum Craigium, si, quod in ipsius solutione desidero, amice & candide proponam. Illam, utpote brevem, huc transcribo totam: Sînt, inquit, w, s , coordinatæ Curvæ datæ; & Curvæ quæsitæ sint coordinatæ x, y : tum ex conditione problematis erit $d w^2 + d s^2 = d x^2 + d y^2$. Ponatur $d x = d w - m d z$, unde erit $d y = \sqrt{d s^2 + 2 m d w d z - m^2 d z^2}$; in hac pro $d s$ substituatur ejus valor per $w, d w$ & determinatas expressus: & pro $d z$ assumatur talis valor ex $w, d w$ & determinatis compositus, ut valores quantitatum $d x, d y$ sint summabiles: Et sic habentur x ac y coordinatæ curvæ quæsitæ. Q. E. I.

Nihil unquam expediri potuisset brevius, non nego; sed & ipsa nimia brevitatis est suspecta; re vera enim quis quæso, vel leviter attendens, non viderit statim postulari gratis, & pro $d z$ assumatur talis valor ex $w, d w$ & determinatis compositus, ut valores quantitatum $d x, d y$ sint summabiles? Postulatum hoc non minus difficile videtur quam ipsum problema, imo si illud dixerodifficilius, non adeo a veritate alienum dixerod; superaddit enim tacite problemati conditionem aliquam præter necessitatem, quæ hæc est, quod non tantum curvam curvæ, scilicet totam toti, sed etiam partes partibus æquales fieri jubeantur, quæ tamen posterior con-

conditio non exigitur in problemate; sufficit namque exhibere curvam datæ æqualem, licet partes æquales in illis determinari non possint. Exempla interim, quæ Vir Clarissimus adducit, & quæ an recte soluta, examinare nondum vacavit, non magis probant generalem problematis solutionem, quam si quis per nonnulla exempla æquationum quadratarum & cubicarum a se resolutarum contendere vellet, se monstrasse viam generalem resolvendi æquationem cujuscunque sit dimensionis.

Videtur Doctissimus Craigius ipse quodammodo agnoscere imperfectionem suæ solutionis. Sub finem enim, ubi innuit Problema Diophantæum, quo petitur *Dividere summam duorum quadratorum in duo alia quadrata, quorum latera sint rationalia*, affinitatem habere cum nostro, quod putavit necessario idem esse quam *Dividere summam duorum quadratorum in alia duo quadrata, quorum latera sint summabilia*, rectissime subdit, solutionem mei problematis communes tantum fluxionum methodos inversas requirere, & artificium in debita laterum quæstorum assumptione consistere, scilicet ut sint summabilia; quo satis nobis indicare vult, quod, quemadmodum illa fluxionum methodus inversa nondum ad perfectionem est perducta, sed immane quantum adhuc circa illam a Geometris desideratur, ita etiam solutio sua, quæ illam methodum requirit, perfecta dici non possit: artificium autem (quod ipse ita vocat) assumendi latera debito modo, ut sint summabilia, haud dubie arcanum est difficillimum. Non ergo illud in solutione generali fuisset supponendum, sed demonstrandum, quod dum fiet, meam nunc solutionem cum alio, quod me eo deduxit, novo invento communicare nequaquam gravabor.

Verum hoc loco non est dissimulandum, quod acceptum ferimus Illustri nostro Leibnitio, felicioribus auspiciis rem aggresso. Is quippe mihi sub initium anni superioris perscripsit aliquod tentamen solutionis neutiquam paralogistica, imo cui nihil deerat, nisi ut laborem calculi (qui ad perplexitatem haud facile superabilem deducere videbatur) tollendi modum ostenderet. Via autem, quam ineundam censuit Vir perspicacissimus, consistit in coevolutione duarum curvarum ope styli commune circumplicatum filum

tendentis & describentis tertiam aliquam curvam, quæ si algebraica sit ut & una ex evolutis, altera etiam necessario erit algebraica, non minus quam ipsa etiam coevolutarum differentia semper per rectas lineas algebraice determinabilis existit. Ex quo prævidit Illustri Leibnitius, coevolutas posse fieri longitudine æquales, evanescente scilicet illa differentia; adeoque ut curvæ datæ algebraicæ inveniatur alia algebraica æqualis, nihil aliud faciendum esse, quam ut assumatur pro arbitrio aliqua curva algebraica (specifice tamen determinata & debite collocata) quæ præstet speculi vicem, id est, quæ tangentes curvæ datæ tanquam radios incidentes sub angulo æquali reflectat, & per eorum intersectiones causticarum more formet novam curvam algebraicam: hæc enim cum datæ curva faciet duas coevolutas pro assumpta illa arbitraria per se describenda. Et quia de casu tantum speciali in calculo agitur, ut nimirum coevolutarum differentia sit nulla, debito modo assumere jubet sive speciem, sive parametrum, sive situm, sive aliud quid curvæ arbitrariæ, quo in proposito casu illa differentia evanescat, atque adeo datæ evolutæ inveniatur altera æqualis.

Amplio rem ejus rei explicationem non dabo: a nemine enim pro dignitate sua melius tractabitur, quam ab ipso Inclyto Viro, proinde humaniter rogando, ut communi studio bono & incremento methodum suam, hætenus non nisi levi penicillo adumbratam, perficere, & imprimis, quomodo arbitraria illa speculi vices subitura sine operoso & molesto calculo specifice determinanda vel collocanda sit, ut coevolutarum differentia evadat datæ æqualis vel nulla, compendiosam aliquam viam aperire nobis dignetur.

Mea nunc inventa daturus, præmitto Geometrarum more nonnullas definitiones & postulata.

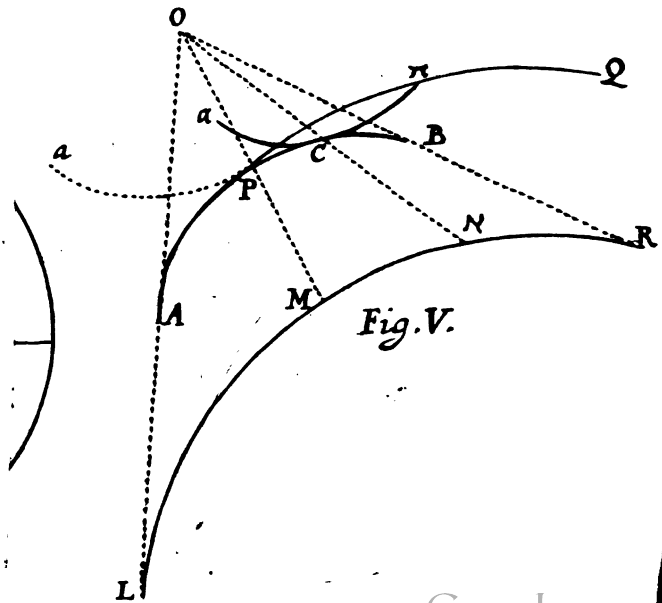
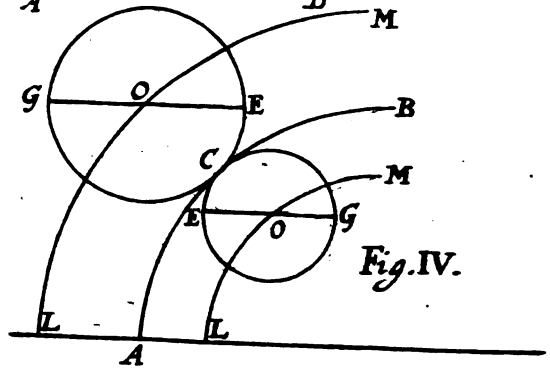
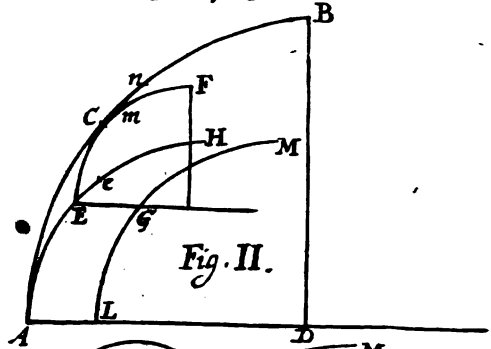
Defin. I. Per normales extremas intelligo lineas rectas ad utramque curvæ alicujus extremitatem perpendiculariter ductas.

TAB. VIII. Sic BN & AN (Fig. I.) sunt normales extremæ curvæ ACB.

Fig. I.

Defin. II. Amplitudo curvæ ad eandem partem concavæ est angulus, quem constituunt normales extremæ. Sic angulus BNA est amplitudo curvæ ACB.

Defin. III. Secare curvam in partes æque amplas vel ampli-

plitudinis aequalis, est eam ita dividere, ut partium singularum normales extremae constituent angulos aequales.

Defin. IV. Curva curvam *obrepere* dicitur, si mobilis super immobili moveatur motu parallelo, & interim altera alteram continuo tangat, partibus convexis sibi mutuo obversis. Mobilis autem curva vocetur *Perreptans*, & immobilis *Perreptanda*.

Defin. V. Curva Curvam *subrepere* vocatur, si similis fiat motus hoc tantum discrimine, quod nunc curva perreptans convexitate sua inter *rependum* tangat continuo partem concavam curvae perreptandae.

Ut clarius hi duo motus intelligantur, possunt quodammodo comparari cum deviatione navis, qua scilicet fit, ut dum ex. gr. a Borea in Austrum vi venti fertur, interim simul ab occulto quodam aquarum motu in aliam rapiatur plagam; quo pacto duas licet concipere curvas, quarum unam uno, alteram altero latere navis perpetuo tangit, quarum proinde una a navi *obrepitur*, altera *subrepitur*.

Fingamus igitur (Fig. I & II.) curvam ACB immobilem seu perreptandam, aliamque mobilem seu perreptantem ECF, quae posito primo vertice E in verticem A, axique EG in axem AD vel cum eo in directam, moveatur postea ECF motu parallelo per ACB, hoc est ut axis EG & sibi & AD maneat semper parallelus; habebitur fig. I. motus *obreptionis*, & fig. II. motus *subreptionis*.

TAB. VIII.

Fig. I. II.

Defin. VI. Curvam *Reptoriam* voco, quae describitur hoc motu per punctum quodvis in plano perreptantis curvae ECF fitum, ut ex. gr. AEH per verticem E, vel LGM per punctum G in axe.

Defin. VII. Curvarum perreptandae & perreptantis ACB & ECF, partes illas duas AC & EC, quae jam suum officium fecerunt, illa rependo, haec reptionem patiendo, vocabo *partes eadem reptione desunctas*.

Postul. I. Curvae datae algebraicae postulantur dari quoque algebraice tangentes & normales.

Postul. II. Postulatur Curvam datam algebraicam secari posse algebraice in partes quotcumque aequae amplas.

Lem.

Lemma I. Curvis perreptanda & perreptante existentibus algebraicis, erit quoque, qua hinc generatur, reptoria algebraica. Liquet ex postul. I & II. nam constat partes eadem reptione defunctas AC & EC esse æqualis amplitudinis, adeoque assumpto arcu AC ad libitum posse algebraice determinari arcum æque altum EC, hinc & punctum E in curva reptoria AE.

Lemma II. Omnes curva reptoria vel quacunque earum partes eadem reptione descripta inter se sunt æquales & similes. Patet hoc ex parallelismo motus; sumantur enim in plano perreptantis ECF duo quæcunque puncta describentia E & G, quibus connexis per rectam EG, manifestum est hanc rectam per motum reptionis singulis momentis translata per intervallum minimum in situm priori parallelum, descripsisse utraque sua extremitate lineolas parallelas & æquales, quæ cum sint elementa curvarum AEH, LGM, constat propositum.

Coroll. I. Tangentes ductæ ad extremitates omnium reptoriarum vel quarumcunque earum partium eadem reptione descriptarum, parallelae sunt omnes tam inter se quam communi tangenti ductæ per punctum contactus curvarum vel partium eadem reptione defunctorum.

Coroll. II. Reptoria cum partibus perreptanda & perreptantis eadem reptione defunctis semper est ejusdem amplitudinis. Hinc jam fluit utilissimum, quamvis facile

Theorema I.

Omnis Reptoria vel quacunque ejus pars est longitudine æqualis vel summa vel differentia partium perreptanda & perreptantis eadem reptione defunctorum; nempe summa, si motus fiat per obreptionem; & differentia, si per subreptionem.

Demonstr. Concipiatur (Fig. I & II.) Perreptans ECF progredi in situm proximum, ita ut vertice ejus E perveniente in e , punctum simul perreptantis m cadat in punctum perreptandæ n ; clarum nunc est, lineolam Ee , quæ per Coroll. I. parallela est lineolis Cn & Cm , fore illam in fig. I. æqualem summæ $Cn + Cm$, & fig. II. differentię earundem, $Cn - Cm$; nam per parallelismum motus sit, ut progressus puncti E nempe Ee sit æqualis distantię pun-

punctorum n & m , quæ verò distantia, cum particula Cn & Cm in directum jacere censentur, non differt ab earundem summa, in fig. I, & a differentia in fig. II. Sunt vero Ee , Cn & Cm elementa suarum respective curvarum AE , AC & EC ; ergo etiam collectum sumtis elementis, erit Curva Reptoria AE æqualis in fig. I summæ perreptandæ & perreptantis $AC + EC$, & in fig. II differentia earundem $AC - EC$. q. e. d.

Scholium.

In memoriam hic sibi revocabit B. Lector, quod Illustrissimi Virorum par, summus Leibnitijs, & acutissimus, dum viveret, Hugenius præstiterunt, introductis scilicet ab hoc *Evolutionis*, ab illo *Tractionis* motibus, non sine insigni pro notitia curvarum emolumento; sed nunc judicet pro æquitate sua, annon noster motus *Reptionis* illis duobus saltem adjungi mereatur. Sive enim ejus facilitatem & simplicitatem, sive utilitatem spectare velit, deprehendet eum in omni parte mirifice excellere. Quis enim motus facilior & simplicior, quis vero etiam ad praxin accommodatior, quam qui sibi semper parallelus est? Quantæ autem sit utilitatis, præter ardui problematis solutionem mox dandam, vel hoc arguit, quod nobis introitum referet ad abstrusiora & tantum non hæcenus desperata circa curvas cognoscenda & efficienda. Quorum unum alterumve tantum notabo: Et primo quidem, cuius statim obvium est, quomodo datis duabus aut pluribus curvis algebraicis, facile alia nova algebraica inveniatur, cujus area æqualis sit summæ vel differentię arearum datarum, erecta scilicet tantum ad communem abscissam nova applicata summæ vel differentię datarum applicatarum æquali. At vero si non area, sed longitudines ipsarum datarum algebraicarum, in aliam novam algebraicam conflare, id est, inveniri si debeat curva algebraica, cujus longitudo æquetur aliarum datarum vel summæ vel differentię; hoc jam quod hæcenus a nemine effectum reperias, nostræ videtur reservatum methodo, rem mirabili brevitate absolventi. Etenim si primo duas ex datis curvis sumas, earumque unam obrepere facias, alteram habebis reptoriam duabus datis æqualem, ad quam si eodem modo addas tertiam datam curvam ope obreptionis denuo instituendæ,

Yy

pro-

prodibit alia nova rectoria tribus istis datis curvis longitudine æqualis, cui simili modo quartam, postea quintam, & plures porro addendo, habebis tandem unam omnibus simul curvis datis æqualem, & quidem per Lemma I algebraicam, si tales quoque fuerint datæ; sicubi vero differentia vel subtractio curvarum facienda occurrit, loco tunc obreptionis subreptionem institutendam esse, non necesse duco ut moneam.

Quæ cum ita se habeant, nulla posthac erit res ardua, curvas non tantum dissimiles, sed & diversorum omnino generum in unam (subintellige *algebraicam*, si illæ tales fuerint) colligere, vel a se mutuo subtrahere, vel partim subtrahere & partim addere; atque vel differentiæ, vel partim differentiæ, partim aggregato unam æqualem construere curvam. Sic ex. gr. non solum ellipses quocumque dissimiles (quod tamen antea sat magnæ difficultatis fuisset) sed ellipses cum hyperbolis & parabolis per nostram methodum facile coalescent in unam, hoc est, sine magno labore exhibebo jam curvam algebraicam, quæ sola trium sectionum conicarum datarum longitudinem exæquet. Ex hisce vero deducitur sequens in abstracto propositum

Theorema II.

TAB. VIII.

Fig. III.

Sint (Fig. III.) curva quævis & qualescunque ADL , ACM , ABN , sitque alia curva APR cujus abscissa AO æqualis abscissarum summa $AE + AF + AG$ respondentium partibus AB , AC , AD æque amplis; & applicata OP æqualis applicatarum summa $EB + FC + GD$. Dico curvam AP æquari longitudinem omnibus curvis $AB + AC + AD$. Quod si vero AO esset summa abscissarum tantum aliquarum multata reliquis abscissis, & similiter OP summa respondentium applicatarum multata reliquis applicatis: Dico fore etiam curvam AP æqualem summe curvarum unarum multata reliquis curvis. Ex. gr. Si $AO = AG + AF - AE$, & $OP = GD + FC - EB$, erit curva $AP = AD + AC - AB$. Dico tandem etiam, in utroque casu fore curvam AP æqualis amplitudinis, cujus sunt AB , AC vel AD .

Demonstratio hujus ex precedenti theoremate haud difficulter

ter colligitur: immo & immediatè ex calculo differentialium directo peti potest, quare illa relicta revertor ad motum nostrum reptorium; qui hoc alterum notatu dignum nobis suppeditat, quod est inventum de dimensione linearum curvarum per circulares a me jam olim publica exhibitum in Actis hiscæ anni 1695 m. Aug. & Nobilissimis Duumviris Leibnitio & Tschirnhausio tantopere laudatum eod. an. m. Novemb. Quo ostendi, duas curvas eadem evolutione condescriptas per duo quælibet fili evolventis puncta habere summam vel differentiam æqualem arcui circulari. Lūbet ergo nunc ostendere, quomodo hoc theorema, quod tunc singulari demonstratione muniveram, non sit nisi specialissimus duntaxat casus præsentis hujus de Reptoriis.

Sit enim (Fig. IV.) curva perreptanda quæcunque ACB , sed TAB. VIII. perreptans ECG sit jam circulus; sumaturque punctum describens reptoriam LOM , in ipso centro O ; patet statim reptoriam LOM , esse hoc casu eam, quæ describeretur per evolutionem eandem, per quam describeretur ipsa ACB ; puncta enim O & C intervallo semper æquali & perpendiculari ad curvas LOM & ACB existentia, hasque proinde æquidistantes facientia, facile concipiuntur necessario esse in filo communi evolvente. Habemus igitur curvam LO per obreptionem, æqualem summæ; & per subreptionem, æqualem differentie curvæ AC & arcus circularis EG , adeoque & hunc arcum utroque modo æqualem differentie curvarum LO & AC . Quando vero circulus subrepens ECG minoris est convexitatis, quam curva perreptanda ACB , id est, quando curvatura circuli ECG includit curvaturam ACB , illius nempe radio majore existente quam radius circuli osculantis in C ; erit tunc differentia inter AC & EC penes arcum EC tanquam majorem, unde summa curvarum AC & LO partes concavas sibi jam obvertentium habebitur æqualis arcui circulari EC . Verum enimvero cum parum sit naturalis & incommode peragatur motus subreptionis, ubi subrepens includit subrependam, possunt hæ vices suas permutare ita, ut nunc circulus subrependæ, illa vero subreptionis functionem obeat; sciendum quippe in genere, per conversionem perreptantis in perreptandam & vicissim, nihil in reptoria, quæ describitur, immutari præter sumam.

Fig. VI.

Atque ita veritatem theorematis ex actis citatis tanquam corollarium ex novo hoc motus reptonii invento deduximus, ubi præterea notate convenit fundamentum, cur curvæ ex evolutione, condescriptæ nihil aliud sint quam species reptoniarum, id quod in hoc consistit, quoniam circulus ECG ob partes suas similes sive motu rotationis, sive motu reptionis feratur super AC, centro suo A eandem utroque modo describit curvam LOM: atqui rotando, uti motum est, fit condescripta ex evolutione: Ergo constat, quod indicare volui.

Ne vero diutius Lectorem detineam, propero tandem ad solutionem genuinam problematis in Diario Gallico propositi de Transformatione Curvarum, quod, si unum excipias Amplissimum Leibnitium, qui non infeliciter adeo rem est adorsus, in hunc usque tamen diem, quantum constat, nondum perfectam a quoquam accepit enodationem, & ne ab illis quidem, quod miremur, qui nihil non pervium sibi & multa sibi solis perspecta putantes, alios provocando nec modum, nec mensuram tenuerunt: qualis vero causa sit veterni corripientis eorum sagacitatem hac in parte, hujus loci non est inquirere.

Problema.

Datam curvam algebraicam transformare in alias innumerâs etiam algebraicas ejusdem cum ipsa longitudinis, sed quæ sint dissimiles data, tam quoad totum quam quoad partes.

TAB. VIII. *Solutio I. per Motum obreptionis.* Est curva data algebraica ACB, (Fig. V.) quæ per postul. II. secetur in partes aliquot
Fig. V. æqualis amplitudinis, ex. gr. in duas AP & PB. Convertatur una ex his ut AP circa rectam tangentem in P tanquam circa axem, ut convexitas in contrariam mutetur sumatque situm αP ; in hoc situ obrepât pars αP partem PCB ita scilicet, ut inter rependum semper fervet situm $\alpha C \pi$ parallelum primo αP . Curva reptonia, quæ hinc describitur P π Q per punctum aliquod ad libitum assumtum in plano curvæ $\alpha C \pi$ ut π , erit una ex quæsitis. Est enim per Theorema I. P π Q \equiv $\alpha C \pi + PCB \equiv$ (quæ $\alpha C \pi \equiv \alpha P \equiv AP$) AP + PB \equiv APB. Est autem P π Q curva algebraica per Lemma b. Adeoque datæ curvæ algebraicæ inventa est alia alge-

algebraica æqualis : cui postea eadem methodo inveniri potest æqualis secunda, & deinde secundæ tertiæ, tertiæ quarta & ita in infinitum. Sunt vero etiam omnes dissimiles, quoniam semper pars rectoriæ extrema $P \pi$ æqualis est partibus $PC \div \pi C$, hoc est parti alicui intermedie inter extremitates curvæ datæ APB ; quod necessario dissimilitudinem curvarum, partiumque ejus arguit, excepto unico casu, quo nempe curva data æquabilis convexitatis, omnesque adeo partes similes, id est, si curva data esset circulus, quem igitur hic exceptum volo, daturus infra pro eo solutionem peculiarem. Ergo transformata est omnis curva data excepto circulo in alias innumeras sibi æquales, & quidem omnes algebraicas si proposita sit algebraica. q. e. f.

Coroll. I. Curva inventa prima $P \pi Q$ dimidiæ est amplitudinis, cujus est data APB ; secunda amplitudinis est partis quartæ, tertiæ octavæ, quarta decimæ sextæ, & sic porro, decrescuntibus scilicet amplitudinibus curvarum in progressionem geometrica subdupla; unde ultro hic se nobis offert nova ratio rectificandi curvas per approximationem. Cum enim recta linea nihil sit aliud quam curva amplitudinis infinite parvæ, curvæ utique nostræ ipsi APB æquales per successivas operationes inventæ quanto minoris fiunt amplitudinis, tanto magis ad rectas lineas accedunt.

Coroll. II. Si curva proposita secetur in tres partes amplitudinis æqualis, eæque per methodum supra traditam conflentur in unam curvam, habebimus iterum novam propositæ æqualem, quæ postea similiter in aliam & hæc iterum in aliam (& ita quoties libuerit) transformabitur. Pari ratione, si ab initio secetur curva data in quatuor partes æqualis amplitudinis, prodibit nova progressio infinita curvarum inventarum datæ æqualium; per quinquisectionem curvæ datæ rursus nova obtinetur curvarum series; nec non nova & nova semper habetur per sectionem in sex, in septem, in octo &c. partes æquæ amplas. Et ita satisfactum est problemati non uno modo tantum, sed modis infinitis, quorum singuli innumeras exhibent curvas datæ æquales. Hi modi si combinentur, prodibit numerus modorum infinitorum infinitus, quibus ulterius combinatis sine fine, exoriuntur novi semper infinitatis gradus, quibus præcedentes quasi absorbentur.

Coroll. III. Alia præterea ratione obreptio initialis peragi potest, mutato nimirum (fig. V.) situ partis AP vel αP , ut extremitates partium non contiguæ ab initio se tangant, hoc est, ut extremitas α partis αP tangat extremitatem P partis PB, hacque dispositione instituitur obreptio. Fiet enim reptoria $P \pi Q$ omnesque reliquæ postea ut prius describendæ a prioribus diversæ, & tamen ipsi propositæ APB æquales. Hic autem modus in primis locum obtinet, quando curvæ partes PA & PB sunt æquales & similes, uti fit, cum APB esset ex. gr. aliqua ex sectionibus conicis, in qua punctum P foret vertex summus; quo casu curva reptoria $P \pi Q$ per priorem modum descripta esset nova tantum sectio conica sed parti PA vel PB omnino similis, id quod non satisfaceret problemati, quippe quod requirit curvam propositæ dissimilem. Atque hic in universum est notandum, quotiescunque curvæ perreptans & perreptanda sunt eadem vel tantum similes, seque tangunt ab initio reptionis in punctis similibus, curvam reptoniam hinc generatam illis semper etiam fore similem; cujus ratio attendenti haud difficulter patescit. Quando igitur dixi in solutione curvam $P \pi Q$ dissimilem esse ipsi APB vel parti AP, excepto solo casu, quo data curva APB esset arcus circuli, ista verba sub hac restrictione dicta velim, ut nimirum si proposita constet duabus partibus PA & PB æqualibus & similibus, situs tunc partis αP prius permutetur, admoto scilicet α partis αP ad punctum P partis PB: alioquin certe reptoria descripta $P \pi Q$ foret parti AB vel PB omnino similis.

Solutio II. per Motum subreptionis. Esto Curva data algebraica ACB (Fig. V.) ad quam construatur prius alia similis LMNR, illiusque dupla, quod quomodo fiat dudum est cognitum, ducendo tantum ex assumpto quodam puncto O per singula curvæ datæ puncta rectas OL, OM, ON, OR duplas suarum partium OA, OP, OC, OB: Deinde sumta LMNR pro perreptanda & APCB pro subrepente, atque admoto Bad L, vel A ad R, fiat subreptio; dico reptoniam hinc genitam fore æqualem propositæ APB; est enim æqualis differentia inter LMNR & APB per theorema nostrum I. differentia vero æquatur ex constructione ipsi APB. Ergo &c. q. e. f.

Ne-

Nota, quod pro subreptione inchoanda dixerim admovendum esse A ad R, vel B ad L, focus enim si A ad L, vel B ad R admoveretur, reptonia prodiret eadem cum APB. Fateor equidem, hoc incommodum certis casibus, etiamsi adhibita illa cautela, posse occurrere, tunc nempe, quando curva data APB duas habet partes PA & PB inter se æquales & similes. Hoc vero inconveniens multis modis tolli potest; construendo ex. gr. dimidiæ tantum AP, curvam similem in ratione tripla, id est, ut ubique OL ad OA, OM ad OP, se habeant ut 3 ad 1. Sic enim admoto A ad M vel P ad L, si AP subreperit ML, habebit reptoniam dissimilem & duplam ipsius AP, adeoque toti APB æqualem. Cæterum prerogativa aliqua gaudet hæc construendi methodus super præcedentem, dum non indiget postulato II. Sectio enim curvarum in partes æque amplas molestiam quandoque in praxi creare posset, quæ autem hic commode evitatur. Sciendum interim hoc artificium, quod nititur prævia constructione curvæ similis ad habendam curvam dissimilem & æqualem propositæ, posse etiam in motu obreptionis locum habere. Etenim si construatur curva LMNR datæ APB similis sed semisis tantum longitudinis, quod fit, bisecando rectas ex polo O ductas OA, OP, OC, OB; obrepat postea LMNR se ipsam inverso ordine, hoc est curva LMNR bis describitur, atque una obrepat alteram, facto scilicet reptionis initio ab unius extremitate L applicata ad extremitatem R alterius; manifestum est, reptoniam hanc exurgentem (quippe æqualem per theorema I. duplici LMN) æqualem esse propositæ APB, ut & eidem dissimilem, nisi forte partes PA & PB essent æquales & similes, quo casu adhibenda foret medela modo supra allata. Cæteroque tamen hoc notandum in favorem prioris solutionis, quod per hanc posteriorem non quemadmodum per priorem amplitudines reptoniarum decrescant, ipsæque adeo ad rectitudinem magis magisque accedant, sed ex adverso omnes prodeant amplitudinis, cujus est curva proposita.

Solutio singularis pro circulo. Pervenio tandem ad casum unicum (si curva data circularis est) qui solus solutiones nostras generales non agnoscit, iisque non comprehenditur, quem propterea jam supra excepi. Nam quomodocumque circulus circumlatus per-

perceptet; sive obrepando, sive subrepando; repta quoque orietur semper circularis, cujus causa est (ut supra jam monui) æquabilis convexitas circuli, seu partium ejus non interrupta similitudo. Ne igitur hoc uno in casu, inter infinitos, immo omnes alios a nobis solutos, aqua nobis hæreret, excogitanda fuit pro Circulo peculiaris solveendi ratio petita ex methodo, jam olim mihi pro aliis curvis non infeliciter adhibita, ut videre est in Actis hisce A. 1694 pag. 396 & 397, ut & A. 1695 pag. 64, ubi ea usus fui ad construendam curvam paracentricam per longitudinem curvæ algebraicæ, atque jam tum monui eam consistere in divisione quadrati differentialis propositæ in duo alia quadrata, quorum latera sint integrabilia, adeo ut videre possit Clarissimus Craigius, suæ solutionis fundamentum jam pridem mihi innotuisse; quanquam tamen pro universali venditare nollem. Interim ecce solutionem pro circulo:

TAB. VIII. Esto Circulus, cujus peripheria transformanda sit in curvam aliam algebraicam, describatur primo circulus alius ABE (Fig. VI.) cujus radius CA = 8 radii circuli propositi, ut scilicet quadrans AB totam circumferentiam datam contineat bis: Sit radius CA

vel CB = a , abscissa CD = x , adeoque applicata DP = $\sqrt{aa - xx}$; construat nunc alia curva HGR hac conditione ut sit abscissa

$$CF = \frac{3ax - x^3}{3aa}, \text{ \& applicata FG = } \frac{aa - xx}{3aa} \sqrt{aa - xx}; \text{ quo fa-}$$

cto erit semper, uti calculanti facile patebit, portio curvæ HG ducta in radium æqualis segmento circulari APDC, adeo ut summa CD = ipsi radio (quo casu segmentum APDC degenerat in quadrantem circuli (AB) hinc fiat CF = CR = $\frac{2}{3}a$, & FG = 0; ipsa autem curva HGR ducta in radium = quadranti circuli CAB = quadranti circumferentiæ APB ducto in semiradium: unde curva HGR = $\frac{2}{3}$ APB = (per constr.) toti circumferentiæ datæ; quam igitur mutavimus in æqualem aliam curvam algebraicam, hæc vero porro per præcedentes solutiones in alias infinitas transformabitur, quare nunc dedimus problema ex omni parte solutum.

Erratum. A. 1704. pag. 380. l. 9. pro *differentiatio lege tertia differentiatio.* VAL.

MENSIS AUGUSTI A. MDCCV. 361

V. AL. ERNESTI LOESCHERI, D. ION,

five

ORIGINUM GRÆCIÆ RESTAURATARUM

Libri II.

Lipsiæ, apud Heredes Grossianos, 1705, 8.

plag. 7.

Animus Auctori Maxime Reverendo, nostroque in colligendis Eruditorum Actis jam a pluribus annis Socio solertissimo, S. Theol. Doctori & Delitiano in vicinia hoc tempore Præfui fuit, hac incubatione ostendere, falso hæctenus creditum, quod Græci Asiatici, Iones, Diores, alique ex Europa in Asiam migraverint, cum omnes potius Græci ex Asia in Europam pervenerint. Quo consilio inductus rem istam tentaverit, in calce opusculi p. 102 enarravit, meditari se nimirum Origines Religiosas, opus errorum, fontes & Historiæ sacræ adyta referans, quodque multos in re sacra scrupulos eximere possit: in quo dum versatur, animadvertit, vulgarem de Græcorum natalibus hypothesein bonæ causæ & Mosai-cæ Historiæ multum adversari, imo cum se ipsa pugnare. In hac illum sententia confirmarunt Strabonis quædam testimonia, qui Græcorum unus hac de re sincere, etsi teste, loqui videtur.

Methodi causa duos operis hujus libros fecit, quorum primus Analyticus dicitur, & Græcorum de suis originibus tradita resolvit, ut veritas inde appareat. Nam cap. I Auctor conquestus de fabuloso antiquissimæ Græcorum Historiæ statu, Marshamum & Clericum ait eandem corrigere cœpisse, Græcos fabularum amantissimos fuisse, omnium vero turpissime se dare, quando se autochthones profiteantur; ubi collatis veterum testimoniis, Pelasgum, Arantem, Orum aliosque, quos Græci e terra enatos fabulantur, explodit. Capite II de interitu antiquissimorum Græcæ Historiæ monumentorum disserit, cumque haud ægre ferentibus Europæis Græcis accidisse existimat, quia eorundem affectatæ antiquitati non favebant. Herodotum vero patrem Historiæ dictum, quia, cum Asianus esset, Europæis tamen natalium primatum adscripsit. Affertur præterea hujus rei peculiaris ratio: Asiaticos nempe Græcos libertate amissa, patriæ perasos, ac popularium suorum in

Zz

Eu-

Europa gloria captos, nationis causa omne studium in Græciam Europæam ornandâ contulisse, hacque occasione, quæ jaſtantia causa initio ferebantur, inter historicos veritates paulatim recepta esse. Hinc Græcos propriis argumentis confutaturus ex Herodoto, Strabone, Pausania aliisque ostendit, migrationem Ionicam, Phorbantis aliasque, quibus Græci in Asiam venisse feruntur, tanti non esse, ut tanta res ex ipsis deduci possit, & priusquam eæ contingerent, Græcos in Asia vixisse; Titanes quoque, unde familia Græcorum summæ deriventur, Asiaticos fuisse, nec non Cabiros. Ex adverso Auctor probat, Deucalionem, Lelegem, Cadmum, Pelopem aliosque cum integris gentibus ex Asia in Helladem ante istas migrationes advenisse; Herculem Asiaticum Idæum esse omnium ejus nominis vetustissimum, ad quem multæ Græcorum Archæologia ultimo redeant; insulares denique Græcos antiquiores esse iis, qui in Europæa continenti degabant. Quo loco notanda est Auctoris observatio, consuevisse Græcos, quoties diffiteri nequeunt, se magnum quid ab exteris accepisse, (ne Orienti id acceptum ferre cogantur) ex Ægypto talia derivare, eamque ob causam Deucalionem, Danaum &c. Ægyptios appellare. Ad specialia se confert cap. III, utque res omnis eo dilucidius pateat, antiquissimos Græciæ populos omnes excutit; principio Pelagos & Leleges, ad quos omnes fere Helladis populi suos natales referunt, posthæc Pæones, Dryopes, Caucones, Aones, Mygdones, Hyantes ex Asia advenisse probans. Hinc sigillatim de Argivis agit, quorum nomen, consentiente Scholiasta Dionysii, ab Ἄργυ derivat, ut Argos idem sit, ac terra littoralis; Argivos vero & Sicyonios Reges præcos rejicit: Arcades, Thessalos, Cretenses, Atticos, Spartanos, Boeotios ab antiquitatis possessione deturbat; Iones, Diores & Æoles antiquissimi generis Pelasgici & Lelegici fuisse; denique Cares aliosque Asiæ minoris populos olim ad Græcos late dictos pertinuisse, demonstrat. Tandem cap. IV reliqua, quibus sententiam suam confirmari credit, argumenta convasat: Deos scilicet Græcorum, Philosophiam, Poësin, leges, ludos Olympicos, Græcorum ipsorummet confessione, ex Asia in Helladem transfuisse, Asianos quoque Græcos antiquissimas habuisse colonias, mercatura & navigatione, quæ gentes propagant, præ cæteris excelluisse. Quo loco Auctor duas ob-

ob-

observat esse Poetarum perantiquas familias, alteram agræstem, Dorica dialecto gaudentem, historiæ male curiosam, Orphæo patre atque adeo ex Thracia oriundam; alteram comptam magis, Ionica suavitate se commendantem, historia & hymnis excellentem, quæ ex Græcis Asiæ littoribus descendit.

Liber II, quem Syntheticum Celeberrimus Auctor nominat, ejus hypothesein de Græciæ originibus rectius constituendis exponit, quam ex veterum Historicorum reconditis quibusdam testimoniis, advocatis in subsidium sacris Bibliis, quæ priori libro cortis de causis non tetigerat, animo concepit. Græcos omnes ait a Japeti filio Javane ortos, diuque ab illo *Ἰαυῶας* & *Ἰάονας* appellatos, simulque quis Ion fuerit, cujus multa penes scriptores recordatio est, atque a quo opusculo huic nomen est, expendit. Ionum nomen principio Græcis omnibus commune, postea a multis repudiatum, Herodoto auctore, narrat. Primos in Asia Græcos, Iones semper dictos, Jovem & succedente temporum corruptione, Jovionem sive Junonem (foeminam quæ ex vetustissima traditione salutem orbi universo allatura esset,) coluisse, leges & linguam Ebræis propiorem habuisse tradit. Eosdem sub Pelasgortum nomine ad Hellepontum in Europam transisse, Argivis Arcadibusque conditis; horum esse Pæones, Dryopes, Aones aliosque oblitos Helladis populos, nec non Phoroneum, Ogygem κ. τ. λ. Hos principio non fuisse barbaros, aut cælum stellasque coluisse, (quam vulgatam originibusque religionis maxime inimicam hypothesein vocat) sed paulatim, interruptis cum Oriente commerciis, in barbariem pervenisse contendit. Porro quosdam in Asia remanentes Græcos ait Lelegum nomen accepisse, qui insulas Ægæi maris, & insulari posthæc itinere Peloponnesum incolis repleverint; Scythas vero paulo post dominatum Græcæ etiam Asiæ nactos, sua quoque numina, Apollinem & Dianam, ac Scythicas quædam voces in Græcismum intrussisse. Successu temporis credit Iones quosdam, eosque Elisa prognatos, qui Elysi dicebantur, per Hellepontum in Europam descendisse, ac Pelasgis fuisse intermixtos, quorum memoriam Hellas, Elienses, Elotæ, Elissus, Eleus, & Eleusin servaverint. His Cecropem & Deucalionem annumerat, atque interea Leleges in Asia Dorum, Carum, Ly-

eiorum &c. nomina accepisse, Elyfios vero, qui in patria remanserant, Æoles appellatos fuisse opinatur. Græcos Europæos censet temporis lapsu in barbariem magis magisque delapsos, Jovem cum Creteni quodam principe, Apollinem cum artifice Delio, & Dianam cum Delia quadam virgine confudisse, adventu vero Beli, Cadmi & aliorum, qui literas Phœnicosque Deos, Adonidem præsertim & Venerem attulerint, sensim e barbarie sublevatos fuisse, præsertim Pelopis opera, qui ex Asia cum suis venerat. Interea Phrygum gentem in Asia dominatam adeptam, Deam suam salutarem, Cybelem & Phrygica quædam vocabula Græcis dedisse existimat; Thraces vero, qui in Europa tum inclarescebant, Helladem putat sub jugum misisse, illatis in eandem numinibus quoque suis, Baccho, Marte & Cerere, tum Orgiis, Poesi Orphica & Philosophia; atque tum Lelegum, Dryopum & ejus generis vetustarum gentium nomina peruisse. Hæc vero omnia gesta esse credit ante Trojanum bellum, in quo Asiaticorum Græcorum gloria conciderit; nihilominus tamen posthæc Herachidas, h. e. Herculis Idæi, non Thebani, posteros venisse, in Helladem, & principatum plerisque in urbibus occupasse. Tandem fugitivos quosdam Græcos Europæos, ut per pari referrent, Ionica, quæ dicitur, migratione in Asiam abiisse, ejusque principatum passim obtinuisse; Lydorum vero potestate invalescente, omne præcorum in Asia Græcorum decus periisse contendit. Atque hoc pacto origines Græcas eoque se perduxisse credit, quo Historicis tuto fides haberi possit. Ea vero omnia p. 98 in Canone quodam Chronico exhibet, quem deficiente juxta Chronologia, p. 20, 21, juxta ætates Clarissimorum in Græcia antiquiori Virorum, ab Olympiadum origine retro ad Egialeum cundo, descripsit.

*DE SYNODI CARENTONENSIS A REFORMA-
tis in Gallia Ecclesiæ A. 1671 celebrata Indulgentia erga Luthera-
nos, Dissertatio Theologico-Historica, Autore D. THOMÆ ITTI-
GIO. Accedunt ejusdem quatuor programmata festalia
publico nomine conscripta.*

Lipsiæ, apud hæredes Joh. Grossii, 1705. in 4. plag. n.

Dura

DUm aliqui Theologi ex iis, qui nominari amant Reformati, inter suam nostramque Ecclesiam unionem, sæpius frustra tentatam, perficere hoc tempore multo labore conantur, Summe Reverendus D. Ittigius noster, pro ratione munerum, quæ in Academia & Ecclesia nostra ornat, quid de ea conciliatione sentiendum sit, quidve sperandum, in Dissertatione dicta accurate expendit. In præfationis initio, D. Johannis Braunii, Theologi Groeningensis, in dedicatione Commentarii in Epistolam ad Hebræos hoc anno editi, quem proximo mense recensebimus, spem de successu exoptato pacis ecclesiasticæ vanam esse indicat, conceptam tum ex sapientiorum primariorumque per totam Saxoniam Ecclesiarum Antistitum magna humanitate Reformatis demonstrata, tum maxime ex ordinatione Celsissimi Electoris gloriosissimæ memoriæ, qui non ante multos annos jussit, ex Cocceji operibus aliquot centena coemi exemplaria, ut quælibet Ecclesia suam haberet. Nam fratres, quos vocat, Lutheranos, a quibus se audivisse Braunius refert, falsa narrasse ei de Cocceji operibus, inter ipsos Reformatos male audientis, & Saxonice Theologis ob hypothèses ejus novas displicentis. Quod si vero etiam Ecclesiæ Saxonice singulæ exemplum eorum operum possiderent, non magis hoc ad unionem religionis Reformatæ facere, quam si Lutheri & Theologi alicujus Lutherani opera inventario alicujus Ecclesiæ Reformatæ addantur. Unionem autem Ecclesiæ Lutherane cum Reformatâ Theologus noster optandam potius quam sperandam arbitratur, immo talem, qualem Braunius optet, ne optandam quidem, cum discors ejusmodi concordia Deum offensura, & præsentissimum Lutheranis periculum allatura sit. Si enim, ex Braunii consilio, Lutherani cum Reformatis contra Papistas arma conjungere velint, metuendum esse Lutheranis, si communicatam carnem Christi majestatem Divinam contra Pontificios tueri velint, ne Reformati relictis suis fratribus, arma cum Pontificiis jungant, aut pugnantibus Lutheranis contra Papistas Jansenianos, ad castra horum abeant, & tela contra Lutheranos vertant. Etenim, quæ Reformati nonnulli de universali gratia Dei & Christi merito dicunt, iudificationes esse, Johannem Clericum etiam novissime observasse, quippe qui Holzhusii tractatum de prædestinatione, electione & reprobatione hominum re-

consensens, tales Universalistas a Supralapsariis & Sublapsariis re ipsa nihil differre, & Holzhusium, dum Synodum Dordracenam gratiæ universali non adversari obtendit, non modo Arminianis, sed ipsi etiam Reformati in Belgio & Helvetia ludibrium debere, Tom. VI Biblioth. Sele. Græ. p. 419 scripserit. Notato insuper Braunii more Lutheranos, quos fratres iteratis vicibus salutaverat, quotquot pacem dolosam respuunt, fratribus ignorantia & rixarum annumerantis, ejusdemque falsa persuasione, momenta controversiarum inter Lutheranos & Calvinianos nullius ponderis æstimantis; ad alteram partem præfationis progreditur, in qua occasionem & argumentum tractationis suæ memorat sibi suppeditasse Patres Synodi Carentonensis, A. C. 1631 congregatos, qui Lutheranis, ut sacra Coena cum Reformati uti, conjugia cum Reformati contrahere, & infantes ad baptismum Reformatorum offerre ipsis liceret, permiserunt. De hac Synodi sententia quid judicari debeat, in Dissertatione ista discutitur, cujus summam dare operæ pretium est.

Carenton Gallia vicus ad fluvium Matronam, duabus minoris spatii leucis Lutetia Parisiorum distans, celebris est templo, Henrici IV permissu a Reformati structo, ad quod ex Lutetia aliquot millia hominum ad cultum suum publice exercendum confluere solebant, donec viginti ab hoc annis, & hoc & reliqua templa Reformatorum in Gallia, vel destruerentur, vel ad alios usus converterentur. Ejusdem celebritatem auxerunt Synodi Nationales tres, a Reformati Gallia Ecclesiis ibi habitæ; prima A. C. 1623, altera A. 1631, tertia in fine A. 1644 & initio 1645. Primam illam decretis Synodi Dordracenæ non admodum favisse, vane gloriari Remonstrantes, ex Actis ostenditur. Tertia Synodus Mosen Amyradum & alios nonnullos Reformatos in Gallia, universalem gratiam asserentes, exemplo Alençonensis Synodi non approbavit, sed tantum toleravit, prohibens sub pœna depositionis omnibus Pastoribus & Professoribus suis scribere, concionari aut disputare, contra se invicem, super articulis declaratis in Synodo Alençonensi, ullosque libros super illis publicare. Eadem Romanæ Ecclesiæ amasios, Jacobum Codurcum, Pastorem & Professorem Nemausensem, statione muneris sui ecclesiastici & academici dimovit, & Theophilum Brachetum Milleterium pro membro Ecclesiæ Re-

formata non agnoscendum declaravit. Præterea decevit, a muneribus suis removendos Pastores & Professores, qui in controversiam traherent peccati Adamici imputationem, nemineinque deinceps ad sacrum ministerium admittendum, qui erroris illius foret particeps. Quæ in ista Synodo gesta dum narrantur, alia notatu digna insperguntur. Nos accedimus ad Synodum Carentonensem medio tempore habitam, cujus illa fuit erga Lutheranos indulgentia.

Verba decreti sic habent: *Quando Augustana Confessionis Ecclesie cum cæteris Reformatis in omnibus vera religionis principii & articulis fundamentalibus conveniunt, cultumque exercent purum ab omni idololatria & superstitionis labe, si qui sint istius professionis homines, qui cum caritatis & lenitatis spiritu sacros ecclesiarum nostrarum cætus frequentent, earumque communionem expetant, iis sine omni abjuratone prævia liberum esto, ad sanctam Christi mensam nobiscum accedere, matrimonia cum nostra confessionis hominibus contrahere, & infantes baptismo tingendos de more offerre & suscipere, dum nostris Ecclesiis in hoc ultimo casu sancte spondeant, se infantes, quos de sacro lavacro susceperint, neque directe unquam, neque indirecte, adversus eam, quam nostra ecclesia credunt ac profitentur, doctrinam sollicituros, sed ea duntaxat fidei capita edocturos, de quibus inter nostras ipsorumque ecclesias convenit.* Hoc decretum, quod Reformati Doctores Irenici Spiritus Sancti ductu, summa sapientia, summaque caritate conditum, ad pacem inter Reformatos & Lutheranos ineundam laudabant, hodieque commendant, Pontificiorum indignationem excitavit: quippe qui tentatam, per Cardinalem Richelium concordiam inter Pontificios & Reformatos repudiani, & contra Lutheranis offerri, ægre ferebant, ideoque eorundem ea de re judicia sinistra prodierunt, quæ Auctor noster Summe Reverendus addidit. Occasionem decreto dedit mercator quidam Germanus, Augustanz Confessionis addictus, Lugduni in Gallia vivens. Is civis alicujus Lugdunensis Reformati filiam ambiens, non solum Reformatorum coetibus frequens aderat, sed etiam profitebatur, se cætera doctrinæ & disciplinæ Reformatorum capita ita probare, ut etiam cum ipsis com-

municare, & cum quodam e Reformatis affinitate conjungi paratus esset, modo ne, quam in Lutherana Ecclesia hauserat, de Dominica in Eucharistia Sacramento præsentia, sententiam mutare cogere-
 tur. Ministri Reformati dubii, quid sibi faciendum esset, ad Synodum Nationalem propediem habendam referre constituerunt. Hæc igitur consulta, eam quam diximus indulgentiam fecit. Fundamentum ejus ponit, tum in fundamentali utriusque Religionis consensu, tum in cultu Lutheranorum puro ab omni idololatriæ & superstitionis labe. Sed fundamentalem illum consensum dici quidem, sed nequaquam esse, qui dudum demonstrarunt, nominantur Nicolaus Hunnius, Theologi Wittebergenfes & Darmstadienfes, Hutterus, Hulfemannus : confessio autem ingenua Synodi laudatur, opponenda calumniæ Reformatum aliorum, qui nostris Ecclesiis ob doctrinam de adoratione Christi hominis, de usu imaginum in templis, de virtute baptismi, de præsentia corporis Christi in Eucharistia, & aliis quibusdam articulis, idololatriæ & superstitionis labem aspergunt.

Ipsa indulgentia tribus capitibus continetur. *Primum est*, licere Augustanæ professionis hominibus, cum caritate & lenitatis spiritu sacros Reformatum coetus frequentantibus, eorumque communionem expetentibus, sine abjuratione prævia, ad sanctam Christi mensam cum Reformatis accedere. Enim vero ingenuum Lutheranum salva conscientia hanc communionem desiderare, aut ad sacram cum Reformatis coenam accedere non posse, probatur. (1) quod dubium sit, an apud Reformatos, symbola terrena sine re cœlesti exhibentes, integrum Eucharistia Sacramento administretur. Negasse Lutherum, Balduinum, Waltherum, Jacobum Martini, alios; & si cum Theologis quibusdam nostris concedamus, verum Coenæ Sacramentum a Calvinianis accipi, tamen. (2) Lutheranos avocari admonitione Divina sapissime repetita, de commercio cum heterodoxis, quoad cultum & fidem, fugiendo; insuper (3) cum Sacramenta sint notæ discretionis, & species confessionis illius fidei & doctrinæ, quam Ecclesia, in qua Sacramentis utimur, agnoscit, docentibus ipsis Reformatis, non posse Lutheranum sacra Coena in Ecclesia Reformata uti, nisi publice profitendo, se ejusdem doctrinam amplecti, & contrariam rejicere; ada

adhuc (4) Lutheranium scandalo aliis, hypocritamque futurum, ac hoc suo facto heterodoxos in pravis suis opinionibus confirmaturum, contra interdictum Divinum, & praxin primitivæ Ecclesiæ. Ideo (5) nostrates quosdam Theologos, Lutherum, Olearium Helmstadiensem, Menzerum, Balduinum, Finckium, a Calvinianorum Coena adeo abhorruisse, ut Lutheranis eam ne in necessitatis casu quidem permiserint. Accedit (6) quia alii Reformati, non sine multis cautelis & conditionibus, suæ communionis hominibus concedant ejusdem cum Lutheranis Coenæ communionem, quæ ex Bergio, Zacharia Ursino, Henrico Altingio adducuntur, aliam a Lutherianorum doctrina mentem aperte declarantes. In quibus cautelis tamen frustra sollicitos esse Calvinianos Noster monet, cum Lutherani Theologi in sua doctrina pertinaces ad sacra sua non admittant. Immo (7) Synodi Carentonensis indulgentiam non tam ad pacem cum Lutheranis, quam ad seductionem eorum spectare; quas insidias Dallæus dissimulans, atque rationem concessionis afferens tolerantiam in adiaphoris, & infirmitatem errantium, refutat. Neque tandem (8) omnium Reformatorum eandem esse, quæ Synodi Carentonensis, sententiam; & si eadem esset, non tamen probari etiam ab iis nostratium, qui a pæce cum Reformatione innotada non alieni fuerunt, inter quos F. U. Calixtus. Hæc de capite primo eoque præcipuo indulgentiæ Carentonensis.

Alterum caput consistit in concessione libertatis matrimoniorum cum Reformatis contrahendorum. In quo magna facilitas Synodi deprehenditur, conjugia a Synodo Middelburgensi A. 1588 & Nicolao Vædelio valde improbata concedentis, sine ulla lege & restrictione. Scilicet præsumpsisse Synodum Noster judicat, facilius fore, ut uxores Reformatæ blanditiis suis maritos Lutheranos ad Reformatam religionem perducerent, quam ut mariti Lutherani uxores Reformatas a sua religione averterent. A Nostratibus conjugia cum heterodoxis non simpliciter improbari, sed sub certis conditionibus permitti ostendit. Fœnere autem concedenda non esse, ex Scripturis S. Ordinationibus ecclesiasticis, Patrum Ecclesiæ sententiis, & Canonibus Consiliorum evincit. Tertium decreti Carentonensis caput indulget Lutheranis infantibus Reformatorum e baptismo suscipere,

ita tamen, ut apud Presbyterium sancte spondeant, se infantes de sacro lavacro susceptos, neque directe, neque indirecte ad aliquod sollicitaturos, quod cum Reformata doctrina non congruat. Miratur Theologus noster, Synodum, Lutheranos cum Reformatis in principis religionis & capitibus fundamentalibus consentire, & in cultu nulla idololatria & superstitione laborare asserentem, sollicito cavere, ne infantibus Reformatis aliquid Lutheranae doctrinae affricetur, eandemque, inter medias blanditias tam iniquam conditionem a Lutheranis exigere. Candidius alios Reformatos censet egisse, qui Lutheranos ab hoc officio prorsus excluderunt, docetque ex Theologis nostris, quibus cautelis adhibitis Lutheranus apud Reformatos patrini officio defungi queat: contra autem Reformatum, a parentibus Lutheranis ad id invitatum, recte asceri, nec nisi sanabilem & docilem admitti; instruit quoque Ministrum, uti se gerere debeat, si Reformatum aliquem aut alium heterodoxum admitti, Magistratus sub remotionis poena jubeat.

His de Syncretistico Carentonensis Synodi decreto notatis, concludit Theologus, id non posse magis a nobis probari, quam fucata illam concordiam, eodem anno 1671, ab aliis quibusdam Reformatis in Colloquio Lipsiensi propositam. Adjecta Programmata Festalia publico nomine conscripta & proposita sunt, primum contra novos Ecclesiae Reformatores in Festo Reformationis Lutheri, d 31 Octobr. A. 1702; secundum de Christo omnibus nato, contra Reformatos in Festo Natalis Christi, anno eodem; tertium, Dankhauerum a Chiliaismi suspicione vindicans in Festo Paschali, A. 1703; quartum de novellis Prophetis in Festo Pentecostali eodem anno.

CONSIDERATIONI SOPRA UN FAMOSO LIBRO Francese intitolato la Maniere de bien penser &c.

i. e.

OBSERVATIONES IN LIBRUM GALLICUM celebrem de Sententiis Ingeniosis, divisam in VII Dialogis, in quibus Quaestiones nonnullae Rhetoricae atque Poeticae aguntur, & plurima Scriptorum Italicorum, qui tam ligato tam pedestri sermone claruerunt, loca defenduntur.

Bo-

Bononiæ, apud Constantinum Pisarri, 1703, in 8.
Constant Alphab. 2 plag. 6.

Cum elegantissimus inter Gallicos Scriptores Dominicus Bouhours, Societatis Ignatianæ Religiosus, in notissimo de Sententiis ingeniosis libro, ut alios aliarum gentium, ita Itolorum celebriores passim Oratores & Poetas perstrinxisset, illustris Marchio Joannes Josephus Ursius Bononiensis id negotii suscepit, ut tum, cives suos a Bouhoursii criminationibus vindicaret, tum integrum, quem prædiximus, librum censoria quadam virgula, absque omni tamen verborum acerbitate, summaque cura modestia notaret. Id quod tanto cum successu perfecit, ut præclare de sua simul & Italæ fama meritis, summo non Itolorum modo, sed Gallorum, etiam plausu exceptus fuerit. Cujus rei vel solum hoc fidem facit, quod bonæ causæ fiducia Apologiam suam eruditissimæ apud Gallos foeminæ Annæ Daceriæ dedicavit. Equidem si omnia, quæ notatu digna in hoc opere videntur, hic repræsentare conaremur, vastum mare ingrederemur, eosque, quos nobis aliqui præfiximus, limites longe excederemus. Breviter itaque tantum indicabimus, quid singulis Dialogis contineatur, & deinde quid pro Italis suis afferat Ursius, curatius paulo dispiciemus. Enimvero Dialogus primus introductione in librum integrum constat, ubi Cramerii Vindiciarum nominis Germanici contra obtrectatores Gallos, & inprimis hunc ipsam Bouhoursium, Noster mentionem injicit. Dialogo secundo librum Adversarii summam considerat, & de sententia ingeniosa, tum generaliter, tum sigillatim agit. Tribus sequentibus de sententiarum talium veritate, novitate, sublimitate disputat, singulaque diligenter expendit. Duos vero ultimos defensionem civium suorum impendit. Quos ipsos nunc diligentius perlustrare, & ex iis selecta aliqua, quæque eximiam Auctoris nostri eruditionem testentur, excerpere in animo est. Si tamen, antea monuerimus, quicquid de sententia a Criticis tam Græcis, quam Latinis atque Italis, iisque antiquis & recentioribus dictum fuit, summo cum judicio hic in compendio, & ita quidem exhiberi, ut de suo multa addiderit doctissimus Marchio. Caterum, ut propositum nobis munus exequamur, Dialogo VI Tassum defensusus, in laudes ejus primo excurrit, & Fontanini Amintam

p. 31.

p. 469.

- P. 474. defensum pro merito prædicat. Censet autem, Gallorum nonnullos ea de causâ Tasso infensos esse, quod neminem adhuc inter suos habent, qui Epico carmine exquisito, & tantæ, quantum id postulat, majestati respondente cultu enituerit: cum Itali contra Cornelio & Racine, Tragicæ inter Gallos cothurni principibus, libentissime & sine omni livore herbam porrigant. Rapinum interim & Bouhetum, ceu Tasso non satis æquos, præ cæteris refellit, eisque Boilavium, emunctæ alias naris & morosi satis ingenii censorem opponit, cui Tassi Episodia atque Digressiones, quæ prædictis displicent, non parum probentur. Notat etiam Bouhoursium, quod Berniam cum Ariosto confuderit. Hinc rem ipsam aggressus, primo Tassi ex Hierosolyma liberata de Argante versus, quem Gallus culpaverat, tuetur: *Minacciaviva morendo, e non languia*. Idque auctoritate Flori, Salustii, Panegyristæ Constantini, Sidonii Apollinaris, Claudiani & Lucani, apud quos frontis minæ & oculi minaces in ipsa morte occurrunt, factum, Bouhoursiumque negligentius in Tasso legendo se gessisse observat. Annotat quoque Verbum *Languere* apud Italos, non de corpore tantum, sed animo etiam adhiberi; id quod ex Petrarca & Dante ostendit. Defenditur, deinde Tassus, quod Cælo videndi potestatem tribuat, dum alicubi canit:

E' l Lume usato accrebbe, e senza velo

Vol o se mirar l' opere grandi il Cielo.

- P. 529 seqq. Ubi doctissime de illis translationibus sive metaphoris agit, quæ rebus sensu carentibus actum quendam & animam dant; neque tamen Pallavicini censuram rejicit, qui ejusmodi formulas ex Philosophorum foro proscribit. Cum porro Gallus Tassum ceu veterum exscriptorem momorderit, Noster ei hoc potius laudi vertendum ducit, & Scipionis Gentilis, Julii Guastavini, Joannis Petri de Alexandro, Beniique & Biragi studium commendat, qui loca veterum a Tasso expressa sedulo annotarunt. Aggreditur inde singulos a Bouhoursio eò nomine perfrictos versus, & primo quidem hunc:

P. 555.

Guerreggio in Asia, e non vi cambio, o mercò quem Curtio, si Gallo fidem habemus, sublegisse debuit, apud Ennium, imò Homerum & Virgilium inveniri docet. Mox alterum

E

E Sdegna negl' incrim' esset feroce
quem iterum Curtio subduxisse arguitur, cum Virgiliano notis-
simo:

p. 559.

Parcere subjectis, & debellare superbos
congruere ostendit. Male quoque Tassum ideo carpi demon-
strat, quod Servii Sulpicii ad Ciceronem de *cadaveribus urbium*
verba sua fecerit, cum tamen ante eum idem egerint Aufonius, &
Sannazarius de Partu Virginis. Fatetur denique, Tassum in illò
versu

p. 560.

Di sine arme e di se stesso armato
Salustium respexisse, qui de Mithridate: Corpore ingenti perinde
armatus, sed ita tamen, ut Salustium superarit, cum Heroem fu-
um non magnitudine corporis sed animi metiatur. Ad alia mox
progressus, cum Bouhoursius hæc in Episodio Sofroniæ & Olindi
carmina vellicarit:

p. 570.

Amor, ch'or cieco, or Argo, ora ne veli

p. 572 seqq.

Di benda gli occhi, ora ce gli apri e giri
copiose de oppositionibus agit, & circa ejusmodi contraria atque
pugnancia amorem versari demonstrat; quæ dum explicat, venu-
fissimum simul amoris characterem format: Cum verò Bou-
hoursius querimoniam Armidæ tanquam nimis artificiosam taxet,
respondet, pleraque a Virgilio Didone mutuata, & eodem modo
Chimænen in Roderico sive Cido Cornelii, imò subtiliter magis &
artificiose dolere. Ostendit deinde, sententiæ illius, qua anima a-
mantis in ipso quidem extingui, in amica vero vivere dicatur, pri-
mum auctorem esse Platonem, & apud Horatium amicos *dimi-
dium & partem animæ* vocari. Quid quod Augustinus in Con-
fessionibus diserte se, post Amici obitum, *dimidium vivere noluisse*
dicat. Hæc cum Gallus in hæc verba incurrit:

p. 578.
p. 582-598.

Sarò, qual più vorrai, Scudiero o Scudo
lusumque verborum ceu puerilem reprehendit, monet Noster, fi-
guras ejusmodi apud plerosque Poetas & Oratores, imò Histori-
cos & Philosophos frequentissime deprehendi, simulque Bellegar-
dium Abbatem, Italos hoc nomine taxantem, eadem culpa teneri
demonstrat. Cum deinde Bouhoursium male habeat, quod Tassus
de imaginibus in Regia Armidæ insculptis dixerit:

p. 599-608.

p. 610-617.

Manca il parlar: di vivo altro non chiedi:

Ne manca questo ancor, s' a gli occhi credi

- Noster postquam Epigramma parallelum ex Josepho Baptista celebri Italorum Lyrico, qui anno 1669 obiit, attulisset, & sanum de eo iudicium interposuisset, Tassum huic longe præfert, & eodem schemate plerosque Græcorum, ex Latinis vero Virgilium, atque ex recentioribus Gallorum celebriores Poetas usos fuisse, observat.
- p. 618-621. Querela deinceps Tancredi soletur expenditur, cumque Gallus iterum glorioso nimæ artis crimine eam postulet, Noster erudite docet: esse utique Poetæ officium, ut naturam curate imitetur exprimatque, sed ita tamen, ut non omnem idcirco ornatum negligat. Cum præsertim amantes præ cæteris ingeniose doleant, & Cornelius apud Gallos, tales nobis in plerisque Tragœdiis suis querimonias suppeditet; nec Moynius. & alii Gallorum Poetæ ab
- p. 638 seqq. hac culpa immunes sint. Apostrophe postea Tancredi ad dexteram suam exemplo veterum, Virgilii præsertim, defenditur. Et
- p. 654 seqq. dum in certamine singulari Tancredi & Clorindæ anima per vulnera exuisse dicitur, geminæ Tibulli, Ovidii, Siliii & Virgilii locutiones afferuntur: quodque ira id quod supererat vitæ, ne effugiat, retinere & morari asseritur, ea de re verba Medici Galli celeberrimi Chambrazi proferuntur, & ex Petronio additur: *Dolorem vires restituere.* Incogitantia porro arguit Gallum, quod ex Suevone Danorum Regis filio, Heroe Christiano, nescio quem nobis Saracenum effingat, formulamque, qua totum corpus unum vul-
- p. 659. 660. nus esse dicitur, veterum auctoritate niti docet. Verba exinde Rinaldi ad Armidam Cant. XVI. Stroph. 22: *Non pro specchio ritrar si dolce immago*, quæ Censor notaverat, defendit, & præsertim Platonem in Alcibiade primo, ut & Petrarcham ita locutos fuisse tradit. Denique dum Armida negat, se mortem, donum alioqui optatum, a Tancredo, in quem crudele odium habeat, accipere velle, ita quoque Sophoclem, Ciceronem, Plutarchum, & ex Hispanis Cervantem Saavedram & Calderonem, inclaros Scriptores, locutos fuisse demonstrat. Quibus, si de nostro aliquid adjicere fas est, tritissimum illud Virgili: *Timeo Danaos & dona ferentes*, addi poterat: ut, & alterum illud Ciceronis ad Atticum Epist. 2. Libri IX: *Cæsar solca, cum se purgat, in me conferre*

re omnem illorum temporum culpam : Ita me sibi fuisse inimicum, ut ne honorem quidem a se accipere vellem. Hac Tassi defensione integer Dialogus sextus absolvitur, quam postquam Marchio noster adornasset, Dialogo sequenti septimo ad Baptistam Guarinum, Guidobaldum Bonarellum & alios progreditur, & ex solute orationis auctoribus Pallescinum inprimis Sfortiam contra Censorem Gallum tuetur. Miratur autem ante omnia Bouhoursium, cum ex præstantissimis Italorum scriptoribus flores se collecturum professus sit, Petrar- cham tamen, Bembum, Casam, Carum, Molzam, Transil- lam & alios magni nominis scriptores omisisse. Quod vero ad Guarinum attinet, Bajuletum carpit, cui ex tot Guarini adversariis atque patronis, solus tantum Jason de Noris cognitus fuerit. Cum- que is lasciviz Guarinum postularit, strenue Noster ejus causam agit, Gallumque interpretem culpat, quod versus Itali Poetæ libe- riores interpretatione licentiosa deteriores reddiderit. Commem- dat vero illustrem Poetiam Susæ Comitem, quæ dum Guarini Pa- storem Gallicæ consuetudini traderet, intra modestiæ ac pudoris li- mites se continuerit. Bonarelli duplicem, quem in Phyllide Scyria exhibuit amorem, ab ipsis alioqui Italis non semel reprehensum, itidem contra Bajuletum tuetur, dumque id agit, modestiam Gallo- rum in tractandis amoribus laudat. Schediasmata vero quædam ab Anonymis profecta, Historiam nempe Palatii Regii, Amo- res Fœminarum illustrium, & alia ejusmodi librorum venena re- pudiat. Inprimis displicet nostro Præfatio, quam interpres Gallicus Petronio in vernaculum sermonem converso præfixit. Cæterum ad Guarinum revertens, Epigramma seu Madrigale, in- quo cum Ludovico Gradenico Musas omnes extinctas & sepultas esse vult, exemplo non Sannazarii modo, & Petrarchæ, sed veterum quoque niti docet, imo ex ipsis Gallis Menagio & Saraceno subsidia comparat. Hinc ejusdem in Prologo Pastoris fidi versus, ubi de Encelado, sub Ætna jacente canit:

Non sò se fulminato, o fulminante
 Vibra il fiero Gigante
 Contro il nemico Ciel fiamme di sdegno

ita

p. 680.

p. 683.

p. 689.

p. 690.

p. 694.

p. 695.

p. 696-705.

p. 707. seqq.

ita defendit, ut falsam quidem esse concedat sententiam, verisimilem tamen affirmet, quod apud Poetas non tantum permittatur, sed laudem quoque mereatur. Nec deesse, quibus se Guarinus munit, auctoritates Lucretii & Nasonis, qui Aetnam tonare, & fulmina jactare fingant. Quod si denique verborum tumorem, incuset, Alpheo fluvio, Dei apud Paganos personam sustinenti, tale quid permitti posse arbitratur. Cum porro Bonarellus eo nomine a Censore taxetur, quod de Celia fugitiva dixerit:

Conoscerollo a i Fiori

Ove saran piu folti

- inconstantis & levitatis non immerito ille ipse arguitur, qui Racano Mariam Medicam laudanti eandem figuram indulserat: ostenditurque auctoritate Calpurnii, imo ipsius Maronis, non de Reginis tantum atque Heroinis, quod Bouhoursius vult, sed de puellis quoque amatores ita loqui solere. Inde Gallo non probanti, quod Bonarellus ex oculis amicae lucam fundi dixerat, cujus splendore illa e vestigio proderetur, respondet, cum apud Terentiam in Eunucho simile quid occurrat, isque eo nomine a Gallo commendatur, non intelligere se, quare cum Bonarello tam severe agat. Eademque opera Testa, cui inter Italorum Lynceus, Chiabrera forte excepto, principatum dat, & Gratianus in Granata debellata, eisdem noxae affines excusantur. Marinum postea, ceu Hetruscae Poetas corruptorem, vehementer accusat, Bajuletumque, qui hunc ipsum verbis selectis usum fuisse scripserat, explodit, tandemque Quintilianis verbis usus, dulcibus Marinum vitis placuisse profectur, & Poetis, qui ex ejus disciplina prodire, non admodum siveat. Caroli deinde Mariae Magnae Hymni in Ludovicum XIV conditoris partes contra Bouhoursianam tutatur, ejusque Apologiam, quam Clarissimus Ludovicus Antonius Muratorius in Vita Viri adornavit, magnifice laudibus celebrat; Lemeniumque & illustrem Arcadem Academiam, ut & Furfuraceam Florentinorum, ceu instauratores Hetrusci carminis praedicat. Aegre vero fert, Gallum multos Poetarum ex Italis proletariorum versus, ceu specimen insignis cujusdam artis, in medium attulisse. Caeterum a Poetis ad pedestris sermonis scriptores progressus, trium praeter ceteris, Sfortiae nempe Pallavicini, Stradae, & Thesauri patrocinium suscipit. Pallavicinus

cinus nimirum, in vomito doctoque de Stylo & Dialogo libello, Joannis Baptistæ Rinuccini, Antistitis Firmani, de Episcopi officio librum hortis, qui in locis incultis atque squalidis, arte Magica momento excitantur, comparaverat. Quod Bouhoursius improbavit, indecorum Episcopo ratus cum Mago conferri. Cui Noster ex Servio reponit, comparisonem non inter personas, sed inter studia institui, idque Virgilio exemplo, qui Trojarios cum formicis comparaverit. Observaverat porro Bouhoursius, librum Rinuccini non satis bene portentis Magorum assimilari, quæ solidi nihil præ se ferant; ad quæ Noster: non representari hac Allegoria durationem, sed potius admirabilitatem. Sic Homerum Græcorum & Dardanorum, saxis invicem se petentium, conflictum cum nivibus a Jove emissis conferre: neque enim hic æqualitatem, sed simplicem similitudinis rationem requiri. Quod testimoniis Rhetorum tam veterum, quam recentiorum copiose docetur. Dum vero hoc agit, quasi in transcurso, comparisonem a Ludovico Borbonio, Principe Condæo, inter Ignatium Lojolam & Cæsarem, interque Xaverium & Alexandrum M. argute institutam, ita commendat, ut tamen, si ad Bouhoursii obrusam exploretur, vix tolerabilem fore contendat. Ostendit deinceps, quænam inter Metaphoram, Imaginem & Comparisonem differentia intercedat, idque ex ipsius Pallavicini libro prædicto. Quem quoque, quod Lucretii dictionem paulo obscuriorem larvæ faciem tegenti, non ornanti, comparaverat, contra censoriam Galli notam tuetur, illum ipsum simul incusans, Metaphoram cum larva conferentem, quod rectius ænigmati conveniebat. Promovet inde gradum ad Stradam, qui Libro III, Decad. II de Bello Belgico scripserat: *Adeo non ex vano observatum, cura esse Deo Principum vitam. Quasi non magis cordi in homine, quam Imperatori in exercitu novissimum mori datum sit.* Quæ verba Noster a Bouhoursii vellicationibus vindicans, qui Turenii & Gustavi Adolphi exemplo adductus, contrarium nonnunquam accidisse statuerat, non ad id, quod raro, sed quod plerumque fit, respiciendum esse contendit, Galloque simul exprobrat, quod perperam & contra mentem Stradæ verba prædicta verterit, & similes ejus in Auctorum interpretatione errores recenset, ridiculum ex Novi Fœderis a Bouhoursio

p. 762.

p. 766.

p. 776. seqq.

p. 789-793.

P. 794-797. Gallice facta explanatione, hujus rei specimen proferens. Quod porro Strada L. III, Decad. II de *militibus dimidiato corpore pugnantibus, sibi que superstitibus ac peremta Partis ulioribus* dixerat, id Noster exemplo Lucani factum asserit. Cui merito addas insignem Lucretii locum Libro III v. 612 seqq. de membris curibus falciferis abscissis, ita inter alia canentis:

Falciferos memorant currus abscindere membra,
 Sæpe ita de subito permista cæde calentes,
 Ut tremere in terra videatur ab artibus id, quod
 Decidit abscissum: cum mens tamen, atque hominis vis
 Mobilitate mali non quit sentire dolorem:
 Et simul in pugna studio quod dedita mens est,
 Corpore cum reliquo pugnam, cædesque petissit.

P. 799 seqq. Ad Thesaurum demum Noster desleclit, qui in Idea arguta dictionis, non ita pridem Latio in Germania nostra a Viro clarissimo donata, de flammis missilibus, & imprimis de pyrobolis dixerat, quod cælum incendere, fulmina ipsa fulminare, & sidera terrere, velle videantur, Bouhoursio eam ob causam notatus. Cui Noster respondet: sibi metipsum quasdam in hoc Scriptore formulas improbari, quod nempe eosdem ignes, parvos Avernî serpentes, Typhonesque minutos vocarit, sed quod ad verba prædicta attineat, licentiam quandam Poeticam in ejusmodi descriptionibus locum habere, & apud Virgilium, umbonem aureos ignes vomere, ac clamore cælum incendi. Emolliri insuper *autem* per verbum *videantur*, quo apposito omnis, si qua adsit, durities mitigetur.

P. 804. Addit ipsum Censorem ita peccare, qui odores exquisitissimos ad cælum ferri alicubi dicat, quod odoribus vix satis competat.

P. 798. Quamvis Plauti in Pseudolo exemplo sese tueri forsitan possit, apud quem odor in cælum volet. Nec omittendum est, quod Noster monet, secundam Ideæ Thesauri partem, in qua de vitis dictionis arguta agendum fuerat, desiderari. Tandem libro elegantissimo finem imponens Illustris Marchio, Gallos elegantia studia curat tractantes, imprimis autem Artem Poeticam Dacerii & Rhetoricam P. Lamry miris laudibus extollit, suosque cives haud obscure reprehendit, quod elegantioribus hujusmodi literis tantum non neglectis, inanium modo miratores existant. Nos, ut & ipse & alii

atidem ab Italia Viri docti atque ingeniosi, non suis magis, quam nostris quoque Philologis, calcar ad has studiorum amoenitates excolendas admoveant, merito optamus, doctissimique, quem supra celebravimus, Ludovici Antonii Muratorii, cujus beneficio hæc ipsa Urbi commentatio, licet serius aliquantulum, ad nos pervenit, quos in litteris ad Actorum Collectores datis promittit, *duos de Consummatæ Italarum Poesi tomos anxie expectamus.*

QUINTI SEPTIMII FLORENTIS RIVINI, REG.
Polon. in Sen. Appell. Consil. & Scabini Lipsiensis, Enunciata Juris ad Ordinationem Processus Saxon. Electoralem, edita ex schedis paternis a D. T. FL. RIVINO.

Lipsiæ, apud Johann. Frider. Gleditsch, 1705, 4.
 Constant Alph. 9. plag. 14.

QUæ dudum expectata fuere causarum Patronis, iisque qui spectro suam operam addicere cupiunt, sæpius antea iterum iterumque calamo descripta, in publicam nunc lucem prodeunt Excellentissimi Autoris Axiomata ad Ordinationem Processus Saxonici Electoralem, opus iis, qui aut causas perorant, aut judiciis & dicasteriis assident, aut rerum forensium notitia instruere cupiunt, animus, utilissimum longe ac fere necessarium. Longam enim rerum judicatarum continet seriem, Decisionumque, quæ in Scabinatu Lipsiensi, aut summo Provocationum Consilio, causas amputarunt, uberem exhibet copiam, ut facile, quo libellum dirigere actor, qua ratione sententiam concipere iudex, quidque de dubio litis eventu pars sperare debeat, ex opere hoc præstantissimo queat intelligi. Nobis ex tanta rerum copia, veluti in fertilem delapsis campum, licebit aliquot saltem quasi decerpere flores, ac ex quibusdam axiomatibus ostendere, quantum commodi, ex diligenti libri hujus lectione quilibet sibi queat promittere. Ita judicatum fuisse refert, ad demonstrandam paupertatem sufficere attestatum Domini Jurisdictionis, *Tit. I. Enunc. 14.* Contra poenam Advocatis dictatam Leuterationi aut Appellationi non esse locum, *Tit. 3. Enunc. 34.* Pro confesso & convicto haberi non posse reum, qui nuncium citationem, quam nondum legit, reportare coegit, *E-*

munc. 65. Tit. 4. In Reconventionem non attendi privilegium fori de non evocando, *Tit. 6. Enunc. 14.* Morte Curatoris extingui Actorium ab eo datum, *Tit. 8. Enunc. 28.* Septiduum Saxonicum consensu partium non posse prorogari, *Tit. 10. Enunc. 53.* Cautio- nem pro reconventionem & expensis, non esse præstandam in cau- sa Matrimoniali, *Tit. 13. Enunc. 3.* Reos, si super actione juramen- tum delatum sit, ob litis contestationem negativam, exceptiones quoad membra libelli negata annexas perdere, *Tit. 16. Enunc. 14.* In Leuteratione juramenti delationi esse locum, si Guaranda non- dum sit præstita, & lis tantum eventualiter contestata, *Tit. 18. Enunc. 32.* Reum ad probationem exceptionum haud admitti, si Actor juramentum super actione tota relatum præstiterit, *Eod. Tit. Enunc. 62.* In Processu Summario & Possessorio summarissimo in- terrogatoriis esse locum, *Tit. 20. Enunc. 47.* Uxorem contra ma- riti forem ad testimonium dicendum non compelli, *Tit. 22. Enunc. 18.* Ad juratam diffensionem mulierem sine Curatore se- posse offerre, *Tit. 25. Enunc. 37.* In examine testium, ad perpetuam rei memoriam, Judicem competentem adeundum, offeren- dos articulos, partemque adversam ad danda interrogatoria esse citandam, *Tit. 29. Enunc. 1.* Libros Mercatorios, licet sint juramen- to confirmati, non habere vim documenti Guarantigiati, ut execu- tive ex iis agi queat, sed probationem adversus eos & juramenti delationem admitti, *Tit. 20. Enunc. 10.* Sententiam Univerfitati Syndicum non habenti latam, non transire in rem judicatam, ad- eoque post decennium adhuc, Leuterationem vel Appellationem, posse interponi, *Tit. 34. Enunc. 13.* Arbitrariè puniri eum, qui pro- cessum nullitatis arguit, ac nullitatem probare nequit, *Tit. 38. E- nunc. 13.* Jus primæ licitationis maritum sine curatore, & patrem per filium mandato haud instructum, consequi posse, *Tit. 39. E- nunc. 36. & 38.* Pecuniam creditricis, quæ nupsit debitori, pro dote- haberi, *Tit. 41. Enunc. 2.* In Oppignoratione bonorum Emphy- teuticorum, & Domini directi, & Domini jurisdictionis consensum esse necessarium, *Enunc. 5. Tit. 46.* Arrestum a Curatore mulie- ris sine ipsius interventu valide impetrari, *Tit. 51. Enunc. 10. & c. & c.* Sed hæc speciminis loco sufficiant: quæ ideo adducenda esse duximus, ut intelligere possit L. B. plenum esse practicarum.

quæ-

MENSIS AUGUSTI A. MDCC V. 321

quæstionum casuumque elegantissimorum hoc opus. Quod non sine commodo singulari nobiscum fatebuntur, qui integrum evolvere, aut seriem saltem Enunciatorum, quæ singulis Titulis præmittitur, diligentius perlegere, ex se sua judicabunt.

THE RELIGION OF A PRINCE.

Seu

TRACTATUS DE RELIGIONE PRINCIPIS, IN quo Scriptura Sacra præcepta, optima in regnandi arte axiomata esse probantur; profanis Machiavelli, Hobbesii aliorumque principis oppositus a GUILIELMO NICHOLLS, S. T. D.

Londini, apud Th. Bennet, 1704. in 8. pl. 14 $\frac{1}{2}$.

Munificentia singularis, quam Serenissima Magnæ Britannæ Regina, mox post suscepta regni gubernacula, quæ hodie Orbis cum adplausu tractat, decimarum ac primitiarum largitione, erga pauperioris sortis Clerum gratiosissime exhibuit, (de qua initio mensis Maji nuperi diximus,) Rev. Autori, in Actis hæc sapius non sine laude memorato, occasionem præbuit, præsentem libellum conscribendi, quem etiam Serenissimo laudatissimæ Reginæ nomini devote consecravit. Cum enim Ipsa hoc modo, regni sui pariter ac orbis universi incolis, summæ pietatis bonitatisque egregiæ documentum præclarissimum dederit, non male se acturum Autor existimavit, si ad exemplar istud exquisitissimum, vere Christiani Principis imaginem delinearet, quidque illum deceat, quid mimus, breviter exponeret.

Persecutus ergo illud rite est in hoc Commentario, cui quædam præmissa est *Introductio*, in qua Atheorum, Democratiorum, & Epicuræorum nefandæ, quas de Principibus regnandique ratione fovent, sententiæ summatim recensentur; Machiavelli pessimus de Principe liber gravissime perstringitur, tandemque occasio, quæ Autorem ad scribendum impulit, ulterius exponitur. *Tractatio* ipsa in tres maxime partes dispescitur, officiaque continet, quæ tum erga Deum, tum erga finitimos Principes ac Status, tum erga eos, quibus parendi gloria relicta est, Principi præstanda sunt.

Bbb 3

Ea,

ACTA ERUDITORUM

Ea, quæ Deo debentur, aut ad cultus Divini sinceritatem, aut ad vitæ integritatem, aut ad religionis curam defensionemque referantur. Quæ Statibus finitimis Principibusque exhibenda sunt, partim religiosam pactioanam ac foederum cum aliis sanctorum observationem, partim belli non nisi justis de causis suscipiendi rationem, partim erga victos armisque subactos clementiam respiciunt. Quod denique ea attinet, quæ Principes iis, quibus præsumunt, debent, in eo ipsorum officium consistere dicitur, ut amore magis quam timore imperium firment, ut justitiam, indulgentiam, munificentiam pacemque inter suos confirmandi studium nunquam non sectentur, ut præterea bonis consiliis aures benevolas præbeant, eademque sequantur. Hæc duodecim capitibus ita explicantur, ut nec argumenta desideres, quibus falsa Atheorum & Machiavelli sectatorum principia acute refelluntur, nec rationes & exempla desint, sive ex sacris sive ex profanis desumpta litteris, quibus vera sententia confirmatur atque declaratur. Tandem *conclusio* operis sese offert, in qua Autor non modo probat, quod ille demum Princeps veram virtutis gloriam mereatur, qui officiorum supra traditorum bene memor sit, sed etiam ostendit, quod singula, quæ hæcenus dixerit, in Serenissima Magnæ Britannia Regina, tanquam in speculo limpidissimo, compareant.

NOVA L I T T E R A R I A.

DE rebus Moscoviticis Excellentissimus Huyssenius, quem Augustissimo Moscorum Monarchæ a consiliis status & belli esse, & Serenissimi Principis Alexii Petrovitii educatoris juventutis munere fungi, supra mensè Majo indicavimus, plura nobis retulit, digna utique, quæ cum curioso Lectore communicemus. Præ cæteris in instaurandis apud Moscos literis occupatus fuit, aliquandiu Ernestus Glückius, Mariæburgi antehac Præpositus & Pastor Primarius, quo in loco (falso enim Narvam pro Mariæburgo scripsimus loco citato, quod mendum cupimus corrigi) triennio abhinc a Moscis captus, & literaria supellectile spoliatus est. Is, dum in vivis esset, (nuper enim mensè Majo, haud parvo rei lit-

terariae in illis locis detrimento eum obfiffe, relatum est,) a Czarea Majestate quotannis accepit 3000 Rublones, si ita loqui cum Moscis fas est, seu 6000 circiter unciales Germanicos, ad sumtus Gymnasii sive Scholæ Illustris, quæ sub ejus moderamine Moscuæ in palatio Nariskiorum aperta est. Ad eam frequentandam & Nobiles & Plebeji publico edicto invitantur, eoque vacatio a militia his, qui eam postulant, datur, & promotio certissima promittitur. Docentur autem hic gratis a variis Magistris Græca, Latina, Gallica, Italica atque Turcica. Neque minus & PP. Jesuitæ, Missionarii, in suburbio Germanorum, præter Latinam linguam, Mathesin atque disciplinas militares adolescententes docent. Pariter & Patres Græci spectatæ eruditionis, e distitis regionibus evocati, publice sumtibus Supremi Mæscorum Monarchæ, & linguas Græcam & Latinam, & Philosophiam atque Theologiam (qualem antea Kioviæ, & Romæ quoque, aut Patavii didicerunt) profitentur, & publicas nonnunquam Disputationes de thesibus typis impressis instituunt. Ut quoque S. Literæ in lingua Ruthena emendatius legerentur, idem Princeps Potentissimus curam novæ atque accuratæ versionis Theologis aliquot insignioribus demandavit. Medicinam diligenter præ reliquis Bidlojus, Afnes, Kellermannus, Blumentrostii, Carbonarius, S. Czar. Maj. Archiatri, excolunt. Imprimis vero Bidlojus Batavus, in theatro Anatomico, splendido, quod inhabitat, ædificio, sæpius præfente tota Aula, anatomen corporum humanorum, quæ vel morbo vel ex vulnere contabuerunt, instituit. In Observatorio Angli quidam Arithmeticam, Geometriam & Artem Navigandi publice docent, auscultantibus Ruthenis plus quam ducentis, quibus & pro ratione profectuum stipendia solvuntur, tum qui prævio examine digni reperti sunt, runde donantur, & congiarium adepti in militiam mittuntur. Et ne quid ad incrementum literarum desit, libri omnis generis, speciatim belli Ducum Vitæ, in linguam Ruthenicam transponuntur, & publicæ quoque Relationes, de rebus in Europa nuper gestis, singulis septimanis idioma patrio imprimuntur, & pro exiguo pretio venduntur, ut vulgus quoque & sequior sexus rerum,

quæ

quæ apud exteros geruntur, noscendarum studio accendantur. Sed ut porro de libris in Moscovia nuper impressis aliquid recenseamus, prodiit Moscuæ anno proxime elapso *Idea Antichristi*, auctore Stephano Jaworowsky, Phil. ac Theologiæ Doctore, qui e nobili Polonorum familia oriundus, in Kioviensi olim Academia Professor fuit, nunc Archi-Presul sive Metropolita Reza-nensis & Muromiensis audit, Vir spectatâ eruditione & facundia in cathedra Scholastica & Ecclesiastica, ut Augustissimus Moscorum Imperator eum ad functiones Patriarchæ in Imperio Moscovitico obeundas vocaverit. At de eo libro, cum multa contineat curiosa, proxime dicemus. Imprimis autem Auctor Lexici Slavonico - Græco - Latini, de quo alibi diximus, Polycarpow, Zcareæ & Patriarchali Bibliothecæ Praefectus & Director Typographiæ Moscovitiæ, in qua per accessionem Narvenfis, nunc omnium linguarum typi reperiuntur, quem modestia morum, & linguarum Græcæ, Latinæ, Slavonicæ notitia commendant, librorum edendorum curam habet diligentem. Quippe ejus jam studio prodierunt *Systema Arithmeticum* in fol. *Alphabetarium trilingue* in 4. *Idea Antichristi* in 8. ut & *Florilegia* SS. Patrum Græcorum, e. g. Joh. Chryostomi, Gregorii Nazianzeni, Cyrilli Alexandrini, Theophylacti &c. His nonnulla addemus Vilnæ in Lithuania impressa. Prodiit ibi A. 1701 in 4. *Tetrachordium Tragicum Passionis Mortisque Salvatoris ac Domini nostri Jesu Christi, Veri Dei & Hominis, pro salute humana inhumaniter ab hominibus passi, Historiam referens, ad concordem quatuor Evangelistarum harmoniam intentum, &c.* cujus auctor est Eustachius Kotowicz Episcopus Smolencensis, qui omnem laudis vanæ speciem fugiendi, nomen titulosque suos taceri voluit. Nunc vero ibi imprimuntur: *Evolutio Casuum difficilium circa Sacramentum Matrimonii occurrentium, ad usum fori tam interni, quam externi*, in 8. nec non *Corona Australis Polonica in Polo septem effulgens sideribus, sive Encomia totidem Reginarum Polonia ex Familia Austriaca, cum Documentis Ethicis, Prosa & Metro*, in 4.

* * * * *

A C T A ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris, Anno M D C C V.

Alle de Bercken van den Heer P. C. HOOFT.

I. c.

PETRI CORNELII HOOFT OPERA OMNIA IN
quatuor partes distributa.

Amsterdami apud H. Wetstein & P. Sceperum, Ultrajecti apud
Gu. van de Water, & Lugduni apud Dan. van den
Dalen, 1704, fol.

Constant in universum 30 Alph. & 9 plagulis: Figurarum vero
ænearum 1 Alph. plag. 7, præter eas, quæ Parte III una
cum Emblematicibus sunt impressæ.

Merito id Excellentissimi olim inter Batavos Viri, Petri
(Cornelii filii) Hooft, Satrapæ Mudensis, Polyhistoris
ac Poetæ sine exemplo, datum memoriæ fuit, ut ope-
ra ejus omnia, dudum quidem maximam partem edi-
ta, junctim nunc typis descripta, luci publicæ denuo exponerentur.
Divisa sunt in quatuor partes, quarum *prima & secunda* celebra-
tissimam ejus complectuntur Historiam Belgicam, ab eo tempore,
quò Carolus V Imperator Belgicarum provinciarum cum regnis
Hispanicis annexisque ditionibus aliis regimen Philippo II filio tra-
didit, usque ad exitum fere Advocatiæ Comitis Leicestriæ, quar-
tum nunc recusam: de qua & tanto omnium cum applausu
olim excepta, & hodieque publice æstimata, plura dicere
non attinet. *Tertia* opera ejus exhibet miscellanea, quo spe-
ctant Historia Henrici IV Galliarum Regis, Narratiuncula de fa-
Ccc tali-

talibus exurgentis Domus Mediceæ infortunij, Auctoris ad viros celeberrimos Epistolæ 218, Opuscula aliorum in linguam Belgicam ab Hooftio verâ, Comœdiæ ejusdem, Emblemata & Poemata cujuscunque generis. Quæ quidem jam A. 1671 a filio Arnolde, Equite S. Michaelis ac Scabino Amstelodamensi, fuerunt edita, nisi quod *David van Hochstraten*, qui novæ hujus editionis curam habuit, & epistolas quasdam antea non vulgatas, a Nobilissimo Viro *Gerbarde van Papebroeck* suppeditatas, & Poematibus illud imprimis, quod A. 1700 Florentiæ compositum, ad Academiam in Hollandia sub nomine *Kamer in Liefde bloeiende* eo tempore florentem olim miserat, neglectum quidem hæcenus, velut immaturum, sed dignum tamen, quod legatur, visum adjecit. *Quarta* Taciti opera, in linguam Batavorum ab Auctore olim incredibili studio, nec minori felicitate conversa, primumque Amstelodami A. 1683 publicata, comprehendit.

Atque hæc de splendido licet opere dicta, pro instituti nostri ratione suffecerint, cum non nisi recens primum vulgatos libros recensere consueverimus. Neque tamen ingratum Lectori Benevolo futurum arbitramur, si cum Illustris Hooftii Vitam, Historiæ ejus Belgicæ in his operibus præmissam, & quondam a Gerharde Brand, celeberrimo illo Historiæ Remonstrantium auctore compositam deprehendamus, ex ea quædam excerpta demus, ne cuiquam, quantus Vir Hooftius fuerit, ignoretur. Natus nimirum ille est Amstelodami d. 16 Mart. A. 1581, patre *Cornelio Petri Hooft*, Consule Amstelodamensi, matre *Anna Blavia*. Studiis mature innutritus, ingenium offendit linguæ & poeseos Batavicæ imprimis cupidissimum, quo tempore *Collegium* illud in *Amore florens*, cujus supra meminimus, Amstelodami eo decore splendesceret, ut aliquando inter ejus membra quinque Consules & octo Scabini Amstelodamenses numerarentur. Itaque, cum illud in excolenda lingua poesi que patria tunc versaretur, illi se addixit totum, *Henricum Laurentii Spigelium* (cujus opus palmarium *Speculum cordis, Herz Spiegel*, una cum opusculis aliis A. 1694 in Hollandia recusum est) in primis magna tum auctoritate pollentem æmulatus. Postea Academiam Lugdunensem ea tempestate longe florentissimam, cum *Josephus Scaliger*, *Franciscus Junius*,

Paulus Merula, Carolus Clusius, Bonaventura Vulcanius, alique præclari Viri doctorum munere fungerentur, incoluit, & sub tantis præceptoribus absoluto studiorum Academicorum cursu, integrum inde fere triennium itineri per Galliam, Italiam, Germaniam facto, summo cum fructu impendit. Unde jam A. 1609 a Principe *Mauritio Auriaco*, prævia Ordinum Hollandiæ Præpotentium nominatione, Satrapæ Mudensis, Prætoris Gœlandiæ, & Officialis supremi Vesopensis munere, magnæ utique dignitatis, ornatus est: etsi id quoque Parentis in Rempublicam & Domum Auriacam meritis fuit datum, qui tum superstes, octogenarius demum A. 1626 decessit. Interea Noster, postquam Comœdias ac Tragœdiâs quasdam edidisset, Vitam & Res gestas Henrici IV Galliæ Regis Belgico sermone, ut alia omnia, adornavit, octo fere annorum annis eam in rem impensis, eo applausu, ut *Hugo Grotius* in Epistola ad Hooftium, quæ est inter epistolas ejus Amstelodami A. 1687 editas ducentesima decima sexta, non dubitarit gratulari tanti Regis Manibus, quod tantum Scriptorem invenerit, & Rex Galliæ Ludovicus XIII postea præstitam gloriæ Patris operam remuneratus fuerit, collatis Nostro A. 1639 Nobilitatis insignibus & Equestri S. Michaelis ordine. Ast præcipuæ tamen ipsi curæ Historia Belgica fuit, cui componendæ jam tum A. 1628 manum coepit admovere, & toto deinde vitæ decursu infudavit, donec A. 1647 Hagæ Comitum, quorsum ad spectanda Friderici Henrici Principis Auriaci, qui non ita pridem decesserat, solennia funebria profectus fuerat, morbo oppressus expiravit, nondum absoluto sexagesimo sexto ætatis anno. Corpus defuncti Amstelodami in Templo, quod vocant, Novo tumultu paterno illatum est; postridie vero in Theatro urbis publico, honori ejus non oratio solum parentalis a *Brandio* nostro conscripta, ast ab *Adamo van Gernes*, actore in scena solertissimo, recitata, sed & cum illa finita esset, una e præcipuis ab Hooftio elaboratis Tragœdiâ, cui *Geerard van Velzen* nomen est, populo fuit exhibita: quod exemplum repetitumne postea fuerit, nobis quidem non constat. Fuit de cætero Vir linguæ patriæ & poeseos longe studiosissimus, ut cum Poetria etiam quadam Tesselschaede, seu ut ipse per anagramma vocabat, Sachtseledeles, per semiseculum fere, amicitia ipsi literarum commercio ex-

culta intercesserit. Inter Poetas veteres Virgilium, inter Historicos Tacitum, cujus opera bis & quinquagies perlegerat, & styli concisam ingeniosamque rationem imitatus fuerat, summo loco habuit. Uti- que hinc factum, ut in Historia Belgica aliisque scriptis lectorem re- quirat attentissimum, & acumine ingenii minime desitutum: quo respexit forte & Poeta Belgicus celeberrimus, *Joost van den Von- del*, quando ad Amicos dicere solitus fuit, in universo Belgio ne- minem se nosse, qui par sit vel unico folio componendo ea subli- mitate, qualem universa Hooftii Historia Belgica spiret. Inter Belgicæ Historiæ Scriptores Italos, Cardinalem Bentivolium: inter Historiographos quoscumque alios, Thuanum æstumatissimos ha- buit. Ex Amicis *Constantinum Hugenum de Zuilichem, Caspa- rem Barlaam, Vondelium, Grosium, Vossium* præcipue coluit. In administrando Satrapæ munere, æquum se omnibus præbuit, for- ditiam maxime exosus, ut ex bonis etiam condemnatorum fisco addictis, partem sibi debitam viduz aut hæredibus aliis donaverit, autochirorum inprimis, quos nonnisi ex infania peccasse, persua- sum habebat. Religionem Reformatam profitebatur, sed inimi- cus zelotis, ut edicta etiam adversus Romano-Catholicos lata exe- cutioni mandare non sustineret. Symbolo usus, *omnibus idem*, id consecutus est, ut nec ipse quemquam offenderit, & vicissim raro exemplo, aliorum odium atque invidiam feliciter effugerit. Con- jugium, ut de hoc postremo loco dicamus, duplex ipsi obtigit, pri- mum A. 1610 cum *Christina van Erp*, ex quo suscepti liberi matu- re extincti sunt; alterum A. 1627 cum *Leonora Hellemans*, e quo genitus *Arnoldus* Filius, Eques S. Michaelis & Scabinus Amstelo- damensis, cujus jam supra a nobis facta est mentio.

**EXPOSITIO LITERALIS ET MORALIS SANCTI
Evangelii Jesu Christi secundum quatuor Evangelistas. Auctore
R. P. F. NATALI ALEXANDRO, Ordinis F. F. Prædicatorum,
in Sacra Facultate Parisiensi Doctore, & eme-
rito Theologia Professore.**

Parisius, apud Joannem Anisson, 1703, in fol.

Alphab. 8.

Pos

Post multa variaque opera in lucem hæcenus abs se emissa, in Scripturæ tandem Sacræ lectione acquiescere, inque ejus meditatione consensescere decrevit doctissimus, nobisque sæpe memoratus R. P. F. Natalis Alexander. Sanctum igitur Evangelium in manus sumsit, ejusque expositionem continuam, juxta quatuor Evangelistarum ductum adornavit, literalem sensum primo, ac postmodum moralem quoque dilucidans. In literali sensu pandendo, parallela potissimum Scripturæ loca, & sanctorum Patrum Commentarios se excussisse, profitetur; venerandamque, quam appellat, Traditionem ubique se præ oculis habuisse addit. Vulgatam versionem Latinam pressius secutus est, quamvis & Græci textus & Orientalium versionum vim, sicubi opus duxit, attingere haud neglexerit. Quam Eruditos plerosque viros data dudum opera illustrasse censet, Evangelistarum concordiam & harmoniam, breviter tantum se delibasse, nullus dissimulat. Moralem vero sensum non minori, ac literalem illum, industria prosequendum sibi venire ratus est, quandoquidem Divini verbi prædicatoribus animarumque pastoribus, quibus Evangelium populo explicare ex officio incumbat, consulere hoc pacto decreverit. Veterem namque concionandi rationem, quam sancti Patres & antiqui Episcopi sectati sunt, in Ecclesiam revocari optat, ut mirum totius Evangelicæ lectionis, quam quisque auditoribus proponit, series explicaretur, sensuque literali, quantum necesse est, exposito moralis erueretur, cui præcipue Ecclesiastes insisteret. Novam namque (& suæ fidei sociis, ut constat, admodum familiarem) concionandi rationem parum probat, quæ, unica Evangelii sententia pro themate assumpta, extra quam divagetur ut plurimum Concionator, ejusque se velut immemorem in progressu sermonis ostendat, humanis conceptibus, ingeniosis licet, sterilibus tamen & exsiccis, ac elegantibus quidem, sed sæpius infructuosis morum humanorum picturis, auditorum pascat, seu potius jejunos dimittat animos, ac molli eloquentia comæque orationis ornatu ac leporibus demulceat, non instruat, non moveat, non flectat. Quod cacoethes tollere se studuisse innuit hoc Commentario, quem forte coronidem imposturum conjicit operibus suis reliquis, cum ultra sexagenariam ætatem provectus, lassescere jam incipiat. Cæterum a famosis illis

propositionibus quinque, ab Innocentio X & Alexandro VII in-
fensu Jansenii damnatis hæreticisque, nusquam non se abhorrere
testatur; quanquam a sanctorum Doctorum, Augustini & Tho-
mæ, dogmatibus de Gratia per se efficaci, & omnino gratuita
sanctorum Prædestinatione, aut a sanioris disciplinæ moralis de-
fensione, ne latum quidem unguem se deflexisse, simul affirmet.

*JOH. BRAUNII, SS. THEOLOGIÆ DOCTORIS,
eiusdemque & Hebraeæ Lingua in Academia Groninga & Omlandia
Professoris, Commentarius in Epistolam ad Hebræos, cum
indicibus locupletissimis & quibusdam
tabulis æneis.*

Amstelodami, apud Henricum & Viduam Theod. Boom, 1705, in 4.
Constat 5 Alph. & 19 plag.

Dedicavit celeberrimus Autor Commentarium suum pererudi-
tum Omlandia Ordini, eorumque Deputatis Novemviris:
in qua dedicatione, Ecclesiæ Christianæ deploranda hoc nostro æ-
vo facie expensa, luget, dari nonnullos, qui tentatam inter Lu-
theranos & Reformatos unionem impedire satagant. Largitur,
controvertentes olim Theologos ab utraque parte peccasse: aut
cum iniqua malorum commemoratione nemo ad concordiam ad-
ducatur, in comitiis pacis primum caput poni debere sanctam ma-
lorum oblivionem. Cordationibus Theologis, tam Lutheranis,
quam Reformatis, rixosorum hominum privatam hostilitatem,
asperitatem ac contentiones, & olim improbatas, & hodiernum
improbari. Inprimis per totam Saxoniam, sapientiores primos-
que Ecclesiarum Antistites magnam Reformatis demonstrare hu-
manitatem: id quod maxime factum sit a Celsissimo Electore
gloriosæ memoriæ, qui ante non multos annos aliquot cente-
na ex Cocceji operibus coemi jussit exempla, ut quælibet Ec-
clesia suam haberet. Concedit equidem, nec Lutheranos faci-
le eo adduci posse, ut cum Reformatis in omnibus consentiant,
nec Reformatos omnes Lutheranorum sententias amplecti posse;
non tamen omnem opinionum dissensum diversam religionem il-
lico dicendam esse, cum nec olim unquam extiterit, nec hodie ul-
la existat religio, quin fratres in variis capitibus a se recesserint,
ho-

hodieque recedant. Cum igitur Reformati & Lutherani in fundamentalibus religionis Christianæ capitibus conveniant, & errores fundamentum fidei ac vitæ sanctimoniam evertentes unanimiter detestentur, adeoque ambo certissime membra Ecclesiæ Christi existant; cur externum fraternitatis vinculum accedere non debeat, rationem esse nullam. Ostendit inde, ambos eadem de Deo, ipsius decretis & decretorum executione credere. Si vero quis objiciat, non tamen eodem modo hæc credi a Reformatis, quo a Lutheranis, illi Noster respondet, modum non facere ab stabilenda salutis fundamenta, sed versari ut plurimum circa subtilitates nullius momenti, atque circa controversias, quæ hactenus nondum decisæ creduntur, nec facile ad mentem cujuslibet decidi possunt; nec eum qui ignorat, posse dici damnatum, cum pauci reperiantur, inprimis inter illiteratos, qui de modo edocti sint, immo multi Martyres, ob fidem in Christum mortem obeuntes, eundem ignoraverint. Non statim, quæ nobis dura videntur, pro duris habenda esse; fieri enim posse, ut autoris mentem non recte capiamus, aut ejus thesi consequentias deducamus, quas ipse non admittit. Non tamen improbat consilia de convocandis ex utraque parte Theologis doctis, prudentibus, pacificis, ut serio controversis capitibus examinatis, in timore Dei tentent, quo usque alter alteri obviam ire possit. Adhortatur tandem suos ac seipsum, ut si Lutheranis pacem inire nondum visum fuerit, ipsi tamen a sua parte omnia odia, similtates, dissidia & discordias, quæ pacem turbent, dependant, certi promissionum Divinarum de optationibus temporibus, quibus major erit in Ecclesia cognitio, & membra Jesu Christi profundam pacem colent.

Quod jam Commentarium ipsum spectat, probe quidem noverat Noster, paucos esse Scripturæ libros, in quos stylum magis exercuerint interpretes, quam in Epistolam ad Hebræos. Cum tamen expenderet, eam continere totam Veteris & Novi Testamenti Theologiam, ita ut ipsa intellecta, reliqui verbi Divini libri, ac profundiora mysteria arcanaque in iis contenta, ipsæ etiam antiquitates, ritus, mores, observationes atque ceremoniæ sacræ & profanæ, Prophetarum secretiora dicta & revelationes ænigmaticæ, sanctiores denique pietatis normæ ac regulæ intelligerentur,
ad

ad quæ tamen omnia una non respiciunt interpretes reliqui quia laborem ab aliis sæpius jam iteratum in se fusciperet, non dubitavit, operam potissimum dans, ut, quæ ad verborum & rerum intelligentiam, ad nexum & ad scopum Spiritus S. scitu necessaria, breviter, clare & solide exponeret. Quoniam vero Epistola ad Hebræos multum facit ad evertendos Socinianorum errores, hunc usum quoque constanter ostendit, & ne videatur, quod sæpe accidit, ipsis affingere, quæ minus concedunt, contra Schlichtingium inprimis aciem stringit. Expositioni Epistolæ præmittit Prolegomena, in quibus prolixè docet, eam jure haberi pro Canonica; autorem agnoscere Paulum, a quo scripta sit, cum Romæ sub imperio Neronis captivus detineretur, ad Judæos in dispersione; & tandem in scopum Scriptoris inquit, quem esse contendit avocationem Hebræorum ab observantia legis Mosaicæ, & adductionem eorundem ad Christum Servatorem. Unde tres contineat partes, I. Exhortationem, ut, cultu Mosaico relicto, in Christum credant, a cap. 1 ad vers. 19 cap. 10. 2. Admonitionem ad veram pietatem, in fide & sanctitate perseverantiam, a v. 19 cap. 10 ad v. 20 cap. 13, & 3. Preces pro sanctis a v. 20 cap. 13. usque ad finem. Hinc nervose ostendit scopi partialis cujuscunque capituli cum scopo totius Epistolæ nexum.

Quoniam vero Noster probe novit, nexum inter veritates revelatas cum cura observatum multum facere, tum ad agnoscendam sapientiam, potentiam, bonitatem aliasque perfectiones Divinas, tum ad confirmandam Scripturæ sacræ autoritatem Divinam, non singulis solum capitibus & versiculis contenta præfigit, atque nexum eorundem tam inter se, quam cum antecedentibus monstrat, sed in singulis quoque propositionibus, nexum inter subjectum & prædicatum, ex eorundem natura & analogia fidei, sibi fieri potest, ostendit. Verborum significatum ex principiis philologicis, & collatione locorum parallelorum Scripturæ, ubi necessitas hunc laborem efflagitat, vindicare non negligit. Si quæ phrasæ ritum quendam sive sacrum sive profanum sapiunt, ita ut sine istius cognitione earum emphasis intelligi nequeat, ex antiquitatibus sacris atque profanis eundem enucleare, quemque phrasæ ad eum habeat respectum, docere studet. Singulorum quæ asseru-

mus

mus, unicum saltem proferemus exemplum, ut Lectori de nostro iudicio suum interponendi anam demus. Ita e. gr. ad comma primum capitis primi notat, vocem *πολυμερῶς* Græce sonare *pluribus partibus*, convenire autem cum Hebræo רַב־מִדְּבָרִים , quod & partes & tempora notet. Verbum enim רַב significare *ruris*, unde descendat Germanorum *Brechen*/Belgarum *breeken*/forte & Latino-rum fregit, ubi R sit raphatum F, & P mutetur in G, quia ejusdem organi. Inde רַב idem esse ac מִרְבֵּי , partem, ac *πολυμερῶς* idem, quod per plures partes, vel etiam per plura capita seu articulos, cum *perek* quoque significet caput vel articulum. Observat vero ulterius, רַב quoque notare definitum tempus, ut *πολυμερῶς* idem sit ac רַב־יָמִים multis temporibus. Omnes significatus hic invenire locum demonstrat, quia omnes gignunt sensum Scripturæ sacræ apprime conformem, ita ut nulla subsit ratio, cur ut num potius intenderit Spiritus Sanctus quam alterum. Connectionem igitur prædicati atque subiecti hujus propositionis, *Deus multis temporibus per varias partes & capita locutus est*, ex diversis Foederis gratiæ oconomis, ad quas Cocceus ipsiusque discipuli in demonstrationibus Theologicis recurrunt, deducit. Ita ad *com. 35. cap. 11.* notat, vocem *τυμπανίζεν* descendere ἀπὸ τοῦ *τυμπάνου*, quod a verbo *τύπτω* derivat & cum Hebræo הִיךְ convenire ostendit, & ex Suida & Scholiaste Aristophanis baculum significare probat, quo verberant; & juxta Stephanum denotare palem, ad quem alligati fontes fustibus contundebantur, observat. Unde cum non solum ex 2 Maccab. 6. v. 28, sed & Suida & Hesychio probari possit, tale olim supplicii genus obtinuisse, quo rei palo alligati & distenti baculis percuterentur, donec toto dorso pellicis quasi extraheretur; per vocem *τυμπανίζεν* ab Apostolo illud designari, tandem concludit. Similiter ad *comma subsequens ejusd. cap.* vocem *ἐπίδησαν* de tali supplicii genere interpretatur, quo fontes ferra dissecabantur, cum tale supplicium olim obtinuisse, ex 2 Sam. 12, 31. 2 Chron. 20, 6, ex Rabbinis atque ex Patribus, ut Origene, Tertulliano, Hieronymo, Epiphanio, Justino Martyre &c. constat.

Cæterum cum Doctissimus Autor nexum veritatum in hac Epistola revelatarum constanter explicet, ex autem officium Christi

mediatorium, & omnem salutis sub Veteri & Novo Testamento dispensationem accurate declarent: quantum ad diversas fœderis gratiæ œconomias distincte concipiendas in suo Commentario contulerit, quivis facile judicabit. Et quoniam idem argumenta Socinianorum ex ratione petita ex solidis demonstrationibus Metaphysicis accurate destruit, & contorsiones locorum Scripturæ ab istis factas ipsis rationis evidentibus principiis contrarias esse demonstrat (cujus rei exemplum videas p. 547, ubi Socinianorum errorem refellit, Christum in principio potestatis esse dependentem a Deo, atque independentem in executione & operatione, & demonstratione Metaphysica evincit, nullam creaturam fieri posse a Deo independentem, ita ut nulla creatura independens a Deo concipi possit, quemadmodum nullus potest concipi Deus dependens.) ad profligandos veritatis revelatæ hostes multum omnino contulisse censendus est Autor in Theologia Coccejana & Philosophia Cartesiana versatissimus: quos suos in utraque progressus prorsus insignes luculenter demonstravit, non solum in scriptis pluribus antehac editis, sed & per *ἐπιστολὴν* de æterna generatione ad calcem libri subjectum, contra eos directum, qui generationem æternam Filii œconomicam tantum esse affirmant: cum qua thesi non solum Tritheismum, sed & Polytheismum ipsum, eumque innumerabilium Deorum, necessario connecti, ex intimis Theologiæ ac Philosophiæ principiis evincit.

GYMNASII TICINENSIS HISTORIA ET VINDICIA, a Sæculo V ad finem XV. Auctore ANTONIO GATTO, in eodem Gymnasio Antecessore.

Mediolani, typis Josephi Pandulfi Malatestæ, 1704. 8.

Plag. 15.

QUæ in Karoli Antonii de Luca Melphitanæ libro, *Laureæ Legalis* inscripto, & recensione omnium fere publicarum Academicarum complexo, ignotum quo fato, quæve incuria, prætermissa plane est celeberrimæ *Gymnasii Ticinensis* seu *Academici Papiensis* Historia, eam nunc ab oblivione vindictam Viri orni erudi-

ditione præditus, *Antonius Gattus*, Mediolani, una cum Vindiciis quibusdam typis evulgavit, non exiguo rei literariæ emolumento. Professos esse in eo omnibus sæculis Viros cujuslibet scientiæ clariore, Karolum illum Antonium de Luca, velut Jureconsultum, eo minus latere potuisse Gattus commonet, si modo ipsi noti Baldus, Præpositus, Jason, Decius, Curtii, Gallaratus, Tornielli, Tortus, Costa, Menochius, Merenda, Ramos, Pechius & alii plurimi, qui Jus Civile in Ticinensi Schola publice docuerunt. Equidem operis difficultas ipsum quoque Gattum facile primum absteruerat, partim quod antiqua Universitatis & urbis monumenta undique perquirenti, post depopulationem urbis initio XVI sæculi, omnia interisse referebant; partim quod ex veteribus Itatorum & Gallorum Scriptoribus soli Saccus, Breventanus, Spelta ac alii posterioris ævi Historici offerebantur. Ast quum fors inopina Romanam Gattum perduxisset, tum *Justus Fontaninus*, celebris Cardinalis Josephi Renati Imperialis Bibliothecæ, cujus Præfectus est, copia ipsi facta, tum Abbas *Dominicus Passioneus*, Græcæ & Latiniæ eruditionis studiosissimus, cum incitarunt, ut desiderium vindicandæ Ticinensis Academiæ, quod fere deperierat, rursus in ipso revivisceret, isque peregrinus in Urbe *Synopsim* ejus typis editam evulgaret. Quæ ad *CLEMENTEM XI*, hodiernum Pontificem Maximum, literarum amantissimum, delata effecit, ut ille Gattum ad osculum pedis admissum summa benignitate exciperet, & singularem dein quoque eidem per literas cujusdam honorem polliceretur. In patriam Roma reversus Gattus, nihil amplius, medias inter belli turbas, de edendo opere cogitasset, nisi ipsum suis literis ad illud edendum impulissent Viri toto terrarum orbe celeberrimi, *Antonius Magliabecchius* & *Ludovicus Antonius Muratorius*, ille Regiæ Celsitudinis Magni Ducis Etruriæ, hic vero Senensissimi Ducis Mutinæ Bibliothecanus.

Itaque ubi in *primo*, *secundo* & *tertio* operis hujus, multam variamque eruditionem complexi, *capite* de urbis Ticinensis, ab Italici hodie *Provia* dictæ, antiquitate & nobilitate quædam hucusque ignota præfatus esset, & inter reliqua, eam primum quidem municipium & coloniam Romanorum fuisse, deinde vero perpetuam Regum Longobardorum sedem factam, & in ea a Theode-

rico magnificum palatium, *Regia Ticina & Criviana* seu sermone Italico *Citadella* dictum, fuisse exstructum, notato P. Eustachii a S. Ubaldo errore, qui perperam hoc ad urbis dedecus trahere conatus erat, comprobasset; nunc ad ipsius Gymnasii Ticinensis Historiam conversus, in *capite quarto* Scholas Ticinenses jam sub Boethio, qui A. 526 a Theoderico morte fuit damnatus, & Ennodio Episcopo, qui teste Guillelmo Cave A. 521 est premortuus, floruisse demonstrat, opinione Sacci, Bellovacensis & Vossii de Ennodii ætate una rejecta. Dehinc *capite V* floruisse Ticini bonarum artium studia, regnante Karolo M. ex eo palam est, quod hic, antequam in Italiam veniret, ex ea urbe Parisios Petrum Pisanum, qui cum Julio Judæo disputationem illic habuerat, acciverit, edocerique ab eo Grammaticam in palatio suo voluerit, posteaque vicissim Joannem Albinum, Monachum pereruditum, qui cum mercatoribus ex Scotia Parisios venerat, *sapientiam venalem* se habere professus, Papiam miserit, ut sublimiores illic scientias traderet. Id quod in *capite sexto* ulterius confirmat, contendens, quod licet Monachum istum, a Karolo Papiam missum, Sangallensis aliique Albinum, aliqui vero Joannem vocent, utroque tamen nomine Joannem Albinum vocatum, non dubium sit; perinde ac Alcuinum, Karoli M. præceptorem, Flaccum Albinum nuncupatum scribat Joannes Mabillonius: quam sententiam etiam Jacobus Ussenius in præfatione ad Epistolas Hibernicas adprobet. Ipsum autem Joannis Albini, Scoti, Papiam adventum circa A. 780 contigisse, id est quod in *capite septimo* ex Mabillonio conjicit. Posthæc in *capite octavo* ad Petrum Pisanum reversus, tum hunc e Scholis Papiensibus ideo a Karolo M. in Galliam vocatum, ut primus esset Parisiensis Academix institutor, cum Bulæo, Parisiensis Universitatis Historiographo; tum Scholas Papienses illis sæculis non Episcopales seu Coenobiales, sed publicas & universales fuisse, comprobat. Quo factò in *capite nono* Monasterium S. Augustini Joanni Albino, ceu locum illustrem, in quo scientias profiteretur, a Karolo M. assignatum; & in dicto Monasterio jam ante Karolum M. Benedictinos adfuisse; Canonicis item Regularibus in eodem ante annum MCCXXII locum datum, contra Joannem Mabillonium evincit. Ab his temporibus,

in

in *capite* sub eſſente *decimo*, Scholas Papienſes in publicam de-
 mum Academiam cum privilegio Karoli M. & Ludovici Pii ere-
 ctas conjecturat; & Synodi VI Eccleſiæ Gallicanæ de Scholis tri-
 bus publicis loco diligenter expenſo, Innocentii Cironii & Ludovi-
 ci Thomaffini opiniones circa ejuſdem loci intellectum refellit;
 ac præ cæteris quoque Monachi Sangalleniſis ſive Notkeri Balbuli
 Hiſtoriam ab erroribus, ipſi a Joanne Launojo publice objectis, vin-
 dicat. Progreſſus abhinc in *capite undecimo* ad Karolum Cal-
 vum, ejuſdem ſtudium & amorem erga ſcientias magnis Nicolai
 & Joannis VIII Pontificum elogis extollit, ex eo ſatis etiam eluce-
 ſcentem, quod Ticini Regio Longobardiæ diademate ab Anſberto Ar-
 chiepifcopo coronatus, omnia Papienſibus, & ſic probabiliter etiam
 Univerſitati ab Avò conditæ & a Patre protectæ, privilegia confirma-
 verit. Ubi & Papiam ab Hunnis poſtea incenſam, ſed non plane ever-
 ſam, contra Frodoardum & Hugonem Flaviniacenſem affirmat; &
 celebrem inter Otricum & Gerbertum coram Othone II diſputatio-
 nem addit. Circa A. MXXX Lanfrancum Papienſem, Magi-
 ſtrum omnium ſuæ ætatis doctiſſimum, Pariſienſes Scholas, a Pe-
 tro Piſano inſtitutas, reſtauraffe, eundemque Papiæ Anſelmum de
 Badagio Mediolanenſem, qui poſtea ſub nomine Alexandri II ad
 Pontificatum evecus fuit, diſcipulum adeo ſibi gratum habuiſſe in
capite duodecimo meminit, ut quum Lanfrancus jam conſecratus
 Archiepiſcopus Cantuarienſis Romam profectus eſſet, propter li-
 tem cum Thoma Eboracenſi Archiepiſcopo, ei Pontifex e throno
 aſſurrexerit, & ipſum, ut legitur in Vitis XXIII Abbatum S. Al-
 bani, his verbis exceperit: *Aſſurgo tibi tanquam Magiſtro, &*
deoſculor tanquam Pedagogum, & non tanquam Archipreſulem.
 Cæterum hoc ſæculo & ſuperioribus, Jus Civile in Italorum Aca-
 demiis, Italia a barbaris gentibus devaſtata ubique & oppreſ-
 ſa, velut prorsus deperditum delituiſſe monet, donec regnantibus
 Innocentio II Pontifice Maximo & Lothario II Cæſare, in bello con-
 tra Rogerium Normannum, Amalphi ſeu Melphi, urbe Apuliz,
 inventæ fuerint Juris Pandectæ, ſupra omnem memoriam diu ibi
 ſervatæ; & inſtitutos inde promotionum ad lauream legalem ritus,
 quos aliqui jam ſub Auguſto initium habuiſſe, falſo credant. Poſtea
 quum Academia Pariſienſis a Lanfranco Papienſi ad vetuſtum

decus restituta, ita floreret, ut seculo XII ingenia Germanorum & Italicorum multitudo ad eam conflueret, factum inde, ut Fridericus Æno-barbus, ne ex Italia & Germania Parisios peterent humanarum artium studiosi, eos insignibus privilegiis ad Germaniæ ac Italiæ Gymnasia A. 1158 Authentica *Habita* invitavit, quam Gattus idcirco integram in *capite decimo tertio* refert, ut ejus auctorem, occasionem & sensum a Lupoldi Beberbergii, Petri Rebuffi, Bulæi & aliorum falsis opinionibus, tum hæc, tum sequente *capite decimo quarto* vindicet. Nec successus etiam Æno-barbi conatum desitit. Nam privilegiis relatæ Authentiæ *Habita* literarum cultores invitantibus, ita in Italia publicæ scientiarum Academiæ floruerunt, ut Gattus in *capite decimo quinto* non solum Alexandrum Nechamum vere scripsisse credat, Parisiensem tum Academiam Philosophiæ & Sacra Scriptura Italicis, Jurisprudentia autem Italicis Parisiensi præcellere; sed & Petrum Danielem Huetium erroris notet, quod in libro Gallico de origine Fabularum Amatoriarum, vulgo Romanzi, perperam asserat, sæculo XII & XIII Italianam scientiarum & virorum doctorum fuisse profus ignaram; quum tamen istis temporibus Papias, Vir ille Græcæ atque Latine eruditissimus, Ordo Monachorum Cisterciensium scientiarum cultu insignis, Guarinus de-S. Victore, Guillelmus Papiensis, Joannes Boslianus, Sinibaldus de Flisco & alii quamplurimi floruerint. Postmodum Scholas Papienses a Karolo IV non institutas, sed restauratas, ex ipso Cæsareo diplomate, *capite decimo sexto* allato, demonstrat, & ex eo Bernardini Corii, Paulli Merulæ, Laurentii Schraderi & aliorum complurium errorem, Ticinensem Universitatem demum hac ætate institutam, refellit. Atque denique in *capite decimo septimo*, quod restauratum a Karolo IV Papiense Gymnasium fuerat, a Bonifacio IX P. M. confirmatum, & a Ludovico Maria Sfortia, Duce Mediolanensi, novis privilegiis illustratum fuisse, ex utriusque diplomatibus confirmat.

Habemus ita in hoc libro, stylo undique terso conscripto, celeberrimæ Academiæ Ticinensis per XI secula memoriam, unam cum ejus Vindiciis aliisque rebus multo pluribus, Historiam Regum Longobardorum egregie illustrantibus. Et jam a Gatto, quæ in hoc opere promissa legimus, tum secundam Historiæ partem de

Vi-

Viris Illustribus Universitatis Ticinensis, ad exemplum Antonii Riccoboni de Gymnasio Patavino dispositam, tum de Antiquitate Urbis Ticinensis librum singularem, tum alia usque adhuc desiderata, avide expectamus.

DISSERTATION SUR MAGNIA URBICA.

h. e.

DISSERTATIO DE MAGNIA URBICA, IN QUAE demonstratur, hanc Augustam minime esse Conjugem Maxentii Imperatoris, uti quidem hactenus creditum fuit.

Parisii, apud Petrum Cot, 1704, 8vo. Constat plag. 5 $\frac{1}{2}$.

una cum folio ære expresso.

REL nummariz studium, cui pretium nostra posuere ætate eruditorum quamplurimi, adeo feliciter succenturiatur superiorum temporum historia, ut juxta ordinem chronologicum concinnæ numismatum series ex omni fere metallo jam inveniatur, unoque quasi oculi ictu heroes, prout antiqua sibi succedentia secula factis suis illustrarunt, conspici queant. Fateri tamen omnino habet Dn. Genebrier, Medicinæ Doctor, & Dissertationis hujus ad Illustr. Dn. Foucault, Marchionem de Magny, exaratae Autor Nobilissimus, hæsitasse sæpe vel expertissima ingenio circa rariore Augustorum Augustarumque nummos, quoties historia illorum nomina vel plane silentio involvit, vel corrupta exhibuit, ipsisque haud satis constitisse, quosnam nummophylaciorum angulos ornare debeant Marinus, Pacatianus, & Nigrinianus brevissimi ævi Principes, aut Barbia Orbiana, Cornelia Supera, & Severina, quarum mariti antiquariorum solertiam diu effugerunt. Noster vero Marino post Philippos sedem suam assignat, siquidem Zosimus ac Zonaras hunc Tyrannum sub Imperatoribus istis turbas in orbe Romano dedisse tradant. Pacatianum, post Chamillardi, Gallandi & Baudelotii investigationes, eodem referendum censet, cum celeberrimi illi viri ostenderint, Pacatianum eundem esse cum Jotapiano & Papiano Historicorum, quemadmodum contigit, ut illis Balatus aut Balbatus appellatus fuerit, qui in nummis Vabalathus,

thūs, Diadumenus qui Diadumenianus, Aurelianus qui Aureolus exprimitur. Nigriniani ætatem in peculiari scripto curatius se definiturum promittit, quam huc usque factum, dum filius vulgò audivit Alexandri Tyranni Africæ, Maxentii tempore ad seditionem prolapsi. Quantum ad Barbiam Orbianam, quam alii Trajano Decio asseruerunt, uxorem illam Alexandri Severi statuit, quia in averſa parte nummi hujus Imperatoris viſitur; Hetrufcillam e contra in matrimonio Decii vixiſſe; Severinæ autem Aurelianum maritum fuiſſe; Corneliam Superam Valeriano Juniori conjugem dari e conjecturis Triſtani, quas tamen Clariffimus Vaillantius, perſpecta earum bonitate, calculo ſuo muniverit. Utcunque vero Imperatricibus hiſce de conjugibus proſpectum, Magniam tamen Urbicam, de qua diſſerendi campum ingreditur Noſter, inter incertas hætenus erraſſe Auguſtas, & congruum ſibi maritum oſculari haud potuiſſe. Licet enim Occo poſt Maxentium eam locaverit, illiusque veſtigia preſſerit Longelonus, Triſtanum tamen idem faciendo ingenue proteſtatum eſſe, non ideo ſe hunc ſequi ordinem, quod Magniam Urbicam uxorem Maxentii crederet, ſed quod certo perſuaderetur, eam Magnentium minime conjugem habuiſſe, ceu nonnulli putarint. Eadem oberrare quoque chorda Patinum atque Begerum, priorem quidem hoc cum additamento, Maxentio illam potius eſſe ſociandam, quam Magnentio, quia non conſtet, hunc ſobolem procreaſſe. Harduinum vero, quem a ſagacitate commendat, propius ferire ſcopum, dum Carini aut Numeriani contoralem Urbicam dixit, at cum rationem haud ſtringentem ſatis effato ſuo adjecerit, Occonis aliorumque ſequacium opinionem nunquam non prævaluiſſe. Notum videlicet erat, Maxentium patrem fuiſſe Romuli, alteriusque filii incerti nominis: cum itaque Magnia Urbica, illaudata alias in monumentis hiftoriarum, in numiſmatibus elogio, *Venus Genetrix*, inſignita extaret, protinus eam Maxentio junxerunt paranympſi nimis creduli, oſcitantæ ſuæ haud ſiculneam excuſationem in lemma iſto ſe reperiſſe arbitrati. Verum quam fallax, quamque lubricum ſit ejuſmodi argumentum, nemo non deprehendet, utut lynceis oculis minime inſtructus. Noſter ſane, tacentibus Scriptoribus, quoties ad nummos tanquam triarios res rediit, examinare jubet

tum

tum Inscriptionem ipsam, tum literarum totiusque sculpturæ formam. Deinde & hoc præsupponit, cujuslibet Augusti Augustæque suæ, quin & liberorum suorum numismata, non modo in allegatis passibus, verum etiam in certis notulis, quæ infimam monetæ partem occupant, quam præxime ad se invicem accedere debere. Quod postulatum dum pluribus urget, characterum, qui a Gallieni inde ævo ad ætatem usque Numeriani, in nummorum vel media, vel inferiore parte (dans le Champ ou dans l' Exergue) copiose occurrunt, prælongum syrma colligit, quales exempli gratia adduxisse sufficiat: ΚΑΑ, ΚΑΒ, ΚΑΓ, ΚΑΔ, ΧΧΙΑ, ΡΧΧΙ, ΣΧΧΙ, SMSΧΧΙ. Mox hoc consecrarium exinde elicit, quod si Urbica maritum agnovisset Maxentium, illius certe imagine signatum æs non dispares notas præ se ferret, quam hujus; quæ dissimilitudo cum habito examine manifesto se prodat, tutissime etiam pronunciandum judicat, amborum nummos diversissimo tempore operas monetariorum exercuisse. Quin & sententiam suam adeo veram æstimat, ut, etiam si historia Magniam quandam Urbicam conjugem perhiberet Maxentii, huic tamen, quæ in nummis obvia aliud tempus aliumve maritum, cui major convenientia & monetæ & notarum inibi exsculptarum fidem conciliaret, sit quaesiturus. Cum enim Romulus æquales parenti suo Maxentio characteres gerat, occur Urbicæ, quæ pro matre venditatur, absimiles adposuissent monetales? Ex eodem differentiæ fundamento refellit opinionem eorum, qui Magnentio aut Decentio Urbicam nostram nuptiis alligant, parum curantes veritatem Historicam, quæ illi unicum solum uxorem, Justinam scilicet, rarissimæ prudentiæ ac pulchritudinis foeminam, post mortem ejus Valentiniano junctam, attribuit.

Remotis igitur sententiis omnium minime probabilibus, ad Celeberrimum Harduinum, cui Magniam Urbicam Carino aut Numeriano, ut supra dictum, copulare visum fuit, jam descendit, ejusdemque conjecturam non destitui quidem ante laudata inscriptionis ac calaturæ consonantia, lubenter fatetur, at cum Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus aliique Principes adhuc supersint, quorum nummi pari gaudeant similitudine, matrimonia singulorum diligentius exploranda putat, priusquam alicubi subsistere de-

Ecc

tur.

TAB. IX.

Fig. I.

tur. Aurelianum quod attinet, illum statim choro hoc excedere autumat, quoniam Severina uxor ipsius noscitur. Tacitum vero, testante Vopisco, uxorem suam geminis uti passum non fuisse; alienam itaque ab eo predicandam Urbicam, quæ in nummo N. 1. adpictæ margaritis ac pretiosis lapidibus onusta comparet. Florianum porro, duorum quippe mensium & præter Senatus auctoritatem Imperatorem, multo minus Urbicæ congruere. Deinde nec Probo eam vindicari oportere, cui longe alia ac diversissimi vultus foemina in metallione gazophylacii Regii, N. 2. hic expresso, ad latus statuitur, ceu ipsemet Autor instituta oculari inspectione deprehendit. Restare igitur Carum, ejusque filios Carinum & Numerianum, Augustos omnes, e quibus Magniæ Urbicæ maritum deligere fas sit. Se quidem a primo momento, quo nummos sequioris ævi congerere coepit, conjugem ipsi adjudicasse Carum, tum quia nullibi memorent historici, uxorem Cari vita decessisse, antequam is Augusti fastigium ascenderit, tum quia nemo inficias eat, geminam illum sobolem e thalami consorte sustulisse. Ex adversa parte Carinum novem uxores duxisse ac rejecisse, pulsas plerisque prægnantibus; unde haud sublestum refutet indicium, nec satis temporis illam habuisse, ut unam eam Augustam declararet, neque etiam duos ex una liberos procreasse, animo ejus ad divortia adeo proclivi, quæ omnia ad Magniam Urbicam plane non quadrent. In Numeriano cessare equidem tot impedimenta, cessare tamen & argumenta probantia, matrimonii vinculum inter ipsum modoque dictam Augustam coaluisse. Quodsi autem in ejus fratrisque locum substituat Carus, utriusque genitor, tum plana omnia atque expedita reddi. Epigraphen namque in nummo Magniæ Urbicæ, *Venus Genetrix*; nec minus aliam, *Pudicitia Augusta*; in numismate maximi moduli, cuius hic N. 3. ectypum damus, prostantem, sese mutuo quasi respicere, egregieque asserto suo favere, siquidem duo parvuli, qui ad pedes Deæ Pudicitæ togati adsunt, pro Carino & Numeriano reputentur. Reliqua, quæ Nobilissimus Autor tam circa prænomen Magniæ, quam circa nomen Urbicæ sollicitè conquisivit, B. L. majore cum voluptate ipsemet lustrare poterit, ut ita hic acquiescere nobis integrum credamus.

Fig. III.

DIS-

TAB. IX. ad A. 1705.

Fig. I.

Fig. II.

Fig. IV.

Fig. V.

Fig. VI.

Fig. VII.

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCV. 403
DISSERTATION SUR NIGRINIANUS.

i. c.

DISSERTATIO DE NIGRINIANO, CUIUS Æ-
vum summa hætenus incertitudine laboravit, deque aliis
Principibus, quorum nummi Antiquarios
solicitos tenent.

Parisis, apud Petrum Cot, 1704, 8vo.
Constat 4 plag. tabulaque ænea.

Promissi sui in commentatiuncula de Magnia Urbica facti non immemor Doctissimus Dn. Genebrier, M. D. Nigrinianum in epistola hac, ad celeberrimi nominis Philologum Dn. Baudelotium de Darval conscripta, certiori quoque ætati asserere contendit. Occonis etenim vestigia sub Constantio eum collocantis, ac Sergii Consulis illo ipso tempore, quo Constans Magnentii insidiis perierit, collegam statuentis, merito vitanda judicat, tum quia calatura numismatum Nigriniani, sub N. IV ad oculum patens, & characteres KAA inibi expressi, tum quia Inscriptio DIVO NIGRINIANO, ac Consecratio in aversa facie adjecta, sæculo Constantiano conciliari haud possent. Tristani vero conjecturam existimantis, Nigriniaianum Alexandro, qui in Africa tyrannus extitit, filium dari posse, inniti saltem testimonio Zosimi, qui Maxentium ab Alexandro filium ejus, jam adultum atque oris venustate inprimis commendabilem, fidei obsidem sibi depoposcisse narrat. Cum igitur historia nomen ejus taceat, descriptioni cæterum allatæ Nigrinianus in nummis satis congruat, occasionem inde suspicandi Tristano obortam, hunc ipsum forte Alexandrum parentem habuisse. Quantumvis autem speciosa videatur ista conclusio, nihil tamen in se ponderis continere Noster arbitratur, siquidem regula alibi a se tradita, quod eorum Principum numismata, quorum ætas in unum incidit tempus, tam quoad sculpturam atque epigrapham, tam quoad notulas circumstantes sibi simillima esse debeant, firmo talo consistat. Jam vero differentiam inter Alexandri & putativi filii ejus Nigriniani nummos adeo notabilem sese exferere, ut nulli ambiguum esse queat, quin longe dispare ævo ambo vixerint, Nigrinianique etiam moneta propter characteres KAA, ad decen-

TAB. IX.
Fig. IV.

Ecc 2

num

nium illud, quod Aurelianus, Tacitus, Florianus, Probus, Carus ejusque liberi fascibus suis nobilitarunt, utpote quo dictarum literarum usus invaluit, ableganda veniat. Indagaturus itaque Nobilissimus Autor, sub quo Principum illorum Nigrinianus ad regiminis partem adspirare potuerit, seculi istius gesta prolixè recenset, luceque meridiana fere clarius ostendit, inter Tyrannos seu qui tumultu concitato Augustale nomen involarunt, locum ipsi haud competere. Deinde anquir, num filiis aut consanguineis memoratorum Imperatorum annumerari possit, atque in Aureliani vita, varia scopo suo accommodata se reperisse autumat. Vopiscum filium sororis suæ ab eo interfectum perhibere: quidni is Nigrinianus fuerit, quem vel invidiæ emolliendæ causa, vel ob detestam ejus innocentiam, consecrari curavit Aurelianus? Nec quicquam porro obstare, quin filius ab ipso met susceptus haberi queat, etiam si Vopiscus de filio nihil plane dicat, imo filiam solam eum reliquisse testetur. Hujus namque silentium rem minime conficere, & si quam maxime concedatur, superstitem tantum fuisse, Aureliano gnatam, annon & vivo parente filius decedere potuit? Provocat ideo non solum ad Suidam, qui sanguine uxoris filii sui manus polluisse Aurelianum affirmat, sed ad Acta etiam Martyrii S. Columbæ, quæ nuptiis filii hujus Imperatoris passimam fornicam tentatam memorant, ut Soli aliisque Deastris sacrificaret. Quod si ergo Aureliano, suffragantibus Scriptoribus, filiam tribuere liceat, non improbabile quoque reddi, eundem Nigriniani nomen ab uxore, Nigrinia forte dicta, mutuasse, ceu Domitianus a Domitia nomen accepit, quandoquidem Nigrinix & Nigriniani nomina apud Romanos a longo jam tempore celebrata fuerint. Neque tamen opinioni huic mordicus inhaeret Nobilissimus Autor, sed pro ingenii sui felicitate, aliam suppeditat conjecturam ab exquisita similitudine, quæ inter Nigriniani nummos & Cari atque Numeriani consecrationem exhibentes intercedit, petitam. Nigrinianum scilicet Numerianum forte patrem agnovisse, cumque eo ab Apro interemptum, a Carino vero, qui omnibus superstes vixit, Diis adscriptum fuisse hariolans. Utri jam sententiæ adstipuleris, deprehendes sane, Nigrinianum nullo modo Constantini Africæ Tyranni familiæ aggregandum, sed ad Augustorum ætatem, quo-

rum

rum supra mentio facta, referendum fore. Jam ulterius pergit Noster, nimisæque credulitatis arguit, qui e Galerio Maximiano & Maximiano Juniore diversos sibi fingunt Augustos, multisque demonstrat, unum eundemque Principem sub dispare latere nomine, ipsissimum nempe, qui a Flavio Valerio Maximiano, cui Senioris interdum appellatio tam in nummis, quam in marmoribus tribuitur, in consortium Imperatoris dignitatis adsumi meruit, nec inficiandum certe asserto ejus figuras N. V. VI. VII & VIII egregie favere. Quantum ad numismata verbis DN. CONSTANTIIUS JUN. NOB. C. signata, quorum specimen N. IX prostat, non Constantio Constantini filio illa, sed Gallo fratri Juliani Apostatae vendicanda, cum Celeberrimo Harduino sentit, pluribusque argumentis hoc inventum deducit. Tantum de ipsa epistola. In præfamine autem objectionibus Dn. Henrionis, qui in confesso Academiæ Inscriptionibus intentæ, d. 14 Nov. 1704 problema ejus de Magnia Urbica Cari uxore operose refutaverat, abunde respondet, novas easque pereruditæ suggerens rationes, quibus vinculi istius conjugalis probabilitas evinci possit.

TAB. IX.
Fig. V. VI.
VII. VIII.

Fig. IX.

DISSERTATION SUR LE JANUS &c.

h. e.

DISSERTATIO DE JANO ANTIQUORUM,
deque nummis eo pertinentibus.

Parisius, apud Petrum Cot, 1705, 870.

Plag. 3¼.

SCopus hujus opusculi, Illustri Foucaultio, Marchioni de Magny, Regis Galliarum Consiliario Status atque in Inferiore Neustria Præsidi, a Dn. Gros de Boze nuncupati, eo tendit, ut, quicquid vel mythologia, vel historia, vel res denique nummaria de Jano notatu maxime dignum offert, id curiosis omne in nuce, quod ajunt, proponatur. Inter alia vero non injucunde disquiritur, num Jani templum Imperatorum gentilium more obserari jusserit Constantius Constantini filius, quoniam Ammianus Marcellinus tale, quid Histor. libr. XVI de ipso affirmet: *Concluso Jani templo, fratrilique hostibus cunctis, Romam gestiebat visere.* Sed Autori

nostro persuasam est, priora verba non in propria, sed tropica significatione accipi oportere, ut bellum penitus confectum, pacemque initam designent: siquidem & in honorem Ludovici XIV Franciæ Regis nummus missilis cum Jani templo fuerit cufus, addita inscriptione: *J'en ay la clef*; unde tamen paganissimum adhuc in Gallia vigere, nemo temere suspicabitur. Occasione autem Calendarum Januarii, quibus præcos olim Consules munia sua quotannis in æde Jani auspiciatos fuisse constat, haud sibi satis exploratum monet, nunquid ejusmodi solemnium Augusti etiam subsequentes, sub auspiciis regiminis sui peregerint? Licet enim Clarissimus Vaillantius hoc statuere videatur, propter nummum Pertinacis, in cuius averfa parte Janus bifrons cum lemmate, *Jano Conservatori*, apparet, attamen cum reliquorum Principum ne ullus simile sacrificium in nummis celebrari fecerit, proude peculiam rem ibi subesse rationem Noster existimat, eandemque e Julio Capitolino depromendam, utpote qui Pertinacem ipsis Calendis Januariis ad Reipublicæ clavum ascendisse refert. Quo admisso, sponte sua inde flueret, Imperatorem ipsa Jano sacra die ad istud fastigium evectum, haud alii Numini convenientius, quam Jano, sui suarumque rerum conservationem publice commendare potuisse.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII INTRO-
ductio in Alchimiam.

Jenæ, sumptibus Johannis Bielkii, 1705, 4.

Constat 8 plag.

Etiam si exosa maxime Medicis sit, explosa vulgo, & male audiens communiter Alchimia, valet tamen & de ea illud Philosophi: Introite, etiam hic Dii sunt. Non negligenda enim est Ars Alchymistica, cum sit necessaria, licita, honesta, jucunda, utilis, & cautos nos reddat atque pios. Quæ cum perspexerit Illustris Wedelius, in Chimica arte nulli secundus, animum induxit, præsentem de Alchimia adornare Introductionem, selectioraque infimul ingenia ad hoc studium invitare, eademque excitare, ut communi vel divisâ opera solvantur ænigmata, separantur inutilia, ex-

explorentur arcana, parcatur una inutilibus sumptibus, omniaque, Spiritus Sancti auspiciis, ad Divini nominis gloriam & humani generis commodum impendantur.

impossibilem equidem esse, arguunt quidam, specierum diversarum immutationem, seu naturam spectes, quæ eandem abhorret, seu artem, quæ non ultra naturam sapit; obscura esse omnia, quæ scribant Alchimistæ, & hoc ipso recondi & oculi fraudes; dissona minimum tradi, absurdis & incognitis terminis ludi; processus si desideres, reperiri integra plaustra, in fine abire in fumum & cineres omnia; hinc contemptui & scommatibus vulgi sese exponere, & carceribus, tormentis aliisque gaudia concepta luerre, qui arti huic invigilent, existimant. Quanquam autem negari non possit, fraudes quandoque subesse, vel conceptas, vel illatas ab aliis; habet tamen fundamentum suum ars. Cum enim volatile possit figi ab igne, a miscela, a fixantibus aliis, immaturum maturari, digeri & exaltari, aurum vero hinc & argentum sulphure & mercurio puro, eoque fixissimo gaudeant; credibile est, nec pro absurdo habendum, idem reclusum, pansum, digestum & exaltatum posse corrigere & fixare metalla reliqua fermento feminali, ut centraliter inde digesta & exaltata, fixato alteratoque sulphure & mercurio, immutari & converti in aurum possint, pollentia singula unctuositate intime obvolvente partes terreas lutas & mercuriales. Cujus rei experimenta allegat Author Clarissimus, artemque olim ab Ægyptiis, Arabibus, Græcis & Romanis exercitam esse pronunciat. Artificibus interim commendat pietatem, lectionem & meditationem, singulorumque sedulam repetitionem, ac continuationem. Nosse enim eos oportet genium Scriptorum, obscurum, parabolicum, ænigmaticum; distinguere Authores, quos solos fere adire & audire datur; cognoscere naturam, ingenium, ejusque regimen & administrandi modum, avaritiam odisse & taciturnos esse. Peculiaris est & ab omnibus aliis diversus modus tradendi & scribendi Alchimistarum, quod partim antiquitatem sapit sapientiæ Veterum mythologicæ, partim secretam artem, quam velot studio magis involvere & obvelare quam detegere ac docere voluerit. Hinc modo per signa, modo per characteres, modo per numeros, modo per figuras, modo per colores,

res, modo per nomina nova rem explicuerunt. Quoad materiam universalem, in partes abiere Alchimistæ, & quot capita, tot sensus, quot nomina, tot res in experimenta vocatæ fuisse, ut nihil fere tam absurdum sub Sole videatur, quod non in censam venerit. Sic alii in elementis eandem indagaverunt, ut in terra, tam pura, Virginea, Adamica, quam in uliginosis nigro-rubentibus pratorum & fossarum cespitibus; item in aqua, rore, pruina, quin imo & in aere. Verum hæc materia non nisi remotissima est, hinc alii ad tria naturæ regna animum applicuerunt, ex vegetabili tartarum e.g. seligendo, ex animali urinam, sterqus, semen humanum, & salivam præparando, ex minerali vitriolum, sal commune, nitrum, sal ammoniacum, arsenicum, cinnabarium, Saturni mineram tractando. Plerisque tamen argentum vivum & antimonium arrisit. Est enim mercurius metallum quasi indifferens fluidum, volatile quidem adhuc, sed fixandum facile, cum auro symbolizat pondere & substantia, & pollet sulphure occulto. Sic antimonium duo continet metallorum elementa, sulphur & mercurium, finit aurum privative & positive, solvit idem blandissime, at intime, dealbat & calcinat. Non autem absolvitur tinctura uno solo ingrediente, sed minimum duobus, quod maris & femine symbolo innuere voluerunt, nec abaverunt tamen tertiam, sed velut spiritualement amorem vocando magis quam corporalem. Utut vero plurimi unum fere ac solum aurum eligant & intendant, tanquam nobilissimum ac instar omnium; non pauci tamen ob fixitatem & communes cum auro dotes, etiam argentum in hunc censum vocant, ut hinc tinctura duplex detur ad rubrum & ad album. Usus quod concernit Lapidis Philosophorum, adhiberi hic dicitur (1.) ad metalla ignobiliora tingenda in perfectiora, (2.) ad roboranda viscera, spiritum vitalem, & tollendos morbos, chronicos præsertim, alioquin per naturam curabiles, (3.) ad gemmas artificiales, (4.) ad vitrum malleabile reddendum, (5.) ad dignoscendam DEI Opt. Max. admirandam sapientiam, vel sola cognitione contento animo, (6.) ad vitam producendam. Tacemus pietatem, eleemosynas & alia. Sed nec desunt, qui Alchimia abutuntur; siquidem dantur, qui ex professo negant, Lapidem Philosophorum auri materialis conficiendi esse medium & medicinam,

arbitrantes, totum illud opus non esse nisi avaritiæ vel persuasio-
nis vanæ prætextum, indeque nata figmenta; moraliter potius in-
telligendos esse Philosophos, sive primam & ultimam causam scruta-
tatos, alios materiam, alios generationem & corruptionem, mor-
tem ipsam, alios non nisi Deum Optimam Maximum; singulos
hoc vel illud velut lapidem seu terminum, atque principium, in
quo omnis cogitatio acquiescat, ac figatur, posuisse. Scorsim ul-
terius Christiani progressi, ad divina & sacra applicavere hoc ipsum,
ita ut alii artem penitus negaverint, alii affirmarint quidem, sed
eamdem ad universa quasi religionis arcana traxerint. Imo alii
tria principia chimica materialia ad S. S. Trinitatis mysterium perquam
absurde & tantum non impie applicarunt. Alii ipsam Scripturam S.
huc detorquent, & maxime Canticum Salomonis, Apocalypsin &c.
unde materiam & colorem & nihil non arcessunt, ne dicam uni-
versam Salvatoris nostri passionem, mortem, resurrectionem, ad-
scensum ad coelos, & reliqua huc trahi. Tangendus denique &
ille est abusus, ne fallatur, vel spes vanam sibi quis concipiat,
fraudentia quacunq; inductus, multo minus malitia & pravitate
ad adulterandi aurum & argentum,

ANTIQUITATES WALCKENREDENSIS,

oder

**Historische Beschreibung der Kaiserlichen Freyen
Reichs-Abtey Walckenried/ıc.**

Seu

**DESCRIPTIO HISTORICA LIBERÆ IMPERIALIS
Abbatia Walckenredensis, Ordinis Cisterciensis, qua celebratissima
quondam fuit. Auctore JOHANNE GEORGIO
LEUCKFELD, Pastore Primario
Groningensi.**

Lipsiæ & Nordhufæ, apud Carolum Christianum Neuenhahn,
1705, in 4to.

Constat Alphab. 4, plag. 9.

Percelebris olim fuit Abbatia Walckenredensis, dignaque adeo
in qua describenda non unus Auctorum desudaverit. Primus

Fff

Jo-

Johannes Letznerus, editis plurimum cenobiorum historiis satis notus, sed nimium credulus auctor, antiquitates Walckenredenses collegerat, cui labori cum esset immortuus, incidit in ejus schedas Johannes Eckstörmius, & ex illis *Chronicon Walckenredense*, immutato paulum, quem Letznerus secutus fuerat, ordine chronologico, Latine composuit ediditque Helmstadii, A. 1657, in 4. Erant vero Johannes Henricus Hoffmannius, diligentissimus apud Cellenses Archivarius, perustrato opere Eckstörmiiano, & collatis nonnullis manuscriptis rarioribus, & plurima latuisse Eckstörmiium, nec pauca ab eo incerta fide relata reperit, quod justis ad eam historiam subsidis omnino fuisset destitutus. Quamobrem ipse *Rerum sue Antiquitatum Walckenredensium libros X* consignare instituit, quorum tamen non nisi tres priores absolutos in schedis reliquit. Quantum demum Classissimus Leuckfeldius hic profecerit, qui & Hoffmannianis illis reliquiis diligenter usus est, & variæ generis monumentis aliis ac scientia rerum monasticarum Germaniæ instructissimus, ad consignandas has *Antiquitates Walckenredenses* accessit, facile judicare poterunt, qui eas vel leviter inspexerint. Nos, cum prolixum nimis foret, singulorum capitum jacto ordine dispositorum lemmata huc transcribere, præmissis tantum nonnullis de institutione Abbatiz, speciminis loco de jure Advocatiz in eandem, e P. II, C. 2 quædam memorabimus, collatis etiam iis, quæ huc e P. I, C. 13 & 23 pertinere videbantur.

Nimirum Abbatia Walckenredensis in pago Saxoniz Inferioris Zurrigau, qui Thuringiz proximus est, sita, nomen quidem villæ eujusdam Gertrudæ Nordheimensis Comitissæ, quæ eodem in loco fuisse quondam memoratur, institutionem autem Adelheidi Comitissæ de Clettenburg debet, quæ Cisterciensibus, paulo post Ordinis institutionem, A. 1127 sedem illic concessit, & sumtus liberaliter suppeditavit, horrendis quidem imprecationibus in eos, qui male illis usi fuerint, effusus. Hinc tamen non neget Auctor, nisi ea Abbatia non minus atque in reliquis Cisterciensium monasteriis, supremum Advocatiz jus solis Imperatoribus & Imperio fuisse proprium, quorum privilegia Walckenredensibus concessa, recitat P. I, C. 13, illos tamen probat Advocatiam inferiorem Comitibus primum Clettenbergensibus, & eorum stirpe A. 1260 des-

ciat.

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCV. 411

cante, Hohnsteinis, ad quos & eorum ditio pervenit, demandasse. Et licet, mortuo A. 1323 Abbate Johanne, ab Hohnsteiniorum, quippe excommunicatorum, Advocatia sese quodammodo subtraxerint Walckenredenses, impetrato eodem anno ab Imperatore Ludovico privilegio de eligendo novo Advocato, electisque postea Comitibus de Werningerode, jus tamen ipsum tantum abest ut penitus amiserint Hohnsteinii, ut potius integrum retinuerint. Id quod vel ex eo liquet, quod, cum tempore reformationis Carolus V A. 1551 supremam tutelam monasterii in se suscepisset, Hohnsteinio deinde Comiti Ernesto imperatum fuerit edicto Ferdinandi Regis, ut pro eo, quod ipsi iacumbat, inferioris Advocatiae munere, curaret diligenter, ne quid in ea Abbacia detrimenti paterentur sacra Pontificia: ut taceamus, Ernesti hujus filius, solenni postea formula, A. 1557 jus illud ab eodem Ferdinando fuisse confirmatum. Interim inficiandum non est, Fridericum III Imperatorem, publico decreto A. 1457 lato, Ducibus Saxoniae & Landgravis Thuringiae universis injunxisse, ut tutelam Walckenredensis Abbatiae sui & Imperii nomine in se susciperent. Proinde cum, ob res novas ab Abbate Joanne Holtegelio (is enim primus A. 1543 Protestantium sacra in monasterium introduxit, quae deinde A. 1546 cura Johannis Spangenbergii firmata & stabilita sunt,) susceptas, inter ipsum & Ernestum Hohnsteinium haud satis conveniret, Mauritius Dux Saxoniae, postea Elector, ut ea occasione in stabilimentum juris sui uteretur, unum atque alterum A. 1546 ad Abbatem delegabat, qui denunciarent, Ducem coenobium, in quod vetus ipsi jus esset, occupare, & Pontificios abusus abrogare constituisse; quod cum prolixis sed modestis litteris deprecatus esset Holtegelius, mox Dresdam, & cum eo venire variis de causis recusasset, Lipsiam vocatus est, quo in loco de monasterii rebus cum Mauritio egit. Hinc etsi Abbas ipse Mauritio clam faveret, eademque quotannis pullos equinos duos in recognitionem, juris tutelarum mitteret, Ernestus tamen suae domui, tum jure territoriali, tum hereditario, Abbatiam Walckenredensem, si monachos in ea deficere contingat, competere scriptis asserbat, quae monachi ipsi suo calculo approbabant. Magis de tuendo hoc jure, mortuo postea A. 1552 Ernesto, qui Pontificiis perquam deditus

erat, filii ejus quatuor laborabant, & ne Abbas equos illos ad Mauritium deinceps transmitteret, serio prohibebant. Unde cum aliquoties Mauritius, frustra tamen, illos postulasset, demum A. 1533 in expeditione adversus Albertum Marchionem Brandenburgicum occupatus, pernoscansque in eo cornobio, ita compellasse Abbatem dicitur: *Qui sit, Domine, quod equos nobis non mittis? (Herr wie kömmts / daß ihr uns die Fohlen nicht schicket?)* cumque is respondisset, *Domine Clementissime, quod factum habemus non est, fiet deinceps, (Gnädigster Herr / was nicht geschehen ist / soll noch geschehen /)* subjecisse, *bene facis, ita enim erimus amici, (da recht / so bleiben wir Freunde.)* Postquam in eadem expeditione occubuisset Mauritius, juris sui armis prosequendi occasionem nactus deinde est successor ejus Augustus, eo quod novus Abbas Jacobus Marsilius cum Hohnsteinis Comitibus in praejudicium monachorum fuisset pactus A. 1564. Quamvis enim pactum illud confirmasset Maximilianus II Imperator, attamen Monachi ad Augustum se contulerunt, qui mox anno sequenti, militum manum, ductu Henrici de Saltze, in monasterium immisit, & jam dilapso Marsilio, alium Abbatem Wolffgangum Langium, eligi a monachis curavit. Delata inde ad Caesarem querela, ita, demum Dresdae A. 1568 conventum est, ut Abbatia Walckenredensis, praeter Comites Hohnsteinios, superiores etiam tutelares Electores Saxoniae haberet, iisdemque, loco equorum antea transmissorum, trecentos florenos annuos exhiberet, & praeterea quartum quemque puerum scholae Walckenredensi, quae tum florere coeperat, ab illis commendatum suis sumptibus aleret. Verum, ut verbis in pariete quodam ejus monasterii conspicuis utamur, A. 1574 jus tutelare permutatione a Domo Saxonica devolutum est ad Reverendissimum & Illustrissimum Principem Henricum Julium postulatum Episcopum Halberstadensem, D. Brunsvic. & Lunenburg. Qui etiam A. 1592, Comite Hohnsteinio ultimo viam functo, Comitatum sui juris fecit, & Administrator hujus monasterii a Canonicis est electus & declaratus. Henrico Julio mortuo, Fredericus Ulricus, ac deinde Christianus Ludovicus, Duces Brunsvicenses, atque post hujus obitum Georgius Wilhelmus, constituto A. 1665 inter ipsum & Johannem Fredericum fratrem

pactio, Abbatiam tenere. At cum, Brunsvico A. 1672 capto, nova inter Duces Brunsvicenses pactio, Dannenbergensis Comitatus Cellensi stirpi transcriberetur, vicissim Walckenredense comobium ad Celsissimos Duces Brunsvico-Guelferbutanos, Rudolphum Augustum & Antonium Ulricum pervenit. Et hæc quidem hæcenus. Cæterum Auctor singularem ubique rerum Germanicarum scientiam prodens, & singulis fere capitibus universales quasdam observationes præmisit, & ubi occasio, de pluribus aliis Germaniæ monasteriis erudite differuit. Sic e. g. P. I, C. 3. de Cisterciensium institutione, C. 5. de monasteriorum origine, C. 6. de monasteriis Portæ Mariæ & Schemensi, quæ a Walckenredensi derivantur, C. 7. de dedicationibus templorum, C. 13. tum generatim de monasteriorum, tum speciatim de Walckenredensium Fraternitatibus, C. 14. de reliquiarum veneratione, & obiter de reliquiis, Aquis asservatis, C. 16. de anniversariis a monachis passim celebrari solitis, C. 22. de usu & necessitate reformationis; P. II, C. 2. de originis advocatiæ monasteriorum, C. 3. de officio ac dignitate Abbatis, C. 7. de officio Prioris accurate egit. Demum Latina quædam supplementa e manuscriptis & impressis libris rarioribus adiecit. Illud tamen & monendum, Auctorem post recensitos scholæ Walckenredensis Rectores atque Conrectores, de pluribus viris eruditis, qui ex ea prodire, agere constituisse, quod tamen consilium, ne in nimiam molem liber excreveret, mutavit. Optandum autem, ut & quæ de his collegit, & quæ alia de monasteriis Germaniæ prelo parata habet, ex instructissima penu propediem promat.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI AUCTORE

Domino JOHANNE MABILLON, Presbytero & Monacho ejusdem Ordinis e Congregatione S. Mauri.

Tomus primus & secundus.

Intetiz Parisiorum, apud Carolum Robuffel, 1703 & 1704, in fol.

Constant Alph. 18.

Post editam in lucem Historiam Actorum Ordinis Benedictini Sanctorum, quorum Seculum sextum, quod est a nato Christo

undecimum, in his Eruditorum Actis A. 1703 pag. 463 recensentibus, Benedictinos nunc Annales multo studio, & diligentia non minori, Clarissimus Mabillonius composuit, inque iis res monasticas, inde ab ortu S. P. Benedicti ad nostram usque aetatem, per seculum amplius undecim in Occidente gestas, latinis excussit, amplectensque adeo illorum temporum Ecclesiasticae Historiae spatium feliciter emensus est. Labore autem improbo heic opus cum primis fuisse, haud inficiabitur, qui differenti in praefatione Mabillonio attenderit, quippe in qua de antiquissimorum monumentorum defectu admodum conquesitur, cum Majores sui Ordinis facere optima, quam scribere, magis solliciti, de Historia abornanda digerendisque Annalibus parum cogitaverint, quippe quibus prima cura fuerit de moribus formandis, & ad regulam ipsis familiaris normam componendis, postquam illustrium quorundam sanctitate Virorum praecara facta in literas referre, inque exemplum aliis proponere ipsis visum fuerit. Non defuisse tamen plane notat, primis etiam illis seculis, historiarum Scriptores, (quanquam hi illustrandae potius patriae suae aut domesticae historiae, quam monasticae, in scriptis redigendae operam impenderint, sive, quod difficile esset per illa tempora literarum commercium, sive quod disjuncta essent a se invicem monasteria, nulla fere societate confederata;) in qua classe extiterint apud Italos *Paulus Warnefridus & Erkenpertus*; apud Gallos *Aimoinus, Glaber-Rodulfus, Hugo Flaviniacensis, Ordericus Vitalis*, multique alii, ex Anglis *Venerabilis Beda, Ingulfus, Guilielmus Malmsburiensis, Mathaeus utraque, Wesmonasteriensi* & *Parisius*, alique magno numero historici, nec pauciores apud Germanos, in quibus *Lambertus Schafnaburgensis* sit praecipuus, qui omnes patriis suis historiis, si quae in monasteriis Benedictinis commemoratu digna ipsis occurrerent, inserere non omiserint. His adjungit *Reginonem Prumiensem, Hermannum Contractum, Marianum Scotum, Sigbertum*; qui generalis Historiae indices potius scribentes, quam Annales, de rebus quoque monasticis quaedam retulerint particulas. Primum e Benedictinis, quod quidem sciat, librum de Viris illustribus sui Ordinis scribere aggressum esse sub fine seculi quarti-decimi observat *Raymundum de Rialaco*, monachum Conchensem apud Ruthenos, qui librum suum in-

que-

quatuor partes distribuerit, in quarum prima agat de summis Pontificibus Ordinis monastici, in secunda de sanctis Martyribus, in tertia de Episcopis, in quarta denique de Abbatibus & Monachis, uti legatur in codice Lirinensi, in quo hic liber habeatur. Ante eum tamen *Petrum Casinensem* libros duos, unum de viris illustribus, alterum de sanctis ac justis Casinensibus conscripisse refert, & neutrum vidisse ait *Johannem Trisemium*, qui primus hoc de argumento scripisse haecenus creditus sit. His accessisse monet Martyrologiorum monasticorum Scriptores, quos inter primas tenet *Guillelmus*, Abbas S. Pauli in Urbe, patria Cadurcensis, qui A. 1372 Calendarium omnium sanctorum monachorum, nec dum editum, composuerit; pro quo longe notiozem vocat *Arnoldum - Wion* Belgam, qui sequaces postmodum habuerit *Hugonem Menardum* e Gallis, e Germanis *Gabrielem Bucelinum*, & *Egidium Cranbeck*, qui Calendarium itidem Benedictinum quatuor tomis cum aeneis figuris non ita pridem vulgaverit. Paulo minus prolixum appellat Martyrologium *Thoma Maibeur* Angli, qui Trophæa Benedictino-Anglicana tribus in voluminibus suspenderit, usque quartum de Scriptoribus adjecerit. Multum quoque ad historiam Benedictinam contulisse fatetur ejusdem nationis *Clementem Reimerum*, qui insignem librum, Apostolatam Benedictinorum in Anglia nuncupatum, ediderit. Tandem vero sub initia praecedentis seculi, *Antonium Tepestium* Hispanum, Vallisoletanum Abbatem, quod nemo ante eum tentaverit, generale totius Benedictinae historiae Chronicon scribendum suscepisse innuit, virum sane doctrina & eruditione ad id perficiendum non mediocriter instructum, qui istud ad sex, ut vocet ipse, centurias perduxerit, inque seculo duodecimo subsisterit. Verum quia non satis amplas ad prolixum opus istud suppetias in promptu habuerit, ac praeter *Baronii Annales*, vitasque sanctorum quorundam, & Hispaniae monasteriorum tabularia, caetera fere ipsi defuerint, historiam suam omni ex parte absolutam ipsum reddere non potuisse, addit, ac veretur, ut quid elimatius ac solidius elucubrare potuerit *Constantius Cajetanus*, qui in Commentario ad vitam *Gelassii II* profiteatur, se habere pro manibus Annales Benedictinos, quos propediem sit editurus. Defectum ergo illum passim adhuc ob-

vium

vium cum deprehenderent primarii Congregationis S. Mauri Praepositi, delectos e suis studiosos fratres ad colligenda Benedictinae historiae monumenta designasse memorat, qui perlustratis tum Galliae, tum aliarum regionum bibliothecis & archivis, copiosam inde suppellectilem retulerint, e qua ante omnia Sanctorum Benedictinorum Acta primigenia, tanquam praecipuum historiae hujus fundamentum, in unum corpus redacta, & in lucem emissâ sint, cum *Acherii Spicilegio* tomis tredecim. His magna ex parte vulgatis, *Ludovicum Bultellum*, postquam monasticae historiae Orientalis specimen edidisset, Occidentalem itidem, id est, Benedictinam, Gallico idiomate ab origine pertractare aggressum esse meminit, at primis duobus voluminibus, quae quatuor seculorum facta continent, in lucem emissis, dum sequentium temporum historiam prosequeretur, subita morte correptum, opus imperfectum eum reliquisse dolet.

His interim aliisque quibusdam subsidiis instructum se arduum hoc negotium auspiciatum esse affirmat, & Annales hos in libros secundum annorum, quoad licuit, seriem distinxit, quandoquidem hanc factorum in suas classes distributionem magis historicae methodo convenire autumavit, quam continuam cujuslibet vel Monasterii vel Sancti historiam. Caeterum ad omnes haud descendit minutias, nec proinde integras cujusque monasterii, exceptis quibusdam illustrioribus, historias perscripsit, nec singulorum abbatum, virorumque illustrium, vel prioratum, nec omnium denique sacrarum cujusque loci reliquiarum indices contexere sibi proposuit. Videas e contra amplissimam ipsi materiam suppositam, non a florenti modo Ordinis statu, verum etiam a prolapsonibus ipsius, uti & mirificis subinde renovationibus, quas longo ordine recenset, & alia subinde admiscet, quae Lectoribus vel ob jucundam varietatem non poterunt non gratissima accidere. Nos in gustum aliqua hinc decerpemus, & quae vel ad monasteriorum diversorum historias, vel ad sanctorum, virorumque ac foeminarum alias illustrium, vitam & res gestas, vel ad antiquos ritus atque consuetudines, vel ad classes ejusemodi alias referri merebuntur, specimina digito indice monstrabimus.

In Tomo itaque primo, qui libros complectitur octodecim, & ab ortu S. Benedicti, ad annum usque Christi septingentesimum

per-

pergit, monasteriorum tot historiam texit, quot referre instituti certe nostri haud est. Provocamus modo ad ea, quæ de *Lirinensi*, seculo quinto incunte condito, p. 13, de *Aganensi* p. 29, de monasterio *S. Germani Autisiodorensi* p. 46, de *Casnensi* p. 55, & passim alias; de *Terracineni* p. 64, de *S. Maximini Trevirensi* p. 153, de *S. Marcelli monasterio Cabilonensi* p. 173, de *S. Radegundis parthenone Pictavensi S. Crucis* p. 192, deque ejusdem monasterio *Vivorum* p. 200, de monasterio *Luxoviensi* p. 211, *Westmonasteriensi* p. 285, de *Basilica S. Dionysii* p. 340, de *S. Juliani monasterio Autisiodorensi* p. 366, de *Floriacensi* p. 380, de *Corbejensi* p. 444 (plura ut taceamus) ex historia antiqua disserit. E numero personarum sanctitatis aut doctrinæ causa illustrium, aut quovis alio ex capite celebratorum, primas fere tenet triga Virorum undiquaque decantatissimorum, sanctus puta *Benedictus*, cujus vitæ delineatio per libros quinque priores se diffundit, sanctus deinde *Maurus*, &c, qui ex temporum ordine postremus est, *Gregorius Magnus*, cujus scripta quoque prolixius recensentur, ejusque missio Augustini in Angliam argumentis non unis p. 241 asseritur. Præter hos ex innumeris fere nominamus *Clarum* atque *Maximum*, S. Martini discipulos; *S. Lupum*, qui postea Trecentis fuit Episcopus, ejusque fratrem germanum, *Vincentium*; *Cæsarium*, Episcopum Arelatensem; *Augendum*, Condatiscensium Abbatem; *Fulgentium*, Episcopum Ruspensem; *Dionysium Exiguum*, cujus cyclus examinatur; *S. Remigium*; *Turibium* monachum, quem ab Episcopo distinguendum statuit; *S. Emilianum*; *Sylverium* Papam, monastica veste indutum; *S. Albinum*, Episcopum Andegavensem; *S. Placidum* martyrem; *S. Germanum Capuanum*; *S. Germanum*, Episcopum Parisiensem; *Chlotarium*, cujus obitus imprimis & sepultura in S. Medardi basilica refertur, p. 146; *Nicetium*, Episcopum Trevirensensem; *S. Radegundem*, ex Regina monacham Pictavensem parthenonis S. Crucis; *Guntchramnum* Regem, qui utrum factus fuerit monachus, in dubio relinquitur, p. 227; *S. Columbanum*, Abbatem Luxoviensem; *Hildefonsum Toletanum*, quem velut insignem virginitatis Maritæ patronum Autor introducit, p. 458; *Fruetuosum*, Abbatem Complutensem, *S. Audocnum*, &c. Ad consuetudines antiquas &

ritus olim receptos referimus, quæ narrat de monachis in Clericos & Laicos jam olim distingui solitis p. 18; de negato fornicis in basilicis monasticis aditu p. 86; de genere poenitentiaæ ab Episcopis & Presbyteris non raro ob crimina graviora, & maxime ob homicidium impositæ, dum in partibus Franciæ interioris mos inoleverit, ut quisquis propinquum suum gladio peremisset, & postea poenitentia ductus ad Pontificem crimen admissi facinoris detulisset, hanc modo poenam luere necessum habuerit, ut isto decernente, ex ejus gladio ferrei nexus componerentur, & collum, homicidæ, venter atque brachia constringerentur ex istis ferreis vinculis, sicque is ex patria pulsus peregrinaretur Romam, ac per diversa Sanctorum loca, usque dum divino nutu vincula illa resolverentur, p. 87; de Eucharistia monacho insepulto a S. Benedicto missa, p. 89; de S. Benedicto, num moribundus sub utraque specie communicaverit, p. 114; de precum exauditione e pannorum ad sepulchra sanctorum deferri solitorum pondere colligi solita, scilicet immisso sepulchris palliolo seu panno prius ad stateram appenso, orantes jejuni vigiliis ibidem aliquot agebant, & post voti sui compotes se futuros credebant, si panaum inde pondere graviores efferrent, p. 145. De Abbatum & Abbatissarum ordinatione solenni, tempore Gregorii M. jam tum recepta, agit p. 254; de tonsura, insigni monasticæ professionis, & non nisi jacto tirocinio collata, p. 259; de monasteriis virginum in provincia Batava, monachorum administratione & præsidio gubernatis, p. 314; de Advocatis monasteriorum institutis coeptis circa A. 644, p. 390; de juramentis ad reliquias Sanctorum factis, p. 453, & quæ istius generis plura sunt. Jactata quibus volupe est cognoscere miracula, largam eorum segetem in Benedicti imprimis vita reperient, suscitatosque ibidem defunctos, dæmonem alapa inflata fugatum, & quæ sunt alia, deprehendent. Quod Chlodoveus, ob raptum S. Dionysii brachium, mente privatus fuerit, in dubio relinquere videtur, p. 423 seq. ast antea p. 418 eundem impunem, anno regni sui quartodecimo, cum Gallia gravissima fame laboraret, absidem super ejusdem Dionysii sepulcrum a Dagoberto erectam, & puro tectam argento spoliari, istudque spodium per Aigulfum monasterii abbatem, egenibus ac peregrinis distribui jussisse, observat. Mirum est, quod p. 555 perhibet.

de

de Fratre quodam monacho miniffrante, cui nomen Cædmonis, qui, tametsi poetice nunquam didicisset, carmina tamen religioni ac pietati apta, ex tempore Anglica lingua pangere, ac perite canere noverit, nihil unquam frivoli aut profani componere solitus, sed ea tantum, quæ ad religionem pertinerent. Curiosus forte haud displicebunt, quæ p. 549 in medium affert de picturis quibusdam veteribus, Petrum tres claves manibus gestantem referentibus, circa quas conjecturas suas eo tendere affirmat, quod illæ forsitan originem traxerint e cœlesti civitate Jerusalem, in visione Ezechieli & Johanni ostensa, quæ in quadro posita ex parte qualibet tres portas habuerit, Ezech. XLVIII, 31 seq. Apoc. XXI, 13. Quanquam & compendiosius dici posse admittat, tribus illis clavibus significari cœlum, purgatorium & ecclesiam militantem, aut certe tres orbis partes tunc notas, in quas Petri se extendat autoritas.

Hæc ex Tomo primo allegare visum fuit. Secundus res gestas ab A. C. 701 ad annum usque 849 complectitur, & methodo prorsus eadem, quam in antecedenti observare placuerat, res ejuscemodi notatu dignas, quales hæcenus commemoravimus, ab oblivione vindicat. Quinque tamen præ cæteris majori observatione digna Autor ipse judicat: conversionem nimirum Germanorum & Septentrionalium populorum ad Christianam fidem per Benedictinos promotam, itemque vitæ monasticæ in illis plagis propagationem; scholarum deinde publicarum, cum iisdem in locis, tum in aliis, institutionem, ex qua literarum & sacre doctrinæ traditio, quoad illa quidem tempora tulerint, ad posteros promanavit; tum instaurationem sacri monasterii Casinensis, curatam per Petronacem Abbatem & Casinates monachos, qui post ejus everisionem a Longobardis factam, Romæ in patriarchio Lateranensi confederavit; primam porro monasteriorum Ordinis S. Benedicti ad primigenias leges reformationem; ac catholicorum denique, ceu vocat, dogmatum defensionem, a Benedictinis susceptam & perfectam. Magnam insuper per illa tempora de cultu imaginum apud Orientales disceptatio cum fuerit, latius de eadem hinc inde differit, ac Johannem Damascenum, Platonem, Theodorum Studitam, aliosque, exilia, carceres, variaque tormentorum genera pro eo petulisse refert. Et cum hæc controversia in Gallicanas

quoque partes promanant, autore imprimis Claudio, Taurinensi Episcopo, qui cultum istum impugnare & profligare annifus sit, Pipini, Caroli M. & Ludovici Pii, Regum, cura atque studio effectum dicit, ut ne latius hoc malum serperet; unde calamo tantum & stylo in secus sentientes actum fuerit, viam reliquis aperiente *Theodemiro* Abbate, tum *Dungalo Recluso*, quibus *Jonas Aurlanensis* Episcopus, & *Walefridus Strabo* Augiensis Abbas accesserint. De his vero viris illustribus, itemque de *Paschasio Radberto*, *Lupo Ferrariensi* Servati aliquando cognomine insignito, *Rabano Mauro*, *Wandalberto*, *Ufuardo*, *Adone*, *Noikero*, *Haimone Halberstadiensi* episcopo, *Ratramno*, aliisque singularia & jucunda plurima commentatur.

Uterque Tomus appendices peculiare nactus est, & primus quidem duplicem, quarum prior *Apologiam* exhibet *antiqua traditionis*, quæ ab ipsis Ordinis Benedictini incunabulis, ad hæc usque tempora, inviolate deducta perhibetur, quod nimirum *S. Maurus a Benedicto in Gallias missus fuerit*. Hanc apologiam studiose composuit *Theodoricus Ruinartus*, de qua A. 1703, p. 438 diximus, eidemque subjuncta est *Dissertatio de Gregorii M. Monastico instituto*. Altera appendix varia exhibet monumenta, nondum hæcenus edita, probationi tamen enarratorum in ipso Tomo multum servientia, quæ maximam partem accepta referri debere dicit Claudio Stephanotio, Romæ nuper mortuo, dum Procuratoris officio pro Congregatione S. Mauri illic fungeretur, quippe qui multa *Collectaneorum* volumina, tum ex Gallicanis Bibliothecis & Archivis, tum ex Italicis congesserit. Secundi Tomi appendix monumenta ejusdem generis, diplomata & alia his similia exhibet, inter quæ sub num. 56 excerpta apparent ex epistola Joannis Schilteri, Jurisconsulti Argentoratensis, de *situ loci Campi mendacii*.

Nec illud prætereundum autumamus, nonnullas etiam picturas, quæ quid momenti continent, æri incisæ in hoc opere exhiberi, quas inter duæ imprimis eminent, Monasterii Casinensis prospectum conspectumque representantes, & post pag. 56 Tom. II insertæ. Quemadmodum de cætero, peculiare de *Scriptoribus Benedictinis* opus pollicetur Autor solertissimus, in quo singulorum recensere opera, & a genuinis dubia ac spuria secernere in-

instituit; sic duobus hisce Tomis duos alios, qui jam typis parati sunt, quamprimum successuros spondet, in quibus ad seculum usque duodecimam perductam haberi Historiam Benedictinam innuit.

CAUSA QUESNELLIANA.

Sive

MOTIVUM JURIS PRO PROCURATORE CURIAE Ecclesiasticae Mechliniensis contra P. PASCHASIIUM QUESNEL &c.

Bruxellis, 1704. 4. Constat 2 Alph. & 13 plag.

Multis ab annis celebre est *Paschasi Quesnelli*, Presbyteri Oratorii Berulliani, nomen, quod cum primis operibus Leonis M. editis, & convictu ac familiaritate cum Antonio Arnaldo summa illustravit. Hunc eadem, quae Gabrielem Gerberonium, de quo proximo Junii mense p. 242 sqq. diximus, mansere fata. Cum enim alterum ejus cohortis, quam Jansenianam vocant, caput haberetur, multisque ab annis in Belgio, praesertim Bruxellis latitasset, jussu Archiepiscopi Mechliniensis captus, publiceque a Procuratore Curiae Ecclesiasticae accusatus, cumque effracto carcere abiisset, die decimo Novembris A. 1704. lita ab Archiepiscopo censura damnatus est, velut Jansenismi convictus, & excommunicationem commertus. Ut hujus sententiae causas nemo ignoraret, jussit eas Archiepiscopus hoc libro in lucem proferri, addito ingenti probationum numero.

Procurator in Praefatione de turbis haecenus in Belgio per varios libellos contra Episcopos excitatis conqueritur: ubi inter alia narrat, Petrum van Hanne, Presbyterum Congregationis Oratorii, ob disseminata talia scripta, ab Archiepiscopo Mechlinensi die 29 Octob. A. 1701. condemnatum; Gerberonium, Quesnellum, & Arnoldum Josephum Brigodaeum, quem Quesnelli Secretarium vocant, die 30 Maji A. 1703. Bruxellis captos; & hunc quidem, postquam crimen falsum esset ac deprecatus, dimissum fuisse, praeterea Nicol. Blanckart, Presbyterum Ordinis Begardorum, ejusdem fabulae socium, Jansenismi causa damnatum esse, atque palin-

odiam die 3 Julii A. 1704 cecinisse, Quesnellum vero, nocte inter 12 & 13 Septembris A. 1703, effracto carcere aufugisse.

Sequitur Archiepiscopi Edictum citatorium, quo jubetur Quesnellus ad XXIX articulos respondere, die 13 Februar. A. 1704 publicatum. Atque in articulorum illorum probatione, per universum volumen Auctor se diffundit. *Primum* accusationis caput Quesnello exprobrat, quod, postquam jussu Superiorum Oratorii Berulliani, formulam Jansenianæ condemnationis subscriptione sui nominis approbare renuisset, e Gallia in Belgium aufugerit, ibique sub laica veste delituerit, quam in rem Acta Comitorum Oratorii, Epistola Quesnelli ad P.-Henr. Norisium, postea Cardinalem, aliaque hujus generis adducuntur. *Alterum* caput eo redit, quod in Belgio varias excitavit turbas. Nimirum quod Ægidium de Witte, Decanum Mechliniensem S. Mariz trans Diliam, qui de Pontifice Romano irreverentius senserit, cujusque quatuor Propositiones a Facultate Theologica Lovaniensi damnatæ p. 23 recensentur, editis libellis quibusdam defenderit (quo loco asseritur, ea, quæ post annum 1687 sub Arnaldi nomine prodierint, vel eidem tribuantur, scripta, illo jam languescente, a Quesnello elaborata esse;) quod Patres Oratorii Montensis contra capita Ordinis in negotio Janseniano suscitavit; quod Duacenam Academiam, edita A. 1688 sub nomine Gery Apologia Historica duarum Censurarum Lovaniensis & Duacensæ, turbaverit; Jacobum Gilbertum, Theologum ejus Academiæ, A. 1687 a Parisiensibus Theologis Jansenismi causa damnatum (cujus censuræ formula p. 42 seq. existat) nec non Fr. de Laleu, Rivettium, Lignium, aliosque Professores Duacenos, ob VII Propositiones Jansenismo affines, jussu Gallorum Regis ex Academia ejectos, & juverit, & defenderit, quorum ad Quesnellum & Quesnelli ad eos Epistolæ multæ, aut earum excerpta adducuntur; quod imperatæ ab Episcopis Belgis subscriptioni Formulæ Anti-Jansenianæ omnibus modis obstiterit, cum primis vero contra Archi-Episcopum Mechliniensem libellum, *Tres-humble Remonstrations*, ediderit; quod Ecclesias Foderati Belgii, Romano Pontifici addictas, ad novandum constantemque in novationibus persistendum, & Pontificis decretis obstinendum animavit, Hugoni Heussenio, Ægidio Witto,

An-

Andree Schurio, Carolo Bonño, Guilielmo Prauwelio, Johanni Christiano Erkelio, aliisque clericis Hollandicis (quos in Pontificem contumaces & injurios, allatis eorum literis Auctor citat) amicus, consultor adjutorque fuerit; quod Archiepiscopi Sebasteni causa omnis ab initio ejus arbitrato gesta sit, in quo perstringendo Auctor p. 105 seq. multus hic est, plurimasque ejus & amicorum ac secretarii Donkeri Epistolas in ejus præjudicium publicat, ac novos Catechismos, usumque sacrorum, præsertim Missæ, in vernacula ab eo in Ecclesias Belgicas inductum conqueritur: quo loco utrumque Pontificis Decretum contra Sebastenum p. 127, 157, Breve Pontificis ad Clerum Hollandiæ p. 146, Cardinalis Paulucci Epistola lectu dignissima ad Sebastenum p. 158, nec non Quesnelli Consilium, quo Clero Hollandico suadet, ut Decretis Pontificiis non obtemperet, p. 139 seq. inferitur, libellique pro Archiepiscopo Sebasteno hactenus editi p. 160 seq. sub censuram vocantur. *Tertia* accusatio Quesnello imputat, quod Mich. Bajj doctrinam renovaverit, novæque operum ejus editioni faverit: *quarta*, quod Jansenii hæresim propugnaverit; quo loco celeberrimus Du Pin, ex Epistola quadam ad Quesnellum scripta p. 170, Jansenismi suspectus redditur, eaque accusatio p. 245 allato Pontificis contra illum decreto confirmatur; decretum Episcopi Aptensis contra notas Quesnelli in Novum Testamentum p. 178 seq. inferitur, idemque liber multorum omnino errorum, adductis ex eo locis variis, accusatur. Articulo V Quesnellus accusatur, quod Pontificis decretis in causa Jansenii latis detraxerit, tanquam fraude obtentis vel alteratis: Art. VI, quod jusjurandum *falsi* Janseniani, ab Alexandro VII imperatum, exigere sacrilegum & toti Ecclesiæ injuriosum esse dixerit: Art. VII, quod post Breve & Decreta Innocentiæ XII contenderit, sensum formulæ Anti-Jansenianæ obvium non damnare sensum a Jansenio intentum: Artic. VIII, quod contra Alexandri VII declarationem propugnaverit, factum Jansenii, quod vocant, sub Innocentio X non fuisse examinatum: IX, quod publice dixerit, nondum advenisse tempus reddendi Jansenio justitiam, & illatam ipsi injuriam reparandi, minatusque sit, se Jansenii defensionem contra Clerum Gallicanum suscepturum esse.

Prolixissima est accusatio X, in quam fere omnia, quæ reliquis

liquis capitibus continentur, denuo relata sunt. Agit ea de factione Janseniana, ea præsertim, quæ Arnaldo auctore orta, ad nostra usque tempora per Galliam & Belgium serpat. Enarratis enim Arnaldi, Pascalii, Nicolii aliorumque veterum factis, Arnaldo in ea factione Abbatis, Quesnello Prioris, Ernesto Ruth d' Ans Canonico Bruxellensi Sub-Prioris nomen datum a sociis refert, Quesnellum vero post Arnaldi obitum præcipuum ordinis universi rectorem fuisse, singulis fere annis a sociis conventicula habita, & de communi causa actum esse: (cujus rei exemplum aliquod, allato Conventus A. 1701 Mechlinii habiti Decreto, p. 264 datur) collectas pecuniarias identidem fuisse collatas, quibus præsertim Ludovicus Vaucelius, qui res Janseniorum communes Romæ curaverit, & Jo. Libertus Hennebel, qui Janseniorum Lovaniensium causam ibidem egerit, astantur; data quoque sociis nova nomina, ut Arnaldus diceretur *Davi*, sive *Davides*, Quesnellus *Mr. de Fresne*, Vaucelius *Walloni*, quinimo Papæ etiam, Regi Gallie, Cardinalibus & Ecclesiæ Præsulibus nova ab illis agnomenta in privatis literis data esse, quorum clavam p. 320 seqq. Lector inveniet, unde Procurator *undecimam* accusationem petiit. Cum primis vero legi meretur Epistola Janseniorum præcipuorum, ad Legatum Regis Gallie Comitum d' Avaux A. 1684 scripta, quæ p. 256 exstat, in qua illi Regi Gallorum per Legatum pacis quasi conditiones obtulerint eo tempore, quo armistitium inter eundem & ejus hostes fanciebatur. Accusatio XII Quesnello imputat novam editionem libri, qui *Phantasma Jansenismi* dicitur, a Clero Gallicano publice condemnati: XIII, quod de damnatione Dissertationum suarum ad Leonis M. Opera, a Congregatione Cardinalium Indicis librorum prohibitorum publicata, contumeliosissime scripserit: XIV, quod literas in Pontificem Romanum, Cardinales, Episcopos, Regem Gallie, & eum, qui nunc Hispaniæ Regnum usurpat, nimium quantum injurias ad alios dederit, & ab aliis acceperit; qua in re Procurator admodum prolixè versatur: XV, quod Senatum Regium Montensem, ob prohibitos publico Decreto, (quod p. 392 integrum datur) libros Jansenianos, indignis modis tractarit: XVI, quod proscriptos a Pontificibus Gerberonii libros dilaudaverit, auctoremque multis modis adjuverit: XVII, quod sedi-

tiosa Ernesti Ruth d' Ans, amici sui, scripta limaverit : XVIII, quod acriter invehctus sit in eos, qui quadraginta Doctores Sorbonicos, propter notissimam ad Casum Conscientiæ Jansenianum respon- sionem, (quæ una cum Breuibus ea de causa a Pontifice scriptis, & plerorumque ex his palinodia, p. 404 seq. inferitur) damnarunt, ius- que qui a pristina sententia discessere, perfidiam exprobravit : XIX, quod Archiepiscopum Parisiensem, Cardinalem Noallium, versus quem summam publice professus fuerit venerationem, privatim ca- villis variis perstrinxerit : XX, quod varia scripta prohibita hæc- tenus ediderit, vel recudi curaverit. Adscribuntur autem Quesnel- lo auctori, & hic & aliis locis, sequentes potissimum anonymi aut pseudonimi libri : *Novum Testamentum cum Notis Moralibus, Testamentum spirituale Arnaldi, Fides & Innocentia Cleri Hol- landici, Causa Arnaldina, Defensio duorum Brevium, Status Aca- demia Lovaniensis, Traditio Ecclesie Romane de Gratia, Apolo- gia Historica Censura Lovaniensis & Duacena, Disciplina Ecclē- sia, Bubursius convictus, Justificatio Arnaldi.* Accusatio XXI in- geminat, multa Quesnelli scripta Romæ proscripita esse, v. gr. Ob- servationes in Leonem, Apologiam Censurarum, Causam Arnal- dinam, quædam etiam tortoris infami manu combusta esse : XXII urget, Historiam Congregationis de Auxiliis, cujus embryonem, ut ait, Serrius, Dominicanus conceperat, a Quesnello expolitam, invitoque Senatu Regio publicatam esse : XXIII, eundem, dum in carcerem redigeretur, edendis aliquot libris prohibitis operam- navasse : XXIV, Quesnellum edendi voluminis magni CLVI scriptorum Jansenianorum, consilium cepisse : XXV, eundem, Arnaldo morienti Sacramenta secreto administrasse : XXVI, eum privata auctoritate in ædibus suis sacra fecisse : XXVII, eum, & contempsisse excommunicationem, aliosque, ut eandem temne- rent, docuisse : XXVIII, eum Decreta Pontificis contra libros novaturientes multoties sugillasse : denique XXIX, eum varia scriptis suis inseruisse, quæ Pontificum Bullis e diametro opposita sunt.

Atque hæc singula potissimam partem ex schedis epistolis- que in Quesnelli museo, cum caperetur, inventis, & mira copia hic adductis, nec non ex amplissimis librorum ejus excerptis proban- tur.

tur. Subnectitur Archiepiscopi lata A. 1704, die 10 Novembr. contra Quesnellum sententia; in qua, repudiata ejus protestatione, reus criminum hæctenus recensitorum, & in excommunicationem delapsus pronuntiatur, jubeturque, ut in monasterium aliquod Gallicum, agendæ poenitentiz causa, se conferat, atque ab omni in Diocesin Mechliniensem reditu excluditur.

IDEÆ GENERALE, &c.

i. c.

*IDEA UNIVERSALIS LIBELLI, QUI SUB TITULO MOT-
vi Juris Procuratoris Curia Ecclesia Mechliniensis con-
tra P. Quesnellum editus est, auctore PA-
SCHASIO QUESNELLO.*

. . . . 1705, plag. 7, in 12 maj.

Audito Quesnelli accusatore, fas est eundem causam suam non deferentem, sed pro virili se defendentem, non prorsus negligere. Pollicetur ille proximam ad Causam Quesnellianam Respon- sionem, cujus prodromum esse *Ideam* hanc vult, questus ante omnia in Præfatione, se nequaquam jure ut fugitivum tractari, cum injuste captus sit, forum Archiepiscopi legitimis rationibus recusaverit, Divinoque auxilio, cujus multa indicia recenset, sit libera- tus. Inde in opella ipsa, testatus animum forte sua contentum, adversariisque plane non inimicum, XIX enumerat Artificia, quibus accusationem istam niti, detectisque istis omnino everti opi- natur. Nam I reticere prorsus ait protestationem suam (cujus summam repetit) legitime contra forum Archiepiscopi, quippe sibi inimicissimi, factam, quæ cum ab arbitris repudiata sublataque non sit, ipso jure nullum esse ait, quicquid contra se Archiepiscopi no- mine agatur. II dissimulari a Procuratore ait, quod sine antegressa facti informatione in carcerem reductus sit. III Romani Pontificis mandatum falso prætendi, neque per istud excusari Archiepiscopum posse docet, qui recusatus licet, & inimicitiz erga se convictus, sen- tentiam tamen ferre non desisterit. IV Adversarii sui probationes plerasque ex epistolis aliisque schedis vi sibi ereptis, truncatisque, & Jesuitarum manibus (professisque adeo inimicis suis) traditis pe- ti-

titas esse monet, easdemque V maximam partem rejectaneas esse, & per plures adeo annos neglectas in scriniis delituisse, privatas denique & animi interdum causa aut sub fide amicissimi silentii scriptas; posse hoc pacto vel innocentissimum quemvis, si privata secretissimaque ejus scrinia expilare liceret, criminibus obrui; talia vero, cum cogitationum jure utantur, puniri non posse, nec ad humanam jurisdictionem pertinere. VI admonet, adversarium suum schedas istas sæpenumero male intellexisse, v. gr. quando voces jocosas in Gratiam a Nicolio recens inventam dictas, in Gratiam universalem, quam Jesuitæ defendunt, vibratas esse contendit; ubi VII addit, exemplisque probat, eundem ficta in schedis istis nomina interdum male interpretatum esse, atque inter alia Stephanum & Michaellem le Vassor confundisse. VIII & IX urget, quam plurima prorsus aliena, augendi voluminis sequæ vel mole ista opprimendi studio, Causæ Quesnellianæ inserta esse, ac præterea se suosque velut professos Ecclesiæ hostes, erga quam sint inviolabili reverentia, depingi, excitandi solum odii gratia. X eodem consilio seditiosas sibi voces imputari scribit, cum summa ubivis cum veneratione, Galliæ præsertim Regi, causas rerum exposuerit, inque præpotentium adversariorum præventiones, & ministrorum artes, culpam omnem rejecerit; falli sane vel optimos Principes, neque tamen ægrè ferre, si ex errore revocentur. Addit XI ea, quæ inter Regem Gallicum & Vicarios Apamienfes, jussu arbitratoque Pontificis, gesta sint, malitia cum insigni sibi & Jansenianis imputari; nec non XII Auctorem Causæ Quesnellianæ ipsum Regem Ecclesiamque Gallicanam, ejusque de auctoritate Pontificis doctrinam, audacter cavillari, damnatam seditiosamque nominare; quo loco Quesnellus infallibilitatem, quam vocant, Pontificis dudum ab Ecclesia, interque alios a Jac. Masenio Jesuita, repudiatam esse probat. XIII falso sibi imputatum affirmat, quod Paulum per omnia, & sine ulla subordinatione, Petro æqualem esse stauerit, atque hujus farinae alia. XIV ad Cleri Hollandici causam se confert, maleque turbas istas sibi imputari contendit. Consilium, quod rogatus secreto dederit, se non nisi maxima cum circumspectione, planeque non ea intentione, ut sibi obsecundarent Clerici, qui Sebasteno Archiepiscopo adherent, dedisse;

consilium vero, quod citra fraudulentum animum detur, confilienti damnosum esse non posse, quippe cum vel sanctissimorum consilia, (-v. gr. Augustini, cum Bonifacio Comiti ingressum in monasterium dissuaderet) interdum male cadant. XV factionem sibi aliisque Arnaldi amicis injuste tribui affirmat; non alio se consilio, quam defendendi Augustiniani de gratia dogmatis causa unitos esse, parique jure Augustino, Prospero eorumque amicis factionis crimen inuri posse. XVI Brigodæum, quem male Secretarium suum vocari ait, excusat; XVII autem summa sibi injustitia adscribi dicit libellos quosdam, ad quos manu sua nonnulla corrigens aut ludens adscripsit, maxime vero postrema Ant. Arnaldi scripta, qui tertio vel quarto ante obitum die adhuc scribendis libris operam dederit. XVIII Vaucelii acta sibi inepte etiam imputari ait, eique ipsi multa injuste vitio dari, exemplis docet. Denique XIX adversarium loca quædam suarum in Novum Testamentum Notarum in sensum minus orthodoxum rapuisse conuenitur.

TRACTATUS DE JURE PRIMARIARUM PRECUM,

Auctore JOHANNE EHRENFRIED MATERO U. J. D.

*Sacr. Reg. Majestatis Dan. Norweg. nec non Reverendiss. Sereniss. Abbatissæ Quædlinburgensis
Consiliario.*

Quædlinburgi, apud Th. Ph. Calvisium, 1704 in 4. Constat 14 pl.

Consultissimus Autor, a primâ origine Jus primariarum precum repetitum, initio rei Christianæ penes clerum & populum constitutionem ministrorum Ecclesiæ, neglectis summarum Potestatum suffragiis, fuisse, eumque constituendi modum adeo postmodum placuisse censet, ut Divinæ & Apostolicæ traditioni, i. e. eodem interprete, legi universali & immutabili, Cyprianus eum adscribere non dubitaverit. Ex quo autem Principes Christo nomen dederunt, cum universa rei Ecclesiasticæ cura, istam etiam juris sacrorum partem, jure quodam regulari eos sibi vindicasse; id quod exemplis nonnullis, ex Historia Romana, Francica, Germanicæ defumptis, Noster illustrat. Sed infelicibus Henricorum

tem-

temporibus, jura Imperatorum, per Pontifices Romanos, fuisse imminuta, ut tamen illi reliquias aliquas, ex priori jure Regio circa sacra, quasi e communi naufragio, servarint, ad quas etiam pertineat Jus Primariarum Precum. Hujus igitur tum nomen, tum indolem, allata definitione, explicat Consultissimus Autor, illudque ex jure patronatus Regio, seu jure sacrorum repetit, adductis etiam aliis titulis minus principalibus, quales esse censentur jus patronatus, vulgare, antiqua consuetudo, & advocatia seu protectio Ecclesiarum universalis. Postea rejicit titulos falsos, inter quos primo loco comparat privilegium Papale, ex quo Curia Romanæ asseclæ jus primariarum precum repetunt, quodque, quatuor potissimum argumentis, a suprema Pontificis circa sacra potestate, Concordatis nationis Germanicæ, propria Imperatorum confessione, ac bulla quadam Pontificia, a Speculatore; ut ferunt, visa desumptis suffulciunt; quæ singula Noster diluit. Alii existimarunt, Imperatoribus primarias preces ex eo competere, quod olim fuerint Cathedralium Ecclesiarum Canonici; sed nec hæc sententia calculum Nostri meretur: quemadmodum ipsi nec illi probantur, qui superioritatis territorialis titulo jus hoc Imperatoribus vindicant; virtute tamen Regalium his illud attribui posse, amplius idem existimat, modo terminus ille recte accipiatur. Exposita Juris primariarum precum origine, Doctissimus Autor ad universam Germaniam, i. e. regiones, quæ adhuc Imperio Romano-Germanico subsunt, illud vim suam extendere docet, eamque doctrinam variis quæstionibus, in specie ea, an in Episcopatu Metensi, Tullensi & Verdunensi, idem adhuc effectum sortiat? illustrat; cumque jus illud in quolibet collegio Clericorum, ubi antecessores hæcenus id exercuerunt, Cæsari competat, ideo illud præscribi posse censet: non obstante vero hoc, vel simili impedimento, in Capitulis etiam Protestantibus Cæsarem illud obtinere, ostendit. Quibus ad liquidum deductis, cætera capita enarrat, adeoque de idoneitate Precistarum, de beneficiis Ecclesiasticis, Canonicatibus, Præbendis earumque varietate, de mensibus ordinariis & extraordinariis, de primariarum precum effectu, Cæsaris præsentatione, de communicatione hujus juris Cæsarei, adeoque de primariis precibus Imperatricis, Regis Romani, Electorum

horumque Conjugum, nec non Vicariorum, fusc fatis, inspectis etiam, pro re nata, documentis publicis, differit.

*MANUALE PROCESSUS IMPERIALIS, SIVE
Compendiosa Introductio ad Praxin Augustissimi Judicii Cæsareo-Imperialis Aulici, in gratiam Studiosorum Juris, animum ad praxin Imperialem applicantium, revisa, variis additamentis, præfatione atque indice aucta, nunc primum prelo commissa a J. F. C. J. U. L.*

Norimbergæ, apud W. Michaelem & J. Adolphum, 1704. 8.

Constat 17 $\frac{1}{2}$ plag.

Constat hæc Introductio duabus sectionibus, quarum prior causas Justitiæ, posterior Gratiæ exhibet. In illa ergo, præmissis generalibus quibusdam, de Processu tam Ordinario quam Summario, de Processu Appellationis, Materia Attentatorum & Mandatis eorum Revocatoris, Relatione Actorum & Processu Expensarum, Protracta vel Denegata Justitia, & Remediis eam promoventibus, de Querela Nullitatis, Processu Mandatorum tam cum quam sine clausula, nec non de causis Pignorationum, Arrestorum & Fractæ Pacis publicæ, de Rescriptis, Processu Citationis, sive Simplicis Querelæ, & Citatione ex L. diffamari, Processu Summario, Commissionis scilicet tam Aulicæ, quam Austregalis, nec non Processu Informativo, de Remediis contra Sententias a Consilio Imperiali Aulico latas, Restitutione in integrum, & Revisione sive Supplicatione, ac tandem de Sententiarum Executione differitur. In hac vero Requisito Feudorum Imperii majorum & minorum, ut & Confirmatio Tutorum & Curatorum exponitur. Rei isti paululum illustrandæ, nonnulla adjiciemus. *Sec. I, c. 3* de attentatis agitur, quæ ex doctrina Nostri sunt, quando Judex aut pars appellata, post interpositam rite appellationem, ulterius in cognoscendo, decernendo, exequendo aut turbando progreditur. Quodsi igitur attentata ab appellante legitime probentur, tum Judex appellationis, per mandatum attentatorum revocatorium, eadem nulla declarat, simulque attentanti eorum, in certo termino, revocationem ac redintegrationem poenaliter injungit. Hoc factò, si intra terminum excipiendo comparuerit attentans, &

& mandatum sub & obreptitiae obtentum esse monstraverit, tunc hic punctus (sit venia termino forensi) attentatorum per replicas & duplicas, ut alius processus, ventilatur, & desuper eodem tempore, quo in puncto principali, sententia fertur. Si vero attentans nec attentata revocaverit, nec jus suum probabiliter deduxerit, tum Judex appellationis ulterius, & tandem etiam arctius mandatum attentatorum revocatorium sub poena dupli, cum citatione ad videndum, se incidisse in poenam prioribus mandatis insertam, decernere solet, & si nec huic paruerit, tum declaratio poenae, & paritoria, cum comminatione banni, subsequitur, & fiscus suum officium interponit. Aliquando ipse appellans attentatum committit, quo casu appellationem deseruisse, eique in totum renunciasse censetur. Quae omnia quo eo magis intelligantur, Noster duplicem formulam, qua tam mandatum attentatorum revocatorium, quam mandatum arctius, cum reproductione mandati prioris, peti solet, subjicit. *Sect. I, cap. 5* exponitur appellatio ob protractam vel denegatam justitiam interposita. Quod si adeo justitia denegetur, solet decerni citatio contra partem ream, ut ad assumendam litem, in Judicio Imperiali Aulico, intra spatium bimestre, compareat, & si id negligat, sententia in contumaciam, uti in aliis processibus, pronuntiatur. Ob protractam vero justitiam decernuntur promotoriales, quibus judici moroso tempus, ordinarie unius mensis, quandoque tamen, ob circumstantias relevantes, longius, ad justitiam administrandam praescribitur; quae formulis necessariis Noster iterum illustrat.

THE HISTORY OF MAN.

i. c.

HISTORIA HUMANI GENERIS, SEU MIRACULA naturae humanae, respectu virtutum & vitiorum atque defectuum, variis exemplis tam antiquis tum modernis explicata.

Londini, apud R. Basset & W. Turner, 1704. 8. Alph. 1, pl. 14.

Non est ut de hoc libello multis agamus. Saltem significamus, locos communes, seu, ut Naudaeus loqui amat, tapantia illo contineri, exempla scilicet memorabilia, ad varia capita relata, & fide dignis veterum & recentiorum auctorum testimoniiis roborata. Ne
ta-

horumque Conjugum, nec non Vicariorum, fufe *latas*, *inspectis* etiam, pro re nata, documentis publicis, dissentit.

MANUALE PROCESSUS IMPERIALIS, SIVE
Compendiosa Introductio ad Praxin Augustissimi Judicii Casa-
reo-Imperialis Aulici, in gratiam Studioforum Juris, animam-
ad praxin Imperialem applicantium, revisa, variis addita-
mentis, prefatione atque indice aucta, nunc pri-
mum prelo commissa a J. F. C. J. U. L.

Norimbergæ, apud W. Michaëlem & J. Adolphum, 1704-8.

Constat 17 $\frac{1}{2}$ plag.

Constat hæc Introductio duabus sectionibus, quarum prior causas Justitiæ, posterior Gratiz exhibet. In illa ergo, præmissis generalibus quibusdam, de Processu tam Ordinario quam Summario, de Processu Appellationis, Materia Attentatorum & Mandatis eorum Revocatoris, Relatione Actorum & Processu Expenfarum, Protracta vel Denegata Justitia, & Remediis eam promoventibus, de Querela Nullitatis, Processu Mandatorum tam cum quam sine clausula, nec non de causis Pignorationum, Arrestorum & Fractæ Pacis publicæ, de Rescriptis, Processu Citationis, sive Simplicis Querelæ, & Citationem ex L. diffamari, Processu Summario, Commissionis scilicet tam Aulicæ, quam Austregalis, nec non Processu Informativo, de Remediis contra Sententias a Consilio Imperiali Aulico latas, Restitutione in integrum, & Revisione sive Supplicatione, ac tandem de Sententiarum Executione differitur. In hac vero Requisitio Feudorum Imperii majorum & minorum, ut & Confirmatio Tutorum & Curatorum exponitur. Rei isti paululum illustrandæ, nonnulla adjiciemus. *Seç. I, c. 3* de attentatis agitur, quæ ex doctrina Nostri sunt, quando Judex aut pars appellata, post interpositam rite appellationem, ulterius in cognoscendo, decernendo, exequendo aut turbando progreditur. Quodsi igitur attentata ab appellante legitime probentur, tum Judex appellationis, per mandatum attentatorum revocatorium, eadem nulla declarat, simulque attentanti eorum, in certo termino, revocationem ac redintegrationem pœnaliter injungit. Hoc facto, si intra terminum excipiendo comparuerit attentans, &

& mandatum sub & obreptitiae obtentum esse monstraverit, tunc hic punctus (sit venia termino forensi) attentatorum per replicas & duplicas, ut alius processus, ventilatur, & desuper eodem tempore, quo in puncto principali, sententia fertur. Si vero attentans nec attentata revocaverit, nec jus suum probabiliter deduxerit, tum Judex appellationis ulterius, & tandem etiam arctius mandatum attentatorum revocatorium sub poena dupli, cum citatione ad videndum, se incidisse in poenam prioribus mandatis insertam, decernere solet, & si nec huic paruerit, tum declaratio poenae, & paritoria, cum comminatione banui, subsequitur, & fiscus suum officium interponit. Aliquando ipse appellans attentatum committit, quo casu appellationem deseruisse, eique in totum renunciasse censetur. Quae omnia quo eo magis intelligantur, Noster duplicem formulam, qua tam mandatum attentatorum revocatorium, quam mandatum arctius, cum reproductione mandati prioris, peti solet, subjicit. *Sect. I, cap. 5* exponitur appellatio ob protractam vel denegatam justitiam interposita. Quod si adeo justitia denegetur, solet decerni citatio contra partem ream, ut ad assumendam litem, in Judicio Imperiali Aulico, intra spatium bimestre, compareat, & si id negligat, sententia in contumaciam, uti in aliis processibus, pronuntiatur. Ob protractam vero justitiam decernuntur promotoriales, quibus judici moroso tempus, ordinarie unius mensis, quandoque tamen, ob circumstantias relevantes, longius, ad justitiam administrandam praescribitur; quae formulis necessariis Noster iterum illustrat.

THE HISTORY OF MAN.

i. c.

HISTORIA HUMANI GENERIS, SEU MIRACULA NATURA HUMANA, RESPECTU VIRTUTUM & VICIORUM ATQUE DEFECTUUM, VARIIS EXEMPLIS TAM ANTIQUIS TAM MODERNIS EXPLICATA.

Londini, apud R. Basset & W. Turner, 1704. 8. Alph. 1, pl. 14.

Non est ut de hoc libello multis agamus. Saltem significamus, locos communes, seu, ut Naudaeus loqui amat, tapantia illo contineri, exempla scilicet memorabilia, ad varia capita relata, & fide dignis veterum & recentiorum auctorum testimoniis roborata. Ne
ta-

p. 14

tamen nullum plane specimen e libro exhibeamus, pauca admodum inde delibare nobis visum est. Elegans & lectu jucundum est, quod de Waltero Rawleigh, cujus celebre apud Anglos nomen est, refertur, quod eo primum gratiam Reginae Elisabethae fuerit promeritus, quod cum spatiantem forte, & ob coenum in via obiectum, gradum jam in aliam partem dirigentem observasset, confestim vestem splendidissimam humeris detractam in coenum projecit, ut recto tramite incedere commode Regina posset. Inde cum illi ad aulam accessus parvulus, fertur in loco quodam, ubi saepius commorari Elisabetha consueverat, fenestram hunc versiculum inscripsisse:

*Fain would I climb, but that I fear to fall,
hoc est, quam cupiam ad majora adiri, sed timeo, ne labar;*
quibus lectis Regina illico rithmum adjecit:

*If thy Heart fail thee, don't climb at all,
id est, si nihil audes, nusquam conitere.* Quae verba animum illi addidisse putantur, ut inde facile ad altiora perveniret.

p. 31.

32.

124.

128.

337.

345.

318.

434.

Inter humilitatis & modestiae exempla praeter alios recensetur Josephus Hall, Episcopus Norvicensis, de quo refert, cum nunquam cuiquam arrogasse, & dicere solitum, *stultum esse cum superioribus, dubium cum aequalibus, & abjectum ac sordidum cum inferioribus contendere.* Ad historiam Leopoldi Imperatoris, nuper defuncti, pertinet, quod A. 1672 missus ex Anglia Viennam fuerit legatus Bernardus Gascoign, qui Jacobo Duci tum Eboracensi uxorem peteret Claudiam Felicitatem, Archi-Ducem Austriae: ac cum rebus omnibus iam perfectis, & Legato reditum meditante, ipsa Augustissima Imperatrix Margareta Theresia decederet, immutatam fuisse Caesaris voluntatem, Legatoque indicatum traditur, aliam quaerendam Duci sponsam esse, quod ipse eam ducere uxorem constituisset. Eidem Jacobo id dedit consilii frater Carolus II Rex, ne Pontificiam religionem in Angliam invehere aliquando tentaret; rem enim eam periculo plenam & plane impossibilem futuram. Quanti interit circumspicte in omnibus rebus agere, vel ex eo intelligitur, quod celebris Angliae poeta Vilmot, Comes Rossensis, cum a Rege Carolo II admonitus, ut sibi satyram adversus virgines aulicas compositam communicaret, per nimiam festinationem, satyram aliam, qua Regem ipsum petebat, ei obtulisset, prorsus gratia Regis exciderit. Singulari humanitate conspicuus fuit Thomas Cranmerus, Archi-Ep. Cantuariensis, quippe in proverbium abiit: *si huic injuriam inferas, certus esse poteris, te ex eo statim tempore per omnem vitam habiturum faventissimum.* Ceterum quae hic de genio nationum suis locis habentur, digna forent, quae a nobis transcriberentur, si locos communes colligere & ipsi cupereamus: etsi nec ipsa chartae angustia,

ut plura addamus, permittit.

* * * * *

A C T A ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Octobris, Anno M D C C V.

JOHANNIS HENRICI BERGERI, JURISCONSULTI, Regis Polon. & Elector. Sax. in Summo Provocationum Senatu Consiliarii & An. excessoris Vitembergensis, Enarratio L. 10. ff. de Jur. fisci & L. 2. C. qui & adv. quos in integr. rest. Accesserunt ejusdem opera Academica novissima.

Lipsiæ, sumtibus Hæredum Lanckisii, 1705, in 4to.

Constant 1 Alph. 17 plag.

Duplici nomine se commendat eruditissima hæc Excellentissimi Autoris Commentatio, & argumenti dignitate, & tractationis præstantia. Leges enim, quas nobis exhibet, adeo gravium causarum momenta continent, ut vix in digniore opera Celebratissimi Viri occupari potuisset industria, & ipse in iis enarrandis tam erudite versatus est, ut feliciorum leges, quas commemoravimus, interpretem nancisci nequeant, cum & ingenii sublime acumen, & accuratam omnis Jurisprudentiæ scientiam, & assiduum rerum forensium usum, singuli fere ostendant paragraphi. Primum locum occupat Dissertatio de Jure Fisci in dubiis quæstionibus *ad L. X Pand. de Jur. fisci*, quam Autor A. 1694 publice defendit. In hac cum nihil occurrat, quod non notatu sit dignissimum, tum imprimis juvabit ipsum de discrimine Steuræ & Camere §. 3 & 4, de dubio, ambiguo & obscuro, nec non de interpretatione quæstionum dubiarum §. 9 *seqq.* elegantissime differentem audire. Sequuntur Casus varii, de quibus eas proposuit Excellentissimus Autor regulas: contra fiscum esse pronuntiandum, si pri-

vatus de damno vitando & fiscus de lucro captando fit sollicitus §. 14, pro fisco contra privatam, quoties is damnatum averfatur, privatam lucro inhiat §. 17, si uterque lucrum intendat aut damnatum fugiat, æquali fisco cum privatis jure uti oportere §. 20 & 21; quas singulas & exemplis confirmat & legibus corroborat, hæcque sollicitate, quoties thesibus obfistere videri poterant, explicare, & in speciem pugnantes subtiliter conciliare studet. Ostendit deinde, qua ratione Modestinus in *d. l. X* debeat intelligi, variasque Doctorum, imprimis Fr. Duareni, Ant. Merendæ & Antonii Augustini rejicit expositiones §. 26 *seqq.* Postea regulas antea propositas confirmat, & quartam imprimis contra Baldum ejusque affeclas, fisco nimium faventes, strenue tuetur, ac L. L. obstantibus 38 & 35 ff. *d. Re Jud. l. un. C. de fem. adv. fisc.* solide respondet. Unde nec a jure dotium, nec ab Ecclesia aut a minoribus, quæ ad fiscum deducantur, argumenta valida esse monet *ib. 31-41*. Exempla quoque elegantissima suppeditat, quibus contra fiscum, tam in quæstionibus juris, quam facti dubii, pronuntiandum monet. Ad causas juris controversi refert quæstiones: utrum filio hæreditate materna, quam adiit, per restitutionem in integrum iterum abstinente, ad proximos successores hæreditas, an ad fiscum, pertineat? item de superfluo ex cessione actionis contra L. Anastasianam facta, quod alii fisco, alii debitori vindicant, cum Excellentissimus Autor utroque casu contra fiscum pronuntiandum esse censeat. Quæstiones vero facti dubii quam plures attulit, ex materia delictorum & contractuum, probationum, testamentorum & aliis, quas singulas jurabit expendisse. Tandem an hæcenus dicta ad vectigalium ac domaniorum causas quoque pertineant; dispicit, ac utrumque addita distinctione feliciter expedit. Jam ad alteram Dissertationem pervenimus, quæ *ad L. 2 C. qui & adv. quos* conscripta est; verum cum eam jam in Actis Anno 1696 M. Nov. p. 518 L. B. exhibuerimus, paucis saltem monendum erit, non *Thesi 38* tantum egregium supplementum, quo Nov. 155 c. 1 explicatur, accessisse, sed integram quoque Dissertationem de restitutione in integrum ob reverentiam denegata, quam sub Autoris præsidio Leistenius Anno *XCV* defendit, esse additam. Restant Autoris nostri *Novissima Academica i. e. Sermo sollemnis ad*

Decanum ordinis Philosophici in congressu Candidatorum adornatus, & Oratio de Jureconsultis Academia Vitenbergensis, qui proximo superiore seculo vixerunt, recitata Anno 1703, cum tertium Consulatu Academico abiret. Continet ea memorias omnium Jureconsultorum, qui ex eo tempore, quo primi secularis Academici instructa sunt solennia, per integrum seculum floruerunt. Exhibet uno intuitu elogia, vitas & scripta celeberrimorum Virorum, Zangeri, Lud. Personæ, Bartholomæi Reusneri, Luc. Beckmänni, Hirsbachii, Franzii, Ben. Carpzovii, Erasmi Unruh, Val. Guilelmi Foersteri, Conr. Carpzovii, Jer. Reusneri, Gothofr. Reuteri, Grossii, Jo. Strauchii, Christiani Taubmanni, Crullii, Prætorii, Augustini Strauchii, Vackii, Godofr. Suevi, Cofelii, Ritteri, Ziegleri, Klengelii, Lyseri, Nergeri, Martini, Ledereri, & qui nuper in vivis esse desit, Ge. Mich. Heberi &c. Sed & ex Facultatis Juridicæ Assessoribus aliquos commemorat, quos inter Ritterum, Schulzium, ac Excellentissimum Lenzium Ser. Princip. Sax. Weissenfelsensis Vice-Cancellarium imprimis meritis extollit encomiis. Interjectæ sunt passim observationes eruditissimæ, ex quibus unam ac alteram saltem adjecisse juvabit. Ita p. 183 docet, Henning. Wittium falli, qui Jo. Daubium inter Jurisconsultos Witenbergenses retulerit, cum is Lipsiæ quidem, non autem Witenbergæ, publica autoritate Jura professus fuerit. Hirschbachii sub præsidio, Conradum & Benedictum Carpzovios Dissertationes de Regalibus, copiose ac erudite conscriptas defendisse, p. 186 annotat, dumque in laudibus Augustini Strauchii occupatus est, felicitatem Jurisconsultorum Brandenburgicorum extollit, qui Academicis exercitationibus subacti in Aulas evocentur, & difficillima negotia feliciter procurant, quod Fuchsiorum, Rhetiorum, Spanheimiorum ac Coccejorum illustria satis ostendant exempla, eademque fortuna, quem diximus, Strauchium usum fuisse commemorat, cum Serenissimus Sax. Elector non modo gravissimis quibusque negotiis eum adhibuerit, sed & Ordinarii Præsidis munere in Academia Witenbergensi defunctum, sanctioris Senatus Assessorem esse voluerit. Sed quis singula in tanta rerum ubertate persequetur? Nos avidis reliqua Lectoribus relinquimus & ad aliud Excellentissimi Autoris opus, quod selectarum Observationum Forensium amplissimam exhibet copiam, accedimus.

JOH. HENR. BERGERI JURISCONSULTI ETC.
*Electa Processus Executivi, Possessorii, Provocatorii &
 Matrimonialis.*

Lipſiæ, ſumptibus Hæredum Fried. Lankiſch, 1705. in 4.

Conſtat 2 Alph. 11 pl.

Junctim nunc prodeunt in lucem Diſſertationes quatuor elegantiffimæ, quas proximis annis Illuſtris Autor propoſuit, ſed inſignibus auctæ incrementis. Prior continet *Electa Processus Executivi*, in qua Autor primo diverſitatem proceſſus ordinarii & extraordinarii ſeu ſummarii evolvit, ac utiliſſimam §. 4 cauſarum patronis cautelam ſuppeditat, qua ratione in cauſis, ut vocant, ſummariis adverſæ parti interrogatoria exhibendi occaſionem præcideri valeant. Dein proceſſus ſummarii duas conſtituit ſpecies, regularem & irregularem, monetque actionem hypothecariam, imo injuriarum aſtimatoriam & recantatoriam etiam executivo, ſi res ita ferat, proceſſu poſſe inſtitui; cautelam tamen ſuppeditat actoribus, ne ſalutarem ſibi ſemper credant ſummariam hanc experiundi rationem, cum in executivo proceſſu nec probationi per teſtes, nec jurisjurandi delationi locus relinquatur. Poſtea requiſita inſtrumentum guarentigiatum tradit, negatque pro tali haberi poſſe obligationem imperſonalem, in qua creditoris nomen haud ſit expreſſum, aut quæ cauſam debendi, licet inter mercatores agatur, haud contineat, cuive addita ſit clauſula, *ſolvam quam primam poſtero*, cum ea id operetur, ut quis ad celerem ſolutionem adſtringi nequeat. Ex inſtrumento tamen a tutore ſubſcripto pupillum, debitoremque principalem a fidejuffore, actione mandati executive conveniri poſſe docet. De obligatione mulieris ſine curatore contracta, aut cui curator ex intervallo demum acceſſit, §. 12 ſeqq. diſſerit; mulieremque & ſine curatoris auxilio ex mutuo obligari, & apocham conficere, ac ex omni contractu, cui curator ex poſt facto conſenſum præſtitit, teneri exiſtimat *ad. §§.* Inſtrumentum autem guarentigiatum quandoque poſſe ſubſiſtere, licet nec ab ipſo debitore ſubſcriptum ſubſignatumve ſit, nec clauſula *manu propria* ei adjiciatur, §. 20 & 21 addit. Hinc ad rationem tractandi cauſas executiveſ pergit, ac advocatum actoris jubet

bet esse cautum, ne responſionem aut litis conteſtationem ab adverſa parte petat; reis vero ſuppeditat exceptiones, quæ adverſus instrumenta guarentigiata locum habeant, ubi in primis quæ de exceptione chartæ blancæ & implementi non ſecuti, compenſationis item ac non numeratæ pecuniæ tradit, evolvi merentur. Denique de *proceſſu cambiali* notabilia quam plurima affert, ſententiamque *Mandati Electoralis de exceptione ſolutionis compenſationive adverſus ceſſionarium cambii non competentem* explicat. Subjicitur *programma*, quo Excellentiffimus Autor oſtendit, ad evitanda perjuria quandoque in proceſſu executivo recognitionem per teſtes, contra Juris regulas admitti; quam ſententiam ſummi Provocationum Judiciî præjudicio corroborat. Altera Diſſertatio exhibet *Electa Proceſſus Poſſeſſorii*, ac obſervationum practicarum pleniffima eſt. Pragmaticorum initio notat errorem, qui in poſſeſſorio, quod vocant, ordinario, ſummario proceſſui locum eſſe negant, cum ipſe, ratione proceſſus, omne judicium poſſeſſorium cenſeat eſſe ſummarium, etiam in materia ſervitutum, licet Celeberrimus Schilterus eam exceperit, cujus rationibus Autor reſpondet §. 1. Summarium ergo poſſeſſorium tantum ratione cauſæ dici, in eoque tantum de poſſeſſione præſenti & momentanea retinenda, non de adipiſcenda vel recuperanda agi, contra Carpzovium defendit §. 4. Dein modum procedendi in poſſeſſorio ſummariffimo explicat, ac in caſu neceſſitatis ſummi que periculi, citationem poſſe omitti monet §. 5. Cumque in eo vel per modum actionis in factum, vel per inhibitionem procedatur, varia circa hanc monita ſuppeditat, ac imprimis inhibitione pœnali ex pluribus capitibus decreta, ſi ea ex parte caſſetur, ex parte conſervetur, integram tamen mulctam dictari, nec transactionem cum adverſario inhibitum a pœna liberare monet, & utrumque ſummi Provocationum Senatus præjudiciis confirmat §. 6. Hinc qua ratione poſſeſſio præſentanea in rebus corporalibus & incorporalibus acquiratur, inquiret, ac poſſeſſionem libertatis naturalis quoque probatione indigere contendit; quam ſententiam dudum placuiſſe Excell. Autori, ex Reſolutionibus ejus Lauterbachianis po teſt conſtare. Sequitur elegantiffima de Jure Cereviſiario digreſſio, ubi de jure coquendi, ven-

dendi, cogendi & prohibendi civitatum, de dimensione milliaria, de jure hospitalitatis, de poena eorum, qui cerevisiam illicite vendunt, quam plurimas congestit observationes. *vid.* §. 12-19. Postea observat, possessionem contra singulos acquisitam, non nocere universitati §. 20; in summario possessorio naturalem possessionem sufficere, etiamsi non sit annua, licet ipse non diffiteatur annuam possessionem & a Lipsiensibus Jurisconsultis requiri, & eorum sententiam in summo Appellationum Judicio fuisse aliquando comprobata, §. 21 sqq. Actus possessorii requisita tradit §. 24. Contra Principem non valere possessorium summarium, nec eorum satis certam esse sententiam, qui decennalem possessionem subditos tutos reddere credant, indicat §. 26. Ubi ad modos probandi progreditur, ostendit in summarissimo possessorio rotulos Notariorum, non tamen depositionem generalem sufficere §. 30. Jurisjurandi autem delationi æque, ac super exceptione spoli, locum esse tuetur §. 31. Cæterum ex sententia Autoris remedium possessorii momentanei non competit ei, qui a possessione dejectus est, nec hæredibus, cum ad eos possessio ipso jure haud transeat *ib.* 33-34, quibus possessorium ordinarium ac Paulianam actionem dari concedit *ib.* 35. Tandem ad sententias definitivas processus summarii accedit, ac quo modo eæ rite concipi debeant, docet §. 38; cumque monuisset, qua ratione victoria in possessorio a restitutione fructuum in petitorio liberet, contra sententiam de possessione in summarissimo judicio latam, nec leutationi, nec appellationi aut supplicationi relinquit locum, additis tamen quibusdam limitationibus, quæ §. 45 continentur. Accesit, ne quicquam deesset operi, huic Dissertationi Exercitatio paraphrastica, quæ XII Leges priores *Tituli Pand. de Acquirenda vel amittenda possessione*, erudite interpretatur, ac singularum sensum, satis quandoque obscurum, feliciter eruit. Facile ex hæcenus dictis L. B. poterit intelligere, qua ratione reliquæ Dissertationes, quæ *Processus Provocatorii & Matrimonialis Electæ* continent, conscriptæ sint. Quare sufficiet nobis saltem aliquas observationes selectas ex iis excerpere, quarum uberrima se ubique offert copia. In *Dissertatione* igitur *Illia* docet, provocationem ex *L. diffamari*, ob injurias verbales simplices frustra ab imperitis Advocatis suscipi, multo mi-

aus eam cum actione injuriarum cumulari posse *ib. 12. 13.* Remedium dictæ Legis coram quolibet iudice posse institui, diffamantis vero arbitrio relinqui, quo in foro actionem principalem velit movere, *ib. 20 & 22. In Tb. 31* Carpovii, Ziegleri aliorumque rejicit sententiam, qui diffamante per contumaciam emanante in primo termino, saltem responsionem simpliciter *bey Straffe Ungehorsams* injungendam censent, monetque eam statim sub pœna perpetui silentii posse imponi. Quæ de termino duplicato, intra quem actio principalis institui debeat, Doctores vulgo tradunt, ea sine Lege dici, adeoque a iudice negligi posse asserit *ib. 35.* De provocatione ex *L. si contendat*, rite instituenda legi merentur, quæ *§. 48* Auctor disserit, qui itidem monuit, contra eum, qui instrumentum gaurentigiatum habet, dictam provocationem non admitti. Ex *Electis Processus Matrimonialis* observare licet, eum qui consobrinam stupravit, non teneri ad eam alendam, cum ipsa stupratoris uxor fieri nequeat, *ib. 9.* Consistoria Ecclesiastica partes litigantes, quæ sub civitatum aut nobilium jurisdictione sunt, mediate, suppressa tamen clausula in subsidium, in præfecturis autem immediate in jus vocare, *ib. 13 & 14.* Minorem & mulierem, in causis matrimonialibus, personam standi habere in iudicio, hanc quoque, si ob stuprum actionem ad matrimonium ineundum aut dotem constituendam moveat, non vero si alimenta infantis nomine petat *ib. 17sq.* Oblationem ad jurandum non esse necessariam, sive juramentum contra matrimonium, sive pro matrimonio sit præstandum, *ib. 37* ostendit. De jurisjurandi delatione in actione matrimoniali, prolixè agit *ib. 23 seqq.* Processum vero desertorium accurate describit *ib. 50 seqq.* Sed nos pluribus hæc non immorabimur, cum selectarum Quæstionum ac Observationum Practicarum tantam ubique deprehendamus copiam, ut, si potissimas tantum persequi ac commemorare velimus, verendum foret, ne nimium excresceret ac instituti nostri metam excederet oratio. Quare ad ipsum opus præstantissimum B. L. ablegamus, ac paucis tantum monemus, adjectam esse Electis his Processus Executivi, Possessori, Provocatorii & Matrimonialis, *Disquisitionem Quousque Actori Reove in foro Sax. Elect. liceat deferre Jusjurandum?* In hac Auctor actori etiam super replica ac articulis elisivis, & post

hitem a reo non recte aut eventualiter tantum contestatam, potestatem facit reo deferendi iuramentum, huic vero, si negative iuramentum contestatus sit, omni tempore licentiam utendi delatione iuramenti largitur, etiam postquam articulos reprobatorios obtulit in ipso termino productionis aut recognitionis, si affirmative iuramentum fuerit contestatus, usque dum ei injuncta fuerit exceptionum probatio, aut ad eas probandas ipse se obtulerit, potestatem hanc ipsi esse salvam existimat. Quae omnia plenius est persecutus, variisque ampliationibus & limitationibus, observationibus, cautelis ac consiliis exornavit illustravitque. Quod reliquum est, cum praesentes commentationes satis ostendant, quam dextre, accurate ac feliciter Excellentissimus Autor, in discutiendis dijudicandisque causis forensibus versetur, *Electa Processus Ordinarii*, quorum in praefatione spem fecit, cum iis, qui eruditissimos ipsius labores suo pretio aestimare norunt, avide expectamus.

CONFORMITE' DE LA FOY AVEC LA RAISON.

h. e.

FIDEI ET RATIONIS CONSENSUS, VEL RELIGIO DEFENSA CONTRA PRACIPUAS OBJECTIONES IN LEXICO HISTORICO-CRITICO PETRI BALII IPARSIM OBVIAS. Auctore J. J. A-

QUELOTO.

Amstelæd. apud H. Desbordes & D. Pain, 1705. 8.

Constant Alphab. 1 plag. 5.

- c. II. III. **I**N duas partes abit hoc opus Autoris de Religione Christiana. Optans meriti, cujus alia quoque ejus generis scripta in Actis nostris recensita inveniuntur. In primae partis limine, statim brevis repetitio instituitur argumentorum, alibi ab ipso Viro clarissimo, ad demonstrandam existentiam Dei, fuse magis deductorum. Inde de natura Religionis in genere agit, quam fœdus Dei cum homine definit, quo bonis præmia, poenas improbis, ex infirmitate lapsis per poenitentiam remissionem criminum pollicetur. Utque ejus indoles clarius patefcat, primo Deum ab hominibus exigere obsequium, illudque ipsas promissiones Dei supponere, probat; inde Deum peccata infirmitatis tantum condonare, majora punire, resipiscantibus dare veniam. Porro quid Scriptura de

Deo

Deo nos doceat, ostendit, & quæ revelatio ad religionem pertinentia alia suppeditet, de fide nempe, de merito & efficacia mortis Christi, de Divinitate ejus, & denique de S. S. Trinitate. Quibus fundamentis religionis Christianæ breviter repetitis & variis observationibus illustratis, ad id jam accedit, ob quod cum maxime ille scriptionis labor ei fuerat susceptus. Atque primo quidem difficultates examinat, quas in historia creationis deprehendisse sibi videntur ei, quos impugnandos sibi sumasit. Monet hic ante omnia, stabilita semel revelationis veritate, scrupulos hujusmodi neminem jure ad Pyrrhonismum sollicitare debere. Deum item non Philosophorum vel oblectandis vel instruendis ingenuis, sed factis avidorum, qui simplices magnam partem sunt & indocti, animis informandis historiam illam consignari voluisse. Indequè I. neminem offendere debere colligit divisionem Mosis rerum conditarum in cœlum & terram, quæ similis visa antagonisti divisioni maris in guttam aquæ & oceani, cum vulgares nonnisi conceptus, sensus maxime ferientes, hic sequi voluerit. II. Nec mirum esse, terræ creationem imprimis describi, quæ sensibus usuique nostro maxime sit obnoxia; magnorum corporum cœlestium obiter, & in tantum, in quantum terræ huic ministrant, mentionem fieri. III. Nec illud absortum, quod mane & vesperæ, dierumque adeo mentio fiat, antequam luminaria cœli condita essent: vel enim spatium tantum temporis intelligi, ei, quod inter Solis ortum & occasum intercedere solet, æquale; vel uti Mosen tantum ista *Φάση*, ut realem distinctionem & *διασπασίαν* inter creationem diversorum operum indicaret; vel denique Mosen ita tantum opus creationis per sex dies distribuisse, ut ad legalem dierum Heptadem aliquam relationem haberet. Difficultates porro succedunt contra œconomiam veteris Testamenti & leges rituum, foedusque unicæ familiæ concessum. Quod inconueniens non videtur Autori propterea, quod Deus creaturam rationalem & liberam male viribus suis naturalibus usam, libertati suæ inde permittere potuerit. Nec inde ullam vel injuriam in ceteros homines redundare, vel aliquid a ratione alienum committi, quod nobilioris finis causa cum Abrahamo & posteris foedus Deus iniverit. Ceremonialem vero cultum Deo non indignum esse, cum ille totum mundum occupaverit, memoriam beneficiorum

c. VI.

c. VII. VIII.

P. II. c. I.

c. II.

Kkk

rum

- rum Dei conservaverit, & cum *Spiritu*, h. e. arcano mysteriorum Novi Fœderis sensu fuerit conjunctus. De libertate hominis in sequentibus diligenter agit, putatque pugnam rationis & affectuum luculenter probare arbitrii libertatem; sine ea enim affectum, semel occupato animo, libere dominio suo fruturum. Sed nescio an attenderit, motui etiam mechanico motum contrarium dari posse, vincereque denique alterum, sed non sine alterius nisu in contrarium. Sic arbor a vento concussa naturali tamen inclinatione contrarias petit partes, motui motu contrario, sine omni tamen libertate. Dubii circa origines mali morales solutio eo redit, quod abusus perfectionis maximæ, qualis est libertas, Deum jure impedire non potuerit, quo minus creaturam perfectione tanta gaudentem conderet. Difficultatibus circa malum physicum, afflictionesque hominibus innocentibus, infantibus, ipsis quoque brutis animantibus ægre haud raro facientes, itemque circa æternitatem poenarum, quæ post vitam subeundæ sũt, ex communibus fere fontibus solutiones petuntur. Inde vero imprimis quæ in favorem Manichæorum a Cl. Bælio prolata fuere, item quæ ad demonstrandam fidei & rationis pugnam attulit, & de necessitatibus cum libertate convenientia, nec non de prædestinatione, sub examen revocantur. Ex illis deligamus controversiam de rationis & fidei pugna, ut eo specimine indoles hujus scripti rectius innotescat. Hic itaque primo summum Autor exaggerat periculum doctrinæ rationem fidei contrariam statuentis, atque adeo naturæ humanæ fidem amplexuros renunciare cupientis; quod absurdum pariter atque impossibile esse ostendit. Inde de omnibus dubitari nec posse nec debere ostendit: esse enim res, in quibus ratio clare & sine metu erroris pronunciet: esse alias, quæ assensum ejus suspendant: alias denique, quas certo sese ignorare noverit. Ut absonum itaque est præcipiti judicio ferri, ubi vel dubites vel ignores, ita non minus esse inconveniens Pyrrhonismum sequi in omnibus: Mirum porro esset, & indignum plane, velle Pyrrhonismum religionis superstruere principis, atque istis illum stabilire: quasi quæ rationi evidentia sint, religio tollat, atque omni in rebus certitudini destruendæ inserviat: cum tamen summa harmonia sibi invicem religio & ratio respondeant, seque mutuo sustineant.

c. III. IV. V.
V.

c. VII.

c. VIII. IX.
c. X.
c. XI.

neant. Primo nempe rationem inservire cognitioni argumentorum, quibus veritas religionis demonstratur, ut disponatur mens humana ad obsequium auctoritati Divinæ præstandum, quod gratia sine ratione nunquam persuadeat. Neque secundo rationem, stabilita Scripturæ auctoritate, penitus cessare: quæ verosimilitudinem difficultatemque rerum revelatarum apprehendat, & cui istud exercitium circa veritatem verosimilitudinemve rerum revelatarum, nec adimat auctoritas Divina, nec ejus natura adimi patiatur. Tercio aliis etiam in rebus, quæ a ratione unice dependent, id quod semel verum est & evidenter probatum, veritatem suam retinere, licet consequentiarum series ad res incomprehensibiles nos deducat. Sic enim materiæ divisibilitatem in infinitum, rem summæ evidentitiæ & certissimæ veritatis esse, quamvis concipi non possit, partes arenulæ numero æquare partes totius universi. Quarto perceptionibus nostris attendendum esse, ut gradum certitudinis in iis recte cognoscamus. Unicam verò regulam, ex qua certi de nostris perceptionibus reddamur, esse claritatem earum. Cum vero sæpe pro claris habeamus, quæ clara non sunt, videndum esse, an superficiem tantum rei, an interiora quoque cognoscamus, & an aliquid in iis ignotum tanquam notum supponamus: porro item an illud, quod incertum est in re & ignotum, id, quod certo de ea nobis innotescere videtur, destruat, an minus. Quod si non faciat, relinqui alteri illi suam certitudinem, neque ad Pyrrhonis castra esse fugiendum. Porro dari res ita differentes, ut nihil invicem habeant commune, quas *diversas* dixeris simpliciter, quarumque differentitiæ causa nulla alia sit, quam quod una non sit altera: sicuti soni v. g. & coloris diversitas aliter explicari non possit. Alias *contrarias* esse & sibi *oppositas* invicem, quarum contrarietatis ratio ex indole earum reddi possit: qua ratione lineæ rectæ curva opposita sit, quod hæc non, sicut illa, a puncto ad punctum per brevissimum, quod interjicitur, spatium procurrat. Denique claritatem idearum nostrarum ex eo cognosci posse, si alius usu rationis pollentibus explicatæ, eodem ab illis modo, quo nobis, apprehendantur. Hisce regulis jam putat Autor nos dirigi posse, quousque in dubitando procedere, quando in proposito tantum probabili acquiescere, quando denique certi plane

& convicti esse debeamus. Quantum vero ad autoritatem infallibilem, sufficere, si clare sensus ejus percipiatur, ut penitus illi obsequamur, cum in eam nec error cadere possit, nec inopertura.

Jam istam methodum potioribus capitibus religionis applicandam censet. Certis nempe nobis de sensu verborum Divinitus revelatorum, autoritatem Dei præcipuum persuasionis nostræ esse fundamentum, quæ nullum dubium possit admittere infallibili Spiritus Sancti testimonio nixa. Hoc tamen non impedire, quo minus ratio examinet, cognoscat, explicet veritatem decisionum fidei, non ut si comprehendere non possit, rejiciat, sed ut uniat se cum fide eique se jungat, verum esse experta, quod fides ipsi proponit. At credere clarissimum Bælium, atque in iis quæ de Pyrrhone disseruit, & ad defendenda ea postea attulit, tæri, rationem ejusque evidentissima principia in tali examine revelationi semper adversa esse. Quod aliter se habere, inductione facta Autor monstrare conatur.

Primo Deum esse unum solum, colendum, atque fiducia profequendum, docere Scripturas: ei vero rei rationem contradicere, ne ipsum quidem clarissimum Bælium affirmaturum. Revelationem mundum ex nihilo a Deo conditum nobis sistere: rationem ad assensum præbendum inclinari, tum quod verosimile hoc sit ipsi, tum quod a variis dubiis eam liberet; quorum utrumque fusius demonstratur. Animæ immortalitatem a revelatione adstrui: nec eam rationem destruere, quæ spirituales naturam ex partibus compositam non esse, nec adeo in eas resolvi, Dei vero sapientiz, ut eam annihilaret, parum conveniens esse, agnoscat. Nec quidquam hic opponi posse, nisi dicamus, spirituales naturam rationem non admittere: id quod dici non posse, paulo fusius Autor probat, ostendendo ipsam rationem sibi non facile persuadere, ut vitam, motum, cogitationem materiz tribuat, & pro iisdem habeat rem cogitantem & materiam, quæ diversorum generum esse deprehendat, inque iis omne, quod in talibus rebus exigi potest, diversitatis fundamentum, juxta superius dicta animadvertat. Parti morali religionis rationem non contradicere, quin potius hæc clarissime æquitatem præceptorum Divinitus allatorum confirmare.

Ab

Ab articulo de Trinitate non destrui rationem, maleque ex eo contra rationem inferri, quod *tria unum sint*: ut enim ista *contradictio in adjecto* ex articulo de S. Trinitate consequatur, necesse esse, ut vox *persone* in hoc mysterio naturam unam & singularem notet, separatam & distinctam ab omnibus aliis, prout significat quando de creaturis usurpatur. Cum vero id sibi non velit in abstrusissima hac doctrina, dici etiam non posse, quod ex ea sequatur, *tria esse unum*. Mysterium porro incarnationis non destruere essentialem proprietatem corporis animique humani, quæ est componere unam personam, licet humana Christi natura propria, ut loquuntur Theologi, *ὑπὸς ἄσους* destituta, subsistat in *ὑπὸς ἄσους τὸ Λόγος*. Nempe clarissimo Bælio, contradictionem cum evidente rationis principio hic admittenti, solam vocem *persona* offendiculo fuisse. Quod ut removeatur, observat Autor, quod si corpus fingamus exanime, mechanice tamen motum, omnesque functiones suas obiens; illud quidem *personam* non fore, intellectu quippe destitutum, bene tamen *suppositum*, ut quod ipsum sit, *principium*, prout in scholis loquuntur, *activum*. Simili modo si fingamus animam corporis exortem, cogitantem; eam, ut quæ intelligat, *suppositum* fore *personale* sive *personam*, quippe quæ sit principium rationale. En igitur, pergit Autor, *duo supposita*, quæ Deus ita unit, ut *unum suppositum* vel *unam personam* constituent. Quid magis jam rationi adversum in unione hypostatica? Divina natura unitur humanæ, omniumque actionum humanarum & rationalium directionem suscipit, quæ pertinent ad exercitium mediatoriæ officii; quemadmodum anima humana *diversi suppositi*, corporis nempe, directionem suscipit ita, ut actiones illius voluntati hujus sint obnoxie. Atque adeo eodem jure, quo anima & corpus conjuncta, *unum suppositum* sunt, *una persona* etiam dicentur divina & humana natura, vinculo unionis invicem conjunctæ.

Verum jam satis speciminis. Hoc optandum, ut clarissimus Autor ipsos clarissimi Bælii discursus *κατὰ πόδα* lectoribus suis representare, & accurata analysi instituta, quid imbecillitatis ratio in eis ostendat, quid speciei ingenium & eloquentia ipsis conciliaverit, ostendisset. Verendum enim, ne lectores sic satis bene instructi a lectione hujus libri sibi visi discedere, ubi in ipsum opus

Bælianum inciderint, lumine ingenii ejus, & quæ pene singularis ipsi est, vi dicendi quasi attoniti, denuo constrictos se sentiant atque impeditos.

Appendicis loco huic opusculo breve *de anima & libertate* subjicitur systema, melius dilucidandis iis, quæ contra adversarium suum in ipso opere disseruerat clarissimus Autor, inserviens. In eo primo adstruitur, quod anima se spiritualem esse sentiat, quodque cum iis, quibus aliter videtur, controversia de vocibus tantum sit, ut qui id, quod nos spiritum vocamus, corpus novæ plane atque ignotæ speciei adpellent. Inde ostenditur, animam cognoscere seipsam atque existentiam suam, atque adeo aliquid a seipsa sine objectorum externorum percipere subsidio. Discrimen porro intellectus & voluntatis & ratio ad corpus explicatur, in quo organorum rectam dispositionem ad exercitium facultatum animæ requiri ostenditur. Animæ per rectam dispositionem corporis obfirmatæ quasdam propositiones occurrere insito suo quasi gaudente lumine; ut oculo occurrunt objecta quædam suum lumen habentia eoque ipsum illustrantia, quæ statim cognoscantur. Aliter se rem habere cum aliis, quæ obscuriores sunt, & quibus lumen proinde ab animo quasi sit accendendum. Ad primum genus spectare v. g. omnes consequentias, quæ deducuntur ex conceptu existentia, quales sint, quod non ens agere non possit, quod impossibile sit idem simul esse & non esse, quod numerus binarius bis sumtus quaternarium conficiat, &c. Propositionum posterioris generis lapidem lydium esse regulam: *quicquid omnibus rite expensis clare & distincte percipitur, illud verum est.* Perceptiones dari posse sine omni corporum intercurfu, falsumque esse, quod nihil sit in intellectu, quod non prius in sensu fuerit. Animam non posse non desiderare, quæ pertinere ad felicitatem suam cognoverit, & aversari contraria, hancque esse voluntatem. Bona ad felicitatem spectantia vel corpus respicere, vel animum, eaque sibi invicem subordinata esse ea proportionem, quæ intercedit inter dignitatem corporis & animi. Virtutis esse, hanc subordinationem tueri & observare. In volitionibus concurrere cogitationem, quæ representet aliquam propositionem, & imperium ad agendum determinans, in quo sit velle & non velle. In hoc jam esse libertatem;

tem ; quæ ut rectius cognoscatur, observandum esse primo, quod cognitio, quam habemus de nobis ipsis, efficiat, ut amor proprius & emolumenta privata ordinarie voluntatem determinent, nihil inde detrimenti accipiente libertate ; certe enim in talibus consensum animi absque controversia inveniri. In aliis cognitionem non esse æque claram, in iis cura opus esse & prudentia, quo recte utamur libertate. Controversiam, an libertas consistat in eo, ut faciamus, quod faciendum esse judicamus, an vero consistat in eo, ut faciamus quod volumus facere, de vocibus esse, non de re ipsa, Non autem consistere in indifferentia libertatem ; hanc enim, cum rationalis sit homo, non nisi ex profunda posse procedere ignorantia : peritus vero ignorantem, vel plane non agere posse, vel non nisi stolidè, actionemque ex mera ignorantia profectam esse nec humanam, nec liberam. Nectamen etiam libertatem absolvere unice iudicium animæ, quo æquam esse justamque censeat actionis alicujus perpetrationem omissionemve. Si ita enim res se haberet, hominem in perpetuæ vacillationis statu fore, nunc hancce inchoantem actionem, nunc aliam, prout diversam ab objectis acceperit impressionem. Non necessario itaque hominem determinari a rationis iudiciis, sed libere secundum iudicia rationis, secundum quæ se ad actionem determinavit, procedere. Optime denique libertatem ejusque indolem monstrari, ex consideratione actionum quarundam hominis, imperiique animi in corpus. Evidens itaque esse, in rebus, ubi affectus & commodum privatum voluntatem non abripiunt, nos facultatem habere libere in mentem, revocandi ideas, ad veritatem aliquam inquirendam pertinentes. Sentire nos eandem libertatem in approbando præjudicio quocunque contra rationis dictamen ; libertate enim nisi frueremur, semper rationis dictamen prævalere necesse esse. Eandem nos experiri, ubi inter virtutem vitiumque mediū consistimus, atque vel illam vel hoc sequimur ; & magis etiam in actionibus corporis indifferentibus, animi nutum sequentibus, v. g. brachii extensione, oculi oclusionem &c. Quod ipsum ut quomodo fiat explicetur, Autori nec illustri Leibnitii placet hypothesis, nec *causarum occasionarium* systema, sed optime hæc receptam magis in scholis doctri-

ctrinam explicare putat, quæ statuit Deum, qui essentiam existentiamque rebus largitus est, facultates quoque eis concessisse, per quas naturis suis convenienter valeant operari: animamque adeo etiam, ad animandum dirigendumque hoc corpus conditam, potentias quibus id præstare possit, nactam fuisse. Firmatur id aliquot rationibus, nec obstare dicitur, quod modum non assequamur, quo spiritus in corpus operetur: sufficere enim, quod de re constat. Cetera hanc hypothesein pluribus difficultatibus solvendis aptissimam esse, quibus nec illustris LeibnitiuS, nec causarum occasionalium patroni se facile possint extricare.

AUGUSTI BUCHNERI ORATIONUM ACADEMICARUM Volumina tria. Quorum primum Panegyricas, secundum Festas, tertium nunc primum editum Literarias continet. Subjuncta est huic Editoris M. JOH. JAC. STUBELII, Illustris Scholæ Misnensis jam Rectoris, Oratio de Excensionibus nocturnis Alumnorum Electoralium, & Buchneri Autoris Vita per eundem descripta.

Francofurti & Lipsiæ, apud Godofredum Lefchium, 1705, in 8.
Constant Alphab. 2, & plag. 19.

Quomodo commendatus pridem a nobis fuerit meritissimus de politiore literatura vir, *Augustus Buchnerus*, insipientibus annum Actorum Eruditorum 1683 p. 147 & seqq. patet; ubi cum recensendum fuerit Volumen II. Orationum, *Festas* continens; a *M. Job. Jacobo Strübelio*, Rectore tum designato Scholæ Annæberg. nunc Rectore constituto Illustris Afranei, ex arrosis fere chartis in lucem productum, hoc tempore occasio suppeditatur, cæteras etiam orationes Autoris illius incomparabilis enarrandi, dum idem Editor Clarissimus partes Orationum ejus tres in unum compegit volumen, in forma librorum octava, juventutis commodo emissum. Earum Pars III nunc prima cura ipsius publico data, & dedicatione diserta Ephoris Generosissimis Illustris Afranei Lycei, Domino *Centurio a Miltiz*, & Domino *Joaschimo Dieterico Besen*, inscripta est. Quia vero parte prima comprehensas Panegyricas &

& funebres nondum indicavimus in Actis nostris, non alienum erit, eas nominare, antequam tertia ista inclusas ordine percurramus. Dicta Panegyrica I. est a Gustavo, *Gustavi Adolphi* Suecorum Regis filio, huic ipsi Suecorum Regi, ob partam A. M DC XXXI Lipsiensem victoriam. II. Ob eandem victoriam a Buchnero ipso recitata VII Idus Sept. A. M DC XXXIII. III. Electori Saxonico D. *Job. Georgio* I. dicta, ob ejus adventum A. M DC XLVI. IV. Eisdem A. M DC XLIX, cum climactericum magnum feliciter superasset. V. Eidem, ipsis exequiarum solennibus A. M DC LVII. VI. Ejusdem Viduæ, Dominae *Magdalena Sibylla*, ipso exequiarum die, A. M DC LIX. VII. Ad D. *Job. Georgium III*, cum Parentem Serenissimum lugeret, ac novum Principatum aspiceretur. VIII. Ad eundem Electorem, cum a Comitibus Ratisbonensibus rediisset. IX. In excessum *Henrici* Sen. L. Bar. a *Frisen*, Elect. Sax. in sanctiore Senatu Consiliiarii, cancellorumque ac in Appellat. Curia Præsidis A. M DC LX. X. *Friderico Metzbio*, S. Rom. Imp. Thesaurario, & Saxoniae Electori a Consiliis sanctioribus, nec non in Appellationum Curia Præsidi, A. M DC LVI. XI. Memoriae *Pauli Roberi*, SS. Th. D. nec non Ecclesiae Wittebergensis & cæterarum Circuli Elector. Saxonici Superintendentis A. M DC LI. XII. Memoriae *Dan. Sennerti*, Medici A. M DC XXXIX. XIII est Allocutio alterius nomine scripta A. M DC XLIX ad Imperatorem *Ferdinandum III*. Sequuntur has funebres orationes numero XXIX breviores, e quibus potiores tantum referemus, quales sunt I. dicta in funere D. *Balthasaris Meisneri*, II. in fun. D. *Friderici Balduini*, III. in fun. D. *Wolffgangi Franzii*, IV. in fun. D. *Benedicti Carpozovii*, V. in fun. D. *Johannis Strauchii* J. U. P. VI. in fun. D. *Godofredi Reuteri*, VII. in fun. D. *Tob. Mavis*, VIII. in fun. *Joh. Blumii* J. U. D. IX. in fun. *Mauritii Blumii* Med. D. X. in fun. D. *Danielis Sennerti*, XI. in fun. *Ambrosii Rhodii*, Mathes. P. P. Cæteræ pleræque in funeribus studiosorum aut foeminarum adolescentiumque ac puerorum sunt habitæ. Merentur tamen adhuc memorari XXIV, quæ est gratiarum actio dicta post funerationem *Leonh. Hutteri*, Theologi, & XXIX, qui sermo est ad exequiatores post funerationem *Erasmi Unrubii* Jurisconsulci habitus. *Feste* reperiuntur loco a nobis supra citato. *Tertio Partis*

Orationes *Literariae* vocari placuit, quod pleraeque rem literariam spectant. Prima quidem de *Eloquentia* egit, cum Buchnerus Johanni *Avenario* successisset. II. De *Papismo cum Esbnicismo comparato*, cum Receptoratus fasces D. *Franzio* traderet. III. De *Exercitatione Styli*, pronunciata a M. Keimanno. IV. *Ad praecedentem* ipsius Buchneri *responsaria*. V. *Knispelii* Magistri novi de *Catonis Difficilis*. VI. De *iisdem* Buchneri. VII. De *Literarum Periodis*. VIII. De *Simplicitatis & Gravitatis vocabulo e Plinii Panegyrico*. IX. Lektioni *Annalium Taciti*, X. Praelectioni *Cornelii Nepotis* praemissa. XI. Est declamationi gemina, qua exponitur, *quid Carolus I Britannia Rex loqui potuerit, Lata in se sententia ferati*. XII. Complectitur ea, quae nobilissimus autor dixit, cum Decani Collegii Philosophici partes sustineret. His subiunxit *Stübelius* editor orationem quandam a se ipso compositam & recitatam, cum adhuc Conrectoris munere in Misnensi schola illustri fungeretur, qua *Exscensiones alumnorum nocturnas* reprehendit.

Totum opus ornatum addita *Augusti Buchneri Vita*, per eundem uberius *descripta*. Cujus recitam & arctatam, ut Priores *historiam* suam vocat, epitomen hic dabimus. Nactus est ille, *Dresdam* patriam, ubi natus Frid. Kalend. Novembris A. MDXCI e familia nobili & antiqua, rei que militaris ac pyrotechnias perita valde incluta. Patre gavisus est *Paulo Buchnero*, Principibus maximis, Sabaudiae Duci, Daniarum Regi, ac Imperatori *Rudolpho II* aestumatissimo, & ab Electoribus Saxonis *Augusto, Christiano I & II* tormentariae rei ac fabricis praesse iussu, ab Imperatore *Rudolpho* vero torque ac diplomate scutoque condecorato, sibi postensque servando: matre *Maria Croesia* Consulis *Dresdensis* filia. In schola *Dresdensi*, ubi pueritia ejus formata, *Kunadus* dicit in *Programmate* funebri, eum inter medios *Teutonas Graecum*, inter *Dresdenses Romanum* apparuisse; ac *Schubartus* auctor est, jam tum eum in *literarum olores & stultitiam eorum* carmine lusisse. In *Portensis* vero ad *Salam* seminarii convictu, cui *Idibus* Novembris A. MDCIV adscriptus est, fulgor emicuit clarior, aequalibus cunctis in *Latina Graecaque lingua praeripientis* palmam. Triennio hic acto, Patre orbatus est: sed alterum permanfit, demum A. MDCX in *Wittebergensem* *Academiam* missus; in cuius ab-

bum relatus est XIII Cal. Decembris, Pro-Rectore tum D. Leonh. Hutzero, ac Rectore Duce Saxonico Augusto, Electoris Joh. Georgii I fratre. Cumque hanc ipsi aream nobiliorem ac palæstram assignaverit providentia Divina, in qua se probaret orbi, factum est, ut illico Jo. Rhodemburgio Antwerpiano successor in arte ac professione poetica successus fuerit, A. MDCXVI; virtute ac doctrina ipsius jam satis spectata: quo tempore quoque primus inter 46 competitores lauream philosophicam accepit. Initio se Jurisprudentiæ studiis mancipare decreverat: sed haud multo post, dulcedine semel gustata Musarum mansuetiorum, & famæ nominis inde capiendæ, mutavit consilium suum, & illis pro virili se applicuit firmius. Per totos autem XL annos spartam Professoris Poeseos ornavit, diciturque in Epitaphio suo humaniorum literarum summus vindex ac stator. Et a Kunado verissime affirmatur, ab Augusto isto augustissima literas bonas accepisse ornamenta. A Stübello, Malagonello illi Oratori Romano celebri longe præfertur, genere dicendi casto & æquabili, & instar limpidissimi amnis profuente, quo parem nesciverit. Nec tamen hic dissimulat, scribendo meliorem habitum quam dicendo, ubi timidior fuerit, nec expeditus omnino, unde proverbium etiam tunc frequentatum, esse Oratorem *Saxoni* loquendi non gnarum. Quod tamen laudi ejus nil derogat. Quod oris volubilitati decessit, studiosa pensavit & sollicita compositione, qua periodos omnes dimensus est artificio calamo. Vidisse se ille dicit unius ejusdemque orationis aliquot exempla, ejusdem ipsius manu exarata, varietque hinc inde interpolata, & aliis aliisque coloribus expolita. Neque omittit id ei proprium ac singulare, quod, cum concinnanda fuit vel oratio quædam, vel epistola, vel alia scriptio, non rosit unguis, ut vulgus meditantium solet, sed icones argute pinxit in chartæ margine. Industriæ illius & eruditionis præmia recenset, famam celebrem, etiam apud externos, laudes amplissimas ac dignitates spectabiles. Præter Professionem Poeticam Oratoria ei etiam collata fuit A. MDCXXXI, Joh. Avenario vivis exempto. A. MDCXVII, demandata jam ei erat Ephoria Electoralium alumnorum, quam per annos XXXIII obiit. Senior Collegio Philosophico uno præfuit anno diutius. Academix totius Senior A. M DC XLIX etiam

per XII annos hoc tenuit decus. Falces Academiæ ter, Decani munus octies sine exemplo gessit. Optime vero de Academia, illi adhuc obligata, meritus est, non modo doctrinis, sed etiam consiliis publico salutaribus, & gravioribus in comitiis, & apud ipsum Patriæ Patrem, negotiis curatis, cum ejus etiam opera multi facti fuerint idonei aulicis ministeriis cum gloria & ex utilitate communi obeundis. Nunquam in cassum abiire spes, ubi manum ille admovit, ac vix unquam nisi lætus nuntius reversus est, cum ablegatus ad orandam Academiæ causam ivisset, quam periculosissimo tempore conservavit, suada illa & gratia sua, qua valebat apud Magnates. Pingitur ubique decorus torque aurea, cui appensa Electoris *Job. Georgii II* effigies adamantibus enitescens. Enumerantur virtutes ejus plurimæ, sapientia, prudentia, humanitate temperata incredibili gravitas, candor eximius, pacis & concordia amor, modestia, avaritiæ fuga, cum nec hinc privatis scholis quæsi verit, neminem cogendum ratus ut gratum se præstare vellet, comitas, sobrietas ac frugalis vita. Pietas ejus inprimis prædicatur, etiam in carminibus sacris pangendis exhibita, & comprobata delectatione ac lætitia sancta, quam ex odis Davidis, quas Psalmos vulgo dicimus, petiit, & exquisitiore studio, quo sacra coluit publica, præ cæteris auditus cantu Deum celebrans. Quo collinavit potissimum symbolum ab eo electum: *verum est necessarium*. Hoc excellentiæ ipsius argumentum certum, quod poësin cum oratoria facultate nexu rarissimo copulavit. Quæ laus ipsius Ciceronis & Virgii non est. Nec in Latina tantum, sed etiam Germanica Poësi excolenda, cum *Opius* amico suo strenuum se ostendit, Dactylici præcipue carminis inventionem ac usum. Quare in Societatem sic dictam frugiferam allectus, & cognominatus fuit *Der Genossene*. Sicut & Germanica ejus, quæ videre lucem, Poëmata referuntur; nec silentur quotquot ejus prodire scripta, nominatis iis etiam, cum quibus amicitia ei intercessit, & qui eum ad se pertrahere voluerunt, inter quos primo loco Potentissimus Rex Suecorum & Gothorum *Gustavus Adolphus* reponitur, qui cum ad varias professiones in Academia sua Upsalicensi elementissime invitavit. Id quoque non tæctur, quod Elector Saxonie præficere ipsum Illustri Portensi ludo cogitarit, licet

Col.

Collegis aliter visum fuerit. Significatur juxta, cum de suscipiendo Gymnasii Hamburgensis Rectōratu cum eo actum fuerit, amorem patriæ ac Academiæ Wittebergenſis obtinuisse, ut maneret. Tum fortunæ ipsius rationes exponuntur, quæ non beatissima quidem, nec tenuissima tamen fuerit. Matrimonium inuit faustum cum virgine pudicissima Elisabetha, *Jacobi Crusii* Jarisconsulti filia, cum qua vixit feliciter 45 fere annos, & e qua filias quinque & sex filios procreavit, undecies pater factus, quamvis duo tantum filii, Martis castra secuti, totidemque filiarum superstites vixerint. Filius natu major *Christianus Augustus* apud Electorem Saxonicum rei tormentariæ & fabricarum præfectus fuit supremus Gnatarum natu maxima Elisabetha conjugem sortita est *D. Hen. Cofelium*, Pandect. P. P. & Curia Elect. Scabinatus & Fac. Jurid. Assessorem. Alteram Dorotheam duxit uxorem *Orbo Pratorius* foci optimi successor non indignus. Reliquum fuit, ut de valetudine his aliquid adiceretur, annis prioribus jam non robustissima, servata tamen ultra naturæ leges, inter morbos, quibus tentata est, visibus publicis, Divino beneficio, usque ad annum ætatis septuagesimum, quo podagræ doloribus & calculi valde vexatus ac denique fractus, A. M DC LX d. XII Februarii expiravit placide. Quam columnæ primariæ illius Academiæ prolapsionem orbis literarius lamentationibus justis prosequutus est. Exequiæ XI Cal. Martii paratæ. Concio funebris ab *Abrahamo Calovio*, parentatio ab *Egidio Strauchio* habita. Corporis exuviæ in æde sacra, quæ arci contigua est, compositæ: ubi monumentum erectum visitur. Monetur denique, rariora manuscripta *Buchneri* reperiuntur apud *Samuelem Chaucium* Wittebergæ, quorum partem etiam *Stübelius* & *Hübnerus* tenent, tempore suo evulgandam.

RAYMUNDI VIEUSSENS, DOCTORIS MEDICI
Monspeliensis, Regiæ Societatis Londinensis Socii,
Novum Vasorum Corporis Humani Systema.

Amstelodami, apud Paulum Marret, 1705. in rz. pl. 20.

Cum *Nobilissimus Autor*, cujus nomen aliquoties in nostris Cinclarum Actis, in præsentis opusculo cum primis secretoriorum

p. 142.

& excretorium corporis ductuum originem demonstrare constituerit, haud praepostere videbimur agere, si prius innuamus, quinam canaliculi secretorium & excretorium nomine ab *Autore* insigniantur, & qualis utrorumque notetur discrepantia, quam tubulos recenscamus, qui conformationem *Uteri*, *Cotyledonum*, *Mammarum*, *Vasorum sanguiferorum*, *Lienis*, *Hepatis*, *Renum*, *Pancreatis*, variarumque *Capitis* partium, ingredi observentur.

p. 90. Etenim ductus, recrementitios solummodo succos ex arterioso sanguine secernentes, musculorum videlicet & membranarum lymphatici, secretorii; humores vero excrementitios segregantes, more spongioso-urinosorum renum ac biliferorum hepatis tubulorum excretorii appellantur: qui autem ductus nunc recrementitiorum, nunc excrementitiorum humorum secretioni vacant, uti vasa vesiculoso-lymphatica uteri, partim pro secretoriis, partim pro excretoriis venditantur.

92. Utriusque tamen generis canalium dum alii immediate, alii mediate succos secernendos aut excernendos ex arteriis deprimunt, illi primarii, hi secundarii cognominantur: sicque membranarum vasa lymphatica & adiposa pro secretoriis primariis, atque ii tubuli, qui spongiosam uteri substantiam contextentes ex propria illius membrana nascuntur, pro secretoriis secundariis habentur; prout renum ductus urinosi excretorii primarii, & biliferi ductus internæ folliculi fellis superficiei appensi, excretorii secundariis annumerantur.

93. Secretorium demum vasorum alia immediate, alia mediate, succos ex arterioso sanguine secretos in venas exonerare pariter atque excretorium ductuum alii immediate, alii mediate, humores excrementitios ex interioribus corporis eliminare, indignantur; vasis lymphatico-nervis & adiposo-nervis titulum a nervulis mutantibus iis, qui cum lymphaticis & adiposis vasis strictissime coalescunt eorumque cavitatibus inhiant.

94. In hoc interim vasa lymphatica *Autoris a Bartholinianis* discernuntur, quod priora ex arteriis emergant, & in venas partim, partim in spongiosam alicujus partis substantiam, desinant, posteriora vero ex venis oriantur, numerosa v. g. lymphatica uteri muliebri ex venis membranæ propriæ, atque nunc in receptaculum lumbare, nunc in ductum thoracicum, nunc in venas alias terminantur.

113. Sed ad partes ipsas deveniendum, quas ex tubulis ejusmodi

coa.

contextus, post præviam earundem in aqua coctionem vel mace-
 rationem, nec non exsiccationem, microscopii subsidio specialius
 Noster annotat, initium ab *Utero*, cum humano, tum ovillo, fa-
 ciens, quod filius, Medicinæ Doctor, primam ipsi subministrasset
 anam in utero mulieris, ex abortu denatæ, eorum vasorum vesti-
 culoso-lymphaticorum, quæ sub interna membranula porosa reti-
 cularem plexum efformant, principium in arteriis finemque in
 venis detegendi. Circa generaliorẽ uteri virginei atque ovilli
 gravidi, in superficie itidem permultis lymphaticis *Bartholinianis*
 stipati, structuram ratione membranarum advertit, utrumque ute-
 rum ex tribus membranis, communi una & duabus propriis, coale-
 scere, quarum communis a peritonæo oriunda innumeris lymphati-
 co-nerveis tubulis ac paucioribus sanguiferis interspersis, pro-
 priarum vero prima innumeris ductibus sanguiferis ac indefinitis
 lymphaticis, partim ab arteriis, partim a communi membrana
 prodeuntibus ac fibras musculosas mentientibus, præsertim in gra-
 vidis, quando eorum nonnulli ob nimiam ostiorum aperturam
 tenuissimas simul sanguinis particulas admittunt, evidenter con-
 fect. Quoad specialiorẽ vero texturam, uterum multibrem ab
 ovillo distinguẽtem, in illo duabus membranis propriis spongiosam
 notat interjacere substantiam, intra poros suos irregulariter dispo-
 sitos succum dictorum lymphaticorum recipientem, atque ex par-
 te ad venas, ex parte ad uteri cavum, intervenientibus finibus sub-
 rotundis ac porosis deponentem: quæ, etsi vasorum retiformium
 præ se fert speciem, ob tunicarum tamen defectum vix verorum
 ductuum nomine insigniri mereatur, per quam vero apta, ut in
 gravidis succum simul lacteum a nonnullis vasculis dilatatis reci-
 piat, ad glanduloso-vesiculosam placentam uterinam transferen-
 dum, in non-gravidis autem singulis mensibus fæces transcolatæ
 lymphæ colligat, quæ successive aciescendo, incalescendõ atque
 fermentescendo, sanguinis, per venas compressas remeare impe-
 diti, secretionem & excretionem menstruam per lymphatica ex-
 pansa spongiosamque uteri substantiam sine ulla vasorum ruptione
 producant. E diverso in ovillo utero primam membranam pro-
 priam cum secunda partim immediate, partim intermediis cohat-
 tere cotyledonibus, pocula quodammodo æmulantibus, qualis aquæ
 fri-

p. 2-

7. 15.

16.

8.

9.

13.

14.

- p. 20. frigida immerſi hanc mox lacteam reddant, per triduum vero in ea macerati explicatis ſuis vaſis lymphatico-nerveis, per innumeras propagines tenuiſſimas invicem communicantibus, exiguum aſpergillum, ſeu potius omnino evolutum acaciae florem referant, ductibus ejuſmodi lymphatico-nerveis ex arteriis proficiſcentibus ac in venas deſinentibus, abſque eo, ut propagines emittant, utero ovillo æque ac muliebri inhiantes. Membranarum hinc foetus ovilli ſtructuram arctumque cum cotyledinibus & vena umbilicali
22. nexum investigaturus, ubi chorion & amnion duas membranas ſtriſſime unitas, e vaſis ſanguiferis & lactiferis contextas ad laticem, cui foetus innatat, ab huius cutis tubulis lymphatico-nerveis recipientes & continentes, allantoidem vero ſero urinoſo turgidam ac e lymphaticis & ſanguiferis vaſis conflatam, monſtravit, prolixam ad primas vias inſtituit digreſſionem, ut cum viam ad renes breviffimam & latiffimam, quam acidulæ, ſpirituofa, aliæque aſſumpta cito emetiantur, tum ventriculum primum ſimul
25. alimentorum liquidorum eſſe colatorium, pateſciat. Viam ſcilicet iſtam, primum per ventriculi lymphatico-nervea vaſa, ex arteriis ortum ac in venis terminum obtinentia, venas gaſtricas & gaſtro-epiloicas, deinde per ſimiles inteſtinorum tenuium ductus lymphatico-nerveos, venas meſaraicas, innumeros venæ portæ ramos, ſuperiorem inferioris trunci venæ cavæ partem, dextram cordis ſinum, arteriam & venam pulmonarem, ſiniſtram cordis cavitatem, ſuperiorem trunci inferioris aortæ partem & arterias emulgentes, haberi indigitat. Per tubulos autem ventriculi lymphatico-nerveos, æque ac inteſtinorum, aliquid liquidi ad venas tranſcolari, adjuſtamento eſſentiæ croci, ventriculo poſt internam ſuperficiem aqua frigida deterſam infuſæ, atque intra bihorium non modo ſtomachi parietes, ſed & vaſa ſanguifera tam ventriculi quam omenti cum ductibus huius adipofiſ, flavo colore inſcientis, comprobatur, ſimulque obſervationibus eorum confirmatur, qui vitam aliquamdiu protraxerunt, etiamſi in cadaveribus ipſorum diſſectis
30. omnis via, vel a ventriculo ad duodenum per præternaturalem pancreatis magnitudinem ac indurationem, vel ab inteſtinis ad vaſa lactea per horum defectum atque meſenterium gypſeum, penitus apparuerit intercepta. Eſſentia tamen croci quia pariter e-
34. ven-

ventriculi, semoto omento, inverſi ac ſuſpenſi fundo ſenſibiliter
 ſtillare ſoleat, aliquid pinguedinis quoque per omenti ductus adi-
 poſos ad ventriculum deferri, adeoque fermentum ventriculi, ali-
 mentis coquendis dicatum, e miſcella ſucci huius adipoſi, ſpiritu
 quodam acido volatili ſaturati, ſpiritus animalis nitroſis aeris par-
 ticulis imprægnati, atque laticis lymphatici, reſultare colligit. Sed
 ad chorion rediens, modo huius cum cotyledonibus uteri conne-
 xionem ope exiguorum corporum glanduloſo-vaſculoſorum ſub-
 rubrorum, tanquam totidem placentularum, mera vaſcula ſanguifera
 pluraque lymphatica involventium; modo cohæſionem membranarum
 foetus & placentæ uterinæ cum utero intercedentibus atque coaleſcentibus
 lymphaticis, ita fieri tradit, ut in productione & accretione foetus
 ovilli atque humani, fuſius explanata, non ſanguis, ſed ſuccus lacteus
 a cotyledonibus per placentulas & ab utero per placentam uterinam
 ad venam umbilicalem, foetumque tranſcolari ac propagari intelligatur. Quomodo
 vero *mammis* inſignis cum utero intercedit conſenſus, ita illarum
 porro ſimilem cum huius declarat conformationem, utpote ex
 membrana propria & ſubſtantia glanduloſo-veſiculofa non aliter
 compoſitam, quam quod vaſa ſanguifera & lymphatico-nervea,
 ab arteriis enata & ad venas partim, partim ad ſubſtantiam veſi-
 culofam abeuntia, membranam compingant, textus autem ſpon-
 gioſus laticem lymphaticum partim mediate, dictorum lymphaticorum
 medio, partim immediate ex arterioſo ſanguine derivet, ac per
 tubulos lactiferos ad papillas diſpenſet. Majorem ſolummodo
 albedinem ſpongioſi mammarum corporis majori firmitati vaſorum
 lymphatico-nerveorum deberi, nonniſi lympham tenuiorem atque
 a fæcibus depuratum admittentium, cum uteri lymphatico-nervea
 molliora craſſiorem fæculentioremque lympham recipiant, ſicque
 texturæ veſiculofæ cineritium inducant colorem. Quo luculentior
 nihilominus lymphatico-nerveorum vaſculorum in utero, *mammis*,
 aliſque partibus exortus ex arteriis reddatur in progreſſu tam in
 genere *vaſorum ſanguiferorum* exteriores interiores glandulas
 veſiculofas, i. e. veſiculas pellucidas, e tubulis diverſi generis
 ſimul intextis reſultantes, obſervationibus, experimentis &
 rationibus demonſtrare, quam in ſpecie *aorta ac ve-*

p. 32.

41.

44. 52. 54.

59. & ſeqq.

63.

73.

M m m na

75. *NA CAVE* singulas tunicas una cum secretionis modo extricare amittitur. Ex iis, quæ in cadavere alicujus a rupta pulmonum vomica mortui observavit, evidentissimus contextus glandularum vesiculosarum nimis dilatatarum in pericardii membranis propriis propriaque cordis & auricularum illius membrana, extima demum superficie omnium vasorum cordis, una cum pericardii & cordis tubulis lymphatico-nerveis, nobis haud silendus videtur.
82. Aortam vero, non minus atque arteriam pulmonalem, in quatuor dirimens tunicas, primam earum nerveam ex implicatione diversi generis vasorum, alteram vasculosam ex vasculis rubris, subflavis sive sanguiferis, ac cineritiis seu lymphaticis constructam, utramque vasculoso-vesicularem, respectu vesiculosarum glandularum a vasorum diversis flexibus concinnatarum, tertiam spongiosam fluidum succum in poris suis irregularibus continentem ac radicem omnium ductuum constituentem, quartam denique interiorem, set validam, licet pia meninge tenuiorem, poris innumeris propter varios succos ex arterioso sanguine continuo secernendos instructam, pluribus explanat. Ne manca tamen ista tunicarum videatur evolutio, propagines nervorum prosequitur, quæ interiorem arteriarum texturam a primo sui ortu ad extremos usque fines subeant, statimque in exiguissimos abeant tubulos membranaceos, cum tenuissimis spongiosæ arteriarum tunicæ ductibus secretoriis coalescentes & una cum ipsis membranas constituentes, quatenus corporis membranæ non solum lymphaticis, vel adiposis, vel lymphaticis & adiposis simul, sed & nerveis ductibus consistant, spiritum animale in secretorios canales, pro liquorum fluiditate atque vi augenda, exonerantibus. Ne autem circa ductuum adiposorum ex arteriis originem dubium relinquatur, præterquam quod pinguedinem consideret, tanquam ramosas sanguinis arteriosi partes, tum ad omentum, quod in musco siccum asservat, ductuum adiposorum perspicua foramina immediatumque ex arteriis
91. ortum ac finem in venis apertissime sistens, tum ad croci essentiam, a sinistro cordis ventriculo intra viginti quatuor horas ad totum magnæ arteriæ truncum, binas arterias coronarias & superstratam ipsis pinguedinem penetrantem, hæcque cuncta colore croceo perfecte tingentem, provocat. Quemadmodum vascula lymphaticæ
- 103.
- 107.

phatica, quæ in membranis vesicularum succo crystallino gravidarum contextum repræsentat, dilatata nimis ipsum sanguinem recipere, exemplo portionis intestini coli inflammatae dat demonstratum. Eam præterea, qui hæsitât, num arteriæ capillares variis suis inflexionibus vesiculosa quadantenus vascula referant, tandemque in venas desinant, adeoque arteriæ & venæ continuos canales constituent, jubet intueri *lienem* humanum, post aliqualem membranæ communis a propria in parte convexa separationem, per mensem in aqua maceratum, certoque pollicetur, deprehensurum illum esse, viscus hoc non solummodo mirandum vasorum haberi plexum duplici membrana obvolutum, sed minores quoque ejusmodi plexus arteriosas propagines in venas minores abire, tenuissimis forsitan nonnullis exceptis, quas ductuum lymphaticorum vices supplere, ac in venas terminari suspicatur, quod indefinita ejusmodi vascula tam in membrana communi splenis suilli, quam intra texturam interiorem ejus aliquamdiu in aqua macerati, propter crassiorem sanguinem copiosiori lymphæ diluendum, nudis oculis detexerit. Ad venas progrediens, in venæ cavæ ramis tunicas, ab arteriis mutuatas & minori vasculorum apparatu instructas, describit tres: communem ac mediam e vasis diversi generis varie intertextis conflatas, atque interiorem spongiosam, indefinitis foraminibus, partim sensibilibus sive ostiis ductuum venosorum, partim insensibilibus, seu spiraculis lymphaticorum & adiposorum tubulorum, pertusam. Venæ portæ ac venæ cavæ per totum *hepar* distributionem exhibet talem, qua innumera utriusque propagines in membranaceas cellulas ovals abeant, inque his pro hepatis glandulis constituendis diversimode convolvantur, per veramque anastomosin invicem conjungantur. Quoties enim jecur suillum in tenues lamellas dividatur, atque hæc in frigida macerentur, toties utramque earum lamellarum superficiei cellulis membranosis instructam, interiori autem cujusque cellule superficiæ speciem quandam musci cinereo-ruffi, non nisi extremos fines propaginum venæ portæ cum capillaribus cavæ immediate unitos comprehendentis, ad autum conspici. Circa venam denique pulmonarem non aliud addit, quam quod illa pro pulmonaris arteriæ sobole jamjam a *Malpighio* fuerit habita; quoniam po-

p. 110.
113.

114.

115.

116.

117.

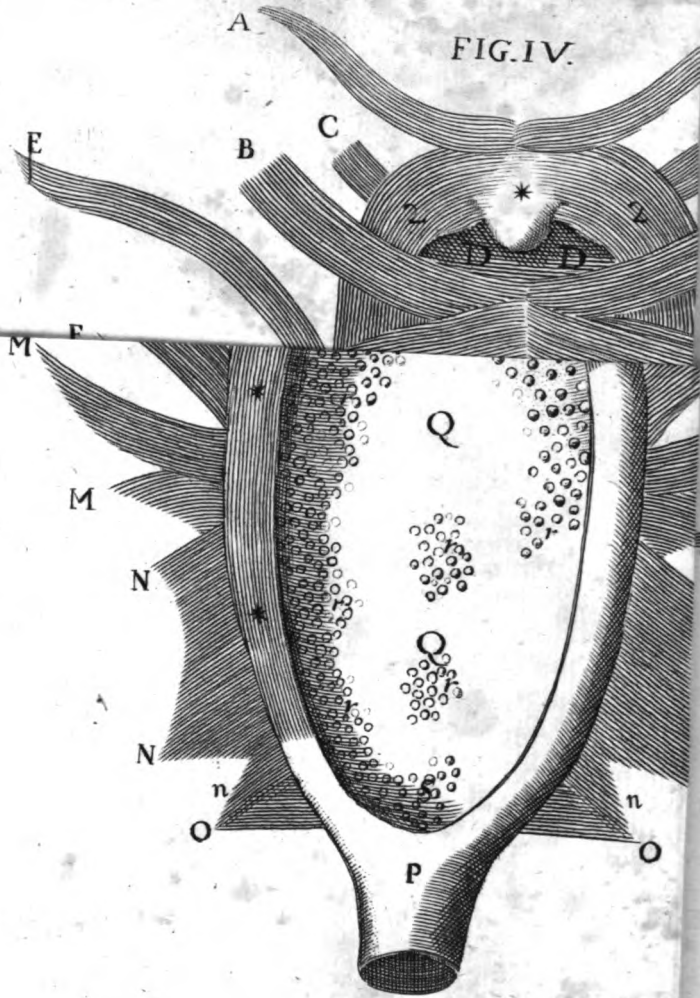
118.

120.

121.

- tiorem curam gerit rationem patefaciendi, qua omnium arteriarum conicarum parietes a sanguine e sinibus cordis propulso per totum sui tractum ab invicem diducantur, simulque a vasculorum ex spongiosa illarum tunica nascentium ostiis una dilatatis, sive sensibilibus, sive insensibilibus, magnitudine, figura & situ discrepantibus, nunc sanguis, nunc alius succus proportionatus admittatur, totque humores diversi vi dictorum vasculorum elastica, mox, dilatatione arteriarum cessante, ad venas pariter, atque secretorios & excretorios tubulos propellantur: quæ virium celerissima fiat jactura, si v. g. in febribus malignis motus cordis ad brevissimum etiam tempus intermittat. Ast tædiosum Lectori haud dubie foret, si in iis ulterius commemorandis, quæ *Autor* de renibus, ductibus biliferis, pancreate, tandemque de pia crassaque meningē, cinerea cerebri substantia, quarto spinalis medullæ involucro, vas sanguiferis cerebrum irrigantibus, glandula pineali, valvula cerebri majore, infundibulo & glandula pituitaria, fusius edocet, quibusque propria errata in *Neurographia* quoad ultimas partes commissa candide corrigat, tantæ insistere vellemus prolixitati: ex omnibus proinde solam sufficiet renum structuram percurrere, e duabus membranis ac duplici substantia coagmentatam. Exterior renum membrana adiposa ductus, quos obtinet adiposos, immediate ex arteriis fertur adsciscere, atque exilissimas eorum productiones ad renum venas extimas per membranam propriam æque spargere ac propria membrana, nervulis, multis vasculis sanguiferis & indefinitis lymphaticis cōstans, tenerrima lymphatica filamentorum specie ad easdem venas demittat. Exterior vero renum substantia, glandulosa adhuc reputata, omnis vasculosa, i. e. ex arteriis, venis atque innumeris ductuum adiposorum & lymphaticorum utriusque membranæ productionibus coagmentata, non minus adstruitur, atque interior eorum compages ex triplici tubulorum genere, arteriis puta, venis & ductibus urinariis deducitur. Arteriarum videlicet emulgentium ramos cum nervis unitos, emissis propaginibus arteriosis & sub albis filamentis ad utramque membranam, modo versus renum pelvim tendendo sub hac alias atque alias e lateribus suis exiguissimas propagines, in exilissimas venas ubique socias abeuntes totamque pelvi subjacentem glandulosam substantiam constituentes,
123. p.
- 143.
- 144.
- 146.
- 148.
- 149.
- 155.
- 159.
- 161.
- exerc-

FIG. IV.

exerere, & quidem tot, quot membranaceæ sint fistulæ, ex elongato pelvis margine conflatæ; modo cum venis versus extimam renum substantiam excurrendo in plures faciliere arcus majores, minores alios intra & extra se comprehendentes, ac interiorum renum compagem in duo veluti hemisphæria dividentes, a quorum antica & concava parte ad interiorum, a convexa vero & postica parte ad exteriorum renum substantiam indefiniti furculi, venulis ubique stipati, propagentur. Ex antica pariter & concava arteriosorum arcuum parte, ut & ex antica facie vasculosorum plexuum renalium atque ex arteriis concomitantibus spongiosos ductus urinarios, urinam transcolantes & in nonnullis animalibus unum corpus cinereo-albo-spongiosum, in aliis plures carunculas sive papillas concinantes, primam nancisci originem, ratione, experimentis ac observationibus, uberius evincitur. Antequam tamen explicatione Figuræ finiamus transcriptæ, qua in rene vervecino, secundum longitudinem a parte convexa ad pelvim usque secto, arcus omnes arteriosi una cum membranaceis suis fulcimentis interiorque facies vasculosorum plexuum renalium, exempta substantia vasculosospongiosa, representantur, *Experientissimo Autori* de Systemate hoc vasorum corporis humani non possumus non applaudere, eatenus omnino novo, quatenus ante eum vasorum *Bartholinianorum* lymphaticorum principium a venis, cunctorum, vero reliquorum tubulorum secretoriorum & excretoriorum exitum præcise ab arteriarum tunica spongiosa, & nonnullorum finem in venis, nondum, quantum novimus, asseruit ullus, etiam si arteriarum cum venis continuationem *Svvanmerdammius*, *Leuwenbæckius*, *Craanius*, *Listerus* alique, aut saltem conjunctionem intercedentibus vesiculis *Mayow*, immediatamque simpliciorum organorum secretentium ex arteriis originem *Nuckius*, *Ruy-schius*, *Cowperus*, &c. jamjam divulgaverint.

162.

163.

171.

175.

198.

Explicatio Figuræ I Renem vervecinum exhibentis.

TAB. X.
Fig. I.

- A A A A Extima, seu glandulosa renis vervecini substantia.
- B Arcus arteriosi minimi paulo super majores arcus constituti.

M m m 3

C. Ar-

- C Arteriæ venas comites habentes, quæ e superna & postica arcuum arteriosorum majorum facie nascuntur, & extimæ renis substantiæ convexam illius partem occupanti effor- mandæ impenduntur.
- D Arcus arteriosi majores.
- E Ea vasculosorum plexuum renalium pars, quæ arcu- bus majoribus & minoribus arteriosis circumscribitur.
- F Arcus minores arteriosi.
- G Hæc vasculosorum plexuum renalium pars, quæ a mar- gine pelvis ad minores usque arteriosos arcus protenditur.
- H Cavitas pelvis.
- I Membranaceæ fistulæ e margine pelvis elongato con- flatæ, seu membranacea arcuum arteriosorum fulcimenta, quo- rum parietes tenuissimi evadunt, dum in arcus arteriosos & ve- nosos abeunt.
- K Ostium ureteris.
- XX Propagines arteriosæ ex arcubus arteriosis majoribus emergentes.

*DE AURE HUMANA TRACTATUS, IN QUO
 integra ejusdem Auris Fabrica, multis novis Inventis, & Ico-
 nismis illustrata, describitur; omniumque ejus Partium usus in-
 dagantur. Quibus interposita est Musculorum Uvula atque Pha-
 ryngis nova Descriptio & Delineatio, Auctore ANTONIO
 MARIA VALSALVA, Imolensi, Philosophia & Medicina
 Doctore, in Bononiensi Universitate ad Incisionem & Oflen-
 sionem Anatomicam Professore conducto, nec non
 Nosocomii Incurabilium Chirurgo.*

Bononiæ, typis Constantini Pisarii A. 1705. in 4. Constat L
 Alphabet. & Figurarum Tab. X.

Prefat.

Quamvis dexterrimum nostrum Anatomicum ii haud laterent, qui majorem in Auribus humanis scrutandis & delineandis po- fuerunt industriam, inter quos *Celeberrimum Dominum du Verney* cum primis extollit; quia valde nihilominus dubitaret, an tale orga- num, cujus partes exiguæ durissimo incluse habentur ossi, cujusque

vul-

vulgatæ historiæ nec inter se nec cum aure ipsa, in multis conveniunt, adhuc penitus perlustratum esset, proprias vires in admirando ejusmodi sensorio studiosius investigando experiri voluit, ut quæ in eodem aut illustrari, aut augeri, aut etiam inveniri labore & diligentia possent, in lucem protraheret. Neque indefessam accuratissimi Auctoris sedulitatem, tantæ spei innixam, felicibus successibus caruisse, præsens tractatus, nitidissimis atque curiosissimis figuris ornatus, eo apertius loquitur, quo evidentius, cum circa *Auræ humane structuram, tribus cavitatibus, exteriori videlicet sive auricula & meatu auditorio, media seu tympano, & interiori sive labyrintho* constantem, tum circa omnium ejus partium usus, plura novæ sistit detecta, quæ vel sola cum Benevolo Lectore nunc imus communicatum. Ut ab *auricula* vero & *meatu auditorio* faciamus initium, varia hic, ab aliis neglecta, innuenda veniunt, *glandula nempe cutis sebacea, cartilaginis quidam processus, glandula tragi, auricula musculus anterior, muscoli tragi & anti-tragi, novum auriculae ligamentum, verum auditorii meatus incessum observandi ratio, glandularum meatus auditorii corpus vesiculare, auriculae & meatus auditorii rami venosi a peculiari vena occipitali oriundi, nonnulla basis cranii foramina, certior nervum in odontalgia adurendi locus, atque in parotide humana lymphatica seu conglobata glandula.* Cutis auriculæ glandulæ salutantur sebaceæ, quod humorem fecernant sebo similem, naturaliter post sui exsiccationem in fursureas abeuntem particulas, quales glandulæ in spina pariter & alis nasi, aliisque faciei partibus, potissimum sub palpebris, nec non in capillata capitis parte, atque circa collum & scapulas reperiantur. Præter notas auriculæ eminentias ac foveas, a cartilagine efformari solitas, exiguus & acutus in parte hujus anteriori, ubi helix immediate supra principium meatus auditorii concham claudit, ostenditur processus. Prout ex parvæ glandulæ tragi vocantur, quæ ciceris exilis magnitudine super cartilagine ad tragum versus finem collocantur, cum glandulis lymphaticis inguinalibus & axillaribus convenientes, cum parotide autem non confundendæ. Externis auriculæ musculis quatuor, uni superiori & tribus posterioribus a *Casserio* inventis, quintus anterior adjungitur, a temporalis musculi membrana im-

C. I.

P. 3.

4.

5.

7.

me-

- mediatè supra exortum præcessus zygomatici ab osse temporam. enatus, &, antequam auriculam attingat, in duas divisus partes, quarum altera in partem anteriorem superioris conchæ cavitatis, altera vero paulo superius in partem anteriorem cavitatis scaphæ infigatur. Duobus autem auriculæ musculis internis, utrumque extremum intra illam obtinentibus, ac in capitibus potissimum macilentorum conspicuis, nomina a trago & antitrago ita imponuntur, ut musculus tragi, ambitu fere circulari circumscriptus, fibris carneis externam tragi faciem occupare, musculus vero antitrangi basin ad posteriorem antitrangi partem habere, & pyramidis in forma assurgentem in conchæ marginem, ubi antihelix desinit, inferi perhibeatur; quibus musculis in auricula fibræ carneæ, a gibbo conchæ circa ejusdem dimidium recedentes & in anthelicem transversim extensæ non minus associantur, atque fibræ aliquando carneæ musculis externis a quadrato colli ad inferiorem auriculæ partem soleant accrescere. Auricula cum osse temporum non solum per musculos exteriores, sed & per nexus membranaceos, imprimis per ligamentum, coherere assentitur, quod acutum illum processum in auriculæ cartilagine indicatum, itemque superiorem cartilaginosi meatus auditorii partem, cum temporali osse ibi colliget, ubi ab hoc zygomaticus processus erumpit. Quo meatus auditorii, a coarctatione conchæ incipientis & usque ad tympani membranam per os temporum progredientis, tota cavitas cylindro quidem elliptico comparata, sed satis tortuosa atque serpentina exacte cognoscatur, cera vel alio liquato corpore jubetur repleri. Membrana adiposa ad meatus auditorii solummodo medietatem dicitur elongari, statimque ab ingressu in fibras carneas abire reticulari ordine dispositas atque suis arcibus glandulas ceruminis, a *Domino du Verney* primum descriptas, fulciantes, cum e diverso auriculæ cutis eundem meatum investiat totam suaque expansione membranacea, in quam circa medium ejus gracilescit, ipsius membranæ tympani exteriorem faciem constituat. Dum arteriæ ac venæ exteriores traduntur, mentio fit nonnullorum ramorum venosorum, qui sanguinem non in venam jugularem, sed singularem prorsus reducant, ex eo occipitalem appellandam, quod plures ramos alios ab occipitis partibus acci-

accipiat, utrinque alias post mamillarem processum per novum foramen cranium subintrans, atque sanguinem in sinus laterales exonerans. Qui funiculus nerveus pone auriculam superiora capitis petit, & in odontalgia omnium certissime aduri potest, si ignitum ferramentum quatuor digitos longum tergo tragi, & quidem per transversum auriculæ applicetur, non tam a portione parisi septimi dura, quam ab eo potius nervo statuitur proficisci, qui inter primam & secundam colli vertebram emergit, atque deorsum primum vergens mox sursum reflectitur. Ex glandulis tragi similique majuscula, in parotide etiam humana sub auriculæ lobo multoties deprehensa, auriculæ pariter ac meatui auditorio vasa esse lymphatica, quamvis a nemine hucusque visa, haud frustra conjicitur. Sed *tympani* cavitatem ingrediamur, atque in hac *membrana tympani compositionem ex duabus laminis, modum processus mallei minoris musculum a Casserio inventum detegendis, demonstrationem ejus membrana mobilis, cujus interventu basis stapedis cum fenestra ovali connectitur, foramina tympani cum cavitate cranii communicantia, nec non tube Eustachiana musculum*, tanquam nova, una cum *nova musculorum uvula & pharyngis descriptione*, perlustremus. Tympani membranam, elliptica peripheria stipatam similisque figuræ (nisi quod ex una parte interrumpitur) osseo annulo strictè inclusam, ex duræ meningis partim, partim cutis meatus auditorii, expansione membranacea coalescere, sicque notabili robore pollere, in humano declaratur foetu. Antequam Autori de *Experientissimi nostri Rivini* hiatu membranæ tympani ex *Munnicks* libro de Re Anatomica constitit, circa interruptam annuli ossei partem indagando, aliquando ab eodem exiguum quoddam & sincerum foramen in tympani membranæ circumferentia, ubi mallei processus minor illam aliquantum versus meatum auditorium elevat, observatum fuisse exponitur, in quale tamen postmodum, cum soli setæ porcinæ immiſsioni minus fideret, frustra sæpius inquisiverit, licet in statu præternaturali fluidorum a tympano ad meatum auditorium transitus variis observationibus confirmetur, simulque in ulcerum auris medela balsami Peruviani instillati usus certissimus commendetur. Ex tribus mallei musculis, hujus processibus, majori, minori

p. 16

C. 2

18.

19.

20.

21.

25.

N n & mi

- & minimo implantatis, ille præcipue, qui in minorem mallei pro-
 cessum definit, in lacertosis atque violenta morte defunctis inve-
 stigari atque tunc oculis usurpari promittitur, si, cavitate tympa-
 ni aperta, in eam a malleo separetur, & tympani membrana blande
 e vicinia removeatur, in quantum ille paucis constans fibris totus
 sub incudis corpore meatuque auditorio condatur. Stapedis ba-
 sin ellipticam, nullis pertusam foraminulis, fenestræ ovali, quam
 exacte claudit, per tenuem membranam, circa stapedis capitulum
 paulo firmiorem, ita cohærescere, ut sursum deorsumve, si opus,
 per eandem fenestram possit moveri, ex singulari surditatis specie,
 ab induratione hujus membranæ ossea dependente, satis evincitur.
 Relictis tamen quatuor ossiculis perioestio, non vero sanguiferis va-
 sis destitutis, ac in infantibus magis densitate minori quam magni-
 tudine ab adultorum discrepantibus, foramina potius commemo-
 remus, quæ viam sanguini aut ichori a cranii cavitate ad aurem
 concedunt, atque circa superiora in illo sinuositate mastoideæ pa-
 riète occurrunt, quo ipsa a cranii cavitate distinguitur & sub quo
 malleus cum incude articulatur, etiamsi aliquando super ipsam
 quoque tympani cavitatem, nunc duo eorum, nunc tria, nunc
 saltem unum reperiantur, specillum plerumque ac liquorem per
 tubam Eustachianam in cavum cranii injectum admittentia. Ta-
 lia siquidem, quæ per aures soleant excerni, subinde revera a ca-
 vitate cranii promanare, observationibus diversis adstruitur; sicu-
 ti ortus humoris, quo tympanum irrigatur, vel a membrana, qua
 investitur, vel interstitiis, cranium & duram matrem interjacen-
 tibus, reputatur. Canali a tympani cavitate supra palati extrema
 dimisso, & ab inventore tuba Eustachiana vocando, muscu-
 lus attribuitur, qui & hanc tubam, & foraminum nasi interno-
 rum extremitatem dilatet, quatenus fibræ carneæ ex latere ante-
 riori tubæ Eustachianæ, a parte ejusdem membranaceæ, nec non
 a contiguo extremo margine partis cartilagineæ per totum illud
 spatium, quod inter tubæ finem ejusque osseam partem interpo-
 nitur,prehendantur progredi, atque, postquam oblique descen-
 dendo tendinem efformarunt, per inferiorem partem internæ alæ
 processus pterygoïdis excurrere, donec rursus circa inferiorem
 marginem foraminum nasi interiorum diffundantur atque in ho-
 rum

rura membrana terminentur. Quoniam vero tubæ isti cum mus-
 culis uvulæ & hisce cum pharyngis musculis continuas interce-
 dit, usque tubæ Eustachianæ absque certis uvulæ motibus præ-
 stari nequit, tanto magis historia musculorum uvulæ & pharyngis
 subnectitur, quanto longius etiam vulgares eorundem descriptio-
 nes & iconismi a vero abesse videantur. Uvulæ quippe tria muscu-
 lorum ostenduntur paria: quorum primum, aptius salpingo-sta-
 phylinum, quam pterygo-staphylinum internum, appellandum,
 ab inferiori tubæ Eustachianæ parte ossea emergat, hincque
 sub inferiori membranacea parte ejusdem tubæ oblique ad uvulæ
 basin descendat, ibique cum fibris comparis musculi quasi conti-
 nuetur; secundum vero par glosso-staphylinum a lateribus lin-
 guæ in parte ejusdem inferiori paucis fibris erumpat iisque
 aliquantum restrictis ad latera versus uvulæ medium infigatur; ter-
 tium denique pharyngo-staphylinum amplam originem ab in-
 feriori pharyngis habet parte, ubi in oesophagum incipiat restringi,
 & per anteriorem pharyngis partem lateralem assurgens, cum ad
 ipsius superiora pervenit, fibras suas instar arcus inflectat, sub ton-
 fillis protensus atque parti inferiori & laterali uvulæ connexus.
 Pharyngis autem, veluti superioris oesophagi partis, membrana
 glandulosa, musculis ac tribus orificiis instructæ, quinque muscu-
 lorum paria cum uno impari exhibentur, suisque nominibus insi-
 gniantur. Primum par, quod vulgo cephalo-pharyngæum au-
 dit, idem innuitur, quod pharyngo-staphylinum jam nomi-
 natum fuit, staphylo-pharyngæum etiam salutandum, quia pha-
 ryngem non minus ac uvulam valeat movere. Alterum par,
 glosso-pharyngæum potius, quam sphæno-pharyngæum vocatur,
 quod a lateribus linguæ in parte hujus inferiori confusam cum mu-
 sculo glosso-staphylyno sortiatur originem, hinc per superiorem pha-
 ryngis partem circulari quasi incessu ita pergens, ut fibræ unius mu-
 sculi cum fibris alterius, interposita tamen lineola veluti tendinosa,
 concurrant. Quæ admodum tertii paris stylo-pharyngæi principium
 a processu styliformi, atque finis in lateribus pharyngis jamjam
 constant, ita quartum par, omnino novum, hyo-pharyngæi titulo
 indigitatur, quod duplicem in osse hyoide obtineat insertionem,
 longioram nimirum in appendicibus cartilagineis, brevioram vero

P. 43.

47.

48.

49.

& minimo implantatis, ille præcipue, qui in minorem mallei præ-
 cessum desinit, in lacertosis atque violenta morte defunctis inve-
 stigari atque tunc oculis usurpari promittitur, si, cavitate tympa-
 ni aperta, in eam a malleo separatur, & tympani membrana blande
 e vicinia removeatur, in quantum ille paucis constans fibris totus
 sub incudis corpore meatuque auditorio condatur. Stapedis ba-
 sin ellipticam, nullis pertusam foraminulis, fenestræ ovali, quam
 exacte claudit, per tenuem membranam, circa stapedis capitulum
 paulo firmiorem, ita cohærescere, ut sursum deorsumve, si opus,
 per eandem fenestram possit moveri, ex singulari surditatis specie,
 ab induratione hujus membranæ ossæ dependente, satis evincitur.
 Relictis tamen quatuor officulis periostio, non vero sanguiferis va-
 sis destitutis, ac in infantibus magis densitate minori quam magni-
 tudine ab adultorum discrepantibus, foramina potius commemo-
 remus, quæ viam sanguini aut ichori a cranii cavitate ad aurem
 concedunt, atque circa superiora in illo sinuositatis mastoideæ pa-
 riete occurrunt, quo ipsa a cranii cavitate distinguitur & sub quo
 malleus cum incude articulatur, etiamsi aliquando super ipsam
 quoque tympani cavitatem, nunc duo eorum, nunc tria, nunc
 saltem unum reperiantur, specillum plerumque ac liquorem per
 tubam Eustachianam in cavum cranii injectum admittentia. Ta-
 lia siquidem, quæ per aures soleant excerni, subinde revera a ca-
 vitate cranii promanare, observationibus diversis adstruitur; sicuti
 ortus humoris, quo tympanum irrigatur, vel a membrana, qua
 investitur, vel interstitiis, cranium & duram matrem interjacen-
 tibus, reputatur. Canali a tympani cavitate supra palati extrema
 dimisso, & ab inventore tuba Eustachiana vocando, muscu-
 lus attribuitur, qui & hanc tubam, & foraminum nasi internor-
 rum extremitatem dilatet, quatenus fibræ carneæ ex latere ante-
 riori tubæ Eustachianæ, a parte ejusdem membranacea, nec non
 a contiguo extremo margine partis cartilagineæ per totum illud
 spatium, quod inter tubæ finem ejusque ossæam partem interpo-
 nitur, deprehendantur progredi, atque, postquam oblique descen-
 dendo tendinem efformarunt, per inferiorem partem internæ alæ
 processus pterygoïdis excurrere, donec rursus circa inferiorem
 marginem foraminum nasi internorum diffundantur atque in ho-
 rum

rura membrana terminentur. Quoniam vero tubæ isti cum mus-
 culis uvulæ & hisce cum pharyngis musculis continuitas interce-
 dit, ususque tubæ Eustachianæ absque certis uvulæ motibus præ-
 stari nequit, tanto magis historia musculorum uvulæ & pharyngis
 subnectitur, quanto longius etiam vulgares eorundem descriptio-
 nes & iconismi a vero abesse videantur. Uvulæ quippe tria muscu-
 lorum ostenduntur paria: quorum primum, aptius salpingo-sta-
 phylinum, quam pterygo-staphylinum internum, appellandum,
 ab inferiori tubæ Eustachianæ parte ossea emergat, hincque
 sub inferiori membranacea parte ejusdem tubæ oblique ad uvulæ
 basin descendat, ibique cum fibris comparis muscoli quasi conti-
 nuetur; secundum vero par glosso-staphylinum a lateribus lin-
 guæ in parte ejusdem inferiori paucis fibris erumpat iisque
 aliquantum restrictis ad latera versus uvulæ medium infigatur; ter-
 tium denique pharyngo-staphylinum amplam originem ab in-
 feriori pharyngis habeat parte, ubi in œsophagum incipiat restringi,
 & per anteriorem pharyngis partem lateralem assurgens, cum ad
 ipsius superiora pervenit, fibras suas nitar arcus inflectat, sub ton-
 fillis protensus atque parti inferiori & laterali uvulæ connexus.
 Pharyngis autem, veluti superioris œsophagi partis, membrana
 glandulosa, musculis ac tribus orificiis instructa, quinque muscu-
 lorum paria cum uno impari exhibentur, suisque nominibus in-
 signiuntur. Primum par, quod vulgo cephalo-pharyngæum au-
 dit, idem innuitur, quod pharyngo-staphylinum jam nomi-
 natum fuit, staphylo-pharyngæum etiam salutandum, quia pha-
 ryngem non minus ac uvulam valeat movere. Alterum par,
 glosso-pharyngæum potius, quam sphæno-pharyngæum vocatur,
 quod a lateribus linguæ in parte hujus inferiori confusam cum mu-
 sculo glosso-staphyline fortiatur originem, hinc per superiorem pha-
 ryngis partem circulari quasi incessu ita pergens, ut fibræ unius mu-
 sculi cum fibris alterius, interposita tamen lineola veluti tendinosa,
 concurrant. Quæ admodum tertii paris stylo-pharyngæi principium
 a processu styloformi, atque finis in lateribus pharyngis jamjam
 constant, ita quartum par, omnino novum, hyo-pharyngæi titulo
 indigitatur, quod duplicem in osse hyoide obtineat insertionem,
 longiorem nimirum in appendicibus cartilagineis, brevioram vero

P. 43.

47.

48.

49.

- in processibus ejus cornuâ, a quibus terminis fibræ aliquantulum oblique recedentes versus superiora pharyngis inclinent, & in hujus medium lata expansione desinant, cum oppositis rectam ibi lineam tendinosam componentes. A musculorum hujus paris violenta distensione peculiarem luxationis speciem inferri posse, notabili exemplo confirmatur. Quintum par thyro-pharyngæum nuncupatur, quia ab utroque latere thyroidis, per totam hujus altitudinem duas acutas productiones formando recedat, & suis fibris oblique ascendendo in partem posteriorem pharyngis ad ejus medium in rectam lineam tendinosam more antecedentis desinat. In quantum Casserius pharyngæum vulgo dictum ex duobus musculis compositum jamjam annotarit. Ultimus, qui restat musculus, crico-pharyngæus denominatur, ad sphincteris naturam magis accedens, dum fibræ ejus, sub inferiori paris thyro-pharyngæi productione ab eadem cum ista cricoidis parte recedente, transverse tendunt atque oesophagi principium cingunt.
- C. 3. Tandem, ut auris conformationem absolvamus, indigitanda supersunt: *cavitas orbicularis ante canalis semicircularis majoris orificium proprium, canalium semicircularium proportionem, scala tympani & vestibuli differentia, quinque vestibuli foramina nervos transmittentia, tresque canalium semicircularium zona sonora; cœtu quæ in interiori auris cavitate sive Labyrintho, vestibulorum canales semicirculares, & cochleam involvente, fuerunt observata.*
61. Canaliculi semicircularium, cavitate elliptica, interdum cylindrica præditorum, major qui audit, altero officio cum canali semicirculari minori gaudet communi, canalem quasi communem constituyente, altero autem proprio in orbicularem quandam cavitatem dilatatur, cum canalibus semicircularibus minimis per duo officia, alterum latius, alterum angustius, videatur communicare.
62. Quam proportionem autem tres isti canales semicirculares inter se observent, in multis quidem subjectis magna cura fuit indagatum, qua vero in diversis diversa apparuit, talisque etiam in Tabula peculiari adumbratur, exactam eorundem longitudinum proportionem vix determinari posse, merito colligitur. Dum cochleam per septum aliquod, partim durius, partim mollius sive zonam cochleæ, in duas dirimitur scalas, harum ea, quæ per fenestram rotun-

rotundam tympanum respicit, scala tympani, quæ autem vestibulum spectat, scala vestibuli salutatur, atque intuitu non solum situs, sed & capacitatis, figuræ & superficiæ, utramque inter insignem haberi discrepantiam animadvertitur, in quantum. scala tympani cavitatem latiore & irregulari figura donatam, asperamque superficiem, scala vero vestibuli cavitatem minorem & ellipticam atque superficiem levem, obtineat. Altera nervi acustici mollioris portio, quæ in sinuositates versus vestibulum excavatas sese insinuat, non per tria, sed quinque foramina eam vestibuli partem, quæ canalibus semicircularibus opponitur, supra orificium scalæ vestibuli traditur ingredi, atque totidem furculis in tenuissimam membranam uniri, modo in vestibulo medio suspensam, modo præsertim in auribus non recentibus propter exsiccationem, fornici ejus adnexam; a qua tamen vestibuli membrana aliæ membranæ ad tres canales semicirculares per horum quinque ostia distribuuntur, zonæ sonoræ appellandæ, quod strictioris teniolæ sive parvæ zonæ figuram referant, ac potissimum motibus sonoris excipiendis inserviant. Altera vero ejusdem nervi mollioris portio, sinuositatem versus cochleæ centrum excavatum intrans, per minima foramina cochleam dicitur subire, ibique partem septi membranaceam sive zonam cochleæ constituere. Neque vasa sanguifera, & fortassis etiam lymphatica, cum nervis versus labyrinthum a cerebro delabi ambigitur, cum in oculo bovis ad multos dies in aqua macerato, per nervum opticum non solummodo vasa sanguifera, sed & lymphatica insignia, appæruerint diffusa. Atque tot novis in tribus auris humanæ cavitatibus lustratis, progredi demum convenit ad ea, quæ circa cunctarum partium descriptarum usus singularia videntur. Quoniam scilicet motus sonori ab auricula validius repelli debent, ideo illa auriculæ pars, quam idem motus jamjam subituri contingunt, nempe concha, circumquaque dispositis musculis, in tonico perpetuo motu persistentibus, ex unaquaque ejus parte firmari putatur. De glandulis sebaceis, si per omnem fere cutem adessent, in universum ambigitur, annon quibusdam tumoribus cysticis, præsertim steatomati, originem præbeant, quod partim materia in steatomatis folliculo contenta, similis omnino illi sit, quæ in talibus glandulis reperitur,

p. 69.

72.

76.

77.

P. 2. C. 4.

84.

- p. 87. tur, partim in nulla alia parte æque frequenter, ac in palpebris, ejusmodi tumores observandi & secandi veniant. A cartilaginis incisuris, in meatus auditorii principio occurrentibus, sonoros motus egregie corroborari, exemplo talis polyphonicæ declaratur tubæ, quæ ex pluribus conglutinatis chartarum stratis formata voces tunc præ aliis intendit, quando interna strata hic illic laxato glutine, ab invicem paulo discedunt, vel studio etiam inter strata
91. illa intercapedines relinquuntur. Circa venam occipitalem proponitur problema: cur Natura, quem sanguinem deorsum in jugularem venam expeditius demittere potuisset, pertusa peculiari foramine calvaria, intra hanc compellere in lateralem sinum maverit? In soni per quatuor ossiculorum motum mechanicum ab auditorio meatu ad labyrinthum propagatione ossicula ista pro-
- C. 5. 94. ceptibus venditantur, ita sibi invicem adaptatis sive unitis suaque hypomochlia habentibus, ut manubrio mallei versus tympani cavitatem plus minus repulso, mox basis quoque stapedis sursum plus minus per ovalem fenestram moveatur, & illo versus meatum auditorium recedente, hæc itidem eodem momento versus
98. tympanum relabatur. Hinc a stapedis musculo altiore hujus basis per fenestram cum membrana rupta ascensum non tantummodo impedi, sed & impulsorum ossiculorum restitutionem promoveri, aut saltem præcaveri, ne in validiori eorundem restitutione tenuis stapedis cum reliquis ossibus commissura dissolvatur.
101. Membranam tympani ruptam haud difficile in integrum restitui posse, variis comprobatur observationibus; a sono autem omnino commoveri, exactiori scrutinio aliarum tympani
106. partium in eundem usum conspirantium confirmatur. Per foramina in tympano detecta, fluida morbosa a cavitate cranii modo ad meatum auditorium, modo ad oris cavum, modo ad nares expelli, itaque per eadem aerem externum in duram matrem immediate agere, atque odora in affectibus apoplecticis insignem virtutem exere posse, uberius docetur; quemadmodum, si tuba Eustachiana claudatur, auditum illico amitti, observationibus demonstratur.
112. Uvula cum musculis pharyngo-staphylinis & salpingo-staphylinis, aliquando ad exquisite audiendam catenus usum præstare posse statuitur, quatenus officium pharyngis, quod

ver-

versus nares aperitur, a dictis musculis uvulam versus medium hujus orificii simul trahentibus obturetur, obturatumque minorem aeris quantitatem transmittat. Et auditum a musculorum salpingo-staphylinorum erosione omnino graviores reddi, per experientiam omni dubio liberatur. Tandem sonori motus, interveniente membranae tympani atque ossiculorum motu ad labyrinthi vestibulum delati, eo ordine canales semicirculares atque cochleam percurrere sibi indignantur, ut ab eisdem iatra vestibulum labyrinthi commune canalis majoris & minoris orificium, nec non canalis minimi orificium angustius, utpote fenestrae ovali e directo opposita, primum ingressis, hinc per tres canales ac tria reliqua orificia ad vestibulum, demumque ad scalam vestibuli in cochlea reflexis, potissimum tres canalium zonas, zonamque cochleae, latitudine & longitudine propter diversorum tonorum perceptionem distinctas, tanquam primum auditus organum, affici distinctius constat. De extero speciem *industriam Autor* facit, se posthac, si otii peritiae artificis copia suppetat, naturalem hanc auris humanae anatomem artificialem, dum desiderata, esse illustraturum. Ex Figurarum autem elegantissimarum Tabulis decem, Indici antepositis, eas imprimis transcribere visum fuit, quae Tabulam V, VI & X constituentes, novae musculorum uvulae & laryngis descriptioni hanc praeferunt, omnesque auris partes, auditui maxime inservientes simul junctas, atque proprio situ & magnitudinis exprimunt. •

TAB. X. Fig. 2.

Uvulam exprimit, secundum partem anteriorem, cum suis musculis juxta novam descriptionem delineatis.

A. Uvula.

BB. Musculi salpingo-staphylini.

CC. Musculi glosso-staphylini.

DD. Musculi pharyngo-staphylini.

ee. Tonsillae.

Figur. 3.

Pharyngem exhibet, secundum partem anteriorem, cum suis omnibus juxta descriptionem datam orificiis & musculis; exceptis musculis glosso-staphylinis, in praecedenti Figura lit. CC. sufficienter depictis.

FF. Mu-

P. 132.

C. 6.

126.

136.

140.

144.

TAB. X.

Fig. II.

Fig. III.

FF. Musculi salpingo-staphylini.

G. Uvula sua membrana, nec non parte glandulosa, denudata, ut appareant fibræ musculares in eandem se inferentes. Eadem vero uvula sursum aliquantum tracta, ut orificium pharyngis ad nares aliquatenus in conspectum veniat.

HH. Musculi pharyngo-staphylini, sive mavis staphylopharyngæi; a quorum dextro membrana investiens sublata est, ut fibrarum ejus * * integer processus manifestetur.

II Musculi glosso-pharyngæi: quorum progressus, ut ex toto apparet, pars superior membranæ pharyngis ablata fuit.

KK. Orificium ad nares.

LL. Musculi stylo-pharyngæi.

MMMM. Musculi hyo-pharyngæi.

NNNNn. Musculi thyro-pharyngæi.

OO. Musculus crico-pharyngæus.

P. Oesophagi principium.

QQ. Orificium ad os.

rrrrr. Glandulæ hic illic in pharyngis cavitate conspicuæ.

S. Orificium pharyngis ad oesophagum.

TAB. X.
Fig. IV.

Figur. 4.

Pharynge n sistit, omnesque ejus musculos secundum partem posteriorem.

AA. Musculi salpingo-staphylini.

BB. Glosso-pharyngæi.

CC. Glosso-staphylini.

* Uvula sua membrana, nec non parte glandulosa denudata; eademque sursum aliquantum retracta, ut orificium ad nares conspicatur.

DD. Orificium pharyngis ad nares.

22. Musculi pharyngo-staphylini.

EE. Stylo-pharyngæi.

FFFF. Hyo-pharyngæi.

GGGGg. Thyro-pharyngæi.

HH. Crico-pharyngæus.

33. Linea tendinosa, quam concurrentes musculi glosso-pharyngæi, hyo-pharyngæi, thyro-pharyngæi componunt.

I. Oesophagus.

Fig. 5.

Fig. 5.

Aurem exprimit ab anteriori parte, sive qua finem spectat, aliquantum tamen versus occiput inclinatum, ut distinctius quatuor ossicula in conspectum veniant.

- a. Extremitas aqueductus Fallopiiani, a qua auditorii nervorum peris portio dura erumpit.
- b. Portio ossea ex parte sinuositatis mastoideae, illa nempe, cui alligatur processus brevior incudis, ideo relicta, ut de ejusdem incudis hypomochlio melius constet.
- c. Musculus minimi processus mallei. Musculus vero processus minoris huic oppositus observari non potest, quia totus sub incude & meatu auditorio reconditur.
- d. Musculus processus majoris, qui per totam tubae Eustachianae longitudinem extenditur, a canali suo osseo liberatus.
- e. Cartilaginis tubae Eustachianae anterioris latus, in quod procedentis musculi fibrae carnae inseruntur.
- ff. Musculus novus tubae Eustachianae.
- g. Musculus stapedis, liberatus a canali suo osseo.
1. Canalis semicircularis major.
2. Canalis semicircularis minor.
3. Canalis semicircularis minimus.
4. Vestibulum, in cujus secundum hanc partem inspecti fornice duo tantummodo foramina occurrunt ex quinque illis, quae nerveos furculos in ejusdem cavitatem transmittunt. Tria, quae supersunt foramina, in sequenti Figura sub oculos cadunt.
5. Canalis cochleae.
6. Nervorum auditoriorum portio mollis, unam sui partem versus cochleam demittens, alteram vero, quae in furculos quinque dividitur, in vestibulum protendens: ex quibus furculis duo abscissi, ne duo illa, per quae ipsi ingrediebantur, modo indicata foramina obtegerent.

Fig. 6.

Aurem delineat, visam a parte posteriori; sive qua occiput spectat, eoque tamen versus anteriora inclinatum, ut fenestra rotunda, membrana tympani, & ex parte etiam ossicula in conspectum veniant.

000

a. Aquae

- a. Aquæductus Fallopianus.
- b. Tubæ Eustachianæ principium.
- c. Cartilaginis ejusdem tubæ posterioris latus.
- d. Tubæ finis.
1. Canalis semicircularis major.
2. Canalis semicircularis minor.
3. Canalis semicircularis minimus.
4. Vestibulum, in cuius, ab hac parte inspecti, fornice primo exigua tria foramina in conspectum veniunt ex quinque illis, quæ nervos succulos in vestibulum transmittunt. Deinde sub iis foraminibus, aliud majus foramen occurrit: & hoc est fenestra rotunda.
5. Cochleæ canalis, intra cuius gyres relicta est sinuositatis illa minimis foraminibus portata, ex qua ea pars portionis molliis, quæ cochleæ prospicit, eandem cochleam per indicata foramina, ingreditur: quæ porro majoris perspicuitatis gratia paulo majuscula, quam naturaliter sunt, ostenduntur. Cætera ex præcedentis Figure explicatione perspicua sunt.

Fig. 7.

Exponit membranam vestibuli, item cochleæ & canalium semicircularium zonas, molli nervorum auditoriorum portioni annexas, magnitudine naturali & in eodem situ, in quo conspicerentur, si tota ista labyrinthi superficie, quæ in præcedenti Figura exhibetur, sublata, ipse labyrinthus aperiretur.

TRAITISE OF FLUXIONS, OR AN INTRODUCTION to Mathematical and Mechanical Philosophy, useful for those, that would apply Mathematics to Nature, by Charles HAYES, Gent.

h. e.

TRACTATUS DE FLUXIONIBUS, SIVE INTRODUCTIO ad Philosophiam Mathematicam & Mechanicam, in eorum gratiam conscripta, qui Mathesin rebus naturalibus applicare cupiunt. Autore CAROLO HAYES.

Londini apud E. Midwinter, etc. 1704. fol.
Constat plagulis 315.

Auter

AUtor Nobilissimus & in novo calculo infinitesimali probe ver-
 fatus, quantitates, quæ partem quantitatis finitæ infinitesimam constituunt, seu differentias infinitesimales sive inassignabiles, cum nonnullis vocat Fluxiones, ad imitationem receptæ paraficos, qua ex fluxu puncti dicimus fieri lineam; quanquam id revera nihil aliud significet, quam motu puncti lineam describi. Voluit autem hanc doctrinam exponere post *Illustrissimum Marchionem Hospitalium*, cujus præmaturum obitum adhuc lugemus, et si in modis loquendi & notandi nonnihil ab eo recedat. Alia tamen nonnulla alterius generis utilitatis causa adjungit, & in proœmio doctrinam Conicam compendiosè proponit ex opere nuper edito *Clarissimi Milnes de Conicis Sectionibus*.

Seçt. 1 Naturam quantitatum infinitesimalium exponit.

Seçt. 2 Algorithmam hujus calculi tradit, ab *Illustri Leibnicio* in Actis nostris anni 1684 mense Octobri primum propositum, & simul ostendit in multiplicationis Algorithmo, quomodo duorum rectangulorum xy & $(x)(y)$ seu ABCD & AEFG differentia sit $x\dot{y} + y\dot{x}$. Quod adjectis litterarum notationibus ad ejus figuram hoc modo designare visum est in fig. VIII, ubi AB est x , AD AE est (x) seu $x\dot{x}$, AG est (y) seu $y\dot{y}$ & ABCD est xy , & AEFG est $(x)(y)$ & GDCH est $x\dot{y}$, & EBCI est $y\dot{x}$. Unde patet, inter ABCD & AEFG differentiam esse GDCH & EBCI una cum CIFH, seu $x\dot{y} + y\dot{x}$, sed quod habetur pro nullo. *Seçt. 3* agit de modo per calculum ducendi Tangentes, incipiens a circulo, paraboloidibus & hyperboloidibus: de ellipsis quoque & focus tractat: calculum etiam Tangentium ex Curvarum æquationibus ducere docet: deinde ad Curvas non Analyticas procedit. Nonnulla etiam exempla exhibet pro methodo Tangentium inversa, ubi ex valore Subtangens non difficulter reditur ad æquationem, in qua nulla alia est indeterminata, quam abscissa & ordinata. *Seçt. 4* est de areis curvilinearum superficierum, quas, ubi opus, seribus infinitis exhibet. Agit & de Logarithmicæ, Cycloidis, Cissoidis & talium areis. *Seçt. 5* de Maximis & Minimis, quam rem illustrat exemplo Dioptrico de facillima via radiorum lucis, & quæ convenit cum linea brevissimi descensus, de quibus in his Actis. *Seçt. 6* de punctis flexus contrarii & regressus in Curvis. *Seçt. 7*

T A B. X.
Fig. VIII.

de solidorum dimensionibus & speciatim de iis, quæ rotatione generantur. *Seç. 8* de curvarum in rectam extensionibus & evolutionibus. *Seç. 9* de lineis, quæ concursu reflexarum formantur. *Seç. 10* de iis, quæ formantur concursu refractarum; quas lineas quidam catacausticas & diacausticas vocant. Ubi & de focus vitrorum sphericorum succedaneorum. *Seç. 11* de centrâ gravitatis linearum, superficierum & corporum. *Seç. 12* de centrâ percussionis. *Seç. 13* de centrâ oscillationis & de pendulis isochronis. *Seç. 14* de infinitesimalium usu in Astronomia. Hic motus Planetarum in ellipsis explicantur, nec tantum *Newtoni* calculus exponitur per lineas trajectorias, sed & *Leibnizii* per circulationem harmonicam & paracentricas impressiones, ex Tentamine ejus de motuum coelestium causis his Actis inserto. *Seç. 15* de tangentibus curvarum & differentialibus quantitatum exponentialium: cujus calculi fundamenta, ut multa alia hujus operis, ex his Actis transfumuntur, & subinde utiliter illustrantur.

*EPISTOLARUM B. PAULI APOSTOLI TRIPLEX
Expositio. Autore R. P. BERNARDINO A PICONIO,*

Minoris Capucino, S. Theologia emerito Professore & antiquo provincia Parisiensis Definitoro.

Parisii, apud Jo. Anisson, 1703. in fol. Alph. 9.

Scriptorum Paulinorum egregia captus præstantia operis præsentis Autor, Senex venerandus, die eadem ac nocte meditari per longum satis temporis spatium studiose perrexit, & post exactam cujusque capitis discussionem, imo & post plerorumque versuum & verborum saltem obscuriorum explicationem in *Commentario* factam, brevem capitis instituit *Analyfin*, in qua velut in speculo exhibetur statim ordo & connexio textus Apostolici, cui denique *paraphrasin* quandam superaddidit, quæ mentem illius fideliter exponeret. Singula autem hæc privatos primum in usus consignavit, nunc vero aliis etiam inservire meditationum suarum publica hac evulgatione laboravit, in qua tamen *Analyfin* & *Paraphrasin*, utut natu utraque posterior sit, *Commentario* jure antepo-

toposuit. In *Analyfi* capitis cujusque habetur in suas partes refo-
 ratio, quæ tamen ordinem & connexionem simpliciter declarat.
 In *Paraphrasi* texenda sedulo cavet, ne plura diceret, quam co-
 gitaverit Apostolus, indeque mentem cujusvis textus breviter &
 clare aperuit ipsiusmet Apostoli verbis, aut saltem æquivalentibus,
 paucis aliquando tantum additis, quæ ad pleniorẽ intelligen-
 tiam visa fuere necessaria. In *Commentario* id egit, ne tritis
 Grammaticalibus aut quæstionibus mere curiosis animus distractus
 exsiccaretur. Istis ergo sepositis, earum loco observationes ubique
 piæ, morales & asceticas expositioni admiscuit. Triplicis hujus
 operæ dilucidationem hanc subministrat. *Analyfin* designare ait
 in charta quasi Geographica provincias, urbes & oppida, per que
 iter faciendum sit; *Paraphrasin* easdem provincias, urbes & oppi-
 da in semetipsis exhibere notat, verum adhuc quoque summam
 quasi & in globo; at *Commentarium* uniuscujusque urbis tem-
 pla, palatia, aliæque visu digna quæcunque sigillatim representare
 innuit. In *Prologo*, Paulinis Epistolis omnibus generatim præ-
 missis, de earum agit ordine, quem juxta Tillemontii mentem ita
 concipit; ut primam omnium priorem ad Thessalonicenses, ulti-
 mam vero posteriorem ad Timotheum constituat. Sed & singulis
 seorsum Epistolis peculiare addidit præfationes, in quibus de earum
 occasione, scopo, summaria idea aliisque ejuscemodi disseruit. Ex
 iis autem ut vel unicum huc afferamus, notatu haud tensesimus
 indignum, quod anceps Autor hæreat, dicendumne cum Theo-
 phylacto, quod Epistola ad Hebræos scripta quidem a Divo Paulo
 fuerit Hebraice, sed ab Interprete perito post in Græcam linguam
 traducta, sive Lucas ille, sive forsitan alius censendus sit? an affir-
 mandum cum Origène, quod cogitata quidem Pauli sint, dictio
 vero alicujus ex illius discipulis, qui ipsius scribam & interpretem
 una se gesserit? Quæ in *Commentario* occurrunt notæ atque ob-
 servationes, paulo breviores sunt, & a recepta passim, Scriptores
 ad minimum inter Pontificios, interpretandi ratione vix unquam
 maximopere discrepant.

DESCRIPTIO VETERIS NOVÆQUE ROMÆ.

Amstelodami, apud Franc. Halma, & Lugduni Batavorum
apud Petrum van der Aa, 1704. in fol.

Constat decem fere alphabethis, & figurarum ænearum jussis pla-
gulis circiter 90, præter minores quam plurimas ipsi
textui insertas.

Splendidissimum hoc opus, et si Batavorum præcipue usus de-
stinatum, dignissimum tamen est, quod ad notitiam omnium,
qui bonas literas & elegantius efficitur imagines in deliciis ha-
bent, perveniat. Postquam mirarum magnam illud *Theauri An-
tiquitatum Romanarum* Graviani opus Bibliopole celeberrimi in-
lucem edidissent, magno inter alia figurarum æni fabricatorum inci-
sarum numero ornatum illustratumque, ut ex sanctibus eam in-
rem factis fructus etiam aliquis ad nationalium suorum eos, qui
vel Latine nesciunt, vel *Theaurum* ipsam comparare non pote-
rant, redundaret, id ceperunt consilii, ut *Theauri* velut epitome
quandam, seu breviorum Romæ descriptionem adornandam
curarent; sed iisdem figuris, & si quæ obvia forent, aliis instruan-
dam. Hæc agitantibus commodam in manus incidit Doctissimi
Viri *Francisci Descize*, gente Parisiensis, sed qui fortunarum se-
dem Romæ constituit, *Descriptio Urbis Romæ*, quam hic Gallico
sermone in usum peregrinantium composuerat, Lugduni in Gal-
liis A. 1690 edita, & a nobis in Actis hinc Tomo II Supplemento-
rum Sessione VII p. 345 recensita. Eam itaque instituto suo maxime
idoneam, ex Gallico sermone in Belgicum transfundendi curarunt,
integram, cumque nossent, *Basilii Kenneti Antiquitates Romanas*,
Anglice antehac in usum Ducis Gloucestriz p. m. editas, in pretio
esse apud Eruditos, a Viro Clarissimo *Wilhelmo Sewel*, quæ con-
stat Bibliothecam Orbis Eruditi (*De Boektaal der geleerde Wen-
relt*) Belgico idiomate hoc tempore adornare, facile impetrarunt,
ut illas ex Anglico in Belgicum itidem sermonem traduceret. Ita
ex duobus illis scriptis nata nostris *Roma hæc Vetus & Nova*, tot
ice-

iconismis exornata, quæ non potuit non, Belgis imprimis, longe esse gratissima. Unum est, quod addamus, Romæ Veteri *Picturas* quoque *Antiquas Sepulchri Nasoniarum*, a Petro Sancti-Bartoli delineatas & a J. P. Bellorio illustratas, Romæque primum Italice A. 1680 editas, quas Latine a Ludolpho Neocoro conversas Tomo quoque XII Theſauri Græviani inferuerant Editores, nunc Belgico sermone operi huic adjectas esse.

Algemeene Weereld-Beschryving &c.

Hoc est:

GEOGRAPHIA UNIVERSALIS AB A. PHER. DE LA CROIX Gallice primum conscripta, nunc vero in Belgicum sermonem translata a S. DE VRIES.

Amstelodami, apud Fr. Halma, 1795. in 4.

Constat Alph. 10, Plag. 13, Figuris æneis 100.

ET hunc librum Batavorum iidem usui præcipue dicatum, nobis indicare hic paucissimis suffecerit. De prima editione Geographiæ hujus Gallica, in Actis nostris A. 1693, p. 114 seq. diximus, additis etiam animadversionibus nonnullis. Secundæ Germanicæ, in hanc nempe linguam ab Heronymo Dicelio nostro conversæ & hic illis auctæ, A. 1698, p. 169 meminimus. Tertiæ hæc Belgicæ est, quam Simoni de Vries, Viro multis nominibus de nationalibus suis bene merito debemus, qui non solum opus hoc amplificavit magis emendavitque, sed & celeberrimi Sansonis chartas Geographicas & præcipuarum urbium delineationes elegantes adiecit.

SPECIMEN LITHOGRAPHIÆ HELVETICÆ CURIOSÆ, QUO

Lapides ex Figuris Helveticis selectissimis æri incisi sibiuntur & describuntur a JOHANNE JACOBO SCHELICH-

ZERO Med. D.

Tiguri typis Davidis Gessneri, 1704, in 8. Constat plag. 5, & fig. Tab. VII.

Quanta sit solertia Clariss. Authori, scientiam Physicam in altius evolvendi fastigium, testatur abunde, quam ante paucos annos publici juris fecit, Physica Germanico idiomate conscripta Helveticam in specie Historiam naturalem partitus ut perterat, interdii atque noctu operam navat non exilem. Cujus testimonium prærens præbet fragmentum, ex quo de ingenti Fossilium figuratorum in Helvetia reperundarum numero judicare quis facile potest. Historiam potius quam

quam Physicum agit in hoc Specimine Vir. Clar. ab examine hypothesium & propriarum cogitationum de origine id genus mirandorum propalatione abstinens. Communicabit tamen easdem, majori observationum supellectile si fuerit instructus, in ampliori opere, cui collectanea inde ab aliquot annis se parasse, in praefamine enuntiat. Pro quo conatu suscipiendo & absolvendo ut Deus vires & sanitatem largiatur, omnes boni nobiscum exoptant. In praesenti Fossilia figurata maxime rara & curiosa nominasse sufficit. Qualia sunt Concha fossilis tellinoides porosa & levis p. 21; Astacopodium binis articulis invicem junctis constans p. 27; Raja cauda fossilis p. 29; Lentis lapideae striatae, utrinque convexae, vitreis figura similes, in massa lapidea vario sub schemate conspicuae p. 30; Cranioides, p. 45; Conchula fossilis echinata p. 49; Conchites ab uno cardinis latere brevissimus, ab altero longissime excurrentis, striatus p. 54; auris marina fossilis, p. 58; Ceratoides articulatus striis transversis undatus, & ornamentis foliaceis insignitus p. 59; Echinometrae digitus fossilis stellulis undique exornatus p. 63; Cancri Moluccani fragmentum fossile pag. 65.

L I R I N O V L

Saide Lexicon Graece & Latine. Textum Graecum cum manuscriptis codicibus collatum a quamplurimis mendis purgavit, Notisque perpetuis illustravit &c. Ludolphus Kusterus. Cantabrigiae, typis Academicis, 1705, fol. Tomi tres.

Antiqua Litteratura Septentrionalis Libri duo. Quorum primus Georgii Hickeſii S. F. P. Linguarum veterum Septentrionalium Thesaurum Grammatico-Criticum, & Andrea Fontaine Equitis Aurati Numismata Saxonica & Danico-Saxonica: alter Hamfredi Wanleii Librorum veterum Septentrionalium Catalogum Historico-Criticum complectitur. Oxoniae & Theatro Sheldoniano, 1705, fol. Tomi tres.

Hamfredi Hodii de Bibliorum Textibus Originibus, Versionibus Graecis & Latina Vulgata Libri. IV. Oxoniae & Theatro Sheldoniano, 1705. fol.

D' Amboinsche Rariteitkamer, of Eene Beschryvinge van allerhande Schaakvischen, benevens de voornaamste Hoornties en Schulpjes, als ook sommige Mineralen; Gestouwen &c. door Georgius Everhardus Rumphius. T. Amsterdams, by Francois Hatma, 1705. fol. cum figuris multis aeneis.

* * * * *

A C T A ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris, Anno M D C C V.

DESIDERII ERASMI OPERUM OMNIUM TOMUS V, VI & VII.

Lugduni Batavorum, apud Petrum van der Aa, 1704.

1705. 1706. in Folio.

Tomus V constat Alph. 7. plag. 16.

--- VI --- Alph. 6. plag. 22.

--- VII --- Alph. 6. plag. 13.

DE elegantissima, quæ in Hollandia hoc tempore magno studio sumptuque adornatur, Opera Erasmi editione, mense Augusto anni superioris p. 352 sq. diximus, cum primum, secundum ac quartum eorum tomos in his Actis recensereamus. Suffecerit itaque, nunc quidem solum, indicasse tres tomos alios, qui ex illo tempore editi nuper admodum ad nos pervenere: ut eo certiori spe omnes, solidioris eruditionis, qualem Erasmi scripta nusquam non spirant, cupidi fruantur, opus integrum & certo & brevi in lucem publicam proditutum. Utique strenue rem urget solertissimus Bibliopola, neque hactenus aliam ob causam tomum tertium Epistolis destinatum premit, quam quod quotidie adhuc ad eum undique ex Bibliothecis illustribus epistolæ hactenus ineditæ perferuntur, quas una cum antea impressis Lectori benevolo communicare gestit: cujus rei jam aliquod indicium a nobis in Novis Literariis mensi nupero Majo subjunctis factum meminimus.

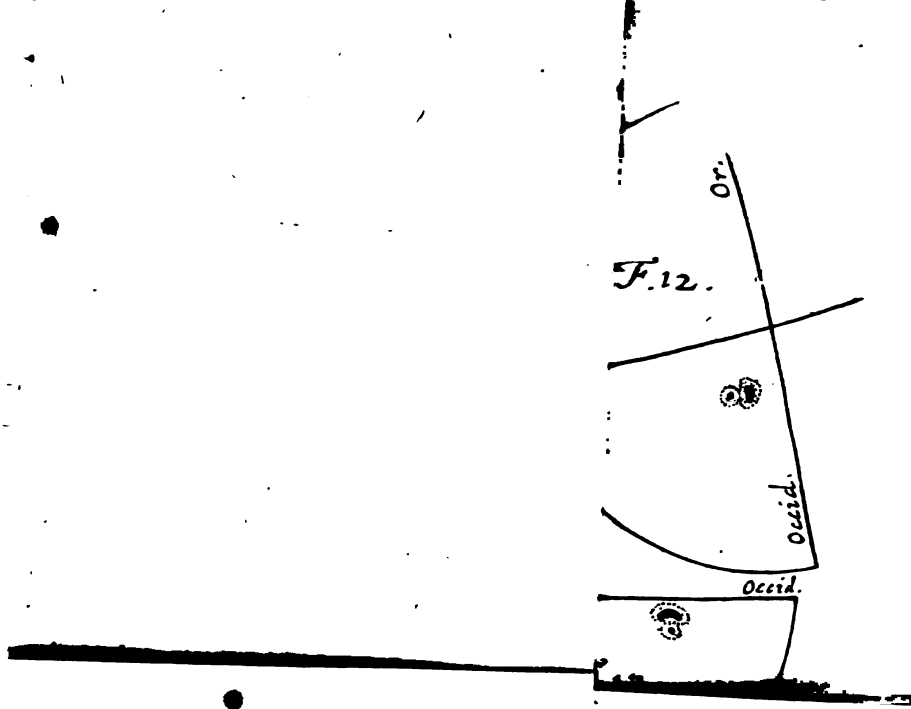
Tomus ergo Quintus scripta Erasmi, quæ ad pietatem in-
stituant, eaque numero triginta novem complectitur. In his
Theologum Practicum se exhibuit Erasmus, ac doctissimi Editō-

P p p r i s ,

ris, qui Præfationem præmisit, iudicio, dum salutaria monita Lectorum animis infillare nititur, ipse rerum Divinarum amorem, quo animus ejus arsit, abunde prodidit. Tametsi vero idem optet, ut quemadmodum olim pleraque opusculorum horum Galli, Angli, Belgæ, Hispani atque Poloni in linguas vernaculas translata habuerunt, ita & novæ, post tantam linguarum harum ætæ temporibus Erasmi ad hanc usque ætatem mutationem, ad elegantiam sæculi eorum versiones adornentur, ut etiam, qui Latine nesciunt, ad lectionem eorum alliciantur: ita non dissimulat tamen, esse in iis quædam, quæ nec sibi, nec aliis, sine ulla exceptione probentur; sed pauca ea ferenda esse monet, ob præstantiam doctrinæ ac salubritatem præceptorum in parte maxima obviam. Eminere autem præ cæteris idem censet *Enchiridion Militie Christiani* (cui Lovanii A. 1518 edito quæ præfixa ab Erasmo fuerat epistola, in nostra hac editione in volumen epistolarum amandata est, constituitque trecentesimo vigesimo nonam) *Opusculum de ratione vera Theologiæ, Christiani Matrimonii Institutionem, & Viduam Christianam.*

Tomus Sextus Novum Testamentum, cum versione Erasmi Latina Græco textui e regione adjecta, ejusdemque Annotationes exhibet. Quæ quidem nova editio prioribus non uno nomine præferenda est. Nam primum cum in illis numeri commatum non essent additi, in hac & Græcis & Latinis diligenter addi curavit Bibliopola. Dein Annotationes Erasmi, quæ ad calcem subjectæ antea erant, ut facilius conferri cum textu ipso possint, singulis nunc paginis subjiciuntur. Eadem porro, ut commodius inveniantur, referuntur ad numeros versionis Erasmi, cum ipse olim non in suammet, sed vulgatam translationem eas scripsisset. Præterea summa totius Scripturæ & Index rerum, quæ in Novo Testamento leguntur, in editione autem Frobeniana Operum Erasmi A. 1540 non comparent, quod tamen in antiquiore alia Novi Testamenti editione invenirentur, probante haud dubie Erasmo adjecta, ea hic quoque adjecta deprehenduntur: perinde ac additamenta alia elegantia & frugifera, quæ in editione Basileensi anni 1522 leguntur, in secutis aliis dubium quam ob causam resecta. Ut adeo nihil omiserit Bibliopola eorum, quæ

3

quæ novam hanc editionem quam perfectissimam reddere possent. In Præfatione eruditissimus Editor a suspitione Arianismi, in quam apud nonnullos Erasmus inciderat, quod loca quædam, quæ ad Divinitatem Christi, tot aliis argumentis abunde evictam, probandam præter necessitatem adduci vulgo consueverunt, labefactare in Annotationibus visus esset, breviter eundem vindicat.

Tomus Septimus Paraphrases Erasmi in Novum Testamentum continet, Opus, judicante Editore in Præfatione, quod inter omnes ejus lucubrations multis maxime placuit, atque Auctori minimam invidiam creavit. Ne vero nec illæ ornatiores prodirent, commata primum diligenter numeris ad marginem notari Bibliopola curavit. Deinde textum quoque integrum Vulgatæ Novi Testamenti versionis in margine exhibuit, primis tantum octo Matthæi capitibus exceptis, quod hujus rei non statim ab initio impressionis in mentem venisset. Denique singulis capitibus summam contentorum complexa disticha præfiguntur, dudum nescio a quo edita, nec nulli tamen usui Lectori futura.

OBSERVATIONES MACULARUM SOLARIUM

a R. P. JARTOUX Soc. Jéf. Pekinomiſſa

ad G. G. L.

Die prima mensis Novembris anni 1701 hora circiter post meridiem $1\frac{3}{4}$ directis casu in Solem Telescopiis 6 pedum, visa est macula in disco Solis distans $\frac{1}{11}$ circiter a margine inter orientem & meridiem. Illius figura erat oblonga sed irregularis; mole exiguam muscam æquare visa est. Fig. 1.

Eadem die hora circiter tertia apparuit alia, sed multo minor, inter priorem & marginem Solis, paulo vicinior majori maculæ quam margini. vide Fig. 2.

Die secunda oriente Sole eadem visæ sunt maculæ, quæ prius, sed paulo a margine remotiores, & inter se magis distitæ. Tum alia tertia deprehensa est inter primam & secundam versus Astri meridiem; hæc erat minima, nec nisi telescopio duodecim pedibus longo videri potuit. Vide Fig. 3. Secunda longior apparuit quam hesternæ die, ita ut in Solis marginem prope orientem porrigeretur. Maxima seu prima macula visa est circumdata

TAB. XI.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

crassiori aliquo quasi aere in modum atmosphaeræ, cujus extrema facile discerni possent. Multæ etiam passim illuxerunt faculae tres illas complexæ maculas, & ad viciniorem Solis protractæ marginem. Hæc per duas horas ab ortu Solis distincte observare licuit.

Eadem die ante occasum Solis secunda seu minor macula in duas divisa fuit, easque exiguas, sed distinctissimas. Tum non longe a tertia macula mane deprehensa, altera quarta conspecta fuit tenuior, Solisque versus orientem sita. vid. F. 4.

Fig. 4.

Die tertia oriente Sole paulo major visa est prima macula una cum ampliori quasi atmosphaera. Secunda non amplius in duas divisa apparuit, sed vel utraq; coaluerunt inter se, vel alterutra evanuit. Quæ superfuit tamen ex illis, erat rotundior quam prius. Tertia situm mutasse visa fuit, eandem rectam lineam cum prima & secunda occupabat. Quarta vero tenuior quæ hesternæ die primum apparuerat, magis ad meridiem accessit, fuitque semper minor qualibet altera & primæ ampliorique maculæ propior. vid. Fig. 5.

Fig. 5.

Ex tot maculis sola constans fuit, quæ prima maximaque fuerat; nam cæteræ omnes una cum faculis evanuerant, etiam ante horam post meridiem secundam. Interea duæ aliæ (F. 6.) mole quidem exiguæ, sed obscuritate conspicuæ visæ sunt, inter centrum Solis & constantem priorem maculam æquo ferme intervallo. Tum inter extremas istas alia tertia, denique etiam quarta deprehensa fuit, ita ut duæ extremæ majores, duæ mediæ minores essent, vixque percipi possent. Fig. 7.

Fig. 7.

Die quarta oriente Sole jam non amplius visæ sunt minores maculæ, quæ pridie apparuerant. Sola major illa, de qua prius, conspici potuit, sua semper circumdata quasi atmosphaera. Sed tamen hora post meridiem $2\frac{1}{4}$, eam ferme dixisses divisam in duas, quarum altera minor meridiem, altera major Solis orientem respiceret. Occidente deinde Sole, divisa etiam visa fuit, sed non certo, ita ut dubium adhuc esset, an perforata, an secta in duas foret macula; ea jam tum tertiam Solaris diametri partem percurrisse videbatur. Fig. 8.

Fig. 8.

Die

Die quinta oriente Sole, quantum solius telescopii ope judicare potui, deprehendi maculam illam tunc sitam esse in diametro efficiente cum axe Solis angulum circiter viginti quinque gradus orientem inter & meridiem: eamque jam $\frac{2}{3}$ partibus diametri versus centrum processisse. Denique divisam esse in duas, certo comperitum est. Quæ minor hesternæ die meridiem respicere videbatur, ea hodie versus proximum Solis marginem sita eandem omnino cum majori diametrum occupabat. Fig. 9.

Fig. 9.

Eadem die hora circiter post meridiem $3\frac{1}{4}$ divisæ superius maculæ intervallo majori distare ab invicem visæ sunt, ita tamen, ut eadem adhuc quasi atmosphæra concluderentur. Major Solisque centro vicinior juxta maiorem in longum porrigebatur: minor vero prope triangularis erat. Cæterum jam tantæ molis non erant, quantæ fuerant altero abhinc die, priusquam divisæ apparerent. Ante Solis occasum magis semper ac magis ad Astri centrum occidere eadem maculæ visæ sunt. Fig. 10.

Fig. 10.

Die sexta duplex illa constansque macula Solis axem superasse deprehensa est centrum inter & meridiem, minorque ipsius a centro digressio videtur fuisse $\frac{1}{10}$ diametri. Situs utriusque is fuit, quem fig. 11. exhibet. Atmosphæra, quam dixi comprehendere maculas, jam etiam in duas dividi tenuiorque fieri visa est. Hæc Soloriens Fig. 12.

Fig. 11.

Fig. 12.

Eadem die ante occasum Solis maculæ multum ad occidentem processerant.

Die septima Nov. oriente Sole utraque non parum minui macula visa est. Motus ad occidentem videtur fuisse celerior, circa axem Solis quam alibi. In ipso meridie transmissa per telescopium Solis imago, & plano perpendiculari excepta eum macularum situm exhibuit, quem ostendit Fig. 13.

Fig. 13.

Eadem die occidente Sole, maculæ mihi visæ sunt adeo vicinæ diametro conjungenti orientem & occidentem, ut semper dubitaverim, an illum jam superavissent, nec ne. Etsi minuantur indes plurimum, tamen illas ad extremum discum perventuras existimavi, imo & aliquamdiu postea duraturas, quanquam absoluto orbe recurrere non posse videantur.

Die octavo Sol tam oriens quam occidens, maculas minuti & ad septentrionem jam declinare confirmavit; in ipso meridie ab occidente abesse visæ sunt $\frac{1}{2}$ parte diametri.

Fig. 14. Die nona orto jam Sole maculæ visæ sunt ab occidentali margine distare circiter $\frac{2}{13}$ diametri. Fig. 14 exhibet macularum situm ipso meridie observatum. Sol occidens eas multo minores & ad marginem eodem cursu procedentes ostendit.

Fig. 15. Die decima macularum situs e diametro respondebat ei loco, in quo primum deprehensæ fuerant, antequam in duas abirent. In ipso meridie atque occidente Sole illas quidem, sed non illarum atmosphæram per nubila videre licuit. Fig. 15.

Fig. 16. Die undecima orto jam Sole visæ est macula instar puncti oblongi jamjam proxima margini occidentali. Fig. 16. Illi præibat punctum lucidum paulo maculæ quam margini vicinius, sed valde conspicuum. Aliud etiam punctum lucidum micabat in maculæ capite versus occidentem. Prope eandem versus centrum erant multæ aliæ longiores faculæ.

Fig. 17. Eadem die, hora circiter decima, deprehendi vix potuit macula, quæ non nisi instar lineolæ apparebat vicino Solis margini parallelæ. Micabant etiam duo, de quibus superius, puncta lucida. In ipso meridie eadem macula visæ est declinare ab occidente versus septentrionem, viginti aut viginti quinque circiter gradibus. Hora circiter secunda, præter duo superiora puncta micantia, apparuit non longe a macula linea curva perlucida versus septentrionem, quam etiam mane deprehendisse mihi visus sum. Eadem vidi adhuc occidente Sole. Fig. 17.

Die duodecima oriente Sole frustra quæsi maculam, quæ in percurrendo Solis disco insumfisse mihi visæ est duodecim circiter dies.

Atque ea sunt, quæ circa Solis maculas homini observare, licuit omni ope destituto, tum quadrantis, tum horologii oscillatorii. Verum ea ipsa solum die, qua videri defierunt maculæ, in mentem venit mihi, potuisse me facile constantem illius maculæ locum in disco Solis sine ullo errore deprehendere, qualibet non solum die, sed etiam dicti hora, atque ita ejus motum certo metiri, si

si nempe telescopio aptassem duo, ut sit, ad angulos rectos se mutuo secantia reticula, tum directo ad Solem telescopio numerassem oscillationes alicujus globi e filo penduli, dum Sol mox unum, mox alterum simul percurrit reticulum, atque etiam notassem, cui oscillationi uterque per utrumque reticulum maculæ transitus responderet: nam tunc sive linearum sive numerorum ope habuissem, quonam in Solis loco sita esset macula.

Quod spectat ad faculas, cum meminissem *Christiano Eugenio* nunquam in Sole visas fuisse, eximiumque illum Astronomum sentire, in Sole nihil esse posse ipso Sole lucidius, majori adhibita diligentia, quicquid potui diu multumque observavi, idque præcipuum deprehendi, fuisse circum faculas quandam diffusam, quasi fuliginem tenuiori fumo haud absimilem, ita ut faculæ nullo modo essent lucidiores iis Solis partibus, quæ nulla ejusmodi fuligine macularentur. Unde fieri posse putavi, ut materia, ex qua conflarentur, vel in quam resolverentur maculæ, diffusa per aliquam Solis partem sua hic densitate maculas, hic diaphaneitate faculas in Sole efficeret, præsertim cum non apparuerint faculæ, nisi crescentibus aut jam evanescentibus maculis.

VITTEGGINGE VAN DEN PROPHEET AMOS &c.

i. e.

EXPOSITIO PROPHETE AMOS, QUAVOCUM EMPHISIS, loquendi formula, priscarum gentium ritus, variaque antiquitates & historia explicantur. Per THEODORUM van TOLL, apud Wudebergenses Missionarium.

Trajecti ad Rhenum, apud Ant. Schouten, 1705. in 4.

Constat alph. 3. plag. 3.

Qui edecumatis lucubrationibus suis, quibus tum jura Christi Regia ex Pf. LXXII, 1 (in Actis nostris A. 1687 mense Martio p. III. memorata) tum Prophetiam Joelis justo commentario illustravit, solidæ eruditionis laudem, publicumque meruit plausum Reverendus Autor, jam absolutum expositionis vaticiniorum Amosi opus erudito orbi sistit, nec auctoris indignum nomine, nec lectori poenitendum. Cujus in elaboratione eandem præf. *** 3. dem

p. 2- dem secutum se fatetur rationem ac methodum, qua in Joelle explicando usus, quamque in præfatione illius commentarii prolixè exposuit. Rem omnem vero ita aggreditur, ut universam Prophetiam in tria partiatur membra, quorum 1. gravissima complectitur judicia Dei ac pœnas Syrii, Philisthæis, Tyris, Edomitis, Ammonitis & Moabitis infligendas: 2. Judaici extirpationem populi, sublatumque penitus a Juda & Israel regnum juxta ac sacerdotium memorat: 3. regnum Christi divinasque pollicetur benedictiones per Evangelii præconium in conversos Judæos pariter & gentes conferendas.

4. Cum quæ in præcognitis explicari solent, Propheta ipse v. 1 exponat, ad ipsam statim textus exegetin se accingit Autor, ante omnia observans, alium hunc & diversum a Patre Esaiæ, cujus 2. Reg. XIX, 2. 20. 2. Chron. XXVI, 22. Es. I, 1. fit mentio, esse Amosum: quod iste regio ortus sit sanguine, noster autem humili loco natus, & pastoritium vitæ genus secutus. Ubi quidem in significationem vocis מִשְׁפַּחַת inquit, quæ cum ad radicem קָרַן קִרְעוּ, signare, stigmatibus impressis notare, originem suam referat, ob notata ac signata pecora ad pastores translata est. Qua in derivanda origine, varia ex antiquitate lectu haud indigna inspergit.
5. Hinc ad Patriarcharum vitæ institutum pergit, eosque non ex ea, quam Aristoteles reddit, ratione pascendis pecoribus operam dedisse affirmat, quod otio fere distillant, & sine labore victum parent pastores: sed quod id vitæ genus animum non adeo occupet, aut a divinarum rerum abstineat contemplatione. Tum & pecorum perquam necessarium in sacris ipsorum usum fuisse: quid quod & pastoritia vita egregia ad rite & sapienter ineundas rationes monita suppeditet, quibus, ex Philonis judicio, Moses etiam, Jethronis oves per quadraginta annos pascens, mansueti populi Israël regimini assuefactus fuerit? Tum porro in Ægyptiorum, quo pastores profesequebantur, odii causas paulo curatius inquit. Et has quidem alii, Manethonis apud Josephum testimonio nixi, in turbas conjiciunt, quas pastores olim Ægyptiis ingentes dederunt, ipsorumque in se animos, irasque hoc pacto concitarunt: alii in pecorum mactatione & cæde collocant, quæ pastoribus frequens, Ægyptiis pecora ceu Numina colentibus, religio-
- 6.
- 8.

ligionis fuerit: *Nunquam fas fuit Egyptiis*, inquit Macrobius l. 1. Saturnal. c. 7. *pecudibus aut sanguine, sed precibus & rure solo placare Deos.* Quod & Juvenalis confirmat: quanquam minus bene huic sententiæ cum Scripturæ testimoniis, Gen. XLIII, 16. XLVII, 16. 17. Exod. IX, 19. convenire videatur. Cumæo quæ circa hanc quæstionem mens sit, ex ipsius verbis l. 1. de Republica Jud. c. 5. intelligi potest. Et huc quoque faciunt, quæ Jos. Scalliger Animadvers. ad Chronolog. Eusebii p. 18, Heidegger. Histor. Patriarch. Exercit. 1, Joh. van der Wayen Varior. Sacr. p. 298, & Burmannus *Wet en Getuygenisse* p. 298 observarunt. Jam ad Amosum redit Autor, c. VII, 14 se inter נְקִירָא referentem: quam vocem cur per *ἀναπέρι* LXX Int. lectionis vitio decepti reddiderint, exponit. Thekoam, unde oriundum se ait Propheta, cujusque crebra in sacris literis mentio fit, 2. Sam. XIV, 2. XXIII, 26 &c. Kimchi florentissimum dicit oppidum fuisse regionis Asser: Epiphanius in regionem Zabulon locat; uterque non adeo verisimilibus argumentis nisus. Ex communi sententia urbs Judææ habetur, sex circiter milliibus, juxta Hieronymum, ab urbe Bethlehemi distans, Hierosolymis versus meridiem sita, versus regionem Engeddi & desertum. Quæ licet arida esset & sterilis regio, ovibus tamen alendis sufficiebat, ideoque pastoribus frequens. Quorum e numero cum noster fuerit Propheta, occasionem nactus Autor, locum communem egregie illustrat, qui factum, ut eos sæpe ad obeunda ministeria sua vocarit Deus, qui nec autoritate, nec natalium splendore pollerent, sed in re tenui essent, vilesque ac contemti haberentur? Porro occasione verborum v. 1, וְרָאוּ אֶת אֱלֹהֵי יְהוָה cur Videntes olim dicti Propheta, & quot coelestium visionum in usu fuerint genera, erudite exponit. Sed & ad alia progrediendum.

Cum Cap. statim I, p. 37 sqq. pœnas denunciât gentibus Propheta, in enumerandis ipsarum delictis solenne quasi ipsi est, ut tria quatuorve memoret peccata: quæ numeri restrictio in varias interpretes sententias traxit. Sunt, qui cum Vatablo, Clario, aliisque e Pontificiis, utroque in unum conflato numero, septenarium efficiunt: commenti præsidium in particulam לְ singulis præmissam numeris collocantes; tam & quod septenarius multitudinis

p. 9.
10.

11.

12.

13.

7.

fit & perfectionis numerus, ut in Scripturis Gen. IV, 24, Lev. XXVI, 18, 21, 24 &c. sic apud prophanos, Callimachum, Philonem, alios, Dougtzo in Analect. Sacr. Excurf. 169 allegatos. His ergo ea Prophetæ mens est: bis terve si in me deliquisset Damascus, haud gravatim veniam darem; at cum septima etiam vice, i. e. creberrime, ad iram me provocarit, suæque impleverit iniquitatis mensuram, haud diutius parcam. Alii rursus non combinatos, sed singulos indefinite accipiendos numeros censent, velut pari dictionis valore apud Homerum *τῆς ἑγὶ τετράκις*, & apud Virgilium ac Senecam, *o terque quaterque* dicitur. Quæ satis congrue conveniunt cum phrasi, sex & septem Job. V, 19. Prov. VI, 16; septem & octo Coh. XI, 2; duo & tria Job. XXXIII, 29; tria & quatuor Prov. XXX, 15. Unde sensus emergat talis: quod non tam ob tria delicta, quæ velut silentio involuta præteriri potuissent, quam ob quartum cumprimis, quod ferrea Gileadi trituratione sit, contra Syros & Damascus insurgens Dominus, debitas rebellionis, superbiz & contumaciæ ab ipsis repetiturus sit poenas. Sed vero alii determinatam hunc numerum malunt, eo quod quatuor maxime vicibus Israelitis bellum intulerint Syri. 1) cum in gratiam Asæ regis Judæ, arma caperent contra Basam regem Israel, qua in expeditione Syriacus Benhadadi exercitus ingentem regno Israel intulit cladem, 1 Reg. XV, 18. 19. 20. 2) regnante in Israel Achabo, quo tempore adverso bis pugnarunt Marte, cæsis ultimo in prælio centum hominum milibus, præter viginti septem millia, Aphekæ moniorum ruinis oppressa, 1 Reg. XX. 3) cum Hazael & Benhadad reges Syriæ cum Joahaso configerent, ac universam fere Israelitarum gentem deleverent, 2 Reg. XIII, 4) cum Rezin rex Syriæ & Pekah rex Israel Hierosolymas obsidione cingerent, Ahaso in Juda principatum tenente, 2 Reg. XVI. Quatuor ergo bella Israeli & Judæ Syri moverunt, quorum priora licet inulta, quartum tamen haud impune tulerunt, cum rex Assyriæ Tiglath-Pileser Rezino bellum faciens, ipso occiso Damascus expugnaret, civesque sub jugum mitteret. Sunt denique interpretum alii, maxime Pontifici, qui tria Damasci delicta de idololatria exponunt, incestu & cæde, quartum autem triturationem ferream dicunt. Quæ priora tamen cum non expresserit Amos, bene

Corn.

Corn. a Lapide illa, inquit, ex cerebro interpretum confecta videtur. Hæc itaque cum sine fundamento corruant, alii tritissimam ingressi viam; indeterminatum hunc nomen dicunt, de omni injuria Syriorum, Israeli; Judæ aliisque populis illata capiendam. Ita Cyrillus, Hieronymus, Vatablus, Drusius & alii multi, numerum certum pro incesto sumendum. Tandem ut factam quoque adjiciat symbolam Auster, tria priora non soluta, ignota, sed & multa existimat delicta fuisse, ad tempora usque Anosi: quantum tamen triturationem esse farream, Isclenum gravissimum, quod divinam maturavit vindictam. Quæ autem hæc trituration sit, ex his vult peti, quæ in Jordan commentatus est p. 161 & 443. Hic paucis saltem observat, per Gilead non unam designari urbem, quæ Cyrilli & Theodoræti sententia fuit; sed integram regionem tribuum Gad, Ruben & Manassis hereditariam. Tum & ad vocabulum *מגורות* notat, quod LXX per *מגורות* terras reddant: Symnachus, Aquila & Theodotum *τροχῶς* rotas: Theodoretus *τροχῶν* falcatis rotas: Hieronymus curus, alii aliter. Ferreis itaque curribus seu rotis triturationi aptis Israelitas a Syris dissecatos ac ferosos fuisse: quod poenæ genus in Oriente haud infrequens, teste Jud. VIII, 7. 2. Sam. XII, 13. 1. Chron. XX, 3. Proverb. XX, 26. Nil itaque cogit, ut cum Mercesse proprie de violenta sumatur oppressione. Sed ex his cum ungue sufficiat agnovisse leonem; cætera B. L. industriae relinquimus.

p. 40.

41.

DE JURE PROEDRIÆ SEU PRÆCEDENTIÆ
*variarum Questionum Decades dua, Auctore, CASPARE HEIN-
 RICO HORNIO J. C. & Antecessore Witte-
 bergensi. Editio secunda
 auctior.*

Wittembergæ apud Meyerum & Zimmermannum, 1795. 4.
 Constat 14. plag.

Plerisque hominibus delicata sui innata est æstimatio, adeo ut non tantum contemptum aliorum ferre non possint, sed & aliis sine causa postponi nolint: hinc non infrequentes, in vita civili, de præcedentia sunt contentiones. Ex hoc genere Excellen-

tissimus Autor duas decades exhibet, quarum syllabum breviter texemus. In prima decade primum occupat locum quaestio generalis, de moralitate controversiarum praecedentiarum: deinde disquiritur, utrum Consiliarius Principis Imperii titularis praecedat Doctores & Licentiatos? tertia quaestio ostendit, quo loco Comes Sacri Palatii haberi debeat? in quarta disputatur, num is, qui prior licentiam adeptus est assumendi Doctorales honores, postea Doctor creatus, praefendus sit illi, qui mediore tempore & Licentiatas & Doctor factus est? Quinta expendit, utrum Doctoris filia inuupta mercatoris uxori sit praefenda? sexta rationem illis, inter bibliopagi & lanionis uxores de praecedentia compositae, exhibet: septima de eo fatagit, quis e duobus potior, qui unius ejusdemque temporis rescripta Principis, quibus munera publica conferantur, insinuant? octava poligraphum municipii, cum senatoribus vel decurionibus de loco certantem, sistit. In nona disceptatur de jure Collegii, quoad vindicandam aut defendendam Praesidis vel Collegae praecedentiam: decima tractat controversiam, utrum illi, qui in urbibus oppidisque, inter civis vexilliferorum munere funguntur, jus praecedentiae, intuitu aliorum civium habeant? In secunda decade Consultissimus Autor disceptat de praecedentia Doctorum, eorumque lite cum Consulibus civitatis municipalis: postea praecedentiam substituti Scholae Rectoris explicat: inde pergit ad quaestionem, utrum actus praecedentiae, quem antecessor exercuit, in possessio pro fit successori? huic subjungit praecedentiam Doctorum, intuitu Superintendentium & Praefectorum, hoc etiam addito, quod Collegia Juridica de jure praecedentiae omnino respondere possint. His adductis, praecedentiam respectivam enucleat, ac quis praecedentia potior sit, si plures in exercitio jurisdictionis simultaneo concurrant, ostendit: tum praecedentiam Advocatorum; ut & bibliopagae & mercatoris explanat, atque, evoluta aequum publicorum & privatorum, praecedentiae intuitu distinctione, castratoribus suum, qui cenopolis, ex quadam rubrica, ab ipsis non allegata, praeferi cupiebant, ultimum locum cedit. Illustrando Consultissimi Autoris labori, vel unius quaestionis rationes specialius notum nihil recensemus. In decadis primae quaestione tertia, ut antea indicavimus, de Comit

Pala-

Palatino sermo est. Vivebat ille in civitate quadam municipali, in qua Senatorius ordo eo jure utebatur, ut singuli Doctores & Licentiatos præcederent. Quem ergo locum ipse ambire posset, edoceri voluit, ac id responsi a Facultate Juridica Wittenbergen- si accepit, quod Consuli regenti locum honoratiorem cedere debeat, cum voluit incola jurisdictioni magistratus oppidani subire. Hac occa- sione non tam questum, quam potius pro certo suppositum fuit, quod Comitiva superet dignitatem Doctorum, cum Comites Pa- latini plerumque a Cesare accipiant facultatem creandi Doctores; hi etiam, post exactos in Academicis legendo docendoque viginti annos, ex communi sententia, Comitivam nanciscantur; non mi- nus Comites Palatini Nobilibus pares habeantur, in multis quib- que his præferantur, Mastrs, Nobiles, Spectabiles & Clarissimi, nec non Consilarii ac Consultoriales Imperatoris audiunt; Comiti- va etiam titulis Consultivorum Cesareorum, in Capitalat. Leopoldi art. 44 præponatur, ac involvat communicationem exercitii Re- servatorum Imperatoris, quæ ne ipsis quidem Stibus Imperii, præcipue extra territoria sua, facta sit. In eandem sententiam, in casu simili, pronunciavit Facultas Juridica Hallensis, & licet pro Doctoribus, contra Comites Palatines, suffragium tulerit Col- legium Juridicam Jenense, attamen quid ejus rationibus repo- nendum sit, alio Responsò Hallensi ostenditur.

*JOHANNIS VOET, JURISCONSULTI ET AN-
zefforis in Academia Lugduno-Batava, Commentarius ad Pau-
dectas, in quo præter Romani Juris principia ac controversias
illustriores, Jus etiam hodiernum, & præcipue fore quæstiones
excursantur. Pars hæc posterior continet octo &
viginti libros posteriores.*

Hagæ Comitum, apud Abrahamum de Hondt, 1704. in fol.

Continet Alphab. n.

Primam egregii hujus operis partem recensimus in Actis anni 1699, mens. Novembr. ibique de laudabili Celeberrimi Autoris in- stituto, de ordine quem sequendum sibi duxit, de elegantia sermo- nis ipsius, deque singulari ejus eruditione, candore, industria ni- hil

hil diximus, quod non idem ad partem hanc posteriorem jure merito sit trahendum. Tardius a se impleri fidem, in primi voluminis praefatione datam, de hoc altero tomo edendo, non in sequiorem partem acceptam iri sperat Noster; si se, quotidianis professionis publicae negotiis districtum, horas tantum subcivitas laboris hujus absolutioni impendere potuisse, cogitaverint Lectores, atque insuper materiam partis hujus posterioris amplitudinem, respexerint ac difficultates. Quamvis autem haud græve sibi futurum fuisse dicit, apparatu majore de pluribus differere, verbis tamen parcendus cessavit, rebusque potissimum, compendiose quidem, nec tamen eo minus pro dignitate explicandis, incumbendam; quarum etiam copia tantum non obrutus, evitare haud potuit, quia pars hæc secunda in longe majorem, quam prima, excreverit quantitatem, ne alioquin, quod quibusdam accidit, posteriori minore videretur diligentia, quam priora, tractasse. Cæterum, cum Virorum doctissimorum lucubraciones, de nonnullis ulterius cogitandi ansam præbuerint, calci totius operis quædam adjecit, quæ non solum his, quæ in parte priori, sed & his, quæ in hujus secundi voluminis ea parte, quæ ante biennium excusam dicit, illustrandis & limitandis inserviunt. Si quid vero tam in hac, tum in prioræ commentarii hujus parte affectaverit, id unum fuisse declarat, ne quenquam offenderet, neque tumidiore inflatoque scribendi genere uteretur, sed æquabili atque perspicuo; eo excepto, quod in *titulo de questionibus*, pro moderato in criminibus indagandis tormentorum usum pluribus agens, aliam quodammodo dicendi rationem adhibuerit, oratione ante annos plurimos publice recitata, nunc typis ibidem descripta.

Ex tanta, quæ nobis offertur, rerum selectissimarum copia, visum fuit, speciminis loco, excerpere sequentia. In titulo de *Sponsalibus* asserit, quod si liberi sub conditione, *si pater in nuptias consenserit*, sponsalia contraxerint, & pater rogatus primo consentire noluerit, deinde vero, sæpius aliis intercedentibus, in nuptias consentiat, filius aut filia, ex primo illo dissensu a vinculo sponsaliorum non liberetur (secus ac statuit Brouwerus) sed potius ex consensu paterno post interposito, etiamnum ad nuptias compelli possit. In hujus asserti fidem allegat *arg. l. 12. §. 2. ff.*

p. 4. n. 7.

rem

rem ratam haberis; ex Lege autem 89. §. 1. ff. Verb. d. Sign. cum de-
 cisionem casus plane diversi contineat, nihil in contrarium con-
 cludi posse contendit, proque sua sententia facere dicit placitum
 Ordinum Ultrajectinorum de matrimonio 6. Octobr. 1584. art. 10.
 Contra eundem Brouwerum, qui existimat, conditionem illam,
si abortum procuraveris, sponsalibus adjectam pro non adjecta
 habendam, hanc vero, *si copulam admiseric*, esse re ipsa adim-
 plendam, nisi mulier pudicitiae studens, velit matrimonii futuri
 spe decidere, variis argumentis ostendit, quod ex sponsalibus sub
 utraque conditione contractis ad nuptias juvenis compelli debeat,
 sive conditio impleta fuerit, sive implementum ejus sponsa, sa-
 miorum secuta rationem, facere aut pati recuset; ne alioquin me-
 lioris sit conditionis, quae tunc factum adimplet, quam quae ma-
 ture peccantis a probro abstinet, & virtutem sceleri anteponit. Spon-
 salia de presenti vulgo dicta, a sponsalibus de futuro, quantum
 ad effectus juridicos, apud Belgas diversa non esse affirmat, licet
 aliud jure Canonico scripto placuerit; adeoque sponsalia posteriora,
 verbis praesentis temporis contracta, non debere obesse prioribus,
 per temporis futuri verba initis, concludit. Non tamen cum Si-
 gnone van Leeuwen existimandum esse monet, sponsalia poste-
 riora, ab initio in praesudicium priorum haud recte inita, ex eo-
 rum genere esse, quae tractu temporis vires haud assumunt, sed
 potius firmari eadem, si sponsa, quae jure potiori nitebatur, mor-
 tua sit, aut desistat sponte, ita ut altera tunc sponsum ad nu-
 ptias cogere possit. In titulo *de Nuptiis*, polygamiam a Deo in
 partibus V. T. per quandam cohabitentiam toleratam, vel saltem
 non notabilibus poenis coercitam, revera praecipis Divinis adver-
 sam fuisse, remissive asseverat. Edicto Caroli V. de A. 1540. con-
 stitutum fuisse docet, eum, qui puellam annis viginti minorem
 duxerit, quaeve adolescenti minori annis viginti quinque nupserit,
 non inapetrato consensu patris aut matris talium minorum,
 aut majoris partis proximorum cognatorum, si parentes deficient,
 aut denique ipsius magistratus, cujus jurisdictioni minores tales
 subiecti sunt, nihil lucrari posse ex bonis talis minorennis sedu-
 cti vel seductae, sive donationis, sive dotalitii, sive institutionis,
 sive legati, sive statutariae aut pacticiae commutationis titulo. Has
 per-

p. 5. n. 8.

p. 11. n. 20.

n. 21.

p. 17. n. 1.

p. 21. n. 11.

- penas deinde edicto publico Ordinum Hollandiæ anno 1780. art. 3. & 13. non modo confirmatas ait, sed & matrimonia sine parentum aut alterutrius ad hæc superstitis consensu inita, ipso jure nulla-rentunciata esse; cui consequens sit, ut & ad parentum, qui rigido jure uti velint, desiderium tales conjunctiones, licet concubitu jam confirmatae, dissolvi debeant. Patri, qui ob mores prodigos curatorem a magistratu accepit, cum arbitrium remittendæ injuriæ filio suo honesto illatae relictum non sit, per *L. 17. §. 13. ff. d. injur.* nec concedendum esse putat, ut liberorum suorum nuptias ad suam metiatur vel utilitatem vel vilitatem, atque in eandem sententiam itum fuisse a Parisiensi Senatu, ex Afonio d'Espesses & Abr. a Wesel commemorat. Jure civili per nuptias non inductam fuisse universalem bonorum inter conjuges communionem allatis in medium argumentis, probat, & his, qui contrarium ex *L. 1. ff. d. aff. rer. amot.* nec non ex *L. 4. C. d. crim. expil. hered.* evincere volunt, respondet. Moribus vero Hollandiæ, & aliarum multarum gentium, statutariam esse asserit facultatem omnium inter maritum & uxorem communionem, in cujus origine, objecto, effectu, aliisque circumstantiis exponendis, haud vulgarem operam adhibuisseprehenditur. Ex hac communiõne descendere dicit, ut & viri contractibus, stante matrimonio celebratis, uxor in Hollandia pro parte dimidia conveniri possit soluto matrimonio, sicut & hæredes ejus, etiamsi non utiliter, sed per mariti temeritatem, aut prodigalitatẽ dissolutamque vivendi rationem, æs alienum contractum doceatur: ubi tamen indicat, quod uxor nolens, ex continuata mariti prodigalitate manifesta, quæ scortis, alea, similibusque exercetur, diutius obligari, petere possit bonorum separationem, (vulgo *bedelscheydinge*) qua impetrata publiceque significata, maritus nec ipsam, nec bona ejus obligare possit. In titulo *de Divorciis* asserit, licentiam illorum toleratam magis, velut malum necessarium, quam probatam fuisse apud Romanos, idque tum ex eo evincit, quod secundum Plutarchum & Sigonium, Romuli lege mulieri maritum relinquendi potestas adempta fuerit, viro autem ejicere uxorem ex paucis tantum causis concessum, si scilicet beneficio circa prolem usã fuisset, aut alienam pro sua subdidisset, aut adulterium com-

misisset, tum & inde, quod (secundum Gellium) nominatim
 cautum fuerit, matrimonium Flamini Diali non nisi morte dis-
 solvendum esse, quasi ab eo, tanquam summi Jovis Sacerdote,
 exactior vitæ ratio ac sanctitas observanda fuerit, adeoque mirus
 in eo tolerari debuerit, quicquid a recti tramite videbatur de-
 cedere, quam quidem in aliis, quibus ea virtutis ac integritatis glo-
 ria non ita peculiariter commendata erat. Eandem ob cau-
 sam factum dicit, ut inter probrosas condiciones numerata fue-
 rit illa, qua mater filiam instituerat, si a viro divertisset, ex in-
 signi rescripto Imperatorio in *L. f. C. d. instit. & substit.* Ad ti-
 tulum *de Tutelis* statuit, non esse demandandam Judæis tutoriam
 in liberos Christianos potestatem, idque non quidem Juri Dige-
 storum ob *L. 15. §. 6. ff. d. excus. tut.* bene tamen Juri, quod
 est in Codice, conveniens esse probat, cum homines isti secun-
 dum *tit. ne Christian. mancip.* propter seductionis periculum, ne
 mancipium quidem Christianum in potestate dominica habere po-
 tuerint aut possidere. In Belgio cautum esse ait edicto Ordinum
 Generalium d. 30. Aug. 1640. ut, si parentum alteruter Reforma-
 tæ religionis fuerit, tutela Pontificio non debeat demandari. Uni-
 versitatis Lugduno-Batavæ studiosis fori quidem peculiaris pri-
 vilegium insultum esse, attamen & ipsis studiosis minorennibus &
 studiosorum liberis tutores dare Cameram pupillarem civitatis
 Leydenis, notat. Quod a nonnullis asseritur, tutores ob levem
 culpam haud fuisse remotos, sed tantum ob dolum vel latam
 culpam, adeoque per culpam propositam in *§. 6. I. d. suspecti
 tut.* non nisi latam potuisse videri designatam, id gratis subsu-
 mi, sed nulla lege evinci contendit: patere enim ex *L. f. C. diti-
 tit. & L. 3. §. f. it. L. 4. ff. eod.* tutores ob negligentiam, se-
 gnitiam, rusticitatem, inertiam, simplicitatem, ineptiam remove-
 ri potuisse; ineptum vero esse, rusticitatem & segnitiam, ine-
 ptiam ac simplicitatem præcise latæ velle adscribere culpæ, cum
 & in levi, imo etiam levissima culpa segnitias, negligentia atque
 inertia deprehendatur; eoque respicere Juris Consultum, quando
 ait, magnam negligentiam culpam esse, magnam culpam do-
 lum esse *L. 226. ff. d. V. S.* Exemplo militum in expeditione
 occupatorum, etiam legatos ad exteras gentes missos, eorumque

p. 132. n. 6.

p. 191. n. 5.

p. 211. n. 7.

p. 271. n. 14.

- comites ac ministros non inutiliter testari, durante absentia & in locis peregrinis commoratione, secundum simplicem Juris genium solemnitatem, neglectis solennibus tum loci, in quo morantur, tum domicilii, unde absunt legationis causa, existimat Noster, inque eam sententiam etiam responsum esse ait ab Hug.
- p. 296. n. 8. Grotio in Resp. Juris C. Holl. part. 3. vol. 2. consil. 241. Moribus hodiernis non ambigendum esse dicit, quin unusquisque sive miles sit sive paganus, pluribus testamentis relictis mori possit, sic, ut in dubio omnia in priore & posteriore voluntate disposita exitum habere debeant, nisi quatenus contraria continent, quippe quorum intuitu suprema voluntas testatoris potior foret.
- p. 365. n. 11. An testamenta illorum, qui in Indias navigant, aut inde redeunt, in navi condi recte possint coram duobus testibus, jurato de voluntate defuncti deponentibus, antea disputatum fuisse docet inter Hollandiæ pragmaticos, quorum alii militum privilegia ejusmodi peregrinantibus tribuerint, alii vero denegarint; sed postea constitutum esse probat placito Ordinum Generalium, testamenta navigantium in Indias, aut redeuntium, debere in scripturam redigi in libro ei rei destinato, & subscriptione ejus, qui illud scripsit, nec non duorum testium, confirmata.
- p. 426. n. 61. n. De jure accrescendi ubi agit, sententiam illorum qui inter legatarios verbis tantum conjunctos locum illud invenire negant, jure meliori ac rationibus firmiter niti contendit, objectisque dubiis solidissime respondet. Jus Albinatus, vi cuius in Gallia fiscus succedit peregrinis in isto regno decedentibus, uti contra naturalem æquitatem & juris Romani principia inductum Nostro videtur, ita quoque ratione eorum, qui Ordinum Generalium subditi sunt, conventionibus inter Galliarum Reges & Fœderati Belgii Ordines identidem abolitum fuisse, idem significat. Parciores antiqui juris civilis circa successiones tractationem supplere volens, inter librum XXXVIII & XXXIX de Feudis dissertationem inseruit, inque ea hujus quoque Juris elegantem atque perspicuum interpretem se præstitit. Multiplicatam illam vassallorum subordinationem, (qua jure feudali Longobardico a Capitaneis seu valvasoribus majoribus feuda accipiebant valvasores minores, & ab his iterum valvasores minimi vel valvasini) secundum

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCC V. 499

dum usum Hollandiæ & vicinarum gentium, ignotam esse, docet, ac tantum vasallum, qui a Comitatu Hollandiæ feudum tenet, subfeudum dare posse, ulteriorem vero subinfeudationum progressum non admitti, teste Hugone Grotio. Ab hoc tamen p. 646. n. 73. in eo dissentit, quod feuda Hollandica ad dominum directum reverti statuat, si decimum cognationis gradum deficere contingat. Istam enim sententiam ostendit falso nisi fundamento, quasi & allodialium successio ad eum gradum coarctata sit; quam successio- nis intra gradum decimum restrictionem neque juri civili, neque moribus Hollandiæ respondere, post titulum *ad Senatum C. Ter-* p. 602. n. 22. *null.* probaverat. Totum jus successionis feudorum hæreditario- p. 648. n. 79. rum in Hollandia eo videtur ipsi redire, ut primo lineæ, dein gradus, tertio sexus, quarto ætatis ratio habeatur. Cui consequens esse dicit, ut filius secundogenitus potior sit nepote ex filio pri- p. 647. n. 76. mogenito, sed & nepos ex filio secundogenito natu major, veluti viginti annorum, præferatur in avi defuncti feudo nepoti ex filio primogenito natu minori, veluti annorum decem; denique filius natu major sororis anteprehendus sit filio fratris natu minori, licet, quod ad hoc ultimum attinet, contra placuerit Ultrajectinis. Ex usu hodierno, usque adeo necessariam esse tradit in feudis Hol- p. 656. n. 98. landicis investituræ renovationem, ut nullus de feudo litigare possit, nisi petita investitura, quam & ideo dominus directus & actori & reo indulgere solet, salvo tertii cujuscunque & suo jure. Ratione landimiorum, quæ in recognitionem domini directi, per va- p. 659. n. 106. sallos investituram obtinentes, pendi solent domino, nec non curialium, quæ solvuntur ministris curiæ investituræ vacantibus, talem in Hollandia consuetudinem esse refert, ut feudum magnum aut medium per renovationem accipiatur, præstitis landimiorum nomine decem florenis, parvum vero præstita unius anni pensione; quod autem ad curialia sive curiæ jura attinet, debeantur pro feudo magno floreni viginti duo cum stufero (*stuyver*) pro medio floreni decem, pro parvo quinque. Quænam vero feuda di- ~~stentur~~ magna, quænam media, quænam parva; fusius eodem in loco exponit. Etsi olim in Hollandia & vicinis regionibus, feu- p. 661. n. 109. dis quoque obligatio ad servitia militiamque adjuncta fuerit, tamen temporibus Caroli V. feuda magis allodiis hac in parte coc-

pisse adæquari commemorat, adeo, ut servitia aut militia jam a longissimo tempore non inveniantur vasallis feudorum intuitu in dicta fuisse, ac proinde negari haud posse, quod, si non expressè dicti Imperatoris constitutione, usu certe inveterato, ab illo servitorum onere jam sint immunes. Furti actionem poenalem contra furis hæredes competere statuit, non solum, si ex dolo defuncti aliquid ad ipsos pervenit, & si lis cum defuncto sit contestata, sed & si tutor res pupilli surripuerit; tunc enim mortuo tutore, uti cæteras actiones, ita & furti actionem, contra hæredes tutoris datas fuisse, contendit, quia a seipso tutor exigere debuisset, sibi que solvere, *L. 9. S. f. L. 10. ff. d. tut. & ration. dist. ab.* Ad titulum *de Quæstionibus* graviter de illarum justitia atque æquitate dicitur, multisque rationibus ostendit, quod, si circumspiciamus, si tardius, si non nisi pene probato crimine, ac reo gravissimis presumptionibus onerato, judex tormenta decreverit adhibenda, nihil profusus in illis deprehendi possit iniqui, quod non in carceribus, in testibus, in instrumentis, in jurejurando, in sententia ferenda, in ipsa confessione liberrime emissa, aliisque extra omnem injustitiam & iniquitatis controversiam constitutis, æque locum sibi vindicet; ac proinde nullam satis urgentem rationem suppetere, cur confessioni per hujusmodi tormenta, cum moderamine adhibita, primitus extortæ, deinceps vero citra cruciatus renovatæ, magis, quam aliis legitimis probandi modis, fides effet deroganda. Atque hæc ex tomò undecimo operis hujus excellentissimi speciminis loco recensita suffecerint.

Médailles de Cabinet Ernestinescher Haupt, Erste Sec.

hoc est

**SAXONIA NUMISMATICA LINEÆ ERNESTINÆ
PARTI PRIMÆ, AUCTORE WILHELMO ERNE-
STO TENTZELIO.**

Sumptibus Christiani Wernstehii numismatum Sculptoris et Medallistæ Francofurti ad Moenum apud Knochium, & Lipsiæ apud Stockium, 1705. in 4.
Constat Alphab. 1. plag. 9. & tab. æneæ 15.

Pri-

PRImam partem Saxoniz Numismaticz ab Amplissimo Tenzelio nuper admodum evulgatam, & a nobis in his Actis superiori mense Julio p. 289. f. recensitam, prima nunc Linez Ernestinaz pars excipit, in cujus proemio quzestionem Auctor tractat, curiosam, *quam vetustissima sint numismata Saxonica?* Ubi aliter respondendum esse dicit, quando numismata ferre nominentur archiori, quz iconibus elegantioribus aliisque scitissimis figuris puro auro argentoque expressa sunt; aliter ampliori, cum quicquid est nummorum mnemonicorum subintelligatur. Illavix reperiri perhibet Ernesto Albertoque antiquiora: hac autem, si Spangenbergio fides, longe majorem omnino vetustatem sapere, & eorundem primordia a braetatorum, qui vocantur, nummorum usu derivanda venire statuit, quos inter plures olim ad facti alicujus publici, structurazque, cum prius Ecclesiasticz, similibusque rerum memoriam pertinerint. Cujusmodi nummum & recentioribus temporibus inter solidos Saxonicos sub grossi forma reperiamus, una parte scutum Saxonicum præferentem, cum inscriptione; HILF SANCT ANNA, h. e. *Adjuva Sancta Anna*; altera Electorale, cum inscriptione: MATER. DEI. MISERERE. MEI. Existimat igitur, grossum illum Fribergz casum, consecratumque sive in genere cultui S. Annz matris Mariz, Christianique aviz, sub seculi XV finem in Saxoniam invento, sive in specie ædificio capellz S. Annz Fribergensi, ubi pentadivio viri rhythmus integer ligno incisus conspiciatur, cujus initium nummo impressum sit: *Hilf S. Anna du Gerechte, Mir allen deinem Geschlechte, Amen*, h. e. *Adjuva S. Anna justa cum omni tua cognatione, Amen*. Quod si forte quis opponat elegantissimum aureum argenteumque numisma, cujus antica fuit S. Elisabethz effigiem cum corona peploque, & inscriptione: ELISABETHA FILIA. ANDREz. REGIS. HUNGARIZ. OBIT: MARBURGI. ANNO. M. CC. XXXI. postica Hospitalis Marburgensis Ecclesiam ab ea fundatam, & in circuitu verba Plalmi CXII: DISPERSIT. DEDIT. PAUPERIBUS. JUSTITIA. EJUS. MANET. IN. SECULUM. SECULL responder, falsum esse hoc numisma, neque ducentos adhuc annos superare, quoniam alia ejusdem scripturaz, modi & typi, in Maximilianum I. & Carolum V.

retroque in Carolum M. aliosque Imperatores & Reges facta superfint, omnia ab uno Judæo aurifabro elaborata, & alio forsitan tempore occasionem datum iri sperat, qua singularem hanc fraudem ulterius possit detegere. Caterum ad calcem subnectitur Caroli Gustavi Herzii, Consilarii Aulici Schwartzburgici, epistola, qua is primæ partis Linæ Albertinæ numismata annotationibus quibusdam illustrat, eque nummophylacio suo sex alia cum Tentzelio communicat, in supplementum aliquando proditurum differenda. Spondet insuper Amplissimus Tentzelius, quod opere hoc Numismatico absoluto, omnes tam Ecclesiasticos quam Politicos Ministros Saxonicos, quotquot numismatibus innotuerunt, singulari fasciculo velit comprehendere, adeoque rogat præcipuos in Aulis Saxoniciæ Status Ministros aliosque ex antiquioribus Nobilium Familiis oriundos, ut, quicquid de Parentum Avorumque vita ac numismatibus servant, sibi ad describendum formandumque gratiose & benevole concedant, ne debita operi perfectio curaque desideretur.

Sed ut ad rem ipsam deveniamus, quatuor hæc pars Electorum numismata representat, 1) ERNESTI puta, FRIDERICI III, JOHANNIS & JOHANNIS FRIDERICI, in cujus sorore, MARIA, fratreque JOANNE ERNESTO, clausulam facit. ERNESTI duo tantum affert numismata, alterum quod ejus effigiem ex una, & ex altera Alberti faciem refert, idque in fraternæ divisionis memoriam excusum fuisse conjicit, quanquam & cuilibet liberum relinquat, ut, cum nomina adjecta non legantur, effigies has Friderico Electori Ducique Johanni tribuat. Secundum Ernesti iconem, habitu Electorali splendens, exhibet, aversa vero pars vitæ curriculum paucis comprehendit, istudque ex Wermuthianis numismatibus petiit. FRIDERICI III, qui Sapientis cognomen merito tulit, numismata viginti quatuor recenset Tentzelius, e quorum numero prima & primaria illa sunt, in quibus se *Sacri Romani Imperii Locumtenentem Generalem* Elector nuncupat, quem titulum nonnisi ab A. 1707, quo eundem hoc ipso axiome Maximilianus I. Imperator in Comitibus Ratiobonensibus mactaverit, ad annum usque 1719, quo Imperator modo laudatus obierit, gessisse eum monet, atque illos accurate re-

re-

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCV. 303

refutat, qui ad vitæ usque finem hunc ab ipso fuisse adhibitum, contendant. Carolum certe V. Imperatorem hoc cum elogio nunquam dignatum esse, offendit. Notatu dignum illud quoque, numisma videtur, in quo ejus collari insculptum cernitur nomen IHS. MARIA, quod tamen illo tantum tempore, quo Pontificiæ adhuc Ecclesiæ addictissimus fuerit Fridericus non autem postea, cum ad Evangelicæ veritatis agnitionem pervenisset, ipsi strisisse observat. Ab A. 1522. nummos Fridericianos ambuisse ait hanc inscriptionem: VERBUM. DOMINI. MANET. IN. ÆTERNUM, eodemque anno verba memorata, vel potius eorum literas initiales, manicis quoque primum innexas fuisse addit. Literas C. C. N. S. quæ passim in nummorum, tunc temporis usum, angulis compareant, more consueto sic exponit: *Cæsar Christi Nostri Salutem*. JOHANNI Electori septem tribuit numismata, e quibus ullum, & memoriale quidem, ante annum 1530. usum, fuisse negat. Licet enim aliqui huc referant aurea illa vel argentea, quæ pestem, ut velint, Wittebergæ anno 1527 & 1528 grassantem, respiciant, unoque latere serpentem æneum, altero Christum crucifixum exponant, cum dictis Biblicis illuc spectantibus; nihilominus tamen, quoniam nec Joannis Electoris nomen, nec illius insignia ibi conspiciantur, omittere eadem consultius duxit; cum sine dubio pertineant ad alia sacra profanaque numismata, quæ isto tempore a sculptoribus proprios in usus elaborata, magno adhuc numero hinc inde asserventur. E genuinis vero Johanneis istud imprimis notari meretur, quod peculiariter respicere censet speratam quidem & ab Imperatore promissam, dehinc vero negatam feudorum concessionem, quod Tab. V. num. 3. delineatur, & p. 56. f. declaratur. Circa nummos, in quibus effigies Electoris Ducisque Johannis Friderici appareant, in superiori vero aversæ parte epulum Herodis proponatur, & in inferiori Johannis decollatio, cum perigraphæ: *Johannes fraßt den Ehebruch Herodis, drum muß er sterben, Marci VI*, quod est: *Joannes reprehendit Herodis adulterium, propterea morti traditur, Marci VI*, hoc observat, quod Joannes Elector, ex Comitibus Augustanis reversus, hanc posticam iconibus istis addi forte curaverit, in memoriam tam frustra speratæ investituræ, aliarumque ob religionem illata-

rum

rum afflictionum, quam colloqui præsertim memorabilis, die de-
collationis Joannis, Augustæ cenando cum Heinrico Brunsvicensi
aliisque magar dignitatis convivis habiti. At insuper tamen alius
expendendum altius relinquit, annon fama jam tum inter homi-
nes clanculum sparsa fuerit de furtivis Henrici, Ducis Brunsvicen-
sis, amoribus cum Eva Trotтина, ut Johannes Elector illum fa-
miliariter in coena supra dicta monuerit. Cum enim isti magis
posthac erumpentes in publicam vergerent criminationem, non
septem solum infantes nominabantur, quos Dux cum Eva post li-
ctas illi habitas exequias genuerit, sed is etiam accusabatur,
quod antea, illa adhuc in Gynæceo inter virgines versante,
aliquot infantes ex eadem susceperit. Quos si quis compu-
taverit, facile hujus rei initium in annum 1530, imo citius, po-
ni posse innuit. In ultimo Johannis Electoris numismate, in-
scriptionem hanc, tanquam memoratu dignissimam, observari ju-
bet, in qua JOHANNES. PATER. ET. JOHANNES. FRIDERI-
CUS. FILIUS. EVANGELII. CONFESSORES. INVICTISSIMI
vocantur. In postica summus Pontifex Hannas throne insidet,
ante quem Petrus Apostolus cum tribus aliis personis stat, pone
quos clypeolus numero 32 signatus jacet. Perigraphæ ex Actis
Apostolicis desumitur: ET. LOQUEBANTUR. SERMONEM.
DEI. CUM. FIDUCIA. ACTOR. 4. Re diligentius expensa,
non adeo absurdum reputat, si quis numero illo breviato 32, tam
annuum, quam Evangelicorum Confessorum numerum notari di-
xerit. Quid? si Episcopus in throne sedens Archi-Episcopum
Moguntinum, tanquam mediatorem præcipuum, & qui ante
ipsum stant Confessores, quadruplices ex Electorum, Principum,
Comitum, Civitatumque numero Protestantes significent? Ad
Apostolos enim applicationem commode fieri non posse censet,
cum, testibus Actis Apostolicis, non quatuor, sed bini tantum,
Petrus & Joannes, qui claudens sanaverant, ante summam Pon-
tificem Synedrjumque Judæorum constituti fuerint.

Sed partem Tomi hujus secundi potissimum conficiunt nu-
mismata JOHANNIS FRIDERICI Electoris, quorum omnino
sexaginta numerantur. Singula autem commemorare uti no-
strum haud est, sic aliqua dedisse e præcipuis suffecerit. Vulga-
ris

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCV. 505

ris quidem thalerus est, quem sub Tab. VIII. finem num. 3. Noster affert, una ex parte Johannis Friderici Electoris, altera Georgii Ducis imaginibus, titulis insigniumque scutulis signatum. Noluit tamen eundem silentio prorsus involvere, quia mysterium malumque omen nonnulli in eo quærunt, quod gladius Electoris quasi fractus videatur. Equidem qui novit, quanta facilitate in feriendis monetis fiat, ut ferrum paupisper dimoveatur, eum nulla hæc admiratione digna judicaturum autumat. Si quis autem, quæ olim cum Imperialibus Cromwellianis, & cum Hannoveranis monetis, quæ duas thaleri tertias seu sedecim grossos valent, aliisque ejusmodi monetis vulgata sint, huc conferre voluerit, eum sensu suo abundare permittit, majoris momenti reputans, quod A. 1695 Electoris hujus imagini, quæ picta in tabula signea reperitur in conclavi Ecclesiastico Ducali Vinariz, acciderit. Eam, quippe die conversionis Pauli, durante concione, subito fragore, totam perruptam fuisse refert, gladio Electorali illæso manente, prout ipse viderit, & Müllerus in Annalibus suis prolixè exposuerit. Tab. X. num. 4. 5. 6. 7. quatuor affert ejusdem magnitudinis numismata, quorum lemma unum est: GOT. STRAFT. DAS. UBEL. *Deus punit malum*; in postica vero modo hæc comparet inscriptio: DRVM. BIN. ICH. Herzog. HENRICH. Von. Braunschweig. VERDRIBN, i. e. *Propterea ego, Henricus Dux Brunsvicensis, ejectus sui*; modo ista: DRVM. HAT. MEIN. HAVS. EIN. BOSEN. GIBEL, i. e. *Propterea domus mea fastigium habet malum*; modo quatuor inter scuta hæc leguntur: GOT. HILFT. AVS. NOT, *Deus ex periculo eripit*; modo sequentia: NOLI. PECCARE. DEVS. VIDET. Singula hæc respicere observat felicissimam illam expeditionem, qua Elector cum Hassiæ Landgravio Henricum, Ducem Brunsvicensem, invadens, totum ejus Ducatum duorum mensium spatio occupaverit. Numisma, quo A. 1545 ante expeditionem Henrici Ducis, Pontificii elatum fuit, animum publice significarint, & quem sub anni finem Lutherus in literis ad Electorem Saxoniz, Landgraviumque datis, ac Tomo VIII Altenburgensi fol. 465 relegendis descripsit, nunquam se suis usurpasse oculis fatetur, at varia tamen occasione belli Smalcaldici cûsa indicare haud omittit. Neque in allegandis iis

uspianæ defecit, quæ Joannis Friderici Electoris captivitatem pariter ac subsecutam tandem e custodia liberationem, pro fundamento agnoscunt. Qua occasione commentum istud perridiculum explodit, dum insignem Hispani ostentent ocream, Johanni Friderico in captivitatem abducto exutam, in qua eques cum toto corpore locum inveniat, quamque aliqui in Cimeliarium Electorale Bavaricum Monachium translata somniant. Cæterum si quis curiosus fuerit sciendi, quorsum altera Electoris ocrea pervenerit, eum ad Cimeliarium Gothanum ablegat, ubi illa monstratur, inusitata quidem amplitudinis, non tantæ tamen, quantum Hispani jactent, ut totus eques, sed puer tantum quinque vel sex annorum illa se abscondere queat. Tenui eam consistere innuit corio fusco, ut facile complicari condique possit, unica tantum solea, non calcaneorum, quali hodie utamur, fulcimento. Electoris in maxilla sinistra cicatricem, e pugna Mühlbergensi reportatam, & post in diversis numismatibus expressam, p. 189 seqq. considerat. Titulum *nati Electoris*, quo ultimo vitæ tempore Johannes Fridericus usus fuerit, non Electorem nude se appellans, p. 200 seqq. probe attendi cupit, & quid ob eundem monuerit statueritque Elector Augustus, p. 209 enarrat.

His aliusque latius deductis, sub finem nonnulla differit, primum de MARIA, Johannis Friderici Electoris sorore, eodem patre genita Johanne Electore, sed matre diversa e domo Anhaltina, Philippo inde Duci Pomeraniz conjugio sociata. Hujus effigiem in nummo A. 1545 caeso apparentem sistit, istiusque summi gaudii testandi causa, ob auctam tunc tertio filio Principe familiam, produisse conjicit. Copulationem Mariæ hujus cum Philippo Duce Lutherum peregisse, unoque ex annulis sponsalibus e manu sua excidente, ipsum paulo commotiorem dixisse refert: *Hörstü Teufel, es gebet dich nicht an, du wirst nichts anrichten! Heu Satana, hac nobis! ad Te, ne quidquam efficias! ad Sponsam vero conversum: Wachset, und ewer Same müsse nicht ungeworden! Crescite, & semen vestrum non deficiat!* Ast eventum nihilominus docuisse animadvertit, centum annis post, Ducum Pomeraniz familiam plane exaruisse. Sorori Johannis Friderici ejusdem fratrem, afficiat, JOHANNEM ERNESTUM, Coburgensem, cujus diem

emor-

emortualem, de quo haftenus disceptatum fuit, in octavum Februarii collocandum venire demonstrat.

HUMFREDI HODII LINGUÆ GRÆCÆ PROFESSORIS Regii & Archidiaconi Oxon. de Bibliorum Textibus Originibus, Versionibus Græcæ, & Latine Vulgata, Libri IV. Præmittitur Aristæ Historia Græcæ & Latine.

Oxonii e theatro Sheldoniano, 1705. fol.
Constant Alphab. 8.

Viginti anni sunt, ex quo Autor Reverendus, quem plurima alia scripta celeberrimum reddidere dudum, edita contra Historiam Aristæ Dissertatione, a nobis in Actis nostris A. 1686 p. 205 recensita, in republica litteraria nomen sibi primum parare coepit. In libri istius præfatione, tres alios libros de versione LXXvirali promiserat, quorum tamen editionem varia, quibus inde distractus fuit, negotia ad hoc usque tempus distulere. Factum interea est, ut vir magnus Isaacus Vossius, in appendice Observationum ad Pomponium Melam, paulo acerbius Aristæ fidem contra doctissimum Hodium defenderet: quod tanto magis accendere debere videbatur cum, ad maturandam editionem librorum cæterorum, & vindicias parandas. Verum impediri se variis studiorum-vicissitudinibus hoc facilius passus est, quod, utcumque Vossio visum fuisset, viros tamen passim doctissimos allatorum a se argumentorum vim sentientes invenerit, Menagios, Pagios, Allixios, Pikios, & Dupinium inprimis, qui omnia argumenta sua contra Aristæam Dissertationi præliminari in S. Scripturas inseruerit, suppresso licet, quod paulo ægrius ferre videtur, Hodiano nomine. Equidem in operis de Scriptoribus rerum Ægyptiarum libro IV, ante annos non adeo multos, Vossio satisfacere ipsi quoque fuerat constitutum, idque aperte præ se tulerat in Prolegomenis ad Malalam §. 12. Sed tamen istud quoque institutum nova impedimenta de novo interverterunt, id agentibus fati, ut hæc ipsæ vindiciæ suo denique loco, hoc est in diutissime expectato opere, quod nunc ob oculos habemus, contingerentur.

In eo primo loco ipsa Historia Aristæ comparet, ad fidem

nuperrimæ editionis Oxoniensis impressa, cum vel lectiones diversas vel notas consarcinare, ad Scriptorem supposititium & nullius pretii, supervacaneum doctissimo Autori visum fuerit. Insequitur Dissertatio contra Historiam Aristæ, quæ primum operis huius librum absolvit, in paucissimis ab editione Oxoniensi anni 1684. diffidens. Nempe prima duo capita, demum nonnullis, ut breviora evaderent, in unum contracta sunt; quædam etiam in sequentibus in epitomen fuere redacta, pauculis quibusdam locis textui inspersis; plura in sequentibus capitibus textui subiciantur, quæ tum illustrandis olim dictis, tum imprimis If. Vossii exceptionibus dispellendis inserviunt. Quod enim Vossius v. g. ad argumentum allatum ex *Hermippo*, dicente post *Cassandri* excessum, *Demetrium Phalereum* in *Ægyptum* demum adventasse, excipit; licet verum hoc esse concedatur, nihil inde tamen confici posse, nisi id solum, quod tempus, quo in *Ægypto* *Demetrius* fuit, non XXIV, sed XIV vel XV annorum fuerit: ad id respondet clarissimus Autor, imo & hoc, si verum id esse concedatur, inde confici, quod *Hermippus* non erraverit, cujus autoritatem erroribus imputatis convellere nifus fuerat Vossius. Quod *Antigonus*, cujus metu *Demetrius* ad *Ptolemaum* confugit, fuerit *Antipater*, *Cassandri* filius, qui & ipse *Antigonus* dictus sit, ut visum Hodio, eo impugnat Vossius; quoniam *Antipater* ille *Cassander* potius fuerit dicendus, si binomius extitisset, cum Græci cognomina vel a parentibus vel a præceptoribus acceperint, nec parens autem, nec præceptor *Antipatri Antigonus* fuerit appellatus: id levissimum clarissimo Autori videtur; indita enim a majoribus quoque Græcis nomina fuisse. Sic *Hermodamantis*, qui a majorum uno *Craophilus* appellatus sit, meminisse *Jamblichum* in *Vita Pythagoræ*: obitare quoque Vossio nomina *Alexandri Antiochi*, & *Demetrii Seleuci*, qui in *Syria*, & *Ptolemai Alexandri*, qui in *Ægypto* regnavunt. Frequens autem in *Cassandri* familia nomen *Antigonis* extitisse, patere ex eo, quod filia quædam *Cassandri*, fratris *Antipatri*, vocetur *Antigone* apud *Schol. Theocriti*. Imo & nomen ipsi posse fuisse *Antigoni*, cognomen *Antipatri*, quod habere potuerit ab avo suo *Antipatro*, patre *Cassandri*. Ad argumentum Hodii contra *Aristæam* ex eo desumptum, quod nulla patris *Ptolemai Lagi* apud eum

eum sit mentio, responderat Vossius, factum id ideo, quod ille regno se eo tempore abdicaverit penitus: verum & falsum hoc esse observat clarissimus ejus antagonista (eum enim nunquam regnum deposuisse, Dexippii, Eusebii, Africani testimonii, & aliis quoque argumentis quamplurimis probari) & si verum sit, nullam tamen rationem reddi posse, cur & *Eleazarus* in epistola, & e Senioribus unus viva voce bene precetur *Ptolemao Philadelpho*, & uxori ejus, & forori, & liberis, & amicis, patris ne verbo quidem facta mentione. Indignum *Demetrio* Bibliothecarii munus non fuisse, Hodio persuadere conatus eo fuerat Vossius, quod in Gallis quoque Archiepiscopus Remensis, Romæ ex Cardinalibus aliquis, isto officio fungatur: respondet iste, a Vossio quidem allegatos Bibliothecarios honorarios esse, nudo insignitos titulo, quales nulli apud veteres fuerint reperti; custodes saltem Alexandrinæ Bibliothecæ ejusdem conditionis cum ordinariis Bibliothecarum præfectis fuisse, a se exemplis compluribus esse demonstratum. Sed omnia percurrere nimis longum; ad partes itaque sequentes, quæ novæ penitus, nobis potius erit festinandum.

In libro itaque secundo de versionis Græcæ, quæ LXX vidualis vulgo dicitur, ætate atque auctoribus prolixa instituitur disputatio. Confectam eam fuisse intra illud biennium, quo cum patre *Ptolemao Lagi* simul Ægypto præerat filius *Ptolemaus Philadelphus*, probabile esse ex eo, quod veterum alii *Ptolemai Lagi*, alii *Philadelpho* regno hanc versionem adscribant, qui hac ratione optime concilientur, ut necesse non sit, cum Junio atque Weemsio statuere, duas diversas sub duobus Regibus istis versiones sacri codicis fuisse confectas: firmare id prætereâ disertum *Anatolii Alexandrini* testimonium, & ex recentioribus, plerisque & gravissimis scriptoribus, quorum loca adducuntur, hoc placuisse. Petrum Trecentem vero, Eutychem Patr. Alex. Philonem, Athanasium, autorem Seder Olam, Præfationem Pentateuchi Arabici, Justinum Martyrem, in designanda ætate hujus versionis, multos gravissimos errores commisisse. Versionem hanc neque *Ptolemaeorum* autoritate, nec *Demetrii Phalerei* studio esse confectam, sed a Judæis, qui sub *Alexandro M.* & *Ptolemao Lago* magno numero, sive sponte, sive coacti, in Ægyptum de-

c. I.

c. II.

c. III.

venerant, (quod ex Hecatæo & Josepho discimus,) proprio rætu, & in proprios usus. Augmenta, quibus *Ptolemaorum* auspiciæ & *Demetrii* autoritas versioni huic eripiuntur, hæc sunt: 1. quod sola Pentateuchus conversa fuerit; probabile autem non sit, illos historica populi & prophetica oracula, quæ maxime illorum poterant curiositatem allicere, fuisse prætermittendos: 2. quod versio hæc neglecta & ignota semper fuerit ante Christianissimum natum Gentilibus, quod pateat ex omnibus illius ætatis scriptoribus profanis, apud quos summa rerum Judaicarum ignorantia; ignotam autem adeo eam manere non potuisse, si tantorum Regum autoritate confecta, ab iis in tanto pretio habita fuisset. Demetrio & Ptolemæis tribuentes hujus versionis adorationem veteres & recentiores, vel dubiæ fidei esse & suppositivos, vel credulos nimis scriptores. Inter illos etiam ipsius comparet Imperatoris *Alexandri Severi* nomen; in oratione quadam apud *Encolpium*: cujus rei non meminisse non possumus, quod inter nostros non ignotum quidem *Encolpii* nomen, ignotam tamen *Historiam* ejus esse, satis sciamus. *Encolpium* enim quidem scripsisse illius Imperatoris *Historiam*, ex Lampridio novimus, sed quis nostrum illam vidit unquam? Extat vero inter Anglos versio ex Græco, ut titulus habet, vernacula illius *Historia*, a *Thoma Etyoro*, Medico, A. 1549 edita: quam tamen, judice clarissimo Hodio, non est cur multum Britannia invidemus. Spurious enim illum fœtum manifesta prodere ait indicia. Certissimum saltem esse, orationes, quæ in eo multæ habeantur, ab ipso *Etyoro* esse confictas; ejus enim ingenium & orationes confingendi consuetudinem ex aliis ejus scriptis sibi satis esse exploratam. Sed ad versionem nostram redeundum. Eam jam porro confectam docet non ab Hierosolymitanis, sed Alexandrinis Judæis. Certe enim opus non fuisse, ut Hierosolymis exemplaria & legis interpretes accerferentur, quorum inter tot millia Judæorum Alexandrinorum insignem copiam fuisse, necesse sit. Præterea dialectum hujus versionis esse Alexandrinam, quod fateatur Lexicographus Græcus Parisius A. 1532 a Mich. Vascosano editus. Si elum Hebræorum eos didrachmum vertere, non Atticum intelligentes, sed Alexandrinum, quod ex Josepho Ant. III, 9. & Hieronymo

c. IV.

nymo ad Ezech. IV pateat. Vocem Ebraicam **תומים** more Ægyptiorum **ΟιΦι** proferre. *Thummim* ἀληθείαν vertere; id enim Ægyptium quoque esse, ut dudum monstravit Spencerus de Urim & Thummim c. 4 §. 12. *Josephi* nomen a *Pharaone* ipsi datum **Ψουδομαθανίχ** efferre, inflexo nomine ad usum Ægyptiorum, qui tum obinebat. Ægyptium quoque esse, quod **ΡεΦαί** Amos. V, 26 ponitur pro Ebr. **רפא**. Cuius enim, h. e. *Sarrum*, Ægyptiis *Rephan* dictum, idque patere ex Coptica Tabula Planetarum in Prodrumi Copti c. 5 p. 147. Taceo cætera, a doctissimo Autore observata linguæ Ægyptiæ vestigia. Id quoque, quod tanta fuerit Judæorum hujus versionis averfio, ut jejunio infauftam ejus confectæ declaraverint memoriam, argumento esse, a Judæis Hierosolymitanis eam profectam non esse. Quin & diserta loca Talmudica eam Alexandrinis tribuere. Nec Aquilam Judæum novam versionem Græcam fuisse moliturum, si istam ab Hierosolymitanis Presbyteris esse credidisset. Numero LXXII fuisse, plane absõnum videri; quid enim eum numerum suafisset? esse hoc commentum ex affectatione Judæorum illius numeri, in aliis quoque rebus conspicue. Nec fuisse eos, qui in Synedrio confidebant: quid enim incredibilis, quam toto Senatu suo gentem fuisse spoliatam, in Ægyptum scilicet commigrante? Nec LXXII fuisse **συνέδριον**, verum LXX tantum. Quin & esse ex antiquioribus & recentioribus, qui a paucioribus versionem factam dicant, Talmudistas Hierosolymitanos in Massecheth Sopherim, Lensdenim, Simonim. De Judæis quibusdam celebrioribus, qui in ista numero interpretum fuisse dicuntur, Eleazaro, Aristobulo, Simone Justo, Jesu Siracida, Daniele Propheta, Philone, Ezechiele Tragico, incerta esse omnia, & maximam partem manifeste falsa. Judæos Alexandrinos agre ferentes, discrepantias suæ versionis ab Hebraizantibus passim notari, XL circiter ante Christum natum annis, Divino afflatu eam confectam esse, fingere cœpisse, idque Philoni jam fuisse persuasum, ut pateat ex Lib. 2. de Vita Mosis p. 510. Inde paulo post Philonis tempora, fabulam aliam de LXXII cellulis natales suos accepisse. Hanc triplici argumento destrui, primo autoritate adversa Aristæ, cujus fidem alias agnoscant adversarii: secundo ex dissen-

c. V.

c. VI.

su

su veterum, quorum alii LXXII cellulis singulos interpretes, alii XXXVI binos semper inclusos tradant: tertio ex Philonis Iudæi silentio: & quarto ex Prologo Ecclesiastici, ubi affirmetur, Scripturarum interpretationem eodem modo, quo aliz versiones solent, a textus originalis excellentia defecisse. Heinſii conjecturam circa originem fabulæ de LXXII interpretum totidem cellulis ſe-junctorum conſenſu, propoſitam in Ariſtarcho I, 10, minime, eſſe probabilem: tametiſi eam & Riverus, & Weemſius, (qui eam quidem non Heinſio, ſed Joſepho Scaligero perperam adſcribat) Fridericus inſuper Spanhemius, nec non Hottingerus, velut ſaga-çiſſimam ac admodum plauſibilem commendent. Supponere enim eam perperam, quod fabula de aſſatu Divino interpretibus Græcis præſtito, & de numero interpretum ſeptuagenario, & de cellulis diverſis, uno tempore orta ſit, & alia abſurda minimeque probabilis continere. Unice igitur hanc fabulam natales debere eorum ſtudio, qui Divinam hanc verſionem credi cupiebant. Simile quid vero de Poëmatum Homericorum correctoribus finxiſſe Græcos, eamque in rem fragmentum ineditum Stephani Grammatici adducitur. Non totam autem ſacram Scripturam a primis illis interpretibus fuiſſe translataſ, ſed *Pentateuchum* tantum, idque ipſius Pſeudo-Ariſtæ, Joſephi, Philonis, Ariſtobuli, Rabbiorum, Hieronymi &c. conſtare teſtimoniis, quæ prolixè contra diſſentientes vindicantur. Præterea, ſolam *Legem* illis temporibus in Synagogis lectam fuiſſe, & ſeparatim ab aliis libris proſtituiſſe. Librum *Jofua* poſt *Ptolemai Lagi* demum fata eſſe translatum, ex voce *γαιρός* conſtare, quam Gallicam origine, diu poſt ejus tempora Græciæ civitatem indeptam eſſe, uſe & erudite monſtratur. *Libros Propheticos* cum *Eſthera* & aliis quibusdam, ſub *Ptolemao Philometore* habitum Græcum induiſſe. Occaſionem fuiſſe eam, quod *Antiocho Epiſthane* Legis lectionem Judæis in patria ſua prohibente, Prophetas loco ejus illi in Synagogis legere occiperent, idque imitatoſ Alexandrinos Prophetarum verſioni operam navare cœpiſſe. *Antiochum* nempe illum Syriæ a V anno *Ptolemai Philometoris* ad ejus annum uſque XVII præſuiſſe. Probabile hoc reddere Alexandrinorum Judæorum eo tempore ſummam cum Palæſtinis æmulationem, quo & *Oniticam* templum conſtruxerint: item quod auctor Chronici Seder Olam Zuta referat verſionem

p. 196.

c. VII.

c. VIII.

c. IX.

nem Legis ad annum Græcorum 140: quod Anatolius inter Legis interpretes *Aristobulum* referat: quod ad *Onia* Sacerdotis S. ætatem, quidam hanc versionem rejiciant; hæc omnia enim in *Philometoris* incidere tempora. De *Esthera* libro id evincere argumentum Usserii de LXX Interpr. p. 22. Ad id, quod obijci ex Siracidæ præfatione poterat, respondendum esse, sermonem ejus pertinere non ad *Evergetem* seniore, sed posteriorem, *Philometoris* successorem. *Librorum Samuelis* interpretationem *Philone* esse antiquiorem, a quo citetur in lib. de Nominum Mutat. p. 826. *Judicium* autem librum ejus ætate nondum Græce versum fuisse, inde patere, quod in lib. de Confus. Lingu. p. 339 locum ex illo libro alleget, in quo versionem Græcam non exprimat. *Jobum* contra & *Psalmos* ante *Philonem* translatos esse evincitur, quia eorum versio ab eo citatur. Denique hoc saltem, quod neque unus totam Scripturam, neque plures communi consilio atque consensu interpretati fuerint, eo probari firmiter, quod summa sit in modo interpretandi disparitas, non in diversis tantum libris, verum & in singulis, ut in uno adeo pensâ diversis interpretibus distributa fuisse pateat. Ita nempe easdem voces Hebraicas in locis diversis diverse exprimi: eadem virorum, gentium, & locorum propria nomina diversis vocalibus animata legi: in aliis locis non declinari, in aliis contra, Græca accepta terminatione, inflecti: in aliis locis locorum & gentium nomina Hebræa, Græca in aliis poni: animahum, arborum, lapidum, mensurarum, ponderum nomina diversis & contrariis vocibus passim reddi. Cujusmodi discrepantiarum catalogo texto bene longo, Libro quoque secundo isti corona imponitur.

c. X

Libro tertio, quæ fuerit vel Hebræi textus, vel versionum Græcæ & Latinae, per omnia retro secula autoritas, ostenditur. Ubi Parte priore libri de textus Ebræi maxime, versionisque Græcæ agitur autoritate, & primo quidem Judæorum antiquissimorum de illis sententia repræsentatur. Ipsos igitur *Judaos Hellenistas* primas textui Hebræo detulisse probatur, idque ex præfamine Ecclesiastici; fabulam de Divinitate versionis Græcæ, post demum invaluisse. Apud *Hierosolymitanos* vero Hebræi textus summam fuisse autoritatem, clarius etiam liquere. Josephum cum secutum esse, contra *Salmasium*, *Bochartum*, *Capellum*, alios monstratur.

L. III. P. I. c. I.

*Judeos tamen Hellenistas Græcâ omnino versionem in Synagogis legisse, contra Lightfootum evinci ex Tertulliano Apolog. c. 18, Justino Cohort. ad Græc. p. 14, Apol. II pag. 72. Dial. cum Tryph. p. 297. sq. Gemara Hieros. tr. Soth c. 7, & ex Philonis scriptis. Salmasium errare, per Hellenistas Profelytos tantum intelligentem, negantemque Judæos genere & natalibus, in Græcis urbibus dispersos, versionem Græcam in Synagogis legisse. Nullam de discrepantiâ versionis Græcæ a textu Ebræo controversiam motam esse, ante circiter initia seculi secundi. Philonis enim tempore ea de re nondum esse disputatum, patere ex L. 2. de Vita Moïsis p. 510, nec Josephi, qui passim etiam elogiis Græcam versionem ornet. Christianorum invidia hunc scrupulum ipsos Judæos Hellenistas movisse, idque ex Justino maxime firmari, Aquilæque historia, variisque Hieronymi locis, quibus recentiorum Judæorum testimonia accedunt. *Christum & Apostolos*, nullo habito discrimine, Ebræum Græcumve textum allegavisse: qua quidem occasione Hieronymi omnia adducuntur loca, quibus Hebræa sequi Christum Christi que sequaces agnovit; quibus subjicitur catalogus aliorum quorundam, ubi Hebræa eos exprimere ipse agnoscat Capellus, cujus tamen errores quidam circa ea taxantur, & supplementa locorum nonnullorum præterea ab Usserio ipsoque Autore observatorum adduntur. Cum tamen Hieronymus in quibusdam locis tueatur, Christum & Apostolos nunquam Græcam versionem sequi, ubi recedit a textu Ebræo, in aliis contrarium acriter defendat, res illa accuratius excutitur, repetunturque ejus rei gratia conciliationes quas clarissimus Pocockius in Porta Moïsis tentavit. Subjiciuntur inde alia loca Pocockio non tentata, quorum partem *manum conciliaricem omnino fugere*, clarissimus Autor agnoscit: illis tamen quæ Capellus attulit, ut priorem sententiam Hieronymi defendat, respondetur. Apostolicos viros Septuagintaviralem versionem plerosque allegasse, eam cum Hebræo textu raro comparare, ut adeo disertâ testimonia pro majore hujus vel illius autoritate, rariora etiam compareant. Vexatum tamen illum Ignatii locum, in epistola ad Philadelphenses §. 8. huc forte pertinere, cumque ita esse explicandum, ut velit Ignatius: *Non debere esse quenquam contentiosum; audivisse vero sese discenas quod**

Ev. an-

c. II.

c. III.

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCV. 515

Evangelio nolint credere, nisi in δεξαίον in archivis V. T. hoc confirmatum invenirent. Dicente vero se quod in illis archivis reperiat, annuisse eos οτι αβραηαμ quod manifestum hoc sit. Succedant inde ceterorum Patrum Græcorum, usque ad Nicephorum Callistum, de autoritate textus Hebraei & Græci testimonia, quæ singula pereurrere, variarumque occasione eorum observationum mentionem facere, prolixum nimis & a scopo nostro esset alienum.

c. IV. - X.

In parte altera libri hujus tertū, de antiqua versione *Itala*, primum agitur, ostenditurque Patribus, qui ea usi fuerunt, potiorrem fuisse *Hebraei* textus & *Græci* N. T. autoritatem. Inde historia versionis ab *Hieronymo* susceptæ textitur. Eum, quod caput est, Autor monstrat ipsum fateri, se in quibusdam errasse: versionem *Græcam* *Hebraeo* textui longo intervallo postposuisse: scripta vero ejus, quibus neget corruptos Judæorum codices, tempore posteriora esse iis, quibus id affirmet. Versionem illius ex Hebræo a *Damascio* Ecclesiæ non fuisse commendatam; *Ruffinum* etiam & *Augustinum*, non nimis præclare de ea sensisse, qui tamen textui *Hebraeo* nusquam derogent; sed primas ei decernant. Inde seculo V multos *Hieronymi* versionem nondum recepisse, laudasse alios, sed originalibus non prætulisse. Seculo VI & VII quoque non omnes ubique eam secutos esse. Seculo autem VIII *Alcuinum Caroli M.* rogatu eam totam correxisse, & *Carolus* in epistola, ab eo unicum Clero Gallicano Hadriano I Papæ contra Concilium Nicænum oblata; taxare illud Concilium, quod ex versione *Vulgata* adduxerit quædam in Hebræis non obvia: nec *Papam* in responsione Hebræos codices propterea reprehendere ausum. Seculo quoque XII correctam diligenter a quibusdam versionem Latinam fuisse, imprimis a *Stephano Cisterciensi Abbate*, indeque *Correctoria* Bibliorum nata; ea vero non exemplarium emendationes, sed correctiones ad fidem originalium fuisse, idque ex *Lyrano* patere, a quo *Hebræus textus* & *libri correcti* passim jungantur. Seculo XVI etiam, post ceptam jam reformationem, in crassissima Scripturæ ignorantia, repertos tamen inter ipsos Pontificios esse, qui sane de versionibus, *Vulgata* maxime, sentirent. Utque ceterorum hujus seculi testium nubem omittamus, ipsum *Papam Clementem VII* sex Judæis & totidem

L. III. P. II.

c. I.

c. II.

c. III.

c. IV.

c. V.

c. VI. VII.

VIII.

c. X.

c. XIII.

- c. XIV. Christianis Hebraice peritis mandasse, ut novam versionem adorna-
rent, cuius rei mentionem faciant Jo. Campensis in Praef. Psalmorum,
Jo. Cochlaeus Praef. in Disceptat. de novis ex Hebraeo translationibus,
Steuclius Eugubini, Praef. in Recogn. & Santes Pagninus Praef. ad Verf.
Bibl. De Historia *decreti Tridentini* ex Petro Suavi & Sfortia Pallavi-
cino prolixius repetita nil addimus, nec de Historia editionum Vulgatae
Sixti V & Clementis VIII, quarum editionum discrepantias innumeras
non tantum in *Bello Papali* Jamelius annotavit, sed potiores quoque in
opusculo Anglico, cui titulus, *de Corruptione Scripturae, Conciliorum
& Patrum*, ad capita quaedam reduxit, cuius ordine digestae ab Autore
quoque hic exhibentur. In editione *Sixtina* plurima loca sine
codicum autoritate, tantum quod *Hebraeus* textus ita suaderet, esse
mutata. Revocatam eam non esse, ex *Angeli Rocche* Bibliotheca
Vaticana patere, nec ulli ante editionem *Clementinam* de de-
creto revocationis aliquid fuisse auditum: tempore etiam evulgatam
cum Bulla eam non fuisse, morte praeviente *Sixto*, affirmari,
cum per varias orbis partes fuerit distracta. In *Clementis VIII* edi-
tione, plusquam 2000 loca unice juxta textus originales esse resti-
tuta. Et tamen ipsis apicibus, versionis Vulgatae insistendum esse,
pronunciavisse *generalem Cardinalium Congregationem* an. 1574.
c. XV. *Decretum Tridentinum* de Textus Hebraici & Versionis Vulgatae
autoritate, magnas imprimis in Hispaniis excitasse turbas; quam in
rem longa autorum ab utraque parte pugnantium series texitur.
Ex illis autem, qui insano *Vulgatae* amore tenebantur, ipsa *Hebraica*
exemplaria corrumpere quosdam ausos esse, idque factum in Bibliis
Regis Gen. III, 15, ipsummet falsum *Raphelengium*, imo & tale fuisse
Pfalterium Hebraicum *Lindano* jactatum, quod Isaacus Levita con-
tra eum ostenderit, & Arias Montanus in apparatu suo agnoscat.
c. XVI. Ex *Protestantibus* quosdam plus justo contempsisse *Vulgatum*, candi-
de tamen & moderate alios de ea sensitse; quorum loca diligenter
colliguntur. *Ludovicum Capellum*, dum varietatem codicum *He-
braeorum* praefervide monstrare satagit, *Vulgatae* quoque causam sus-
cipere, eamque ob causam simul & ob antiquitatem *punctorum*, gra-
ves ei motas controversias fuisse, quarum historia texitur, eaque huic
etiam libro finis imponitur.
- L. IV. Quarto denique libro de *ceteris Versionibus Graecis, Ori-*

genis Hexaplis, aliisque editionibus antiquis agitur. Ostenditur hic, *versionem Græcam LXXvirali antiquiorem*, quam *Aristobulus* auctoritate nonnulli admittunt, extitisse nullam. Falsum quoque præsuppositum esse, *Platonem* nempe ex sacris oraculis quædam decerpisse, quo inductus *Aristobulus* versionem illam nemini veterum cognitam, confinxerit. Nullum certe locum proferi posse *Platonis*, quem ex sacris illis monumentis desumptum liquido constat. Rectissime sentire Lactantium IV, 2, nihil Philosophos Græcorum a Judæis accepisse statuentem, quam Patres Apologetas, quibus alia sententia defensa, ideo tantum ut contentum Græcorum, quo prosequerentur Judaicas res juxta cum Christianis, imminerent. Imo si quid etiam a Judæis profecerint Philosophi Gentiles, ex conversatione potius quam scriptis factum id esse, quam Augustini quoque de Civitate Dei VIII, 11, & Origenis contra Cels. VI sit sententia. *Lagianam & Herodianam* versiones Serrario confictas, nullas esse; priorem enim sub *Ptolemao Logo* confectam non aliam esse a LXXvirali, *Herodianam* ex metachronismo Justin Martyris male confingi. Præter *Aquila, Symmachii, Theodotiani* versionem, *quintam* item & *sextam, septimam* etiam admittendam esse, quam perperam nonnulli in editionem *Lucianeam* converterint. Diserte ejus post *quintam & sextam*, in H. E. VI, 16, meminisse Eusebium, ex quo colligere etiam sit, eam Hierichunte in dolio Antonini Caracallæ tempore fuisse repertam. Male etiam ad *Psalms* eam tantum pertinuisse credere nonnullos; *Prophetas* enim *minores* juxta septimam editionem allegare Hieronymum. De *Origenis Hexaplis* inde prolixa succedit tractatio, cui cuar in pluriusque ad rem maxime pertinentibus cum Hærotiana de eo argumento commentatione conveniat, plura de ea addere superfedemus. Id tantum observamus, ut specimen discriminis inter editionem *ῥαβ δ* in Hexaplis & *Κοινῆ* prostaret, clarissimam Autorem discrepantias in *Psalms* & *Esais* observatas hic sistere, ab Usserio quidem etiam, sed minus accurate emendateque minus, representatas. Post *Hesychii & Luciani* novas & correctiores editiones versionis *ῥαβ δ*, satis omnibus notas, *Joannis Josephi* commemoratur editio, Theodonto in Diss. MS. in Prophetas, & Quæst. 24 in Exodum, item Quæst. 10 in Josiam laudata; qui Josephus an idem sit cum

c. II.

c. III.

autore Hypomnastici, aliorum iudicio permittitur. *Bessii* inde editio ex Syncello observatur. De *Arami* vero versione Græca, cuius Theodorus Mopsuesten. apud Photium Cod. 177 meminit, clarissimus Autor Alitio & Caveo calculum addit. Hieronymi versionem Latinam non totam a *Sapronio* Græce expressam fuisse, sed Psalmos tantum & Prophetas; multo minus Hieronymianam versionem Græcæ LXXviralis, rursus in Græcam linguam translata, quod Histio, nec emendatam ab Hieronymo LXXviralem esse, quod Bellasmino aliisque sit visum. *Patrophilum* Hebræas Scripturas denuo Græce vertisse, ex male intellecto Gregoriæ Laodiceni loco, Sixtum Senensem & Kœnigium temere sibi persuasisse. *Apollinarianam Laodicenam* editionem quandam mixtam ex omnibus versionibus adornasse, perperam ex Hieronymo colligi; de Explanationibus enim eum loqui Apollinarii, in quibus temere & sine iudicio, modo hanc, modo illam versionem sequatur. *Versionem XXXviralium* apud Philastrum Hær. post Chr. 91, confictam esse ab hominibus indoctis, quod in Bibliorum Græcorum marginibus Lasciani editio allegaretur, indicio ejus facto litteræ Græcæ A, quæ numeri tricenarii nota sit. Quid si nos dicamus, natum id ex eo, quod in codicibus quibusdam, ubi Aquilæ vel Symmachi vel alterius allegata prius fuit interpretatio, reliqui si consenserint *ὁ ἀριθμὸς* titulo allegentur, qui littera initiali A, cui quandoque minutæ figuræ o inscribitur, indicatur. Editionem *Heracleensem* non aliam esse a versione Theodotionis, qui ex Porro ortus fuerit, ubi sita Heraclea. *Græcam versionem ex Pentateucho Samaritica* factam esse, sine idoneis argumentis affirmari; & potuisse Patres nonnullos, qui Samaritica allegant, ab ipsis Samaritis de illis edoceri. Versionis inde Græco-barbaræ tum Judæorum Pentateuchi, tum totius Scripturæ Cyrilli Lucaris auspiciis concinnatæ, fit mentio. *Macedonicam* Versionem, de qua Galestinus nonnulla, cerebri Galestiniani factum esse. De editionibus hodiernis LXXviralis versionis adduntur multa, ut & de codicibus ejus manu exaratis. Postremo de librorum Biblicorum numero & ordine, differitur, tabulisque confectis qui ille fuerit, & quæ ejus omnibus seculis tum apud Judæos tum Christianos, sive Græcos sive Latinos diversitas, ostenditur.

Pl. 10
c. IV.

AN-

MENSIS NOVEMBRIS A. M DCCV. 59

ANTONII VAN DALE DISSERTATIO SUPER
*Aristea de LXX. Interpretibus, cui ipsius graecae Aristea textus
subjungitur. Additur Historia Baptisimorum tum Judaeorum,
tum potissimum priorum Christianorum, tum denique S. Ri-
suum nonnullorum. Accedit & Dissertatio su-
per Samsoniathone.*

Amstelredami, apud Jo. Wolters, 1705. 4.

Alph. 2, plag. 20.

Quae tot egregia nuper & olim ingenia exaravit, Historia de
versione saev. LXX, cum & suis observationibus haud indi-
gnam judicavit Vir doctissimus Antonius van Dale. Post ea igitur,
quae Ludovicus Vives, Jos. Scaliger, Dan. Heinsius, Joh. Wo-
wejus, Rich. Simonius, Jac. Ufferius, Brian. Waltonus, Robert.
Bellarminus, Isaacus Vossius, & quem falso quidem animum
credidit Noster, Humfridus Hody, (at quanti viri?) plenissima
nobis messe tradiderunt, haud sperandum sibi spicilegium reli-
ctum existimavit, cui & ipsum Aristae textum cum versione La-
tina Garbitii, faciliorem scilicet lectoribus Antorem ipsum cum
suis observationibus conferendi copiam daturus, subjungit. Dubis
autem omnino, non unicum, eosque admodum discrepantes Ari-
staeas fuisse docet: unum quidem Judaicum, quae totum exhibet;
alterum, quotiens ex Epiphaniio potissimum conspici
possit, Christianum, seu ab homine Christiano quoquam atque
Hebraice non callente, sed pro versione LXXviri militante com-
positum. Illum quidem Judaeum aliquem Alexandrinum, e nu-
mero istorum Hellenistarum, qui nobis Apocrypha Tobiae, Judi-
thae, similiaque impudenter obtrudere, sub falsis nominibus con-
tati sint, fuisse existimat, Gentilis quidem praese personam forentem,
sed pessime illam, sententiae de Deo plane Judaicae, usque vocis
ἑβραίου, pro legum systemate Graecis ac Latinis plene insolito, sus-
tinentem, aetate inter Philonem ac Josephum medium; Philonis,
qui primus forte historiam de LXX Interpretibus publice tra-
dident, dicta ulterius adornantem, Josephoque tam lepidam fabel-
lam perficiendam relinquentem. His expositis, a quonam Pto-
lemæo adornata fuerit Bibliotheca Alexandrina, an a Lagi filio,
an

Cap. I.

c. H.

- an a Philadelpho? primo omnium disquirat: & posteriori quidem institutæ Bibliothecæ laudem, nequaquam vero ista pietatis ac virtutis elogia, quæ ipsi a Philone, Epiphanio, Augustino, ipsoque Aristea tribuuntur, debent, productis optimorum Autorum testimoniis confirmat. Deinceps etiam Demetrii Phalerei, cujus scilicet egregia in hac versione promovenda tanquam Bibliothecarii opera fuisse perhibetur, considerationem suscipit, ejusque neque tantam pietatem, Divinæque legis venerationem fuisse, quanta ipsi ab Aristea tribuitur, Athenæi testimonio ostendit, neque ipsum omnino eo tempore in aula Philadelphi vixisse, regiave gratia usum fuisse, quo versio facta perhibetur, multo autem minus Bibliothecæ præfectum fuisse, e probatissimis Historicis evincit. Quo loco digressionem factam ad Lipsii Syntagma de Bibliothecis, & Hodii sententiam, de Bibliothecæ Alexandrinæ antiquitate agit, eamque Pergamena posteriorem fuisse, e Plinio, Vitruvio, Strabone atque Scaligero demonstrare conatur. De hujus Bibliothecæ librorum numero, varias Autorum sententias refert. A Demetrio libros sacros e lingua Ebraica, a Philone vero, ex ignorantia patris sermonis, e Chaldaica vertendos dici; varias etiam variorum, sed minime sibi coherentem sententias de pretio, quo libros sacros obtinere Philadelphus studuerit, observat. Eandem Scriptorum discrepantiam inter Aristeam, Josephum atque Epiphanium, in Epistolis a Ptolemæo de impetranda hac versione ad Judæos missis, exhibito singularum contextu notat, Epiphaniumque, qui Philadelphi Bibliothecam in Bruchio collocatam asserit, cum omnium Historicorum suffragio destitatur, errasse existimat: qui etiam finem, ob quem Philadelphus sacros sibi libros verti voluerit, verbis ex Aristea talibus probet, quæ aliorum relationi plane non respondeant; e quibus autem satis appareat, Græcolum aliquem Christianum sub illo Aristea latere, cum *πίστευ, καὶ ἀγαπῶ τὸν Θεόν*, quæ voces in Philadelphi epistola occurrunt, sensu vere Biblico hic polleant. Inter plura alia *ειρήνη* Aristæ dicta, etiam illud examinandum sibi Autor sumat, quales libros istos 72 Apocryphos simul cum 22 Canonicis Philadelpho a Judæis missos fuisse credibile sit, cum vena intellectus, sapientiæ fons, & scientiæ flumen in istis latuisse dicatur? Et procul dubio Chymicos illos aut Alchymisticos, qua-

quales plures, scilicet Adami, Mosis, Mirjam, Salomonis &c. recenset, a Verpulo isto intellectos fuisse credit. In sequentibus Justini Martyris potissimum narrationem de ista versione sub incudem *κρίσις* suæ vocat, & præter ingentem *ἀναχρησιμὸν*, quo Herodem & Ptolemæum *συγγεγύς* facit, nullibi ipsum sibi constare, nec cum aliis etiam convenire, aliter in Cohortatione ad Gentes, aliter in Apologia rem referre ostendit; frigida esse illa, quæ de consecratione librorum sacrorum Deo (scil. Serapidi) facienda, putida, quæ de LXX domunculis, enarrentur, sacroque Scriptore prorsus indigna declarat. Deinceps occasione pretii ac donorum, quibus tantum sibi thesaurum redimere voluerit Philadelphus, quæque ratione bene subducta mille etiam talenta superarint, pluscula de ipsius in acquirendis libris rarioribus liberalitate e Galeno Pergameno differit, inprimis autem Æschyli, Euripidis ac Sophoclis tragedias ut describendas acciperet, XV Atheniensibus talenta dedisse commemorat, simulque trium horum Poetarum insignem apud omnes antiquos gloriam, tragediarum ab ipsis scriptarum incredibilem fere multitudinem, summamque ingenii præstantiam omnibus notam extollit: cum contra libri Judæorum paucissimis inter Gentiles fuerint cogniti, nulli fere nominati, adeo ut Herodotus ne nomen quidem ipsorum exaudivisse videatur: quæ tamen ipsorum obscuritas ab Alexandro M. paulum illustrata sit, cum & aliqui sub ipso Judæi militaverint, & ipse templum eorum intraverit, si fides habenda Josepho: cujus hac occasione splendida mendacia de Alexandri erga Judæos favore, de Divinis ejus somniis ac visionibus Prophetiis, de transitu ejus per siccum mare Pamphiliū, quin circa ipsas etiam sacras historias taxat, ubi similima fabulatore Judæo Ben Uzielis de transitu Israelitarum per mare rubrum habeat: quod uberius exequitur, exemplisque de Samsonis nativitate, Saulo ac Davide, (ubi centum præputia, in capita humana numero sexcenta ab ipso commutata sunt,) de Mosis in cælum ascensu, de Cyri pro Judæis reditum jam e captivitate meditantibus epistola, quibus sexcenta alia addi possent, illustrat. Deinde ad libros Biblicos vertendos redit Autor, & quam rara ante captivitatem Babylonicam libri Legis exemplaria fuerint, quam pauca a captivis in Chaldæam transvehi potuerint, quantaque inde

c. VIII.

c. IX.

c. X.

c. XI.

c. XII.

- c. XIII. linguæ Ebrææ ignorantia extiterit, ex ipsa Regum Judæorum, totiusque populi, ac exilii illius, quo tantum non omnes abducti sunt, historia ostendit. Unde non minus quam ex fastidioso Legis interpretum supercilio, qui raro aliis interpretandæ Scripturæ rationem tradebant, Philadelphi tempore vix LXX Seniores in populo Judaico, plurimam partem in captivitate retento, qui tam prompte Scripturam universam interpretarentur, existere potuisse, concludit: suamque istam conjecturam porro ex ipso Josepho, Scripturis N. T. & Jos. Scaligeni judicio probat, vixque adeo fieri potuisse, ut e singulis populi tribubus sex Legis interpretes mitterentur, existimat: quare & in Massechet Sopherim quinque solum Judæos id opus perfecisse, ab Hilario vero ac Beronio ipsum Eleazarum totumque Synedrium, illius versionis parandæ gratia, in Ægyptum concessisse, dicatur. Insigniores dehinc fabulas alias huic historiæ admittas excutere suscipit Noster. Huc prædicata ab Eleazaro Philadelphi in Deum Israelis, non obstante incestuoso ejus cum sorore sua conjugio, pietas: Jordanus fluvius in morem Nili agros, perhibente id contra veritatem Aristeæ, inundans: mystela auribus foetum concipiens ac ore pariens: codices aureis literis conscripti: sacrorum librorum facta a Ptolemæo adoratio: emissæ, ob adventum librorum, Regis & Aulicorum Ægyptiorum, i. e. Judæis infensissimorum hominum lacrymæ: dies festus atque anniversarius ob hanc versionem celebratus: instituta per VII juxta
- c. XIV.
- c. XV.
- c. XVI. Aristeam, per XII juxta Josephum dies, cum Interpretibus ante versionem susceptam convivia: propositæ in illis a Ptolemæo Rege lepidissimæ, & a Senioribus nostris persapienter solutæ, ab Aristeæ recensitæ quæstiones: accubationes ac preces, remotis ipsis ideo Ægyptiorum Pontificibus, Judæorum more factæ: Menedemus Philosophus LXX Interpretum convivio, (quo quidem tempore dudum obierat,) adhibitus: ipse porro locus, Pharus Insula, & adgrediendæ interpretationis apparatus: distinctæ, juxta Justinum, Clementem Alexandrinum & Irenzum, 72 cellulæ: tredecim Scripturæ loca Divino instinctu ab Interpretibus immutata: in reliquis accurate sibi respondentibus LXX versio: plurima contradictoria hic ab Epiphanio, Cyrillo, Novellis Justiniancis, Philone, Josepho, Hieronymo, Justino, & Aristeæ tradita:

fabula de LXXII Grammaticis, a Pisistrato ad Homeri Poëmata restauranda congregatis ac seorsim collocatis, cum hac nostra de versione illa ~~tab~~ LXX comparata, aliaque pertinent. Sane, quæ capitibus sequentibus de inspiratione Divina circa hanc versionem ex Irenæo, Clemente Alexandrino, & Tertulliano; quæ de quotidiano Interpretum ad Regem accessu; de convivio ad Regis mensam, cum Ægyptiis scilicet, quos adeo abominabantur, habito; de concurrente ad unanimum versionem, juxta Epiphanium & Augustinum, Divino miraculo traduntur, quorum nisi ad fabulas referantur a prudentioribus? Notatu porro digna sunt, quæ de schismate inter Judæos Hebraizantes & Hellenistas, occasione hujus versionis, an scilicet & illa publice in Synagogis prælegenda sit, ex Actor. VI, 1. IX, 28. XI, 20. & Justiniano Novell. 146 traduntur: item quæ de controversia circa linguam, e qua in Græcam LXX Interpretes Scripturam transtulerint, Ebræane fuerit, an Syriaca, vel Samaritana, vel quod plurimi velle videantur, Chaldæa, observantur; quæ quidem Autor noster in dubio relinquit, satis habens ostendisse, non magnæ hanc versionem autoritatis esse debere. Illud magis certum Nostro videtur, quod solus Pentateuchus versus fuisse ab LXX viris, ex Aristeo, Philone, Hieronymo dicendus sit. Quare cum reliquorum Christianorum sententiam, qui 25 Canonicos libros ab iis versos credunt, tum Epiphanii, qui cum Canonicis etiam LXX Apocryphos, tum vero maxime Cedreni nugæ, qui præter illos etiam plures alios, decem myriades scilicet, e variis linguis, ab istis LXX in Græcum sermonem translatos existimat, rejicit: H. Vossii sententiam vero, Pentateuchum quidem communi omnium LXX opera, reliquos vero Canonicos libros singulorum studio Græce conversos perhibentis, fundamento destitui demonstrat. Inde ad majores nugæ discutiendas abit: fabulam videri, quod intra LXXII dies versio confecta fuerit, quod tamen Waltonus, quamvis nec Justinus, nec Tertullianus, nec Irenæus, nec Clem. Alexandrinus, nec ipse Epiphanius vel Augustinus id asserere ausi fuerint, communi Patrum sententia constare jactant: ἀόυσαρα, quæ Aristeas, Irenæus & Epiphanius de Legis versæ prælectione afferant: nugæ denique, quæ de facta ab omnibus Judæis Alexandrinis approbatione hujus versionis perhibeantur, cum & pau-

c. XIX.

c. XX.

c. XXI.

c. XXII.

c. XXIII.

c. XXIV.

- c. XXVI. ciffimi Ebraez linguaz gnati fuerint, nec exemplaria codicis accurata, unde de verionis bonitate iudicare possent, habuerint : nec versio denique alia codicis sacri antiquior adfuerit, e cujus collatione iudicium de versione ista ferre potuissent. Qua occasione.
- c. XXVII. Autor noster, prolixiori digressionem facta, contra Iustinum Martyrem, Huetium aliosque, qui Homerum, Hesiodum, Platonem, Pythagoram pluresque Gentilium Philosophos ac Poetas, plura interdum e sacris literis mutuo quasi sumfisse, suisque scriptis inferuisse perhibent, disserit, idque ob sacre linguaz ignorantiam, versio- nis alicujus defectum, interdictam cum Judais consuetudinem, a-
- c. XXVIII. liasque rationes fieri vix potuisse arbitratur : testimonium vero de
- c. XXIX. versione aliqua antiqua Aristobuli, ad quod Clemens Alexandrinus provocat, pariter ac Hecatæi & libri Macchab. 2, c. 1 falsitatis ac
- c. XXX. uo-*ditæ* maximopere bonis omnibus suspectum esse debere, declarat. Tandem & adoratione seu *προσηγορίαν* versionem confectam a Ptolemæo exceptam, annuoque festo Judais ac Ægyptiis communi ejus memoriam celebratam, frustra & nugatorie ab hujus versionis statoribus asseri demonstrat, suamque de isto opere sententiam Josephi Scaligeri verbis finit : „ De LXX interpretibus „ scito fabulam a Judais confictam, a Ptolemæo arcessitos, in unum „ locum coniectos, & non omnium, qui in unum locum conve- „ nissent, & capita contulissent, sed singulorum separatorum, qui „ Divinitus in eandem sententiam conspirassent, eam interpretatio- „ nem fuisse. Quid ergo? cum coegissent eos Ptolemæi Græce „ contractus scribere, & annos a Ptolemæo Philadelpho pu- „ tare, attribuerunt eam interpretationem ei Regi, qui eis necessi- „ tatem Græcisandi imposuisset? Igitur septuaginta interpre- „ tum paraphrasis Græca est, non autore Philadelpho, sed Ju- „ daeorum suadente utilitate conscripta, qui parum Ebrai- „ ce sciebant, Græce autem loqui & scribere ab ipsis Regibus „ cogebantur. Ea sane, sive a LXX, sive ab uno, quod verius est, „ conscripta mendosissima & falsissima est. Istant Dissertationem ipsè Aristæz textus, cum versione Garbitii, satis quidem illa vitiosa, „ excipit.

Subjungitur deinde Historia Baptismi cum Hebræorum tum maxime Christianorum ; quem posteriorem originem suam e Ju- dai-

daico Profelytorum baptismo Autor noster deducit, quemque a Servatore nostro, æque ac Eucharistiam, occasione Paschatos festi, in Christianismum translatum, ac Sacramentum Christianorum redditum esse existimat. Namque & Judæos olim eorumque Profelytos non minus baptismo, quam circumcissione & sacrificiis, in Ecclesiæ gremium admissos esse, e Maimonide, Elia de Wides, & Petro Blesensi probat: quanquam an ritus ille a Mosâicis inde temporibus deducendus, an vero recentior sit, non satis apparere fateatur. Inde Johannis baptismum poenitentiz novum aliquid in populo Judaico non fuisse, Christi autem baptismum non poenitentiz solum, sed initiationis etiam fuisse, atque uti Judæi Profelyti baptizati patrem, matrem, fratres, sorores relinquere debuerint; ita hunc quoque mysticam regenerationem postulasse. Baptismum Profelytorum apud Judæos ad res forenses, Christi autem Baptismum mere ad Ecclesiasticæ & spiritualia ejus bona pertinuisse; illum in liberis non continuandum, sed parentibus Profelytis baptizatis, eorum prolibaptismo non opus fuisse, hunc contra Christianorum in posteris etiam continuandum, contra Socinum ejusque assecclas, prolixè ex rei ipsius natura, veterumque Patrum testimoniiis demonstrat, & ad Socini argumenta respondet. Ceterum verba illa, *βαπτίζοντες εἰς ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος*, non tam baptizandi formulam, quam illius, a quo institutus Baptismus sit, auctoritatem ostendere; successu tamen temporis, quod alia non compareret, pro formula usurpata putat. Inde ad doctrinam de Pædobaptismo accedit, de cujus origine sententiam suam verbis Salmasti proponit: Primis duobus seculis nemo Baptismum accipiebat, nisi qui in fide instructus, & doctrinam Christi imbutus, testari posset se credere, propter illud: qui crediderit & baptizatus fuerit. Ergo prius erat credere; inde ordo, Catechumenorum in Ecclesia. Postea opinio invaluit, neminem, salvari posse, nisi qui baptizatus fuisset; ideo & consuetudo nata, infantibus baptismum conferendi. Tempore autem Tertulliani, ad cujus testimonium provocat, consuetudinem illam, dissuadente licet isto Patre ortam, ab Augustino deinde sæpius pro Apostolica traditione venditam, illis porro fundamentis nixam e Tertulliano, Cypriano, perhibet: 1) Baptismum non tam esse manda-

tum ac statutum Servatoris nostri, quam prerogativam ac beneficium, per quod Regnum coeleste detur, *quatenus baptismus est.* 2) Revera Spiritum Sanctum per manus impositionem dari. Huic tamen se sententiae usu ipso, quod e Gregorio Nazianzeno probat, plurimos opposuisse, & baptismum ad adolescentiam, quin ad 30 usque annum distulisse commemorat, & Constantini ac Theodosii exemplis, Athanasique aetate, ubi rarus adhuc Pædobaptismus fuerit, confirmat: nec per legitimas quidem Sacrae Scripturae consequentias illam probari posse putat. Illas igitur, quae e Marco C. XVI. v. 16. & Matth. XXVIII. 19. eque familias totis baptizatis I. Cor. I. 16. I. Cor. XVI. 15. Act. XVI. 15. & 32. aliisque locis ducuntur, enervare, contrarium vero e variis Doctrinis probare conatur. Ex illa porro de absoluta Baptismi necessitate sententia, Anabaptismi Hæreticorum, imo & Schismaticorum, originem, inde a Tertulliani temporibus derivat. Cypriani, Conciliique ejus aetate & auctoritate habiti, discordibus licet Patribus, iudicio istam sententiam confirmatam, postea temporis quidem a Romano Pontifice aliisque mitigatam, sed tamen non impeditum, quo minus & hæretici v. g. Ariani, Novatiani & Donatistae, talionis quasi jure, quosdam orthodoxos rebaptizarent, esse ostendit. Hoc loco, quia non nisi *κατηχηθῆναι* ad baptismum admittendos censebat, aliqua ex antiquitate *κατὰ τὸν κατηχηθῆναι*, occasione Proselytorum Judaicorum, in Christiana Ecclesia usitata, deque Catechumenorum diversis gradibus, alibi tamen etiam observat: aliqua de Gentilium mysteriis sacris, & ritibus circa baptismum primitivae Ecclesiae, e Patribus notata inspergit: alias ceremonias circa Eucharistiam, v. g. de tempore coenae sumendae, de diæta veterum, panibus usurpatis, variis cibis, de agapis earumque abusibus, nocturnis coetibus, datisque inde calumniandi occasionibus, osculo pacis, differentia inter clericum & plebem, oblationibus & precibus pro defunctis, de natalitiis martyrum, elemosynis, de stationibus ac Paschae jejunio, de crucis signaculo, horumque omnium causis, e variis antiquorum Autorum locis illustrat. Quae, ut reliqua omnia, Theologorum iudicio permittimus.

Tandem & Dissertationem super Sanchoniathone, ejusque cum sacris nostris Scripturis concordia adjungit. In qua Bochar-

ti potissimum, Huetii aliorumque veterum ac recentiorum, testimonia ex illo pro veritate avidè corradentium, fiduciam vanumque conatum taxat, ipsosque sæpe gentilia, quandoque aut temere aut malignè conficta, conferre, istisque nugis S. Literarum Soli lucem affundere conari, indignatur. A Judæis certe Ethnicos illa accepisse, totam Israëhtarum historiam percurrenti vix vero videri simile: inde & Taautem Sanchoniathonis Mosem, Gideonem ipsius Hierambalem non fuisse, ab eoque Sanchoniathonem legis codices nequaquam accepisse, contra Huetium, e mendaci, qui illud prodiderit, Porphyrii ingenio, ab ipso Huetio probe agnito, Chronologiaeque ac ipsius Mosi Sanchoniathonisque de mundi generatione aliisque historiis discrepantia, evincit.

**LA GERARCHIA CARDINALIZIA DI CARLO
BARTOLOMEO PIAZZA &c.**

i. c.

**HIERARCHIA CARDINALITIA CAROLI BARTHOLOMÆI PIAZZÆ, ex Congregatione Oblatorum
Mediolanensium, Opus Clementis XI Pont. Max.
dicatum.**

Romæ, typis excusum in officina N. Bernabò, 1703, in fol.
Constat Alph. 10.

DE Eminentissimo Collegio Patrum Purpuratorum, quos sub Cardinalium nomine veneratur Ecclesia Romana, multi diverso modo, diversoque sine scripserunt. Nostro id potissimum propositum fuit, ut Ecclesiarum, quæ singulis Cardinalium certa ratione concreditæ sunt, statum antiquum pariter & hodiernum, ob oculos ponat. Initium facit ab Episcopis Cardinalibus, quorum olim septem fuerunt, hodie sex duntaxat existunt, nimirum Ostiensis & Velitrensis, Portuensis, Sabinensis, Præneshinus, Tusculanus ac tandem Albanus. Horum omnium dioceses ita describit, ut primo generatim, quæ olim fuerit, & quæ sit hodie singularum facies, ostendat, deinde loca singula ad quamvis diocesim pertinentia speciatim exhibeat, quidque ubivis notatu dignum, vel naturæ beneficio, vel hominum munificentia inveniatur, stylo eleganti exponat, ad-

P. 3.

- adjecta honorifica commemoratione virorum, vel martyrio ac sanctitate vitæ vel aliis virtutibus ac dignitatibus illustrium, qui aut occidendi fuerunt ex locis recensitis, aut ibi vixerunt, aut sepulcrum ibi fuerunt nacti. Inde ad Cardinales Presbyteros progressum facit, ac primo de Archipresbyteris trium Basilicarum Patriarchalium, nimirum S. Johannis Lateranensis, S. Petri in Vaticano & S. Mariæ Majoris tractationem instituit, cumque de variis illorum appellationibus, item dignitate ac prærogativis disseruisset, varia dictarum Basilicarum nomina, quidque singulæ præ reliquis præcipui habeant, & quorum liberalitate unaquæque splendidior facta fuerit, fusius recenset, subjecta descriptione duarum reliquarum Basilicarum Patriarchalium, nimirum S. Pauli & Laurentii. His præmissis, quænam sit obligatio Cardinalium in Titulis & Diaconiis suis, succincte ostendit, & generatim de Titulorum Cardinalitiorum origine, antiquitate, mutatione ac divisione, nec non antiquo Presbyterorum & Sacerdotum in Ecclesia ministerio agit. Postea speciatim Titulos ipsos, quorum sunt quinquaginta & unus, ordine exhibet, atque in singulorum tractatione ita fere versatur, ut primam cujusvis Ecclesiæ originem eruat, in prærogativas illarum inquirat, capellas, picturas, monumenta & quicquid in quovis templo maxime conspicuum existit, commemoret, Sanctosque, qui peculiari veneratione illud coluerunt, vel quorum reliquæ ibi asservantur, nec non eos, qui beneficentiæ suæ documenta ibi reliquerunt, honoris causa nominet, passim quoque miracula & alia notatu digna, quæ singulis in locis acciderint, exponat. Inter hæc inserit alia multa, quæ grata Lectoribus esse debent, ex. gr. de autoritate & antiquitate Vice-Cancellarij Ecclesiæ; de origine, ritu & mysterio ponendi primum lapidem, item nummos subjiciendi fundamentis templorum extruendorum; de usu antiquo solam crucem erigendi vel pingendi, sine effigie Redemptoris eidem affixi &c. De illis quoque titulis, qui olim inter Cardinalitios relati, sed tractu temporis suppressi fuerunt, nonnulla dicit. Tandem ad gradum tertium Cardinalium, scilicet Diaconorum, transiens, initio de origine illorum, potestate atque officio quædam præfatur, addita de reliquis Archi-Diaconis, Diaconis & Sub-Diaconis, item de Diaconissis, Sub-Diaconissis & Diaconis, qui *Selvatici*
- p. 375.
- p. 346.
- p. 348.
- p. 351.
- p. 355.
- p. 360.
- p. 364.
- p. 409.
- p. 476.
- p. 480.
- p. 550.
- p. 531.
- p. 701.
- p. 704.
- p. 716.

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCV. 529

sici dicuntur, deque benedictionibus Diaconalibus & quibusvis ecclesiasticis, digressione. Deinde eadem fere methodo, qua Titulos Cardinalium Presbyterorum antea recensuerat, singulatim, quattuordecim Diaconias, quæ hodie sunt Cardinalitæ, pertractat. Etiam illarum facit mentionem, quæ tales esse desiderunt, atque ad alia quædam argumenta interdum descendit, quorum notitia non minus jucunda quam utilis esse videtur; in quibus fere præcipua sunt, quæ contra novas Criticorum opiniones de famoso illo simulacro, quod *Bucca Veritatis* nuncupatur, Jovique Armoni olim dicatum jam prostratum jacet ante Templum S. Mariæ in Coemeterio, nec non ea, quæ de ichnographica delineatione & divisione Basilicatum secundum ritum Græcum, item de Hospitio Apostolico S. Michaelis, ac denique de Ergasterio, ad coerendam dissolutam juventutem a Clemente XI. A. 1703. constructo, adducit. Totum opus uti singulari industriam, rerumque tam sacrarum quam profanarum omniam cognitionem præ se ferat, ita dubium non est, quin ab omnibus eruditis debite hottæ ac plausu excipiat.

P. 710.

P. 719.

P. 748.

P. 774.

P. 797.

P. 802.

Friedrich Leutholds von Franckenberg Europäischer Herold x.

i. c.

FRIDERICI LEUTHOLEI A FRANCKENBERG
Fœcialis Europæ, sive accurata Descriptio Europæo-Christiano-
rum Imperii, Regnorum, Rerumpublicarum & Principatum,
juxta statum illorum naturalem ac politicum, bellicas
item & pacatas, ecclesiasticas & seculares dis-
positiones usque ad hunc A. O. R.
M DCCV. Tom. I & II.

Lipsiæ, apud Thomam Fritschium, 1705. in fol.

Constat Alph. 20. plag. 3. ac 13. tab. æneis.

Qui Juris Publici, domestici cumprimis, penitiorum ac minus proletariam scientiam imbibere gestiunt, non possunt non de noviter recuso hoc libro, a septendecim jam annis per Germaniam celebratissimo impense sibi gratulari. Præterquam enim,

X x x

quod

quod omnium in Europa Regnorum, Liberiorum Statuum, ac Principatum, quotquot Christianam fidem colunt, origines, incrementa & vicissitudines, familiarumque illustrium. etiamnum superantium stemmata compendiosa serie enarrata, quin & plerorumque aulas, vires, copias, jura quoque atque prætensiones judiciose hic descripta inveniunt, totius potissimum Imperii Romano-Germanici, ejusque Procerum, nec non ditionum singulis subjectarum exactissimam notitiam, prout e rivulis tam Geographicis ac Genealogicis, quam Historicis ac Politicis haurienda, copiose dispensari, non absque voluptate insigni deprehendunt. Quo caritius vero atque uberius hæc omnia profiant, eo majores sane debentur gratiæ Excellentissimo libri hujus Auctori, qui adscitio sub nomine modeste latet, quod medias inter arduasque splendidissimi muneris functiones, præclarum hoc opus sub incudem revocare, etque cum felicitudine expolire sustinuerit, ut nihil ad elegantiam ejus amplius desiderari queat. Oeconomia autem libri hæc est, ut in præliminari discursu multa, quæ Status Politico in genere congruunt, maxime vero rationes eum conservandi, ornandi & defendendi proponantur, singulaque exemplis tam vetustis quam recentioribus apposite illustrantur. Hunc extitit præcipuus tomus de Sacro Imperio Romano-Germanico, etque quadripartitus. Prima namque pars Historiam patriam à Caroli M. ævo usque ad Leopoldum Imperatorem nervose contextam sistit. Altera Imperii nomina, jura prærogativa, litum, fines, fluvios præcipuos, fertilitatem, nec non divisionem in X Circulos describit. Tertia summum Imperantem, cæterosque Germaniæ Proceres ac Status exhibet, & in quinque rursus abit sectiones, quarum prior de Imperatore, ejusque electione, coronatione, potestate, reservatis, dignitatibus ecclesiasticis aliisque juribus, quin & de Augusta ac privilegiis eidem competentibus ex professo agit: secunda Romanorum Regem, & quæ electionem ipsius comitari solent obstacula, jura item ac præminentias ejus inducit: tertia Vicariorum Imperii diversas classes, officium atque auctoritatem explicat: quarta porro de Statibus, & jurisdictione territoriali illis propria, modisque simul, quibus majestas hæc analogica limitatur, aliisque affinitibus materiis summam loquitur; mox in talis quinque specialio-

ribus eorumque articulis separatis Electores ac Principes tam Se-
 culares quam Ecclesiasticos, Praelatos & Civitates Imperiales omnes
 debito ordine enumerat: quinta denique de Non-Statibus Im-
 perii; ejus tamen membris immediatis ac Vafallis, praesertim de
 Personis illustribus ad principale fastigium erectis, Nobilitate Eque-
 stri, reliquisque Communitatibus & Subditis tractat. Huic tan-
 dem succedit quarta pars de Constitutione ac Regimine Sacri Im-
 perii, prout in rebus Ecclesiasticis non minus quam in secularibus
 sese exerit, octo articulis distincta, ubi Illustrissimus Autor summo
 cum candore ac judicio Caesaris praesumentiam ac majestatem
 ejusdemque restrictionem, Capitulationis usum, altercationes circa
 perpetuam quandam concipiendam obvencientes, Comitata univer-
 salia, quaeque huc pertinent, Leges quoque Imperii fundamentales
 prolixè enarrat. Nec reticet potestatem Imperatoris & Imperii in
 Ecclesiasticis negotiis, religionisque & scholarum statum, modum
 itidem administrandi justitiam, suprema Tribunalia, manuten-
 tionem legum, sententiarumque executionem ob oculos ponit.
 Conventus insuper particulares, quibus publica salus promovetur,
 Imperii reditus, potentiam, interesse status, commercia, causas de-
 crementorum, residuasque praetensiones recenset, sicque primum
 totum feliciter absolvit. Omnia vero inibi allata ex Historicis
 fide dignis & Comitibus actis depromit, multa etiam e tabula-
 riis Principum, propriaque rerum experientia, quam ad stuporem
 usque adeptus est, confirmat, ut non mirandum sit, innumera hic
 occurrere, quae apud alios frustra quaesiveris. Speciminis solum
 loco afferre liceat; quae p. 250 & seqq. circa Serenissimi Electoris
 Saxoniae jura indagavit. Nimirum licet per Bullae Carolinae te-
 norem satis expeditum videatur, Saxoniae Ducem in solennibus
 Curiae Imperialis processionibus gladium vagina nudatum Augu-
 sto praeferre debere, istud tamen juris ab illo non nisi post diplo-
 ma Sigismundi Imper. de Anno 1415 Domin. Quasimodogeniti
 promulgatum, quod integrum hic comparet, quiete exercitum
 fuisse; antea enim controversiam ei desuper bis movisse Wenc-
 laum Lucemburgi, Lotharingiae & Brabantiae Ducem, cui sedandae
 Carolus IV remedia tantum palliativa adhibuerit. Eo etiam spe-
 ctare, quod Elector in omnibus expeditionibus Imperii nomine

susceptis, presente Augusto aut Rege Romanorum, tribunali bello
 praesideat, copiasque suas tanquam Imperii Supremas Campi-
 Marshalhas in principis statuere possit: etsi haud desint exempla,
 ubi is nequaquam primas habuerit, & Albertus Saxo anno 1475. in
 exercitu ad Novesium coacto ultimam cum suis & Imperii majori
 vexillo agmen clausit. Forte & mutationem quandam circa
 militiam Imperii Maximiliani I. tempore & postea subortam. Nihilo-
 minus Maximilianus II. anno 1567. Augustum Saxoniae Electorem
 suumque Imperatorem omnium copiarum, quas Circuli submini-
 straverant, Vicariumque suum declarasse, quia & nostra aetate
 anno 1689. Leopoldum Johanni Georgio III. gloriosissimae me-
 moriae in haec rescripsisse verba: *Quandquidem Imperii exerci-
 tus modo sit admandus & conveniendum jamjam, ut resera mili-
 tarius a se emanare debeat, ideo in sexaginta dies se eam Electori
 commissurum fore.* Huic quoque juri recte annectendum of-
 ficium gestandi vexillum Imperii generale seu majus, *Der Reichs
 Haupt-Fahne*/una cum minore signo, *Der Reichs Kenn-Fah-
 ne*/quoties Imperator ipsemet ad bellum proficiscitur. Quam in-
 rem varias literas producit, ex archivis, ni fallimur, lectu non in-
 jucundas, e quibus patet, praesente Caesare aut Rege, absente au-
 tem Electore, Vexilli majoris Imperii portitorem fuisse Pappenhei-
 mium, velut Marschallum hereditarium, eandemque etiam vexil-
 lum minus gestasse, si Imperator exercitui non interfuerit, sicque
 vexillum majus latuerit. Nulli igitur Principum fas esse concludit
 vexillum ejusmodi Imperii ambire, idque etiam Sereniss. Electorem
 Brunsvico-Luneburgensem demortuum, Ernestum Augustum,
 agnovisse, ut licet Vexilliferatum Imperii enixe precessisset, ponde-
 ratis tamen Electoris Saxoniae in vexilla praedicta militaria jurebus,
 sponte desisterit, sibi que solum in coronationibus aliisque curis
 festivis Imperialibus vexilli alicujus gestationem reservaverit. Jurisdi-
 ctionem in buccinatores ac tympanistas, sive in aula sive in militia
 serviant, quod attinet, illam non modo in Conventibus Imperii, aut
 quoties copiae Imperii nomine collignantur, sed semper ac ubique lo-
 cum habere affirmat, ita ut omnes discussiones atque lites inter me-
 moratos buccinatores ac tympanistas, ubicunque aularum Germaniae
 degant, agitatae a Saxoniae Electore, tanquam communi omnium

judi-

judice ac patrono, plenissime decidi queant, citra ullum præjudicium, quod Statuum de non evocandis subditis privilegio hoc pacto inferri metuatur, ceu exemplis clarissime demonstrat. Extare eum in finem certam ordinationem ab Imperatore A. 1658. denuo confirmatam, in qua refractariis pro re nata, vel multa XXX marcarum auri puri irrogetur, vel receptio & manumissio tironum interdicitur, vel exclusio a toto consortio prævia causæ cognitione adjudicetur. In Comitibus autem præter jura Archimarschallatui annexa, eminere etiam in Electore Directorium in causis Evangelicis, quod unde incunabula sua accersat, & qua ratione hodie continetur, quidve involvat, eleganter exponit. Pergit deinde ad dignitatem Supremi Venatoris Imperii, quam Imp. Leopoldum Joh. Georgio II. A. 1661. d. 28. Aug. renovasse constat, nec minus sententiam Strauchii, adstruentis Electorem Saxoniam, ut Marchionem utriusque Lusatiæ, nobilitatem conferre posse, quia Bohemiam Reges olim istud juris in omnibus territoriis suis exercuerint, in translatione autem dicti Marchionatus omnia Regalia nullo excepto cessa fuerint, breviter ventilat, dicendo Serenissimam Domum Electoralem sibi hoc Regale nunquam arrogasse, nec credidisse illud, utpote Regi Bohemiam proprium, in se transmissum; explorandum itaque ante omnia, num pristini Marchiones, qui Regali axiomate caruerunt, nobiles creaverint? Plura in tanta feleçissimarum rerum copia coacervare facile liceret, nisi persuasi essemus mirandam Illustrissimi Viri prudentiam & sagacitatem per totum opus diffusam; cuilibet jam abunde in oculos incursum. Quapropter hic subsistimus, id solum adjecuri in altero tomo Galliam, Hispaniam, Lusitaniam, Angliam, Scotiam, Hiberniam, Daniam & Norviam, Sueciam, Poloniam, Hungariam, Bohemiam & Borussia Regna: tum Venetorum, Fœderatorum Belgarum, Genuensium, Helvetiorum, Lucensium, Genevensium, Ragusanorum & S. Marini liberarum Respublicas; denique Romani Pontificis, Ducis Sabaudiam, Magni Hetruriae Ducis, Ducum Lotharingiae & Silesivici, Magni Magistri Ordinis Equestris Johannitici, Ducum Mantuae & Montisferrati, Messinae & Carrariae, Mutinae, Monocci, Arausionensis, ut & Parmae ac Placentiae Principatus & Dominationes pari methodo atque ingenii ubertate describi.

Sicut fecunda fuit admodum Gentilium superstitio in confir-
 -gendis Diis pene innumerabilibus, quorum cultum plebeculæ
 - miseræ & quascunque nugas dementer arripienti commendarent :
 - ita operæ penitum facturos se arbitrati sunt Viri doctissimi, si, quæ le-
 - guntur sparsim in antiquis monumentis de titulis eorum . venera-
 - tione, solemnibus sacris & ceremoniis, quibus hæc conficieban-
 - tur, colligerent diligenter, atque singularibus libris explicarent, &
 - hac ratione lucem his accenderent, qui in legendis aut interpre-
 - tandis veteris ævi scriptoribus versantur. Accenseri meretur
 - istis præsentium Opusculorum perquam eruditus Autor, qui a-
 - liorum exemplis incitatus, Sacerdotes Martis Salios & Deos Cabi-
 - ros describendos sibi sumit, & Inscriptiones quoque duas, Smyr-
 - nae repertam unam, atque monumentum Heriæ Thisbes Mono-
 - diaris continentem alteram, quarum utramque in Sponii Mi-
 - scellaneis Eruditiæ Antiquitatis offenderat, suis Animadversionibus
 - illustravit. Et in illo quidam de *Salis Sacerdotibus* libello, de
 - nomine ipsorum, origine, diversis generibus, vestitu, armis, car-
 - minibus, coenis maxime exponens, a saliendo dictos mavult,
 - quam cum Stephano le Moyne ab Ebrzo שׁלשׁ quod tinaitum
 - significat, propterea quod nequeat doceri, cymbala & crotala
 - Sacendores illos pulsasse ; eodemque a Salisatoribus distinguit,
 - qui, Isidoro teste, dum ipsa membrorum quædam partes salie-
 - bant, aliquid sibi exinde vel prosperum vel triste prædicebant. In-
 - stitutos vero primum in Herculis memorat honorem, quos e Dio-
 - nysii Halicarnassensis & Livii sententiâ Numa deinde Marti con-
 - secravit, & diversis cognominibus appellavit populus, Palatinos
 - videlicet alios Collinosque & Agonales, alios Albanos, prout ni-
 - mirum vel in Palatino aut Collino, quæ Agonalem etiam si-
 - ve Agonum dictum ostendit e, Festo, vel in Albano montibus
 - sua habebant sacraria. Pergit de Collegio ipsorum commenta-
 - ri & diversis in eodem muneribus, in quò Præsul alius sive

est ars, qui chorum sistebat & saltare faciebat, & salendi modum dabat; alius Vates, qui Saliaria carmina præcinebat, atque cantus dabat modum; & Magister quoque alius, qui potestatem habebat inaugurandi & exaugurandi, & Salios juvenes instruebat, ut rite portare ancilia, & secundum modulos rythmicos saltare discerent, cujus ordinis ea præstantia, ut in ipsum non nisi Patritii cooptarentur, atque ex his Patrimēs solum & Matrimes, h. e. qui utrumque parentem in vivis adhuc haberent, qua ratione cum Virginibus Vestalibus convenerunt, quæ & ipsæ, nisi patrimæ essent & matrimæ, constitui non poterant. Vestem Saliorum describit Noster deinde, atque tunicam pictam sive versicoloream fuisse tradit, super quam æreis baltheis erant cincti, & trabeas induebant fibula contractas, ne saltantibus esset impedimento, capitis tegumento gaudentes fastigiatis in coniformam pileis, ob quos illos Enniano vocabulo tutulatos dici posse credit, cum tutulus metam sive apicem pileis in vertice additum significet. Arma Saliorum, quod inter omnes constat, fuerunt ancilia, quæ male a Dionysio Halicarn. ejusdem cum Thracum pelitis figuræ dicta, scuta fuerunt brevia & rotunda, & ovali figura ad ejus similitudinem efficta sunt, quod, eodem Dionysio & Plutarcho testibus, delapsum coelitus & in Numæ repertum est Regia, qui circumferri illud etiam & annis sacrificiis voluit honorari. Ea occasione agit de Festo, in quo ancilia circumlata, quod Kalendis Martiis habuit initium, & per dies aliquot celebratum est, quorum ultimus sacer Mamurio, qui ad similitudinem coelo delapsi ancilis alia fabrefecerat, Numæ potissimum suadente. Istitis autem diebus arma illa circumtulisse, scribit, sacerdotes, pugionibus & interdum lanceis quoque & virgis ea percutientes, & e sacrario h. e. secreto illo in Martis templo loco, in quo sacra reponerantur, deducentes, & cum singulis vesperis propter urbis amplitudinem in locum illum referri non possent, in extructis eum in finem ædificiis, quæ Mansiones appellata sunt, custodientes, qua occasione hoc ipsum vocabulum explicat. Gestasse, addit, collopendentia per urbem incedentes, & in Comitio maxime frequentes, qui locus, ex Marliani sententia, Romani fori pars fuit incipiens, a porta Palatii & desinens ad ædem D. Mariæ novæ, sic ut sublati pedibus & alternantibus, qualis fullonius saltus apud Senecam ep. 15. ad tibiam & per vices ferrentur, & aliquando Salii omnes, aliquando

qui-

quidam modo ipsorum saltarent. Carmina, quæ canebant, dicebantur axamenta, quam vocem eum Scaligero & Dacerio ab axibus derivat, h. e. tabulis, in quibus descripta habebantur, ut a pueris etiam possent edisci, & Numam itidem Pompilium autorem agnoscebant, prisca Latinorum lingua consignata, & obscura adeo propter obsoleta verba, ut vix ipsis Saliis deinde intelligerentur. Istorum carminum *Λαίψανα* colligit quoque Noster, & obscura vocabula secundum literarum ordinem disposita explicat, Varronis potissimum Scaligeriq; atque Festi opera usus, & tandem de Saliaribus coenis veterum scriptorum testimonia congerit, quæ opiparæ adeo, ut, si quæ magnæ alia fierent, Saliarum inde dicerentur. Secundum Opusculum absolvit. *Dissertatio Philologica de Deorum Cabirorum mysteriis*, quæ quia olim jam prodit & lecta est, quin labore excerpti illam supersedere possimus, non dubitamus. Hoc sufficiat monuisse, quod per Deos Cabiros ab Ebræo קביר, quæ vox magnum, potentem, validum notat, dictos Romanorum Penates Gutberlethus intelligat, ab Ænea post Trojæ excidium in Italiam deportatos, Cererem videlicet, Proserpinam, Plutonem, Mercurium, & ante hos Jovem atque Dionysium, quin & Dioscuros Castorem & Pollucem, nec non Æsculapium quoque, qui in multis locis, sub aliis tamen nominibus, culti sunt, Beryti scilicet in Phœnicia, Carthis in Mesopotamia, imo in Ægypto etiam, & Samothracia; sed in ea re non habet consentientem Jo. Antonium Astorium Jctum Venetum, qui Venetiis A. 1703 dissertationem evulgavit de Diis Cabiris, atque nomen hoc a voce Chober, quæ Incantatorem significat & Devt. XVIII, 11. legitur, deducit, & fascinatores arbitratur fuisse præstigiis deditos, nomine Tricopatrem, Eubuleum, & Dionysium, & proximis ante vel post Ogygis diluvium seculis floruisse & orbem pervagatos esse, sicut Zoroaster apud Persas, & Magi alii apud gentes alias, divino quoque honore cultos. Cæterum cum in ipso ætatis flore extinctus sit Gutberlethus, neque absolvere poterit inde, quæ molitum fuisse, de Telchinibus, Curetibus, Idæis Dactylis, Corybantibus & Magnæ Deum Matris Sacerdotibus Gallis, ex Dissertationis ejus de Diis Cabiris Præfatione discimus, non possumus non præmaturum doctissimi Viri obitum, & quod iis monumentis, ad sacrorum gentilium interpretationem multum profuturis careamus, dolere.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Decembris, Anno M D C C V.

**CORPUS JURIS CIVILIS ROMANI, DIONYSIO
GOTHFREDO JCTO Auctore. Cum Appendice seu Au-
uario eorum, qua prioribus hujus forma editionibus defuerant,
& Indicibus singulari cura revisis & locupletatis. Editio
novissima Sacratissimo Cesari JOSE-
PHO dedicata.**

Lipsiæ, sumptibus J. Frid. Gleditschii Bibl. Lips. & Frid. Knochii
Bibliop. Francofurt. ad Moenum, 1705. 4.

Constat Alph. II. & plag. 9. chartæ augustæ.

Cum e tot Corporis Juris Civilis Romani editionibus,
quæ in Germania, Belgio, aliisque provinciis hucus-
que prodierunt, nulla a mendis purgata ita fuerit, quia
accuratiorem dudum Romani Juris cultores desiderave-
rint, ac præterea ne quidem foedatarum erratis editio-
num exempla in officinis librariis amplius prostant: de nova ea-
que elegantissima & emaculatissima editione adornanda, jam ab
aliquot annis cogitarunt, consiliaque ac sumptus eam in rem con-
tulerunt Bibliopola solertissimi, Lipsiensis alter Jo. Frid. Gledit-
schius, alter Francofurtensis Frid. Knochius. Itaque ne illotis
manibus rem tantam aggrederentur, ante omnia præclarissimo-
rum Jctorum mentem explorandam censuere, ecquid ad ornan-
dam perficiendamque editionem novam conferri posse judicarent.
Tum textu editionis Francofurtanæ A. 1663 in 4, quem imitarentur,
selecto, quod tamen nossent, nec eam a mendis immunem
esse, exemplo plane novo ad integra in diversis illustrioribus Ger-
maniæ Academiis Jctorum Collegia confugere non dubitarunt,
Yyy obla-

oblata cuique certa exemplaris portione, rogantque ut eam, quam diligentissime reviderent, nec minus in notis Gothofredi, quam ipso Legum contextu errata corrigerent; nec difficulter ab Excellentissimis Viris impetrarunt, ut uno publici commodi promovendi desiderio accensi, strenuam ea in re operam navarent, ac quisque pensum suum magna dexteritate absolverent. Atque, ita demum tot præstantissimorum Jctorum studio, perpuratum, & tantum non ab infinitis mendis liberatum opus, Typographo Lipsiensi tradiderunt, nec ordinariis correctoribus satis confisi, Viro juris peritissimo, qui & antea in revidendo Corpore Juris Canonici Pitheano, cum id A. 1695 apud nos sumptu Gleditschii nostri imprimeretur, (Francofurti ad Moenum hoc anno recuso) suam ea in re solertiam abunde comprobaverat, curam, ne quid novorum mendorum irrepere pateretur, quantum quidem humana industria caveri id potest, commiserunt. Quam Bibliopolarum sollicitudinem (nam de typorum elegantia ac chartæ nitore, quæ primo cuique obtutu occurrunt, nihil dicemus) tanto magis laudandam publice censemus, quanto ea est apud alios hodie infrequentior, plerisque, quam emendate libri, quos publicant, excudantur, infra curam habentibus. Cæterum ut in aliis etiam usui publico accommodatior esset editio, nec quicquam in ea facile desideraretur, non modo Indices Titulorum Legumque ita locupletati sunt, ut evolutio multo facilius evaserit, sed & opuscula alia, præter ea, quæ in prioribus hujus formæ editionibus comparuere, ex editione Amstelodamensi A. 1663 in fol. repetita accesserunt, nimirum *Notitia Reliquiarum Juris ante & post Justinianum*, a Jac. Gothofredo & Josepho Maria Suarefo conscripta: *Edictum perpetuum a Salvio Juliano compositum & ad ordinem Digestorum restitutum*, & *Ordo Edicti perpetui una cum serie librorum*, quos Jcti veteres ad idem Edictum scripserunt: *Antonii Contii Jcti Prefatio in librum Novellarum*: *Constitutio Imp. Zenonis de novis operibus*: *Julii Pacci receptorum Sententiarum Libri*: denique *Marqu. Freheri Chronologia utriusque Imperii ab excessu Justiniani usque ad finem Imperii Orientalis, subinde nunc aucta & emendata*, & narratione rerum post ea tempora ad obitum usque Divi Leopoldi Cesaris locupletata.

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCV. 539

MISCELLANEA CURIOSA, BEING A COLLECTION of some of the principal phenomena in Nature &c.

h. e.

COLLECTIO PRÆCIPUORUM QUORUNDAM Natura Phenomenorum a maximis vii hujus Philosophis explicatorum, una cum variis Discursibus coram Societate Regiæ ad promovendam Scientiam Physicam & Mathematicam instituta recitatis.

Londini, apud J. B. & Johannem Senem, 1705. in 8vo.
Constat 1 Alph. & 5 Tabb. æncis.

PLeraque omnia, quæ in hoc opere continentur, jam in *Actis Anglicanis* publicata sunt: in gratiam vero eorum, quibus pretiosa ista volumina pervolvere non datur, præcipua inventa Physica & Mathematica ex istis Teligere, & in unum volumen mole exiguum compingere voluit Autor, in præfatione observans, se talia exhibere, quæ jam censuræ orbis eruditi exposita approbationem meruere, & quibus tanquam fundamentis firmis posteritas infinita superstruere valebit. Placuit autem ipsi Discursus singulos verbotenus recensere, uti Societati Regiæ vel exhibiti, vel coram ea recitati fuere; ne in compendium missi obscuri evaderent. Præcipui jam leguntur in *Actis nostris*, nempe A. 1692 p. 307, quæ celeberrimus *Hallejus* de quantitate vaporum ex mari exhalantium, eorundem circulatione, & origine fontium; A. 1684 p. 387, quæ de Theoria declinationis acus Magneticæ; A. 1687 p. 509, quæ de Ventis statibus intra Tropicos, eorumque causa; *Tom. 2. Supplem. p. 328*, quæ de calore Solis proportionali in omnibus latitudinibus; *ibid. p. 333*, quæ de invenendis focus lentium per Algoram modernam; A. 1702 p. 180, quæ de invento a *Rob. Hookio* Barometro marino; & tandem A. 1700 p. 87, quæ *Woodwardus* de Vegetatione Plantarum differit. Quæ ulterius ab *Hallejo* de vera Theoria æstus marini proponuntur, in summi Geometræ *Isaaci Newtoni Principiis Philosophiæ Naturalis Mathematicæ*, quæ mense Junio anni 1688 p. 304 & seqq. recensuimus, & *Davidi Gra-*

Yyy 2

80.

gorii Elementis Astronomiæ, nobis mense Octobr. anni 1703 p. 452 & seqq. commemoratis legantur, atque *Newtoni* Theoria ista debetur auctori. *Newtoni* Theoria lucis & colorum, ejusque abeior explicatio, ex *Optica* ipsius nuper publicata, & proxime a nobis resensenda, peti debet. Eiusdem Theoria Lunæ in eruditissimo opere Astronomico *Gregorii* modo laudato jam est publicata. *Romeri* Demonstratio de successiva Luminis propagatione, non solum ab illustri *Hugenio* in ingenioso *de Lumine Tractatu*, nobis A. 1690 pag. 481 & 561 commendato, sed & a Scriptoribus Systematicis, quales sunt *Job. Bapt. Hamelius* & *Franciscus Boyle*, fusc sunt exposita, & a nobis ex Tractatu *Hugeniano* ad annum cit. p. 483 in compendio proposita. *Wallisii* cogitata de Mensura resistentiæ medii in motis projectorum, caput 101 Tractatus de Algebra absolvant, quem A. 1696 p. 283 recensuimus. *Narcissi* de Sono discursus, generalibus solum terminis, Visus cum Auditus & Opticæ cum Acusticæ convenientiam exponit. Quæ *Hallejus* de magnitudine atomorum ex ductilitate auri, nec non de variis speciebus quantitatum infinitarum earumque inter se proportionibus demonstrat, atque de distantia stellarum fixarum docet *Franciscus Roburinus*, ea jam plorisque innotuisse credimus. Quare de his omnibus in præsentia non dicimus: pauca tamen de discursibus reliquis, quæ in præsentia opere continentur, subnectamus.

Exhibet nempe quoque Auctor noster sapiens jam nobis laudati *Halleji* Tentamen de causa mutationis declinationis acus Magneticæ, cum hypothese de structura interiorum partium Telluris: in quo cum per observationes probasset, mutationem istam esse universalem suosque habere gradus, ut non omnibus in locis eodem, causam ejus tandem assignare nititur. Quemadmodum vero ex ipsis Actis nostris A. 1684 mense Aug. p. 392 constat, quod phænomena declinationis acus Magneticæ salvaturus asserat, Terram esse Magnetem quatuor Polis magneticis instructam, & acum magneticam dirigi versus visuosam: ita facile conijcere poterat, mutationem declinationis inferre mutationem situs Polorum. Hanc declaraturus, Tellurem sibi concipit, ut geminum Magnetem, constantem nempe ex crusta exteriori & nucleo, fluido quodam intermedio interjecto, ita ut tum ista, tum hæc binos habeat Polos

los Magneticos, & ambo circa commune centrum ac axem diurnæ rotationis intervallo quatuor viginti horarum rotentur. Crustæ globi nostri Terraquei, quem incolimus, Polos tribuit fixos, ita ut, si hi essent soli, versus quos materia magnetica moveretur acus directrix, hæc constanter eandem haberet declinationem. Ut igitur variatio declinationis explicari possit, nucleo h. e. globo minori intra Tellurem concluso Polos tribuit similiter fixos respectu ipsius, at mutabiles respectu crustæ. Ponit enim, nucleum & crustam inæquali revolvi circa communem axem celeritate, ita tamen, ut inæqualitas non nisi post plures revolutiones factas reddatur sensibilis: cui determinandæ si sufficerent observationes (quas non sufficere Noster docet) variatio declinationis ad computum revocari poterat. Non autem absurdum esse, sibi concipere concavitatem intra Tellurem, & in ipsa pendulum globum minorem, inde evincere conatur; quod celeberrimus *Newton* in *Principiis Philos. Nat. Mathem.* demonstraverit, densitatem Lunæ esse ad densitatem Terræ, ut 9 ad 5 quam proxime, adeoque Lunam, corpus longe minus, esse densiorem Tellure, corpore longe majori. Quæ cum accuratius expenderet, probabile ipsi visum fuit, plures sphaeras intra cavitatem istam contineri, adeoque hanc tandem Telluris assignat structuram internam. Præter nucleum solidum, intra Tellurem duas adhuc alias sibi concipit sphaeras concavas cum suis atmosphaeris, cumque sphaeras inclusas magnitudinibus Veneris, Martis atque Mercurii proportionales statuatur, horum Planetarum nomina ad istas significandas transfert. Jam quia diameter Telluris est 8000 circiter miliarium Anglicorum, sphaeris concavis crassitiem tribuit 500 miliarium, & atmosphaeræ altitudinem isti æqualem, ut diameter nuclei prodeat 2000 miliarium. Cum ulterius animadverteret, Venerem, Martem atque Mercurium terrestres nobis nullam præbere usum, qui crustam exteriorem incolimus, atque nostro ævo pro certo haberi, Terram esse e numero Planetarum, omnesque Planetas non sine ratione supponi habitatas, tandem partes Telluris sua habere animantia, e. g. aerem aves & insecta, aquam piscium innumera genera, terram reptilia: non incongruum ipsi videbatur asserere, & globos istos in Tellure conclusos habitari. Quod si objicias,

sine luce viventia ibi commorari non posse, regerit, multos dari modos, quibus lux ibi producat; nempe vel ea ratione, qua ignes nostri fatui generantur, atmosphasas istas illuminari, vel fornices concavos variis in locis resplendere Solis instar, vel lumen aliquod ibi produci, cujus nullam nos habeamus ideam.

Idem *Hallejus* tradit Regulam decrementi altitudinis Mercurii in Barometro, pro diversa hujus supra Telluris superficiei elevatione. Supponit aerem esse elasticum, resistentiam elateris æquari ponderi prementi, spatia ab aere sub diversis pressuris occupata esse in ratione reciproca pressurarum, gravitatem aeris specificam esse ad gravitatem aquæ prope superficiem Terræ ut 1 ad 800, Mercurii ad aquæ ut 10800 ad 1, atque adeo digitum unum Mercurii æquari 10800 digitis cubicis aeris: unde si aer ejusdem esset densitatis, atmosphasæ altitudinem fore 5, 1 mill. atque in ascensu 900 pedum seu 10800 digitorum Mercurium in Barometro descensurum per unum digitum. Sed quia expansio aeris in ea ratione crescit, in qua pondus atmosphasæ incumbens decrescit, Mercurii descendens altitudinem auget, & spatium quodlibet uni digito argenti vivi respondens continuo crescere. Quamobrem aerem ad majorem extendi debere altitudinem. His principiis jactis problemata de determinanda altitudine Mercurii ad altitudinem aeris datam, & altitudinem loci, in qua barometrum collocandum, ut Mercurius datam obtineat altitudinem, curiosa magis esse, quam difficilia pronunciat: eademque solvit ope quadraturarum spatiorum inter Hyperbolam & ipsius Asymptotos, geminamque computavit Tabellam, in quarum altera altitudines aeris altitudinibus Mercurii; in altera altitudines Mercurii altitudinibus aeris respondentes exhibentur. Ex qua colligit, in altitudine 41 miliarium densitatem aeris se habere ad densitatem nobis vicini ut 1 ad 3000, in distantia 53 ut 1 ad 30000, ostenditque per observationes crepusculorum, aerem ultra 45 miliaria non extendi, nempe ad 44, 4 Anglica scilicet, quæ una 4000 est semidiameter terræ. Atque inde ulterius infert, aerem ad 18000 spatii partem comprimi posse, quod in statu naturali occupat. Quoniam vero hæc consequuntur, si atmosphasæ inalterabilis supponatur, atque rarefactionis & condensationis capax

in infinitum, utraque vero hypothesis falsa est, si rigore spectetur: computum quoque istum non satis esse exactum monet. Variari certe specificam aeris gravitatem, dum calor aërem dilatat, & frigus comprimit, dum effluvia particulis aëreis graviora immiscentur, quemadmodum salia aquæ permixta pondus ejus augeant. Condensationem terminari in certo gradu per experimenta Florentinorum atque Hooekii in *Microgr. cap. 5.* Nec rarefactionem in infinitum procedere, quod particulis elasticis competere debeat magnitudo determinata in statu naturali, exemplo lanæ. Hæc igitur *ἀποδείξεις* conclusionum superiorum Geometricam turbare. Unde & in eadem elevatione diverso tempore non eandem obtinere altitudinem. Hinc in causas ascensus & descensus & inquitur, primo phænomena recenset, ex quibus concludit, præcipuam ascensus & descensus & causam esse variabilitatem ventorum in zonis temperatis, cui adjungenda sit incerta exhalatio & præcipitatio vaporum in aere: atque ex his causis phænomena resolvit.

Idem ulterius ex communicatis per *Justellum* cum Societate Regia catalogis, in quibus ab anno 1687 usque ad 91 inclusive ætas & sexus omnium Vratislaviæ singulis mensibus mortuorum consignabantur, & horum numerus cum numero natorum comparabatur, construxit Tabulam, in qua singulis ætatis annis adscribitur numerus personarum ad eos profectarum & Vratislaviæ degentium. Hujus Tabulæ multiplicem monstrat usum. Nempe inde deducit non solum omnem numerum Vratislaviæ viventium, qui est 34000, sed & numerum eorum, qui arma gerere valent, ad 9000 affurgentem: imo generaliter concludit, in quacunque civitate, numerum illorum esse quartam circiter numeri omnium incolarum partem. Derivari hinc posse ostendit gradus mortalitatis pro omni ætate; quot mori debeant per annum tuæ ætatis homines, ut certus esse possis, te isto anno non moriturum, hoc enim ostendit sola differentia inter numerum personarum ætatis propositæ, v. g. 25, & proxime subsequentiæ 26, qui in præsentis casu Vratislaviæ est 7: nec non quot mori debeant, ut persona quædam ætatis cujuscunque non moriatur, antequam attingat ætatem propositam: quomodo inquiratur, quo ætatis anno per-

sona quædam ætatis cujusdam propofitæ fit moritura. Quæ speculationes non cenferi debent inutiles, cum earundem iriignem oftendat ufum in definiendo pretio affecurationis, quæ dicit certum quoddam contractuum genus Anglis in plurimis negotiis civilibus admodum familiare. Imo easdem speculationes ad gemina profus transfert, qualia propofuit *Wilhelmus Perry* in *Ariethmetica Politica*, cujus proluxa recensio occurrit in Actis nostris A. 1691 p. 407 & fqq.

Nofter denique ex Hallejanis inventis nobiscum communicat ejus difcurfum de gravitate & proportionibus, in quibus corpora gravia descendunt, nec non de motu projectorum: in quo cum celeberrimus Autor varias variorum hypothefes recensiffet, ut ipfo eorum diffenfu difficultatem causam gravitatis efficientem detegendi oftenderet; ab omni profus hypothefi abftinet, atque certius philosophaturus, stabilitis quibusdam per experientias indubias gravitatis proprietatibus, methodo demonstrativa ope principiorum Geometricorum & Analyfeos Speciofæ regulas deducit, juxta quas corpora gravia descendunt, & projecta moventur.

Præter difcurfus hæcenus commemoratos, in præfenti opere continentur adhuc tres ad Physiologiam fpectantes, in quorum primo *D. Georgius Gardenius de Aberdeen* Theoriam generationis; in fecundo *Clopton Haverus, M. D.* cujus *Osteologiam* A. 1691 p. 573 recensuimus, concoctionem; in tertio *J. Drake M. D.* influxum refpirationis in motum cordis exponunt. Ex fingulis quædam fcitu non injucunda proferre libet. Quod theoriam generationis attinet, doctiffimus ejus Autor ad tria eandem capita revocat, nempe 1. quod animalia generentur ex animalculo, 2. quod animalcula ifta originaliter infint femini marium, 3. quod sine ovis in foeminis animalcula in animalia mutari nequeant, ut adeo Eclecticum quafi agens, hypothefes *Harvei* & *Dn. de Leuwenhæk*, quarum hanc A. 1686 menfe Oct. p. 475 defcripſimus, conjungat. Ad primum ftabiliendum fequentibus utitur argumentis: 1. quod *Malpighius* in ovi nondum incubati cicatricula pulli rudimenta obſervavit, 2. quod subito poſt incubationem omnes partes appareant, vi experimentorum *Harvei* atque *Malpighii*, manifefto, ut ipſi videtur, indicio, partes illas non ex fluido

do concrevisse, sed ibi jamdum nondum explicatas extitisse, ab origine mundi procul dubio per omnipotentiam Dei formatas. Alterum confirmaturus hæc producit argumenta: quod 1. in semine mäsculo omnium animalium innumera animalcula a *Dn. Leewenboek* fuerint detecta: quas observationes exhibuimus A. 1682 p. 321. 2. quod per observationes *Malpighii* rudimenta foetus solum reperiantur, in ovis a mare fecundatis, non autem in subventaneis: 3. quod figura animalculorum a *Dn. Leewenboek* delineata conveniat cum figura rudimentorum foetus in ovo tum ante, tum post incubationem a *Malpighio* descripta: 4. quod ex hac hypothesi reddi possit ratio, quomodo multi foetus una excludantur, & multa ova in gallina per unum coitum cum gallo celebratum fecundentur: 5. quod prima de Messia prophetia novam ex ista accipiat lucem, in qua vocatur semen mulieris, cum omnes homines reliqui sint semen viri: 6. quod eidem adstipuletur analogia vegetationis plantularum; semina enim esse plantulas, quæ terræ tanquam utero committantur. Denique ultimura hac ratione evincit: 1. quod animalculum non possit in lucem edi, nisi in proprium cadat nidum, quem centrum cicatriculæ in ovis esse appareat: unde licet myriades animalculorum in ovum unum cadant, haudquaquam tamen præter unum in lucem edi posse. Addit, fortassis nidum molli animalculorum ita proportionatum esse, ut nonnisi unicum recipere possit: quæ sit ratio raritatis monstrorum. Absolutam nidi necessitatem in oviparis ad oculum patere. Hanc vero solam, differentiam inter ovipara & vivipara quoad præsentem materiam in eo consistere, quod in his ova præter cicatriculam & eorum, colliquamentum nihil contineant, ita ut foetus extra ista in uterum radices protrudere teneatur nutrimentum recepturus: aut ova in oviparis proprie dici possint uterus quidam in ordine ad foetum, quoniam non solum cicatriculam cum amnio & colliquamento, quod immediatum sit foetus nutrimentum; sed materiam insuper contineant in colliquamento convertibilem, ita ut foetus radices suas nonnisi in albumen & vitellum ovi agat, unde omne frum nutrimentum derivet. 2. Quod hæc cicatricula non sit originarie, in utero, ex frequentibus extra uterum conceptionibus probat, quales occurrunt in *Trans. Phil. Angl. n. 139, 150 & 172*, & in *No-*

vellis Reip. Literaria Mens. Sept. A. 1685. p. 996. Unde probabile fieri asserit, testes muliebres esse ovana huic usui destinata. Subjungit 3. quod in confesso sit apud omnes, foetum in utero per amplum temporis spatium post conceptionem cum matre connexionem non habere, esseque in isto ovum perfecte rotundum, molis exiguae, cum foetu in medio incluso, qui succellive, funiculum umbilicalem emittat & utero tandem alligetur. Unde appareat, cicatriculam, quae sit fons nutritionis animalculi, non oriri in utero, sed alibi, atque in istum deferri tanquam in solum aptum, ex quo nutrimentum recipiat ad vegetandum foetum. Esse vero testes foemineas revera ovaria, hoc experimento evincere conatur, quod parere nesciant foemellae, si abdomen aperitur, ac testes exsecantur. Respondet tandem tribus objectionibus, quibus hoc ultimum asseritum subesse videri poterat.

De concoctione quae tradit *Haverus*, in compendio huc redeunt. Tribuit nempe ciborum in ventriculo comminationem salivae, quam pro liquore habet ex gemino alio composito, altero nempe acido, altero oleoso, oleo terebinthinae non prorsus absumpti, quorum unusquisque e peculiaribus glandulis secretatur: id quod sequens comprobatur experimento. Assumit frustum carnis crudae, idque dissecat in minuta magis, sed as tamen majora, in quae masticatione reducitur, panisque micis admixtus oleum terebinthinae & oleum vitrioli affudit: quam massam cum per quatuor horas in balneo Mariae digessisset, in pulvrem redactam deprehendit. Salivam certe prodere fermentationem, etiam cum non edimus, per bullulas ipsi inexistentes utut in ore non agitar. Motum stomachi per respirationem productam cibo dissoluto cum saliva satius permiscendo inservire. Per hanc autem fermentationem apta disponi alimenta, ut cum bile in intestino duodeno fermentare possint: quod hoc experimento probat. Cum bilem naturae saponariae supponat, saponem in aqua calida dissolutum oleo terebinthinae ac vitrioli admiscuit, & in mixtura fermentationem oriri observavit.

Influentiam respirationis in motum cordis adstructus *Deidius*, *Loweri* explicationem systoles seu contractionis cordis per mechanicam visceris hujus structuram laudat; verum explicationem diastoles per motum restitutionis improbat, cum status contra-

tractionis fibrarum sit potius naturalis, adeoque non dari possit. diastole sine externa quadam violentia, prouti experientia in omnibus musculis doceat, non dari in ullo musculo motum restitutionis confirmans. Ita musculos a potentia antagonistarum liberos esse in statu contractionis, illos similiter, qui antagonistis carent, ut sphincteros gulæ, anus, vesicæ, semper esse in eodem. Quod vero cor sit musculus, isque solitarius, sine ullo antagonista proprio, nec voluntatis imperio subiectus, proxime adeo ad sphincteres accedens, a *Lowro* aliasque dudum esse demonstratum. Musculares fibras cordis per nervos actuatas immediatum esse systoles instrumentum concedit; quin tamen musculi intercostales cum diaphragmate, dum sanguini per pulmones viam pandunt, suum quoque conferant, negari non posse. Ostendit ulterius, vasa sanguifera in pulmonibus in costarum elevatione ac depressione eandem cum bronchis pati debere mutationem, nempe coarctari, dum costæ deprimuntur ac pulmones subsidunt; extendi, dum costæ elevantur & pulmones aere inturgescunt, ut via sanguini ex dextro cordis ventriculo in sinistrum aperiatur. Diastolén igitur fieri asserit, dum a pondere atmosphæræ, quæ musculi antagonistæ vicem subeat, costæ deprimuntur, pulmones subsidunt & vasa sanguifera coarctantur, ita ut sanguis per venam pulmonariam veluti ope emboli cujusdam in sinistrum cordis ventriculum protrudatur. Tandem quædam subjungit, quæ circa fœtum in utero moneri poterant.

DE SUSPECTIS DE HÆRESI OPUS.
Autore ANSELMO DANDINO CÆSENATE, olim
in Patria Sancti Officii Consultore, nunc utriusque Signaturæ
Referendario, & Sacre Congregationis Indi-
cis Consultore.

Romæ, apud Vincentium de Romanis, 1703. in fol.

Alphab. 8.

EX officii, quod olim in patria sua gessit, ratione operis hujus
 sanam Clarissimus Autor arripuisse videtur, in quo suspecto-
 rum de hæresi & culpam considerare prolixius intendit & pernam.

Zzz 2

Utrius-

Utriusque tamen contemplationem antecedere jubet aliqua preliminaris, quæ primo circa *suspicionem* in se spectatam occupantur. Hanc posteaquam *crimini incertam* definiuit *repræsentationem*, illius a præsumptione differentiam in eo collocat, quod, cum illa, solum in malam, hæc vicissim in utramque partem sumi fuerit. Suspicionis tres esse gradus innuit, aliamque levem, aliam probabilem, aliam violentam facit. Fontes, unde scaturiat suspicio, modo patriam esse dicit, modo parentes, modo educationem. jam vitam anteaactam, mox dicta & facta, interdum & amicos; quæ singula latius exposita sistit, & his absolutis, ad generatorem *hereseos* indagationem pergit. Et hæc ipsi est *error intellectus voluntarius, contra aliquam propositionem catholicam cum pertinacia assertus ab eo, qui baptismum accepit.* Ad hujus definitionis ductum in capitibus aliquot proxime sequentibus multa cumulat de errore intellectus, deque voluntario errore, & reliquis vocabulis, quæ ad sensum descriptionis istius principalem pertinent. Ad opus ipsum propius accedens, hæc quidem vice solum partem primam absolvit, & quinam sint *de heresi suspecti?* indogat. Principem inter eos locum *blasphemis* assignat, ubi blasphemiam & definitionem pandit & divisionem, & plerosque blasphemantes hereseos suspicionem incurere observat, exceptis forte *is, qui in magna, quam vocat, eamque levi & levissima opponit, ebrietate tales se gerant, aut qui passionibus cerebri affecti rationis facultatis defectum sentiant,* (quanquam hos ob malam exemplum castigari posse admittat;) aut qui dormientes blasphemant, nisi vigilantes forsitan antea linguam male disertam fecerint; aut qui ob iracundiam mentem abalienantem in blasphemias voces erumpunt, atque similes. A blasphemis progreditur ad *superstitiosos*, quibus *adolentras* accenset, & *magos*, sed eos tantum, qui pacificantur, cum Dæmone, magiam namque naturalem nullius inducere criminis suspicionem observat; *divinatores* item, arte uti Dæmonica qui fuerint, & *sortilegos*, qui a Deo eventum non expectent, nec a casu, sed a Diabolo, quæ de causa sortes divinatorias omnes rejicit; imo & *vane observantia fidentes* precoribus addit, & *mellicos*, & eos, qui *superfluum, vel falsum cultum Deo exhibent.* Admodum deinde prolatus est in referendis hunc in casum *is,*
qui

qui Sacramentis abutuntur, sive illi eadem conficiant sine potestate, aut debita minus materia, formaque, loco item temporeque haud debito, aut ceremoniis dispositionibusve non debitis; sive illa minus rite offerant, aut fecus, quam fieri debebat, conficiant. Fautores porro haereticorum de haeresi vehementer suspectos esse pronunciat, sive omittendo peccent, eosque vel non denuncient, vel non capiant, vel non custodiant; sive committendo, dum eos receperent, honoribusve & dignitatibus insignis haud vereantur. Haec sigillatim ad Principes excurrit seculares, eosque haereticis saluum quidem conductum posse concedere admittit, si solum spectes immunitatem a violentia, sed non item, si de immunitate absoluta quaesiveris; libertatem certe conscientiae iis a Principibus permitti, aut dignitates in eos conferri posse, insiciatur. Multo magis defensores haereticorum suspitione haereseos gravari dicit, & inter alia Ministros Sancti Officii, inquisitioni actu inservientes, nec directe nec indirecte impediri posse, absque haereseos suspitione, statuit. Sed de iis, qui cum haereticis conversantur, paulo censet mitius; & condiciones, quibus fieri id liceat, exponit. Quo pacto etiam retinere libros haereticorum legereque aut concessum sit, aut minus? indagat. Denique post commemoratos atoque carbone notatos illos, qui haereticorum funus comitentur, aut hereditatem iis relinquunt, aliosque, iis praecipue eandem suspitionis notam inurit, qui propositiones haereticas vel parum Catholicas in medium proferre studeant. Haec prima operis pars discussit, de qua istud adhuc monemus, quod Index diffusissimus & tertiam omnino integri tractatus partem constituens eidem subnectatur.

**LETTERA DISCORSIVA DI APPOSTOLO
ZENO &c.**

i. e.

**DISSERTATIO EPISTOLICA APOSTOLI ZENI,
Nobilitate Cretensis & Civis Veneti originalis, ad Du. Abbatem JULIUM FONTANINI, Bibliothecae Eminentissimi Du. Cardinalis Josephi Romani Imperialis Praefectum, de magno Opere Meditationum Philosophicarum Du. BERNARDI TAR-**

*VISINI, Patricii Veneti: qua eadem de origine deque
Viris doctis Gentis Tarvisina expo-
nitur.*

Venetis, apud Antonium Bortoli, A. 1704. in 8. Pag. 4.

Cum *Meditationum Philosophicarum* Illustrissimi Viri Bernar-
di Tarvisini primum volumen prelo jamjam exiret, scripta est
a Nobilissimo Autore ad venerabilem Fontaninum, ex *Aminata
Tarsi defenso acque illustrato* scriptisque aliis cognitum jam nobis
& laudatum, hæc Epistola, qua non modo argumentum istarum
Meditationum, verum etiam concinna Familiz Tarvisinæ antiquæ
& nobilis, inprimisque doctorum ex ea Virorum, & Illustrissimi
hujus Bernardi adhuc superstitis historia continetur. Nos ex ea,
serius huc allata, more nostro pauca delibabimus. Ponitur inter
majores Illustrissimi Bernardi Tarvisini, post paucos, Marcus Tar-
visinus, Fundator *Abbatia S. Thoma Cisterciensis ordinis, Tor-
cellana diocesis*, qui A. MCC obiit. Cujus Abbatiz *Historiam*
aliquando in lucem dabit Epistolæ Autor. Deinde eminet Bernar-
dus, qui A. MCCC LXVI floruit, in cujus MS. codice *de
transmutatione metallorum*, qui auctor servatur in Bibliotheca
Tarvisina, quam in Theatro Chimico Argentorati A. MDC XIII
exscriptus legitur, sunt hæc verba ad finem: *Finit hic liber, &c.
compositus per Magistrum Bernardum Comicum Trevisanum, qui
acquisit Comitatum & ditionem de Neige in Germania per
hanc artem pretiosam & nobilem.* Sequitur Zacharias prior, in-
signis Venetorum Orator Concilii Constantinensis tempore, cujus
Orationes ad Romanum Pontificem aliosque eloquentissime habi-
tas in lucem addi optat Autor, atque aliquot eorum MSS. Patavii
servari a Patribus Eremiticis indicat: deque eodem hoc sese
expositurum pollicetur *Libro de Scriptoribus Venetis*. Postea Pauli
prioris, magni peregrinatoris, mentionem facit, ejusdemque MS.
Libri Historici & Geographici, quem apud Hieronymum Petram
nuper defunctum viderit sic inscriptum: *de Nili origine & in-
cremento: item de Aethiopia regione & moribus liber singula-
ris, compositus per me Paulum Trivisanum Nobilem Venetum,
in insula Cyprî, anno reparata salutis MCCCC LXXXIII.*

Hinc

Hinc post aliquos est Marcus Antonius, Reipublicæ Venetæ Dux Illustrissimus. Deinde Nicolaus, Philosophus in primis Plonicus, cujus *Ionem* Dialogum Plonicum, e *Græco Italicum & Veneticum* A. M D XLIX in 8 editum memorat. *Opera autem Platonis* ab eodem multis locis signata & notis indiceque aucta, in Bibliotheca Tarvisana se videre meminit. De Andrea Jcto agens, errorem Alberici notat, qui in Catal. p. 7. 8. hunc in templo S. Mariæ Matris Domini sepultum scribat, inscriptione deceptus, quam Paulus Tarvisinus Andreæ filiolo suo duorum annorum ætate mortuo posuerit. Postea Marci Herois meminit, ejusque amicitia singularis cum Nicolao Barbarigo cultæ, cujus fama per motus Carolus I Rex Angliæ per Legatum suum horum amicorum imagines abs Venetis petierit. Ejusdem Marci, præter libros editos, cum MSS. alios memorat, tum unum *de Religione & de cultu Divino*, Italice MS. in Biblioth. Tarvis. sibi visum. Dehinc ad Franciscum Tarvisinum, unicum Bernardi superstitis fratrem, venit, Nuncium illum quondam Alexandri VIII P. R. ad Galliarum Regem, eoque loco Epistolam integram promittit *Maintenonia*, qua hæc Pontificis S. ad se epistolæ meminit, & Franciscum Tarvisinum laudat. Cujus ejusdem commentarium *de Juramento reis deferendo* editum, item *decisiones cum Thoma Tarvisino Jcti decisionibus* edendas, museum porro antiquitatibus refertum, denique *dissertationem Chronologicam & Genealogicam* pro veritate Scripturæ S. conscriptam commendat epistolæ nostræ Clarissimus Autor. Qui jam tandem ad Illustrissimum Bernardum Tarvisinum, Meditationum Philosophicarum autorem devolvitur, ejusque parentes, & studia philosophica, philologica, mathematica, pictoria, antiquaria describit; deinde museum, cujus Inscriptiones Græcas & Latinas a *Jo. Ant. Aforio* editum inconfidit; postea Bibliothecam mille & amplius MSS. codicibus refertam, inter quos est *Alex. Fassoni* *Conspectus Annalium Baronii* tribus voluminibus, quo multi Baronii errores castigantur, &c. quos omnes in *Catalogis MSS.* se commemoraturum promittit Noster; porro scripta nondum publicata XLII; præterea mores atque amicitias ejusdem commemorat, tandemque ad Meditationum ejus Philosophicarum opus progreditur, cujus *Specimen* librum

brum nempe de *Immortalitate animæ*, Venetiis A. 1699 in 4 produsse docet. Ipsum autem illud *Meditationum* opus, non compilatum, sed ex ingenio Autoris natum, in VIII volumina partibus distincta, dispescitur. E quibus primum Volumen partibus tribus, adversus *Scepticos* rerum veritatem & cognitionem, adversus *Atheos* DEI existentiam & providentiam, deindeque animæ immortalitatem demonstrat. Volumen II Legibus Gentilium rejectis, Scripturæ S. auctoritatem confirmat. III Fidei Christianæ veritatem: IV Religionis Catholico - Romanæ præstantiam, Mahometana cæterisque condemnatis: V Pontificis R. dignitatem probat. VI deinde, ad Politicæ spectans, Legum necessitatem ostendit. VII autem morum doctrinam affectumque moderationem commendat. Denique VIII viam tranquillius & vivendi & moriendi demonstrat. Hæc ubi latinus paslo diduxit Autor Epistolæ doctissimæ, libellum concludit. Cæterum eundem Nobilissimum Autorem plura alia & edidisse, & adhuc moliri, non ignoramus. Quippe Tomo I operis, quod *La Galleria di Minerva* inscribitur, & Venetiis A. 1696 in fol. prodire cepit. p. 65 ejus Vita Joannis Georgii Trissini, p. 78 Vita Joannis Baptistæ Guarini Poetæ celeberrimi, & p. 165 Series Chronologica Auctorum, qui publica auctoritate Historiam Venetam scripserunt, deprehenduntur; ut taceamus, eum Academix, quam *della Galleria di Minerva* vocant, Secretarium diserte perhiberi ejusdem operis tomo II p. 165. Quin & elegantissimum ejus Drama *Il Narcisso Pistorale*, intra decem dierum spatium compositum, commendat Joannes Cinelli in Bibliotheca Volante Loculo (*Scanzia*) X, qui hæctenus desideratus Venetiis hoc ipso anno prodit, pag. 9. Denique ex Justi Fontanini libro *L'Anima di Torqu. Tasso difesa e illustrata* Romæ A. 1700 edito p. 179 didicimus, Apostolum Zenum opus excellentissimum de Poetis Italis moliri, in quo eos contra exterorum censuras defendere conabitur.

OBSERVATIO AD RECENSIONEM LIBRI DE
Fidei & Rationis consensu a Domino JAQUELOTO
editi mense Octobri proximo præcedenti
factam.

Cum

Cum hæc Recensio Clarissimi Jaqueloti *Sententiam de Leibniziana Harmonia præstabilita Hyperbese* attigerit, quæ nusquam adhuc in his Actis est explicata; operæ pretium visum est, ad meliorem ejus intellectum, missam nobis ipsorum Dn. Jaqueloti verborum ex Libro recensito excerptorum Latinam versionem adjungere, ut appareat, quis sit consensus aut dissensus. Quia (*inquit pag. 381. 382.*) difficile est, comprehendere, quomodo voluntas motum corpori imperet, Celeberrimus Leibnizius Corpus considerat tanquam machinam tensam & dispositam ad efficiendos omnes motus quos producit, & Animam tanquam substantiam omnes continentem ideas sese successive evolventes, modo motibus omnibus corporis conformi & correspondente. Itaque cum brachium movere volo, evenit, ut brachium moveatur virtute machinæ dispositæ atque tendentis ad brachium in hoc instanti movendum. Hoc modo Anima & Corpus se fere habebunt, ut duo horologia pendula, quæ motus suos pariter iisdemque momentis exercent. Qui causas occasionales defendunt, volunt ob unionem animæ & corporis, Deum ad certorum motuum præsentiam in anima formare certas ideas; & ad præsentiam certorum actuum voluntatis, Deum producere certos motus in corpore. Quod Dn. Leibnizius non probat, quia ista hypothesis perpetua supponit miracula. Systema receptum medium inter has duas sententias tenet, quæ magnas difficultates pati videntur. Videri possit prima specie, in priore systemate libertatem non nisi quandam illusionem esse, cum anima & corpus per causam efficacem & antecedentem ad omnes suas cogitationes & actiones disponantur, tantumque revera evolvatur, quod erat tectum & involutum. *Systema causarum occasionalium* majoribus adhuc difficultatibus laborat. Nam in eo Deus agit omnia, creaturæ non nisi umbræ sunt varæ, & entia actionis expertia. Quid ergo virtutibus & vitis fiet? An credi oportet, Deum ad aspectum Betsabæ in anima Davidis ideam concupiscentiæ excitasse, & in animas Pharisæorum impressisse ideas blasphemiarum contra Spiritum Sanctum, cum demones viderent ex corporibus damoniacorum ejectos? Quocunque effugio, aut quacunque subtilitate utamur, res huc semper redit. Exponit deinde Clarissimus Autor rationes, cur systema receptum,

quo anima in corpus & corpus in animam influxum exercet, ipsi magis placet. Sed tandem ita pergit p. 387. sqq:

Si tamen systema Leibnitianum bene intelligitur, reperitur, in eo non destrui libertatem; anima enim facultatem habet decreta sua formandi, ac volendi quod placet. Et quod actiones corporis ab anima imperatas attinet, non potest officere libertati dispositio corporis ita a Deo formati, ut motus ejus præcise voluntatibus animæ respondeant, quod tali exemplo intelligi potest. Ponamus, Mechanicum egregium scire, quæ ego famulo meo tali die si imperaturus, eumque posse formare automatam per exequendis omnibus motibus a me ea die imperandis. Certum est, me tunc Automato illi tanquam famulo meo imperaturum ea, qua fruor, libertate, neque illam ipsius automati spontaneam ad suos motus determinationem, quicquam libertati meæ prejudicaturum. Eodem se modo res habet in corpore humano, secundum systema Leibnitianum, quod ideo appellari solet *Systema Harmoniæ præstabilita*. Deus formavit nostra corpora tanquam machinas, quæ debent respondere certis motibus nostrarum animarum. Tale Automatum non est impossibile Deo, qui novit omnes determinationes meæ voluntatis, motusque machinæ his determinationibus accommodavit. Hoc systema exemptum est difficultatibus, quæ in aliis reperiuntur. Non intelligitur in systemate recepto, quomodo voluntas agere possit in corpus, & in systemate causarum occasionalium omnia fiunt miraculose, & Deus movet brachium meum occasione meæ voluntatis, corpus proprie loquendo nihil agit. Sed in systemate Leibnitiano agit revera. Quod animam attinet, concipi utique potest, Deum ipsi in creatione dedisse ideas confusas & involutas omnium objectorum universi, quæ evolvantur & distinctæ fiant, prout objecta mutationes producunt in eo corpore, quod animæ est conjunctum, quia Deus ita creavit animam & corpus, ut perfecte sibi respondeant. Anima deinde in sese ipsa agit secundum illas ideas & perceptiones distinctas, ut judicia sua formet, suæque placita ac destinata animo concipiat, secundum electionem quam instituit. Ipsa imperat, & corpus exequitur virtute dispositionis a Creatore ad exequendum ei datæ.

Itaque concludo (*inquit Vir Clarissimus sub ipsum distinctio-*

tionis finem) si intelligi queat, animam agere in corpus propria virtute, & quodam genere influxus, qui motum in eo producat, sequendum esse systema receptum. Simplicius enim est aliis & liquidius, (*plus simple & plus dégagé.*) Et in favorem ipsius, adduci potest exemplum Dei cuncta creantis & conservantis solæ voluntate. Sed si velimus sequi ideas, quas habemus de corpore & de spiritu, una cum propriis eorum attributis, atque adeo nolimus corpus agere in spiritum, aut spiritum (creatum) in corpus; amplectendum erit systema Leibnitianum. Systema enim causarum occasionalium non nisi mera est illusio. *Hæc Clarissimus Autor*, agnoscens commercium animæ & corporis, secundum naturæ ordinem, non alio modo, quam secundum Leibnitianam hypothesin, intelligibiliter explicari posse. Quoniam in iis, quæ in corpore & anima intelligimus, nihil apparet, quod ad influxum eorum, mutuum explicandum inserviat. Cæterum modus, quo Deus agit in creaturas, toto genere diversus est, consistit enim in creando: quoniam ipsa creaturarum dependentia a Deo seu conservatio, continua est creatio. Hanc autem dependentiam veram & necessariam esse, certis demonstrationibus docemur, etsi modum hunc agendi, ob infinitam ipsius agentis naturam, explicare non possimus.

GEOGRAPHIA SACRA, EX VETERI ET NOVO Testamento desumpta & in Tabulas quatuor concinnata, Autore NICOLAO SANSON, Abbatillo & Galliarum Regis Geographo. Accesserunt in Indicem Geographicum Notæ JOANNIS CLERICI, nec non ejusdem Prefatio.

Amstelæd. apud Franciscum Halmam, 1704. in fol. ch. aug.
Constat Alph. 2. plag. 7. & Tab. Geogr. 4.

Liber iste jam olim, anno nimirum sæculi superioris sexagesimo quinto, Lutetiæ Parisiorum lucem adspexit. Cum igitur Franciscus Halmæ, Bibliopolæ Amstelodamensi solertissimo, eundem denuo typis exprimere visum fuisset, doctissimum Clericum adiiit, & ab eo petiit, ut, si qua ratione nova hæc editio exornari augerive posset, illud facere non gravaretur. Vir ille

Clarissimus, quemadmodum nihil prius antiquiusve habet, quam, ut bonis literis quacunq; data occasione auxiliatrices manus commo- det, sic hac quoque vice honestis petitis absque ullo negotio annuit, adeoque ejus opera varia accesserunt, quæ novam hæc editionem splendidiorem longe atq; Reipublica literariæ utiliorem hæud dubie reddant. Primo enim præfationem præmisit luculentissimam, in qua quendam indiculum eorum texit, qui aut Judæam descripserunt, aut certe quidpiam ad Geographiæ sacræ illustrationem, labore atque industria sua contulerunt. Nec tamen omnes, qui Itineraria olim aut nuper Terræ sanctæ scripsere, in medium attulit, eos tantummodo recensere satis habens, qui anti- quam Judæam eruditè oculis exposuerunt. In hæc itaq; recensendis initium facit ab Asistea, qui in Historia LXX Interpre- tum, & Hierosolymam & Judæam paucis descripsit; agmen vero claudere jubet celeberrimum Fridericum Spanhemium, non ita pridem fato functum, qui primæ parte Geographiæ sacræ, Judææ Chorographiam breviter & perspicue tradidit. In hæc autem omnibus, quorum mentionem fecit, tum quæ laudanda, tum quæ desideranda veniant, paucis lectori indicavit. Et tandem, cum in Geographiæ sacræ spicilegium non omnino spernendum relictum fuerit, se ipsum in Commentario suo ad Josuæ librum mox eden- do, id sedulo operam daturum esse pollicetur, ne quid inposse- rum ad Geographiam illam antiquam Judææ probe intelligendam desit. Post hæc Clarissimi Clerici prolegomena, alia, ipsius nempe Auctoris, præfatio sequitur, in qua instituti rationem breviter exponit, quam in adornandis duabus tabulis Geographicis, qua- rum una totius orbis in Bibliis sacris cogniti partes continet, altera Terram promissam sive Judæam in suas tribus divisam exhibet, sicutus fuerit. In iis enim concinnandis, se Terræ sanctæ tabulas omnes & descriptiones, a variis auctoribus exaratas, inter se consu- lisse, usque accurate inspectis, Adrichomii typum aliorum omnium optimum, ejusdemque descriptionem reliquis exactiorem cognovisse. Quamvis igitur Adrichomii typum se plurima ex parte imitatus esse, non dissimulatur, diversam tamen ab eorum rationem in locorum positionibus se observasse, earumque pene alteram partem immutasse, & ubi Adrichomius ex singulis urbium nomi- bus

bus plura fecerit, iis verum genuinumque nomen restituisse. Hanc præfationem excipiunt animadversiones in tabulam Judææ, ubi numerum civitatum cujuslibet tribus earumque situm, longitudine & latitudine locorum simul ad marginem adnotata, accurate exponit, ita ut observationes notata utique dignas subinde inspergat. In hisce autem animadversionibus, lectores sapissime ablegat ad Indicem Geographicum, quem iisdem Auctor statim subjunxit, in quo regiones & loca omnia, in utraque tabula Geographiæ sacræ descripta, uberius explicat, rerumque simul temporibus utriusque Testamenti in iis gestarum historiam, verbis ex Scriptura S. satis prolixè allegatis enarrat. Quamvis autem Sansonius in hisce, quæ hæcenus recensuimus, egregiam plane operam præstiterit, doctissimus tamen Clericus in notis ad Indicem ejus Geographicum evidenter ostendit, Virum Clarissimum felicium, & magis inoffenso pede, in hoc studio decurrere valuisse, si æque a notitia Hebraicæ & Græcæ linguæ, ac reliqui Geographiæ disciplinæ artificii, instructus accessisset. Quod si enim ipsos fontes adire licitum ei fuisset, multa sane urbium nomina Vulgatam sequendo perperam non scripserisset, nec etiam animadversiones veritati Historiæ repugnantes sæpius attulisset; id quod Clericus in notis jam dictis multis omnino exemplis probavit. Nec solum in iis id egit Vir doctus, ut potissimam Sansonii delicta, minoribus prætermisissis, emendaret, sed passim quoque addidit, unde plura & meliora peti possint, in eorum gratiam, quorum hæc accuratius nosse intererit. Agmen in hoc opere Geographico claudit brevis tractatus, quem *Judææ* nomine auctor Sansonius insignivit, in quo id potissimum agit, ut brevem historiam contexat eorum, qui hanc regionem diversis temporibus incoluerint. Quibus omnibus accedunt Jesu Christi & Apostolorum Petri & Pauli vitæ, ab eodem in epitomen contractæ, in quibus, verbis ex Scriptura S. desumptis, præcipue describuntur illorum patriæ, mansiones, itinera & peregrinationes, quæ ut lectorum oculis eo melius represententur, in hunc finem utriusque operi tabula Geographica est præfixa.

Et sic finem de hoc libro differendi faceremus, nisi unicum adhuc commemorare, operæ præteritum fore existimarem. Nimirum sub finem Bibliopæla pollicetur, se suavis Virorum do-

Storum, Eusebii librum de Locis Hebraicis, quem Clericus quoque in præfatione cæteris omnibus ad Geographiam sacram pertinentibus præfate dixerat, cum Hieronymiana versione, quamprimum editurum esse. In eo autem excudendo, se Jacobi Bonfrenii editionem, quam sequatur, elegisse ait, ita tamen, ut notis subinde novis Clarissimi Clerici illustrata ea proditura sit, eidemque operi subjiciatur descriptio Terræ sanctæ a Brocardo quondam edita, cujus ibidem Clericus in præfatione suæ mentionem injecerat. Hæc omnia ita typis imprimenda adseverat, ut cum Sansonii non nimis spisso opere, ad volumen constituendum, conjungi & una compingi queant.

*JO. BARTHOLDI NIEMEIERI THEOL. D. ET IN
Academia Julia P. P. Theologia Moralis. Editioni huic se-
cunda accesserunt de Gentilium statu atque
conditione post hanc vitam Dissertationes duæ.*

Helmstädi, apud Salom. Schnorrium, 1704, in 4to.

Constat Alph. l. pl. 3.

JAM aliquot effluxerunt anni, ex quo Maxime Reverendus Autor Theologiam Moralem in usum exercitiorum Academicorum, adornavit, preloque commisit. De cujus nova editione, ob distracta exemplaria, cum cogitaret, notas, quas in priori promiserat, passim inferere in animo quidem habuit, verum ne auditorum suorum commodis mora injiceretur, hac vice libello nihil addidit, nihilque in eo immutavit. In illo autem eam observat methodum, ut in parte communi finis, cum ultimi & externi, qui est æterna hominis salus, tum proximi & interni, qui est pia & Christiano homine digna vita, rationem habeat, hinc subjecto, homine scilicet justificato & renato, exposito ad media deveniat, ac in parte speciali triplicem statum hierarchicum sequatur, ad illius ordines singula vitæ genera reducens. Ne tamen sine omni additione libellus hic prodiret, eidem Dissertationes duas, de Gentilium statu atque conditione post hanc vitam, jam anno 1694 primum editas, Clarissimo Autori placuit subungere, in quibus ortho-

orthodoxa sententia, cum S. Scripturæ testimoniis, tum præcæ Ecclesiæ suffragiis atque consensu confirmatur, & contra dissentientes, quorum magnam nubem posterior Dissertatio sistit, non accurate minus quam modeste adstruitur.

JO. ANDRÆ SCHMIDII, D. P. P. ABBATIS Maria-Vallensis, Compendium Theologiæ Moralis, in varios Auditorum usus conscriptum, & in subsidium memoria tabulis instructum.

Helmstadij, impensis Jo. Melch. Suffermanni, 1705. in 8.
 Constat Alphabet. l. plag. 3.

Cum Theologiæ Dogmaticæ & Ecclesiasticæ Historiæ compendia, maxime in usum suorum Auditorum, hæcenus ediderit Reverendissimus Schmidius, commoda discentium non minus se promoturum esse existimavit, si primas Moralis Theologiæ lineas duceret, easque typis excubendas traderet. Quamvis vero diversi hujus doctrinæ doctores diversas tractandi rationes sequantur, dum quidam solum Decalogi ductum observant, ut veteres nonnulli & recentiores; alii & Decalogi & Orationis Dominicæ ordini insistant, ut *Hornejus*; alii capita omnia Catechetica respiciunt, ut *Dambauerus* & *Langius*; alii Locorum omnium Theologicorum rationem habent, ut *Majus*: quamvis etiam juxta monitum *Baconis de Verulamio de Augm. Scient. l. 7. c. 1.* duas hujus doctrinæ partes constituere quis posset, alteram de *exemplari*, seu natura boni, alteram de *regimine* & cura animi, quam partem *Georgicam animi* Baco adpellavit, uti hæc Celebrerrimus Autor in hujus libelli prolegomenis p. II. ipse monet: placuit tamen eidem aliam viam eligere, ac methodum practicas scientiis alias communem retinere. Præmissis nimirum quibusdam prolegomenis, in quibus natura & constitutio Theologiæ Moralis exponitur, in tres partes dispescitur. compendium, quarum *prima* vitæ sanctimoniam illiusque oppositum describit; *secunda* subjectum operationis, seu hominem sanctificandum exhibet; *tertia* denique de principiis & mediis ad vitæ sanctimoniam ducentibus agit. Singula autem ita pertractantur, ut theses breviores, in-

in scriptis quibusdam notis, in singulis capitibus declarentur, in quorum fine tabulæ synopticæ ad juvandam legentium memoriam adduntur. In brevi alloquio ad Auditores, huic compendio præmissio, Cæl. Autor a Deo ad elaborandum majas aliquod Theologiæ Moralis Systema plura eaque specialiora continens capita, nec non ad pertextendas reliquas operas, quas olim auditoribus suis præmisit, vires & otia sibi expetit. Hujus ergo voti ut compos reddatur, nos ipsi benignissimum Nomen serio precamur.

D. ÆGIDIÏ STRAUCHII, THEOLOGI OLIM VITENBERGENSIS atque GEDANENSIS, Theologia Moralis, in Academia Regia Pomeranorum e manuscripto edita atque disquisitioni publica exposita a D. JO. FRID. MAYERO, Consiliario Regio, Theologo Prof. Prim. Universi. Pro-Cancel. & Superioris. Generali, qui Bibliothecam Scriptorum Theologiæ Moralis & Conscientiæ adject.

Gryphiswaldiæ & Lipsiæ, apud Jo. Wolffg. Fickweilerum, 1705. in 8.
Constant Alph. 2. pl. 9.

Quemadmodum celeberrimi nominis Vir, Jo. Frid. Mayerus, Gryphiswaldensis Academiæ illustre decus, & sui ingenii præstantissimi, & aliorum monumentis editis, eruditum Orbem jam dudum sibi obstrictum reddidit: ita cum præsens Ægidii Strauchii opusculum scholis ultimis Vitenbergæ, antequam Gedanenses accederet, ab ipso traditum, in serinis instructissimæ suæ Bibliothecæ hætenus delitisset, noluit illud, pro eo quo in rei literariæ commodum fecit studio, publicæ luci amplius invidere. Equidem auctius quoddam Moralis Theologiæ opus, ab eodem beatæ memoriæ Strauchio elaboratum, plurimorum manibus ferri non ignorat; ex quo ea, quæ huic opusculo deesse videntur, B. Hülfemannii Casibus Conscientiæ, quos itidem ex manuscripto editurus est, addere constituit Summæ Reverendus Editor: utilis tamen ipsi visum fuit, præsens compendium, quod ingeniosa brevitate se commendat, Orbi erudito exponere, præsertim cum in usus Doctorum Academicorum illud edere, & XXI disputationibus

bus ad ventilandum studiosis juvenibus proponere susceperit; perinde uti olim in Academia Vitenbergensi, Doctoris publici muneris fungens, B. Dorfchæi Theologiam Moralem typis publicis exscribi fecerat, & ex cathedra Academica publico examini subjecerat: quod Dorfchæi quoque opus ex B. Autoris *αυτογενή* Ψυ, quod interea nactus est, accuratius edere constituit. Ipsum vero Strauchii opus, quod Viro Perillustri, Olao Hermelino, Carolo XII Suecorum Monarchæ a sanctionibus consiliis, una cum Bibliotheca subjunctâ Mayerus dedicavit, ita comparatum est, ut primo naturam & constitutionem Theologiæ Moralis, deinde finem atque media tum generalia, tum specialia, exhibeat hac methodo, ut ex propositis quæstionibus, quibus *ἰνθροῖς* quædam subjicitur, conclusiones certæ educantur, quas antithesis demum excipit.

Quod Bibliothecam Scriptorum Theologiæ Moralis & Conscientiariæ attinet, quam Celeberrimus Mayerus in studiosæ Juventutis gratiam collegit, & B. Strauchii libro adjecit, in tres partes illa dividitur, in quarum prima Scriptores nostræ Ecclesiæ, in secunda Reformati, in tertia Pontificii, ordine alphabetico ita recensentur, ut anno, quo quisvis mortem obiit, plerumque indicato, librorum huc spectantium titulus exhibeatur, sæpiusque, aut de scriptoribus, aut scriptis, judicium quoddam subjiciatur. Jam p. 5. Autor *Jo. Conradi Dannbaueri libros Conscientiæ apertos*, h. e. *Theologiæ Conscientiariæ* tomos duos memorat, monet se primas perfectissimi laboris hujus lineas, quas in gratiam auditorum privatorum Argentorati A. 1647 summus Theologus duxerat, in M^{to} possidere, quæ lacunas quasdam in posteriori tomo occurrentes, cujus publicationi *B. Dannbauerus* immortalis est, felicissime supplere possint, easque, si Deus vitam viresque, concesserit, quas ipsi quoque exoptamus, e tenebris se producturum promittit. Neque prætereundum esse existimamus, quod p. 26 circa *B. Schomeri Specimen Theologiæ Moralis* occurrit, de quo plurimi hactenus persuasi fuerunt, morte laudati Auctoris præmatura factum fuisse, quin opus præstantissimum perficere potuerit. Verum Mayerum nostrum V. r Clarissimus *Jo. Philippus Palthenius*, ipsius Collega conjunctissimus, qui mutui affectus Pusendorffium inter & Schomerum interpres olim extitit,

alia edocuit, monuitque causam abrupti operis non magis morti tribuendam, quam mutata in *Schomero* potius animi sententia, qui alia jam ratione opus susceptum aggredi ad *Pufendorffii* sententiam, induxerat in animum. Scilicet (ita Mayerus ipse rem exponit) postquam proscripserat, quae in scholis olim obtinuerat, rerum a revelatione atque ratione pendentium confusione, *Pufendorffius* meram Philosophiam Moralem ita tradiderat, ut ad captum esset omnium omnino hominum, quacumque illi religione tenebantur, & posita certa propositione, quam vocat, fundamentali, reliquae ex ea theses perpetuo quodam ratiociniorum nexu junctae deducerentur: monebat idem *Schomerum*, ut Theologiam Moralem, ex sacro Codice traditis tunc depromptam, certoque principio innixam, continua coherentium dogmatum serie extractam, omniumque, qui circa res rationi proprias dissentirent, captui accommodatam nobis daret, ut adeo latus Philosophiae, utpote natura sua prioris atque latius patentis, quae eandem subsequitur, atque strictius praecipit, Theologia apte clauderet, & in singulis partibus, quae hominis, quae Christiani officia sint, distincte cognosceretur. Id quod eo quidem commodius *Pufendorffius* existimabat, quod hoc modo docendi ratio, ipsi Christo usurpata, in usum scholarum adduceretur, qui non dispari ratione summam legis ad *charitatem* reduxisset; quam qua ipse honestatis compendium in *socialitate* tradidisset, simulque surructuris inter Theologos atque Philosophos controversis aeternis poneretur obex: Hinc adeo, probante *Pufendorffii* sententiam *Schomero*, factum esse, ut non tam de veteri opere continuando, quam de novo concinnando, Theologus summus cogitaverit: Ipses deinde omnes intervertente morte. P. 28 *Consilia Theologica* Vitebergensia, a Calovio, Meisnero, Quenstedio & Deutschmanno collecta, Mayerus recenset, optatque non modo, ut istorum exemplum alii Doctores Facultatum Theologicarum nostrae Ecclesiae imitarentur, sed dolet etiam vehementer, scripta ejusmodi sanctissima saepe ab haeredibus Decanorum negligi penitus ac pessime haberi, mente imprimis volvens, quae de plurimis Consiliis & Responsis Theologorum Lipsiensium, *Schilteri*, *Weinrichii*, *Lyseri*, *Höpfneri* aliorumque, a *B. Scherzere* olim audiverit. Et quamvis idem fere

fatum eam Facultatem, quam hodie ornat Magnificus Vir, oppres-
serit, subtraxeritque hucusque *Rungiorum, Krakewizii, Batti, Bal-*
ihasi. Rauens, aliorumque labores, spem tamen non levem ad-
fulgere dicit, quædam illorum, Deo propitio, improbo stu-
dio se adepturum, & publico daturum
esse.

E R R A T A.

Pag. 16 l. 18 lego *TTTT*. Pag. 13 sqq. lego *Theraphim*.
Pag. 15 l. 5 pro *filium suum* lege *Levitam*. P. 196 l. 6 pro *pa-
triales* lege *ecclesiam*. P. 198 l. 9 pro *itaque* lege *atque*. P. 201
l. 33 ante *uocem* frequenter pone *inærea*. P. 206 l. 27 pro *parto*
fructuum lege *magni autem sint fructus exinde abvientes, pars*
illorum. P. 228 initio lineæ ut ponatur vox *ipsorum*. P. 239 l. 2
pro *stabilitas* lege *stabilita*. P. 312 l. 13 pro *existimetur* lege *se-*
existimet.

INDEX AUCTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine
recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam
Ecclesiasticam spectantes.

- A**lexandri (Natalis) *Expositio Evangelii Jesu Christi secun-*
dum quatuor Evangelistas. 388
Anonymi Conciliatio Mosi & Stephani circa numerum Familie
Jacobi. 103
Anonymi Admonitio ad Catholicos Federati Belgii incotas de
Decreto Romane Inquisitionis contra Archiepiscopum
Sebastenum dato. 105
Anonymi Motuum Juris pro Procuratore Curie Ecclesiastica
Mechliniensis contra P. Paschasium Quessel. 422
Bbb b 2 Bac

alia edocuit, monuitque causam abrupti operis non magis morti
 tribuendam, quam mutata in *Schomero* potius animi sententia, qui
 alia jam ratione opus susceptum aggredi ad *Pufendorffii* senten-
 tiam, induxerat in animum. Scilicet (ita Mayerus ipse rem expo-
 nit) postquam proscripta, quæ in scholis olim obtinuerat, rerum
 a revelatione atque ratione pendentium confusione, *Pufendorf-
 ffius* meram Philosophiam Moralem ita tradiderat, ut ad captum
 esset omnium omnino hominum, quacunque illi religione tene-
 rentur, & posita certa propositione, quam vocat, Fundamentali,
 reliquæ ex ea theses perpetuo quodam ratiociniorum nexu iunctæ
 deducerentur: monebat idem *Schomerum*, ut Theologiam Mora-
 lem, ex sacro Codice traditis tunc depromptam, certoque principio
 iunctam, continua coherentium dogmatum serie extractam, om-
 niumque, qui circa res rationi proprias dissentirent, captui ac-
 commodatam nobis daret, ut adeo latus Philosophiæ, utpote na-
 tura sua prioris atque latius patentis, quæ eandem subsequitur,
 atque strictius præcipit, Theologia apte clauderet, & in singulis
 partibus, quæ hominis, quæ Christiani officia sint, distincte co-
 gnosceretur. Id quod eo quidem commodius *Pufendorffius* exi-
 stimabat, quod hoc modo docendi ratio, ipsi Christo usurpata, in-
 usum scholarum adduceretur, qui non dispari ratione summam le-
 gis ad *charitatem* reduxisset, quam qua ipse honestatis compen-
 dium in *socialitate* tradidisset, simulque surrecturis inter Theolo-
 gos atque Philosophos controversiis æternis poneretur obex.
 Hinc adeo, probante *Pufendorffii* sententiam *Schomero*, factum
 esse, ut non tam de veteri opere continuando, quam de novo
 concinnando, Theologus summus cogitaverit: spes deinde omnes
 intervertente morte. P. 28 *Consilia Theologica* Vitebergensia, a
 Calovio, Meisnero, Quenstedio & Deutschmanno collecta, Maye-
 rus recenset, optatque non modo, ut istorum exemplum alii Do-
 ctiores Facultatum Theologicarum nostræ Ecclesiæ imitarentur,
 sed dolet etiam vehementer, scripta ejusmodi sanctissima sæpe ab
 hæredibus Decanorum negligi penitus ac pessime haberi, mente
 imprimis volvens, quæ de plurimis Consiliis & Responsis Theolo-
 gorum Lipsiensium, *Schilteri*, *Weinrichii*, *Lyseri*, *Höpfneri* alio-
 rumque, a *B. Scherero* olim audiverit. Et quamvis idem fere

fatum eam Facultatem, quam hodie ornat Magnificus Vir, oppres-
 serit, subtraxeritque hucusque *Rungiorum, Krakewizii, Batti, Bal-*
ibis. Rauens, aliorumque labores, spem tamen non levem ad-
 fulgere dicit, quaedam illorum, Deo propitio, improbo stu-
 dio se adepturum, & publico daturum
 esse.

ERRATA.

Pag. 16 lit. 18 lego 7777. Pag. 13 seq. lege *Theraphim.*
 Pag. 15 l. 5 pro *filium suum* lege *Leviram.* P. 196 l. 6 pro *para-*
chiales lege *ecclesiam.* P. 198 l. 9 pro *itaque* lege *atque.* P. 201
 l. 33 ante *voce* *frequenter* pone *interca.* P. 206 l. 27 pro *para-*
fructuum lege *magni autem sint fructus exinde abvenientes, pars*
illorum. P. 238 initio lineæ 11 ponatur *vox ipsorum.* P. 239 l. 2
 pro *stabilias* lege *stabilisa.* P. 312 l. 13 pro *existimetur* lege *se-*
existimet.

INDEX AUCTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine
 recensentur.

*I. Libri Theologici & ad Historiam
 Ecclesiasticam spectantes.*

- A**lexandri (Natalis) *Expositio Evangelii Jesu Christi secun-*
dum quatuor Evangelistas. 388
Anonymi Conciliatio Mosis & Stephani circa numerum Familie
Jacobi. 103
Anonymi Admonitio ad Catholicos Federati Belgii incolas de
Decreto Romanae Inquisitionis contra Archiepiscopum
Sebastenum dato. 105
Anonymi Motuum juris pro Procuratore Curie Ecclesiasticae
Mechliniensis contra P. Paschasium Quessel. 421
 Bbb b 2 Bac

- Bacchinii (*Benedicti*) *Dissertatio de Ecclesiastica Hierarchia Originibus.* 330
- Brantii (*Gerhardi*) *Historia Reformationis Belgii & vicinarum provinciarum.* 56
- Braunii (*Joh.*) *Commentarius in Epistolam ad Hebraeos.* 390
- Braun (*Davidis*) *Meditationes selectae de Sublimi Hominiis Scientia.* 51
- Burrough (*Roberti*) *Discursus de Unitate Ecclesiae, de Dissentientium Separatione ab Ecclesia Anglicana &c.* 232
- Calvoerii (*Caspari*) *Ritualis Ecclesiasticae Pars posterior.* 166
- Chreyghton (*Johannis*) *trium S. Johannis & unica S. Jacobi Epistolarum Explicatio.* 269
- Clerici (*Joannis*) *Nota in Geographiam Sacram Nicolai Sanson.* 555
- Croesii (*Gerhardi*) *Historia Hebraeorum ab Homero exposita.* 74
- Cyrilli Hierosolymitani Archiepiscopi *Opera, qua supersunt, omnia.* 1
- Van Dale (*Antonii*) *Dissertatio super Aethica de LXX Interpretibus: Historia Baptismorum &c.* 510
- Dandini (*Anselmi*) *De Suspectis de Haresi Opus.* 547
- Dodwellii (*Henrici*) *De Nupero Subjunctate Anglicano Patiensis ad exteros, qua Episcoporum a Magistratu Seculari independantia, afferenda commendatur.* 132
- Erasmi (*Desiderii*) *Operum omnium Tomus V. VI. VII.* 481
- Feustkingii (*Jo. Henrici*) *Commentarius in Epistolam II ad Timotheum, secundam & tertiam Johannis, & Juda.* 242
- Forbesii (*Joannis*) *a Corfe Opera omnia.* 227
- Van der Hardt (*Hermannii*) *Epistola in Genes. H. 18. 19. 20. de voc. is ab Adamo animalibus.* 247
- Hodii (*Humfredi*) *de Bibliorum Textibus originalibus, versionibus Graecis & Latina vulgata.* 507
- Hunnii (*Aegidii*) *Thesaurus Apostolicus, complectens Commentarios in omnes N. T. Epistolas & Apocalypsin Johannis.* 241
- Jaqueloti *Consensus Fidei & Rationis.* 440. 552
- Ittigii (*Thoma*) *de Synodi Carentonenfis a Reformatione A. 1631 celebrata Indulgentia erga Lutheranos.* 364

- Jurieu (*Petri*) *Historia Critica dogmatum & cultuum bonorum
malorumque in Ecclesia ab Adamo usque ad Chri-
stum receptorum.* 9
- Kennet (*White*) *de Appropriationibus & Augmento Curarum, quae
Vicaria dicuntur &c.* 193
- Leidekkeri (*Melchioris*) *de Republica Hebraeorum Libri XII.* 97
- Ludolfi (*Jobi*) *Psalterium Davidis Aethiopice & Latine, cum No-
tis & Lectionibus.* 64
- Mabillonii (*Johannis*) *Annales Ordinis S. Benedicti.* 413
- De Malvenda (*Petri*) *de Concilio Tridentino Epistola & Observa-
tiones* 246
- Mayeri (*Jo. Friderici*) *Bibliotheca Scriptorum Theologiae Moralis
& Conscientiarum.* 560
- Milles (*Thoma*) *Nota in S. Cyrilli Archiepiscopi Hierosolymitani
Opera.* 1
- Mulleri (*Jo. Joachimi*) *Historia Protestationis Statuum Evangeli-
corum & Augustanae Confessionis.* 355
- Nicholls (*Gulielmi*) *Collatio cum Theista, concernens doctrinam
de Immortalitate Animae.* 91
- - *Tractatus de Religione Principis.* 381
- Niemiciei (*Jo. Bartholdi*) *de Conjugiis prohibitis Dissertationes
junctim editae.* 315
- - *Theologia Moralis.* 558
- A Piconio (*Bernardini*) *Epistolarum B. Pauli Apostoli triplex Ex-
positio.* 476
- Pippingi (*Henrici*) *Sacer Decadum Septenarius, Memoriam Theo-
logorum nostrae aetate Clarissimorum renovatam ex-
hibens.* 230
- Quesnelli (*Paschafii*) *Idea universalis Libelli, qui sub titulo Moti-
vi Juris contra P. Quesnellum editus est.* 426
- Sanson (*Nicolai*) *Geographia Sacra, cum notis Jo. Clerici.* 555
- Schmidii (*Jo. Andrea*) *Compendium Theologiae Moralis.* 559
- Sgambati (*Scipionis*) *Archivorum Veteris Test. Libri III, seu de
Apocryphis V. T.* 337
- Stranchii (*Aegidii*) *Theologia Moralis, edita a D. Jo. Frid. Maye-
ro.* 560

Strimeſii (<i>Somuelis</i>) <i>Delinatio Conſenſus inter Evangelicos, Lutheranos & Reformatos, in fundamento fidei.</i>	139
<i>Van Toll</i> (<i>Theodori</i>) <i>Expoſitio Prophetæ Amos.</i>	487
<i>Vaca</i> (<i>J. A.</i>) <i>Proceſſus Officii Fiſcalis Curia Eccleſ. Mecklinienſis contra Gabrielem Gerberon.</i>	242
<i>De Vargas</i> (<i>Franciſci</i>) <i>aliorumque de Concilio Tridentino Epiftola & Obſervationes.</i>	246

II. Libri Juridici.

<i>Anonymi Manuale Proceſſus Imperialis, ſeu Judiciæ Caſareo-Imperialis Aulici.</i>	430
<i>Bergeri</i> (<i>Jo. Henrici</i>) <i>Enarratio L. 10. ff. de Jure Fiſci & L. 2. C. qui & Adv. quos in integr. reſt.</i>	433
- - - <i>Electæ Proceſſus Executivi, Poſſeſſorii, Provocatorii & Matrimonialis.</i>	36
<i>Gothofredi</i> (<i>Dionyſii</i>) <i>Corpus Juris Civilis Romani.</i>	537
<i>Hornii</i> (<i>Casparis Henrici</i>) <i>Jurisprudentia Feudalis Longobardo-Tentonica.</i>	340
- - <i>De Jure Proedria ſeu Præcedentia.</i>	491
<i>Kennet</i> (<i>White</i>) <i>de Appropriationibus, & Augmentis Curarum, quæ Vicariis dicuntur &c.</i>	193
<i>De Lyncker</i> (<i>Nicol. Chriſtoph. L. Baronis & Equitis</i>) <i>Conſilia, ſeu Reſponſa.</i>	314
<i>Mayeri</i> (<i>Jab. Ebreſfried</i>) <i>Tractatus de Jure Primariarum Precum.</i>	428
<i>Menckeni</i> (<i>Ludegi</i>) <i>Differtationes Juridicæ.</i>	344
<i>Rivini</i> (<i>Q. Sept. Florentis</i>) <i>Enunciata Juris ad Ordinationem Proceſſus Saxoniæ Electoralem.</i>	379
<i>Struvii</i> (<i>Georgii Adami</i>) <i>Jurisprudentia Germanicæ.</i>	43
<i>Struvia</i> (<i>Burchard Goſtbelſii</i>) <i>de Vita & Scriptis Georgii Adami Struvii.</i>	137
<i>Voet</i> (<i>Johannis</i>) <i>Commentarii ad Pandectas Pars poſterior.</i>	493
<i>Weſtenbergii</i> (<i>Johannis Orwin</i>) <i>de Cauſis Obligationum liber ſingularis.</i>	207

III. Libri Medici & Physici.

- A** Nonymi Dilucidatio Libri de Generatione Vermium in Corpore Humano. 345
- Anonymi Collectio precipuorum quorundam Naturæ Phænomenorum, una cum variis Discursibus coram Societate Regia recitatis. 539
- Camelli (Georgii Josephi) Historia Stirpium insula Luzonis & reliquarum Philippinarum. 180
- Cowperi (Guilielmi) Epistola exhibens Anatomen earum Marsupialis Americani partium, qua a femina partibus discrepant. 110
- Freind (Johannis) Emmenologia, seu de Fluxu Muliebri Menstruo. 174
- De Moor (Bartholomæi) Pathologia Cerebri Delineatio Practica. 57
- Morlandi (Samuelis) Observationes circa partes & usum florum in plantis. 275
- Raji (Joannis) Historia Plantarum Tomus III. 180
- Ridley (Hum.) Observationes de Asthmate, Hydrophobia, Cordis in Embryone structura &c. 117
- - - Experimentum Anatomicum ad veram Dura Matris motus causam detegendam. 215
- Sidetæ (Marcelli) Carmen de Medicina ex Piscibus. 326
- Scheuchzeri Specimen Lithographia Helvetica curiosa. 479
- Tournefort (Josephi Pitton) Corollarium Institutionum Rei Herbaria. 138. 180
- Valsalvæ (Antonii Maria) de Aure Humana Tractatus. 462
- Vicussens (Raymundi) Novum Vasorum Corporis Humani Systema. 453
- Wedelii (Georgii Wolfgangi) Centurie II Exercitationum Medico-Philologicarum Decas I. 251
- - - Introductio in Alchimiam. 406
- Wolffii (Ido) Observationum Chirurgico-Medicarum Libri II. 286
- Wrightii (Jo.) de Ulcere Pulmonum Epistola ad Gu. Cowperum, cum hujus responsione. 211

IV. Libri Mathematici.

- A** Nonymi Collectio Natura Phenomenorum a maximis civibus Philosophis explicatorum. 539
- Bernoullii (Joannis) Motus Reptorius pro Lineis Curvis in unam omnibus aequalem colligendis vel a se mutuo subtrahendis. 347
- Blanchinii (Francisci) Solutio Problematis Paschalis. 305
- Craig (Jo.) Solutio Problematis a Jo. Bernoullio in Diario Gallico A. 1703 M. Febr. propositi. 190
- Hayes (Caroli) Tractatus de Fluxionibus, sive Introductio ad Philosophiam Mathematicam & Mechanicam. 474
- Jartoux Observationes Macularum Solarium Pekino ex Sinamissa. 433
- Newtoni (Isiaci) Tractatus duo, de Speciebus & Magnitudinibus Figurarum curvilinearum. 30
- Quartaironii (Dominici) Responsiones ad nonnullas Assertiones pro Reformatione Calendarii Gregoriani de Paschate A. 1700. 319

V. Libri Historici, Geographici &c.

- A** Nonymi Sylloge Itinerariorum, quorum aliqua e linguis exoticis in Anglicam translata, alia nunc primum ex schedis Auctorum produnt &c. 151
- Anonymi Historia humani generis. 431
- Arriani Nicomediensis Expeditionis Alexandri Libri VII & Historia Indica. 295
- Bacchini (Benedicti) de Ecclesiastica Hierarchia Originibus. 330
- Begeni (Laurentii) Commentarius in Flori Rerum Romanarum libros duos priores. 49
- Bosmanni (Guilielmi) Historia Itineris ad Littoris Guineensis in Africa provincias suscepti. 261
- Bran-

Brantii (Gerhardi) <i>Historia Reformationis Belgii & vicinarum provinciarum.</i>	36
De la Chaulse (Mich. Angeli) <i>Aureus Constantini Augusti Nummus de Urbe liberata explicatus.</i>	285
De la Croix <i>Geographia Universalis.</i>	479
Dodwelli (Henrici) <i>Chronologia Xenophontea.</i>	310
Eyringii (Elia Martini) <i>Vita Ernesti Pii, Ducis Saxonia.</i>	68
Fabricii (Jo. Alberti) <i>Bibliotheca Græca.</i>	323
Flori (L. Annaei) <i>Rerum Romanarum Libri II priores cum notis Laurentii Begeri.</i>	49
Von Franckenberg (Friderici Leutholf) <i>Fœcialis Europæ, sive Accurata Descriptio Europæ-Christianorum Imperii, Regnorum &c.</i>	529
Gatti (Antonii) <i>Gymnasti Ticinensis Historia & Vindicta.</i>	394
Genebrier <i>Dissertatio de Magna Urbica.</i>	399
- - - <i>de Nigriniano.</i>	403
Gronovii (Jacobi) <i>Notæ in Arrianum de Expeditione Alexandri & Historiam Indicam.</i>	295
Gros de Boze <i>Dissertatio de Jano antiquorum deque Nummis eo pertinentibus.</i>	405
Hankii (Martini) <i>de Silesiorum Neminebus, Majoribus & Rebus ab A. 550 ad 170.</i>	357
Hooft (Petri Cornelii) <i>Opera omnia.</i>	388
Hyde (Eduardi) <i>Comitis de Clarendon Historia Rebellionis & Bellorum Angliæ Civilium ab A. 1641.</i>	145
Leidekker (Melchioris) <i>de Republica Hebræorum Libri XII.</i>	97
Leuckfeld (Jo. Georgii) <i>Descriptio Historica Libera Imperialis Abbatia Walckenredensis.</i>	409
Löschner (Valentini Ernesti) <i>Ion, sive Originum Græciæ restauratarum, Libri II.</i>	301
Lucentii (Julii Ambrosii) <i>Fulginatensium Elogia Sacra.</i>	267
Mabillonii (Johannis) <i>Annales Ordinis S. Benedicti.</i>	413
Mulleri (Jo. Joachimi) <i>Historia Protestationis Scatarum Evangelicorum & Augustanae Confessionis.</i>	235
Nicolson (Wilhelmi) <i>Bibliotheca Historica Scotica.</i>	156
Pippingii (Henrici) <i>Sacer Decadum Septenarius, Memoriam Theol.</i>	10-

<i>logorum nostra aetate Clarissimorum renovatam exhibens.</i>	230
Sanson (Nicolai) <i>Geographia Sacra cum notis Jo. Clerici.</i>	555
Smithi (Thoma) <i>Vita D. Rob. Huntingtoni & B. Ed. Bernardi.</i>	217
Struve (Burchard Gottbelf) <i>de Vita & Scriptis Georgii Adami Struvii.</i>	127
<i>Selecta Bibliotheca Historica.</i>	169
Teiffenii (Antonii) <i>Auktarium Catalogi Auctorum, qui Librorum Catalogos, Indices, Bibliothecas &c. conspiciunt.</i>	335
Tentzelii (Wilh. Ernesti) <i>Saxonia Numismatica.</i>	239. 501
Vaes (J. A.) <i>Processus contra D. Gabrielem Gerberon.</i>	242
Wächleri (Christfried) <i>de Cancellariis Veterum Commentatio.</i>	171
Wells (Eduardi) <i>Opera Xenophontis illustrata.</i>	3:0
Wolfii (Jo. Christophori) <i>Historia Lexicorum Hebraicorum.</i>	301
Xenophontis <i>Opera omnia, curante Ed. Wells.</i>	310
Zeni (Apostoli) <i>Dissertatio Epistolica de magno Opere Meditationum Philosophicarum Dn. Bernardi Tarvisini, qua & de origine & Virtis doctis Gentis Tarvisina exponitur.</i>	550

VI. Libri Philosophici & Philologici Miscellanei.

A Bschatzii (Jo. Armanni L. B.) <i>Metaphrasen & Opera Poëtica.</i>	71
Braun (Davidis) <i>Meditationes selecta de Sublimi Homini Scientia.</i>	31
Dachneri (Augusti) <i>Orationum Academicarum Volumina tria.</i>	443
De la Chauffe (Michaelis Angelis) <i>Aureus Constantini Augusti Nummus explicatus.</i>	285
Croesii (Gerhardi) <i>Ἰστορία Ἑβραίων, sive Historia Hebraeorum ab Homero in Odyssæa & Iliade exposita.</i>	74
Descize (Francisci) & aliorum <i>Descriptio Veteris Novæque Romæ.</i>	478
	Gro-

INDEX AUCTORUM.

571

Gronovii (<i>Jacobi</i>) <i>Thesaurus Antiquitatum Græcarum, Tomi VI.</i>	25
<i>VII. VIII.</i>	
<i>Tomi IX. & X.</i>	85
<i>XI. & XII.</i>	122
Gutberlethi (<i>Tobias</i>) <i>de Saliis Sacerdotibus & Opuscula alia.</i>	534
Hooft (<i>Petri Cornelii</i>) <i>Opera omnia.</i>	385
Huntingtoni (<i>Roberti</i>) <i>Epistola.</i>	217
Jaqueloti <i>Consensus Fidei & Rationis.</i>	449-552
Kederi (<i>Nicolai</i>) <i>de Numis Runicis Commentatio.</i>	36
Needham (<i>Petri</i>) <i>Geoponicorum sive de Re Rustica Libri, cum prolegomenis, notis & indicibus.</i>	183
Nicholls (<i>Gulielmi</i>) <i>Coffatio cum Theista, concernens Immortalitatem animæ.</i>	91
Nomii (<i>Frederici</i>) <i>Liber Satyrorum sedecim.</i>	312
Piazzæ (<i>Bartholomæi</i>) <i>Hierarchia Cardinalitia.</i>	527
Relandi (<i>Adriani</i>) <i>Dissertatio altera de Inscriptione Numerorum quorundam Samaritanorum.</i>	276
Rohrmanii (<i>Christiani</i>) <i>Uratistavia centum anagrammatibus adumbrata.</i>	299
Temple (<i>Wilhelmi</i>) <i>Opuscula posthuma, de indignatione populi: de sanitate & longeva vita: de eruditione veterum &c.</i>	32
Tribbehovii (<i>Johannis</i>) <i>Elementa Lingua Pwuaînîc, seu Græcæ vulgaris.</i>	61
Ursii (<i>Jos. Josephi Marchionis</i>) <i>Observationes in Librum Gallicum Bonhoursii de Sententiis Ingeniosis.</i>	370
Wächtleri (<i>Christfried</i>) <i>de Cancellariis Veterum Commentatio.</i>	171
Wedelii (<i>Georgii Wolfgang</i>) <i>Censuræ II Exercitationum Medico-Philologicarum Décas I.</i>	251
Zeni (<i>Apostoli</i>) <i>Dissertatio Epistolica de magno Opere Meditationum Philosophicarum Dn. Bernardi Tarvisini Patri- cii Veneti.</i>	550

INDEX RERUM NOTABILIORUM

in hoc volumine obviarum.

ΣΥΝ vocis Hebrae significatio.	Advocata <i>Abbatia Walcken-</i>
15. 16	<i>densis penes quos olim fuerit ?</i>
Abbatiae Walckenredensis qui-	410 sq.
<i>nam olim Advocati ?</i>	410
Abrahami Historia ab Homero	<i>In Advocatorum pena leutera-</i>
<i>descripta.</i>	<i>rioni aut appellationi non est</i>
82. sq.	<i>locus.</i>
Abſchatzii (Jo. Asmanni) elogi-	379
<i>um.</i>	Ædilitium Edictum explicatum.
71	310
Acacii Cafariensis lis cum Cyrillo	Ægyptii cur Apia & Mnevin co-
<i>Hierosolymitano.</i>	<i>luerint ?</i>
3. sq.	19
Academix Ticinensis Origo.	Ægyptiorum Iſis & Ofiris qualia
397	<i>Numina ?</i>
398	20
Academiarum Cancellarii.	Aer quantam patiatur compres-
173	<i>ſionem ?</i>
Accreſcendi jus num inter lega-	542
<i>rarios verbis tantum con-</i>	<i>- condensari & rareſceri ne-</i>
<i>junctos locum habeat ?</i>	<i>quit in infinitum.</i>
493	543
Actio partialis furti quando com-	Aeris expansio quomodo creſcat ?
<i>petat contra furis heredes ?</i>	542
500	<i>denſitatis quamam ſit ratio ?</i>
Actionum in factum origo &	542
<i>varietas.</i>	542
209	<i>altitudo.</i>
Acus magnetica inventio.	542
152	Æthiopicum Davidis Pſalteri-
<i>- declinatio cur</i>	<i>um.</i>
<i>varietur ?</i>	64
540. 541	Agnelli de Ravennatis Eccleſia
Acuſtica cum Optica convenien-	<i>Pontificibus ſcriptum cum na-</i>
<i>tia.</i>	<i>tis Benediſti Bacchinii publi-</i>
540	<i>candum.</i>
Adamus num omnibus animali-	330
<i>bus nomina impoſuerit ?</i>	248
248	ΑΨΩΨΙΑ Chriſti.
Adiposi ductus ex arteriis orien-	408
<i>tes.</i>	458
458	Alchimix abusus.
	<i>In Alchimiam Introductio.</i>
	406
	Al-

Achimistarum requisita.	407	cium publicum?	237
modus scribendi.	407	Anglicani belli civilis A. 1642 ce- pti historia.	145
Alexandri II R. P. erga Lanfran- cum, olim praeceptorem, pietas.	397	Anima & corpus quomodo erga se invicem se habeant?	533.
Alii textura.	277	Anima humana quid?	52. 446
Ammianus Marcellinus explica- tus.	405	Animæ immortalitas asserta.	53 91 seqq.
In Amosi Prophetiam Commenta- rius.	487	Animalculorum in semine huma- no figura.	545
Amphoræ quid & quotuplices?	280	Animalia generantur ex animal- culo.	544
Amplitudo Curva.	350	Animalibus cunctis nunc nomina imposuerit Adamus?	248
Anabaptismi Hæreticorum & Schismaticorum origo.	526	Animantium prima stamina ab origine mundi existere.	545
De Anagrammatibus variorum judicia.	299	Animus inquietus proprium ho- minis.	39
Anagrammatum exempla curio- sa.	300	Anna Augusti Electoris Saxonia conjug Nata Daniæ Regina in nummis dicta.	294
Ancilia Saliorum descripta.	535	Annæ Angliæ Regina erga pau- peres Ecclesiæ Ministros libera- litas.	193. 205
Angeli nunc hodieque peccare queant?	8	Anni Tropici quantitas.	309
In Angliâ qua fuerit pro diversis temporibus hominum Ecclesiæ- sticorum conditio?	195	Antiquitates Hebræorum illustra- ta.	97 sq.
novum schisma sub Wil- helmo Rege exortum	132	Apin & Muevin Egyptii cur co- luerint?	19
Angliæ Reges quomodo annatas & decimas e beneficiis Eccle- siasticis sibi vindicaverint?	199 sq. 205	Apis apud Egyptios non Osiri- dis, sed Hædi, seu Naturæ uni- versa symbolum.	22
Ab Anglicana Ecclesiâ qui discesse- runt, num sine schismatici?	237	Apocryphorum Veteris Testa- menti Librorum Catalogus.	338 sq.
Cum Anglicana Ecclesiâ num communicare possunt Dissenti- entes, ne habiles fiant ad offi-		Apolloniæ traditio, quod Christus	

<i>Apostolis preceperit, ne intra</i>	<i>Asthma siccum & humidam in-</i>
<i>ta annos Hierosolymis excede-</i>	<i>ter se non differunt.</i>
<i>rent, explicata & defensa. 332</i>	119
<i>Apoplezia quid?</i>	<i>Astorii (Jo. Antonii) de Diis Ca-</i>
59	<i>biris sententia.</i>
<i>Apostolorum Collegium Hiero-</i>	536
<i>solymitanum cur Aegyptiav</i>	<i>Astrorum cultus per imagines</i>
<i>titulo non fuerit insignitum?</i>	<i>ut ceperit?</i>
133	17
<i>Appropriationum in Anglia ori-</i>	<i>Asymptotos quamam?</i>
<i>go & abusus.</i>	32
193 sq.	<i>Athenaeus explicatus.</i>
<i>Apulejus Geoponicorum scriptor</i>	281.
<i>quis?</i>	<i>Cum Auditu visus convenit.</i>
186	540
<i>Arabum Elephantiasis est morbus</i>	<i>Aventures de Telemaque fils d'</i>
<i>Panicus Hippocratis.</i>	<i>Ulysse, liber notatus.</i>
252	78
<i>Archi - Mareschallatus Imperis</i>	<i>Augustanorum Comitiarum A.</i>
<i>Romano - Germanici Saxonia</i>	1530 <i>Historia.</i>
<i>Electori competens quamam</i>	257
<i>jura completatur?</i>	<i>Augusti Electoris Saxonia memo-</i>
531 sq.	<i>ria dicata numismata.</i>
<i>Argathelae Comitiss in Scotia me-</i>	294
<i>morabilis erga Carolum Regem</i>	<i>Auriculae structura.</i>
<i>ingratitude.</i>	463
149	<i>glandula sebacea.</i>
<i>Aegyptios quid?</i>	463
253	<i>musculus quintus.</i>
<i>Ariftez de Septuaginta - Virali</i>	463
<i>versione commentum explo-</i>	<i>rum esse temporum con-</i>
<i>sum.</i>	<i>nexio.</i>
510 sq. 519 sq.	464
<i>quomodo natus? 511</i>	<i>Auris humana fabrica.</i>
<i>Arrianus emendatus.</i>	462
296	<i>partium usus.</i>
<i>Arteriaram textura.</i>	469
458	<i>Aurium officina.</i>
<i>Asia Graecorum patria antiquis-</i>	465. 466
<i>sima.</i>	536
362	<i>Axamenta quid?</i>
<i>De Asini capite in Hierosolymita-</i>	<i>Aximensis in Gaiurensi littore,</i>
<i>tani templi penetralibus dedi-</i>	<i>provincia quibus bedicium pa-</i>
<i>cati calamita geniculum un-</i>	<i>reas?</i>
<i>do?</i>	262
281	B <i>Aldae (Philippi) Descriptio</i>
<i>Astraeos quid?</i>	<i>Littorum Malabarica &c.</i>
254	195
<i>Assuratio Anglis familiaris 544</i>	<i>Baptismi in veteri Ecclesia ece-</i>
	<i>monia.</i>
	8.9
	<i>Baptismus Judaeorum cum bap-</i>
	<i>tismo Christianorum collatus. 524</i>
	Bapt-

Basilii (<i>Valentini</i>) <i>Vita.</i>	355	Bouhoursius <i>refutatus.</i>	371 sq.
Baumgarten (<i>Marsini</i>) <i>Iter in</i>		Brunnemanni (<i>Johannis</i>) <i>vita.</i>	332
<i>Aegyptum &c.</i>	153	Brunsvigo-Lunenburgicæ <i>Domus</i>	
Belgarum <i>Ecclesiarum Catholi-</i>		<i>asserum jus in Abbatiam Wal-</i>	
<i>carum libertates.</i>	108	<i>ckenredensem.</i>	412
Bellarminus <i>notatus.</i>	18	Brutorum <i>anima num immorta-</i>	
Benedictini <i>Ordinis Annales Ma-</i>		<i>lia?</i>	94
<i>billoniani.</i>	413 sq.	<i>De Bucephalo varia.</i>	297
<i>Scriptores.</i>	414	<i>De Buchanani Historia Scotica</i>	
	sq.	<i>judicium.</i>	161
Bernardi (<i>Edwardi</i>) <i>Vita.</i>	223	Buchneri (<i>Augusti</i>) <i>Vita.</i>	450
<i>Scripta.</i>	224	<i>in Academia</i>	
SS. <i>Bibliorum nova versio Slavo-</i>		<i>am Wittebergensem merito.</i>	453
<i>nica- adornanda.</i>	240	Buckinghami <i>Ducis Georgii fata</i>	
<i>versio Græca LXX-</i>		<i>& ambitio.</i>	148
<i>virilis quo tempore & quibus</i>		Cabiri <i>Dii quinam?</i>	536
<i>auctoribus fuerit confecta?</i>		Cainan <i>quomodo in Genea-</i>	
	509 sq. 519 sq.	<i>logiam Christi apud Lucam ir-</i>	
Bibliotheca <i>Historica.</i>	169	<i>repperit?</i>	99
<i>Græca.</i>	323	Calculus. <i>Vide Differentialis &</i>	
<i>Historica Scotica.</i>	156	<i>Summatorius.</i>	
<i>Scriptorum Theolo-</i>		Cambialis <i>Processus notabilia.</i>	
<i>gia Moralis & Conscientiarum.</i>	561		437
Bilis <i>natura & usus.</i>	546	Camdenus (<i>Guilielmus</i>) <i>notatus.</i>	
Bochartus <i>notatus.</i>	526		158
Boethius (<i>Hector</i>) <i>notatus.</i>	157. 161	Camphoræ <i>vis topica.</i>	178
Bonarellus (<i>Guidobaldus</i>) <i>a cen-</i>		Cancellarii <i>Academiarum.</i>	173
<i>suris Gallorum vindicatus.</i>	375	<i>De Cancellariis veterum commen-</i>	
Bonorum <i>Ecclesiasticorum in</i>		<i>satio.</i>	171
<i>Anglia diversa diversis tem-</i>		Caprifolii <i>sentura.</i>	276
<i>poribus conditio.</i>	105. sq.	Cardinalium, <i>Episcoporum, Pres-</i>	
Botanicæ <i>rei promovenda studii-</i>		<i>byterorum & Diaconorum</i>	
<i>um.</i>	139	<i>Diocesum & Tituli luculenter</i>	
Botanici <i>studii incrementa.</i>	181	<i>descripti.</i>	527 sq.
Botanicorum <i>librorum recensio.</i>	182	Carentonenfes <i>Synodi tres.</i>	366
		<i>Caren-</i>	

Colorum <i>Theoria Newtoniana.</i>	reus explicatus.	284
540	<i>Arcus triumphalis.</i>	284
Coma vigil quid?	Contractus quales celebrentur	
58	inter metallifodinarum cultores?	343
<i>somnolentum quid?</i>	358.59	
Comitorum <i>Græcorum Poetarum</i>	Cor est musculus.	446
<i>deperditorum notitia.</i>	324	
324	Cordis embryonis delineatio.	119
Comitibus <i>Palatinis</i> quis locus	di. Æsole a Lowero male explicata.	546. 547
debeatur?	493	
Comitorum <i>Augustanorum A.</i>	In Cordis cono vulnus sanatum.	
1530 <i>Historia.</i>	257	287
Conceptiones <i>extra uterum facta.</i>	545	
545	Conex Regni descriptio.	155
Concionandi <i>nova ratio</i> quibus	Conex ruptura & cecitas ex Hemimicr. mia.	287
<i>dam familiaris reprehensa.</i>	389	
389	Coronæ <i>Imperialis</i> textura.	276
Concoctio <i>quomodo</i> fiat?	546	
546	Corpori <i>quomodo</i> motus a voluntate imperetur?	553. 554
Condictio <i>ex Lege</i> quid & <i>quoduplex?</i>	209	
209	Corporis <i>Juris Civilis Romani</i> editio <i>nova.</i>	537
Confessio <i>auricularis Pontificiorum</i>	168	
<i>improbata.</i>	168	
168	Corpus & anima <i>quomodo</i> erga se invicem se habeant?	553
<i>peccatorum ad S. Communionem</i>	num in se invicem agant?	555
<i>accessuris</i> quatenus in <i>Ecclesia Anglicana</i> necessaria?	168	
168	Craigii (Johannus) <i>Solutio</i> Problematis de <i>transformatione</i> Curvarum <i>taxatur.</i>	348. 349
Conjuges <i>inter</i> num <i>communio</i>	Creationis <i>Historia vindicata.</i>	441
<i>bonorum Jure Civili</i> constituta sit?	496	
496	Creditricis, <i>qua</i> debitori nupit, pecunia pro dote habetur.	380
<i>omnium bonorum</i>	496	
<i>communio in</i> <i>Hollandia</i> & <i>jusque</i>	496	
<i>effectus.</i>	496	
496	Cresollius (Ludovicus) <i>notatus.</i>	88
Conjugia <i>quam</i> prohibita?	316. sq.	
316. sq.	Curva <i>reptoria.</i>	481
Confilia <i>seu</i> <i>Responsa</i> <i>Juris</i> <i>nova.</i>	linea <i>pellucida</i> in <i>Sole</i> <i>observata.</i>	486
314	314	
314	Curvæ <i>primi, secundi, tertii</i> &c. generis <i>quam</i> <i>sint?</i>	31
Constantini <i>Augusti</i> <i>nummus</i> <i>an-</i>	Ddd d	Cur-

- Curvæ Geometrica** quomodo inveniantur innumera æquales? 166.
 proprietates. 325
 amplitudo. 350
Curvarum primigenis proprietatibus similes proprietates curvarum generis secundi & superiorum. 31
 umbra quatenus generare valeat curvæ? 33
De Curvarum transformatione iudicium Leibnitii. 350
Curvas transformandi methodus. 353. 354. 358. sq.
Cycli Paschales notati. 324
Cyclus novus Paschalis. 305
 censura
Matematicorum submissus. 308
Cyrilli ex Theophylacto de Hamens. 320
 notatus. 321
Hippolyti notatus. 321
Eusebii notatus. 321
Victorii notatus. 321
Theophili notatus. 321
S. Cyrilli Hierosolymitani Archiepiscopi Opera omnia. 1. sq.
 Vita. 2. sq.
 Scripta. 5. sq.
D Amali Pontificis Romani cum Hieronymo familiaritas. 172
Dampier (Guilielmi) Plantæ in exteris regionibus observatæ & collectæ. 183
Davidis Psalterium Æthiopicum. 64
Declinatio Acus Magnetica cur varietur? 540. 541
Dei existentia ex natura ipsa evicta. 51. sq.
Demetrius Phalæreus nam promotor fuerit versiois LXXvialis Bibliorum? 508. 520
Dementiosius (Ludovicus) notatus. 87
Demagogus quid? 254
Diaconorum Cardinalium quatuordecim Diaconia. 529
Dialectus Alexandria. 510. sq.
Dianæ Ephebia symbolica statua. 23
Diastole cordis a Lowero utile explicata. 546. 547
 quomodo fiat? 547
Dicæarchus illustratus. 124
Dictyis editio Amstelodamensis novæ emendata. 324
Ex L. Dissertari quomodo agendum? 438
Differentialis calculi origo. 34
 & methodi fluxionum convenientia. 35
 & summatorius calculus quomodo differant? 35
 ipsius 27 demonstratio. 475
Differentiarum genesis. 34
De Dionysio Memorabilia. 222
Dispensatio nam fieri possit circa 100

<i>conjugia jure Divino prohibita?</i>	318	Emmenagogorum operandi ratio.	178
<i>Divortia quatenus apud Romanos fuerint tolerata?</i>	496	Encolpii Historia Alexandri Severi versio Anglicana spuria.	510
<i>Docetarum error jam aucto Apostolico natus.</i>	8	Epactarum mutationis causa.	323
<i>Doctorum lex de precedentiis cum Comitibus Palatinis.</i>	493	In Epactarum dispositione a quibus error commissus?	320
<i>Douglas (Gaweni) versio Scotica Aeneidos Virgilii.</i>	160	In Epactis Cycli disponendis major Plenilunii quam Nihilum habenda ratio.	308
<i>Δεῦρον quid?</i>	254	Episcoporum jura vetera & a Magistratu Seculari independentia asserta.	132. 138
<i>Duræ Matris motus causa.</i>	215	Epistolæ parvas explicata.	137
E cclesia Romana reliquarum in Occidente mater.	333	Cardinalium Diacones.	527
<i>Ecclesie primitiva facies. 133 sq. forma num.</i>		In Epistolas Apostolicas Conventarius Egidii Hunni & Jo. Henrici Feustkingii.	241
<i>ad formam Romani Imperii fuerit instituta?</i>	331	Erasmii (Desiderii) Operum nova editio ex Belgio expectanda.	239
<i>alia modo in Oriente, alia in Occidente fundata.</i>	333	Erasmus (Desiderius) a suspitione Arianismi vindicatus.	483
<i>Ecclesiastica Antiquitates illustrata.</i>	8	Ernesti Pii Ducis Saxonie Vita.	68
<i>Hierarchia originis.</i>	330	Evangelij Jesu Christi secundum quatuor Evangelistas Expositio.	388 sqq.
<i>Ecclesiasticorum bonorum in Anglia diversa diversis temporibus conditio.</i>	195. sq.	Evictio quando prestanda?	46
<i>rituum institutionum humana auctoritati vindicata.</i>	234. sq.	Europæorum Regnorum ac Regum publicanum luculentia Descriptio.	529
<i>Ectasis Christi.</i>	253	Eusebii de Locis Hebraicis liber cum versione Hieronymiana	Ddd d 2
<i>Εγγασπιουθ quis?</i>	15		6
<i>Elateris in aere resistentia quantitas sit?</i>	542		
<i>Elephantiasis Arabum est morbus Phœnicus Hippocratis.</i>	252		

<i>Et nota Jo. Clerici edendus.</i>	<i>confinis descriptio.</i>	264
	558	
Eusebii <i>Cyclus notatus.</i>	320	Fides operibus <i>contradistincta.</i>
Eusebius <i>illustratus.</i>	21	quid D. Jacobo?
Executivi <i>Processus in foro qua</i>		273. sq.
<i>ratio?</i>	436	Fisci <i>jus in dubiis quaestionibus.</i>
Exorcismus <i>in baptismo jam in</i>		433. sq.
<i>veteri Ecclesia observatus.</i>	8	Fixarum <i>distantia.</i>
F aber (<i>Tanaquilus</i>) <i>notatus.</i>	90	Florentini <i>Concilii exemplar &</i>
Factionum <i>in Rebus publicis ori-</i>		<i>fragmenta.</i>
<i>go.</i>	39. sq.	Florum <i>partes & usus.</i>
Faculae <i>Solares observata.</i>	484	Florus <i>per numismata illustratus.</i>
Facularum <i>Solarium natura.</i>	487	
Farina <i>in plantis an contineat</i>		<i>vindictatus.</i>
<i>plantas seminales?</i>	276	<i>illustratus.</i>
Femoris <i>tumor per fascinatio-</i>		Fluxionum <i>descriptio.</i>
<i>nem inductus curatus.</i>	287	Fluxus <i>albus ex mensura suppressio-</i>
Fermentationi <i>producenda inser-</i>		<i>sione unde?</i>
<i>vit saliva.</i>	546	De Forsteri (<i>Joannis</i>) <i>Lexico He-</i>
	<i>infer-</i>	<i>braico judicium.</i>
<i>vit bilis.</i>	546	303
Fermenti <i>ventriculi origo.</i>	457	Foetus <i>ovilli membrana.</i>
Feuda <i>in Hollandia a servitiis</i>		<i>rudimenta in quibus ovis</i>
<i>militaribus immunita.</i>	499. sq.	<i>inveniuntur?</i>
Feudalis <i>Jurisprudentia explica-</i>		<i>multi quomodo una exclu-</i>
<i>ta.</i>	340. sq.	<i>dantur?</i>
Feudalium <i>mandatorum Colle-</i>		545
<i>ctio.</i>	343. sq.	Foramen <i>ovale cordis in embryo-</i>
Feudorum <i>in Hollandia qua ra-</i>		<i>ne.</i>
<i>tio?</i>	499	120
Fidei <i>fundamentum quinam arti-</i>		Forbesii (<i>Joannis</i>) <i>a Corse Vita.</i>
<i>culi constituant?</i>	140. sq.	227
<i>Et rationis consensus.</i>	440. 442	<i>scripta.</i>
	444	228
Fidensis <i>regni in Guineensium.</i>		Formosae <i>insula Descriptiones.</i>
		153
		Formula <i>Concordiae quatenus a</i>
		<i>Reformatis etiam probetur?</i>
		141. sq.
		Formulae <i>negotia feudalia con-</i>
		<i>cernentes.</i>
		344
		Fossilium <i>figuratorum in Helve-</i>
		114

<i>via Historia.</i>	479	Georgius Dux Saxonie unde Bar-	
Franci (Georgii) de Franckenau		batinomen ruleris?	392
<i>Vita.</i>	232	Gerberon (Gabriel.) Jansenismi	
Francisci (Erasmi) Vita.	332	damnatu.	242
Freinsheimerius (Joannes) notatu.		Gerberoni (Gabrielis) scripta.	
	87. 297		244. 59.
Friderici Barbarossa Antientica		Gordiani Africani nummus vin-	
Habita illustrata.	389	dicatu.	37
Fridericus III Elector Saxonie		Gordoni (Roberti) Theatrum	
quandiu S. R. I. Locumtenen-		Scotia.	158
tem Generalem se nuncupave-		Gothofredi (Dionysii) Corporis	
rit?	502	Juris Civilis Romani editio no-	
Fritichii (Abasveri) Vita.	232	va.	537
Fulginatium Scriptorum Elogia.		Græca Bibliotheca.	322
	267	Græcæ Lingua vulgaris seu 'Pa-	
<i>Historia Scriptores.</i>		μαίνης Elementa.	61. 59.
	269	corruptio unde? 61	
Fundamentales Fidei articuli		Græcarum Antiquitatum The-	
qui?	141	saurus Gronovianus. 25. 85. 124	
Furti Actio poenalis quando com-		Veteris Testamenti	
petat contra furtu baredd?		verstonum historia.	516. 59.
	500	Græci olim num ex Europa in	
G enerationis rheoria.	544	Afram, an ex Asia in Europam	
Gentilium Theologia solidis-		migraverint?	361
sima.	10	Græcorum origines genuina.	363
<i>Philosophorum, vitia</i>		Autochthones explor.	361
<i>notata.</i>	54	Grammaticarum Hebraicarum	
<i>religio explorata.</i>	54	origines.	302
Geniales partes maris Marsupia-		Gravitas aeris specifica.	542
lis Americani.	110	Mercurii specifica.	542
Geographia Sacra Sansonis &		aeris specifica variat.	543
Clerici.	555	Gravitatis causa efficiens detectu	
Geographiæ Sacra Scriptores.		difficilis.	544
	550	Grotius (Hugo) notatu.	499
Geoponicorum sive de Re rustica		Guarentigati instrumenti in foro	
libri.	183	requisita.	436
		Ddd d 3	Gua-

Historia Hebraeorum conditor	sa.	146
Homerus.	74. sq.	causa, cur Historiam belli Civitatis Anglia composuerit?
Fulginatium in Italia scriptores.	267. 269	147
Historica Bibliotheca Seruviana.	169	Hydrophobia exemplum.
Historicorum Scotia Catalogus.	160. sq.	Hyperbola cuiusvis generis quotnam habere queas asymptotos?
Hohnsteinii Comites Advocati olim Abbatia Walckenredensis.	411	Hyperbolarum varia genera.
Homeri scripta recensita, eorumque prima editio.	327	S. Jacobi de Fide & Operibus doctrina explicata. 273. sq.
Homerus Historia Hebraeorum conditor.	74. sq.	Epistola Analysis. 272
Homicidarum singulare olim apud Francos supplicium.	418	Jacobi VI Scotia & post Anglia Regis nominata.
Homo num sit pura machina?	92	Jacobi Patriarcha familia, qua in Aegyptum descendit, quot numero personis constituit?
Hooft (Petri Cornelii) Vita.	386. sq.	Jamaicensium Plantarum Historia.
Historia Henrici IV Regis Gallia Belgica.	387	De Jano antiquorum Dissertatio.
styli sublimitas.	388	Jansenianae factionis capita principia.
Hori Hieroglyphica a quo primum Latine conversa?	324	Jansenismi accusatus Paschasius Quersnellus.
Huetius (Petrus Daniel) notatus.	398. 527	Jansenistarum Gallia Episcoporum querela de Curia Romana.
Hulsemanni Casus Conscientiae extendi.	560	Idololatricae origo.
Hunniani Collegii instituendi quis olim Ernesto Pio Saxoniae Duci scopus?	69	Idololatricae origo. varia genera.
Huntingtoni (Roberti) Vita.	217	Jejunium quadraginta dierum num inde ab Apostolorum temporibus usitatum?
Hyde (Eduardi) Comitissae Elandoniis fata eorumque causa.		Jenensis Academia nova incrementa.
		Jero-

Jeroboami idololatria qualis?	24	chy reparationis necessitas. 499
S. Ignatii locus illustratus.	515	Investiturarum feudalium formula.
Episcopi Antiocheni Epistola Syriaca frustra quaesita.	218	344
Imagines majorum quomodo aservari primum & paulatim coli cuperint?	13. 14	Joannis Frederici Electoris Saxoniae numismata illustrata.
Imaginum cultus apud Pontificios qualis?	18	503. sq.
Immortalitas anime asserta. 91. sq.		ocrea inusitatae amplitudinis.
Imperatorum Germanicorum ex jure antiquo circa sacra reliquia, jus primariorum precum.	429	506
Imperii Germanici Statuum Evangelicorum Protestatio in Comitibus Spirensibus & Legatio ad Carolum V. Caesarem.	296	sponsalia cum Catharina Caroli V. sorore contracta & rescissa.
Imperii Romano-Germanici luculentia Descriptio.	530	257
Incarnationis mysterium rationi conciliatum.	405	S. Johannis triam Epistolaram Analyfis.
Indifferentia post praeceptum superiorum sunt necessaria. 2. 6		269
Infinite quantitates varias inter se habent proportionem.	540	Josephus notatus.
Infinite generis curva quamnam sunt?	31	Jovem lapidem jurare quid?
Ingratitudinis praevisa exemplum memorabile.	149	255
Intestinatorum abscissio sine agri damnatione.	287	Irrationales Geometricae quantum quantitates dicantur?
Investiturae in feudiis. Hollandi-		36
		Isaacus immolandum apud Homerum.
		84
		Isis & Osiris qualia apud Aegyptios Numina?
		19. sq.
		Itinerariorum Sylloge magna nova.
		151
		collectiones v.
		158
		Judae seu Terra Sancta descriptio.
		556
		Judaeis tutela liberorum Christianorum minime concedenda.
		d. i.
		497
		Judaicae Republicae status qualis & olim & tempore Apostolorum fuerit?
		332
		Judaismus explosus.
		55
		Judicii Imperialis Caesarco-dulici Processus.
		430
		Ju-

Judas Africanus Chronographus idem cum auctore Ke50v. 186	Legislatorum Græcorum Histo- ria. 328
Jutorum Scotia libri. 164	Leibnitiana Harmonia præstabi- lita hypothesis explicata. 553
Wûrebergensum Histo- ria. 435	quomodo cum libertate voluntatis con- sistat? 554
Juridicarum Dissertationum fa- sciculus. 344. sq.	Lethargus quid? 59
Juridicorum Responsorum fasci- culus. 344	Lex X Pandectarum de Jure Fi- sci explicata. 433
Juris Primariarum Precum ori- go. 429	Lexicorum Hebraicorum Histo- ria. 301
Jurisprudentia Struviana Gor- manice edita. 45	Libertatis natura. 446 sq.
Jurjurandum quatenus Aetori Reove in foro Saxónico liceat deferre? 439	Libri in lucem prodicuri. 336
Justinus Martyr notatus. 521. 524	Licitationis prima jus pater per suum mandato licet non in- structum acquirit. 339
K <i>Εντεροφθαλμία</i> unde dicta Ve- sta? 21	In Liene, pulmonibus & pene va- sorum sanguineorum commu- nicationes. 214
K <i>ὀδόντος</i> quid? 254	Lienis textura. 459
L Abynthi auris structura. 468	Lineæ primi, secundi, tertii, quarti &c. ordinis quamam di- cantur? 31
Lapides figurati Helvetici. 479	Lithographia Helvetica. 479
Lapidis Philosophici materia. 408	Loescheri (Val. Ern.) de Causis Lingua Hebraica promissum opus. 303
usus. 408	Longævitatis causa. 41
Lares & Theraphim iidem. 13	Loti historia concubentis cum siliabus, ab Homero, descripta. 81 sq.
Laudæmiorum nomine quid in renovatione Feudorum in Hollandia præstandum? 499	Lowerus notatus. 546
Laurentius (Josephus) notatus. 87	Ludolphi (Jobi) elogium. 67
Legati ad exteras gentes missi quatenus durante absentia testari possint? 497. 498	Lumen successive propagatur. 540
Ex Lege Diffamari quomodo a- gendum? 438	Lu-

- Luminis Theoria Newtoniana.* 540
crefcunt. 483
atmosphæras habent. 484
- Luna Tellure densior.* 541
in plures diffolvuntur. 484-485
divifa rursus coalescunt. 484
- Lunæ theoriam novam Isaacus Newton invenit.* 540
densitas quomodo se habeat ad densitatem Terræ? 54
movetur. 485
- Lutherani & Reformati num in fundamento fidei consentiant?* 139 sq.
Maculæ Solaris motus quantitas. 686
- Lutheranismi Histria Seckendorffiana supplementum.* 256
Macularum in Sole loca sine instrumentis observandi methodus. 486
- Lutheranos inter & Reformatos num speranda unio?* 365
Magistratus Politico jus in Episcopos negatum. 132
- in Fide consensus?* 391
Magneticæ acui inventio. 152
- Lutheranus num salva conscientia ad sacram cum Reformatis Canam accedere possit?* 368
Magna Urbica num Maxemio Augusto fuerit nupta? 400
Caro, Carini & Numeriani Patri, vindicata. 402
- Lux intra viscera Terræ quomodo producat?* 542
Mammarum structura. 457
- Luzonis Philippinarum Insularum præcipua stirpium Historia.* 183
Manium evocatio & consultatio quomodo invaluerit? 14
- Lygii & Quadi, Silesiorum majores, num a Slavis Polonis plane fuerint oppressi?* 259
Marcelli Siæta de Medicina ex Piscibus Carmen Græcè & Latine cum notis editum. 326
- Lymphatica vasa Vieussenii.* 454
Marsupialis Americani maris partes genitales. 110
- M*Abillonii (Joannis) de Scriptoribus Benedictinis opus promissum. 420
Martis operandi ratio. 180
- Maculæ Solares.* 483
Matrimonialia quanam prohibita? 315 sq.
- magnitudine differunt.* 483
In Matrimonialibus causis cautio pro reconventionem & expensis non est præstanda. 380
- Matrimonialis Processus Electæ.* 429
Matrim-

Matrimonium quatenus Luthero cano cum Reformata, & ni- cissim, permiffum? 369 cum puella, annis vi- ginti minore, aut adolescente viginti quinque annis minore, sine parentum consensu ini- rum, cui pana sit obnoxium in Hollandia? 496	pro diversa huius super Tellu- ris superficiei elevatione quo- modo variet? 542 in eadem elevatione va- ria 543 ascensiva & descensiva causa in Barometra. 543
Medicinae defectus unde? 42	Metallifodinae Regalibus vindic- cata. 342
Mediolanensis Ecclesia Juris Me- tropolitani antiquitas in du- bium vocata. 334	Inter Metallifodinam conceden- tem & fadimacum cultores contractus velus emphyteuti- cus. 343
Medulla offium an sentiat? 346	Methodus observandi loca ma- cularum in Sole sine instru- mentis. 486
Melchisedecus in Homero depre- hensus. 83-84	Metropoles Episcopastica quomo- do primitus instituta? 332-333 Politica quae olim Romanis fuerit? 332
Menagius notatus. 329	Metropolum Italicarum pra- ter Romanam, antiquitas in dubium vocata. 334
Mendaciorum libri. 219	Milles (Thoma) de Operibus S. Cyrilli Hierosolymitani meri- ta. 14. 1. 89.
Menses per mammam erumpen- tes. 287	Minoe Homeri, Strabonum. 82
Mensium suppressionis causa. 176 cura. 177	Mora quid? 254
Menstrui fluxus causa & pleibo- ra. 175 periodorum causa. 175 terminus ultimus. 176 phanomena. 174	Monachorum in Anglia artes, quibus aliorum iura invasa- runt. 196. 89.
Menstruus sanguis ut profluat? 455	Monasteriorum Benedictinorum Historia. 477
In Mente est sensarium commu- ne. 60	Monsonis (Wilhelmi) Disserta- tiones ad rem navalem spo- santes. 155
Mercatorum libri num vim habe- ant documenti garantigiti? 380	Mor-
Mercurii vis emmenagoga. 180 altitudo in barometro	E. e e z

- Mortuus Phœnicus Hippocratis** Nervi arterias subeuntes. 453.
est Elephantiasis Arabum. 252
352 Nicæni Concilii canon sextus il-
lustratus. 334
Moscovia literarum hodie studio Nigrinianus certiori aetati asser-
dedita. 240 *tus.* 403
Moscoviz Imperatoris cura stu- Nomina animalibus canctis num
diorum promovendorum. 383 *ab Adamo imposta?* 248
Moses sub Typhonis nomine no- Novilunii mediis numerandi ra-
tatus. 23 *tio.* 306.
Et S. Stephanus circannu-
merum familia Jacobi con-
ciliati. 103 sq.
Mosis de origine Universi Histo-
ria vindicata. 102. 441
Motus obreptionis. 351
subreptionis. 351
quinam non cadat in mu-
sculos? 546
Mulier sine curatore quatenus
possit obligari? 436
in causa matrimoniali
quatenus personam standi in
judicio habeat? 439
Muratorii (Ludovici Antonii) Li-
bri duo de consummata Ita-
lorum Poesi prodituri. 379
Musculus nullus admixta mo-
sum restitutionis. 546
Natura universalis Egyptio-
rum Ists. 20
variis nominibus cele-
brata. 21. 22
Nevarette (Ferdinandi) Relatio
de Regno Chinae. 153
Necromantiz varia genera. 15. 16
Nervi arterias subeuntes. 453.
Nicæni Concilii canon sextus il-
lustratus. 334
Nigrinianus certiori aetati asser-
tus. 403
Nomina animalibus canctis num
ab Adamo imposta? 248
Novilunii mediis numerandi ra-
tio. 306.
De Nourry (Nicolaus) nota-
tus. 329
De Numeris aureis Patrum sen-
tentia. 321
Numi argentei Runis insigniti
spurii. 36
Samaritanis illustrati.
 279
Novi Testamenti. 253
Numismata Scotorum. 165
Saxonica illustrata.
 289. sq. 506. sq.
Numus Runis insignis. 38
aureus Constantini Au-
gusti explicatus. 284
Nutritionis animalculi fons 546
Obligacionis natura & varia
genera. 208
Occasionalium causarum systema
improbatum. 553
Odyssæa ab Homero num ante
Iliadem scripta, aut contra? 76
Olsnæ Principatus in Silesia
num feudum proprium, an im-
proprium? 344
Opii vis topica. 178
Cum Optica Acustica convenit. 540
 Ora-

Oraculorum origo.	24	jam confirmatum, dissolvendi.	
Orationes Panegyrica & funebres Augusti Buchneri.	449		496
Literaria A. Buchneri.	450	Pascha anni 1700 per Epistas legitime non definitum.	320
Oraculum Historia Jacobi Wallace.	159	1707 qua die celebrandum?	309
Origenis Philosophumenon fragmentum.	88	Paschalis decima quarta numerandaratio.	309
Ostitis & Isis qualia apud Aegyptios Namina?	19 sq.	decima quarta ex Patrum sententia.	320
Ossa hyoidea Marsupialis.	110	canon antiquissimus.	320
Ostrum nutritio.	346	cycli notitia.	322
De Ovalle (Alphonso) Relatio de Regno Chili.	155	Paschatis celebratio quando hoc saeculo controversa?	309
Oviparorum & Viviparorum differentia.	545	Pastores cur odiosi Aegyptiis?	488
Ovulum cum utero quando & quomodo connectatur?	546	S. Pauli Epistolarum Expositio.	476
Adobaptismi origo ex mente Antonii van Dale.	525	Peccata tria quatuorve quo sensu memorentur Amoso?	489
Palatinatus Saxonia cum Electoratu connexus.	342	Peccatum ad mortem quale dicitur i. Job V, 16?	271
Palatinos Comites inter & Doctores lis de precedentia.	493	Penates Dei qui & quam variis Gentilibus?	11
Pallacopa, alvei, descriptio.	298	Penis structura singularis in Marsupiali.	113
Pallavicinus (Sfortia) a censuris Boubouris vindicatus.	377	Pequinum urbs in China eadem cum Cambalu.	154
Parabolarum divergentium genera.	33	Pertinax Imperator cur Janum in nummo exprimi curavit?	406
Partus post matris mortem.	287	Petiveri (Jacobi) Botanici elogium.	182. 183
Parentum jus in Hollandia liberorum conjugium sine suo consensu initum, etsi concubitu		S. Petrus cur tres claves manibus gestans in veteribus pileturis representetur?	419

Pharyngis musculi.	467	Possessio contra singulos acquisita num nocet universitat?	438
Philo illustratus.	87	Possessori processus in foro Elea.	437
Philosophandi methodus certa.	544	Possessorium summarium quatenus contra Principem valeat?	438
Philosophicarum Meditationum opus magnum Bernardi Tavernisii.	550, 552	Potteri (Joannii) Archaeologia Græca commendata.	126
Philosophorum Gentilium vitia notata.	54	Potus averfata in hydrophobicis unde?	118
A Phœnicis Græcorum Theogonia derivata.	12, 13	via ad rema.	456
Photii Historia Manichæorum edenda.	9	De Præcedentia controversia varia.	422
Quis dicitur qui S. Cyrillo?	7	Precum primariorum Jm in Germania quodnam?	428
Pighius (Stephanus) notatus.	87	Presbyteriani num in Anglia re se separarunt ab Ecclesia Anglicana?	236, 238
Planeta habitantur.	541	Presbyterianorum Ministri num legitime sine ordinati?	239
Plantarum Historia Joannii Maji Tomus III.	180	Presbyterorum Cardinalium Basilica.	528
ingens incrementum.	181	De Processu Executionis moneta Cambialis moneta.	427
Plato & Philosophi Græci alii num quæ ex Scriptura S. habuerint?	517, 524, 527	Possessoria notabilia.	439
Plethora est mensuræ fluxus causa.	175	Matrimoniali notabilia.	437
Plutarchi Alexandrii Proverbia Græca publicata.	89	Processus Saxonicæ Ordinationis illustrata.	379
Plutarchus Charonenfis illustratus.	329	in foro alius ordinarius, alius summarius, & hic vel regularis, vel irregularis.	436
Pœmata Baronis Abschazii.	73		
Pœnitentiarii Presbyteri in Ecclesia institutio & abrogatio.	167		
Poloni num unquam Imperatoribus Germania fuerint tributarii?	259		
Pontificis Romani decreta num censura possint subici?	106		

Prophetia prima de Messia Physice explicata. 545
 Proteftationis Evangelicorum Imperii Statusum Historia. 536
 Philonem Baridii Aethiopicæ. 64
 Ptolomæi, Lagus & Philadelphus, num auctoritatem suam interposuerint, ad S. Bibliorum Græcam seu septuaginta viralem versionem confirmandam? 510
 ad Pufendorffianam Philosophiæ Moralis exemplar componenda Theologia Morali. 562
 In Pulmonibus, licet & pene sanguineorum vasorum communicationes. 214
 Pulmonum vitium ex variis curatum. 211
 Ex Pulvere pyro tabaco admixto oculi jactura & mors. 287
 Punctum lucidum in macula Solaris micans. 486
 Purgantium operatio inconstans unde? 177
 Pyrrhonismus destructus. 442
 Pythonis spiritus nil aliud, quam spiritus divinationis. 15
Quasi contractuum quos species? 208
 Quæmelli (Pascasii) sacra & ob Jansenismum propugnatum condemnatio. 421 sq.
 accusationis capita. 422
 scripta. 425

querela adversus adversarios & defensio. 426
Rabini haud optimi de Antiquitatibus Hebræorum testes. 102
 Rationis & Fidei consensus. 440
 442. 444
 Ravennatensis Ecclesia jure Metropolitica discussum. 331. 334
 Rawleigh (Waltheri) artes, quibus in aula Elisabethæ viduarum sibi ad altiora paravit. 432
 In Reconventionem non attenditur privilegium fori de non evocando. 380
 Reformati & Lutherani num in fundamento fidei consentiant? 139 sq.
 Reformatos inter & Lutheranos num speranda unio? 365
 qualis in Fide consensus? 391
 Remchius notatus. 324
 Religionis Christianæ propagata tres periodi. 332
 Remonstrantium in Belgio Historia. 56
 Renum structura. 469
 Resistentiæ mediæ in motu projectorum mensura. 540
 Respiratio influit in motum cordis. 546
 Republicæ cur. factionibus obnoxia? 39
 Judaica status qualis

<i>lis & olim & tempore Apostolorum fuerit?</i>	332	Sali Sacerdotes quoniam olim?	534
Restitutio in integrum ob revertentiam denegata.	434	Saliva natura.	546
Rittershusianæ tabula Genealogica emendata.	257	Salmasius notatus.	514
Rituale Ecclesiarum Evangelicarum.	166	De Salute æterna num quis formatum certum esse possit?	123
Ritus in Ecclesia, præter eos, qui præcepti sunt a Deo, constituendi libertas & necessitas.	256/59	Samaritani numvis illustrati.	279/59
ab Apostolis constituti quales?	285	Samaritanorum reliquia.	208. 220
Roberti II Scotia Regis uxor an concubina fuerit Elisabetha?	186	Samoethraces Dei, qui fuerint Gentilibus?	11
Roma vetus & Nomen elegantissima descriptio.	478	Sanchoniathonis Hieroglyphica ex Mose derivata.	12
Romana Ecclesia ut a Petro & Paulo fuerit fundata?	313	nam qua cum Scriptura & concordia?	526/59
Ad Romani Imperii normannum primitus Ecclesie fuerint instituta?	331	Sancti Benedicliani.	417
Runz in nummis vetustis inventa.	36	Sanguinorum asferuntur communicationes in pulmonibus, licet & pena.	204
De Rustica Re fragmenta Græcorum.	183	Sanguinea præfixa diversa verborum est numerus.	57
Saxorum secta.	220	transitus per cor embryonum.	121
libri.	222	Sanguis ut in tanta copia per pulmones corruptus & abstrictus transire possit?	213
Sacerdotes Sali quoniam Gentilibus?	534	Sanfonius (Nicolaus) laudatus & notatus.	557
Saliæ Cava unde dicta?	536	Saturnus & Isis idem.	23
De Salignac (Franciscus) Archiepiscopus Cameracensis notatus.	77	Satyrarum novarum liber.	313
		Saxonia Palatinatus cum Electoratus junctus.	342
		Elector natus in Marchio utriusque Lusatia Nobilitatem conferre possit?	513
			Ele-

<i>Electoris Jus gladium</i>	Exod. XXXII. 6.	24.
<i>ragina nudatum Imperatori</i>	Judic. XVII.	15
<i>in solemnibus processionibus</i>	1. Sam. XXVIII. 7. fqq.	16.
<i>preferendi.</i> 53:	Pfalm. XXVIII. (XXIX.) 6. 67.	
<i>officium gestandi vexil-</i>	Esa. XII. 3.	282
<i>lum Imperii majus.</i> 532	Hoseæ XIII. 2.	24
<i>jurisdictio in buccina-</i>	Amos. I. 3.	489 fqq.
<i>toræ & tympanistæ.</i> 53:	V. 26.	22
<i>in Comitibus Imperii di-</i>	Matth. XXIV. 30.	216
<i>rectoribus in causis Evangelicis</i>	Joh. VII. 37.	282
533	Act. VII. 74.	103
<i>dignitas supremi Ve-</i>	XVI. 16.	15
<i>natoris Imperii.</i> 533	Gal. V. 1.	236
<i>Saxonice Domus Numismata</i>	1. Joh. V. 16	270
<i>illustrata.</i> 289. fqq. 500 fqq.	Jacob. II. 14. fqq.	273 fqq.
<i>Jus Advocacie in Ab-</i>	Hebr. I. 1.	393
<i>batiam Walckenredensium.</i> 411	IX. 4.	280
<i>Saxonici Processus Ordinatio il-</i>	XL 35. 36.	393
<i>lustrata.</i> 379	<i>A Seckendorf (Viri Ludovici)</i>	
<i>Saxovivensis Archiepiscopi in Ita-</i>	<i>vita.</i> 232	
<i>lia claritudo.</i> 268	<i>Seckendorffianæ Historiæ Lutho-</i>	
<i>Schisma novum in Angliâ re-</i>	<i>ranismi supplementum.</i> 256	
<i>gnante Wilhelmo exarum.</i> 13:	<i>Secundinarum rectorum cura.</i>	178
<i>Schismatis num rei sint, qui ab Ec-</i>	<i>Semen animalium innumera-</i>	
<i>clesia Anglicana discesserunt?</i>	<i>animacula continet.</i> 545	
237	<i>Semina se habent inflar ovorum.</i>	276
<i>In Scholiis Grecis veterum allega-</i>	<i>Sensorium commune in mente est.</i>	60
<i>torum scriptorum indices.</i> 325	<i>Sententia adversus universitatem</i>	
<i>Scotiz Regum Majestas in con-</i>	<i>Syndicum non habentem lata</i>	
<i>troversam vocata.</i> 159	<i>transcatne in rem judicatam?</i>	380
<i>Genealogia.</i> 162	<i>Septuagintaviralis versionis Biblio-</i>	
<i>Scotica Bibliotheca Historica.</i> 156	<i>rum Dialectus Alexandrina.</i> 510	
<i>Scotorum cum aliis gentibus fe-</i>		
<i>dera.</i> 159		
<i>Scripturæ S. loca illustrata</i>		
<i>Gen. II. 18. 19. 20.</i> 247		

- Historia integra.* 512
 Serpentum cultus apud Eidenses. 256
 Sherardi (Guilielmi) Botanici elogium. 182
 De Sybillinis oraculis iudicium. 376
 Silesia Imperatoribus Germania olim tributaria et subiecta. 259
 Silesiorum nomen unde natum? 258
 Majores. 258
 Historia. 259
 Simulacrorum cultus origo. 17
 Sixti V editio versionis Bibliorum vulgata fueritne revocata? 516
 Slavi Poloni num Lygios & Quados Silesiorum majores plane oppresserint? 259
 Slezer (Johannis) Theatrum Scotia. 118
 Sloane (Hans) Historia Stirpium Jamaicensium. 182
 Sociniana refutati. 394
 Socrates cum Soficrate confusus. 324
 Sodomiz excidium ab Homero descriptum. 81
 Soporosorum affectuum nota characteristica. 58
 Spasmodorum differentia. 64
 Spasmus quid? 59
 Specierum immutatio an possibilis? 407
 Sponsalia num semper conditione non implata irrita fiant? 495
 de presenti & de futuro apud Belgas non sunt diversa. 495
 Spotswoodi (Johannis) scriptoris Historia Ecclesiastica Scottorum elogium. 163
 Stanlejus (Thomas) notatus. 89
 Statuarum origo & cultus. 17. 18
 Steatomatis origo. 469. 470.
 Stegeri (Adriani) vita. 232
 S. Stephani Act. VII. 14 capita 75 Familia Jacobi numerantis sententia cum Mose conciliata. 103sq.
 Stephanus (Henricus) notatus. 127.
 Strada (Famianus) a Bourbonisii vellicationibus vindicatus. 377
 Struvii (Georgii Adami) Vita & scripta. 127
 adversarii 131
 Stryckianum Juris Fendatis Examen illustratum. 341
 Strypius, scriptor vite Cranmeri, laudatus. 157
 Successio hereditariorum feudorum qualis in Hollandia? 499
 Suida notatus. 325
 Summatorii calculi origo. 34
 Summatorius & differentiatus calculus quomodo differant? 3
 Sutherlandi (Jacobi) Herens Medici Edinburg. vsi. 13
 Synodus Scientia in Scotia congregata. 359
 4
 St.

Systoles cordis instrumentum. 547	DATA.	230
Systole quomodo fiat? 547	Theophili cyclex notatus.	321
T abula Hermetica Smaragdina	Theraphim qui?	13 sq.
Chimia subtilioris & Lapide Philosophici theoriae continet.	& Cherubim num iidem?	14
Tacitus illustratus. 282	Tholaurus (Emanuel) notatus & excoisatus.	379
Talavron quid? 254	Ticinensis Gymnasii Historia & Vindicta.	394 sq.
Tartulianæ Geniis Nobilissima origo & Viri docti. 550 sq.	antiquitas.	396
Tassius (Torquatus) contra Bourhoursum vindicatus. 372	Tituli Cardinalium explicati.	528
Templorum origo. 14. 17	Tormentorum usus ab iniquitate vindicatus.	500
Terra est Planeta. 541	Tournesfort (Josephi Pitcon) Planta nova in Orientalibus regionibus observata.	183
Terræ interior structura. 541. 542. diameter quanta sit? 541. semidiameter quanta? 542	Tragicorum Poetarum Græcorum deperditorum notitia.	324
Testamenta eorum, qui in Indis navigant. 498	Tridentinum Concilium epistolis quorundam Hispania Episcoporum illustratum.	146
Testamenti Veteris Librorum Apocryphorum recensio. 338 sq.	quantas turbas inter ipsos Pontificios dederit? 247	
Testamentum Novum cum versione & annotationibus Erasmi accuratus in nova Erasmi operum editione proditurum. 48.	S. Trinitatis mysterium rationi conciliatum.	4 8
Testes fœmine ovaria. 546	Tristanus notatus.	403
Theocrata in Republica Hebraeorum. 100	Tutores ob quam culpam remaneri jure Civili potuerint? 497	
Theologiz Moralis nova systemata. 558. 559. 560.	Tympani aurium structura.	465
(Scriptores) 361	Typho idem qui Moyses. 23	
Theologicæ veritates num omnes fundamentum fidei conconstant? 140	V aillantius notatus.	37
Theologorum nostra ætate Clarissimorum Memoria renovata.	Ex Variolis ulcus pulmonum curatum.	211
	Vasa secretoria & excretoria quæ?	454
	Vasorum corporis humani systema	

596 INDEX RERUM NOTABILIORUM.

<i>ma novum.</i>	453	<i>quos alii homines?</i>	543
Vena cava perforatio ab arteriis spermaticis Marsupiali.	111	Uratilavienſium quot arma gerere valeant?	543
Venarum tunica.	459	Uteri prolapsus verus.	287
Ventriculi vulnus tranſverſim inſiſſum curatum.	287	vaſa reſiculoſo - lymphaticis.	455
fermenti origo.	457	humani ſexura.	455
Verſiones Græcæ Veteris Teſtamenti vera alia, alia conſicta.	516 ſq.	membrana.	455
nuncupata?	21. 22	ovilli membrana.	455
Veterum eruditio vindicata.	72	Vulgatæ Bibliorum verſiones quantum inter ſe diſcrepent?	516
Victorii cycſus notatus.	321	Uvula ad auditum facis.	470
Viſus cum auditu convenit.	540	Uvulæ muſculi.	467
Vituli aurei in deſerto figura.	18	W alckenredeniſis Abbatie Hiſtorica Deſcriptio.	400
cultus Iſraelitarum quorſum ſpectaria?	24	Advocatia penes quos fuerit?	410
Ulcus pulmonum ex variolis curatum.	211	Walckenredeniſium Scriptores.	470
Ulyſſes apud Homerum non unus.	75. 78. 80.	Wallace (Jacobi) Hiſtoria Orca- dum.	159
Vollius (Iſaacus) notatus.	298	Waltonus notatus.	523
reſutatus. 508. ſq. 519. ſq.		Wittenii (Henningii) Memoria Theologorum continuata.	230
(Gerb. Job.) notatus. 329		Wittenius (Henningius) notatus.	435
Urachi in ſætu humano perforatio.	122	Xenophontea chronologia.	310. 311
Uratilavia Sileſiorum metropoliſ centum Anagrammatibus ce- lebrata.	800	Zeni (Apoſtoli) ſcripta edita & edita.	550 ſq.
		Ziegleri (Caſparia) vita.	232
